

ΝΙΚ. ΤΣΟΛΕΚΙΔΟΥ

Βοηθού ἐν τῷ Ἀστεροσκοπεῖῳ

ΜΙΧ. ΑΜΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ

Καθηγητοῦ ἐν τῷ Ἀρσακείῳ

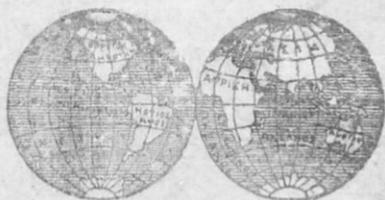
ΓΕΝΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ

ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΘΕΝΑΓΩΓΕΙΩΝ

ΜΕΤΑ ΕΙΚΟΝΩΝ ΚΑΙ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΩΝ ΧΑΡΤΩΝ

ΕΓΚΡΙΘΕΙΣΑ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΝ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΝ
ΔΙΑ ΤΗΝ ΠΕΝΤΑΕΤΙΑΝ 1903—1908

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ Δ. ΦΕΞΗ

1903

F. J. Lippell

1906

ΝΙΚ. ΤΣΟΛΕΚΙΔΟΥ

Βοηθού ἐν τῷ Ἀστεροσκοπείῳ

ΜΙΧ. ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ

Καθηγητοῦ ἐν τῷ Ἀρσακείῳ

1903 ΤΣΟ

ΓΕΝΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ

ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΘΕΝΑΓΩΓΕΙΩΝ

ΜΕΤΑ ΕΙΚΟΝΩΝ ΚΑΙ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΩΝ ΧΑΡΤΩΝ

ΕΓΚΡΙΘΕΙΣΑ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΝ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΝ
ΔΙΑ ΤΗΝ ΠΕΝΤΑΕΤΙΑΝ 1903—1908

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ Δ. ΦΕΞΗ

1903

1906

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς
Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως

Πρὸς τοὺς κ. κ. *N. Τσολεκίδην*—*M. Ἀναγνωστόπουλον*

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὸν Νόμον ΒΤΓ' τῆς 12ης Ἰουλίου 1895 περὶ διδασκτικῶν βιβλίων τῆς Μέσης καὶ Δημοτικῆς Ἐκπαιδεύσεως καὶ τὸ Β. Διάταγμα τῆς 10 Ὀκτωβρίου 1895 καὶ τὴν ἔκθεσιν τῆς οἰκείας ἐπιτροπείας τῶν κριτῶν τῶν διδασκτικῶν βιβλίων, τῶν εἰς τὰ Ἑλληνικὰ σχολεῖα εἰσκακτέων, γνωρίζομεν ὑμῖν, ὅτι ἐγκρίνομεν τὴν γνώμην τῆς Ἐπιτροπείας ταύτης, ὅπως τὸ ὑμέτερον σύγγραμμα **ΓΕΝΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ** τὸ κατὰ τὸν εἰρημένον Νόμον ἐγκριθέν, εἰταχθῆ ἐν ταῖς δημοσίαις, δημοσυντηρήτοις καὶ ἰδιωτικαῖς Ἑλληνικαῖς σχολαῖς, ἐπὶ πέντε σχολικὰ ἔτη, ἀπὸ τοῦ σχολικοῦ ἔτους 1903—1908.

Ὁ Ὑπουργὸς

ΚΥΡ. Π. ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Στέφ. Μ. Παρίδης

Πᾶν ἀντίτυπον φέρει τὰς ὑπογραφὰς τῶν συγγραφέων
καὶ τὴν σφραγίδα τοῦ ἐκδότου.

Σαρρῆς Γ. Γρηγόριος

ΓΕΝΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΣΧΕΣΙΣ ΑΥΤΗΣ ΠΡΟΣ ΤΑΣ ΛΟΙΠΑΣ ΕΠΙΣΤΗΜΑΣ

1. Ἡ Γεωγραφία εἶναι ἐπιστήμη ἔχουσα ὡς ἀντικείμενον τὴν περιγραφὴν τῆς Γῆς

Ὡς τοιαύτη λοιπὸν ἡ Γεωγραφία δὲν εἶναι μόνον ξηρὰ ἀπομνημόνευσις ὀνομάτων ἢ ἀριθμῶν, λέξεων ἢ ἔρων καὶ συλλογὴ ποικίλων γνώσεων ἀσχέτων ἐν πολλοῖς πρὸς ἀλλήλας, ἀλλὰ παρὰ τὴν στενὴν ἐννοίαν τοῦ ἀνωτέρω ὀρισμοῦ αὐτῆς μένει πάντοτε ἐπιστήμη λίαν εὐρεῖα καὶ πολυσύνθετος, συνδεομένη στερεῶς μετὰ τῶν διαφόρων κλάδων τῶν ἀνθρωπίνων γνώσεων.

2. Ἡ Γεωγραφία κατ' ἀρχὰς περιλαμβάνει κυρίως τὴν γνῶσιν τῆς γῆς, καθ' ἑκυτὴν θεωρουμένης καὶ εἶτα ἀσχολεῖται περὶ τὰ διάφορα φαινόμενα, ἅτινα συμβαίνουσιν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν αὐτῆς. Ἐξετάζει προσέτι τὰ ὄντα, τὰ κατοικοῦντα αὐτὴν καὶ εἰδικώτερον τὸν ἀνθρώπον καὶ τὰς σχέσεις αὐτοῦ πρὸς τὴν φύσιν.

Ὅθεν αἱ θεμελιώδεις βάσεις τῆς Γεωγραφίας, ὡς ἐπιστήμης, εἶναι οἱ διάφοροι κλάδοι τῶν Μαθηματικῶν ἐπιστημῶν, τῆς Φυσικῆς, τῆς Χημείας, τῆς Φυσιογνωσίας, τῆς Ἱστορίας καὶ τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας.

Ἡ Γεωγραφία κατ' ἀκολουθίαν διαίρεται εἰς τρεῖς μεγάλους κλάδους:

α' Τὴν Μαθηματικὴν Γεωγραφίαν.

β' Τὴν Φυσικὴν Γεωγραφίαν.

γ' Τὴν Πολιτικὴν καὶ Οἰκονομικὴν Γεωγραφίαν.

Οἱ τρεῖς οὗτοι κλάδοι τῆς Γεωγραφίας ἀποτελοῦσι τὴν καλοῦ-
μὲνην ΓΕΝΙΚΗΝ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΝ.

α' Ἡ Μαθηματικὴ Γεωγραφία ἐξετάζει τὴν Γῆν ὡς
πλανήτην καὶ τὴν σχέσιν αὐτῆς πρὸς τοὺς λοιποὺς ἀστέρας.

β' Ἡ Φυσικὴ Γεωγραφία περιγράφει τὰ φυσικὰ γνωρί-
σματα τῆς ἐπιφανείας τῆς Γῆς.

Ἀντλεῖ γνώσεις ἐκ τῆς Ὀρυκτολογίας, ἡ ὁποία μελετᾷ τὰ
ὕλικά ἐκεῖνα, ἐξ ὧν ἀποτελεῖται ἡ ἡμετέρα σφαῖρα.

Στηρίζεται ἐπὶ τῆς Γεωλογίας, ἥτις ἐρευνᾷ τὴν τάξιν καὶ τὰ
αἴτια, καθ' ἃ διετέθησαν τὰ ὑλικά ταῦτα ἐν τῷ χρόνῳ καὶ τῷ
δικαστήματι.

Καὶ τέλος ἐρευνᾷ τὴν ἀτμόσφαιραν καὶ τὰ φαινόμενα ἐκεῖνα,
τῶν ὁποίων αὕτη εἶναι θέατρον, τὰ κλίματα, τοὺς ὠκεανούς, τὰ
ρέοντα ὕδατα, τοὺς παγετῶνας κλπ.

γ' Ἡ Πολιτικὴ Γεωγραφία ἔχει ὡς ἀντικείμενον τὴν
σπουδὴν τῆς Γῆς ὡς κατοικίας τοῦ ἀνθρώπου. Σπουδάζει τὰς
φυλάς, τὰ ἔθνη, τὴν γλῶσσαν, τὰ διάφορα θρησκευτάτα τῶν λαῶν
καὶ τὰ ἔθνη.

Τέλος ἡ **Οἰκονομικὴ Γεωγραφία** ἐξετάζει τὰς σχέσεις
τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῶν φυσικῶν προϊόντων, ἅτινα παρέχει εἰς
αὐτὸν ἡ Γῆ, τοῦτέστι τῶν ὀρυκτῶν, φυτῶν, ζώων, κινητηρίων
δυνάμεων κλπ. Μελετᾷ τὴν μεταλλευτικὴν καὶ τὴν γεωργικὴν
παρὰγωγὴν, τὴν βιομηχανίαν, τὴν συγκοινωνίαν, τὴν ἐμπορι-
κὴν κίνησιν κλπ. Στηρίζεται ἐπὶ τῆς Φυσικῆς γεωγραφίας καὶ
τῆς Στατιστικῆς, αἵτινες παρέχουσιν εἰς αὐτὴν πληροφορίας κατὰ
τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον προσεγγιζούσας εἰς τὰ διάφορα στοιχεῖα
τοῦ πλοῦτου τῶν ἐθνῶν καὶ τῆς γεωγραφικῆς αὐτῶν διανομῆς.

ΓΕΝΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΓΕΝΙΚΗ ΣΠΟΥΔΗ ΤΗΣ ΣΦΑΙΡΑΣ

1. ΣΤΟΙΧΕΙΩΔΕΙΣ ΓΝΩΣΕΙΣ ΕΚ ΤΗΣ ΚΟΣΜΟΓΡΑΦΙΑΣ

1. Ἡλιακὸν σύστημα.—Ἀπλανεῖς.—Πλανῆται.

1. Ἱστορικὴ ἄποψις.—Ἡ παρατήρησις καὶ ἡ σπουδὴ τῶν ἄστρον εἶναι τόσον ἀρχαία ὅσον καὶ ὁ ἄνθρωπος.

Ἡ παράδοσις ἀναφέρει ὅτι αἱ ἀρχαιόταται παρατηρήσεις ἐπὶ τῶν ἄστρον ἐγένοντο ὑπὸ τῶν Αἰγυπτίων, Χηλδαίων, Ἰνδῶν, Σινῶν, Βαβυλωνίων κλπ.

2. Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες παρέλαβον ἐκ τῶν Αἰγυπτίων τὰς ἀρχὰς τῆς Ἀστρονομίας καὶ ἀνήγαγον ταύτην εἰς ἀληθῆ Ἐπιστήμην διὰ τῶν μεγάλων φιλοσόφων* Ἰπάρχον, Ἀραξαγόρα καὶ τέλος τοῦ Πτολεμαίου, ὅστις πρῶτος ἐδίδασκεν ὅτι ἡ Γῆ περιβάλλεται ὑπὸ τοῦ οὐρανοῦ θόλου καὶ ἀποτελεῖ τὸ ἀκίνητον κέντρον τοῦ σύμπαντος, περὶ αὐτὴν δὲ περιφέρονται ὁ ἥλιος, ἡ σελήνη, οἱ πλανῆται καὶ οἱ λοιποὶ ἀστέρες.

3. Μετὰ μακρὸν χρονικὸν διάστημα ὁ Κοπέρνικος κατὰ τὸν 16ον αἰῶνα μ.Χ. ἐξετάζων τὸ σύστημα τοῦτο τοῦ Πτολεμαίου, ἀνεῦρεν ὅτι ὁ ἥλιος ἀποτελεῖ τὸ κέντρον περὶ τὸ ὅποσον στρέφεται ἡ γῆ καὶ οἱ λοιποὶ πλανῆται. Ἡ ἀρχὴ τοῦ συστήματος τούτου ἐπεκυρώθη δι' ὅλων τῶν μεταγενεστέρων παρατηρήσεων, τῶν γενομένων ὑπὸ διασήμεων ἀστρονόμων, ὅποιοι εἶνε ὁ Κέπλερος, ὁ Γαλιλαῖος, ὁ Νεύτων, ὁ Λαπλάσιος καὶ πολλοὶ ἄλλοι.

4. **Σύστημα τοῦ κόσμου.**— Δυνάμεθα νὰ συνοψίσωμεν τὰς σημερινὰς στοιχειώδεις γνώσεις τῆς Ἀστρονομίας περὶ τῆς συστάσεως τοῦ σύμπαντος εἰς τὰ ἐξῆς ὀλίγα.

Περὶ τὸν ἥλιον, τὸ κέντρον τοῦτο τοῦ φωτός, τῆς θερμότητος καὶ ἐν γένει τῆς ζωῆς, περιφέρονται οἱ **πλανῆται** μεταξὺ τῶν ὁποίων εὐρίσκεται καὶ ἡ γῆ. Περὶ τινὰς δὲ πλανῆτας περιφέρονται εἰς ἡ περισσότεροι **δορυφόροι**, ὡς ἡ σελήνη περὶ τὴν γῆν καὶ τέλος τὰ ἄστρα εἶναι ἥλιοι, ἀνάλογοι πρὸς τὸν ἡμέτερον, λίαν ὅμως ἀπομακρυσμένοι ἡμῶν. Πάντα ταῦτα τὰ σώματα εὐρισκόμενα **μόνα τῶν** εἰς τὸ διάστημα ἔλκονται ἀμοιβαίως καὶ κινοῦνται μετὰ ταχύτητος καταπληκτικῆς.

5. **Ὁ ἥλιος.**— Ὁ ἥλιος εἶναι σφαῖρα διάπυρος καὶ ἐν ἑκατομμύριον τριακοσίας δέκα χιλιάδας φορὰς περίπου μεγαλειότερος τῆς γῆς. Περὶ αὐτὸν περιφέρεται ἡ γῆ καὶ οἱ λοιποὶ πλανῆται μετὰ τῶν δορυφόρων αὐτῶν καὶ οἱ κομήται. Τὸ σύνολον αὐτῶν ἀποτελεῖ τὸ ἡλιακὸν ἡμῶν σύστημα.

6. **Ἀπόστασις τῆς Γῆς ἀπὸ τοῦ ἡλίου.**— Ἄν καί, ὡς ἀνωτέρω εἶπομεν, ὁ ἥλιος ἔχει παμμέγιστον ὄγκον, φαίνεται ὅμως εἰς ἡμᾶς ὡς λαμπρὸς μικρὸς δίσκος, διότι εὐρισκόμεθα εἰς παμμέγιστην ἀπ' αὐτοῦ ἀπόστασιν (149501000 χιλιομέτρα).

Ἴνα λάβωμεν σαφεστέραν ἰδέαν τῆς χωριζούσης ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ λαμπροῦ τούτου ἄστρου τῆς ἡμέρας ἀποστάσεως, ἀρκεῖ νὰ φέρωμεν τὸ ἐξῆς παράδειγμα. Μία ἀτμάμαξα ἀναχωροῦσα ἐκ τῆς γῆς μετὰ ταχύτητα 55—60 χιλιομέτρων καθ' ὥραν θά φθάσῃ εἰς τὸν ἥλιον μετὰ 300 ἔτη! ἐνῶ ἡ αὐτὴ ἀτμάμαξα διὰ νὰ ἐκτελέσῃ μίαν ὀλόκληρον περὶ τὴν γῆν περιφορὰν θά ἐχρειάζετο μόνον 30 ἡμέρας.

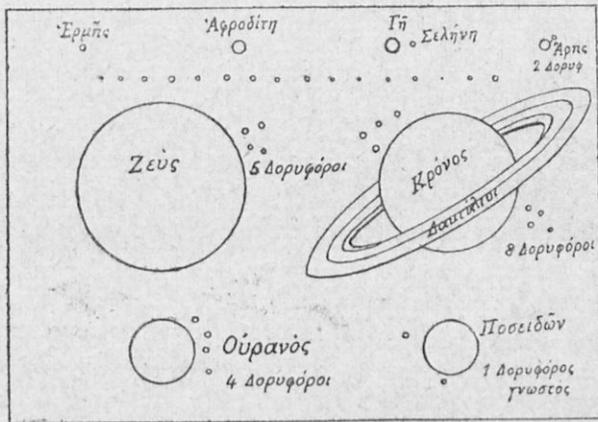
7. **Ἀπλανεῖς ἀστέρες.**— **Ἀστεριδιοί.**— Οἱ ἀπλανεῖς ἀστέρες εἶνε, ὡς ὁ ἡμέτερος ἥλιος, σώματα ἀπειρομεγέθη καὶ αὐτόφωτα. Φθίνονται ὅμως ἐλάχιστοι κατὰ τὸ μέγεθος καὶ τινες τούτων ὡς φωτεινὰ ἀπλῶς σημεῖα, ἕνεκα τῆς παμμέγιστης αὐτῶν ἀποστάσεως ἀπὸ τῆς γῆς.

Ἀστεριδιοί καλοῦνται ἀθροίσματα ἀπλανῶν ἀστέρων κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον λαμπρῶν, παρουσιάζοντα ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ

θόλου διάφορα γεωμετρικά σχήματα. Οί αρχαίοι διὰ τῆς ποιητικῆς αὐτῶν φαντασίας ἔδωκαν εἰς τὰ ἀθροίσματα ταῦτα, τῶν ὁποίων οἱ ἀστέρες δὲν μεταβάλλουσι τὴν πρὸς ἀλλήλους θέσιν, ὀνόματα ἀρχαίων ἡρώων, ἀνδρῶν, ζώων, μουσικῶν ὀργάνων κλπ. Αἱ ὀνομασίαι αὗται διεσώθησαν μέχρι τῆς σήμερον (ἀστερισμοὶ τοῦ Ὠρίωνος, τῆς Μεγάλης Ἄρκτου, τῆς Μικρᾶς Ἄρκτου, τῆς Ἀύρας κλπ.).

8. Πλανῆται. — Οἱ πλανῆται εἶναι, ὡς καὶ ἡ γῆ, σώματα σκοτεινὰ λαμβάνοντα τὸ φῶς αὐτῶν ἐκ τοῦ ἡλίου καὶ περιφερόμενα περὶ αὐτὴν ἐν ᾧ συγχρόνως στρέφονται περὶ τὸν ἄξονά των.

Οἱ πλανῆται διαφέρουσι τῶν ἀπλανῶν διότι οἱ μὲν πρῶτοι ἔχρουσι φῶς σταθερὴν ἐν ᾧ τοῦναντίον τὸ φῶς τῶν ἀπλανῶν λαμπυρίζει

Σχ. 1. Σχετικὰ μεγέθη τῶν Πλανητῶν.

Οἱ κυριώτεροι καὶ μεγαλείτεροι τῶν πλανητῶν εἶναι κατὰ σειράν ὁ Ἐρμῆς, ἡ Ἀφροδίτη, ἡ Γῆ, ὁ Ἄρης, ὁ Ζεὺς, ὁ Κρόνος, ὁ Ὀὐρανός καὶ ὁ Ποσειδῶν. Ὁ μεγαλείτερος τούτων εἶναι ὁ Ζεὺς καὶ ὁ μικρότερος ὁ Ἐρμῆς.

Μεταξὺ τοῦ Ἄρεως καὶ τοῦ Διὸς περιφέρονται ἐπίσης περὶ τὸν ἡλιον μικροὶ πλανῆται τηλεσκοπικοὶ λεγόμενοι 300 περίπου.

9. Δορυφόροι. — Τινές τῶν πλανητῶν ἔχουσιν ἄλλους μικροτέρους ἀστέρας, οἵτινες περιφέρονται περὶ αὐτοὺς καὶ τοὺς ὁποίους καλοῦμεν *δορυφόρους*.

Πλανῆται ἔχοντες δορυφόρους εἶναι ἡ Γῆ, ἥτις ἔχει τὴν Σελήνην, ὁ Ἄρης ἔχει δύο, ὁ Ζεὺς πέντε, ὁ Κρόνος ὀκτώ, ὁ Οὐρανὸς τέσσαρας καὶ ὁ Ποσειδῶν ἓνα.

10. Κομήται. — Οἱ κομήται εἶναι περίεργοι νεφελοειδεῖς ἀστέρες κατὰ κειρὸς, ἐμφανιζόμενοι ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ περιφερόμενοι τινές ἐξ αὐτῶν, ὡς οἱ πλανῆται, περὶ τὸν ἥλιον.

Οἱ κομήται ἀποτελοῦνται συνήθως ἐκ τριῶν μερῶν, τοῦ πυρήνος, ὅστις εἶναι φωτεινὸς δίσκος, τῆς κόμης καὶ τῆς οὐρᾶς, ἡ ὁποία πολλάκις ἔχει σημερινὸν μῆκος καὶ διευθύνεται πάντοτε πρὸς τὸ ἀντίθετον μέρος τοῦ ἡλίου.

Σχ. 2. Κομήτης.

Οἱ κομήται, οἵτινες ἄλλοτε μετέδιδον τὸν τρόπον εἰς τοὺς ἀνθρώπους, θεωροῦμενοι πάντοτε ὡς προάγγελοι συμφορῶν καὶ κακῶν, παρουσιάζονται αἶφνης ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ εἶτα ἀπομακρυνόμενοι βραδέως ἐξαφανίζονται. Τινές τῶν κομητῶν κατὰ περιόδους ἐπανέρχονται, ἀλλ' ἄλλοι τούτων ἐξαφανίζονται διὰ παντός.

11. Διάττοντες. — Πολλάκις ἐν καιρῷ νυκτὸς βλέπομεν ἐν τῷ οὐρανῷ λαμπρὰ φωτεινὰ σώματα, ὁμοιάζοντα πρὸς ἀστέρας καὶ ἀποσπῶνται ἐκ τοῦ οὐρανοῦ θόλου καὶ νὰ τρέχωσι μετὰ μεγάλης ταχύτητος καὶ εἶτα νὰ ἐξαφανίζονται ἀφίνοντα ὀπισθεν αὐτῶν ἐπὶ τινὰς στιγμὰς φωτεινὴν γραμμὴν.

Τὰ λαμπρὰ ταῦτα σώματα ὀνομάζονται *διάττοντες*.

II. Ἡ Γῆ.—Μορφὴ αὐτῆς.

12. Σφαιρικότης τῆς Γῆς.—Ἡ Γῆ εἶναι πλανήτης, ἔχει σχῆμα περίπου σφαιρικόν καὶ εὐρίσκεται μεμονωμένη πανταχόθεν εἰς τὸ διάστημα.

Τὸ σφαιρικὸν σχῆμα τῆς γῆς ἀποδεικνύεται ἐκ τῶν ἐξῆς φαινομένων.

α' Ὅταν πλεῖον τι ἀπομακρύνεται τῆς παραλίας βλέπομεν αὐτὸ ὀλόκληρον, ἀλλὰ μικρὸν καὶ κατ' ὀλίγον ἐξαφανίζεται ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν τὸ σκάφος τοῦ πλοίου καὶ φαίνονται μόνον οἱ ἴστοι αὐτοῦ, ἐν ᾧ ἂν ἡ γῆ ἦτο ἐπίπεδος θὰ συνέβαινεν ὅπως τὸ ἐναντίον, θὰ ἐξηφανίζοντο ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμῶν, καθ' ὅσον ἀπομακρύνεται τὸ πλοῖον, κατὰ πρῶτον οἱ ἴστοι, ὡς λεπτότεροι καὶ τελευταῖον τὸ σκάφος.

β' Ἀπομακρυνόμενοι ἐπίσης ἐκ τινος παραλίας βλέπομεν ἐξαφανιζομένην κατὰ πρῶτον τὴν ἀκτὴν, ἐν ᾧ τοῦναντίον τὰ τυχόν παρακείμενα τῇ ἀκτῇ ὄρη καὶ αἱ κορυφαὶ αὐτῶν ἐξαφανίζονται τελευταῖον.

Σχ. 8. Καμπυλότης τῆς γῆς.

Τὸ αὐτὸ φαινόμενον παρατηρεῖται ὅταν εὐρισκώμεθα εἰς ἐκτεταμένην πεδιάδα ἢ ἔρημον, περιβαλλομένην ὑπὸ σειρᾶς ὄρεων. Τῶν ὄρεων τούτων ἐκ μεγάλης ἀποστάσεως διακρίνομεν μόνον τὰ ὑψηλότερα μέρη, ἐφ' ὅσον δὲ πλησιάζομεν πρὸς αὐτὰ διακρίνομεν βαθμηδὸν καὶ τὰ χαμηλότερα.

γ' Ὅταν περιπλέωμεν τὴν γῆν, ἀνχωροῦντες ἐκ τινος αὐτῆς σημείου ἐπανερχόμεθα ἐξ ἀντιθέτου διευθύνσεως εἰς τὸ αὐτὸ σημεῖον.

δ' Κατὰ τὰς ἐκλείψεις τῆς σελήνης ἢ σκιά τῆς γῆς ἡ προβαλλομένη ἐπὶ τοῦ σεληνιακοῦ δίσκου περιορίζεται ὑπὸ γραμμῆς κυκλικῆς ὁμοίας πρὸς τὴν σκιάν ἣν ῥίπτει σφαῖρα.

Σημ. Τὸ ὕψος τῶν ὑψηλῶν τῆς γῆς ὁρέων οὐδὲν ὡς παραβάλλεται τὴν σφαιρικότητα αὐτῆς (βραχ § 48).

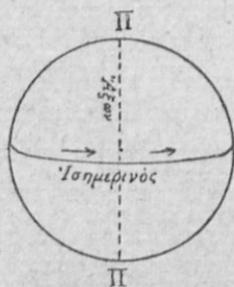
13. **Κινήσεις τῆς Γῆς.**—Ἡ γῆ δεχομένη τὰς ἡλιακὰς ἀκτῖνας στρέφεται περὶ ἐκυτὴν ἐν χρονικῷ διαστήματι μιᾶς ἡμέρας ἢ 24 ὥρων περίπου.

Ἡ περιστροφή αὕτη τῆς γῆς γίνεται ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς (ἀντιθέτως πρὸς τὴν φαινομένην κίνησιν τοῦ ἡλίου) καὶ παράγει τὴν ἡμέραν καὶ τὴν νύκτα.

Σχ. 4. Ἡμέρα καὶ νύξ.

Ἐν ᾧ ἡ γῆ στρέφεται περὶ τὸν ἑαυτὸν τῆς περιφέρεται καὶ περὶ τὸν ἥλιον ἐκτελοῦσα ὀλόκληρον περὶ αὐτὸν περιφορὰν ἐν διαστήματι ἑνὸς ἔτους (365 ἡμ. καὶ 6 ὥρ. περίπου). Ἡ γῆ ἐκτελεῖ τὴν περιφορὰν ταύτην μετὰ ταχύτητος καταπληκτικῆς διατρέχουσα εἰς διάστημα ἑνὸς δευτέρου λεπτοῦ τῆς ὥρας τριάκοντα χιλιομέτρα.

Σχ. 5.

14. **Ἄξων καὶ πόλοι.**—Ἄξων τῆς γῆς καλεῖται ἡ νοητὴ εὐθεῖα γραμμὴ περὶ τὴν ὁποίαν περιστρέφεται αὕτη εἰς 24 ὥρας. Ὁ ἄξων οὗτος διέρχεται διὰ τοῦ κέντρου τῆς γῆς καὶ καταλήγει εἰς δύο ἀντίθετα σημεῖα τῆς ἐπιφανείας τῆς, τὰ ὁποῖα εἶνε οἱ πόλοι αὐτῆς. Ἡ νοητὴ αὕτη εὐθεῖα ἀπὸ τοῦ ἑνὸς πόλου μέχρι τοῦ ἐτέρου ἔχει μῆκος 12712 χιλιομέτρων.

15. **Ίσημερινός.**—Ίσημερινός εἶνε νοτιή κυκλική γραμμὴ τῆς ὁποίας ὄλα τὰ σημεῖα ἀπέχουσιν ἰσάκεις ἀπὸ τοὺς δύο πόλους καὶ ἡ ὁποία χωρίζει τὴν γῆν εἰς βόρειον καὶ νότιον ἡμισφαίριον.

Ὁ ἡμέτερος πλανήτης εἶναι ὀλίγον ἐξωγκωμένος περὶ τὸν ἰσημερινόν.

Ἡ διάμετρος τῆς κυκλικῆς ταύτης γραμμῆς (τοῦ ἰσημερινοῦ) ἔχει μῆκος 12756 περίπου χιλιομέτρων, ἤτοι εἶναι κατὰ 44 χιλιόμετρα μεγαλειτέρα τοῦ ἄξονος τῆς γῆς. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ γῆ δὲν εἶναι ἐντελῶς σφαιρική, ἀλλὰ πεπεισμένη περὶ τοὺς πόλους καὶ ἐξωγκωμένη περὶ τὸν ἰσημερινόν.

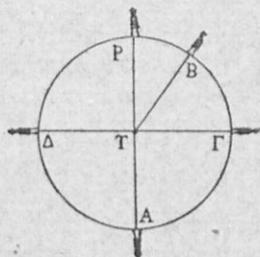
16. **Μεσημβριοί.**—Μεσημβριοί καλεῖται πᾶς μέγιστος κύκλος διερχόμενος διὰ τῶν δύο πόλων καὶ χωρίζων τὴν γῆν εἰς ἀνατολικὸν καὶ δυτικὸν ἡμισφαίριον (§ 29).

Οἱ μεσημβριοί εἶναι κάθετοι εἰς τὸ ἐπίπεδον τοῦ ἰσημερινοῦ.

Ἡ περιφέρεια τῆς γῆς μετρομένη ἐπὶ ἐνὸς οἰουδήποτε μεσημβρινοῦ εἶνε 40007476 μ. ἐν ᾧ τὸναντίον ἡ περιφέρεια τοῦ ἰσημερινοῦ εἶναι 40075687 μ. (*)

Ἡ γῆ, ὡς καταφαίνεται ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἀριθμῶν δὲν εἶνε τελεία σφαῖρα ἀλλὰ σφαιροειδὲς κατὰ πολὺ πλησιάζον πρὸς αὐτήν. Ἐὰν κόψωμεν τὴν γῆν κατὰ ἓνα οἰουδήποτε μεσημβρινόν ἡ τομὴ δὲν εἶνε κύκλος ἀλλὰ ἔλλειψις.

17. **Ἀντίποδες** — Ὀνομάζομεν ἀντίποδας τὰ ἐκ διαμέτρου ἀντίθετα σημεῖα τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς. Οὕτω π. χ. τὸ Α. εἶναι ἀντίπους τοῦ Ρ. Οἱ κάτοικοι τοῦ σημείου Α. φαίνονται ὅτι ἔχουσι τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ κάτω καὶ τοὺς πόδας πρὸς τὰ ἄνω ἐν τούτοις δὲν συμβαίνει τοῦτο διότι δι' ὅλους τοὺς κατοίκους τῆς γῆς τὸ κάτω σημαίνει τὴν πρὸς τὸ

Σχ. 6. Ἀντίποδες.

(*) Σημ. Ὁ ἀνωτέρω ληφθεὶς ἀριθμὸς, ὁ παρέχων ὡς μῆκος τοῦ μεσημβρινοῦ 40007476 μέτρα ἐλήφθη ἐπὶ τῇ βάσει τῶν τελευψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

κέντρον τῆς γῆς διεύθυνσιν Ἦ τὸ δὲ ἄνω τὴν πρὸς τὸν οὐρανόν.

19. **Κλίσις τοῦ ἄξονος τῆς γῆς.**—Ἡ γῆ ἐκτελεῖ τὴν ἐτησίαν αὐτῆς περὶ τὸν ἥλιον περιφορὰν κατὰ κυκλικὴν γραμμὴν σχεδὸν κυκλικὴν κλωυμένην ἐλλειπτικὴν.

Ὁ ἄξων τῆς γῆς εἶναι κεκλιμένος ἐπὶ τὸ ἐπίπεδον τοῦτο τῆς ἐλλειπτικῆς καὶ κατὰ τὴν ἐτησίαν αὐτῆς περιφορὰν τχύτην μένει οὗτος πάντοτε αἰσθητῶς παράλληλος πρὸς ἑαυτόν.

Ἡ κλίσις αὕτη τοῦ ἄξονος τῆς γῆς ἔχει μεγίστην σημασίαν διὰ τὸν ἡμέτερον πλανήτην ὡς ἐν τοῖς περαιτέρω θὰ ἴδωμεν

III. Ἡ Σελήνη—Αἱ ἐκλείψεις.

19. **Ἡ Σελήνη.**—Ἡ σελήνη τὸ λαμπρόν τοῦτο ἄστρον τῆς νυκτός, τὸ ὅποσον φαίνεται εἰς ἡμᾶς περιοδικῶς ὑπὸ διαφόρους μορφαίς εἶνε σφαῖρα 50 περίπου φορὰς μικροτέρα τῆς γῆς.

Ἡ σελήνη δὲν εἶνε σῶμα αὐτόφωτον ἀλλ' ἀνακλᾷ πρὸς τὴν γῆν τὸ φῶς, τὸ ὅποσον δέχεται παρὰ τοῦ ἡλίου.

Ἡ μέση ἀπόστασις τῆς σελήνης ἀφ' ἡμῶν εἶνε 384000 χιλόμετρα, τοῦτέστιν ὡς ἔγγιστα δεκάκις μεγαλειτέρα τοῦ μήκους ἐνὸς γήϊνου μεσημβρινοῦ.

Ταχύτάτη ἀτμάμαξα θὰ διήνευε τὴν ἀπόστασιν ταύτην εἰς χρονικὸν διάστημα ἐννέα μηνῶν.

Ἡ σελήνη περιφέρεται περὶ τὴν γῆν εἰς διάστημα 27 ἡμ. καὶ 8 ὥρ. περίπου, συγχρόνως δὲ στρέφεται περὶ ἑαυτὴν ἐν ἴσῃ χρονικῷ διαστήματι, ἐξ οὗ εὐκόλως κατανοεῖται ὅτι πάντοτε τὸ αὐτὸ ἡμισφαίριον τῆς σελήνης εἶναι ὄρατόν ἀπὸ τῆς γῆς.

20. **Φάσεις τῆς Σελήνης.**—Καλοῦνται φάσεις αἱ διάφοροι μορφαί, τὰς ὁποίας παρουσιάζει ἡ σελήνη ἐν τῇ μηνιαίᾳ αὐτῆς περὶ τὴν γῆν πορείᾳ ἀναλόγως τῆς θέσεως αὐτῆς ἐν σχέσει πρὸς τὴν γῆν καὶ τὸν ἥλιον. Αἱ φάσεις αὗται εἶναι αἱ ἐξῆς: νέα σελήνη, πρῶτον τέταρτον, πανσέληνος καὶ τελευταῖον τέταρτον. Ἡ περίοδος αὕτη τῶν φάσεων διαρκεῖ εἰκοσι ἐννέα καὶ ἡμίσειαν περίπου ἡμέρας.

ταίως ὑπὸ τοῦ Ἄγγλου συνταγματάρχου Clarke γενομένων καταμετρήσεων. Ὡς γνωστὸν μέχρι σήμερον ἐλαμβάνετο ὡς μήκος τοῦ μεσημβρινοῦ ἡ τιμὴ 40000000 μέτρων.

Παρατήρησις.— Ἡ γῆ κατὰ τὴν περὶ τὸν ἥλιον περιφορὰν αὐτῆς παρὰσφύρει μεθ' ἑαυτῆς καὶ τὴν σελήνην. Ἐνεκα τῆς ἐκτοπίσεως ταύτης τῆς σελήνης ἡ χρονικὴ περίοδος τῶν φάσεων εἶναι μεγαλύτερα κατὰ δύο περίπου ἡμέρας τῆς περιφορᾶς τῆς σελήνης περὶ τὴν γῆν. (*)

21. **Ἐκλείψεις.**— Συμβαίνει *ἐκλείψις ἡλίου*, ὅποτεν ἡ σελήνη διερχομένη μεταξὺ τῆς γῆς καὶ τοῦ ἡλίου λαμβάνει τοιαύτην θέσιν μεταξὺ αὐτῶν, ὥστε τὰ τρία ταῦτα ἄστρα νὰ εὐρίσκωνται ἐπὶ τῆς αὐτῆς εὐθείας γραμμῆς (τὰ κέντρα αὐτῶν).

Ἡ σελήνη τότε ἀποκρύπτει ἀφ' ἡμῶν τὸν ἥλιον καὶ προβάλλει τὴν σκιὰν αὐτῆς ἐπὶ ἐκτάσεως τῆς γῆνης ἐπιφανείας ἀρκούντως περιορισμένης.

Συμβαίνει τοῦναντίον *ἐκλείψις σελήνης*, ὅταν ἡ γῆ εὐρίσκομένη μεταξὺ σελήνης καὶ ἡλίου ῥίπτει ἐπὶ τῆς σελήνης τὴν σκιὰν αὐτῆς καὶ ἐμποδίζει ταύτην νὰ λάβῃ φῶς ἐκ τοῦ ἡλίου. (**)

Αἱ ἐκλείψεις τῆς σελήνης καθίστανται ὄραταὶ δι' ὅλον τὸ γῆινον ἡμισφάριον, τὸ ὅποσον ἔχει τὴν σελήνην ὑπὲρ τὸν ὀρίζοντα.

(*) Πείραμα α'.— Παριστῶντες τὸν ἥλιον δι' ἀνημέμου κηρίου καὶ τὴν σελήνην διὰ σφαίρας λευκῆς, ἐξαρτωμένης ἐκ τινος νήματος, ἀναπτύσσομεν τοὺς μαθηταῖς τὰς φάσεις τῆς σελήνης, περιφέροντες τὴν σφαῖραν ταύτην περὶ τινὰ μαθητὴν (ἢ ὀμάδα μαθητῶν) παριστῶντα τὴν γῆν.

Διὰ τοῦ πειράματος τούτου καταδεικνύεται ὅτι αἱ φάσεις ἔχουσι διάφορον μορφήν, ἣν παρουσιάζει πρὸς ἡμᾶς τὸ φωτιζόμενον ἡμισφάριον τῆς σελήνης, τοῦ ὁποίου παρατηροῦμεν μέρος κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον μέγα ἀναλόγως τῆς σχετικῆς θέσεως τῆς σελήνης, τῆς γῆς καὶ τοῦ ἡλίου.

(**) Πείραμα β'. Ἐπαναλαμβάνων ὁ διδάσιων τὸ ἀνωτέρω πείραμα δεικνύει πρὸς τοὺς μαθητὰς τὸν τρόπον καθ' ὃν παράγονται αἱ ἐκλείψεις. Ἀποδεικνύει οὕτω ὅτι αἱ ἐκλείψεις εἶναι ὀλίγον σπάνια καὶ πράγματι σπανίως τὰ τρία ταῦτα ἄστρα (τὰ κέντρα αὐτῶν) εὐρίσκονται ἐπὶ τῆς αὐτῆς εὐθείας, διότι ἡ σελήνη κατὰ τὴν περὶ τὴν γῆν περιφορὰν τῆς δὲν κινεῖται ἀκριβῶς ἐπὶ τοῦ ἐπιπέδου τῆς ἐκλειπτικῆς ἀλλὰ δις μόνον καθ' ἑκάστην περιφορὰν αὐτῆς τέμνει τὸ ἐπίπεδον τοῦτο.

II. ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

I. Προσανατολισμός (εὑρεσις τῶν σημείων τοῦ ὀρίζοντος).

Μῆκος — Πλάτος.

22. **Ὁρίζων.** Καλεῖται ὀρίζων ἡ κυκλικὴ γραμμὴ, ἡ ὁποία πανταχόθεν περιορίζει τὴν ὄρασιν ἡμῶν καθορίζουσα οὕτω τὴν μικρὰν ἔκτασιν τῆς γήινης ἐπιφανείας, τὴν ὁποίαν δυνάμεθα νὰ παρατηρήσωμεν ὅταν ἰστάμεθα ἐπὶ τόπου χαμηλοῦ ἢ ὑψηλοῦ.

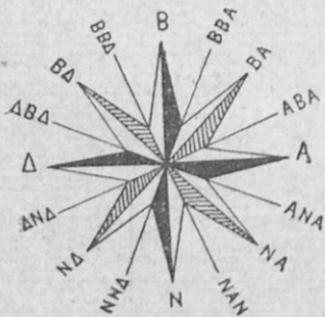
Ἐπὶ τῆς κυκλικῆς ταύτης γραμμῆς φαίνεται ὅτι στηρίζεται ὁ οὐράνιος θόλος.

Ἡ κυκλικὴ αὕτη γραμμὴ εἶναι ἐπὶ τοσοῦτον μεγαλειτέρα ὅσον ὑψηλότερον εἶναι τὸ μέρος ἐπὶ τοῦ οὐοίου ἰστάμεθα.

Ὁ παρατηρητὴς κατέχει τὸ κέντρον τοῦ κύκλου, εἰς ὃν περατοῦται ἡ κυκλικὴ αὕτη γραμμὴ.

23. **Κύρια σημεῖα τοῦ ὀρίζοντος.**—Γνωστὸν τυγχάνει, ὅτι ἵνα καταδειχθῇ κατὰ ποίαν διεύθυνσιν εὐρίσκονται τὰ διάφορα τοῦ ὀρίζοντος σημεῖα ἐφαντάσθησαν τὰ τέσσαρα κύρια αὐτοῦ σημεῖα, τὰ ὁποῖα εἶναι ὁ Βορρᾶς ἢ Ἄρκτος, ὁ Νότος ἢ Μεσημβρία, ἡ Ἀνατολὴ καὶ ἡ Δύσις (B, N, A, Δ).

Δευτερεύοντα σημεῖα τοῦ ὀρίζοντος εἶναι τὸ βορειοανατολικὸν (BA), τὸ βορειοδυτικὸν (BΔ), τὸ νοτιοανατολικὸν (NA) καὶ τὸ νοτιοδυτικὸν (NΔ).

Σχ. 7. Σημεῖα τοῦ ὀρίζοντος.

Ἐνίοτε καὶ ἰδίως παρὰ τοῖς ναυτικοῖς, γίνεται χρῆσις καὶ ἐτέρων ἐνδιαμέσων σημείων εὐρίσκομένων μεταξύ τῶν κυρίων καὶ τῶν δευτερευόντων· εἶνε δὲ ταῦτα τὸ BBA μεταξύ B καὶ BA, τὸ ABA μεταξύ BA καὶ A, τὸ BBΔ μεταξύ B καὶ BΔ, τὸ ΔBΔ μεταξύ BΔ καὶ Δ, τὸ NNA μεταξύ N καὶ NA, τὸ ANΔ μεταξύ NA καὶ A, τὸ NNA μεταξύ N καὶ NΔ, καὶ τὸ τέλος τὸ ΔNΔ μεταξύ NΔ καὶ Δ.

24. Προσανατολισμός.— Ἡ εὕρεσις τῶν τεσσάρων κυρίων σημείων τοῦ ὀρίζοντος καὶ ἰδίᾳ τοῦ ἐνὸς τούτων ὡς λ. χ. τοῦ Β. καὶ ἐκ τούτου τῶν λοιπῶν, γίνεται κατὰ πολλοὺς τρόπους, ἐκ τῶν ὁποίων οἱ σπουδαιότεροι, οἱ ἀπλούστεροι καὶ οἱ μᾶλλον ἐν χρήσει εἶναι οἱ ἑξῆς :

α' **Διὰ τοῦ ἡλίου** κατὰ τὴν μεσημβρίαν.

β' **Διὰ τοῦ πολικοῦ ἀστέρος** τὴν νύκτα καὶ

γ' **Διὰ τῆς μαγνητικῆς βελόνης.**

Συντόμως θέλομεν περιγράψαι τοὺς τρόπους τούτους.

α' **Διὰ τοῦ ἡλίου** κατὰ τὴν μεσημβρίαν. Εἰς τὰς χώρας ἡμῶν κατὰ τὴν ἀληθῆ μεσημβρίαν στρέφομεν τὰ νῶτα ἡμῶν πρὸς τὸν ἥλιον καὶ περπατοῦμεν τὴν σκιάν τοῦ σώματος ἡμῶν. Ἐμπροσθεν καὶ κατὰ τὴν διεύθυνσιν τῆς σκιάς ἡμῶν εἶναι ὁ βορρᾶς, ὀπίσθεν ἡμῶν καὶ κατ' ἐναντίαν διεύθυνσιν εἶναι ὁ νότος. Ἐκτείνοντες ἤδη τοὺς βραχίονάς μας ἔχομεν, κατὰ τὴν διεύθυνσιν τοῦ δεξιοῦ τὴν ἀνατολὴν καὶ κατὰ τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἀριστεροῦ τὴν δύσιν.

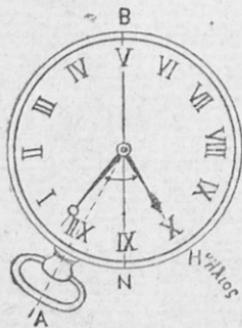
Σχ. 8. Προσανατολισμός κατὰ τὴν μεσημβρίαν.

Σημ. Ἀληθής μεσημβρία λέγεται ἡ χρονικὴ ἐκείνη στιγμή τῆς ἡμέρας καθ' ἣν ἡ σκιά ῥάβδου κατακορύφου, ἐπὶ ὀριζοντίου ἐδάφους εἶναι βραχυτάτη. Κατὰ τὴν στιγμήν ταύτην ἡ διεύθυνσις τῆς σκιάς δεικνύει ἀκριβῶς τὸν βορρᾶν.

β' **Ἐκ τῆς ἀνατολῆς καὶ δύσεως τοῦ ἡλίου.** Κατὰ τὰς ἰσημερίας, ὡς θὰ ἴδωμεν ἐν τῇ § 35 ὁ ἥλιος ἀνατέλλει ἀκριβῶς ἐξ ἀνατολῶν τὴν 6 πρωϊνὴν ὥραν καὶ δύει ἀκριβῶς

πρὸς δυσμὰς τὴν 6 μ. Ἐκτὸς ἕως τῶν δύο τούτων ἡμερῶν τῶν ἰσημεριῶν (8 Μαρτίου καὶ 11 Σεπτεμβρίου) ἡ ὥρα τῆς ἀνατολῆς καὶ δύσεως τοῦ ἡλίου ποικίλλει ἀναλόγως τῆς ὥρας τοῦ ἔτους καὶ τοῦ πλάτους τοῦ τόπου. Κατ' ἀκολουθίαν ἡ εὐρεσις τῶν σημείων τοῦ ὀρίζοντος διὰ τοῦ τρόπου τούτου κατὰ τὸν χειμῶνα καὶ τὸ θέρος θὰ ἦτο ἐσφαλμένη ἐν ἐλαμβάνομεν ὡς σημεῖον ἀνατολῆς π. χ. τὸ σημεῖον τοῦ ὀρίζοντος, ἐξ οὗ κατὰ τὰς ἐποχὰς ταῦτα ἀνατέλλει ὁ ἥλιος.

γ' Διὰ τοῦ ὥρολογίου. — Δυνάμεθα μετὰ μεγάλης προσεγγίσεως νὰ εὕρωμεν τὰ σημεῖα τοῦ ὀρίζοντος τῆ βοήθειά τοῦ ἡλίου καὶ ἐνὸς ὥρολογίου. Τοποθετοῦντες τὸ ὥρολόγιον ἡμῶν ὀριζοντίως προσανατολιζόμεθα οὕτως ὥστε ὁ δείκτης τῶν ὥρῶν ΟΗ νὰ διευθύνηται πρὸς τὸν ἥλιον λαμβάνομεν τότε τὸ μέσον τοῦ τόξου ΑΗ τοῦ περιλαμβανομένου μεταξύ τοῦ ὥροδείκτου

Σχ. 9. Προσανατολισμὸς διὰ τοῦ ὥρολογίου.

καὶ τῆς 12 (XII) ὥρας τοῦ ὥρολογίου, τοῦτέστι τὴν εὐθεῖαν τὴν διχοτομοῦσαν τὴν γωνίαν ΑΟΗ. Ἡ εὐθεῖα αὕτη διευθύνεται πρὸς Ν. Ἐκ τούτου εἶτα προσδιορίζομεν καὶ τὰ λοιπὰ σημεῖα.

Διὰ τοῦ πρακτικοῦ τούτου τρόπου λαμβάνομεν μείζονα προσέγγισιν ἢ διὰ τῶν κοινῶν μαγνητικῶν βελονῶν.

Σημείωσις. Ἴνα τοποθετήσωμεν τὸ ὥρολόγιον οὕτως ὥστε ὁ ὥροδείκτης νὰ διευθύνηται ἀκριβῶς πρὸς τὸν ἥλιον μεταχειριζόμεθα τὸ ἐξῆς ἀπλοῦν μέσον. Εἰς τὸ κέντρον τῆς πλακῆς τοῦ ὥρολογίου τοποθετοῦμεν κατακρῦφως μίαν βελόνην ἢ λεπτὸν ξυλάριον πυρείου καὶ στρέφομεν τὸ ὥρολόγιον οὕτως ὥστε ὁ ὥροδείκτης νὰ εὐρίσκηται εἰς τὴν πρὸςέκτασιν τῆς σκιᾶς ἣν ῥίπτει τὸ κατακρῦφον ξυλάριον ἢ ἡ βελόνη.

δ' Διὰ τοῦ πολικοῦ ἀστέρου. Ἐν καιρῷ νυκτὸς δυνάμεθα νὰ εὕρωμεν τὰ σημεῖα τοῦ ὀρίζοντος διὰ τοῦ πολικοῦ ἀστέρου, κειμένου πολὺ πλησίον τοῦ οὐρανόου πόλου (P). Ὅπό-

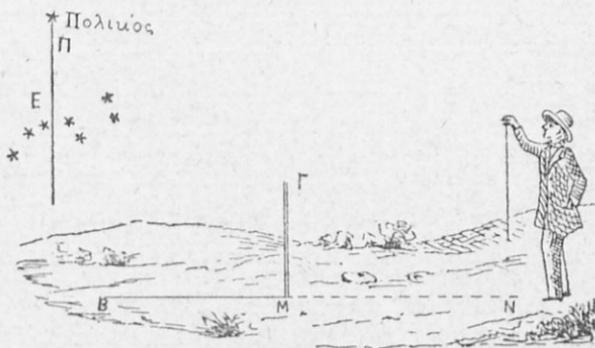
την παρατηρούμεν τὸν ἀστέρα τοῦτον ἔχομεν πρὸ ἡμῶν τὸν βορρᾶν, ὅπισθεν τὸν νότον, πρὸς τὰ δεξιὰ τὴν ἀνατολήν καὶ πρὸς τὰ ἀριστερὰ τὴν δύσιν.

Ἴνα εὐρωμεν εὐκόλως τὸν πολικόν, ζητοῦμεν ἐν τῷ οὐρανῷ τὸν ἀστερισμὸν τῆς Μεγάλης Ἄρκτου, ἀξιοπαρατήρητον διὰ τοὺς ἑπτὰ λαμπροὺς ἀστέρας, ἐξ ὧν ἀποτελεῖται καὶ ἐκ τῶν ὁποίων οἱ μὲν τέσσαρες ἀποτελοῦσιν ἐπίμηκες τραπεζοειδές, οἱ δὲ ὑπόλοιποι τρεῖς τὴν οὐρὰν αὐτοῦ. Ἐὰν ἐκ τῶν δύο ἀστέρων τοῦ τραπεζοειδοῦς, τῶν μᾶλλον τῆς οὐρᾶς ἀπομεμακρυσμέ-

ων, φέρωμεν νοητὴν εὐθεῖαν καὶ προεκτείνωμεν αὐτὴν συναντῶμεν τὸν πολικόν ἐν τῷ ἀστερισμῷ τῆς Μικρᾶς Ἄρκτου.

Σχ. 10. Ἀστερισμοὶ τῆς Μεγάλης καὶ Μικρᾶς Ἄρκτου.

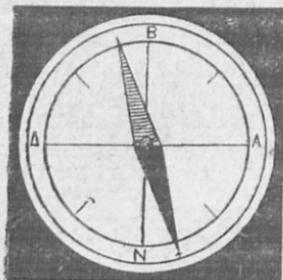

Σχ. 11. Προσανατολισμὸς διὰ τοῦ πολικοῦ ἀστέρος.

ε'. Διὰ τῆς μαγνητικῆς βελόνης (ναυτικῆς πυξίδος).—Εὐρίσκειμεν κατὰ πᾶσαν ὥραν τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτὸς τὰ τέσσαρα σημεῖα τοῦ ὁρίζοντος διὰ τῆς μαγνητικῆς βελόνης ἢ τῆς ναυτικῆς καλουμένης πυξίδος.

Τῆς μαγνητικῆς βελόνης ποιοῦνται χρῆσιν κατ' ἐξοχὴν οἱ

ναυτικοί. Είναι δὲ αὕτη μαγνητισμένη σιδηρᾶ (ἐκ χάλυθος) βελόνη καὶ ἐξαρτᾶται ἢ αἰωρεῖται ἐκ τοῦ μέσου αὐτῆς ὥστε νὰ δύνανται νὰ κινῆται ἐλε. θέρως. Ἡ μαγνητικὴ βελόνη ἔχει τὴν ιδιότητα νὰ λαμβάνῃ τὴν ἀπὸ Β. πρὸς Ν. διεύθυνσιν. (1).

Σχ. 12. Ναυτικὴ πυξίς.

Ἐπομένως ἔχοντες τὰ δύο σημεῖα τοῦ ὀρίζοντος τὰ δεικνυόμενα ὑπὸ τῶν δύο τῆς βελόνης ἄκρων (Β, Ν) εὐρίσκομεν εὐκόλως τὴν Α καὶ τὴν Δ καὶ τὰ λοιπὰ σημεῖα.

Τὸ ἄκρον τῆς βελόνης τὸ πρὸς Β. ἐστραμμένον, χάριν τῆς εὐκολίας τῆς ἀναγνωρίσεως, εἶναι βεβαμμένον κυανοῦν.

25. Εἰς τοὺς γεωγραφικοὺς χάρτας ὁ Β. εἶναι πρὸς τὰ ἄνω, ὁ Ν. πρὸς τὰ κάτω, ἡ Α. πρὸς τὰ δεξιὰ καὶ ἡ Δ. πρὸς τὰ ἀριστερά.

26. **Θέσις σημείου τινὸς ἐπὶ τῆς γῆνης σφαίρας.** Τὰ σημεῖα τοῦ ὀρίζοντος χρησιμεύουσιν εἰς τὸν προσδιορισμὸν τῶν διευθύνσεων μόνον, δὲν δυνάμεθα δὲ δι' αὐτῶν νὰ ὀρίσωμεν τὴν θέσιν σημείου τινὸς ἐπὶ τῆς γῆνης σφαίρας.

Ἐξετάσωμεν ἤδη τίνι τρόπῳ προσδιορίζεται ἡ ἀκριβὴς θέσις τόπου τινός.

27. **Παράλληλοι.**—Καλοῦνται παράλληλοι ἢ κύκλοι τοῦ αὐτοῦ πλάτους, κύκλοι νοητοὶ ἐπὶ τῆς γῆνης σφαίρας παράλληλοι πρὸς τὸν ἰσημερινόν. Οἱ κύκλοι οὗτοι εἶναι ἐπὶ τοσοῦτον μικρότεροι ἐφ' ὅσον πλησιάζουσι πρὸς τοὺς πόλους.

28. **Μεσημβρινοί.**—Ἐκαλέσμεν μεσημβρινὸν πάντα μέγι-

(1) Ἡ μαγνητικὴ βελόνη δὲν λαμβάνει ἀκριβῶς τὴν ἀπὸ Β. πρὸς Ν. διεύθυνσιν, ἀλλὰ σχηματίζει μετὰ τοῦ γεωγραφικοῦ μεσημβρινοῦ γωνίαν μικράν, ἀπόλυσιν καλουμένην, ἥτις δὲν εἶναι ἢ αὕτη διὰ πάντας τοὺς τόπους τῆς γῆς, οὔτε μένει σταθερὰ εἰς ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν τόπον, ἀλλὰ διαρκῶς μεταβάλλεται. Ἡ ἀπόκλισις ἐν Ἀθήναις εἶναι σήμερον 5° 20' διδυκῆ.

στον κύκλον διερχόμενον διὰ τῶν δύο πόλων. Πολλάκις ὅμως δίδεται τὸ ὄνομα τοῦ μεσημβρινοῦ εἰς πᾶν μέγιστον ἡμικύκλιον χγόμενον ἀπὸ τοῦ ἑνὸς εἰς τὸν ἕτερον πόλον· τότε τὸ ἕτερον ἡμικύκλιον, τὸ ἀντίθετον τῷ πρώτῳ, λέγεται ἀντιμεσημβρινός.

Οἱ μεσημβρινοὶ τέμνονται ὑπὸ τοῦ ἰσημερινοῦ εἰς δύο ἴσα μέρη.

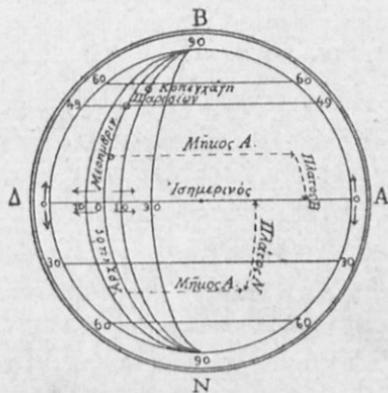
Ἐκαστον σημεῖον τῆς γήινης σφαίρας ἔχει τὸν μεσημβρινὸν καὶ τὸν παράλληλον αὐτοῦ. Αἱ πόλεις αἱ κείμεναι ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ παραλλήλου ἀτέχουσιν ἐξ ἴσου ἀπὸ τὸν ἰσημερινὸν καὶ ἔχουσι τὰς αὐτὰς ὥρας τοῦ ἔτους. Αἱ πόλεις αἱ κείμεναι ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ μεσημβρινοῦ ἔχουσι μεσημβρίαν τὴν αὐτὴν χρονικὴν στιγμὴν.

29. Γεωγραφικὸν πλάτος.— Ὑπομιμνήσκωμεν ἐνταῦθα ὅτι ἡ περιφέρεια ἐκάστου κύκλου μεγάλου ἢ μικροῦ διακρίεται εἰς 360 ἴσα μέρη καλούμενα μοῖρας (°) ἐκάστη μοῖρα εἰς 60 ἴσα μέρη καλούμενα πρῶτα λεπτά (') ἐκαστον πρῶτον λεπτὸν εἰς 60 δεύτερα λεπτά ("). Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἔπεται ὅτι ἡ ἡμιπεριφέρεια ἔχει 180' καὶ τὸ τέταρτον τῆς περιφερείας 10°.

Τούτων τεθέντων, πλάτος τόπου τινὸς καλεῖται ἡ ἀπόστασις αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ἰσημερινοῦ καὶ μετρεῖται εἰς μοῖρας, πρῶτα καὶ δεύτερα λεπτά.

Σημ. Τὸ διάστημα τοῦτο ὑφίσταται μετὰ τοῦ ἰσημερινοῦ καὶ τοῦ παραλλήλου τοῦ τόπου καὶ μετρεῖται ἐπὶ τόξου μεσημβρινοῦ.

Αἱ μοῖραι τοῦ πλάτους ἄρχονται ἐκ τοῦ ἰσημερινοῦ ὅπου σημειοῦμεν 0° καὶ καταλήγουσιν εἰς τὸν πόλον ἔνθα σημειοῦμεν 90°. Ἐπειδὴ ὁ τόπος δύναται νὰ κεῖται ἐπὶ τοῦ βορείου ἢ τοῦ νοτίου ἡμισφαιρίου σημειοῦμεν τὴν διαφορὰν ταύ-

Σχ. 13. Παράλληλοι. Μεσημβρινοί. Γεωγραφικὸν πλάτος καὶ μήκος.

την τῆς θέσεως διὰ τῶν λέξεων πλάτος Βόρειον ἢ πλάτος Νότιον. Οὕτω π.χ. λέγοντες ὅτι αἱ Ἀθηναὶ ἔχουσι 37° 58' βόρειον πλάτος ἐννοοῦμεν ὅτι αἱ Ἀθηναὶ ἀπέχουσι τοῦ Ἰσημερινοῦ 37° 58' καὶ κεῖνται εἰς τὸ βόρειον ἡμισφαίριον.

Μία μοῖρα πλάτους (ἢ μᾶλλον τὸ μέσον μῆκος τοῦ τόξου τοῦ μεσημβρινοῦ 1°) ἰσοῦται πρὸς 111132 μέτρα.

30. Γεωγραφικὸν μῆκος — Μῆκος τόπου τινὸς καλεῖται ἡ ἀπόστασις τοῦ διὰ τοῦ τόπου τούτου διερχομένου μεσημβρινοῦ, ἀπὸ τινος μεσημβρινοῦ, θεωρουμένου ὡς ἀρχικοῦ (Παρισίων, Γρηνοῦχης, Φέρρου), καὶ μετρεῖται εἰς μοίρας, πρῶτα καὶ δεύτερα λεπτά.

Σημ. Τὸ διάστημα τὸ μεταξὺ δύο μεσημβρινῶν μετρεῖται ἐπὶ τοῦ ἰσημερινοῦ ἢ ἐπὶ παντὸς παραλλήλου κύκλου.

Τὸ μῆκος εἶναι Ἀνατολικὸν ἢ Δυτικὸν ἐφ' ὅσον ὁ τόπος κεῖται πρὸς Α. ἢ Δ. τοῦ ἀρχικοῦ μεσημβρινοῦ.

31. Ναυτικὴ λεύγα· ναυτικὸν μίλλιον. — Ἡ ναυτικὴ λεύγα εἶνε τὸ 20ον μίαις μοίρας τόξου μεσημβρινοῦ κατὰ συνέπειαν ἰσοῦται πρὸς $\frac{111132}{20}$ ἤτοι 5557 περίπου μέτρα.

Τὸ ναυτικὸν μίλλιον, μονὰς μῆκους λίαν εὐχρηστος, εἶναι τὸ $\frac{1}{3}$ τῆς ναυτικῆς λεύγας (ἤτοι τὸ μῆκος ἐνὸς πρώτου λεπτοῦ τόξου μεσημβρινοῦ) καὶ ἰσοῦται πρὸς 1852 μέτρα.

32. Διαφορὰ τῆς ὥρας εἰς τὰ διάφορα μῆκη. — Ὅταν ἐν Ἀθήναις εἶναι μεσημβρία πάντες οἱ τόποι τῆς γῆνης σφαίρας οἱ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ μετὰ τῶν Ἀθηνῶν κείμενοι μεσημβρινοῦ ἔχουσι μεσημβρίαν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν αὐτὴν χρονικὴν στιγμήν πάντες οἱ τόποι οἱ κείμενοι ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἀντιμεσημβρινοῦ (§ 29) ἔχουσι μεσονύκτιον ἐν ᾧ πάντες οἱ λοιποὶ τόποι οἱ κείμενοι ἐκ-τέρωθεν τοῦ τε μεσημβρινοῦ καὶ τοῦ ἀντιμεσημβρινοῦ ἔχουσιν ὥρας ἐνδιαμέσους.

Σημ. Ἡ διαφορὰ τῆς ὥρας μεταξὺ Ἀθηνῶν καὶ ἐνὸς οἰουδήποτε σημείου τῆς γῆνης σφαίρας ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ μῆκους τοῦ τόπου τούτου, ὅπερ ὡς εἴπομεν ἀνωτέρω, μετρεῖται ἐπὶ τοῦ ἰσημερινοῦ. Ἐπομένως ἕνεκα τῆς ἡμερησίας κινήσεως τῆς γῆς

αί 360° τοῦ ἡμερησιοῦ καὶ οἱ δι' ἐκάστης τούτων διερχόμενοι
 μεσημβρινοί, παρελάνουσι κανονικῶς καὶ διχοδικῶς πρὸ τοῦ
 ἡλίου ἐν διαστήματι 24 ὥρων, ἐξ οὗ ἔπεται ὅτι εἰς ἐκάστην
 ὥραν διέρχονται πρὸ αὐτοῦ, 15°, διότι $\frac{360^\circ}{24} = 15^\circ$

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐξάγομεν ὅτι, ὅταν δύο τόποι διαφέρωσι
 κατὰ 15° μίρας μήκους ἔχουσι χρονικὴν διαφορὰν μιᾶς ὥρας καὶ
 ἐπομένως διὰ διαφορὰν μήκους 1° ἡ χρονικὴ διαφορὰ εἶναι $\frac{1}{15}$
 τῆς ὥρας ἢτοι 4 πρῶτα λεπτά.

Ἐπειδὴ ὁ ἥλιος φαίνεται κινούμενος ἐξ Α. πρὸς Δ διέρχεται
 διὰ τοῦ μεσημβρινοῦ τῶν τόπων τῶν κειμένων πρὸς Α πρὶν ἢ
 φθάσῃ τὸν μεσημβρινὸν τῶν Ἀθηνῶν, ἔνεκα τούτου καὶ ἡ ὥρα
 τῶν τόπων ἐκείνων εἶναι ὑπερτέρα τῆς τῶν Ἀθηνῶν. Ἐπίσης ἡ
 ὥρα τῶν πρὸς Δ. τῶν Ἀθηνῶν κειμένων τόπων ὑστερεῖ τῆς ὥρας
 τούτων. Ἐν παραδείγματι, ὅταν ἐν Ἀθήναις εἶνε μεσημβρία, εἰς
 τόπον ἀπέχοντα αὐτῶν 15° ἀνατολικῶς μήκους ἡ ὥρα εἶναι 1 μ.μ.
 καὶ μόνον 11 π. μ. εἰς τόπον ἔχοντα 15° δυτικὸν μήκος.

II. Ὁραὶ τοῦ ἔτους.—Ζῶναι.

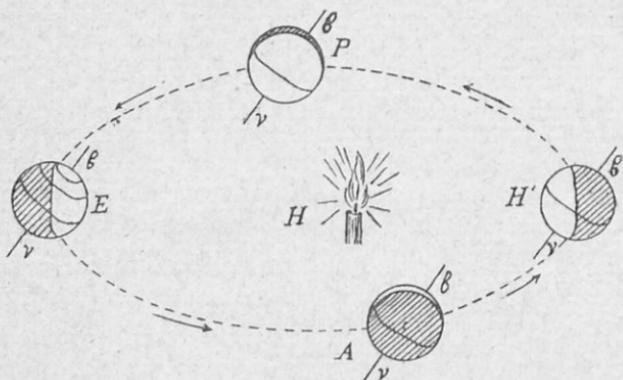
33. Ὁραὶ τοῦ ἔτους.—Αἱ τέσσαρες ἐποχαὶ ἢ ὄραὶ τοῦ
 ἔτους εἶναι τὸ ἔαρ, τὸ θέρος, τὸ φθινόπωρον καὶ ὁ χειμῶν.

Αἱ ὄραὶ τοῦ ἔτους εἶναι ἀντίθετοι εἰς τὰ δύο ἡμισφίρια ὅταν
 π. χ. οἱ κάτοικοι τοῦ Β. ἡμισφαιρίου ἔχωσι θέρος οἱ τοῦ Ν.
 ἔχουσι χειμῶνα καὶ τὰνάπαλιν.

Αἰτία τῶν ὥρων τοῦ ἔτους εἶναι ἡ κλίσις τοῦ ἄξωνος τῆς γῆς
 ἐπὶ τὸ ἐπίπεδον τῆς τροχίᾳς αὐτῆς (§ 19). Τοῦτο δὲ γίνεται
 εὐκόλως καταληπτὸν διὰ τῶν ἐπομένων πειραμάτων, ἅτινα ἐξη-
 γοῦσιν ἐπίσης καὶ τὴν ἀνισότητά τῶν ἡμερῶν καὶ νυκτῶν.

Πείραμα 1.—Ἐντὸς σκοτεινοῦ θαλάμου τοποθετοῦμεν ἐπὶ
 τραπέζης ἀνημμένην λαμπάδα, παριστώσαν τὸν ἥλιον. Εἶτα
 κρατοῦντες ὑδρόγειον σφαῖραν, τῆς ὁποίας ὁ ἄξων νὰ εἶναι κατα-
 κόρυφος καὶ τὸ κέντρον αὐτῆς εἰς τὸ αὐτὸ μὲ τὴν φλόγα ὕψος,

διαγράφομεν ὀριζοντίως κύκλον περὶ κέντρον τὴν λαμπάδα καὶ περιστρέφομεν ἐν ταύτῳ τὴν σφαῖραν.

Σχ. 14. Ὁραι τοῦ ἔτους.

Παρατηροῦμεν τότε,

α'. Ὅτι τὸ ἥμισυ μόνον τῆς σφαίρας φωτίζεται σταθερῶς ἐν τῷ ἑτέρῳ ἥμισυ μένει ἐν τῷ σκότει.

β'. Κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ πειράματος τούτου ἡ κατακόρυφος περιφέρεια, ἡ ἀποτελοῦσα τὸ ὄριον μεταξύ φωτός καὶ σκότους διέρχεται διὰ τῶν δύο πόλων.

γ'. Ἐὰν ἡ γῆ ἐστρέφετο οὕτω περὶ τὸν ἥλιον ἕκαστον σημεῖον τῆς ἐπιφανείας αὐτῆς θὰ ἦτο καθ' ἑκάστην εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν ἐν σχέσει πρὸς τὸν ἥλιον· αἱ ἡμέραι θ' ἀπετελοῦντο σταθερῶς ἐκ δώδεκα ὥρῶν καὶ αἱ νύκτες ἐπίσης καὶ κατὰ συνέπειαν ἐποχῆ καὶ τοῦ ἔτους δὲν θὰ ὑπῆρχον. Ἀλλὰ δὲν συμβαίνει τοῦτο, διότι ὁ ἄξων τῆς γῆς εἶνε κεκλιμένος ἐπὶ τὸ ἐπίπεδον τῆς ἐκλειπτικῆς καὶ κατὰ τὴν κίνησιν τῆς περιφορᾶς ὁ ἄξων οὗτος μένει αἰσθητῶς παράλληλος πρὸς ἑαυτόν.

Πείραμα 2.—Ἐπαναλαμβάνομεν τὸ προηγούμενον πείραμα, ἀλλὰ νῦν κλίνομεν ὀλίγον τὸν ἄξονα τῆς σφαίρας περιφέροντες αὐτὴν περὶ τὴν ἀνημμένην λαμπάδα καὶ διαγράφοντες κύκλον ὀριζόντιον, παριστῶντα τὴν ἐκλειπτικὴν, ἀλλὰ φροντίζοντες νὰ τηρῶμεν τὸν ἄξονα ταύτης παράλληλον πρὸς ἑαυτόν.

Παρατηροῦμεν τότε τὰ ἐξῆς.

α'. Εἰς τὸ σημεῖον Ε (τὴν 9 Ἰουνίου) ἡ κλίσις τοῦ ἄξενος παρουσιάζει τὸν Β. πόλον πρὸς τὸν ἥλιον ἐν ᾧ τοῦναντίον ὁ Ν. εὐρίσκεται ἐν τῇ σκιᾷ. Καίτοι εἰς πάσας τὰς περιπτώσεις τὸ ἥμισυ μόνον τῆς γῆνης ἐπιφανείας εὐρίσκεται ἐν τῷ φωτὶ καὶ τὸ ἕτερον ἥμισυ ἐν τῇ σκιᾷ, παρατηροῦμεν ὅτι τὸ Β. ἡμισφαίριον ἔχει μέγα μέρος τῆς ἐπιφανείας αὐτοῦ ἐν τῷ φωτὶ καὶ ὀλίγον μόνον ἐν τῇ σκιᾷ. Πλὴν τούτου αἱ ἡλικικαὶ ἀκτῖνες πίπτουσιν ἐπὶ τοῦ ἡμισφαιρίου τούτου καθέτως καὶ παρέχουσιν οὕτω αὐτῷ μείζονα θερμότητα. Διὰ τοὺς κατοίκους τῆς Ἑλλάδος καὶ πάντας τοὺς οἰκοῦντας τὸ Β. ἡμισφαίριον εἶναι θέρος ἐν ᾧ τοῦναντίον εἰς τὰς χώρας τοῦ Ν. ἡμισφαιρίου εἶναι χειμῶν.

Εὐκόλον εἶναι νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι ἐν τῇ θέσει ταύτῃ τῆς γῆς εἰς τὸ σημεῖον Ε οἱ παράλληλοι τέμνονται ἀνίσως, τοῦθ' ὅπερ εἶνε ἡ αἰτία τῆς ἀνισότητος τῶν ἡμερῶν καὶ τῶν νυκτῶν. Οἱ παράλληλοι τοῦ Β. ἡμισφαιρίου ἔχουσιν ἀριθμὸν τινα μαιρῶν μεγαλειότερον ἐν τῷ φωτιζομένῳ μέρει ἢ ἐν τῇ σκιᾷ καὶ κατὰ συνέπειαν αἱ ἡμέραι εἶναι μεγαλειότεραι τῶν νυκτῶν· εἶνε δὲ ἐπὶ τοσοῦτον μεγαλιότεραι ἐφ' ὅσον προχωροῦμεν πρὸς τὸν Β. πόλον. Τὸ ἀντίθετον ἀκριβῶς συμβαίνει εἰς τὸ Ν. ἡμισφαίριον, αἱ νύκτες εἶναι μεγαλιότεραι τῶν ἡμερῶν καὶ ἐπὶ τοσοῦτον περισσό-
τερον ὅσον προχωροῦμεν πρὸς τὸν Ν. πόλον.

Πλὴν τούτου παρατηροῦμεν ὅτι ἐν τῇ θέσει ταύτῃ τῆς γῆς αἱ γειτονικαὶ πρὸς τὸν Β. πόλον χώραι μένουσι σταθερῶς ἐν τῷ φωτὶ καθ' ὅλην τὴν περιστροφὴν τῆς γῆνης σφαίρας, εἶναι τότε ἡ κλυομένη *πολικὴ ἡμέρα*, ἥτις εἰς τὸν πόλον διαρκεῖ *ἕξ μῆνας*. Τὸ ἀντίθετον συμβαίνει εἰς τὸν Ν. πόλον, ὅστις κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν εὐρίσκεται ἐπὶ *ἕξ ἐπίσης μῆνας* ἐν πλήρει *πολικῇ νυκτί*.

Καὶ τέλος παρατηροῦμεν, ὅτι ὁ ἰσημερινὸς τέμνεται εἰς δύο ἴσα μέρη, οἷα δὴ ποτε καὶ ἂν εἶναι ἡ θέσις τῆς γῆς ἐπὶ τῆς ἐκλειπτικῆς. Εἰς τὸν ἰσημερινὸν αἱ ἡμέραι καὶ αἱ νύκτες καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους εἶναι ἴσαι.

β'. Μετὰ τρεῖς μῆνας ἡ γῆ φθάνει εἰς τὸ σημεῖον Α (περὶ τὴν 11 Σεπτεμβρίου)· εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο μεθ' ὅλην τὴν κλί-

σιν τοῦ ἄξονος οἱ δύο πόλοι φωτίζονται ἐξ ἴσου, πάντες οἱ παράλληλοι τέμνονται ὑπὸ τοῦ ἡλιακοῦ φωτὸς εἰς δύο ἴσα μέρη καὶ ἡ ἡμέρα τότε εἶναι ἴση πρὸς τὴν νύκτα δι' ἅπασαν τὴν γῆν (μετοπωρινὴ ἰσημερία) καὶ τότε διὰ τὸ Β. ἡμισφαίριον ἄρχεται τὸ φθινόπωρον.

γ'. Τρεῖς μῆνας κατόπιν ἡ γῆ φθάνει εἰς τὸ σημεῖον Η' (9 Δεκεμβρίου)· ἡ περὶ τὸν Β. πόλον χώρα εὐρίσκεται ἤδη καὶ αὕτη παντελῶς εἰς τὴν σκιάν, ἐν ᾧ ὁ Ν. πόλος εὐρίσκεται ἐν τῷ φωτί. Εἶναι τότε χειμῶν διὰ τὸ Β. καὶ ἀρχὴ τῆς θερμῆς ἐποχῆς διὰ τὸ Ν. ἡμισφαίριον.

δ'. Τρεῖς βραδύτερον μῆνας ἡ γῆ φθάνει εἰς τὸ σημεῖον Ρ. (τὴν 8 Μαρτίου)· οἱ δύο πόλοι φωτίζονται ἐκ νέου ἐξ ἴσου, ἡ ἰσότης τῶν ὥρων μεταξὺ τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτὸς ἀποκαθίσταται ἐφ' ὀλοκλήρου τῆς γῆς (ἑαρινὴ ἰσημερία) καὶ τότε ἄρχεται τὸ ἔαρ διὰ τὸ Β. ἡμισφαίριον.

34. Ἰσημερία.— Ἑαρινὴ ἰσημερία καλεῖται ἡ χρονικὴ στιγμή, καθ' ἣν ἄρχεται τὸ ἔαρ καὶ φθινοπωρινὴ ἡ στιγμή, καθ' ἣν ἄρχεται τὸ φθινόπωρον. Κατὰ τὰς δύο ταύτας ἐποχὰς τοῦ ἔτους ἡ διάρκεια τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτὸς εἶναι ἴση δι' ἅπασαν τὴν γῆν.

35. Ἡλιοστάδια.— Θερινὸν ἡλιοστάσιον εἶναι ἡ ἀρχὴ τοῦ θέρους· τότε ἡ ἡμέρα ἔχει τὴν μεγαλειτέραν αὐτῆς διάρκειαν ἐν τῷ Β. ἡμισφαιρίῳ καὶ τὴν μικροτέραν ἐν τῷ Ν. Τὸ χειμερινὸν ἡλιοστάσιον εἶναι ἡ ἀρχὴ τοῦ χειμῶνος καὶ κατ' αὐτὸ εἶναι ἡ βραχυτάτη ἡμέρα ἐν τῷ Β. ἡμισφαιρίῳ καὶ ἡ μακροτάτη ἐν τῷ Ν.

36. Ἀνισότης τῶν ἡμερῶν καὶ τῶν νυκτῶν. — Μόνον εἰς τὰς χώρας, τὰς κειμένους εἰς τὸν ἰσημερινὸν ἡ ἡμέρα εἶναι ἴση πρὸς τὴν νύκτα καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους. Ἐφ' ὅσον δὲ ἀπομακρυνόμεθα τῆς ἰσημερινῆς γραμμῆς ἐπὶ τοσοῦτον αἱ διαφοραὶ τῆς διαρκείας τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτὸς γίνονται αἰσθητότεραι..

Οὕτω π. χ. ἐν Ἑλλάδι εἰς Β. πλάτος τῶν Ἀθηνῶν 37°58' ἡ μεγαλειτέρα ἡμέρα τοῦ ἔτους (τὸ θέρος) διαρκεῖ 14 ὥρ.

40 λ. (ἡ νύξ τότε εἶναι 9 ὥρ. 20 λ.) ἡ δὲ μικροτέρα ἡμέρα (τὸν χειμῶνα) διαρκεῖ 9 ὥρ. 20 λ. Εἰς τὴν Πετρούπολιν, εἰς πλάτος Β. 60° ἡ μεγαλύτερα ἡμέρα διαρκεῖ 18 ὥρ. 30 λ. ἡ δὲ μικροτέρα 5 ὥρ. 30 λ. μόνον. Τέλος εἰς πλάτος 66° 33' ἡ μεγαλύτερα ἡμέρα κατὰ τὸ θερινὸν ἡλιοστάσιον πλησιάζει τὰς 24 ὥρας καὶ ὁ ἥλιος μένει ὑπὲρ τὸν ὀρίζοντα καὶ κατὰ τὸ μεσονύκτιον, ἡ δὲ ἐλαχίστη ἡμέρα εἶναι 0 ὥρ. ἀπὸ τοῦ ὁ ἥλιος δὲν ἀνατέλλει κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ χειμερινοῦ ἡλιοστασίου.

Εἰς τὰς παρὰ τοὺς πόλους χώρας ὁ ἥλιος μένει ὑπὲρ τὸν ὀρίζοντα ἐπὶ μῆνας πολλοὺς καθ' ἕκαστον ἔτος· οὕτω εἰς πλάτος 73° 40' ἐπὶ τρεῖς μῆνας εἶναι μία συνεχῆς ἡμέρα, εἰς πλάτος 84° 5' ὁ ἥλιος λάμπει ἀδικακόπως ἐπὶ πέντε μῆνας· καὶ τέλος εἰς τοὺς πόλους μία ἡμέρα διαρκεῖ ἐξ ὀλοκλήρου μῆνας καὶ μία νύξ ἐτέρους ἐξ.

37. **Τροπικοί.** — Ἐνεκα τῆς κλίσεως τοῦ γῆνιου ἄξονος, ὁ ἥλιος δὲν ρίπτει τὰς ἀκτῖνας αὐτοῦ πάντοτε κατακόρυφως ἐπὶ τὸν ἡμεμερινόν. Ἀπομακρύνεται αὐτοῦ 23° 27' πρὸς Β. κατὰ τὸ θερινὸν ἡλιοστάσιον καὶ 23° 27' πρὸς Ν. κατὰ τὸ χειμερινόν. Οἱ παράλληλοι τῶ ἡμεμερινῶ οἱ εὐρισκόμενοι εἰς τὴν ἀνωτέρω ἀπ' αὐτοῦ ἀπόστασιν λέγονται *τροπικοί*. Καὶ ὁ μὲν εὐρισκόμενος ἐν τῷ Β. ἡμισφαιρίῳ λέγεται *τροπικὸς τοῦ Καρκίνου* καὶ δεικνύει τὸ ὄριον, κατὰ τὸ ὅποιον βλέπομεν τὸν ἥλιον κατακόρυφως τὴν μεσημβρίαν κατὰ τὸ θερινὸν ἡλιοστάσιον· ὁ δὲ ἐν τῷ Ν. ἡμισφαιρίῳ τοιοῦτος παράλληλος ὀνομάζεται *τροπικὸς τοῦ Αἰγόκερω* καὶ δεικνύει καὶ οὗτος τὸ ὄριον, καθ' ὃ βλέπομεν τὸν ἥλιον εἰς τὸ κατακόρυφον τὴν μεσημβρίαν κατὰ τὸ χειμερινόν ἡλιοστάσιον.

38. **Πολικοὶ κύκλοι.** — Εἰς ἀπόστασιν 23° 27' ἀπ' ἑκάστου τῶν πόλων κεῖνται ὁ βόρειος *πολικὸς* ἢ *ἀρκτικὸς* κύκλος καὶ ὁ νότιος *πολικὸς* ἢ *ἀνταρκτικὸς* κύκλος.

Οἱ κύκλοι οὗτοι δεικνύουσι τὸ ὄριον, καθ' ὃ ὁ ἥλιος μένει ἐπὶ 24 ὥρας χωρὶς νὰ δύσῃ ἢ νὰ ἀνατείλῃ καὶ ἐπομένως εἰς τοὺς τόπους τοὺς κειμένους εἰς τοὺς κύκλους τούτους ὡς ἀνωτέρω

εἶδομεν ἢ μεγαλειτέρα ἡμέρα καὶ μεγαλειτέρα νύξ διαρκεῖ ἐπὶ 24 ὥρας.

39. Διανομὴ τῆς θερμότητος ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς.—Γενικῶς δυνάμεθα νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι τὸ ποσὸν τῆς θερμότητος, τῆς παρεχομένης εἰς τὴν γῆν ἐκ τοῦ ἡλίου, ἐλαττοῦται ἐφ' ὅσον προχωροῦμεν ἐκ τοῦ ἰσημερινοῦ πρὸς τοὺς πόλους.

Διὸ κατ' ἔτος πάντες οἱ τόποι οἱ κείμενοι μεταξὺ τῶν δύο τροπικῶν δέχονται κατακορύφως τὰς ἡλιακὰς ἀκτῖνας καὶ τότε ἔχουσι τὴν μεγαλειτέραν θερμότητα.

Ἐφ' ὅσον ἕμως προχωροῦμεν πρὸς ἐκάτερον τῶν πόλων αἱ ἀκτῖνες προσπίπτουσι πλαγίως καὶ πρέρχουσι ἐπὶ τοσοῦτον ὀλιγωτέραν θερμότητα ἐφ' ὅσον ἀπομακρυνόμεθα τῶν τροπικῶν.

40. Ζῶναι.—Οἱ τροπικοὶ καὶ οἱ πολικοὶ κύκλοι διαίρουσι τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς εἰς πέντε μεγάλας ζῶνας· τὴν διακεκαυμένην ἢ θερμὴν ζώνην, περιοριζομένην ἐκτέρωθεν ὑπὸ τῶν τροπικῶν τοῦ Καρκίνου πρὸς Β. καὶ τοῦ Αἰγόκερω πρὸς Ν. Τέμνεται δὲ αὕτη εἰς δύο ἴσα μέρη ὑπὸ τοῦ ἰσημερινοῦ καὶ ἔχει πλάτος 5000 περίπου χιλιομέτρων. Ἡ ζώνη αὕτη λέγεται δια-

Σχ. 15. Αἱ ζῶναι.

κεκαυμένη διότι ἡ ἐν αὐτῇ ἐπικρατοῦσα θερμότης εἶναι μεγίστη καὶ τοῦτο συμβαίνει διότι ὡς ἀνωτέρω εἶδομεν (§ 40) αἱ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου πίπτουσι ἐπ' αὐτῆς καθέτως.

Τὴν βόρειον ἐξωτερικὴν ζώνην ἐν τῷ Β. ἡμισφαιρίῳ καὶ τὴν νότιον ἐξωτερικὴν ζώνην ἐν τῷ Ν. ἡμισφαιρίῳ, περιοριζομένας τῆς μὲν πρώτης ὑπὸ τοῦ τροπικοῦ τοῦ Καρκίνου καὶ τοῦ Β.

πολικοῦ κύκλου, τῆς δὲ δευτέρας ὑπὸ τοῦ τροπικοῦ τοῦ Αἰγόκερω καὶ τοῦ Ν. πολικοῦ κύκλου. Ἐκατέρα τούτων ἔχει πλάτος 5000 περίπου χιλιομέτρων.

Εἰς τὰς ζώνας ταύτας ἢ τε θερμότης καὶ τὸ ψῦχος εἶνε μέτρια· συμβαίνει δὲ τοῦτο διότι αἱ ἡλιακαὶ ἀκτῖνες προσπίπτουσιν ἐπ' αὐτῶν πλαγίως.

Τὰς δύο κατεψυγμένας ζώνας, περιοριζομένας ἑκατέραν ὑπὸ τῶν δύο πολικῶν κύκλων.

Τὸ πλάτος ἑκατέρας τούτων ἀπὸ τῶν δύο πόλων εἶναι 2500 περίπου χιλιόμετρα. Λέγονται δὲ οὕτω διότι τὸ ψῦχος εἰς αὐτάς εἶναι μέγιστον καὶ τοῦτο συμβαίνει διότι αἱ ἡλιακαὶ ἀκτῖνες προσπίπτουσιν ἐπ' αὐτὴν πολὺ πλαγιώτερον ἢ εἰς τὰς δύο εὐκράτους.

III. ΦΥΣΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

I. Ἕπειροι καὶ Ὑκεανοὶ

I. Διακομὴ τῶν ξηρῶν καὶ τῶν θαλασσῶν

41. Ἡ ξηρὰ καὶ ἡ θάλασσα.— Ἡ γῆ παρουσιάζει δύο μεγάλας φυσικὰς ἐπιφανείας τὴν στερεὰν ἢ ξηρὰν καὶ τὴν θάλασσαν.

Ἡ ξηρὰ κατέχει τὸ τέταρτον περίπου τῆς γαίης ἐπιφανείας ἡ δὲ θάλασσα τὰ τρία τέταρτα αὐτῆς (ἢ μάλλον ἐπὶ 15 μερῶν τὰ 4 κατέχονται ὑπὸ ξηρᾶς καὶ τὰ ὑπόλοιπα 11 ὑπὸ θαλάσσης).

Ἡ μὲν ἐπιφάνεια τῆς ξηρᾶς ἔχει ἕκτασιν 135 ἑκτομμυρίων τετραγ. χιλιομέτρων ἡ δὲ τῆς θαλάσσης 375.

42. Σύγκρισις τῶν δύο ἡμισφαιρίων.— Ἡ μὲν ξηρὰ σχεδὸν ἐξ ὀλοκλήρου εὐρίσκεται ἐν τῷ Β. ἡμισφαιρίῳ, ἡ δὲ θάλασσα τοῦναντίον ἐν τῷ Ν. Ἡ σχετικὴ ἐπιφάνεια ἡ κατεχομένη ὑπὸ τῆς ξηρᾶς αὐξάνεται σταθερῶς ἐφ' ὅσον πλησιάζομεν πρὸς τὸν Β. πολικὸν κύκλον ἐν ᾧ τοῦναντίον ἐν τῷ Ν. ἡμισφαιρίῳ αὕτη ἐλαττοῦται ἐφ' ὅσον ἀπομακρυνόμεθα τοῦ ἰσημεριοῦ.

Ἐν συνόλῳ ὑπὲρ τὰ τρία τέταρτα ξηρᾶς ἀνήκουσιν εἰς τὸ Β. καὶ ἐν μόνον τέταρτον περίπου εἰς τὸ Ν. ἡμισφαιρίον.

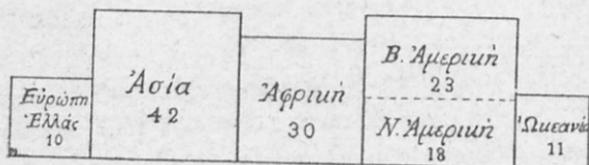
43. Ἕπειροι.— Δύο μεγάλα ἤπειροι ὑπάρχουσιν, ἡ παλαιὰ ἤπειρος, ἐξ ἧς ἀποτελεῖται ἡ Εὐρώπη, ἡ Ἀσία καὶ ἡ Ἀφρι-

κῆ καὶ ἡ νέα ἤπειρος, ἣτις ἀποτελεῖται ἐκ τῆς Ἀμερικῆς ἀνακαλυφθείσης ἐν ἔτει 1492 ὑπὸ τοῦ Κολόμβου.

Δυνάμεθα νὰ θεωρήσωμεν τὴν *Australia* ὡς τρίτην ἤπειρον.

Τέλος εἶναι λίαν πιθανόν ὅτι αἱ παρὰ τὸν Ν. πόλον ἄγνωστοι χῶροι σχηματίζουσιν ἤπειρόν τινα κατεψυγμένην, ἥς μόνον αἱ νότιαι χῶροι αἰ πρὸς τὴν Ν. Ἀμερικὴν γειτνιαζουσαι, ἐξερευνηθήσαν.

Σημ. Ἡ ἀνεξερευνητος χώρα ἡ περιβάλλουσα τὸν Ν. πόλον τόσοσ ἀχανῆς εἶναι, ὥστε ἐὰν ἦτο δυνατὸν νὰ πέσῃ ἐπ' αὐτῆς ἡ σελήνη, ἡ περιφέρεια ταύτης δὲν θὰ ἤγγιζε οὐδὲν γνωστὸν σημεῖον, τῶν κειμένων πλησίον τῶν ἀνεξερευνητῶν ἐκείνων χωρῶν.

Σχ. 16. Σχετικὰ μεγέθη τῶν ἐπιφανειῶν τῶν πέντε ἡπείρων.

Αἱ ἤπειροι κατὰ συνθήκην διηρέθησαν εἰς τὰ πέντε μέρη τοῦ κόσμου καὶ εἶναι ταῦτα : ἡ Εὐρώπη, ἡ Ἀσία, ἡ Ἀφρική, ἡ Ἀμερικὴ καὶ ἡ Ὀκεανία.

44. Ὀκεανοί.— Ἡ ἀπέραντος καὶ ἀχανῆς ἕκτασις τῆς θαλάσσης διαιρεῖται εἰς πέντε ὠκεανούς: τὸν Εἰρηνικόν, τὸν Ἀτλαντικόν, τὸν Ἰνδικόν, τὸν Β. παγωμένον καὶ τὸν Ν. παγωμένον ὠκεανόν.

45. Συμμετρία καὶ ἀντίθεσις τῶν ἡπείρων καὶ τῶν ὠκεανῶν.— Ἐὰν παρατηρήσωμεν ὑδρόγειον σφαῖραν βλέπομεν ὅπόσον ἡ διάταξις τῶν ἡπείρων καὶ τῶν ὠκεανῶν εἶναι συμμετρική.

Αἱ ἤπειροι ἐν συνόλῳ λαμβανόμεναι περιβάλλουσι τὸν Β. παγωμένον ὠκεανόν καὶ δύνανται νὰ διαιρεθῶσιν εἰς τρία μέρη. 1ον

III. Παλίρροιαι.—Ὠκεάνεια ρεύματα.

55. **Κύματα.**—Κύματα εἶναι ἐπιμήκεις κυματισμοί, τοὺς ὁποίους παράγει ὁ ἄνεμος ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῶν θαλασσῶν. Τὰ κύματα ἐν καιρῷ τῶν θυελλῶν φθάνουσιν εἰς ὕψος 12—15 μέτρων.

56. **Παλίρροιαι.**—Αἱ παλίρροιαι εἶναι κανονικαὶ ταλαντώσεις τῶν ὑδάτων τοῦ ὠκεανοῦ. Κατὰ χρονικὴν περίοδον 6 ὥρ. 15 λ. περίπου ἢ ἐπιφάνεια τῶν ὑδάτων ὑψοῦται καὶ ἢ θάλασσα χωρεῖ πρὸς τὴν παραλίαν. Ἡ πρώτη αὕτη κίνησις ὀνομάζεται *πλημμυρίς ἢ ἀνωῦσα παλίρροια*· μετὰ τινα χρόνον ἡρεμίας ἢ ἐπιφάνεια αὕτη τῶν ὑδάτων ταπεινοῦται καὶ ἀπομακρύνονται ταῦτα τῆς παραλίας ἐπὶ 6 ὥ. 15 λ. ἢ δευτέρα αὕτη κίνησις λέγεται *ἀμπωτις ἢ κατιῶσα παλίρροια*, ἢ θάλασσα τότε ταπεινοῦται καὶ εἶτα ἐπαναλαμβάνεται τὸ αὐτὸ φαινόμενον.

57. **Αἰτία τῶν παλιρροιῶν.**—Αἱ παλίρροιαι εἶναι φαινόμενα προερχόμενα συνεπέα τῆς ἑλξως, τὴν ὁποίαν ἐξασκοῦσιν ἢ σελήνη καὶ ὁ ἥλιος ἐπὶ τῆς μάζης τῶν ὑδάτων τῶν θαλασσῶν. Ἡ ἔντασις τῶν παλιρροιῶν ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς σχετικῆς θέσεως τῶν δύο τούτων ἀστέρων καὶ τῆς γῆς.

Αἱ παλίρροιαι εἶναι ἰσχυρότεραι ὅποταν αἱ ἐνέργειαι τῶν δύο ἀστρῶν προστίθενται πρὸς ἀλλήλας κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς *παρσελήνου* καὶ τῆς *νέας σελήνης*. Τότε παράγονται αἱ μεγάλαι παλίρροιαι.

Τοῦναντίον τὴν ἐποχὴν τοῦ πρώτου καὶ τοῦ τελευταίου τετάρτου τῆς σελήνης αἱ παλίρροιαι εἶναι λίαν ἀσθενεῖς, ἔχουσαι τὴν μεγαλειτέραν αὐτῶν ἰσχὺν τὴν ἐποχὴν τῶν ἰσημεριῶν.

Ἐξ ἐτέρου ἢ ἔντασις τῶν παλιρροιῶν τοὔτέστιν ἢ καθ' ὕψος διαφορὰ τῆς στάθμης τῆς θαλάσσης μεταξὺ ἀμπώτιδος καὶ πλημμυρίδος ἐξαρτᾶται καὶ ἐκ πολλῶν ἄλλων τοπικῶν αἰτίων.

Ἡ παλίρροια, ἢ λαμβάνουσα χώραν εἰς τὸν Ἅγιον Μιχαὴλ ἐν Γαλλίᾳ πλησιάζει τὰ 14 μέτρα, ἐν τῇ Νέᾳ Σκωτίᾳ τῆς Β. Ἀμερικῆς φθάνει μέχρις ὕψους 21 μ. Ἐν τῇ Μεσογείῳ θαλάσσῃ ὡς καὶ εἰς ἄλλας ἐσωτερικὰς θαλάσσας γίνονται ἀσθενεῖς παλίρ-

ροικαι ὕψους ἑκατοστῶν τινων τοῦ μέτρου· ἐν τῷ κόλπῳ ὅμως τοῦ Γκαβῆς ἐν Τύνιδι τὸ ὕψος αὐτῆς φθάνει μέχρι τριῶν μέτρων καὶ τέλος ἐν τῷ πορθμῷ τοῦ Εὐρίπου ἀνέρχεται μέχρις ὕψους 30—40 ἑκατοστομέτρων.

58. Ρεύματα.— Τὰ θαλάσσια ρεύματα εἶναι κανονικὰ μετατοπίσεις πελωρίων ὑγρῶν μαζῶν, αἵτινες σχηματίζουσι διὰ μέσου τῶν ὠκεανῶν ἀπεράντους, τρόπον τινά, ποταμούς ἀλμυροῦ ὕδατος.

Ἐπάρχουσι θερμὰ ρεύματα ἐκ τοῦ ἰσημερινοῦ πρὸς τοὺς πόλους καὶ ψυχρὰ ἐκ τῶν δύο παγωμένων ὠκεανῶν πρὸς τὰς τροπικὰς χώρας.

Σημ. Τὸ φαινόμενον τῶν ρευμάτων, λίαν πολύπλοκον ὄν, ἐξαρτᾶται ἐκ πολλῶν αἰτίων, τῶν ὁποίων τὰ κυριώτερα εἶναι ἡ ἐνέργεια τῶν ἀνέμων καὶ αἱ διαφοραὶ τῆς πυκνότητος τῶν ὑδάτων τῆς θαλάσσης, αἵτινες ὑφείλονται εἴτε εἰς τὴν ἀνισότητά τῆς θερμοκρασίας εἴτε εἰς τὴν ἀλμυρότητα τῶν ὑδάτων. Αἱ ἀνωμαλίαι τοῦ πυθμένου τῶν θαλασσῶν, ἡ περιστροφή τῆς γῆς περὶ τὸν ἄξονα τῆς κλπ. μεγίστην ἐξασκοῦσιν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς διευθύνσεως αὐτῶν.

59. Θερμὰ ρεύματα.— Τὸ μεγαλύτερον καὶ τὸ σπουδαιότερον τῶν θερμῶν ρευμάτων εἶναι τὸ ἐπονομαζόμενον *Ρεῦμα τοῦ κόλπου*, τὸ ὁποῖον σχηματίζεται εἰς τὸν κόλπον τοῦ Μεξικοῦ ἐν Ἀμερικῇ.

Τὸ ρεῦμα τοῦτο διευθύνεται κατ' ἀρχὰς πρὸς Βλ. καὶ εἶτα διακλαδίζεται εἰς τρεῖς βραχίονας, ὁ πρῶτος τούτων διαπερᾶ τὸν Ἀτλαντικὸν καὶ φθάνει μέχρι τῶν παραλίων τῆς Νορβηγίας, ὁ ἕτερος φθάνει μέχρι τῶν παραλίων τῆς Γαλλίας καὶ τῶν Βρετανικῶν νήσων καὶ ὁ τρίτος κάμπτεται πρὸς Ν. καὶ διέρχεται διὰ τῶν νήσων Ἀζορῶν καὶ Καναρίων.

Σημ. Τὸ ρεῦμα τοῦ κόλπου ἔχει χροῶμα κυανοῦν, προβάλλει καὶ χωρεῖ ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ μὲ ταχύτητα 7—8 χιλιομέτρων καθ' ὥραν, τὸ πλάτος αὐτοῦ εἶναι τότε 90 χιλιομέτρων καὶ τὸ βάθος του 370 μέτρων, ἡ θὲ θερμοκρασία του 20°. Ἀπώτερον τὸ ρεῦμα τοῦτο ἐξαφανίζεται παντελῶς.

Τῆς ταχύτητος τοῦ ρεύματος τοῦ κόλπου καίτοι ἐπιβραδυνόμενης κατὰ τὴν πορείαν αὐτῆς, γίνεται χρήσις ὑπὸ τῶν ἐξ Ἀμερικῆς εἰς Εὐρώπην διαπεριουμένων πλοίων.

Ἐτερον ρεῦμα τὸ κοῦρο-Σίβο, τούτεστι τὸ μέλαν ρεῦμα, διατρέχει παμμέγιστον τόξον ἐν τῷ Εἰρηνικῷ, περέρχεται τὰ παράλια τῆς Ἰαπωνίας, εἶτα διευθύνεται πρὸς τὰς ἀκτὰς τῆς Β. Ἀμερικῆς καὶ κάμπτεται εἶτα πρὸς Ν.

60. Ψυχρὰ ῥεύματα.—Μεταξὺ τῶν πολλῶν τούτων ρευμάτων ἀναφέρομεν ἐνταῦθα τὸ πολικὸν ρεῦμα, τὸ ὅποιον καταψύχει τὸ κλίμα τῶν ΒΑ. παραλίων τῆς ΒΑ. ἀκτῆς τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν. Ἐνεκὰ τούτου πόλεις τινὲς αὐτῶν, καίτοι εὐρίσκονται εἰς τὸ αὐτὸ μὲ τὰς Ἀθήνας πλάτος, ἔχουσιν ἐν τούτοις κλίμα θερμόν.

Εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης ἢ θερμοκρασία τοῦ ὕδατος ἐξαρτᾶται κυρίως ἐκ τοῦ πλάτους· ὁ ἥλιος θερμαίνει τὰ ἀνώτερα μόνον στρώματα αὐτῶν, τὸ δὲ βάθος αὐτῶν ἔχει ὕδωρ πανταχοῦ κκτάψυχρον. Πράγματι τὸ ὕδωρ τῶν θαλασσῶν ψυχόμενον γίνεται βαρύτερον· τὰ ψυχρὰ ὕδατα τῶν πολικῶν θαλασσῶν κατέρχονται εἰς μεγάλα βῆθη ἔνθα ὑπάρχει θερμοκρασία ἴση τῷ 0°.

Δὲν συμβαίνει ὅμως τὸ αὐτὸ εἰς τὰ ὕδατα τῶν γλυκῶν λιμνῶν, ὅπου ἡ θερμοκρασία τῶν μεγάλων βαθῶν δὲν ἀπομακρύνεται τῶν 4°, καθ' οὗς τὸ ὕδωρ ἔχει τὴν μεγκλειτέραν αὐτοῦ πυκνότητα.

II. Ἡ ἀτμόσφαιρα.

I. Διανομὴ τῆς θερμοκρασίας.—Κυκλοφορία τῶν ὑδάτων.

Ἡ ἀτμόσφαιρα.

61. Ὁ ἀήρ.—Ὁ ἀήρ εἶναι μίγμα ὀξυγόνου ($\frac{1}{5}$ κατὰ τὸν ὄγκον) καὶ ἀζώτου ($\frac{1}{5}$ περίπου). Πλὴν τούτων ὅμως περιέχει οὗτος μικρὰν ποσότητα ἀνθρακικοῦ ἄξεος, ὕδρατμους καὶ ὀλίγον ἀργὸν (ὑπὲρ τὸ 1 ἐπὶ τοῖς 100).

62. **Ἐκτασις καὶ ἐνέργεια τῆς ἀτμοσφαιρας.** —

Ἡ ἀτμόσφαιρα εἶναι στρώμα ἀέρος, τὸ ὅποιον περιβάλλει πανταχόθεν τὴν γῆν. Ἡ ἀερῶδης καὶ διαφανὴς αὕτη μάζα, κύριον στοιχεῖον τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου, προφυλάσσει τούτον ἀπὸ τῆς ἐπιδράσεως τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων καὶ τοῦ ψύχους τοῦ διαστήματος.

Τὸ πάχος τῆς ἀτμοσφαιρας ἐξετιμήθη εἰς 80-100 χιλιομέτρα· ὑποτίθεται ὅμως ὅτι καὶ πέραν τοῦ διαστήματος τούτου ὑπάρχει ἀερῶδες περίβλημα ἐξαιρετικῶς ἀραιόν. Ὁ ἀήρ εἰς ὕψος 1000 μέτρων εἶναι τοσοῦτον ἀραιὸς ὥστε δὲν εἶναι ἀναπνεύσιμος.

63. **Ἄνεμοι.** — Οἱ ἄνεμοι εἶναι ρεύματα τῆς ἀτμοσφαιρας.

Ἡ αἰτία αὐτῶν ὀφείλεται εἰς ἀνισότητας τῆς πίεσεως, προερχομένης εἴτε ἐκ συμπυκνώσεως ὑδρατμῶν εἴτε ἕνεκα διαφορῶν τῆς θερμοκρασίας. Γενικῶς ὁ θερμὸς ἀήρ ὡς ἐλαφρότερος ὑψοῦται πρὸς τὰ ἀνώτερα στρώματα καὶ τὸ κενόν, τὸ ὅποιον τείνει νὰ παρκαθῆ πληροῦται ὑπὸ ἀέρος ψυχροτέρου, ὅστις συρρέει πανταχόθεν. Τὸ φαινόμενον τοῦτο ἀποτελεῖ τὰ ἀέρια ρεύματα ἢ τοὺς ἀνέμους.

Οἱ ἄνεμοι σημειοῦνται πάντοτε ἀναλόγως τῆς διευθύνσεως ἣν ἔχουσι καὶ τοῦ σημείου τοῦ ὀρίζοντος ἐξ οὗ ἔρχονται· π. χ. Βόρειοι ἄνεμοι σημαίνει ἄνεμον ἐρχόμενον ἐκ Β. καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς.

64. **Ἄνεμοι μεταβλητοὶ καὶ ἄνεμοι κανονικοί.** —

Ἐν ταῖς πολικαῖς χώραις οἱ ἄνεμοι εἶναι λίαν μεταβλητοί, τῆς διευθύνσεως αὐτῶν μεταβαλλομένης ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμήν.

Ἐν ταῖς εὐκράτοις ὅμως ζώναις πνέουσι μὲν ἄνεμοι μεταβλητοί, μικροτέρας ὅμως ἀσταθείας καὶ καλοῦνται τότε ἄνεμοι ἐπικρατοῦντες, ἐκεῖνοι οἵτινες ἐπικρατοῦσιν εἰς τινὰ τόπον. Τέλος ἐν τῇ θερμῇ ζώνῃ οἱ ἄνεμοι καθίστανται κανονικοὶ καὶ πνέουσι κατὰ σταθερὰς διευθύνσεις.

65. **Ἄλγηεις.** — Καλοῦνται ἄλγηεις οἱ κανονικοὶ ἐκεῖνοι ἄνεμοι, οἵτινες πνέουσιν ἐξ ἐκάστου ἡμισφαιρίου πρὸς τὸν ἰσημερινόν. Πράγματι ὁ ἀήρ τῶν ἰσημερινῶν χωρῶν ὑπερθερμαζόμενος ὑψοῦται ἐν τῇ ἀτμοσφαιρᾷ, παράγεται, τρόπον τινά,

κενόν εις τὸ ὁποῖον συρρέουσιν ἐξ ἑκάστου ἡμισφαιρίου ἄνεμοι σχηματίζοντες ἀέρια ρεύματα, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦσι τοὺς ἀληγεῖς τούτους ἀνέμους. Οἱ ἄνεμοι οὗτοι ἀντὶ ν' ἀκολουθήσωσι τὴν κατὰ τοὺς μεσημβρινούς διεύθυνσιν ἀποκλίρουσιν ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον πρὸς δυσμὰς ἀντιθέτως πρὸς τὴν κίνησιν τῆς γῆς καὶ πνέουσι σχεδὸν ἐξ Α. πρὸς Δ. εις τὴν θερμὴν ζώνην.

Ἐκεῖ ὅπου συναντῶνται οἱ δύο οὗτοι ἀληγεῖς ἄνεμοι, οἱ ἐξ ἑκατέρου ἡμισφαιρίου πνέοντες, ὑπάρχει ζώνη καλουμένη τῶν *Ἰσημεριῶν ρηγεμιῶν*, ἥτις ἐκτοπίζεται ὀλίγον πρὸς Β. ἢ πρὸς Ν. ἀναλόγως τῶν ὠρῶν τοῦ ἔτους. Ὁ θερμὸς ἀήρ, ὅστις κατ' ἀρχὰς ὑψοῦται κατακορύφως ἐκ τῶν χωρῶν τοῦ ἰσημερινοῦ ἐπιστρέφει εἰς ἕκαστον τῶν πόλων καὶ ἀποτελεῖ τὰ ἀνώτατα ἀέρια ρεύματα τὰ καλούμενα *ἀνταληγεῖς*. Τὰ ρεύματα ταῦτα ἐγένοντο γνωστὰ ἐκ τῆς παρατηρήσεως τῆς κινήσεως νεφῶν, εἰς μέγιστον εὐρισκομένων ὕψος καὶ τὰ ὁποῖα κινοῦνται ἀντιθέτως πρὸς τὸν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς πνέοντα ἄνεμον.

66. Μουσῶνες.—Ἡ συνήθης διεύθυνσις τῶν κανονικῶν ἀνέμων μεταβάλλεται ἀναλόγως τῶν ὠρῶν τοῦ ἔτους, ἐκ τῆς γειτονίας τῶν μεγάλων ἡπείρων κλπ. Οὕτω ἐν τῷ Ἰνδικῷ ὠκεανῷ καὶ τῷ Δ. Εἰρηνικῷ ἐπικρατοῦσιν ἄνεμοι περιοδικοὶ καλούμενοι **μουσῶνες**.

Ἀπὸ τοῦ μηνὸς Ὀκτωβρίου μέχρι τοῦ Ἀπριλίου ὁ ἄνεμος ἔρχεται ἐκ ΒΑ. καὶ διευθύνεται ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Ν. Ἀφρικὴν. Οὗτος εἶναι ὁ *χειμερινὸς μουσῶν*. Τοῦναντίον ἀπὸ τοῦ μηνὸς Ἀπριλίου μέχρι τοῦ Ὀκτωβρίου ὁ ἄνεμος ἀλλάσσει ἐντελῶς διεύθυνσιν καὶ διευθύνεται ἐκ ΝΔ. πρὸς ΒΑ. Οὗτος εἶναι ὁ *θερινὸς μουσῶν*. Ὁ μουσῶν διευθύνεται πρὸς τὸ ἡμισφαίριον τὸ ὁποῖον ἑκάστοτε ὁ ἥλιος θερμαίνει περισσότερον.

67. Κυκλῶνες.—Οἱ κυκλῶνες εἶναι λαίλαπες ἐξαιρετικῆς ὄρμητικότητος, οἵτινες κινοῦνται ἐν εἴδει στροβίλου. Εἶναι κατ' ἐξοχὴν ἐπικίνδυνοι ἐν τῷ Ἰνδικῷ ὠκεανῷ καὶ ταῖς Σινικαῖς θαλάσσαις ἐνθα καὶ Τυφῶνες καλοῦνται. Αἱ φοβεραὶ αὗται θύελλαι εἶναι συχνὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἀλλαγῆς τῆς κατευθύνσεως τῶν μουσῶνων. Ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ οἱ κυκλῶνες σχηματίζονται

συνήθως πλησίον τῶν Ἀντιλλῶν καὶ εἶτα φθάνουσι λίαν ἐξησθε-
νημένοι ἐν Εὐρώπῃ.

68. **Σίφωνες.**—Οἱ σίφωνες εἶναι πληθῶρα ὑδρατμῶν λίαν
συμπεπυκνωμένων, οἵτινες ἐκ τῶν νεφῶν κατέρχονται πρὸς τὴν
ξηρὰν ἢ τὴν θάλασσαν ἐν εἴδει στήλης καὶ κινοῦνται περιστρο-
φικῶς. Καὶ τὰ μετέωρα ταῦτα εἶναι λίαν ἐπικίνδυνα.

II. Διανομὴ τῆς θερμοκρασίας.

69. **Κλίμα.**— Ἡ θερμοκρασία καὶ ἡ ὑγρασία τοῦ ἀέρος,
οἱ ἐπικρατοῦντες ἄνεμοι κλπ. εἶναι τὰ οὐσιώδη στοιχεῖα κλι-
ματὸς τινος. Ἐπομένως τὸ κλίμα τόπου τινός δὲν ἐξαρτᾶται
μόνον ἐκ τοῦ πλάτους, ἀλλὰ μεταβάλλεται τοῦτο καὶ ὑπὸ πολ-
λῶν ἄλλων αἰτίων, οἷα εἶναι:

70. **Ἡ ἐπίδρασις τῆς θαλάσσης.**— Ἡ θάλασσα κατὰ
τὴν διάρκειαν τῆς ἡμέρας θερμίνεται βραδύτερον τῆς ξηρᾶς
καὶ ψύχεται ἐπίσης βραδύτερον κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς νυκτός.
Ἐπὶ πλέον διὰ τῶν ὑδρατμῶν, τοὺς ὁποίους παρέχει διαρκῶς
εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν ἐπαυξάνει σημαντικῶς τὴν θερμοκρασίαν
αὐτῆς ἐνέργειαν Γενικῶς δυνάμεθα νὰ εἰπωμεν ὅτι ἡ ξηρὰ ἐπαυ-
ξάνει τὰς ὑπὸ τῶν ὥρων τοῦ ἔτους παραγομένας διαφορὰς τῆς
θερμοκρασίας, ἐν ᾧ τοῦναντίον ἡ θάλασσα μετριάζει ταύτας,
μικροτέρας καθιστῶσα αὐτάς. Τοῦτου ἕνεκα ὑπάρχουσι δύο γε-
νικοὶ τύποι κλιμάτων.

1. **Κλίματα ὠκεάνεια**, εὐνοϊκὰ εἰς τὴν καλλιέργειαν καὶ γε-
νικῶς γλυκέα καὶ ὑγρά.

2. **Κλίματα ἠπειρωτικά**, ξηρὰ, ἀκκτάλληλα πρὸς ἄνετον βίω-
σιν καὶ ὑποκείμενα εἰς μεγάλας διαφορὰς τῆς θερμοκρασίας κατὰ
τὴν ἡμέραν καὶ τὴν νύκτα καὶ ἀπὸ τῆς μιᾶς ὥρας τοῦ ἔτους
εἰς τὴν ἄλλην (Σαχάρα, κεντρικὴ Ἀσία κλπ). Κλίματά τινα
ἠπειρωτικὰ εἶναι μέτρια (Ἀνατολικὴ Εὐρώπη).

71. **Ἡ ἐπίδρασις τοῦ ὕψους.**— Ἐφ' ὅσον ὑψούμεθα πρὸς
τὴν ἀτμόσφαιραν ἡ θερμοκρασία κατέρχεται (ἀνάβασις 200 μ.
ἐπιφέρει πτώσιν θερμοκρασίας 1° περίπου). Τὸ ὕψος δημιουργεῖ

τὰ τοπικὰ κλίματα καὶ ἡ ἐπίδρασις αὐτοῦ γίνεται καταφθνήσκουσα ἐν τῇ θερμῇ ζώνῃ ἰδίως· αἱ παρὰ τὸν ἰσημερινὸν μάλιστα ὑψηλὰ χῶρα ἔχουσι κλίμα εὐκρατον, τὰ δὲ ὑψηλὰ ὄρη αὐτῶν, τῶν ὁποίων αἱ ὑπώρειαι καλύπτονται ὑπὸ τροπικῶν δασῶν, φέρουσιν ἐπὶ τῶν κορυφῶν αὐτῶν αἰωνίαν χιόναν.

III. Κυκλοφορία τῶν ὑδάτων.

72. **Βροχαί. Χιόνες.**— Ἡ ἐπιφάνεια τῶν θαλασσῶν θερμαινομένη ὑπὸ τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων εἶνε ἀκένωτος πηγὴ ὑδατῶν. Οἱ ὑδατμοὶ οὗτοι ὑψοῦνται ἐν τῇ ἀτμοσφαιρᾷ καὶ συμπυκνούμενοι μεταβάλλονται εἰς νέφη, τὰ ὁποῖα παρασυρόμενα ὑπὸ τῶν ἀνέμων καὶ ἐπὶ μᾶλλον συμπυκνούμενα μεταβάλλονται εἰς βροχὴν, χιόνα καὶ ἐνίοτε χάλαζαν.

Αἱ βροχαὶ γενικῶς ἀφθονοῦσιν ἐν ταῖς ὀρειναῖς χώραις· πίπτουσιν ὅμως πολλαὶ βροχαὶ ἐπίσης εἰς τὰ παράλια, ὅπου ἐπικρατοῦσιν οἱ ὠκεάνειοι ἄνεμοι.

73. **Διανομὴ τῶν βροχῶν.**— Ὅπως οἱ ἄνεμοι οὕτω καὶ αἱ βροχαὶ εἶνε μεταβληταὶ εἰς τὰς πολικὰς καὶ εὐκράτους ζώνας. Αὗται καθίστανται ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον κανονικαὶ καὶ ἀφθοναὶ ἐφ' ὅσον πλησιαζόμεναι πρὸς τὰς τροπικὰς χώρας, ἐνθα διανεμόνται κατὰ τρεῖς διχκεκριμέναις ζώνας.

Ἐν τῇ γειτονίᾳ τοῦ ἰσημερινοῦ πίπτουσι σχεδὸν καθ' ἑκάστην καὶ κατὰ πάσας τὰς ὥρας τοῦ ἔτους αἱ ἰσημεριναὶ βροχαί. Τοῦναντίον παρ' ἑκαστον τροπικὸν αἱ τροπικαὶ βροχαὶ πίπτουσι κατὰ τὴν θερμὴν ἐποχὴν καὶ ἔχουσι διάρκειαν λίαν μεταβλητὴν (3—8 μῆνας). Τὴν ὑγρὰν ταύτην περίοδον διαδέχεται ἡ ξηρὰ περίοδος, διαρκούσα κατὰ τοὺς ἥττον θερμοὺς μῆνας.

Τέλος ἐν ταῖς χώραις τῶν Μουσῶνων αἱ κανονικαὶ βροχαὶ πίπτουσι κατὰ τὸν θερινὸν μουσῶνα.

Χῶραί τινες τῆς κεντρικῆς Ἀσίας, τῆς Ἀφρικῆς καὶ τῆς Ν. Ἀμερικῆς διὰ διαφόρους λόγους στεροῦνται βροχῶν.

Σημειωτέον ἐπίσης ὅτι μείζων ποσότης βροχῆς καταπίπτει ἐν τῷ Β. ἢ τῷ Ν. ἡμισφαιρίῳ.

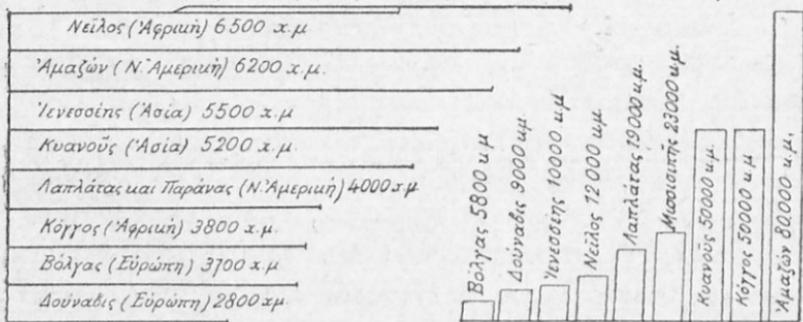
74. **Πηγαί.**—Τὰ βέροντα ὕδατα ἔχουσι τὴν ἀρχὴν αὐτῶν ἐκ τῶν βροχῶν καὶ τῶν χιόνων. Τὸ ὕδωρ, τὸ ὕποτον εἰσδύει εἰς τὸ ἔδαφος ἀναφαίνεται ἀπωτέρω εἰς τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ σχηματίζον τὴν πηγὴν.

75. **Πρωτεύοντες ποταμοί.**—Ὁ μέγιστος τῶν ποταμῶν

Μεγάλοι Ποταμοί. Ἡ σχετιὰ μῆμη

Μισσισιπῆς καὶ Μισσουρή (Β. Ἀμερικὴ) 7200 χ.μ.

2^ο Ποσὸν ἐπιρρότου ὕδατος
κατὰ δευτερόλεπτον

Σχ. 18. Πρωτεύοντες ποταμοὶ τοῦ κόσμου.

τοῦ κόσμου εἶναι ὁ Ἀμαζών, ὅστις καθ' ἕκαστον δεῦτερον λεπτόν τῆς ὥρας χύνει εἰς τὴν θάλασσαν 80000 κυβ. μέτρα ὕδατος, ὁ δὲ ἐπιμηκέστερος ποταμὸς εἶναι ὁ Μισσισιπῆς, ὅστις μετὰ τοῦ Μισσουρή ἔχει μῆκος 7200 χιλιομέτρων.

76. **Λίμναι.**—Ἡ μεγίστη λίμνη ἀλμυροῦ ὕδατος εἶνε ἡ Κασπία θάλασσα, τὰ δὲ κυριώτερα ἀθροίσματα λιμνῶν γλυκέων ὑδάτων εὑρίσκονται ἐν τῇ Ρωσίᾳ (Λαδόγχα, Ὀνέγα), ἐν τῇ Β. Ἀμερικῇ (Ἄνωτέρα), ἐν τῇ ἰσημερινῇ Ἀφρικῇ (Βικτωρία) καὶ ἐν τῇ Ἀσίᾳ (ἡ Βαϊκάλη).

77. **Ἐπιστροφή τῶν ὑδάτων εἰς τὴν θάλασσαν.**—Τὸ μεγαλείτερον ποσὸν τῶν ὑδάτων, τὰ ὅποια πίπτουσι ἐπὶ τῆς γῆς ἐπιστρέφει εἰς τὴν θάλασσαν διὰ τῶν ποταμῶν καὶ τῶν ἀναριθμητῶν αὐτῶν παραποτάμων. Συμβαίνει ἐν τούτοις ἐνίοτε τὸ ὕδωρ τῶν ποταμῶν νὰ χύνηται εἰς θάλασσαν μεμονωμένην τῶν λοιπῶν ὠκεανῶν (Κασπία), ἢ εἰς λίμνας (Τζάδα)

σχηματιζούσας κεκλεισμένες λεκάνας ἢ λεκάνας ἐξκτρίσεως καλουμένας.

III. Διανομὴ τῆς ζωῆς.

1. Διανομὴ τῆς βλάστησεως

78. Ἡ Χλωρὸς τῆς γῆς. — Ἀνκρίθμητα φυτὰ καλύπτουσι τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς· τούτων εἶνε γνωστὰ μέχρι τοῦδε περὶ τὰ 500000 εἶδη, τὰ ὅποια εἶνε διανεμημένα ἀναλόγως τοῦ κλίματος, τῆς φύσεως τοῦ ἐδάφους, τοῦ ὕψους, τῶν βροχῶν, τῆς θερμοκρασίας κλπ.

Ἐφ' ὅσον προχωροῦμεν ἐκ τῶν πόλων πρὸς τὸν ἰσημερινὸν ἢ βλάστησις αὐξάνεται.

Περὶ τὸν Β. πόλον ἐκτείνεται ζώνη κατεψυγμένη, εἰς τὴν ὅποιαν οὐδὲν φυτὸν δύναται ν' ἀναπτυχθῆ· ἐκεῖ εὐδοκίμοισι λειχήνες καὶ βρύα.

Ἐν ταῖς ἡττον κατεψυγμέναις χώραις ἄρχονται τὰ ἐκτεταμένα βόρεια δάση, εἰς τὰ ὅποια ἀναπτύσσονται ἐλάται, λίνον, σημύδα (Σιθηρία, Σκανδιναυικὴ χερσόνητος, Καναδῆς). Ἐφ' ὅσον προχωροῦμεν πρὸς Ν. εἰς τὸ ψυχρὸν μέρος τῆς εὐκράτου ζώνης εὐρίσκονται ἐκτεταμέναι πεδιάδες κατάφυτοι ἐκ φυλλοθόλων δένδρων· ἐν τῇ ζώνῃ ταύτῃ καλλιεργοῦνται ὁ σίτος, καρποφόρα δένδρα, ἡ κριθή κλπ. ἐν δὲ τῇ θερμῇ εὐκράτῳ ζώνῃ εὐδοκίμοισι, πρὸς τοῖς ἄλλοις (σίτος, κριθή κλπ.), ἡ δρύς, ἡ καστανέα, ἡ φηγός, ἡ ἄμπελος, ἡ ἐλίαι κλπ.

Ἡ θερμὴ ζώνη χαρακτηρίζεται κυρίως ἐκ τῆς ἐλαίας, τῶν ἐσπεριδοειδῶν, τοῦ φοίνικος (παράλια τῆς Μεσογείου). Τέλος ἐν τῇ ἰσημερινῇ ἢ τροπικῇ ζώνῃ ἀναπτύσσεται πλουσιωτάτη βλάστησις, κατὰ μῆκος τῶν ποταμῶν, ἐκ φοινίκων, βανανεῶν, κοκκοφοινίκων, δενδροειδῶν πτερίδων κλπ. Εἰς τὴν ζώνην ταύτην εὐρίσκονται παρθένα δάση μὲ γιγάντια δένδρα συνδεόμενα ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ πρὸς ἄλληλα διὰ κλιματίδων καὶ ἄλλων παρασίτων περικλωβλάστων φυτῶν.

Τὸ ὕψος τροποποιεῖν τὸ κλίμα (§ 72) μεγίστην ἔχει ἐπίδρα-
σιν ἐπὶ τῆς βλαστήσεως· οὕτω ἀνεύρισκονται φυτὰ τινα πο-
λικὰ ἐπὶ τῶν ὑψηλῶν ὄρεων τῆς θερμῆς ζώνης. Ἐπίσης ἡ φη-
γὸς λ. χ. ἡ ὁποία σχηματίζει μεγάλαν δάσιν ἐν ταῖς Β. χώραις
εὐρίσκεται καὶ εἰς τὰ ὑψηλὰ μέρη τῶν νοτίων χωρῶν.

Σημειωτέον ὅτι ὁ ἄνθρωπος κατώρθωσε νὰ μεταφέρῃ καὶ ἐγ-
κλιματίσῃ εἰς τὰς διαφόρους ζώνας φυτὰ ξένων ζωνῶν (γεώμη-
λα, εὐκάλυπτος κλπ.)

79. Ἡ Χλωρίς τῆς Θαλάσσης. — Ἡ θάλασσα τρέφει
ἐπίσης μέγαν ἀριθμὸν φυτῶν, ὧν τὰ σπουδαιότερα εἶνε τὰ φύκη.
Ἐν τῷ Β. Ἀτλαντικῷ μεταξὺ τοῦ τροπικοῦ τοῦ Καρρίνου καὶ
τοῦ βρέυματος τοῦ κόλπου ὑπάρχει πλῆθος ἐπιπλεόντων φυτῶν,
τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦσι τὴν καλουμένην θάλασσαν τῶν Σαργασσῶν
καὶ καλύπτουσιν ἕκτασιν 4000000 τετραγωνικῶν χιλιομέτρων.

2. Διαρομή τῶν Ζῴων.

80. Ζῶα τῆς ξηρᾶς. — Ἐνεκα τῆς εὐκολίας, μεθ' ἧς τὰ
διάφορα ζῶα ἐκτοπίζονται καὶ ἐγκλιματίζονται, τὰ ὄρια τῶν
χωρῶν, ἐν αἷς τὰ διάφορα τούτων γένη καὶ εἶδη διαιτῶνται δὲν
δύνανται ἀπολύτως νὰ ὀρισθῶσι.

Εἶδη τινὰ ζῴων κατέχουσιν ἀπεράντους ἐκτάσεις, ἐνῶ τού-
ναντίον ἄλλα περιορίζονται εἰς στενωτάτα ὄρια. Ἄλλ' ὅπως
καὶ ἡ χλωρίς οὕτω καὶ τὰ ζῶα εἶνε ἀφθονώτερα ἐφ' ὅσον ἀπο-
μακρυνόμεθα τῶν πόλων.

Αἱ χῶραι ἐν αἷς διαβιοῦσι τὰ ζῶα δύνανται νὰ διαιρεθῶσιν
εἰς τὰς ἐξῆς:

α' Εἰς τὰς περί τὸν Β. πόλον, ἐν αἷς διαιτῶνται βένναι,
ἡ λευκὴ ἢ πολικὴ ἄρκτος καὶ ἄλλα ζῶα μὲ πικνότεριχα πολυ-
τιμα δέρματα (διφθέρας) καὶ πτηνὰ πικνότερα.

β' Εἰς τὴν εὐκρατον ζώνην τοῦ παλαιοῦ κόσμου, ἧτοι τὴν
Εὐρώπην, τὴν Β. Ἀσίαν καὶ τὴν Ἀφρικὴν ἀναπτύσσονται τὰ
κατοικίδια ζῶα (ἵππος, βοῦς, πρόβατον, χοῖρος, κύων, γαλῆ.

κλπ.) και πτηνά κατοικίδια επίσης (ὄρνις κλπ.), ἐν αὐτῇ ἐπίσης εὐρίσκονται ἡ ἄρκτος, ὁ λύκος, ἡ ἀλώπηξ καὶ ἄλλα.

γ' *Εἰς τὴν Β. εὐκρατον ζώνην τῆς Ἀμερικῆς* εὐρίσκονται ζῷα ἀνάλογα πρὸς τὰς ἀντιστοίχους χώρας τοῦ παλαιοῦ κόσμου πλὴν τούτων ὅμως διακρίνονται ἐν αὐτῇ βίσσωνες, ἡ φκιά ἄρκτος κλπ.

δ' *Εἰς τὴν Ἀφρικανικὴν χώραν τὴν περὶ τὸν Ἰσημερινόν* διακρίνονται λέοντες, ρινόκερω, ἵπποπόταμοι, ἐλέφαντες, ἀντιλόπαι, στρουθοκάμηλοι, γορίλλαι κλπ.

ε' *Εἰς τὴν Ἰνδικὴν χώραν*, τὴν περιλαμβάνουσαν τὰς Ἰνδίας τὴν Ἰνδοκίαν καὶ τὰς νήσους τῆς Σούνδης καὶ τὴν Βόρνεον, χαρακτηριστικὰ ζῷα εἶναι ἡ τίγρις, ὁ Ἰνδικὸς ἐλέφας, οἱ ἰοδόλοι ὄφεις καὶ οἱ μεγάλοι πίθηκοι.

ς' *Εἰς τὴν Ἀμερικανικὴν τροπικὴν ζώνην*, ἣτις περιλαμβάνει ὁλόκληρον σχεδὸν τὴν Ν. Ἀμερικὴν διακρίνονται ὁ τάπειρος, ὁ ἰαγούαρος, ἡ λάμα καὶ ἰοδόλοι ὄφεις. Ἐπίσης ἐν αὐτῇ ἐνεκλιματίσθησαν βόες, ἵπποι καὶ πρόβατα.

ζ' *Εἰς τὴν Αὐστραλιανὴν χώραν*, τὴν περιλαμβάνουσαν τὴν Αὐστραλίαν, τὴν Νέαν Ζηλανδίαν καὶ τὰς λοιπὰς νήσους· ἐκεῖ ἀνευρίσκονται ζῷα λίαν παράδοξα, εἷς εἶναι ἡ Καγκουρῶ καὶ ὁ Ὀριθόρυγχος.

81. Ζῷα τῆς Θαλάσσης.— Αἱ μυριάδες τῶν ζῶων, τῶν κατοικούντων τὴν θάλασσαν, εἶναι ἐπίσης ἀνίσως διανεμημέναι ἐν αὐτῇ. Μεταξὺ τῶν πολυαριθμῶν θαλασσίων ζῶων τὰ σπουδαιότερα εἶναι τὰ κητώδη, ἀφθονοῦντα ἰδίως ἐν ταῖς πολιτικῆς θαλάσσαις (φάλαινα κλπ.), οἱ ἰχθυες, τῶν ὁποίων ὑπάρχουσι πλεῖστα εἶδη, τὰ μαλάκια, τὰ ἀρθρόποδα, τὰ κοιλέντερα τῶν ὁποίων εἶδη τινὰ κατασκευάζουσι ὀλοκλήρους νήσους (κοράλλια) καὶ τέλος οἱ μικροσκοπικοὶ ὄργανισμοί, τινὲς τῶν ὁποίων παράγουσι τὸν φωσφορισμὸν τῆς θαλάσσης.

ΟΡΙΣΜΟΙ ΕΚ ΤΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ

1. Όρισμοί σχετικοί πρὸς τὴν θάλασσαν.

82. **Θάλασσα.**— Θάλασσα λέγονται μεγάλα τμήματα ὠκεανῶν, τὰ ὅποια πολλάκις χωρίζουσι δύο ἡπείρους.

83. **Πέλαγος.**— Πέλαγος λέγεται μικρὸν τμημα ὠκεανοῦ ἢ θαλάσσης, τὸ ὅποσον χωρίζει ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δύο ξηράς.

84. **Κόλπος.**— Κόλπος λέγεται μέρος θαλάσσης, εἰσδύον βαθέως εἰς τὴν ξηράν.

85. **Λιμὴν καὶ ὄρμος.**— Λιμὴν λέγεται μικρὸς κόλπος, ἐντὸς τοῦ ὁποίου προφυλάσσονται τὰ πλοῖα ἐκ τῆς τρικυμίας. Ὄταν ὅμως ἡ ἐργασία τοῦ ἀνθρώπου καθιστῆ αὐτὸν κατάλλη-

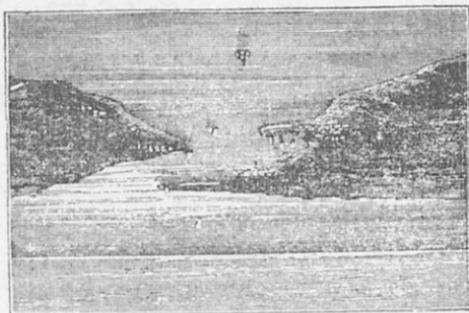
Σχ. 19. Ὄρμος.

λον ἵνα προσορμίζονται καὶ ἀγκυροβολῶσιν ἀσφαλῶς τὰ πλοῖα καλεῖται τεχνητὸς *λιμὴν*. Ὄρμος δὲ λέγεται κόλπος ἰσχυρὸς καὶ μικρὸς.

86. **Πορθμός.**— Πορθμός λέγεται στενὸν μέρος θαλάσσης χωρίζον δύο ξηράς. *Διῶρυξ* δὲ εἶνε πορθμός τεχνητὸς ἐνῶντων δύο θαλάσσης, ἢ ποταμῶν, ἢ θάλασσαν καὶ ποταμὸν κλπ.

87. **Παράλια.**— Παράλια λέγονται γενικῶς τὰ μέρη τῆς ξηρᾶς, τὰ ὅποια βρέχονται ὑπὸ θαλασσῶν. Καὶ ἔταν μὲν ταῦτα εἶναι χαμηλὰ καὶ ἀμμώδη λέγονται *αἰγιαλός*· ἔταν δὲ ὑψηλὰ καὶ ἀπόκρημα λέγονται *ἀκτὴ*.

88. **Σύρτις.**—Σύρτις εἶνε βυθὸς θαλάσσης ἀμμώδης καὶ ἀβαθής, τοῦ ὁποῦ ἡ ἄμμος κινεῖται ὑπὸ τὴν θάλασσαν ὅταν γίνεται τρικυμία ἢ παλίρροια.

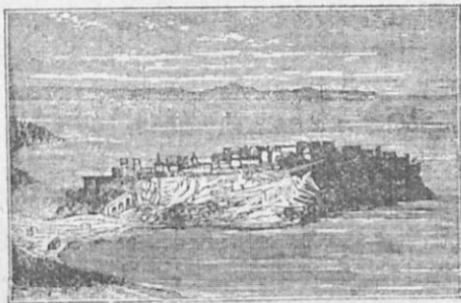

Σχ. 20. Πορθμός.

89. **Υφαλός.**—Υφαλός λέγεται βράχος μέγας ἢ μικρὸς μὴ ἐξέχων τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης καὶ ἐπομένως ἐπικίνδυνος εἰς τοὺς ναυτικούς.

90. **Σκόπελος.**—Σκόπελος εἶναι βράχος, ἐξέχων τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης.

91. **Νῆσος.**—Νῆσος εἶναι ξηρὰ περιβρεχομένη ὑπὸ θαλάσσης· καὶ ὅταν μὲν αἱ νῆσοι εἶναι πλησίον ἡπείρων λέγονται ἡπειρωτικά, ὅταν δὲ ἐν τῷ ὠκεανῷ μακρὰν τῶν ἡπείρων λέγονται ὠκεάνειοι.

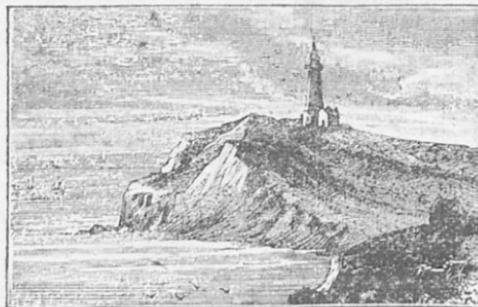
Σχ. 21. Χερσόνησος.

92. **Χερσόνησος.**—Χερσόνησος εἶναι μέγα ἢ μικρὸν τμήμα

ξηρὰς περιβρεχόμενον ἐκ τριῶν μερῶν ὑπὸ θαλάσσης καὶ ἐξ ἑνὸς μέρους συνεχόμενον μετὰ τῆς ξηρᾶς.

93. Ἀρχιπέλαγος. — Ἀρχιπέλαγος λέγεται ἄθροισμα νήσων.

94. Ἀκρωτήριο. — Ἀκρωτήριο εἶναι ἄκρα ξηρᾶς, συνή-

Σχ. 22. Ἀκρωτήριο.

θως ὄρους, βυθίως εἰσχωροῦσα εἰς τὴν θάλασσαν. Ὅταν ἡ ἄκρα αὕτη εἶναι ταπεινὴ καὶ ὀμαλὴ λέγεται γλῶσσα.

Σχ. 23. Ἴσθμός.

95. Ἴσθμός. — Ἴσθμός εἶναι στενὸν μέρος ξηρᾶς, χωρίζον δύο θαλάσσας.

2. Ὅρισμοὶ σχετικοὶ πρὸς τὰ ρέοντα ὕδατα.

96. Πηγὰὶ καὶ θέρμα. — Τὰ ὕδατα τῶν βροχῶν, τῶν χιόνων καὶ τῶν πάγων, ρέοντα εἰσδύουσιν εἰς τὸ ἔδαφος καὶ ἐξ

αὐτοῦ ἐξέρχονται πάλιν εἰς χαμηλότερα μέρη σχηματίζοντα τὰς πηγάς.

Τὸ ὕδωρ πηγῶν τινῶν εἶναι θερμὸν καὶ τότε αἱ πηγαὶ λέγονται *θέρμαι ἢ θερμαὶ πηγαί*.

97 Ρύακες, ποτάμια, ποταμοί. — Τὸ ὕδωρ πολλῶν πηγῶν ἐνούμενον ἀποτελεῖ τοὺς *ρύακας*, πολλῶν δὲ ρυάκων τὸ ὕδωρ συνενούμενον σχηματίζει τὰ *ποτάμια*, τὰ ὁποῖα πάλιν ἐνούμενα σχηματίζουν τοὺς *ποταμούς*, τῶν ὁποίων τὸ ὕδωρ χύνεται εἰς τὴν θάλασσαν ἢ εἰς λίμνας.

Παμὰ ποταμὸς λέγεται ποταμὸς ἐκβάλλων εἰς ἄλλον ποταμὸν. Τέλος δὲ *χειμάρρος* ὀνομάζεται ὄρητικὸς ποταμὸς, σχηματιζόμενος ἐκ τοῦ ὕδατος τῶν βροχῶν καὶ τῶν τηχομένων χιόνων.

Εἰς πάντα ποταμὸν μέγαν ἢ μικρὸν διακρίνομεν *τὴν κοίτην* ἢτοι τὴν αὐλάκα, εἰς τὴν ὁποίαν ῥέει τὸ ὕδωρ αὐτοῦ, τὰς *ὄχθας* ἢ τὰ *χείλη* ἢ τὰ *ἄκρα* τῆς κοίτης καὶ τὴν *ἐκβολὴν* ἢτοι τὸ μέρος ἐνθα ὁ ποταμὸς χύνεται εἰς τὴν θάλασσαν.

Τὸ μέρος ὅπου ἐνούνται δύο ποταμοὶ λέγεται *συμβολή*. Δεξιὰ ἢ ἀριστερὰ ὄχθη ποταμοῦ, εἶναι τὸ πρὸς τὰ δεξιὰ ἢ ἀριστερὰ ἡμῶν χεῖλος αὐτοῦ ὅπότεν βλέπωμεν κατὰ τὴν διεύθυνσιν τῆς ῥοῆς τῶν ὑδάτων.

Πολλοὶ ποταμοὶ ἕνεκα διαφόρων φυσικῶν ἐμποδίων διασχί-

Σχ. 24. Καταράκτης.

ζονται πρὸ τῶν ἐκβολῶν εἰς δύο ἢ περισσοτέρους βραχίονας· ὁ τόπος ὁ περιλαμβανόμενος μεταξὺ τῶν βραχίωνων τούτων λέ-

γεται *δέλτα*, διότι *ομοιάζει* κατὰ πολὺ πρὸς τὸ Ἑλληνικὸν κεφαλαῖον γράμμα Δ.

Καταρράκτης καλεῖται ἡ ἀπὸ τινος ὑψηλοῦ μέρους μετὰ πατάγου καὶ ὀρμῆς πτώσις τοῦ ὕδατος τῶν ποταμῶν.

98. **Λίμνη.**—Λίμνη εἶναι ἔκτασις ὕδατος (συνήθως γλυκέος) μικρὰ ἢ μεγάλη περιοριζομένη πανταχόθεν ὑπὸ ξηρᾶς. Λίμναι τινὲς ἔνεκα τοῦ μεγέθους αὐτῶν καὶ τοῦ ἀλμυροῦ ὕδατος καλοῦνται θάλασσαι.

Παράλια Λίμναι εἶνε αἱ λίμναι γλυκέος ὕδατος, συγχωινωοῦσαι μετὰ τῆς θαλάσσης· *Λιμνοθάλασσαι* δὲ λέγονται λίμναι ἀλμυραὶ σχηματισθεῖσαι ἐκ πλημμυρίσαντος θαλασσίου ὕδατος.

Καταβόθρα λέγεται χάσμα γῆς, εἰς τὸ ὅποσον καταπίπτει τὸ ὕδωρ ποταμοῦ τινος ἢ λίμνης.

99. **Ἔλος** λέγεται ὕδωρ στάσιμον καὶ ἀβαθὲς ἐντὸς δὲ αὐτοῦ φύονται διάφορα ὑδρόβια φυτά. Τὰ ἔλη εἶναι ἐπιβλαβῆ, διότι ἐν τῇ ὕδατι αὐτῶν ἀναπτύσσονται μικροὶ ζωϊκοὶ ὄργανοί, οἱ ὅποιοι μεταδιδόμενοι εἰς τοὺς ἀνθρώπους παράγουσι διάφορα νοσήματα.

3. Ὅρισμοὶ σχετικοὶ πρὸς τὰς ξηρᾶς.

100. **Ὄρη.** — Ὄρη λέγονται μεγάλα ἐξογκώματα γῆς

Σχ. 25 Ὄρος.

ὑψηλότερα τῶν παρακειμένων χωρῶν καὶ ἔχοντα ὕψος ποικίλων (ἀπὸ 400—8840 μέτρων).

Τὰ ὄρη διαιροῦνται εἰς *ὑψηλά*, *μέτρια* καὶ *χθαμαλά*. Καὶ ὑψηλά μὲν λέγονται, τὰ ἔχοντα ἀπόλυτον ὕψος ἀπὸ 2000 μέτρων καὶ ἄνω, μέτρια δέ, τὰ ἔχοντα ὕψος ἀπὸ 1000—2000 μέτρων καὶ χθαμαλά, τὰ ἔχοντα ὕψος ἀπὸ 400—1000 μέτρων.

Εἰς πᾶν ὄρος διακρίνομεν τὴν *κορυφήν*, ἣτοι τὸ ὑψηλότερον μέρος αὐτοῦ, τὰς *κλιτύας*, ἢ τὰς πλευρὰς τοῦ ὄρους καὶ τοὺς *πρόποδας*, ἣτοι τὰ κατώτατα τοῦ ὄρους μέρη.

Τὸ σχῆμα τῶν ὀρέων εἶναι διάφορον καὶ αἱ κορυφαὶ αὐτῶν ἔχουσι διάφορα σχήματα.

Τὰ ὄρη εἶνε ὅτε μὲν μεμονωμένα, συνηθέστατα ὅμως ἀποτελοῦσι *σειράς*, *ὄροστοιχίας* καλουμένας καὶ αἵτινες εἶναι κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ἐκτεταμέναι.

Πολλαὶ σειραὶ ὀρέων ἠνωμένων πρὸς ἀλλήλας καὶ ὁμοίων κατὰ τὴν σύστασιν ἀποτελοῦσι *σάστημα ὀρέων*.

Ὀροπεδιον καλεῖται πεδιάς, ἣτις ἐκτείνεται εἰς τὰ ἀνώτατα μέρη τῶν ὀρέων.

Αὐχὴν εἶναι στενὴ δίοδος μέσφ δύο ὀρέων ἢ καὶ σειρὰς ὀρέων.

101. *Λόφοι*. — Λόφος λέγεται μικρὰ ἐξόγκωσις τοῦ ἐδάφους, ἔχουσα ὕψος ἀπὸ 100—400 μέτρων.

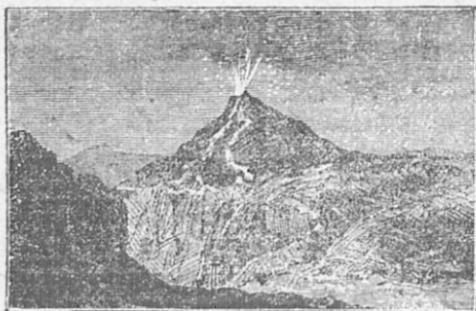
102. *Ἠράϊστεια*. — Ἠράϊστειον εἶναι ὄρος ἢ λόφος, ἔχον σχῆμα σινήθως κωνοειδές καὶ τὸ ὅποσον ἐκπέμπει διὰ μιᾶς ἢ περισσοτέρων ὀπῶν, *κρατήρων* καλουμένων καὶ συγκοινωνούντων πιθανῶς μετὰ τῶν ἐγκαίων τῆς γῆς, τέφρακ, ὑδρατμούς, φλόγας, ἰλὸν καὶ ῥευστὴν ὕλην, λάβην καλουμένην.

Εἶναι δὲ τὰ Ἠράϊστεια *ἐνεργὰ* καὶ *ἐσθεσμένα*· καὶ ἐνεργὰ μὲν λέγονται ὅσα καὶ σήμερον ἐκπέμπουσιν ἢ κατὰ τὴν ἱστορικὴν

Σχ. 26. Αὐχὴν.

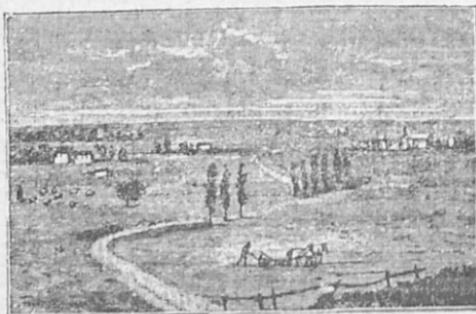
ἐποχὴν ἐξέπεμψαν τὰς ἀνωτέρω ὕλας· ἐσθεσμένα δὲ τὰ μὴ τοιαῦτα.

Σχ. 27. Πάρνασσος

Χαρακτηριστικὸν τῶν ἰφαιστειῶν εἶναι ὅτι πάντα σχεδὸν κεῖνται ἐν τῇ γειτονίᾳ τῆς Θηλασσίας.

103. Πεδιάδες.—Πεδιάς λέγεται μεγάλη σχετικῶς ἑκτασίς γῆς, ἔχουσα κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ὀμαλὴν ἐπιφάνειαν. Αἱ ἐκτάσεις αὗται διαρρέονται συνηθῶς ὑπὸ ποταμῶν καὶ εἶναι γενικῶς εὐφοροί.

Σχ. 28. Πεδιάς.

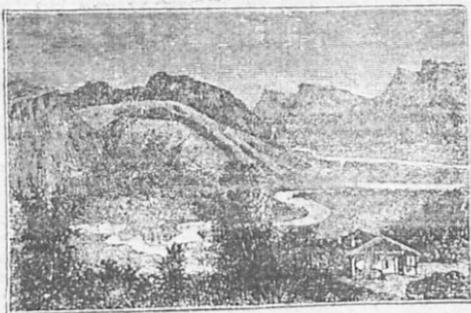
Ἀναλόγως τοῦ ὕψους αὐτῶν ἐκ τῆς ἐπιφανεῖς τῆς Θηλασσίας αἱ πεδιάδες διαίρονται εἰς βαθύαις πεδιάδαις ἢ σαθόπεδα (ἐχούσας ὕψος μέχρι 150 μέτρων), εἰς ὕψηλας πεδιάδας ἢ ἐψίπεδα (ἄνω τῶν 150 μέτρων) καὶ ταπεινάς πεδιάδας ἢ ἰσήμετα (χαμηλοτέραις τῆς ἐπιφανεῖς τῆς Θηλασσίας).

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τοῦ Ἰνστιτούτου Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

104. **Ἐρημος.** — Ἐρημος εἶναι ἀπέραντος ἔκτασις ξηρᾶς γυμνῆς, ἀγόνου, ἀνύδρου καὶ ἀκατοικήτου. Μικρὰ δὲ σχετικῶς ἔκτασις ἐν τῇ ἐρήμῳ γόνιμος καὶ ἔχουσα ὕδωρ ὀνομάζεται *ὄασις*.

105. **Στέππαι, Λάνδεις καὶ Παμπάς,** λέγονται ἔρημῶν τινες, ἔχουσαι μικρὰν βλάστησιν εἰς ὠριμὴν ἐπιτυχὴν τοῦ ἔτους καὶ ἐπὶ ἐλάχιστον χρονικὸν διάστημα διατηρουμένην.

106. **Κοιλιάδες.** Κοιλὰς λέγεται μικρὰ πεδιάς, κειμένη μεταξὺ δύο ὀρέων, λόφων ἢ ὑψωμάτων.

Σχ. 29. Κοιλιάς.

Φάραγξ εἶναι μικρὰ σχετικῶς ἔκτασις κειμένη μεταξὺ ἀποτόμων ὀρέων, λόφων ἢ ὑψωμάτων.

IV. ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

I. Ὁ Ἄνθρωπος.

I. Φυλαί. — Θρησκείαι.

107. **Πληθυσμὸς τῆς γῆς.** — Ὁ πληθυσμὸς τῆς γῆς ἀνέρχεται εἰς 1600 ἑκκτομμύρια κατοίκων περίπου.

Ὁ πληθυσμὸς οὗτος διανέμεται λίαν ἀνίσως ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆνιης σφαίρας. Ἐκτάσεις ἀχανεῖς εἶναι ἐντελῶς ἀκατοίκητοι ἐν ᾧ τοῦναντίον εἰς τινὰς χώρας εὐρίσκονται πλέον τῶν 100 κατοίκων εἰς 1 τετραγ. χιλιομέτρον.

Τέσσαρες κυρίως τόποι τῆς γῆς εἶναι πυκνότατα κατοικημένοι.

Ἡ Κίνα (ἀνατολικὰ ἐπαρχίαι) 100 κάτοικοι εἰς 1 τ. χιλιομ.

Ἡ Ἰνδική (Ἰνδοστάν, Δεκάνη) 75 » » 1 » »

Ἡ Εὐρώπη 39 » » 1 » »

Αἱ Ἠνωμένοι Πολιτεῖαι (Ἄμερικὴ Β.) 50 » » 1 » »

Σημειώσεις. Ἡ Ἑλλάς ἀριθμεῖ 38 κατοίκους κατὰ τ. χιλιομ. καὶ τὸ Βέλγιον 228.

108. **Φυλαί.**—Αἱ πολυάριθμοι ἀνθρώπινι φυλαί δύνανται νὰ ὑπαχθῶσι εἰς τέσσαρα κυρίως μεγάλα ἀθροίσματα: *τὴν Λευκὴν, τὴν Κιτρίνην, τὴν Μέλαιναν ἢ Αἰθιοπικὴν καὶ τὴν Ἐρυθράν*, ἧτις παρουσιάζει καὶ τὰς ὀλιγωτέρας ποικιλίας τῶν λοιπῶν.

1ον. Ἡ *Λευκὴ ἢ Κανκασία* φυλὴ χαρακτηρίζεται διὰ τοῦ λευκοῦ αὐτῆς δέρματος, τοῦ ὠσειδοῦς προσώπου, τῆς κανονικῆς ῥινός καὶ τῶν λεῖων τριχῶν.

Ἡ φυλὴ αὕτη ὑποδιαιρεῖται εἰς δύο ἀθροίσματα, τοὺς *Σημίτας*, (Ἄραβας, Ἰτρηλίτας) εἰς οὓς δεόν νὰ ὑπαχθῶσιν οἱ Βέρβεροι καὶ οἱ Αἰγύπτιοι καὶ τοὺς *Ἰνδοευρωπαίους ἢ Ἀρίους* (Λατίνοι, Ἕλληνες, Γερμανοί, Σλαῦοι, Κέλται, Πέρσαι, Ἰνδοί).

2ον. Ἡ *κιτρίνη φυλὴ* χαρακτηρίζεται ἐκ τοῦ κιτρίνου ἐλαϊώδους δέρματος, τῶν λοξῶς κεκλιμένων ὀφθαλμῶν, τῆς μικρᾶς ῥινός καὶ τῆς μελκίνης καὶ σκληρᾶς τριχός. Ἡ φυλὴ αὕτη περιλαμβάνει τοὺς Σίνας, τοὺς Μογγόλους, τοὺς Ἰάπωνας κλπ.

3ον. Ἡ *Μέλαινα ἢ Αἰθιοπικὴ φυλὴ* χαρακτηρίζεται διὰ τοῦ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον μέλανος δέρματος, τῆς προτεταμένης σιαγόνος, τῆς σιμῆς ῥινόσ, τῶν πλατέων χειλέων, τῶν οὐλῶν τριχῶν καὶ τοῦ πεπιεσμένου προσώπου. Εἰς τὴν φυλὴν ταύτην ὑπάγονται οἱ κυρίως Αἰθίοπες, οἱ Μιγάδες, οἱ Νιγοῦται κλπ.

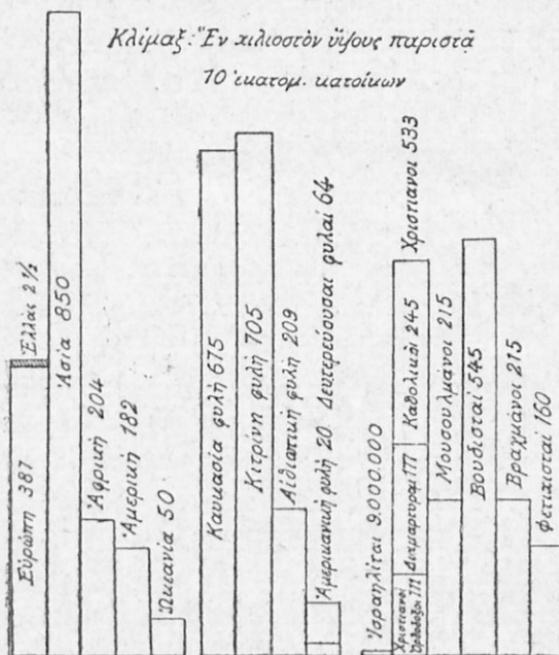
4ον. Ἡ *Ἐρυθρὰ ἢ Ἀμερικανικὴ φυλὴ*, χαρακτηρίζεται κυρίως ἐκ τοῦ χαλκοχρόου δέρματος. Ἡ φυλὴ αὕτη ὁσημέραι ἐκλείπει. Ἐν τῇ Ν. Ἀμερικῇ οἱ ἐρυθρόδερμοι ἐλθόντες εἰς ἐπιμιξίαν μετὰ ἀποίκων Εὐρωπαϊῶν παρήγαγον μεσάζοντα φύλα.

109. **Δευτεροεῦσαι φυλαί.**—Μεταξὺ τῶν φυλῶν, αἱ ὁποῖαι ἐσχηματίσθησαν διὰ διαφόρων ἐπιμιξιῶν, αἱ σπουδαιότεραι εἶναι αἱ *Βόρειαι φυλαί* (Ἐσκιμῶοι, Σαμογέδαι) σχεδὸν κίτριναί.

Ἡ *Ἀυστραλιανή*, σχεδὸν μέλαινα καὶ ἡ *φυλὴ*, ἧς ὁ λαὸς κατοικεῖ ἐν *Μαλάκκα* καὶ *Πολυνησία*, ἔχουσιν χρῶμα δέρματος χαλκόχρουν.

110. **Θρησκείαι.**—Τὰς θρησκείας δυνάμεθα νὰ διαίρεσω—

μεν εἰς δύο κυρίως ομάδας α) τὰς πολυθεϊστικάς, καθ' ἃς λατρεύονται πολλοὶ δαίμονες ἢ πρόγονοι καὶ β) τὰς μονοθεϊστικάς, αἵτινες πρεσβεύουσιν ἕνα καὶ μόνον Θεόν.

Σχ. 39. Πληθυσμὸς τῆς Γῆς. Φυλὰι. Θρησκείαι.

111. **Θρησκείαι πολυθεϊστικάι.**—Ὁ Φετιχισμὸς εἶναι ἡ χονδροειδέστερα τῶν κατὰ φύσιν πολυθεϊστικῶν θρησκειῶν, συνισταμένη εἰς τὴν λατρείαν ἀντικειμένων ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀψύχων καὶ ἀσημάντων. Φετιχισταὶ εἶναι τὸ πλεῖστον τῶν κατὰ τὴν Ἀφρικὴν καὶ τῆς Ὠκεανίας.

Ὁ Βραχμανισμὸς ἢ ἡ θρησκεία τοῦ Βαάχμα πρεσβευομένη ὑπὸ τῶν Ἰνδῶν,

Ὁ Βουδισμὸς εἶνε θρησκεία προελθοῦσα ἐκ τοῦ Βραχμανισμοῦ πρεσβεύει τὴν μετεμψύχωσιν καὶ παρέχει ἠθικὰ διδάγματα ἀρκούντως ὑψηλά. Ὁ Βουδισμὸς ἐπικρατεῖ κυρίως ἐν Κίνα καὶ Ἰνδοκίνα.

112. **Θρησκείαι μονοθεϊστικάι.**— Ὁ Χριστιανισμὸς πρᾶξουμένης ὑφ' ἑλῶν τῶν ἀνωτέρας διανοητικῆς ἀναπτύξεως λαῶν περιλαμβάνει τὴν Ὀρθόδοξον χριστιανικὴν θρησκείαν, τὴν Καθολικὴν καὶ τὴν τῶν Διαμαρτυρομένων. Ἡ Ἰουδαϊκὴ πρᾶξουμένη ὑπὸ τῶν Ἰσραηλιτῶν. Καὶ ὁ Μωαμεθανισμὸς ἢ Ἰσλαμισμὸς πρᾶξουμένης ὑπὸ μέρους τῶν κατοίκων τῆς Ἀφρικῆς, Ἀσίας καὶ Εὐρώπης.

Ὁ Χριστιανισμὸς διαρκῶς ἐξαπλοῦται ἀνὰ πᾶσαν τὴν γῆν. Ἡ ἐξάπλωσις τοῦ χριστιανισμοῦ τελευταίως γίνεται καὶ ἐπὶ τῶν Φετιχιστῶν τῆς Ἀφρικῆς καὶ τῆς Ὠκεανίας.

II. Ὁ ἄνθρωπος καὶ τὸ περιβάλλον.

113. **Ἐπίδρασις τοῦ περιβάλλοντος.**— Τὸ κλίμα, ἡ διαμόρφωσις καὶ ἡ φύσις τοῦ ἐδάφους κλπ. εἶναι σπουδαῖα αἰτίαι τροποποιούντα τὸν χαρακτῆρα καὶ τὰ ἔθη τῶν φυλῶν. Οὕτω ὁ πολιτισμὸς ἀνεπτύχθη κυρίως ἐν τῇ εὐκράτῳ ζώνῃ· οἱ κάτοικοι τῶν πεδιάδων ἐγένοντο γεωργοὶ καὶ βιομήχανοι, οἱ δὲ τῶν παραλίων ἔμποροι καὶ ναυτικοί.

114. **Ἐργασία τοῦ ἀνθρώπου.**— Ὁ ἄνθρωπος δύναται διὰ τῆς ἐργασίας αὐτοῦ νὰ μεταβάλλῃ τὸ περιβάλλον. Βελτιώνει τὸ ἔδαφος καὶ τὸ κλίμα διὰ τῆς καλλιεργείας, τῆς ἀναδάσωσης, τῶν λιπασμάτων κλπ. Ἐγκλιματίζει φυλάς, γένη καὶ εἶδη ζώων οἰκιακῶν καὶ ὠρελίμων φυτῶν, ἐξυγιάνει τοὺς ὑγροὺς τόπους καὶ τὰ ἔλη, κατασκευάζει διώρυγας κλπ. Τέλος οἱ πεπολιτισμένοι λαοὶ ἀνέπτυξαν θυμικῶς τὰς μεταξὺ αὐτῶν σχέσεις διὰ τῆς κατασκευῆς ὁδῶν, διωρύχων, σιδηροδρόμων, ἀτμοπλοικῶν γραμμῶν, τηλεγράφων κλπ.

115. **Βίος ἄγριος· βίος ποιμενικός.**— Καὶ σήμερον ἔτι λαοὶ τινες εὐρίσκονται ἐν ἀγρίᾳ καταστάσει, τρεφόμενοι ἐκ προϊόντων τῆς θήρας καὶ τῆς ἀλιείας· τινὲς δὲ τούτων εἶναι καὶ ἀνθρωποφάγοι.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀθλίων τούτων πληθυσμῶν εὐτυχῶς ἀπαύστως ἐλαττοῦται. Οἱ μᾶλλον ἄγριοι λαοὶ περιορίζονται σήμερον

ἐν τῇ κεντρικῇ Ἀφρικῇ, τῇ Ν. Ἀμερικῇ καὶ τισι τῶν νήσῳ, τῆς Ὠκεανίας.

Ἄλλῃ σχετικῶς μεγάλῃ ἀθροίσματα ἀνθρώπων διάγουσι βίον ποιμενικὸν καὶ βοαδικόν. Κητοικοῦσιν ὑπὸ σκηνάς, τρέφουσι ἀγέλας καὶ ποίμνια καὶ ἐκτοπίζονται ἀπὸ τόπου εἰς τόπον ἀναλόγως τῶν ὥρθν τοῦ ἔτους καὶ τῆς ἐξάντλησεως τῆς νομῆς.

Οἱ νυμῆδες οὗτοι λαοὶ ἔχουσι βαθμὸν τινα πολιτισμοῦ.

116. Πολιτισμὸς.—Τέλος τὸ μεγαλείτερον μέρος τῶν ἀνθρώπων ἔφθασεν εἰς ἀνωτέραν τινὰ βαθμίδα πολιτισμοῦ. Καλλιεργεῖ τὸ ἔδαφος, κητοικεῖ ἐντὸς οἰκιῶν, ἀναπτύσσει καὶ ἐνασχολεῖται εἰς τὴν βιομηχανίαν κλπ. Ἄλλὰ καὶ λαοὶ τινες ἔφθασαν εἰς βαθμὸν τινα ἀναπτυξεως καὶ πολιτισμοῦ καὶ ἐστάματησαν ἐκεῖ (Ἰνδοί, Σῖται), τινὲς ὅμως μᾶλλον ὑπὸ τῆς φύσεως πεπρωκισμένοι τεραστίως προώδευσαν. Τὰ σκῆπτρα σήμερον τοῦ πολιτισμοῦ ἐν τῷ κόσμῳ κρατοῦσιν οἱ Εὐρωπαῖοι καὶ οἱ ἄποικοι αὐτῶν ἐν Ἀμερικῇ καὶ Αὐστραλίᾳ.

ΟΡΙΣΜΟΙ ΤΙΝΕΣ ΕΚ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ

117. Ἔθνη.—Πάντες οἱ ἄνθρωποι, οἱ ἔχοντες τὴν αὐτὴν καταγωγὴν, τὴν αὐτὴν θρησκείαν, οἱ ὁμιλοῦντες τὴν αὐτὴν γλῶσσαν καὶ ἔχοντες τὰ αὐτὰ ἥθη καὶ ἔθιμα, ἀποτελοῦσι τὸ ἔθνος.

118. Κράτος.—Ἡ χώρα, ἡ ὅποια ἔχει ὠρισμένα ὅρια, φυσικὰ ἢ κατὰ συνθήκην λαμβανόμενα, κατοικεῖται ὑπὸ ἐνὸς ἢ περισσοτέρων ἐθνῶν καὶ ἔχει τοὺς αὐτοὺς νόμους, ἀποτελεῖ τὸ Κράτος.

119. Πολίτευμα.—Ὁ τρόπος, καθ' ὃν κυβερνᾶται κράτος τι ὀνομάζεται πολίτευμα. Εἶδη πολιτευμάτων ὑπάρχουσι πολλά, ὧν τὰ κυριώτερα εἶναι α) τὸ ἀπόλυτον μοναρχικόν, καθ' ὃ εἰς ἀνώτατος ἄρχων, ἀπόλυτος μονάρχης (αὐτοκράτωρ) καλούμενος, ἔχει ἀπερίοριστον καὶ ἀνεύθυνον ἐξουσίαν, β) τὸ συνταγματικόν μοναρχικόν πολίτευμα, καθ' ὃ ὁ ἀνώτατος ἄρχων, συνταγματικῶς μονάρχης καλούμενος, (βασιλεὺς) βασιλεύει, ὑπεύθυνον δὲ συμβούλιον ἔχει τὴν ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν, συμφῶνως πρὸς

τοὺς νόμους τοῦ κράτους ψηφίζομενοὺς ὑπὸ Βουλῆς, ἢ ὑπὸ Βουλῆς, καὶ Γερουσίας καὶ γ) τὸ *Δημοκρατικὸν* πολίτευμα, καθ' ὃ ὁ λαὸς ἔχει τὴν ὑπερτάτην ἐξουσίαν καὶ ἐκλέγει διὰ τῶν ἀντιπροσώπων αὐτοῦ τὸν ἀνώτατον ἄρχοντα, ὅστις διοικεῖ τὴν χώραν (πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας) ἐπὶ ὀρισμένον χρονικὸν διάστημα.

V. ΕΛΑΧΙΣΤΑ ΕΚ ΤΗΣ ΓΕΩΛΟΓΙΑΣ

I. Μεταβολαὶ τῆς γῆνης σφαίρας.

120. Τὰ ὕδατα τῶν βροχῶν, τῶν τηχομένων χιόνων καὶ ἐν γένει τὰ ῥέοντα ὕδατα μεταβιλλοῦσι διαρκῶς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς. Ταῦτα κατερχόμενα ἐκ τῶν ὀρέων ἢ τῶν ὑψηλοτέρων μερῶν περατοῦσι μικρὰ τμήματα γῆς ἢ βράχους καὶ μετασχηματίζουσι πάντα ταῦτα εἰς κροκκάλας, ἄμμον κλπ. Τὸ σύνολον τῶν ἐνεργειῶν τούτων τῶν ὑδάτων ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα τὰς *προσχωσεις*, τούτέστιν τὰ πολυπληθῆ ταῦτα συντρίμματα ἢ ἄμμος καὶ ἡ ἰλὺς αὐξάνουσι διαρκῶς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς χέρσου, ῥίπτονται εἰς τὴν θάλασσαν διὰ τοῦ ὕδατος τῶν ποταμῶν ἢ σχηματίζουσι τὰ *δέλτα* (§ 98), τὰ ὁποῖα ὀτημέρῃ ἐπεκτείνονται.

Καὶ ἡ μᾶζα τῆς γῆς, αὐτὴ καθ' ἑαυτήν, δὲν εἶναι ἀπολύτως ἀδρανής, διότι αὕτη ὑρίστανται, κατὰ καιροὺς, μικρὰς ἢ μεγάλας δονήσεις, τοὺς σεισμούς, αἵτινες ἀλλοιοῦσι σημαντικῶς τὴν ἐπιφάνειαν αὐτῆς. Ἐκπέμπει ἐπίσης ἡ γῆ ἐκ τῶν ἐγκάτων αὐτῆς, κατὰ περιόδους, ὕδρατμούς, διάφορα ἄλλα ὑγρά, τέρραν, τετηκυίας ὕλης καὶ λάβην διαπύρον ἐκ τῶν πόρων τῶν ἡφαιστειῶν, αἵτινες πᾶσι μεταβάλλουσιν οὐσιωδῶς καὶ αὐταὶ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς χέρσου.

Ἄλλαχοῦ ζῶα μικροσκοπικὰ κατεργάζονται ὀλίγον κατ' ὀλίγον νήτους ὀλοκλήρους· αὐταὶ εἶναι, ὡς ἀνωτέρω εἶδομεν, (§ 82) αἱ κοραλλιογενεῖς νῆσοι.

Τέλος φαίνεται ὅτι τὸ ἐξωτερικὸν στερεὸν τῆς γῆς περίβλημα περικαλύπτει σφαιροειδῆ ὄγκον ἐξ ὕλης διαπύρου. Τὸ στερεὸν τοῦτο περίβλημα, ὁ γήινος φλοιὸς ἢ τὸ ἔδαφος δὲν μένει ἀπολύτως ἀκίνητον. Διαρκῶς *ρίκνοῦται*, τούτέστι τμήματά τινα αὐτοῦ ταπεινοῦνται καὶ ἄλλα ὑψοῦνται μετὰ βραδύτητος ὅλως ἐξαιρετικῆς.

Η ΕΥΡΩΠΗ

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

I. Γενική ἄποψις.

121. Θέσις τῆς Εὐρώπης ἐν τῇ γῆνι σφαίρᾳ.

Ὁλόκληρος σχεδὸν ἡ Εὐρώπη κεῖται ἐν τῇ Β. εὐκράτῳ ζώνῃ καὶ ἐκτείνεται ἀπὸ Β. πρὸς Ν μεταξὺ τοῦ 71ου παραλλήλου (Βόρειον ἄκρωτήριον) καὶ τοῦ 35ου (Κρήτη) βορείου πλάτους, ἀπὸ δὲ Α. πρὸς Δ. περιλαμβάνεται μεταξὺ τῆς 6²⁰ Α. μήκους καὶ 13⁰ Δ.

122. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Εὐρώπης (10 περίπου ἑκατομ. τετρ. χιλιομ.) εἶναι μικροτέρα τῆς ἐπιφανεῖας τῆς Ἀσίας, τῆς Ἀφρικῆς καὶ τῆς Ἀμερικῆς καὶ ὀλίγον μεγαλειτέρα τῆς Αὐστραλίας. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Ἑλλάδος εἶναι 155 περίπου φορὰς μικροτέρα τῆς Εὐρώπης.

Ἡ ἀπόστασις ἀπὸ τοῦ Βορείου ἄκρωτηρίου μέχρι τοῦ Ταϊνάφου εἶναι 3850 χιλιομέτρῃ καὶ ἀπὸ τοῦ ἄκρωτηρίου τοῦ Ἁγίου Βικεντίου (Πορτογαλία) μέχρι τῶν Οὐραλίων ὄρεων εἶναι 5500 χιλιομέτρῃ.

123. Ὅρια, Θάλασσα καὶ θέσις τῆς Εὐρώπης ἐν τῷ Β. ἡμισφαίριῳ.— Ἡ Εὐρώπη περιορίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Βορείου πηγωμένου ὠκεανοῦ, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Μεσογείου, τοῦ Εὐξείνου Πόντου καὶ τοῦ Καυκάσου, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Κα-

σπίας θαλάσσης, τοῦ Οὐράλη ποταμοῦ καὶ τῶν Οὐραλίων ὄρεων καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ.

Ἡ Εὐρώπη ὑπὸ οὐδενὸς φυσικοῦ ὁρίου χωρίζεται ἀπὸ τῆς Ἀσίας καὶ κατὰ συνθήκην μόνον ἀποτελεῖ ἰδίαν ἥπειρον ἐν τῇ γῆνι σφαίρᾳ· πρὸς Δ. τὸνναντίον ὁ Ἀτλαντικὸς χωρίζει ταύτην ἀπὸ τῆς Ἀμερικῆς καὶ πρὸς Ν. ἡ Μεσόγειος θάλασσα ἀπὸ τῆς Ἀφρικῆς.

124. Διαμόρφωσις τοῦ ἐδάφους.— Ἡ Εὐρώπη διαμερίζεται εἰς δύο ζώνας· τὴν Βόρειον, ἣτις εἶναι κατ' ἐξοχὴν πεδινὴ καὶ τὴν Νότιον, ἣτις καλύπτεται ὑπὸ ὄροσειρῶν καὶ ὄρεων ποικιλομόρφων. Ἐπίσης ἐάν φέρωμεν γραμμὴν ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Οὐίστουλα ποταμοῦ ἐν τῇ Βαλτικῇ θαλάσσῃ μέχρι τῶν ἐκβολῶν τοῦ Δνιστέρου ἐν τῷ Εὐξείνῳ πελάγει ὅπως ἡ γραμμὴ αὕτη χωρίζει τὴν Εὐρώπην εἰς δύο τμήματα οὐσιωδῶς ἀλλήλων διάφορα. Πρὸς Δ. τῆς γραμμῆς ταύτης εὐρίσκονται χῶροι ἀνωμάλου διαμορφώσεως καὶ εὐφοροί, ἐφ' ὧν διαβίῳ πληθυσμῶς πυκνός· τὰ παράλια τῶν χωρῶν τούτων διασχίζονται βαθύτατα ὑπὸ θαλασσῶν, αἵτινες αὐτῶ διατηροῦσιν ἐν αὐταῖς τὴν γλυκύτητα τοῦ κλίματος, τὸ ὅποιον παρέσχεν εἰς τὴν ἀνθρωπίνην φυλὴν ἀρίστους καὶ εὐνοϊκωτάτους ἔρους πρὸς ἀνάπτυξιν αὐτῆς. Τὸ Δ. τοῦτο τῆς Εὐρώπης τμήμα ἀποτελεῖ τὴν Εὐρωπαϊκὴν χερσόνησον, τὸ κέντρον ταῦτο τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς διανοητικῆς ἀναπτύξεως ὁλοκλήρου τοῦ κόσμου.

Πρὸς Α. τῆς γραμμῆς ταύτης ἐκτείνονται τὸνναντίον χῶροι ἐκτεταμέναι κατὰ τὸ πλεῖστον ὀμαλαί, ψυχρότατοι πρὸς Β. καὶ θερμαὶ πρὸς Ν. σχετικῶς ἀραιὰ κατωκνημέναι καὶ ὀλίγον ἀρούσιμοι. Τὸ βόρειον μέρος τῶν χωρῶν τούτων ὑποκείμενον εἰς τὴν ἐπίδρασιν τῶν κατεψυγμένων θαλασσῶν εἶναι συνήθως ἀκτοίκητον ἕνεκα τοῦ ἐπὶ πολλοὺς μῆνας ὑπερβολικοῦ ψύχους, ἐνῶ τὸνναντίον τὸ νότιον αὐτῶν θερμαίνεται καθ' ὑπερβολὴν ὑπὸ τῶν νοτίων ἀνέμων.

125. Κλίμα.— Ἡ ἐν τῇ γῆνι σφαίρᾳ θέσις τῆς Εὐρώπης καὶ ὁ κανονικὸς διαμελισμὸς τῶν παραλίων αὐτῆς ἐξησφάλισαν εἰς αὐτὴν κλίμα κατ' ἐξοχὴν εὐκρατον καὶ ὑγιεινόν. Ἡ διανο-

μή τῶν βροχῶν εἶναι ἀρκούντως κανονική οὕτως ὥστε οὐδὲν μέρος αὐτῆς ἔχει ὄψιν ἐρήμου.

126. **Συμπέρασμα.**—Γενικῶς ἡ Εὐρώπη ὑφ' ὅλας τὰς γεωγραφικὰς συνθήκας (ἔκτασιν, διαμόρφωσιν τοῦ ἐδάφους, διανομὴν τῶν ὑδάτων, κλίμα κλπ.) παρουσιάζει ἐξαιρετικὴν ποικιλίαν μορφῶν ἄνευ ἀποτόμων ἀντιθέσεων καὶ ἐν συνόλῳ συνθήκας λίαν εὐνοϊκὰς εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ πολιτισμοῦ.

II. Γεωλογία τῆς Εὐρώπης.

127. Τὰ πρῶτα στοιχεῖα τῆς Εὐρωπαϊκῆς ἡπείρου ἀπετέλεσαν ἡ Σκωτία, ἡ Σκανδιναυικὴ χερσόνησος καὶ ἡ Φιννία. Πέριξ τῶν πρώτων τούτων ξηρῶν ἐξετείνεται πρὸς τὴν σημερινὴν κεντρικὴν καὶ Ν. Εὐρώπην ἀπέρχοντος θάλασσα, μέσῳ τῆς ὁποίας ἐξεῖχον νῆσοί τινες ("Ἀλπεις, Ἀρδένηκι κλπ.). Μετὰ μακρὰν περίσδον χρόνου, ἔνεκα διαφόρων γεωλογικῶν λόγων, προέκυψαν αἱ ἀρχαιόταται ὄρσειραι, αἱ ἤδη ταπεινωθεῖσαι καὶ καταστραφείσαι ἔνεκα πολλῶν γεωλογικῶν παραγόντων καὶ πολὺ βραδύτερον ἀνεράνη ἕτερον σύστημα ὄρέων, σήμερον λίαν κατατετμημένον (ὄρη τῆς κεντρικῆς Εὐρώπης). Ἡ Εὐρωπαϊκὴ ἡπειρος ἐξηκολούθει οὕτω διὰ μέσου τῶν αἰῶνων νὰ σχηματίζεται δι' ἐξάρσεων καὶ συνιζήσεων τοῦ ἐδάφους. Κατόπιν προέκυψε τρίτη μεγαλοπρεπὴς σειρὰ τῶν ὑψηλῶν νοτίων ὄρέων (Πυρηναιῖα, Καρπάθια, "Ἀλπεις).

Ἐξ ἐτέρου ἡ ἡφαιστειώδης ἐνέργεια νέαν ἐλάμβανεν ἔντασιν ἐν ᾧ συγχρόνως ἡ νῦν Μεσόγειος θάλασσα ἠλαττοῦτο κατὰ τὴν ἔκτασιν.

Κατόπιν τούτων ἡ Κασπία θάλασσα ἀπεχωρίσθη τοῦ Εὐξείνου πόντου, τὸν ὅποιον ἤνωσε μετὰ τῆς Μεσογείου ἰσχυρὰ καταβύθισις τοῦ ἐδάφους. Τέλος φαινόμενα παγετώδη συνεπλήρωσαν τὴν σημερινὴν κατασκευὴν τῆς Εὐρωπαϊκῆς χέρσου.

128. **Ἡφαιστεια.**—Τὰ ἡφαιστεια τῆς Εὐρώπης, πλὴν τῶν τῆς Ἰσλανδίας, εὐρίσκονται πάντα ἐν τῇ γειτονίᾳ τῆς Μεσογείου. Ὁ Οὐεζούβιος παρὰ τὴν Νεάπολιν τῆς Ἰταλίας, τὸ

Στρόμπολι ἐν τῆς Λιπκρίκις νήσοις, ἢ Αἴγνα ἐν Σικελίᾳ ἀποτελοῦσι χώρον ἠρκιστειογενῆ. Ἡ Ἑλλάς εἶναι τὸ σπουδαιότερον ἠρκίστειον τῆς Ἰσλανδίας, παρὰ τὸ ὅποιον περὶ κρηθροῦνται καὶ αἱ ὀνομαστὶ δικλείπουται θέρματι.

129 **Σεισμοί.**— Οἱ σεισμοὶ εἶναι ὀλίγον συχνοὶ ἐν Εὐρώπῃ· φάνεται ὅτι ἡ ἐξ αὐτῶν ἐνέργεια ἐκδηλοῦται ἐντονώτερον ἐπὶ τῆς Νοτίου ὀρεινῆς ζώνης καὶ ἰδίως ἐπὶ τῆς Ἰβηρικῆς, Ἰταλικῆς καὶ Ἑλληνικῆς χερσονήσου.

III. Θάλασσα καὶ παράλια.

α'. Θάλασσα, Κόλποι, Πορθμοί.

130. **Ὁ Β. παγωμένος ὠκεανὸς** διαβρέχει τὰ Βόρεια τῆς Εὐρώπης παράλια καὶ σχηματίζει τὴν θάλασσαν τοῦ Καρὰ καὶ τὴν Λευκὴν θάλασσαν.

131. **Ὁ Ἀτλαντικὸς ὠκεανὸς** ἐξικνούμενος, κατὰ συνθήκην, μέχρι τοῦ Β. πολικοῦ κύκλου, διαβρέχει τὰ παράλια τῆς Νορβηγίας, τὰ ὅποια ἕνεκα τῶν ὠκεανείων ρευμάτων (§60) εἶναι πάντοτε ἀπηλλαγμένα πάγου. Ὁ ὠκεανὸς οὗτος σχηματίζει τὴν Βαλτικὴν, τὴν Βόρειον ἢ Γερμανικὴν καὶ τὴν θάλασσαν τῆς Μάγχης.

Ἡ Βαλτικὴ θάλασσα περιλαμβανομένη μετὰξὺ τῆς Σκανδιναβικῆς χερσονήσου καὶ τῆς ἠπειρωτικῆς Εὐρώπης σχηματίζει τρεῖς κόλπους, τὸν *Βοθνικόν*, τὸν *Φιννικόν* καὶ τὸν τῆς *Ρίγας*. Ἡ ἐσωτερικὴ αὕτη θάλασσα πηγυνται ἐν μέρει κατὰ τὸν χειμῶνα. Συγκοινωνεῖ μετὰ τοῦ λοιποῦ ὠκεανοῦ διὰ τῶν πορθμῶν *Σκαγεράκη*, *Κατεγάτη*, τῶν στενῶν τοῦ *Σουὸν* καὶ τοῦ μεγάλου καὶ μικροῦ *Βέλτου*.

Ἡ Βόρειος ἢ Γερμανικὴ θάλασσα, ἀβυθὴς τὸ πλεῖστον, ἀλλ' ἀνεπηπάμενη ἐκτείνεται μετὰξὺ τῶν Βρετανικῶν νήσων καὶ τῆς Δανίας· ὁ δὲ ὑπ' αὐτῆς σχηματιζόμενος κόλπος τῆς *Ζουιδερσεῆς* ἐσχηματίσθη κατὰ τὸ 1287 ἐξ ἀποτόμου εἰσχωρήσεως τῆς θαλάσσης εἰς τὰ παράλια τῆς Ὀλλανδίας.

Ἡ Μάγχη καὶ ὁ πορθμὸς τοῦ *Καλαί*, ἀποχωρίζουσι τὴν

Μεγ. Βρετανίαν τὴν λοιπῆς Εὐρώπης· ἐκεῖ συμβαίνουσι παλίρροιαι μεγίστης ἐντάσεως.

Ἡ θάλασσα τῆς Ἰρλανδίας καὶ ἡ διῶρυξ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου χωρίζουσι τὴν Μ. Βρετανίαν τῆς Ἰρλανδίας.

Ὁ Ἀτλαντικὸς ὠκεανὸς σχηματίζει πρὸς τούτους τὸν ἀπέραντον κόλπον τῆς Γασκώνης (Βισκικήν θάλασσαν), οὗτινος τὸ βάθος ὑπερβαίνει τὰ 3000 μέτρα πλησίον τῶν Ἰσπανικῶν ἀκτῶν· τέλος ὁ αὐτὸς ὠκεανὸς συγκοινωνεῖ μετὰ τῆς Μεσογείου διὰ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Γιβραλτάρ.

Ἡ Μεσόγειος.— Ἡ Μεσόγειος θάλασσα, 40άκις περίπου μεγαλειτέρα τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν, εἰσχωρεῖ βαθύτατα ἐν τῷ παλαιῷ κόσμῳ καὶ διαβρέχει τὰ παράλια τῆς Εὐρώπης, Ἀσίας καὶ Ἀφρικῆς. Εἶναι θάλασσα συνήθως γαληνιαία καὶ αἱ ἐν αὐτῇ συμβαίνουσαι παλίρροιαι δὲν εἶναι πολὺ αἰσθηταί· ἔχει κλίμα γλυκύτατον καὶ ἠνέσησε καθ' ὅλους τοὺς χρόνους τὴν συγκοινωνίαν· ἕνεκα δὲ τούτου ἔκλαμπος πολιτισμὸς ἀνεπτύχθη εἰς ὅλα τὰ παράλια αὐτῆς.

Ἡ Ἰταλικὴ χερσόνησος προεκβαλλομένη πρὸς Ν. μετὰ τῆς Σικελίας χωρίζει αὐτὴν εἰς δύο ἐκτεταμένους λεκάνας, τὴν Δυτικὴν καὶ τὴν Ἀνατολικήν, ἐνουμένας διὰ τοῦ πορθμοῦ τῆς Μεσσήνης καὶ τῆς εὐρείας διόδου, ἧτις χωρίζει τὴν Σικελίαν ἀπὸ τῶν ΒΑ. παραλίων τῆς Ἀφρικῆς.

Ἡ δυτικὴ αὕτη λεκάνη σχηματίζει τοὺς κόλπους τοῦ Λέοντος καὶ τῆς Γεούης, τὴν Τυρρηνικὴν θάλασσαν καὶ τὸν πορθμὸν τοῦ Ἁγίου Βοριφατίου.

Ἡ δὲ Ἀνατολικὴ εὐρυτέρα καὶ βαθυτέρα σχηματίζει τὸ Ἴόνιον πέλαγος, τὸν κόλπον τοῦ Τάραντος, τὸν πορθμὸν τοῦ Ὀτρέαντου, τὸν Ἀμβρακικὸν κόλπον, τὸν Κορινθιακόν, τὸν ὁποῖον διῶρυξ ἐνώνει μετὰ τοῦ Αἰγαίου πελάγους, τὸν Λακωνικόν, τὸν Μεσσηνιακόν, τὸν Ἀργολικόν, τὸν Σαρωνικόν καὶ τὸν Εὐβοϊκόν κόλπον, ἔνθα ὁ πορθμὸς τοῦ Εὐρίπου, τὸν Παγασητικόν καὶ τὸν Θερμαϊκόν κόλπον. Εἶτα ὑπάρχει τὸ διάσημον στεγνὸν τοῦ Ἑλλησπόντου, τὸ ὁποῖον συνεχίζεται ὑπὸ τῆς Προποντίδος καὶ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Βασπύρου, δι' οὗ Φηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

ἐνοῦται ἡ Μεσόγειος μετὰ τοῦ *Εὐξείνου πόντου*. Ἡ συνήθως τρικυμιώδης αὕτη θάλασσα σχηματίζει πρὸς Β. τὸν *Κεκμερίον βόσπορον* καὶ τὴν *Ἀζοφικὴν* θάλασσαν, τὴν ὁποίαν τείνει νὰ μεταβάλῃ εἰς χέρσον ἡ ἰλὺς τῶν ἐν αὐτῇ χυνομένων ποταμῶν.

Ἡ *Κασπία* θάλασσα ἐντελῶς μεμονωμένη εἶναι ἀπέραντος λίμνη ἀλμυροῦ ὕδατος, ἣς ἡ ἐπιφάνεια εἶναι ταπεινοτέρα τῆς τοῦ *Εὐξείνου* κατὰ 26 μέτρα. Ἡ θάλασσα αὕτη εἶναι βυθθεῖα πρὸς Ν. καὶ ἀβυθῆς πρὸς Β.

β'. Παράλια, Νῆσοι, Χερσόνησοι, Ἴσθμοί, Ἀκρωτήρια.

132. **Παράλια τοῦ Β. παγωμένου ὠκεανοῦ.**— Εἰς τὰ Β. παράλια τῆς Εὐρώπης εἶναι αἱ νῆσοι *Λοφδοαί* ἐν δὲ τῇ Β. πολιτικῇ ζώνῃ εὐρίσκονται αἱ κατεψυγμέναι καὶ ἀκατοίκητοι νῆσοι τῆς *Σπιτζβέργης*, τῆς *νέας Ζεμβλας*, τῆς *Καλγουέθης* κλπ. Ἀκρωτήριον δὲ τὸ *Βόρειον*. Ἡ *Ἰσλανδία* νῆσος ὄρεινή ἡφαιστειώδης μὲ κλίμα πολικόν.

133. **Παράλια τοῦ Ἀτλαντικοῦ.**— Ἡ δυτικὴ παραλία τῆς Σκανδιναβικῆς χερσονήσου εἶναι ὑψηλή, διαμελίζεται πολλοῦς ὑπὸ τῆς θαλάσσης, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ κόλπους στενοὺς καὶ βραχῶδεις, τοὺς καλουμένους ὑπὸ τῶν ἐγγχωρίων *φιόρδας*. Τούναντιον τὰ πρὸς τὴν Βαλτικὴν παράλια αὐτῆς εἶναι χαμηλὰ καὶ τεχνολόγη. Νῆσοι ἐν τῇ Βαλτικῇ εἶναι ἡ *Ὀζέλη*, ἡ *Δαγόν*, ἡ *Ἀλάρδη*, ἡ *Γοτλάρδη*, ἡ *Ὀλλάρδη*, ἡ *Ρυγέρη*, ἡ *Σηλανδία* κλπ.

Ἡ *Ἰουτλανδικὴ* χερσόνησος ἔχει παραλιὰ βραχῶδη καὶ ἀπότομα πρὸς Α. ἐπὶ τῆς Βαλτικῆς καὶ ἀκτὴν ἀμμώδη πρὸς Δ.

Αἱ *Βρεττανικαὶ* νῆσοι ἀποτελοῦνται ἐκ τῆς Μεγάλης *Βρεττανίας* καὶ τῆς *Ἰρλανδίας*, παρ' αὐτὰς δὲ εἶναι αἱ *Ἑβρίδες*, αἱ *Ὀρκαδες* καὶ αἱ *Φερόαι*.

Ἡ Ἰσπανικὴ παραλία εἶναι βραχῶδης καὶ ἀπότομος καταλήγουσα εἰς τὸ ἀκρωτήριο *Φινιστέρον*, ἡ δὲ Πορτογαλικὴ παραλία εἶναι ὀμαλὴ καὶ χαμηλὴ καὶ τέλος ὑψοῦται καὶ ἀμυπηταὶ ἀποτόμως σχηματίζουσα τὸ ἀκρωτήριο τοῦ ἁγίου *Βικεντίου*. Τὸ ἀκρωτήριο τῆς *Γαλιτίας* εἶναι τὸ ἀκρότατον ἐπὶ τῆς Ἰσπανικῆς χερσονήσου καὶ εἰς τὸν πορθμὸν τοῦ *Γιβραλτῆρ*.

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

134. Παράλια τῆς Μεσογείου.— Ἡ ἀτέρντο, αὕτη ἐσωτερικὴ θάλασσα διαβρέχει χερσονήτους ὄρεινὰς μὲ ἀκτὰς ἀποτόμους πλὴν ἐλαχίστων μερῶν ὀμβλῶν. Οὕτω τὰ παράλια τῆς Ἰσπανίας εἶναι σχεδὸν πανταχοῦ ἀπότομα, ἡ ἀκτὴ ταπεινοῦται εἰς τὸν κόλπον τοῦ *Λέοντος* ἵνα ἀνωψῶθῃ κατὰ μῆκος τῶν Ἄλπεων καὶ τῆς Ἰταλικῆς χερσονήσου.

Διάφοροι νῆσοι εἶναι αἱ *Balearides* (Μαϊόρκα, Μινόρκα), ἡ *Κύρος* (Κορσικὴ), ἡ *Σαρδηρία*, ἡ *Ἑλλά*, αἱ *Διπαράται* καὶ ἡ *Σικελία*.

Ἡ πρὸς τὴν Ἀδριατικὴν θάλασσαν Ἰταλικὴ ἀκτὴ εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον χαμηλὴ· τοὐναντίον ὄρη κατέχουσι τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς Ἑλληνικῆς χερσονήσου· ἡ δὲ πρὸς αὐτὰ ἀκτὴ κοσμεῖται ὑπὸ τῶν νήσων τῆς *Δαλματίας* καὶ *Ἰλλυρίας* καὶ τῶν νήσων τοῦ *Ἰορίου* πελάγους μετὰ τῶν θαυμαστῶν αὐτῶν τοποθεσιῶν.

Ἡ Πελοπόννησος εἶτα καταλήγουσα μέχρι τοῦ Ταινάρου ἐξαπλώνει τὴν πολλαχῶς βραχύτατα διεσχισμένην παράλιαν αὐτῆς. Ἐν τῷ Αἰγαίῳ πελάγει εἶναι αἱ νῆσοι *Εὐβοία*, αἱ *Κυκλάδες*, αἱ *Σποράδες* καὶ ἡ νῆσος *Κρήτη* πρὸς Ν. αὐτοῦ. Πρὸς τὸ Β. αὐτοῦ μέρος ἐκτείνεται τέλος ἡ *Χαλκιδική* χερσονήτος. Ὁ Ἑλλήσποντος καὶ ἡ Προποντὶς διαβρέχουσι χώρων ὄρεινῶν καὶ τέλος ὁ Βόσπορος ὀρειοειδῶς μετὰ δύο ὑψηλῶν παραλίων κείμενος παρέχει θαυμασίαν ἄποψιν. Τὰ παράλια τοῦ Εὐξείνου λίαν ἀπότομα κατ' ἀρχὰς ταπεινοῦνται πρὸς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Δουναβέως διήκοντα οὕτω μέχρι τῶν Ρωσικῶν παραλίων. Ταῦτα ὑψοῦνται πρὸς Ν. τῆς Κριμαίας καὶ ἐν τῇ γειτονίᾳ τοῦ Καυκάσου· ἐν τῇ Κριμαίᾳ εὐρίσκεται ὁ ἰσθμὸς *Περεκόπ*.

Ἡ Κασπία θάλασσα τέλος περιβλαλλομένη ὑπὸ ἀπεράντων στεπεπῶν ἔχει πρὸς Ν. μόνον ὑψηλὰς ἀκτὰς.

IV. Κάθετος διαμελισμὸς τοῦ ἐδάφους τῆς Εὐρώπης.

135. Ὑψος.— Ἡ ἕκτασις τῶν πεδιάδων τῆς Β. Εὐρώπης ἔχει μέσον ὕψος 300 μέτρων· τὸ ἡμισυ τῆς ἐκτάσεως ταύτης ἔχει ὕψος κατώτερον τῶν 2000 μ. καὶ τὸ ἑκατοστὸν μόνον ὑψηλοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

αὐτῆς ὑπερβαίνει τὰ 2000 μ. Ἡ δὲ ὄρεινὴ χώρα τῆς Ν. Εὐρώπης ἐλαχίστας κορυφὰς ὀρέων ἀριθμεῖ, ὑπερβαίνουσας τὰ 4000 μ. Τὸ Λευκὸν ὄρος εἶναι τὸ ὑψηλότερον τῶν ὀρέων τῆς Εὐρώπης προσεγγίζον τὰ 4810 μ.

136. Κατασκευή.— Ὁ κάθετος διαμελισμὸς τοῦ ἐδάφους τῆς Εὐρώπης παρουσιάζει ἀξιοσημείωτον ποικιλίαν μορφῶν, τοῦτέστιν ὄρουσειρὰς κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον κανονικὰς, ὀροπέδια κλπ. Τὰ πλεῖστα συστήματα τῶν ὀρέων διατεμνόμενα ὑπὸ βαθειῶν κοιλάδων καθιστῶσιν εὐκολον τὴν συγκοινωνίαν, τινὰ δὲ τούτων περιβάλλονται ὑπὸ ἐκτεταμένων πεδιάδων.

137. Ταξινομήσις τῶν ὀρέων.— Τρεῖς κυρίως μεγάλας ὄρουσειρὰς διακρίνομεν ἐν Εὐρώπῃ.

Ἴον τὰς πρὸς τὴν Μεσόγειον ὄρουσειρὰς, ὧν σπουδαιότερα ἡ τῶν Ἄλπεων. Ἰὸν τὰς ὄρουσειρὰς τῆς κεντρικῆς Εὐρώπης καὶ Ἰὸν τὰ μεμονωμένα συστήματα τῶν ὀρέων αὐτῆς.

Καὶ τῆς μὲν πρώτης ἐπισημότερα ὄρη εἶναι αἱ Ἄλπειαι (δυτικαί, ἀνατολικαί, νορικαί κλπ) ὑψηλότερα δὲ κορυφὴ αὐτῶν εἶναι ὡς ἀνωτέρω εἶπομεν τὸ Λευκὸν ὄρος.

Τῆς δὲ δευτέρας ὄρη ἀξιολογώτερα εἶναι ὁ Ἰόδας, αἱ Κηβένναι, τὰ Πιρηναῖα ἐν Γαλλίᾳ, ἡ Σιέρα Μορένα, ἡ Σιέρα Νεβάδα ἐν τῇ Ἰβηρικῇ χερσονήσῳ, τὰ Ἀπέννινα καὶ τὰ Ἀβρούζια εἰς τὴν Ἰταλίαν.

Ἐν τῇ Ἑλληνικῇ χερσονήσῳ παρουσιάζονται πολὺπλοκαὶ ὄρουσειραί, ὧν σπουδαιότεραι εἶναι αἱ Διναρικαὶ Ἄλπειαι, τὰ Βαλκάνια, ἡ ὄρουσειρὰ τῆς Πίνδου, ἣτις προεκτείνεται μέχρι τῆς Πελοποννήσου.

Ἐτέραι ὄρουσειραὶ εἶναι τὰ Βόσγια, τὰ Σουδήτια, τὰ Καρπάθια, τὰ Γιγάρτια, ὁ Κάβοσσος κλπ.

Μεμονωμένα συστήματα ὀρέων εἶναι τὰ Γραμπιανὰ ἐν Ἀγγλίᾳ, τὰ Σκαρδιναϊκὰ καὶ τὰ Οὐράλια.

138. Πεδιάδες.— Ἐπισημότεραι πεδιάδες τῆς Εὐρώπης εἶναι ἡ τῆς Ἀνδαλουσίας ἐν Ἰσπανίᾳ, ἡ τοῦ Ρήνου, ἡ μεγάλῃ πεδιάς τῆς Οὐγγαρίας διασχιζομένη ὑπὸ τοῦ Δουνάβεως, ἡ τῆς Ρουμαρίας, ἡ τῆς Βαλτικῆς καὶ ἡ Σαρματικῆ ἢ Ρωσικῆ.

V. Ποταμοί. Λίμναι.

139. Ποταμοί.—"Άλλο μὲν τῶν ποταμῶν τῆς Εὐρώπης ἐκβάλλουσιν ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ ὠκεανῷ, ἄλλοι δὲ ἐν τῇ Μεσογείῳ καὶ τῷ Εὐξείνῳ καὶ ἄλλοι ἐν τῇ Κασπίῳ θάλασσῃ καὶ τῷ Β. Παγωμένῳ ὠκεανῷ.

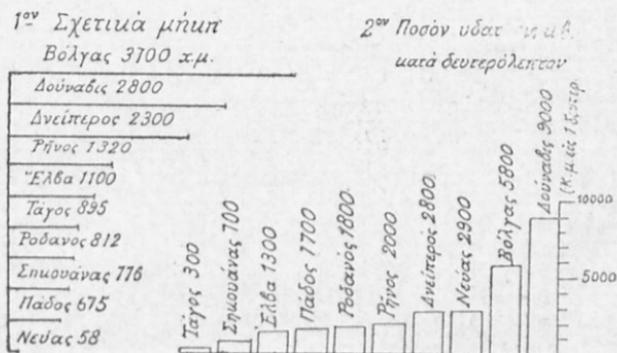
Δύο κυρίως εἶναι τὰ κέντρα, ἐξ ὧν ἀναβλύζουσι τὰ ὕδατα τῶν ποταμῶν τῆς Εὐρώπης.

1ον Αἰ ἝΑλπεισ καὶ

2ον Ἡ εὐρεῖα χώρα τῆς Α. Εὐρώπης, ἐφ' ἧς δεσπόζει τὸ ὄροπέδιον τῶν Βαλδαίων ὄρεων.

Οἱ σπουδαιότεροι τῶν ποταμῶν τῆς Εὐρώπης εἶναι οἱ ἐξῆς.

Ἐν τῷ Β. Παγωμένῳ ὠκεανῷ ἐκβάλλει ὁ Πεισχοράς· ἐν τῇ Λευκῇ θαλάσσῃ ὁ Δούνας· ἐν τῇ Βαλτικῇ ὁ Νεύας, ὁ Δούνας, ὁ Οὐϊστούλας, ὁ Ὄδερως· ἐν τῇ Β. γερμανικῇ θαλάσσῃ ὁ Ἕλ-

Σχ. 31. Πρωτεύοντες ποταμοὶ τῆς Εὐρώπης

τας, ὁ Ρῆνος, ὁ Μείσης, ὁ Τάμεσις· ἐν τῇ Μόγγῃ ὁ Σηκουάνας· ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ ὁ Σέβριος καὶ ὁ Σχάγγων ἐν Ἀγγλίᾳ, ὁ Αἰγληρ καὶ ὁ Γαρούμνας ἐν Γαλλίᾳ καὶ ὁ Δοῦρος, ὁ Τάγος ὁ Γουαδιάνας καὶ ὁ Γουαδαλκίβιος ἐν τῇ Ἰβηρικῇ χερσονήσῳ· Ἐν τῇ Μεσογείῳ ὁ Ἕβρος, ὁ Ροδανός, ὁ Ἄρως καὶ ὁ Τίβερις· ἐν τῷ Ἀδριατικῷ πελάγει ὁ Πάδος, ὁ Ἀδύγης, ὁ Δρεῖροι καὶ ὁ Ἀῶς· ἐν τῷ Ἰονίῳ ὁ Ἀρχελῶος καὶ ὁ Ἀλφειός· ἐν τῷ Αἰγίῳ Πηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

ὁ Πηγεῖος, ὁ Ἀλιάκμων, ὁ Ἀξιός, ὁ Στρυμών καὶ ὁ Ἐβρος ἐν τῷ Εὐξείνῳ ὁ Δουναβίος, ὁ Δρείστερ καὶ ὁ Δρείπερος ἐν τῇ Ἀζοφικῇ ὁ Δόν καὶ τέλος ἐν τῇ Κασπίᾳ ὁ Οὐράλης καὶ ὁ Βόλγας.

140. Λίμναι — Αἱ σπουδαιότεραι λίμναι τῆς Εὐρώπης εἶναι ἡ Λαδόγα, ἡ Ὀρέγα, ἡ Πέπος, ἡ Ἰλιμενος, ἡ Σαίμα, ἡ Βέρερ, ἡ Βέτερρ, ἡ Μαϊάρα, ἡ Βαλατόν, ἡ τῆς Γενεύης, ἡ τῆς Κωνσταντίας καὶ πολλὰ ἄλλα μικρὰ.

VI. Κλίμα.

141. Ἐνεκ τῆς θέσεως καὶ τοῦ διμελισμοῦ τοῦ ἐδάφους αὐτῆς ἡ Εὐρώπη ἔχει κλίμα εὐκρατον, τὸ ὁποῖον κενονίζουσιν αἱ θάλασσαι, ὅν ὡν περιβάλλεται αὕτη.

Κυρίως τρεῖς μεγάλας ζώνας κλίματος διακρίνομεν ἐν Εὐρώπῃ:

1ον Τὸ Ὠκεάνειον ἐν τῇ Δ. Εὐρώπῃ, τοῦ ὁποῖου ὁ τε χειμὼν καὶ τὸ θέρος εἶναι εὐκρατα (βορειοδυτικὴ Γαλλία, Ἀγγλία καὶ Ὀλλανδία).

2ον Τὸ κλίμα τῆς Μεσογείου θαλάσσης ἐν τῇ Ν. Εὐρώπῃ, καθ' ὃ τὸ θέρος εἶναι θερμὸν καὶ ὁ χειμὼν ὀλίγον δριμύς (Ἑλλάς, Ἰταλία, Ν. Γαλλία, Ἰσπανία).

3ον Τὸ Ἠπειρωτικὸν κλίμα ἐν τῇ Α. Εὐρώπῃ μὲ θέρος θερμὸν καὶ χειμῶνα λίαν ψυχρὸν (Ρωσία, Γερμανία, Αὐστρία).

Ἐπὶ τῶν βορειοτάτων παραλίων τῆς Εὐρώπης ἐπικρατεῖ κλίμα πολικόν.

142. Ἄνεμοι. — Ἐν μὲν τῇ Μεσογείῳ θαλάσῃ πνέουσιν οἱ ἐτησιαὶ ἄνεμοι καὶ ἀπὸ μὲν τοῦ Ἰουνίου μέχρι Σεπτεμβρίου πνέουσιν σχεδὸν πάντοτε ἐκ Β. ἢ Βλ. ἀπὸ δὲ Ὀκτωβρίου καὶ Νοεμβρίου στρέφονται πρὸς Ν. Εἰς τὰ παράλια τῆς Μεσογείου πνέει πολλάκις κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἡμέρας θαλασσία αὔρα, ὅπότεν ὁ ἀήρ πνέει ἐκ τῆς θαλάσσης πρὸς τὴν θερμυνθεῖσαν ὑπὸ τῶν ἡλιακῶν ακτίνων ξηρὰν τοῖνοντιον τὴν νύκτα πνέει ἄνεμος ἀντίθετος ἐκ τῆς ξηρᾶς πρὸς τὴν θάλασσαν.

Οἱ νότιοι ἄνεμοι ὑπερθερμίζουσι τὴν νότιον Εὐρώπην.

Οἱ ἀνατολικοὶ, θερμότεροι τὸ θέρος καὶ ψυχρότεροι τὸν χειμῶνα, ἐπικρατοῦσι κυρίως ἐν Ρωσίᾳ.

Ἐν τῇ δυτικῇ Εὐρώπῃ ἐπικρατοῦσι κυρίως οἱ νοτιοδυτικοὶ ἄνεμοι.

Τέλος εἰς διαφόρους χώρας τῆς Εὐρώπης ἐπικρατοῦσιν ἄνεμοι τοπικοί.

143 **Βροχαί.**—Τὸ ἐτήσιος ἐν Εὐρώπῃ καταπίπτων ποσὸν τῆς βροχῆς εἶναι ποικίλον εἰς τοὺς διαφόρους αὐτῆς τόπους, πίπτει δὲ ἀνὰ πάσας τὰς ὥρας τοῦ ἔτους. Εἰς τὰς ὀρεινὰς χώρας καὶ τὰς δυτικὰς αὐτῆς ἀκτὰς καταπίπτουσιν ἀφθονώτεραι βροχαὶ ἢ εἰς τὸ ἀνατολικὸν τμήμα αὐτῆς.

Καὶ ἐν μὲν τῇ Δ. Εὐρώπῃ καταπίπτουσιν ἀφθονοὶ βροχαὶ κατὰ τὸ φθινόπωρον πρὸ πάντων ἐν δὲ τῇ κεντρικῇ καὶ Α. καταπίπτουσιν βροχαὶ κυρίως τὸ θέρος.

Τὸ ἐτήσιον ποσὸν αὐτῶν ἐλκττοῦται καθ' ὅσον προχωροῦμεν ἐκ Δ. πρὸς Α.

Τὸ πρὸς τὴν Μεσόγειον τέλος τμήμα τῆς Εὐρώπης εὐρίσκεται ὑπὸ ὄλιγας εἰδικὰς συνθήκας, ἐξ ὧν καταδεικνύεται ὅτι τὸ κλίμα τοῦ τμήματος τούτου προσεγγίζει πρὸς τὸ τῶν τροπικῶν χωρῶν. Τὸ ἔτος διακρίνεται εἰς δύο περιόδους, τὴν ξηρὰν κατὰ τὸ θέρος κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον μικρὰν καὶ τὴν βροχερὰν κατὰ τοὺς ὑπολοίπους τοῦ ἔτους μῆνας.

Ἐν ταῖς ΝΑ. Ρωσικαῖς στῆπαις σπανίως βρέχει.

VII. Προϊόντα.

144. **Ὄρυκτά.**—Ἡ ἐξαγωγή καὶ ἐκμετάλλευσις τοῦ ὀρυκτοῦ πλούτου διενεργεῖται ἐν Εὐρώπῃ κάλλιον ἢ ἀλλαγῶν.

Ἐξάγεται *λιθάριθραξ* καὶ *σιδηρος*, τὰ δύο οὐσιωδέστατα ταῦτα στοιχεῖα τῆς βιομηχανικῆς δυνάμεως ἐν τῷ ΒΔ. τῆς Εὐρώπης τμήματι καὶ ἰδίως ἐν Ἀγγλίᾳ. Τὰ ὀρυκτά τοῦ χαλκοῦ, μαλύβδου, ψευδργύρου, κησιτέρου, ὑδργύρου κλπ. δὲν εἶναι τοσοῦτον πλουτίως διεδδομένα ἐν αὐτῇ, ὡς ἐπίσης ἐλαχίστη εἶναι καὶ ἡ ἐξαγωγή τῶν εὐγενῶν μετάλλων χρυσοῦ, λευκοχρύσου καὶ ἀργύρου.

Ἀφθονον θεῖον ἐπίσης ἐξάγεται ἐν Σικελίᾳ καὶ Μήλῳ.

145. **Φυτά.**—Ἡ ἐν γένει καλλιέργεια τῶν φυτῶν ἐν Εὐρώ-

τη είναι εις ὑπατον βαθμὸν ἀνεπτυγμένη καὶ ἀφθονωτάτη καὶ ποικίλη εἶναι ἡ παραγωγή τῶν φυτικῶν αὐτῆς προϊόντων.

1ον Πρὸς Ν. ἐν τῇ ζώνῃ τῆς Μεσογείου εὐδοκιοῦσιν ἡ ἄμπελος, ἡ ἐλαία, τὰ ἐσπεριδοειδῆ, ὁ σίτρος, ἡ ὄρυζα, ὁ ἀραβόσιτος κλπ.

2ον Ἐν ταῖς Δ. χώραις καὶ τῇ κεντρικῇ Εὐρώπῃ εἰς τὸ εὐφορον αὐτῶν ἔδαφος, ὅπου αἱ βροχαὶ καὶ ἡ θερμοκρασία εἶναι καλῶς διανεμημέναι παράγονται κυρίως δημητριακοὶ καρποὶ καὶ ὀπῶραι.

3ον Ἐν τῇ Β. καὶ ΒΑ. Εὐρώπῃ παράγονται κυρίως γεώμηλα καὶ τεύτλα. Ἐνταῦθα ὑπάρχουσι τὰ μεγάλα δάση καὶ αἱ στέπται καὶ κεῖνται αἱ χῶραι, ἐν οἷς εὐδοκιοῦσι καὶ ἀφθονοῦσιν οἱ δημητριακοὶ καρποί.

146. Ζῶα.—Τὰ ἄγρια καὶ ἐπικίνδυνα ζῶα ἐξέλιπον σχεδὸν ἐκ τῆς Εὐρώπης. Πανταχοῦ ζῶα οἰκιακὰ ἀρίστων φυλῶν καὶ γενῶν ἐνεκλιματίσθησιν. Ἡ ἀλιεΐα πρὸς τούτοις παρέχει πολὺτιμον πηγὴν πλούτου.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Ι. Λαοί.

147. Πληθυσμός.— Ὁ πληθυσμὸς τῆς Εὐρώπης ὑπερβαίνει σήμερον τὰ 307 ἑκατομμύρια κατοίκων.

Ἡ μέση πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Εὐρώπης εἶναι 39 κάτοικοι κατὰ τετραγων.χιλιόμε. (Ἀσία 20, Ἀφρική 6 περίπου, Ἀμερική 4, Ὠκεανία 2).

Οἱ κάτοικοι δὲν εἶναι ἀνίσως διανεμημένοι ἐν Εὐρώπῃ ὡς ἐν ταῖς λοιπαῖς Ἠπείροις. Ἐν τούτοις ὅμως πυκνότεροι πληθυσμοὶ κατέχουσι τὴν κεντρικὴν καὶ δυτικὴν Εὐρώπην καὶ ἀραιότεροι τὴν λοιπὴν. Αἱ ἀπέραντοι δὲ ἐκτάσεις τῆς Ρωσίας καὶ τῆς Σκανδιναυικῆς χερσονήσου εἶναι σχετικῶς ἀραιότατα κατοκνημένοι.

148. Ἐθνογραφία.—Γενικῶς εἶναι παραδεδεγμένον σή-

μερον ὅτι οἱ κάτοικοι τῆς Εὐρώπης ἀνήκοντες κυρίως εἰς τὴν Καυκασίαν φυλὴν κατάγονται κατὰ μέγα μέρος ἐκ τῆς οἰκογε-

Σχ. 32.

νείας τῶν Ἰνδοευρωπαϊκῶν ἢ Ἀριῶν λαῶν. Οἱ πληθυσμοὶ οὗτοι ἐξ Ἀσίας προελθόντες ἐξηφάνισαν τοὺς πρωτογενεῖς κατοίκους, τῶν ὁποίων τὰ τελευταῖα λείψανα ἦσαν ἔτις οἱ ἀρχαῖοι Ἰθῆρες. Οἱ ἐπιδραμόντες εἰς τὴν Εὐρώπην Ἄριοι διζιζοῦνται εἰς τέσσαρας ὁμοθετίαις: τὴν Ἑλληνικήν, τὴν Γερμανικήν, τὴν Κελτικήν καὶ τὴν Σλαβικήν.

Ἄλλ' ἐν ᾧ ἡ Γερμανική καὶ ἡ Σλαβική ὁμοθετίαι δὲν ὑπέστησαν οὐσιώδεις μεταλλαγάς, τοῦνκντίον ἡ Κελτική καὶ ἡ Ἑλληνική ἐπιμιγεῖσσι μετὰ τῆς Γερμανικῆς καὶ τῆς τῶν ἀρχαίων Ἰθῆρων ἀπετέλεσαν μέσσην τινὰ ὁμοθετίαν τὴν Λατινικήν.

Βραδύτερον ἐγένοντο ἐν Εὐρώπῃ καὶ ἕτεροι ἐπιδρομαὶ ἐξ Α-

σίας (Ούνοι, Τοῦρκοι κλπ.) ἀλλ' ἡ ἰσχὺς τῆς Ἀρίας φυλῆς ἀντέστη εἰς τὴν ἐπιδρομὴν ταύτην καὶ μόνον ὀλίγοι ἀπόγονοι αὐτῶν παρέμειναν. Τοιοῦτοι δὲ εἶναι οἱ Μαγυᾶροι, κατοικοῦντες σήμερον τὴν Οὐγγαρίαν καὶ οἱ Τοῦρκοι κατοικοῦντες τὴν Εὐρῶ παϊκὴν Τουρκίαν.

149. **Διανομὴ τῶν ὁμοεθνιῶν.**— Σήμερον δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν ἐν Εὐρώπῃ τρεῖς ὁμοεθνίας.

α'. Τὴν *Ἑλληνο-λατινικὴν*, ἣτις κατέχει τὰς εἰς τὴν Μεσόγειον χερσονήσους, τὴν Γαλλίαν καὶ Ρουμανίαν ("Ἕλληνες καὶ Ἀλβανοί, Ἴταλοί, Ἴσπανοί, Γάλλοι καὶ Ρουμάνοι).

β'. Τὴν *Γερμανικὴν*, κατοικοῦσαν μέρος τῆς κεντρικῆς Εὐρώπης (Γερμανοί, Ολλανδοί) καὶ τὰς Σκανδιναυικὰς χώρας (Σουηδοί, Νορβηγοί, Δανοί). Ἀποικοὶ τῆς Γερμανικῆς ταύτης ὁμοεθνίας ("Ἀγγλοι καὶ Σάξωνες) ἐπιμιγνέτες μετὰ Κελτῶν κατῴκησαν τὰς Βρετανικὰς νήσους καὶ ἀπετέλεσαν τὴν Ἀγγλοκελτικὴν ὁμοεθνίαν κληθέντες οὕτω Ἀγγλοσάξωνες ἢ Ἀγγλοτεύτονες.

γ'. Τὴν *Σλαβικὴν*, περιλαμβάνουσιν τοὺς πληθυσμοὺς τῆς Α. Εὐρώπης. Εἰς ταύτην διακρίνομεν α) τοὺς ἀνατολικοὺς Σλαύους (Ρῶσοι) β) τοὺς βορείους Σλαύους (Πολωνοί, Τσέχοι κλπ.) καὶ γ) τοὺς νοτίους Σλαύους (Κροάτσι, Σέρβοι, Βούλγαροι).

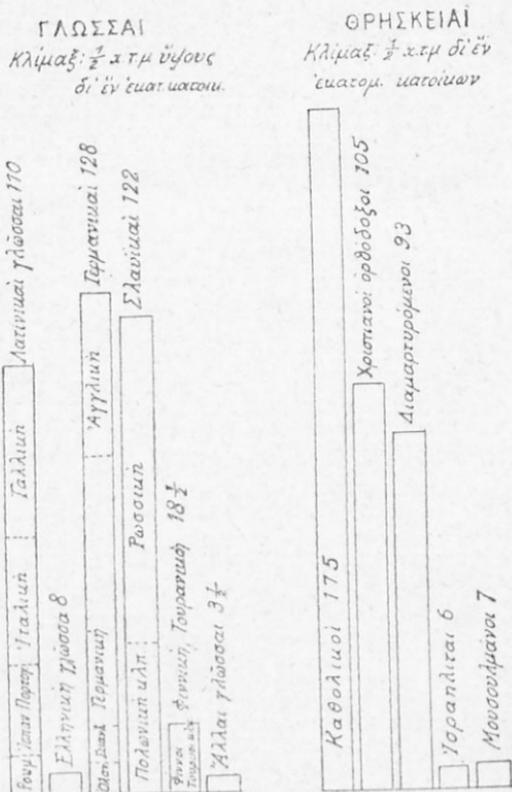
Ἀνεξαρτήτως τῶν λαῶν τούτων εὐρίσκονται ἐν Εὐρώπῃ καὶ ἄλλαι ὁμοεθνίαι, ἡ *Τουρδικὴ* ἀποτελουμένη ἐκ πληθυσμῶν ἀνηκόντων εἰς τὴν Μογγολικὴν φυλὴν (Φίννοι, Λάπωνες, Μαγυᾶροι, Σαμογέται, Καλμουκοὶ, Τατᾶροι καὶ οἱ γνησίας καταγωγῆς Τοῦρκοι) ἢ Ἰσραηλιτικὴ, ἢ τῶν *Βάσκων* κλπ.

150. **Γλῶσσαι.**— Αἱ λαλούμεναι ἐν Εὐρώπῃ γλῶσσαι κατατάσσονται εἰς τὰς ἐξῆς κυρίως ομάδας.

1. Τὴν *Λατινικὴν*, εἰς ἣν περιλαμβάνεται ἡ Γαλλικὴ, ἡ Ἰταλικὴ, ἡ Ἰσπανικὴ, ἡ Πορτογαλικὴ καὶ ἡ Ρουμανικὴ.

2. Τὴν *Γερμανικὴν*, περιλαμβάνουσιν τὴν Ἀγγλικὴν, τὴν τῶν Σκανδιναυῶν, τὴν κυρίως Γερμανικὴν, τὴν Ὀλλανδικὴν καὶ τὴν Δανικὴν.

3. Τὴν *Σλαβικὴν*, ἐξ ἧς μᾶλλον διαδεδομένη εἶναι ἡ Ρωσική.

Σχ. 33.

4. Τὴν *Ἑλληνικὴν* καὶ τὴν συγγενῆ ταύτης, εἰς τὰς Ἰαπετικές γλώσσας, ἀνήκουσαν *Ἀλβανικὴν*.

5. Τὴν *Τουρκικὴν*, ἣτις εἶναι γλῶσσα Τουρκανική.

151. **Θρησκείαι.**— Ἄπαντες οἱ κάτοικοι τῆς Ἑβρώπης εἶναι Χριστιανικὸν διαιρούμενοι α) εἰς Ὀρθοδόξους ἀνερχομένους εἰς 105 ἑκατομ. (Ἕλληνες, Ρῶσοι, Ρουμᾶνοι, Σέρβοι, Μαυροβούνιοι, Βόσνιοι, Ἑρζεγοβίνιοι καὶ σχισματικὸν Βούλγαροι). β) εἰς Καθολικοὺς, οἵτινες εἶναι πολυπληθέστεροι ἀνερχόμενοι εἰς

175 εκατομ. (Ἴταλοί, Ἴσπανοί, Γάλλοι, Πορτογάλοι, Ἴρλανδοί, πολλοὶ Γερμανοὶ κλπ. καὶ γ) εἰς *Διαμαρτυρομένους* 93 εκατ. (Γερμανοί, Ἀγγλοὶ, Δανοί, Ὀλλανδοί, Σκανδιναυοί, Σκῶτοι καὶ πολλοὶ Ἑλβετοί).

Πλὴν τούτων ὑπάρχουσιν ἐν Εὐρώπῃ καὶ λαοὶ ἑτεροδόξοι, ἦτοι Μωαμεθανοὶ (7 εκατ.), Ἰουδαῖοι (8 εκατομ.) καὶ δικφύρων ἄλλων θρησκευμάτων (2 εκατ.).

II. Κράτη.

152. Σχηματισμὸς τῶν Κρατῶν.— Ἡ διανομὴ τῆς Εὐρωπαϊκῆς ἡπείρου εἰς κράτη δὲν ὀφείλεται εἰς συνήθροισιν λαῶν εἰς τινεὶς χώρας αὐτῆς, εἰς ἃς ἀρχικῶς εὐρέθησαν ἢ τὰς ὁποίας οὗτοι κατέκτησαν, ἀλλ' ἀφ' ἐνὸς μὲν εἰς φυσικὰς τοῦ ἐδάφους συνθήκας καὶ ἰδίως τὴν διέπλυσιν αὐτοῦ, τὴν ἀποψιν τῶν παραλίων, τὸ κλίμα κλπ. ἀφ' ἑτέρου δὲ εἰς τὸν βίον, τὴν δίκαιαν καὶ τὰ διάφορα ἔθνη καὶ ἔθιμα τῶν δικφύρων λαῶν, οἷτινες σήμερον ἀποτελοῦσι τὰ κράτη αὐτῆς.

Δὲν πρέπει ὅμως νὰ λησμονῶμεν ὅτι αἰετοτε ἡ ἰσχὺς καὶ τὸ δίκαιον μεγίστην ἔσχον καὶ ἔχουσιν ἐπιρροὴν ἐπὶ τὸν καθορισμὸν καὶ τὴν ἐπέκτασιν τῶν ὀρίων κρατῶς τινός.

153. Διαιρέσις τῶν κρατῶν.— Ἡ Εὐρώπη χωρογραφικῶς διαιρεῖται εἰς τὴν *μεσημβρινήν*, τὴν *κεντρικὴν* καὶ τὴν *βόρειον* καὶ *ΒΑ.* τὰ δὲ διάφορα κράτη αὐτῆς ἀνέρχονται εἰς 24 εἶναι δὲ τὰ ἐξῆς :

1 *Μεσημβρινὴ Εὐρώπη.* Ἑλλάς, Εὐρωπαϊκὴ Τουρκία, Μυροβούνιον, Σερβία, Ρουμανία, Ἴταλία, Ἰσπανία, Πορτογαλία.

2 *Κεντρικὴ Εὐρώπη* Γαλλία, Ἑλβετία, Βέλγιον, Ὀλλανδία, Γερμανία, Αὐστρουγγαρία.

3 *Βόρειος καὶ Βορειοατολικὴ Εὐρώπη* Μεγάλῃ Βρετανία, Νορβηγία, Σουηδία, Δανία, Ρωσικὴ Αὐτοκρατορία.

Πλὴν τούτων ὅμως ὑπάρχουσι καὶ αἱ ἐξῆς ἀνεξάρτητοι ἡγεμονίαι καὶ μὴ κρατὶ δημοκραταίαι : Τὸ μέγα δουκάτον τοῦ *Λουξεμβούργου*, ἡ ἡγεμονία τοῦ *Λιχτενστάϊν*, ἡ δημοκρατία τῆς

Ἀνθόρα, ἡ ἡγεμονία τοῦ Μορακοῦ καὶ ἡ δημοκρατία τοῦ Ἀργίου Μαρίνου.

Ἐκ τῶν 24 κρατῶν ἡ Μεγάλη Βρετανία, ἡ Γαλλία, ἡ Γερμανία, ἡ Ἰταλία, ἡ Ρωσία καὶ ἡ Αὐστρουγγαρία εἶναι αἱ εἰς μεγάλαι δυνάμεις τῆς Εὐρώπης.

ΜΕΣΗΜΒΡΙΝΗ ΕΥΡΩΠΗ

ΤΜΗΜΑ Α΄.

154. Ἡ Μεσημβρινή Εὐρώπη ἀποτελεῖται ἐκ τριῶν χερσονήσων :

- 1ον τῆς Ἑλληνικῆς,
- 2ον τῆς Ἰταλικῆς καὶ
- 3ον τῆς Ἰβηρικῆς ἢ Πυρρηναϊκῆς.

Α΄ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΧΕΡΣ ἸΝΗΣΟΣ

155. Ἡ Ἑλληνική χερσόνησος ἢ ἡ χερσόνησος τοῦ Αἴμου ἀποχωρίζεται τῆς λοιπῆς Εὐρώπης διὰ γραμμῆς ἀγομένης ἀπὸ τοῦ μυχοῦ τοῦ Ἀδριατικοῦ πελάγους μέχρι τοῦ παραποτάμου τοῦ Δουνάβεως Σάου, εἶτα πάλιν διὰ τοῦ Σάου καὶ τοῦ Δουνάβεως, διὰ τῶν Τρανσυλθανικῶν Ἄλπεων καὶ τῶν Καρπαθίων ὄρεων, διὰ τοῦ Προῦθου ποταμοῦ καὶ πάλιν τοῦ Δουνάβεως.

156. Ἡ χερσόνησος αὕτη περιλαμβάνει τὰς ἐξῆς χώρας.

1. Τὴν Ἑλλάδα.
2. Τὴν Εὐρωπαϊκὴν Τουρκίαν.
3. Τὸ Μκυροβούνιον.
4. Τὴν Σερβίαν.
5. Τὴν Ρουμανίαν.
6. Τὴν Βουλγαρίαν.
7. Τὴν Βοσνίαν καὶ τὴν Ἑρζεγοβίνην καὶ
8. Τὴν Δαλματίαν καὶ τὸ Νοβιπαζάρ.

157. Ἡ Ἑλλάς κατέχει τὸ νοτιώτατον τμήμα τῆς χερσονήσου ταύτης.

Η ΕΛΛΑΣ

ΓΕΝΙΚΗ ΑΠΟΨΙΣ

158. **Θέσις τῆς Ἑλλάδος ἐν τῇ γαῖνῃ σφαιρῇ καὶ τῇ Εὐρώπῃ.**— Ἡ Ἑλλάς κειμένη ἐν τῷ Β. ἡμισφαιρίῳ καὶ ἐν τῇ εὐκράτῳ ζώνῃ κατέχει τὸ ΝΑ. μέρος τῆς Εὐρώπης καὶ εὐρίσκεται μεταξὺ τῆς 36^ο καὶ 40^ο Β. πλάτους καὶ 17^ο ἕως 24^ο Α. μήκους (μετὰ τῶν νήσων) ἀπὸ τοῦ μεσημβρινοῦ τῶν Περσίων.

159. **Ἐκτασις.**— Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Ἑλλάδος μετὰ τῶν νήσων ἔχει ἔκτασιν 64 771 περίπου τετραγωνικῶν χιλιομέτρων καὶ αἱ διαστάσεις αὐτῆς ἀπὸ μὲν Β. πρὸς Ν. εἶναι 404 χιλιομέτρα (Νεζερός-Ταίναρον), ἀπὸ δὲ Α. πρὸς Δ. 369 χιλιομέτρα (*Ἄνδρος-Ζάκυνθος).

Εἶναι 155 περίπου φοράς μικροτέρα τῆς Εὐρώπης.

160. **Ὅρια.**— Ἡ Ἑλλάς ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς δούλης Ἑλλάδος (Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας), πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Μεσογείου (Μυρτῶν, Ἴονιον), πρὸς Α. ἔχει τὸ Αἰγαῖον πέλαγος καὶ πρὸς Δ. τὸ Ἴόνιον πέλαγος καὶ τὴν Ἥπειρον.

161. **Διάπλασις τοῦ ἐδάφους.**— Ἡ Ἑλλάς διασχίζεται κατὰ διαφόρους διευθύνσεις ὑπὸ πλείστων μεγάλων καὶ μικρῶν ὄροσειρῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων εὐρίσκονται κοιλάδες εὐρείαι καὶ πεδινὰς εὐροραὶ διαυλακούμεναι πᾶσαι σχεδὸν ὑπὸ ποταμῶν μεγάλων καὶ μικρῶν.

162 **Παράλια τῆς Ἑλλάδος.**— Ἐὰν περιπλεύσωμεν τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Πηνειοῦ ἐξ Α. μέχρι τοῦ Ἄμβρακικοῦ κόλπου πρὸς Δ. εὐρίσκομεν μεγίστην ἀρμονικὴν ποιικιλίαν εἰς τὴν κατασκευὴν τῶν ἀκτῶν αὐτῆς. Ἐδῶ μὲν βλέπομεν ἀκρωτήρια, χωροῦντα βαθύτατα εἰς τὰς θαλάσσας, ἀλλαχοῦ κόλπους βαθυτάτους καὶ παραλίαις ἀμώδεις καὶ ἀλλαχοῦ νήσους καταφύτους μετὰ θαυμαστῆς μεγαλοπρεπείας ἐγκατεσπαρμέναις εἰς τὰ περιβρέχοντα τὴν Ἑλλάδα πελιγῆ. Ἡ ἀπο-

ψις ἐν γένει τῶν παραλίων τῆς Ἑλλάδος παρουσιάζει ἐν συνόλῳ ὄψιν μεγαλοπρεπῆ καὶ καλλονὴν ἐξαισίαν, τὴν ὁποίαν ἀληθῶς εἰς οὐδὲν σχεδὸν μέρος τῆς Εὐρώπης εἰς τόσον στενὴν ἔκτασιν δύναται τις νὰ παρατηρήσῃ.

163. **Θάλασσα καὶ κόλποι.** — Αἱ περιβρέχουσαι τὴν Ἑλλάδα θάλασσαί, βαθύτατα εἰσχωροῦσαι ἐν τῇ ξηρᾷ, σχηματίζουσι πρὸς Α. μὲν εἰς τὸ Αἰγαῖον τὸν Πάγασσητικόν, τὸν Μαλιακόν, τὸν Εὐβοϊκόν, τὸν Σαρωνικόν καὶ τὸν Ἀργολικόν κόλπον, εἰς δὲ τὸ Ἴόνιον πρὸς Δ. τὸν Ἀμβρακικόν, τὸν Πατραϊκόν, τὸν Κορινθιακόν καὶ τὸν Κυπαρισσιακόν, εἰς δὲ τὸ Μυρτώων τέλος πρὸς Ν. τὸν Μεσσηνιακόν καὶ τὸν Λακωνικόν.

164. **Πορθμοί. Ἀκρωτήρια. Λιμένες.** — Οἱ σημαντικώτεροι πορθμοὶ τῆς Ἑλλάδος εἶναι ὁ τοῦ Εὐρίπου (41 μ.) ὁ τοῦ Ρίου (2860 μ.) καὶ ὁ τοῦ Ἀμβρακικοῦ (969 μ.).

Ἀκρωτήρια δὲ ἀξιολογώτερα εἶναι ἡ Σηπιάς ἄκρα (χερσον. Μαγνητίας), τὸ Ἀρτεμίσιον (Β. Εὐβοία), ὁ Καρηρεὺς (κάβο-Ντόρος, ΝΔ. Εὐβοία), τὸ Σούνιον (κάβο-κολόνες, Ἀττική), τὸ Σκύλλαιον (Ἀργολίς), ἡ Μελέα (κάβο-Μαλιᾶς, Λακεδαιμόν), τὸ Ταίναρον (κάβο-Ματιπᾶς, Λακωνική), ὁ Ἀερίτζι (Μεσσηνία), ὁ Ἰγθύς (Κατακόλου), ὁ Χελωνάτας (Γλαρέντζα), ὁ Ἄραξος (πάπας), τὸ Ἄκτιον καὶ τὸ Φλακρόν.

Ἡ Ἑλλάς ἔχει πλείστους καὶ ἀσφαλεῖς λιμένες, τοιοῦτοι δὲ εἶναι ὁ τοῦ Πειραιῶς, Σύρου, Μήλου, Χαλκίδος, Σαλαμῖνος, Πύλου, Γαλαξειδίου, Ἀργστολίου, Κερκύρας. Τεχνητοὶ δὲ λιμένες κατεσκευάσθησαν πολλαχοῦ, ἀξιολογώτεροι τῶν ὁποίων εἶναι ὁ τῶν Πατρῶν, τοῦ Κατακόλου, Ζακύνθου, Καλαμῶν, ὁ ὑπὸ κατασκευὴν τοῦ Πειραιῶς (προέκτασις τοῦ παλαιοῦ) καὶ ἄλλοι πολλοί.

165. **Ὄρη.** — Πάντα τὰ ὄρη τῆς Ἑλλάδος εἶναι προεκτάσεις καὶ κλαδοὶ τῆς ὄρειας τῆς Πίνδου, ἀκολουθοῦσιν ἐξ-απλούμενα ἐντὸς τῆς Ἑλλάδος δύο κυρίως διευθύνσεις τὴν ΝΑ. καὶ τὴν Α. καὶ διασχίζονται εἰς πολλοὺς μικροτέρους κλάδους, προεκτεινομένους καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις. Ἡ ποικίλη

αὕτη τῶν Ἑλληνικῶν ὄρεων διεύθυνσι, ἐδημιούργησε πλῆθος λεκανοπεδίων καὶ κοιλάδων.

Καὶ ἐν μὲν τῇ Β. Ἑλλάδι (Θεσσαλίᾳ) κεῖται ὁ Ὀλύμπος (2985 μ.), ὅστις ὡς πελώριος ὄγκος ὑψοῦται πρὸς ΒΑ. συνάπτεται πρὸς ΝΑ. μετὰ τῆς Ὀσσης (1953 μ.), ἥτις διὰ τοῦ Μυροβουνίου συνδέεται μετὰ τοῦ Πηλίου (1618 μ.) πρὸς Δ. δὲ διὰ τῶν Κχυμουνίων καὶ τοῦ Λάκμονος συνέχεται πρὸς τὴν Πίνδον. Τὸ ὄνομα τοῦ Ὀλύμπου συνδέεται στενωτέρω μὲ τὴν Ἑλληνικὴν μυθολογίαν καὶ τὴν Ἑλληνικὴν Ἱστορίαν, διότι ἐκεῖ κκ. φέρονται οἱ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων Θεοί. Μεταξὺ τοῦ Ὀλύμπου καὶ τῆς Ὀσσης ἐκτείνεται ἡ περίφημος διὰ τὰς φυσικὰς αὐτῆς κκλλονὰς κοιλάς τῶν Τεμπῶν κατάφυτος ἐκ πλατανῶν καὶ δαφνῶν.

Εἰς δὲ τὴν κατὰ πολὺ ὄρεινότεραν τῆς Θεσσαλίας Ἡπειρον, πλὴν τῆς Πίνδου, ὑπάρχει καὶ ἄλλη ὄρσειρά, τῆς ὁποίας τὸ ὑψηλότερον ὄρος εἶναι τὰ Τζουμέρκα (2336 μ.). Μεταξὺ δὲ τῶν δύο ὄρσειρῶν Πίνδου καὶ Τζουμέρκων ἐκτείνεται ἡ κοιλάς τοῦ ἄνω Ἀχελώου καὶ ἐντεῦθεν τῶν Τζουμέρκων πρὸς Δ. ἡ κοιλάς τοῦ Ἀράχθου ποταμοῦ.

Ἐν τῇ Στερεῇ Ἑλλάδι τὰ σπουδαιότερα τῶν ὄρεων εἶναι : πρὸς Δ. μὲν τὰ Ἀκαρνανικά ὄρη ἄνωδρα καὶ ξηρά, τῶν ὁποίων αἱ ὑψηλότερα κορυφαὶ φθάνουσιν εἰς ὕψος 1600 μ. καὶ τὰ Αἰτωλικά, ὧν κορυφαὶ εἶναι ὁ Τυμφρηστός (Βελοῦχι, 2319 μ.), ἡ Καλιχνοῦδα (2104 μ.), τὸ Πανατιωλικόν (Ἀρκαποκέφκλον 1927 μ.), ὁ Στρογγύλος (2366 μ.), ὁ Κόραξ (2495 μ.) καὶ ἡ Γκιῶνα (2512 μ.) Πάντα τὰ Ἀκαρνανικά καὶ Αἰτωλικά ὄρη εἶναι συνέχειαι τῶν Τζουμέρκων καὶ ἔχουσι κατ' ἐξοχὴν τὴν αὐτὴν πρὸς ΝΑ. διεύθυνσιν, ἣν καὶ τὰ ὄρη τῆς Ἡπείρου.

Πρὸς Α. ἐπίσης ἐν τῇ Στερεῇ Ἑλλάδι τὰ ὄρη λαμβάνουσι ὀριστικῶς τὴν πρὸς Α. διεύθυνσιν, εἶνε πᾶντα κκλλδοὶ τῆς Πίνδου καὶ τὰ σπουδαιότερα τούτων εἶναι ἡ Ὄθρυς (1728 μ. καὶ 1694 μ.), ἡ Οἶτη (Καταθέθρα 2152 μ.), ὁ Καλλιδρομος (1374 μ.), ὁ Παρνασσός (Λυάκουρα), ὄρος ὀγκῶδες, σχήματος περίπου τριγωνικοῦ, τοῦ ὁποίου αἱ ὑψηλότεραι κορυφαὶ εἶναι ὁ

Γεροντόβραχος καὶ ἡ Λύκερη (2435 καὶ 2459* μ.), ὁ Ἐλικῶν (Παληροβούνα 1749 μ.), ὅπου κατὰ τὴν Μεθολογίαν κατοῦν αἱ Μοῦσαι, ὁ Κιθαιρῶν (1441 μ.), ἡ φερραγῶδης Πάρνης (1413 μ.), τὸ καλλιμάρμαρον Πεντελικὸν (1110 μ.), ὁ Ὑμητὸς (1027 μ.) καὶ ὁ λοφῶδης καὶ μεταλλοφόρος Λαυρεωτικὸς Ὀλυμπος.

Συνέχεια τῶν ὄρέων τῆς Στερεᾶς εἶναι καὶ τὰ ὄρη τῆς Εὐβοίας, τῶν ὁποίων σημαντικώτερα εἶναι ἡ Ὀχη (1404 μ.), ἡ Δίρφυς (1745 μ.), ὁ Μάκηστος (Κανδῆλι, 1209 μ.), τὸ Τελέθριον (971 μ.) καὶ ἡ Πηξαρῖα (1352 μ.)

Ἐν τῇ Πελοποννήσῳ τὰ σπουδαιότερα τῶν ὄρέων εἶναι ἡ Κυλλίνη (Ζήρια 2374 μ.) καὶ τὰ Ἀροάνια (Χελμός 2355 μ.) πρὸς Β. τὸ Ἀρτεμίσιον (1772 μ.), τὸ Παρθένιον (1217 μ.), ὁ Πάρνων (Μαλεβός 1958 μ.) καταλήγων εἰς τὸ ἀκρωτήριον Μαλέαν, τὸ Ἀρχακίον (1119 μ.) καὶ τὸ Λύρκειον (1648 μ.) πρὸς Α. ὁ Ἐρύμανθος (2228 μ.), τὸ Πικραχικὸν (1927 μ.) ἡ Σκόλλις (1016 μ.), ἡ Φολοῆ (688 μ.) καὶ τὸ Λύκιον (1420 μ.) πρὸς Δ. Ἐν τῷ μίσειφ σχεδὸν τῆς Πελοποννήσου ὑψοῦται τὸ Μαίνικλον (1825 μ.) καὶ τέλος πρὸς Ν. ὑψοῦται ὁ Ταύγετος, ὅστις καταλήγει εἰς τὸ ἀκρωτήριον Τάιναρρον καὶ τοῦ ὁποίου ὑψηλότερα κορυφή εἶναι ὁ προφήτης Ἡλίας (2409 μ.)

Καὶ αἱ νῆσοι τῆς Ἑλλάδος ἐπίσης ἔχουσιν ὄρη ἄξια λόγου, ὧν σπουδαιότερα εἶναι ἡ Ἰστώνη ἐν Κερκύρα (914 μ.), ὁ Αἴνος (1620 μ.) ἐν Κερκλληνίᾳ καὶ ὁ Δρίος (1008 μ.) ἐν Νάξῳ.

Τὰ ὄρη τῆς Ἑλλάδος καὶ μάλιστα τῆς Α. εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον γυμνά ὑπὸ δασῶν καλύπτονται μέρη τινὰ τῶν ὄρέων τῆς Θεσσαλίας. Ἡ Ἥπειρος ἔχει ὄρη δασωδέστερα. Ἡ Πίνδος εἶναι κατὰφυτος ὑπὸ δασῶν ἐκ καστανεῶν, δρυῶν, πρίνων κλπ. αἱ κορυφαὶ αὐτῆς εἶναι γυμναί.

Ἐν τῇ Στερεᾷ Ἑλλάδι ἡ Οἶτη καὶ ὁ Καλλιῆδρομος, ἔχουσι μεγάλα δάση ἐκ δρυῶν, πευκῶν καὶ πλατάνων, ἐν τῇ Εὐβοίᾳ καὶ αἱ ὑψηλαὶ κλιτύες τῶν ὄρέων εἶναι κατὰφυτοι, ἐν τῇ Βοιωτίᾳ ὁ Ἐλικῶν εἶναι κατὰφυτος ἐξ ἐλατῶν καὶ πευκῶν, ἡ Πάρνης εἶναι γυμνή εἰς τὴν κορυφήν καὶ μόνον εἰς τὰς κατωτάτας

καὶ ἰδίως τὰς Β. κλιτύς αὐτῆς ἔχει δάση πευκῶν, ἐλατῶν καὶ δρυῶν. Τὰ ὄρη τῆς Δ. Στερεᾶς Ἑλλάδος ἔχουσι πολλὰ δάση· τινὰ ὅμως τῶν ὄρέων αὐτῆς εἶναι γυμνὰ (Ἀκκρηνικὰ). Ὁ Παρνασσὸς ἀποτελεῖ τὸ ὄριον τῆς δικασώδους χώρας μετὰ τοῦ τῆς Α. καὶ τῆς Δ. Στερεᾶς Ἑλλάδος.

Καὶ τὰ ὄρη τῆς Πελοποννήτου ἔχουσι δάση πενιχρά. Ἐκ τούτων ὁ Τάβυγος, ὁ Πάρνων καὶ τὸ Μκίναλον εἶναι σχεδὸν εἰπεῖν ἄδενδρα. Τὰ ὄρη τῆς Ἀρκηδίας ἔχουσιν ὠρεῖα καὶ πυκνὰ δάση, τὰ δὲ τῆς Δ. Πελοποννήτου καὶ πρὸ πάντων τὰ τῆς Ἀαίης εἶναι πλούσια εἰς διάφορα δάση ἐκ δρυῶν, πευκῶν καὶ ἐλατῶν.

166. **Ἠφαίστεια** — Ἡ Ἑλλάς ἔχει πολλὰ ἠφίστεια ἐσφραγισμένα καὶ δύο ἐνεργά, τὸ τῆς Θήρας καὶ τὸ τῶν Μεθίων. Ἔνεκα τούτου ἡ χώρα εἶναι εὐσειστος πάσχοις συχνότατα ἐξ ἰσχυρῶν σεισμῶν. Κατ' ἐξοχὴν εὐσειστοὶ χωροὶ ἐν Ἑλλάδι εἶναι ἡ Λοκρίς, ἡ Φωκίς, ἡ Βοιωτία, ἡ Τριχωνία, ἡ Θεσσαλία, αἱ Ἰόνιοι νῆσοι καὶ ἐκ τῆς Πελοποννήτου τὰ Β. καὶ Δ. αὐτῆς παράλια.

167. **Πεδιάδες** — Ἡ Ἑλλάς ὡς χώρα κατ' ἐξοχὴν ὄρεινὴ δὲν ἔχει μεγάλας καὶ ἐπιτεταμένους πεδιάδας ἀλλὰ μικράς, αἱ ἀξιολογώτεραι τῶν ὁποίων εἶναι αἱ πεδιάδες τῆς Θεσσαλίας, ἡ παρὰ τὸν Ἀχελῶον Ἀκκρηνικὴ, ἡ τοῦ Ἀγρινίου, ἡ Λαμιακὴ, ἡ τῆς Ἀττικῆς, ἡ τῆς Λεβηδαίας, ἡ τῶν Θηβῶν, ἡ τῶν Πλαταιῶν, ἡ τῶν Μεγάρων, ἡ τῆς Ἐλευσίνος (Θριάσιον πεδίου), ἡ τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἡ τῶν Μεσογαίων. Ἐν Εὐβοίᾳ ἡ τοῦ Ξηροχωρίου καὶ ἡ τῆς Χαλκίδος. Ἐν τῇ Πελοποννήτῳ ἡ Ἀργολικὴ, ἡ Κορινθιακὴ, ἡ Ἀχαϊκὴ, ἡ τῆς Ἠλείας, ἡ Μεσσηνιακὴ, ἡ τῆς Ἀκκεδικήμωνος καὶ τὰ ὄροπέδια τῆς Μκντινείας καὶ Μεγαλοπόλεως.

168. **Ποταμοί**.—Τὸ ἔδαφος τῆς Ἑλλάδος διακρίεται ὑπὸ πολλῶν οὐχὶ πολὺ μεγάλων ἢ πλωτῶν ποταμῶν.

Καὶ ἐν μὲν τῇ Θεσσαλίᾳ εἶναι ὁ Πηγεὺς (Σκλαμβρίας), ὅστις πηγάζων ἐκ τῆς Πίνδου καὶ δεχόμενος πολλοὺς παραποτάμους, διακρῖνοντες ὀλόκληρον τὴν Θεσσαλικὴν πεδίδα διέρχε-

τοι διὰ τῆς Λαρίσης καὶ διὰ τῆς κοιλάδος τῶν Τεμπῶν καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸν Θεσσαλικὸν κόλπον. Ἔχει ὀλικὸν μῆκος 156 χιλιομέτρων.

Ἐν τῇ Ἠπείρῳ ὁ Ἄραχθος πηγάζων ἐκ τοῦ Λάκμονος (Ζυγοῦ) ἐκβάλλει εἰς τὸν Ἀμβρακικὸν κόλπον, ὅπου παρὰ τὰς ἐκβολὰς αὐτοῦ σχηματίζονται πολλὰ ἔλη καὶ τέλυμτα. Τὸ μῆκος αὐτοῦ εἶναι 105 χιλιομέτρων.

Τὴν Δ. Στερεὰν Ἑλλάδα διαρρέει ὁ Ἀχελῷος (νῦν Ἀσπροπόταμος), ὁ μέγιστος τῶν ποταμῶν τῆς Ἑλλάδος, ἔχει μῆκος 215 χιλιομ. πηγάζει ἐκ τῆς Πίνδου καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸ Ἴονιον πέλαγος· εἶναι πλωτὸς διὰ λέμβων ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν του μέχρι τινός· ἐν τῇ παρελεύσει τοῦ χρόνου ἐσχημάτισε διὰ τῆς ἰλῦος, τὴν ὁποῖαν μεταφέρει, μέχρι δέλτα καὶ προσέχωντε τὰς πλησίον κειμένους Ἐχινάδας νήτους. Μικρότεροι ποταμοὶ ἐν τῇ Δ. Στερεᾷ εἶναι ὁ Εὐθηνοσ (Φεῖδχιρσ), πηγάζων ἐκ τοῦ Κίρακος ἐκβάλλει εἰς τὸν κόλπον τῶν Πητρῶν, ὁ Δάφνοσ (Μόρνοσ) πηγάζει ἐκ τῆς Οἴτης καὶ χύνεται εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον.

Ἐν τῇ Α. Στερεᾷ Ἑλλάδι εἶναι ὁ Σπερχειὸσ (Ἀλαμάννα), ἔχει μῆκος 75 χιλιομ. πηγάζει ἐκ τοῦ Τυμφρητοῦ καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸν Μελιακὸν κόλπον. Ὁ Φωκικὸσ Κηφισὸσ πηγάζει ἐκ τῆς Οἴτης διαρρέει τὴν πεδιάδα τῆς Κωπαΐδος, χύνεται εἰς τὴν μεγάλην διώρυχα, ἣτισ σήμερον διασχίζει τὴν πεδιάδα Κωπαΐδα, ὅπου ἄλλοτε ἦτο ἡ λίμνη, καὶ χύνεται εἰς τὴν λίμνην Ἰλικήν. Ὁ Ἀσωπὸσ πηγάζει ἐκ τοῦ Κιθκιρῶνοσ καὶ χύνεται εἰς τὸν Εὐβοικὸν κόλπον. Ὁ Ἀττικὸσ Κηφισὸσ, ξηροπόταμοσ, πηγάζων ἐκ τῆς Πάρνηθοσ καὶ τοῦ Πεντελικοῦ καὶ δεχόμενοσ τὰ ὕδατα τοῦ λεκανοπεδίου Ἀττικῆσ χύνεται εἰς τὸν ὄρμον τοῦ Φαλήρου. Εἰσ τοῦτον συμβάλλει καὶ ὁ ἐπίσης ξηρὸσ ποταμὸσ Ἰλισὸσ, ὅστισ ἔχει τὰς πηγὰς αὐτοῦ ἐκ τοῦ Ἰμμητοῦ.

Ἐν τῇ Πελοποννήσῳ ἀξιολογώτεροι ποταμοὶ διαρρέοντεσ τὰσ κοιλάδασ καὶ τὰσ πεδιάδασ αὐτῆσ εἶναι ὁ Ἀλφειὸσ (Ρουριξ) ὁ μεγαλύτεροσ τῆσ Πελοποννήσου, ἔχει μῆκοσ 90 χιλιομ. πηγάζει ἐκ τοῦ ὄροπεδίου τῆσ Μεγαλοπόλεωσ καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸν Κυ-

παρισσιακόν κόλπον, ὁ Πηνειὸς (τῆς Γαστρούνης) πηγάζει ἐκ τῆς Φολῆς ἔχει μῆκος 65 χιλιομ. καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸν ἐν τῷ Ἰονίῳ ἕρμον τῆς Κυλλήνης, ὁ Σελινοῦς πηγάζει ἐκ τοῦ Ἐρυμάνθου καὶ χύνεται παρὰ τὸ Ἄγιον εἰς τὸν Κορινθιακόν κόλπον, ὁ Κραθίς πηγάζει ἐκ τῶν Ἀροαρίων καὶ χύνεται εἰς τὸν αὐτὸν κόλπον, ὁ Πάμισος πηγάζει ἐκ τοῦ Λυκαίου καὶ χύνεται εἰς τὸν Μεσσηνιακόν κόλπον, ὁ ἱστορικός Εὐρώτης πηγάζει ἐκ τοῦ Ἀρκαδικοῦ ὄροπέδιου καὶ χύνεται εἰς τὸν Λακωνικόν κόλπον, ὁ Ἰναχος πηγάζει ἐκ τοῦ Ἀρτεμισίου καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸν Ἀργολικόν κόλπον.

Ἄλλοι μικρότεροι ποταμοὶ εἶναι ἡ Νέδα, ἣς τὰ ὕδατα ἐκβάλλουσι εἰς τὸν Κυπαρισσιακόν κόλπον, ὁ Νέδων, ὅστις χύνεται εἰς τὸν Μεσσηνιακόν κόλπον κλπ.

169. *Λίμναι*.— Αἱ ἀξιολογώτεροι τῶν λιμνῶν τῆς Ἑλλάδος εἶναι ἐν μὲν τῇ Θεσσαλίᾳ ἡ Βοιδοῆς (Κάρλα) καὶ ἡ Νεσσοῦς (Νεζερός), ἐν τῇ Στερεῇ Ἑλλάδι ὑπῆρ, ἐν ἡ Κωπαῖς ἡ μεγαλειτέρα λιμνη τῆς Ἑλλάδος, ἣτις σήμερον ἀπεξηράνθη διὰ τεχνητῆς διοχετεύσεως τῶν ὑδάτων αὐτῆς εἰς τὰς παρκειμένας λίμνας Τρεφίαν καὶ Ὑλιήν, τῶν ὁποίων τὰ ὕδατα διὰ καταβοθρῶν χύνονται εἰς τὴν θάλασσαν, ἡ Ἐνιὰς κατωθεν τοῦ Δομοκοῦ ἐν τῇ Αἰτωλίᾳ καὶ Ἀκαρνανίᾳ εἶναι ἡ Γριγωνίς, ἡ Λυσιμάχεια, ἡ Ἀμβρακία καὶ ἡ Ἰζηρός. Ἐν δὲ τῇ Πελοποννήσῳ εἶναι αἱ ὑψηλαὶ λίμναι Φενεὸς καὶ Στυμφαλὶς καὶ ἡ Λερνη. ἣτις σήμερον μετεβλήθη εἰς ἔλος· τὰ ὕδατα ταύτης διὰ καταβοθρῶν μεταβρυχύτατον ῥοὴν χύνονται εἰς τὴν θάλασσαν.

170 **Ἰαματικαὶ πηγαί** — Ἡ Ἑλλὰς ἔχει ἀξιολογώτατας ἰαματικὰς πηγὰς, τῶν ὁποίων σπουδαιότεροι εἶναι αἱ τῆς Αἰδηψοῦ, τῆς Ὑπάτης, τῶν Μεθάνων, τῆς Κύνου, τοῦ Λιουρακίου, τῆς Κυλλήνης, τοῦ Κοῦφα καὶ πολλαὶ ἄλλαι.

171 **Ποῦν τοῦ ἐδάφους**.— Γὰ ὅρη τῆς Ἑλλάδος συνίστανται κατὰ τὸ πλεῖστον ἐξ ἀσβεστολίθινων καὶ σχιστολίθινων πετρωμάτων. Ἐκ τῶν ὄρεων αὐτῆς ἐξάγονται χιονώδη καὶ ἄλλα ποικιλόχροα μάρμαρα. Γινὰ τούτων ἔχουσι πολλὰς καὶ πλουσίας μεταλλοφόρους φλέβας. Ὅσα τῶν πετρωμάτων

τῶν ὀρέων ἀποσθροῦνται εὐκόλως μεταβαλλόνται εἰς εὐρορον χυόν, κατερχόμενον διὰ τῶν ὑδάτων τῆς βροχῆς καὶ τῶν χιόνων εἰς τὰς παρακειμένας κοιλάδας καὶ καθιστῶντα αὐτὰς λίαν εὐφόρους. Τὰ τοιαῦτα ὄρη καλύπτονται ὑπὸ πυκνοσυκιῶν δασῶν.

172. **Κλίμα.**—Οὐδεμία σχεδὸν τῆς γῆς χώρα ὡς ἡ Ἑλλάς ἔνεκα τῆς γεωγραφικῆς αὐτῆς θέσεως καὶ τοῦ διαμελισμοῦ τοῦ ἐδάφους τῆς παρουσιάζει τοιαύτην ἐξαιρετικὴν ποικιλίαν κλίματος. Ἐπειδὴ αὕτη διαμελίζεται πολλαχῶς ὑπὸ θαλάσσης τὸ κλίμα αὐτῆς εἶναι λίαν εὐκρατον. Ἐν Ἑλλάδι οὔτε τὸ ψυχρὸς εἶναι πολὺ δριμύ καὶ διαρκές ἐν τοῖς μεσογείοις οὔτε ἡ θερμότης καθ' ὑπερβολὴν καυστικὴ καὶ ἀφόρητος. Εἰς μὲν τὰ παράλια χειμῶν ἥμερος διαδέχεται θέρος ὀροτερόν, εἰς δὲ τὰ μεσόγεια τὸ τε ψυχρὸς καὶ ἡ θερμότης οὐδέποτε φθάνουσιν εἰς τὴν ἀντίθεσιν ἐκείνην, ἡ ὁποία παρατηρεῖται εἰς ἄλλας τῆς Εὐρώπης χώρας.

Αἱ βροχαὶ ἀφ' ἑτέρου πίπτουσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα πολλαὶ τὸ φθινόπωρον καὶ τὸν χειμῶνα καὶ ὀλίγαι τὸ θέρος· ἀφθονώτεραι εἰς τὰ δυτικὰ καὶ ὀλιγώτεραι εἰς τὰ ἀνατολικὰ παράλια. Ἐπὶ τῶν ὑψηλῶν ὀρέων κατὰ τὸν χειμῶνα πίπτουσι χιόνες, αἱ ὅσαι καλύπτουσιν αὐτὰ πολλακίς μέχρι τῶν προπόδων, δὲν διατηροῦνται ὅμως ἐπὶ πολὺν χρόνον, ἔνεκα τῆς γλυκύτητος τοῦ κλίματος τῆς ἡμετέρας πατρίδος.

Ὁ περιώνυμος προσέτι γλαυκὸς τῆς Ἀττικῆς οὐρανός, ὅστις καθόλου εἰπεῖν, εἶναι ὁ αὐτὸς καὶ εἰς τὴν λοιπὴν Ἑλλάδα, ἀποτελεῖ τὸ συμπλήρωμα τοῦ λαμπροῦ τῆς χώρας κλίματος καὶ ἀρμονικὸν ἐν γένει σύνολον, διὰ τὸ ὅσοον δικαίως μὲς μακαρίζουσιν οἱ βόρειοι τῆς Εὐρώπης λαοί. Ἡ γλυκύτης τοῦ κλίματος τῆς ἡμετέρας πατρίδος καὶ ἡ θυμωσὶς αὐτοῦ ποικιλίᾳ τὰ μέγιστα συντελεῖ εἰς τὴν διάπλασιν τοῦ χαρακτῆρος τῶν κατοίκων αὐτῆς, τὴν διανοητικὴν αὐτῶν ἀνάπτυξιν, τὴν φιλοπονίαν, τὴν φιλευθερίαν, τὴν πρόοδον αὐτῶν καὶ ἐν γένει τὴν ζηλευτῆν των ὑγείαν.

Τὰ δάση ὅμως, τὰ ὅποια τὰ μέγιστα συντελοῦσιν ὅπως τὸ λαμπρὸν ἡμῶν κλίμα καθίσταται ἠπιώτερον καὶ σχηματίζονται

δι' αὐτῶν πηγῆι δροσεραὶ καὶ διαυγεῖς, ἐκλείπουσιν ὅσημέραι καταστρεφόμενα ὑπὸ ἀμαθῶν χωρικῶν διὰ τοῦ πελέκειος, ἢ ὑπὸ κακοβούλων ποιμένων διὰ τοῦ πυρός.

Οἱ ὅπως δήποτε τὰ δάση καταστρέφοιτες εἶναι οἱ μεγαλειε-
ροι τῆς πολιτείας ἐχθροὶ καὶ δέον γὰ ἐφισταταὶ ἀμειλιχτορ
διωγμὸν ἐκ μέρους πατρός ἀνθρώπου.

173. Προϊόντα.— Ὡς ἐκ τῆς συστάσεως τοῦ ἔδαφους καὶ τοῦ λαμπροῦ αὐτῆς κλίματος ἡ Ἑλλάς παράγει ποικίλα καὶ χρησιμώτατα προϊόντα. Καὶ ὀρυκτὰ μὲν ἐξάγει ἀργυροῦσαν μύλυθον (Λαύρειον), χαλκόν, ψευδάργυρον, σίδηρον, γαλιάνθηρας, θεῖον, σμύριδα, μάγμαρα, θηραϊκὴν γῆν, μαγειρικὸν ἄλας κλπ. Φυτικὰ δὲ προϊόντα παράγει ἄφθονον σταφίδα, δημοτικκοῦς κερπούς, ἔλαιον, ἐλάϊας, οἶνον, ἐσπεριδοειδῆ, βάμβακα, καπνόν, βαλάνους, διαφόρους ὀπώρας κλπ.

174. Γεωργία καὶ κτηνοτροφία.— Ἄν καὶ τὸ ἔδαφος τῆς Ἑλλάδος ἔνεκα τοῦ ποιοῦ αὐτοῦ, τοῦ κλίματος τῆς χώρας καὶ τῆς γεωγραφικῆς αὐτῆς θέσεως, ὡς ἀνωτέρω εἴπομεν, εἶναι κατάλληλον διὰ τὴν καλλιέργειαν ὄλων τῶν φυτῶν τῆς εὐκράτου ζώνης καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ζώων, ἐν τούτοις ἢ τε γεωργία καὶ ἢ κτηνοτροφία δυστυχῶς δὲν εἶναι ἀρκούντως προηγμένη καὶ ἀνεπτυγμένη. Τούτου ἔνεκα πλεῖστα τῶν χρησιμωτάτων εἰς τὸν βίον τοῦ ἀνθρώπου ζώων καὶ ἄφθονοι δημοτικκοὶ κερποὶ εἰσάγονται εἰς τὴν χώραν ἡμῶν ἐξ ἄλλων τῆς Εὐρώπης χωρῶν.

175. Βιομηχανία καὶ ἐμπόριον.— Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἡ βιομηχανία ἀνεπτύχθη ἀρκούντως ἐν Ἑλλάδι ἔνεκα ὅμως ἐλλείψεως πολλῶν ἐκ τῶν πρώτων ὕλων τῶν διαφόρων εἰδῶν τῆς βιομηχανίας δὲν ἐπαρκεῖ εἰσέτι αὕτη εἰς πάσας τὰς ἀνάγκας τῶν κατοίκων. Οἱ σπουδαιότεροι τῶν κλάδων τῆς τε μικρᾶς καὶ μεγάλης βιομηχανίας εἶναι ἐν Ἑλλάδι ἡ οἰνοπνευματοποιία καὶ ἡ οἰνοποιία, ἡ ὑφαντουργία, ἡ σακωνοποιία, ἡ ὑαλουργία, ἡ μηχανουργική, ἡ κηροπλαστική, ἡ παρασκευὴ χημικῶν προϊόντων κλπ. Τὸ ἐμπόριον ἐπίσης ἐν Ἑλλάδι ἀνεπτύχθη ἀρκούντως διότι γίνεται μὲν, ὡς εἴπομεν ἀνωτέρω,

1425* χιλιόμετρα καὶ συνδέονται δι' αὐτῶν αἱ Ἀθῆναι καὶ ὁ Πειραιεὺς μετὰ τῆς Κορίνθου, Παιτρῶν, Πύργου, Ὀλυμπίας, Κυπαρισσίας, Κατακόλου, Ἄργους, Ναυπλίου, Τριπόλεως, Καλαμῶν, Μεσσήνης, Λαυρείου, Κηφισίας καὶ δι' ὄδον τοῦ μετὰ τῶν Καλαβρύτων. Ὁ Βόλος μετὰ τῆς Λαρίσης, Φερσάλων, Κερδίττης, Τρικκάλων, Καλαμπάκας καὶ τῶν Λεγωνίων. Τὸ Μεσολόγγιον μετὰ τοῦ Ἀγρινίου καὶ Κρουονερίου. Λίαν δὲ προσεχῶς θὰ συνδεθῶσιν αἱ Ἀθῆναι μετὰ τῆς Χαλκίδος, Θηβῶν, Λεβαδείας, Λαμίας καὶ Θεσσαλίας. Πρὸς εὐκολίαν τῆς κατὰ θάλασσαν συγκοινωνίας ἐτμήθη καὶ ὁ ἰσθμὸς τῆς Κορίνθου διὰ διώρυχος, ἐχούσης μῆκος 6313 μέτρων, πλάτος εἰς τὸν πυθμῆνα 21 μέτρου καὶ εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης 25 μέτρων καὶ βάθος 8 μέτρων. Πρὸς ἀσφάλειαν δὲ τῶν ναυτιλλομένων εἶναι τοποθετημένοι ἀνὰ τὰ παράλια τοῦ τε Αἰγαίου καὶ Ἰονίου πελάγους καὶ τὰς διαφόρους νήσους περὶ τοὺς 100 φάροι καὶ φανοί.

Ἡ ταχυδρομικὴ καὶ τηλεγραφικὴ συγκοινωνία εἶναι ἐπίσης ἀρκούντως πυκνὴ ἐν Ἑλλάδι ὑπάρχόντων πρὸς τοῦτο 400 ταχυδρομικῶν καὶ 225 τηλεγραφικῶν γραμμῶν καὶ ἡ τηλεφωνικὴ συγκοινωνία ἐσχάτως ἀνεπτύχθη ἐν Ἀθήναις, Πειραιεὶ καὶ Λαυσεΐῳ.

177. **Θρησκεία.**—Ἐπίσημος ἐν Ἑλλάδι θρησκεία εἶναι ἡ Ὀρθόδοξος Χριστιανικὴ, ἐν ᾗ συγχρόνως καὶ πᾶσα ἄλλη θρησκεία εἶναι ἀνεκτὴ.

Ἡ ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος διοικεῖται ὑπὸ Ἱερᾶς Συνόδου συγκροτουμένης ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου Ἀθηνῶν, ὅστις εἶναι καὶ διαρκῆς αὐτῆς πρόεδρος καὶ ἐκ τεσσάρων ἐπισκόπων, οἵτινες καλοῦνται κατ' ἔτος καὶ διορίζονται παρὰ τοῦ βασιλέως κατὰ σειράν καὶ κατὰ τὰ πρεσβεῖα τῆς χειροτονίας αὐτῶν.

Ἐκκλησιαστικῶς τὸ κράτος διαιρεῖται εἰς 32 ἐπισκοπὰς.

* Τὸ ἀνωτέρω ποσὸν περιλαμβάνει τὰ 390 χιλ. τοῦ ὑπὸ κατασκευῇ σιδηρ. Πειραιῶς—Θεσσαλίας, τὰ 100 χιλ. Πύργου—Κυπαρισσίας—Μεγαλᾶ καὶ πάντας τοὺς ἐν γῆσει.

178. Ἐκπαίδευσις. — Ἡ ἐκπαίδευσις ἐν Ἑλλάδι εἶναι ἀρκούντως προηγμένη καὶ διαιρεῖται εἰς τρεῖς βαθμίδας 1) τὴν στοιχειώδη ἢ δημοτικὴν ἐκπαίδευσιν, ἣτις παρέχεται δωρεάν καὶ εἶναι ὑποχρεωτικὴ διὰ πάντας τοὺς Ἑλληνοπόνιδας· ὑπάρχουσι δὲ πρὸς τοῦτο διαδεδομένα καθ' ὅλον τὸ κράτος δημοτικὰ σχολεῖα καὶ γραμματεῖα ἀνερχόμενα εἰς 3195 μετὰ 195 χιλιάδων μαθητῶν, (ἐξ ὧν 1475 ἀρρένων, 560 θηλέων καὶ 1160 γραμματεῶν). 2) τὴν μέσην, ἣτις περιλαμβάνει τὰ ἑλληνικὰ σχολεῖα (286 καὶ 28000 μαθηταί), τὰ Γυμνάσια (38 καὶ 4800 μαθηταί), τὸ Πρακτικὸν Λύκειον, τὰς τρεῖς ἐν Ἀθήναις, Πάτραις, καὶ Ληξουρίῳ ἐμπορικὰς σχολὰς, καὶ 3) τὴν ἀνωτάτην ἐκπαίδευσιν, διὰ τὴν ὁποῖαν ὑπάρχει τὸ Πανεπιστήμιον.

Πλὴν τούτων ὅμως ὑπάρχουσι τέσσαρα διδασκαλεῖα ἀρρένων, τέσσαρα θηλέων (Ἀρσάκεια), τρεῖς στρατιωτικαὶ σχολαί, ἡ τῶν Εὐελπίδων, ἡ τῶν ὑπαξιωματικῶν, καὶ ἡ τῶν ἐφέδρων ἀξιωματικῶν, ἡ σχολὴ τῶν ναυτικῶν Δοκίμων, τὸ Πολυτεχνεῖον, ἡ Ριζάρειος σχολὴ, ἑννέα γεωργικοὶ σταθμοί, μία γεωργικὴ σχολὴ καὶ τέλος ὀκτὼ ὑποδιδασκαλεῖα.

179. Δικαιοσύνη. — Πρὸς ἀπονομὴν τῆς δικαιοσύνης ὑπάρχουσι ἐν Ἑλλάδι ὁ Ἄρειος Πάγος, τὸ ἀνώτατον δικαστήριον (ἐν Ἀθήναις), πέντε ἐφετεῖα μετὰ κακουργοδικείων περιοδικῶς καταρτιζομένων (ἐν Ἀθήναις, Πάτραις, Λαρίση, Ναυπλίῳ καὶ Κερκύρῳ), εἴκοσι ἐξ πρωτοδικεῖα, 250 εἰρηνοδικεῖα καὶ 2 στρατοδικεῖα.

180. Πολίτευμα. — Τὴν 22 Ἰανουαρίου 1830 ἡ Ἑλλὰς μετὰ πολυετεῖς ἐθνικοὺς ἀγῶνας ἀπετέλεσε τῇ προστασίᾳ καὶ συνδρομῇ τῶν τριῶν μεγάλων δυνάμεων Ἀγγλίας, Γαλλίας καὶ Ρωσίας, κράτος ἀνεξάρτητον ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ Ἰωάννου Κηποδιστρίου, ὅστις ἔφθασε τὸ πρῶτον εἰς τὴν Ἑλλάδα τὴν 12 Ἰανουαρίου 1828 καὶ ἀνέλαβε τὴν διοίκησιν αὐτῆς.

Μετὰ τὴν κατὰ τὴν 27 Σεπτεμβρίου 1831 δολοφονίαν αὐτοῦ ἡ Ἑλλὰς ἐκυβερνήθη κατ' ἀρχὰς ὡς βασιλείον μοναρχικὸν καὶ εἶτα συνταγματικὸν ὑπὸ τὸν βασιλέα Ὄθωνα πρίγκιπα τῆς Βαυαρίας, μέχρι τοῦ 1862 ὅτε ἐξεθρονίσθη οὗτος καὶ ἀνῆλθεν

ἔκτοτε εἰς τὸν θρόνον ὁ λαοφίλητος Βασιλεὺς Γεώργιος Α΄ δευτερότοκος υἱὸς τοῦ Βασιλέως τῆς Δανίας, γεννηθεὶς τὴν 12 Δεκεμβρίου 1845, καὶ βασιλεύει ὡς συνταγματικὸς μονάρχης.

181. Διοργάνωσις τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου. —

Συμφώνως πρὸς τὸ Συνταγματικὸν μοναρχικὸν πολίτευμα τῆς χώρας πλὴν τοῦ Βασιλέως διοικεῖ τὴν χώραν Κυβέρνησις ὑπεύθυνος, ἀποτελουμένη ἐξ ἑπτὰ Ὑπουργῶν, καὶ τὸ Νομοθετικὸν σῶμα ἢ ἡ Βουλὴ, ἀπρριζομένη ἐκ 235 βουλευτῶν, οἱ ὅποιοι ἐκλέγονται κατ' ἐπαρχίας, καθ' ἑκάστην τετραετίαν ὑπὸ πολιτῶν Ἑλλήνων, συμπληρωσάντων τὸ 21 ἔτος τῆς ἡλικίας των. Καὶ ἡ μὲν Βουλὴ ἢ τὸ Νομοθετικὸν σῶμα ψηφίζει τοὺς νόμους, συμφώνως πρὸς τοὺς ὁποίους, κυρουμένους πρότερον ὑπὸ τοῦ Βασιλέως, κυβερνᾶται ἡ χώρα, ἡ δὲ Κυβέρνησις ἢ τὸ Ἐκτελεστικὸν σῶμα ἐφαρμόζει ὑπευθύνως αὐτούς.

182. Πληθυσμός. — *Οἱ κάτοικοι τῆς Ἑλλάδος ἀνέρχονται εἰς 2434000.* Ἐκ τούτων περὶ τὰς 20000 εἶναι καθολικοί, 10000 Ἰουδαῖοι, 5000 Μωαμεθανοί, ὀλίγοι διαμαρτυρούμενοι καὶ οἱ λοιποὶ πάντες Ἕλληνες χριστιανοὶ ὀρθόδοξοι.

183. Δημοσίον χρῆμα. — *Τὰ ἔσοδα τοῦ Κράτους ἀνέρχονται εἰς 117 ἑκατομ. δραχμὰς, τὰ δὲ ἔξοδα εἰς ἴσον περίπου ποσόν.*

184. Στρατιωτικαὶ καὶ Ναυτικαὶ δυνάμεις. — Ἐκαστος πολίτης Ἕλληνας, ὑγιῆς ὑποχρεοῦται μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ 21 ἔτους τῆς ἡλικίας αὐτοῦ νὰ ὑπηρετήσῃ ἐν τῷ στρατῷ τῆς ξηρᾶς ἢ τῆς θαλάσσης ἐπὶ διετίαν. Καὶ ὁ μὲν στρατὸς τῆς ξηρᾶς ἀνέρχεται εἰς 25000 ἄνδρας ἐν καιρῷ εἰρήνης καὶ εἰς 100—120 χιλιάδας ἐν καιρῷ πολέμου.

Αἱ δὲ κατὰ θάλασσαν δυνάμεις ἀποτελοῦνται ἐκ 3000 ἀνδρῶν καὶ 45 πολεμικῶν πλοίων, ἐξ ὧν τὰ πέντε θωρηκτὰ.

185. Σημαία. — Ἡ σημαία τοῦ μὲν κατὰ ξηρὰν στρατοῦ εἶναι κυανῇ διασχιζομένη ἀπὸ ἄκρων εἰς ἄκρου ὑπὸ λευκοῦ σταυροῦ, φέροντος εἰς τὸ μέσον τὴν εἰκόνα τοῦ Ἁγίου Γεωργίου· ἡ δὲ τοῦ πολεμικοῦ ναυτικοῦ ἀποτελεῖται ἐκ 4 λευκῶν καὶ 5 κυανῶν ὀριζοντίων ταινιῶν ἐναλλάξ· εἰς τὸ ἀνω ἄκρον μένει κυαν-

νοῦν μικρὸν τετράγωνον, δισχιζόμενον ὑπὸ λευκοῦ σταυροῦ, εἰς τὸ μέσον τοῦ ὁποίου ὑπάρχει τὸ Βασιλικὸν στέμμα. Ἡ σημαία τοῦ ἐμπορικοῦ ναυτικοῦ εἶναι ὁμοία τῇ τοῦ πολεμικοῦ ναυτικοῦ δὲν φέρει ὅμως στέμμα εἰς τὸ μέσον τοῦ σταυροῦ.

186. Χωρογραφικὴ καὶ διοικητικὴ διαίρεσις.—

Ἡ Ἑλλάς διαίρεται χωρογραφικῶς εἰς τὴν Θεσσαλίαν, μικρὸν μέρος τῆς Ἡπείρου, τὴν Στερεάν Ἑλλάδα, τὴν Πελοπόννησον καὶ τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου καὶ Ἰονίου πελάγους.

Διοικητικῶς διαίρεται εἰς 26 νομοὺς, 69 ἐπαρχίας καὶ 443 δήμους.

Α'. ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΣ

187. Ἐκτασις. 20456 τετραγ. χιλιόμετρα.

188. Πληθυσμὸς. 649200 κάτοικοι.

189. Διοικητικὴ διαίρεσις.— Ἡ Στερεὰ Ἑλλάς διαίρεται εἰς ἕξ νόμους.

1. Ἀττικῆς.
2. Βοιωτίας.
3. Φθιώτιδος.
4. Φωκίδος.
5. Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας.
6. Εὐρυτανίας.

1. ΝΟΜΟΣ ΑΤΤΙΚΗΣ

190. Ἐκτασις.— 2287 τετραγ. χιλιόμετρα.

191. Πληθυσμὸς.— 258000 κάτοικοι.

192. Ὅρια.— Ὁ νομὸς Ἀττικῆς ἔχει ὄρια πρὸς Β. τὸν νομὸν Βοιωτίας καὶ τὸν Εὐβοϊκὸν κόλπον, πρὸς Ν. τὸν Σαρωνικὸν κόλπον, πρὸς Α. τὸν Εὐβοϊκὸν καὶ πρὸς Δ. τὸν νομὸν Βοιωτίας καὶ Κορινθίας.

193. Ἐδαφός.— Τὸ ἔδαφος τῆς Ἀττικῆς εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὄρεινόν καὶ οὐχὶ πολὺ εὐφορον· εὐδοκίμει εἰς αὐτὸ ἡ ἀμπελος καὶ ἡ ἐλαία.

194. **Κλίμα.**— Τὸ κλίμα τῆς Ἀττικῆς εἶναι γλυκὺ ἀλλ' εὐμετέβλητον· ὁ δὲ οὐρανὸς αὐτῆς, ὁ πάντοτε σχεδὸν ἀνέφελος, εἶναι ὀνομαστός διὰ τὴν ἔκτακτον διαύγειαν καὶ λαμπρότητα αὐτοῦ.

195. **Προϊόντα.**— Δημητριακοὶ καρποί, οἶνος (ῥητινίτης), ἔλαιον, μέλι, ὀπώρακι, ξηροὶ καρποί, κτηνοτροφικὰ καὶ βιομηχανικὰ προϊόντα, μάρμαρα, ὄρυκτὰ διαφόρων μετάλλων καὶ γαιάνθρακες (λιγνίται).

196. **Ἔθνη.**— Ἡ Πάρνης, τὸ καλλιμάρμαρον Πεντελικόν, ὁ Ὑμητός, ὁ Αἰγάλεως, ὁ Κορυθαλλός, τὸ Λαύρειον, ὁ Κιθαίρων καὶ ἡ Γεράνεια.

197. **Ἀκρωτήρια.**— Τὸ Σούνιον (κάβο-κολόνες), ἐπὶ τοῦ ὁποίου ὑπῆρχεν ναὸς τοῦ Ποσειδῶνος, τοῦ ὁποίου σώζονται τὰ εἰρείπια καὶ αἱ στῆλαι.

198. **Πεδιάδες.**— Ἀξιολογώτεραι πεδιάδες εἶναι ἡ τῶν Ἀθηῶν, περιλειομένη ὑπὸ τοῦ Αἰγάλεω, τῆς Πάρνης, τοῦ Πεντελικοῦ καὶ τοῦ Ὑμητοῦ, ἡ τῆς Ἐλευσίνας (Θριάσιον πεδίου), ἡ τῶν Μεγάρων, ἡ τῶν Μεσογαίων καὶ ἡ ἐνδοξος κατὰ τὴν ἀρχαιότητα πεδιάς τοῦ Μαραθῶνος.

Αἱ πεδιάδες τῆς Ἀττικῆς, ἐνεκα τῆς γυμνότητος τῶν περιλειόντων αὐτὰς ὀρέων εἶναι ἀνυδροὶ καὶ ξηραί.

199. **Ποταμοί.**— Τὰ ὕδατα, τὰ διαρρέοντα τὴν Ἀττικὴν εἶναι ὀλίγα καὶ ἐν κεντρῷ θέρους ἐλάχιστα· καὶ αὐτοὶ οἱ ὀνομαζόμενοι ποταμοὶ τῆς Ἀττικῆς Κηριτός καὶ Ἰλισός εἶναι ξηροὶ σχεδὸν χειμῆρροι.

200. **Νῆσοι.**— Ἡ Σαλαμίς ὀνομαστὴ διὰ τὴν εἰς αὐτὴν ναυμαχίαν τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῶν Περσῶν, ἣτις ἐδόξασε τὸ ὄνομα τῆς Ἑλλάδος, πρὸ αὐτῆν ἡ Ψυττάλεια, ἡ Αἴγινα, τὸ Ἀγκίστριον, ἡ Μικρόνησος καὶ ἄλλαι μικραὶ καὶ ἀκατοίκητοι.

201. **Κόλποι καὶ λιμένες.**— Ὁ Σαρωνικὸς κόλπος. Λιμένες δὲ ὁ τοῦ Πειραιῶς (Ζέξ, Μουνηχίχ) καὶ ὁ τῆς Σαλαμίνος. Ὀρμοὶ δὲ ὁ τοῦ Λαυρείου, τῆς σκάλας τοῦ Ἐρωποῦ καὶ ἄλλοι.

202. **Συγκοινωνία.**— Ἡ Ἀττικὴ ἔχει μεγάλως καὶ καλῶς συντηρουμένας ἀμαξιτοὺς ὁδοὺς, δι' ὧν συγκοινωνεῖ μετὰ Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ το Ἰνστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

των γειτονικῶν νομῶν Βοιωτίας καὶ Κορινθίας. Εἶναι τὸ κέντρον τῶν Ἑλληνικῶν σιδηροδρόμων ἔχουσα σιδηροδρομικὰς γραμμὰς τὴν Ἀθηνῶν Πειραιῶς, Ἀθηνῶν-Λαυρείου, Πειραιῶς-Ἀθηνῶν-Πελοποννήσου, τὴν ὑπὸ κατασκευὴν Πειραιῶς-Ἀθηνῶν-Δεμερλίη καὶ τὸν ἀτμήλεκτον τροχιόδρομον μεταξὺ Ἀθηνῶν-Φαλήρου Πειραιῶς.

203. Βίος καὶ διαίτα κατοίκων.— Οἱ κάτοικοι τῆς Ἀττικῆς πλὴν τῶν τῶν Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς ὁμιλοῦσι σχεδὸν πάντες τὴν Ἀλβανικὴν καὶ ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν ἀμπελοουργίαν καὶ κτηνοτροφίαν, οἱ δὲ τῶν πόλεων εἰς τὸ ἐμπόριον, τὴν βιομηχανίαν κλπ.

204. Διοικητικὴ Διαίρεσις.— Ὁ νομὸς Ἀττικῆς διαίρεται εἰς τρεῖς ἐπαρχίας τὰς ἑξῆς.

1. Ἀττικῆς.
2. Μεγαρίδος.
3. Αἰγίνης.

α'. Ἐπαρχία Ἀττικῆς.

205. Δῆμοι 9.

206. Κάτοικοι 226000.

207. Πόλεις καὶ κῶμαι.— Πρωτεύουσα τοῦ κράτους, τοῦ νομοῦ καὶ τῆς ἐπαρχίας Ἀττικῆς εἶναι Αἰ Ἀθῆναι (120,000) κεῖνται μεταξὺ τῶν δύο ποταμῶν Κηφισοῦ καὶ Ἰλισσοῦ Αἰ πάλαι Ἀθῆναι ἀπετελοῦντο κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἀπὸ τρία μέρη, τὴν Ἀκρόπολιν, τὸ Ἄστυ καὶ τοὺς λιμένας Πειραιῶς, Μουνιχίας καὶ Φαλήρου, οἱ ὅποιοι συνεδέοντο μετὰ τῶν Ἀθηνῶν διὰ μακρῶν τειχῶν.

Αἰ Ἀθῆναι κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἐκοσμοῦντο ὑπὸ θαυμασιῶν καὶ περικλλεστάτων νεῶν καὶ οἰκοδομημάτων παντοδαπῶν, τὰ σπουδαιότερα λείψνα τῶν ὁποίων εἶναι τὰ ἑξῆς : εἰς μὲν τὴν Ἀκρόπολιν, τὰ Προτύλια μετὰ τῆς Πινακοθήκης, ὄναος τῆς Ἀπτέρου Νίκης, τὸ Ἐρέχθειον καὶ ὁ περίλαμπρος Παρθενῶν, τὸ ἀριστούργημα τῆς Ἑλληνικῆς τέχνης, οἰκοδομηθεὶς ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Περικλέους ὑπὸ τοῦ Ἰκτίου καὶ τοῦ Καλλικράτους.

Ὁ Παρθενὸν προξενεῖ τὸν θαυμασμὸν ὀλοκλήρου τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου· εὗτος διεσώθη ἀκέραιος μέχρι τοῦ 1687 μεταβλήθεις κατὰ καιροῦ εἰς ναὸν τῆς Θεοτόκου καὶ εἶτα εἰς τζαμίον. Μέρος αὐτοῦ κατεστράφη ὑπὸ ὀβίδος, τὴν ὁποίαν ἔρριψαν οἱ πολιορκοῦντες τοῦ, ἐν τῇ Ἀκροπόλει Τούρκους Ἐνετοί.

Πλησίον καὶ κάτωθεν τῆς Ἀκροπόλεως κεῖται τὸ Ὠδεῖον τοῦ Ἡρώδου τοῦ Ἀττικοῦ, τὸ θέατρον τοῦ Διονύσου, τὸ Ἀσκληπιεῖον, τὸ μνημεῖον τοῦ Λυσικράτους, ὁ ναὸς τοῦ Ὀλυμπίου Διός, τὸ Θησεῖον (ναὸς τοῦ Ἡρακλείτου καὶ τῆς Ἀθηνᾶς), τὸ ὠρολόγιον τοῦ Κυρρήστου, ἡ Πύλη τῆς Ἀγορᾶς, τὸ Γυμνάσιον τοῦ Ἀδριανοῦ, ὁ Ἄρειος Πάγος, ἡ πύλη τοῦ Ἀδριανοῦ, τὸ Δίπυλον, τὸ μνημεῖον τοῦ Φιλοπάππου ἐπὶ μικροῦ λοφίσκου, ἡ στοὰ τοῦ Ἀττάλου καὶ ἡ τῶν Γιγάντων, τὸ παναθηναϊκὸν Στάδιον, οἱ τάφοι τοῦ Κερκαμειοῦ καὶ πολλὰ ἄλλα λείψανα τῆς ἐνδόξου ἐκείνης ἐποχῆς τῆς εὐκλείας τῶν προγόνων ἡμῶν.

Αἱ νέαι Ἀθηναὶ στολιζονται σήμερον καὶ αὗται ὑπὸ λαμπρῶν καὶ μεγαλοπρεπῶν δημοσίων καὶ ἰδιωτικῶν οἰκοδομημάτων τῶν ὁποίων σπουδαιότερα εἶναι τὰ ἑξῆς· ὁ ναὸς τῆς Μητροπόλεως, τὰ Βασιλικὰ Ἀνάκτορα, τὸ Ἀνάκτορον τοῦ Διαδόχου, ἡ Σιναιὰ Ἀκαδημία, τὸ Πανεπιστήμιον, ἡ Βαλλιάνειος βιβλιοθήκη (ἡ Ἐθνικὴ Βιβλιοθήκη) οἰκοδομηθεῖσα ὑπὸ Βαλλιάνου), τὸ Ἀστεροσκοπεῖον, τὸ Μετσόβειον Πολυτεχνεῖον, τὸ Ζάππειον, τὸ Ἐθνικὸν Μουσεῖον, τὸ Ἀρσάκειον, τὸ Δημοτικὸν θέατρον, τὸ Βασιλικὸν θέατρον, ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα, τὸ Χημεῖον, τὸ μέγαρον τῶν Ταχυδρομείων καὶ Τηλεγράφων, ἡ Ἄβε-ρῳφειος στρατιωτικὴ σχολὴ τῶν Εὐελπίδων, τὸ νῦν ἀνεκκινιζόμενον ἐκ λευκῶν μαρμάρων παναθηναϊκὸν Στάδιον καὶ πολλὰ φιλανθρωπικὰ καταστήματα, νοσοκομεῖα, πτωχοκομεῖον, ὄρφανοτροφεῖα.

Ὅπως εἰς τὴν ἀρχαιότητα οὕτω καὶ σήμερον αἱ Ἀθηναὶ θεωροῦνται τὸ κέντρον τῶν γραμμάτων καὶ τῶν Ἐπιστημῶν, τῆς Ἑλλάδος.

Ἐχουσι διάφορα βιομηχανικὰ καὶ ἐμπορικὰ καταστήματα

καὶ διεξάγουσι μέγα ἐμπόριον μεθ' ὄλων τῶν ἄλλων πόλεων τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ.

Ἄ ἱ Ἀθῆναι ἔχουσιν ὠραίας ἐξοχὰς καὶ προάστεια, μεθ' ὧν συγκοινωνοῦσι διὰ σιδηροδρόμων καὶ τροchioδρόμων· εἶναι δὲ αὗται ἡ Κηφισία, ἔχουσα λαμπροὺς κήπους καὶ ἰδιωτικὰς οἰκοδομὰς, τὸ Ἀμαρουσίον, κώμη ὀνομαστὴ διὰ τὸ περίφημον αὐτοῦ διαυγέστατον ὕδωρ, τὰ Πατήσια, ἡ Δεκέλεια (Τατόιον) παρὰ τὰς ὑπωρείας τῆς Πάρνηθος, θερινὴ διαμονὴ τῆς Βασιλικῆς οἰκογενείας, τὸ νέον Φάληρον, ἔνθα ὁ τάφος τοῦ Καραϊσκάκη καὶ τὸ παλαιὸν Φάληρον, τερπνόταται θαλάσσιαι διαμοναί· ἐν τῷ Παλαιῷ Φαλήρῳ ἰδρῦθη Ζωολογικὸς κήπος.

Ἐτεροι κῶμαι μεγάλαι καὶ μικραὶ εἶναι τὸ Μενίδιον (Ἀχαρνὴ καὶ 2000 κ.). *Χαορὰ* χωρίον παρὰ τὸ ὅποιον ἔκειτο ἡ ἀρχαία *Φυλὴ*, ἐξ ἧς ὠρμήθη ὁ Θρασύβουλος 303 π. Χ. καὶ κατέλυσεν ἐν Ἀθήναις τὴν ἀρχὴν τῶν 30 τυράννων· *Μαρκόπουλον* (2000 κ.), *Κορωπίον* (3700κ.), *Λιόπεσι* (2000κ.), καὶ *Κερατεία* (2500κ.), κῶμαι γεωργικαί, τῶν ὁποίων οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν ἀμπελοουργίαν, *Μαραθῶν* (1000 κ.) μικρὰ κώμη ἐν τῇ ὀνομαστῇ πεδιάδι τῆς ὁποίας οἱ Ἀθηναῖοι μετὰ τῶν Πλαταιέων τῷ 490 π. Χ. στρατηγοῦντος τοῦ Μιλτιάδου ἐνίκησαν τοὺς Πέρσας. Ἐνταῦθα κεῖται ὁ τύμβος, ἐν ᾧ ἐτάφησαν οἱ 192 Μαραθωνομάχοι.

Πειραιεὺς (45000κ.). Ἐπίγειον τῶν Ἀθηνῶν ἡ ἐμπορικωτάτη καὶ βιομηχανικωτάτη πόλις τῆς Ἑλλάδος μετ' ἀσφαλέστατον καὶ εὐρυχωρότατον λιμένα. Ἐχει ἡ πόλις πολλὰ ἐμπορικὰ καὶ βιομηχανικὰ καταστήματα, ναυπηγεῖα, μηχανουργεῖα, ὑφαντουργεῖα καὶ ἀτμομύλους.

Ἐχει ἐπίσης Γυμνάσιον, δημοτικὸν Παρθεναγωγεῖον, τὴν σχολὴν τῶν ναυτικῶν Δοκίμων, νοσοκομεῖον, ὀρφανοτροφεῖον, Δημοτικὸν θέατρον, μονίμους δεξαμενὰς πρὸς καθαρισμόν τῶν πλοίων καὶ εἶναι τὸ κέντρον τῆς κατὰ θάλασσαν συγκοινωνίας τῆς Ἑλλάδος. Εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ λιμένος Πειραιῶς εὐρίσκεται ὁ τάφος τοῦ μεγάλου ναυάρχου τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως Ἀνδρέα Μιαούλη.

Λαύρειον ἢ *Ἐργαστήρια* (8000 κ.), εἰς τὸ Ν. ἄκρον τῆς Ἀττικῆς χερσονήσου, πόλις παρχίας, κατοικουμένη ὑπὸ τῶν ἐργαζομένων εἰς τὰ ἐκεῖ μεταλλεῖα τοῦ ἀργυρούχου μολύβδου, συνδέεται μετὰ τῶν Ἀθηνῶν διὰ σιδηροδρόμου (Ἀθηνῶν-Λαυρεῖο ἢ Ἀττικῆς), ὅστις διέρχεται διὰ πολλῶν κωμῶν καὶ χωρίων.

Καμάριζα (3150 κ.), *Δασκαλιό* καὶ *Πλάκα* κῶμη καὶ συνοικισμοί, ἐν οἷς ὑπάρχουσι πλούσια μεταλλεῖα μολύβδου, ψευδαργύρου καὶ μαγγανίουχου σιδήρου.

Ἐπαρχία Μεγαρίδος.

208. *Δῆμοι* 5.

209. *Κάτοικοι* 23000.

210. Ἡ ἐπαρχία αὕτη κειμένη πρὸς τὰ ΒΔ. τῆς ἐπαρχίας Ἀττικῆς, ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ Αἰγίλειου μέχρι τοῦ Κορινθικοῦ κόλπου καὶ ἀπὸ τοῦ ὄρους Κιθαιρώνας μέχρι τοῦ Σαρωνικοῦ κόλπου.

Ἀπὸ ΒΔ. πρὸς ΝΑ. ἐκτείνεται τὸ ὄρος Γεράνεια, τὸ ὁποῖον καταλήγει εἰς τὰ παράλια τοῦ Σαρωνικοῦ κόλπου σχηματίζον ἀπόκρημνον μέρος. διὰ τοῦ ὁποίου διέρχεται ἡ σιδηρᾶ γραμμὴ Πειραιῶς-Ἀθηνῶν-Πελοποννήσου. Τὸ μέρος τοῦτο λέγεται σήμερον κακὴ Σκάλα (Σκειρωνίδες πέτραι) καὶ διέμενον ἐκεῖ κατὰ τὴν μυθολογίαν, ὁ διαβόητος ληστής Σκείρων, ὅστις ληστεύων τοὺς ἐκεῖθεν διερχομένους ἐκρήμιζεν αὐτοὺς εἰς τὴν θάλασσαν. Τοῦτον ἐφόρευεν ὁ Θησεύς.

211. *Πόλεις καὶ κῶμαι*.—Τὰ *Μέγαρα* (6450 κ.) πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας, πόλις ἀπέχουσα 20 λεπτὰ τῆς παρχίας δι' αὐτῆς διέρχεται ὁ σιδηροδρόμος Ἀθηνῶν-Πελοποννήσου.

Τὰ Μέγαρα ἤκμασαν κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ὡς πόλις ναυτικὴ καὶ μητρόπολις ἀρκυίων πόλεων τῆς Χαλκιδικῆς, τῆς Ἡρακλείας τῆς Ποντικῆς καὶ τοῦ Βυζαντίου.

Ἡ Ἐλευσίς (1400 κ.) κῶμη μικρὰ καὶ ἄσημος σήμερον, παρὰ τὴν θάλασσαν, ὀνομαστὴ κατὰ τὴν ἀρχαιότητα διὰ τὸν μεγαλοπρεπῆ ναὸν τῆς Δήμητρος, ὅπου ἐτελοῦντο τὰ Ἐλευσίνια μυστήρια. Τὰ ἐρεῖπια τοῦ ναοῦ τοῦτου σώζονται.

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

Ἡ *Σαλαμίς* (Κούλουρη), νῆσος ὀνομαστὴ καὶ ἔνδοξος διότι εἰς τὸ μεταξύ τῆς νήσου καὶ τῆς Ἀττικῆς στενὸν κατεστράφη ἐξ ὀλοκλήρου ὁ Περσικὸς στόλος κατὰ τὴν περίφημον ναυμαχίαν μεταξύ Ἑλλήνων καὶ Περσῶν (480 π. Χ.). Εἰς τὴν εἰσοδὸν τῶν στενῶν καὶ εἰς τὴν νῆσον σχηματίζεται μικρὸν ἀκρωτήριον ἐφ' οὗ εἶναι ἐκτιμημένος ὁ Βασιλικὸς Ναύσταθμος.

Ὁ πληθυσμὸς τῆς μὲν νήσου ἀνέρχεται εἰς 7000 περίπου κατοίκους, τῆς δὲ ὁμωνύμου κωμοπόλεως εἰς 4200 ἀσχολουμένους εἰς τὴν ναυτιλίαν, ἀλιεῖαν καὶ γεωργίαν

Ἡ *Μάρδρα* (3100κ.) κώμη παρὰ τὴν Ἐλευσίνα. Τὰ *Βιλλία* (2200κ.) καὶ τὸ *Κριεκούκιον* (2600κ.).

γ'. Ἐπαρχία Αἰγίνης.

212. **Δῆμοι** 2.

213. **Κάτοικοι** 9000.

214. Ἡ ἐπαρχία αὕτη ἀποτελεῖται ἐκ τῆς νήσου Αἰγίνης καὶ τῆς μικρᾶς νήσου Ἀγκιστρίου.

215. Ἡ *Αἶγινα* (8300κ.) εἶναι νῆσος μικρὰ σχήματος τριγωνικοῦ, τὸ ἔδαφος αὐτῆς εἶναι τὸ πλεῖστον ἀνώμαλον καὶ πετρῶδες· εἰς τὰ ΝΔ. αὐτῆς μόνον ἐκτείνεται μικρὰ πεδία κατὰφυτος ἐξ ἀμπέλων, συκῶν, ἐλαιῶν καὶ ἄλλων ὕψωροφόρων δένδρων.

216. Ἡ πόλις *Αἶγινα* (4850κ.) πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας, παράλιος, τῆς ὁποίας οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν, ἀγγειοπλαστικὴν καὶ πρὸ πάντων εἰς τὴν σπογγαλιεῖαν.

217. Ἡ νῆσος Αἶγινα ἦτο ὀνομαστὴ κατὰ τὴν ἀρχαιότητα διὰ τὴν μεγάλην αὐτῆς ναυτικὴν δύναμιν καὶ τὸ ἐμπόριον, ἔνεκα τῶν ὁποίων ἐγένετο πλουσία καὶ ἰσχυρά. Εἰς αὐτὴν ὁ Κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδος Ἰωάννης Καποδίστριας ἱδρυσεν μέγα ὀρφανοτροφεῖον, τὸ ὅποιον σώζεται καὶ σήμερον καὶ χρησιμεύει ὡς στρατῶν καὶ φυλακαί.

218. Τὸ *Ἀγκιστριον* (Πιτυοῦσσα 700 κ.) μικρὸν νησίδριον, κείμενον πρὸς Δ. τῆς Αἰγίνης κατάφυτον ἐκ πευκῶν· παράγει ῥητινὴν καὶ ἐξαιρετὸν οἶνον.

2. ΝΟΜΟΣ ΒΟΙΩΤΙΑΣ

219. **Ἐκτασις.** 4019 τετραγ. χιλιομέτρα.

220. **Πληθυσμός.** 57500 κάτοικοι.

221. **Ὅρια.**—Ὁ νομὸς οὗτος ἐκτείνεται ἀπὸ τῆς Πάρνηθος καὶ τοῦ Ἑλικῶνος μέχρι τῶν νομῶν Φθιώτιδος καὶ Φωκίδος καὶ πρὸς Α. μὲν ἔχει τὸν Εὐβοϊκὸν κόλπον, πρὸς Δ. τὸν νομὸν Φωκίδος καὶ τὸν Κορινθιακὸν κόλπον, πρὸς Β. τοὺς νομοὺς Φθιώτιδος καὶ Φωκίδος καὶ πρὸς Ν. τὸν νομὸν Ἀττικῆς.

222. **Ἐδαφος.**—Ἡ Βοιωτία ἔχει ἔδαφος πεδινὸν καὶ εὐφορον.

223. **Κλίμα.**—Τὸ κλίμα εἶναι ὑγρὸν καὶ νοσῶδες κατὰ τὸ θέρος, ἔνεκα τῶν πολλῶν ἐλῶν, τὰ ὅποια δὲν ἀπεξηράνθησαν εἰσέτι τελείως εἰς τὰ περὶ τὴν πεδιάδα μέρη, ὅπου ἄλλοτε ὑπῆρχεν ἡ νῦν ἀποξηρανθεῖσα λίμνη Κωπαΐς.

224. **Προϊόντα.**—Ὁ νομὸς οὗτος παράγει κυρίως βάμβακα καὶ σίτον, ἐπίσης οἶνον, ἔλαιον καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα.

225. **Ὅρη.**—Ὁ νομὸς οὗτος περιβάλλεται ὑπὸ ὑψηλῶν καταφύτων καὶ δασωδῶν ὄρεων, πρὸς Β. εἶναι ὁ Παρνασσός, τὸ ἱερόν τοῦ Ἀπόλλωνος ὄρος· εἰς μίαν τῶν πολλῶν αὐτοῦ κορυφῶν εἶναι τὸ ὀνομαστὸν κατὰ τὴν ἀρχαιότητα Κωρύκειον ἄντρον· τὸ Πτώων, πρὸς Ν. ὁ Κιθαιρῶν καὶ ἡ Πέρνης, ἐντὸς δὲ τοῦ νομοῦ καὶ πρὸς τὸ δυτικὸν αὐτοῦ ἄκρον ὑψοῦται τὸ ἀρχαῖον ἐνδιαίτημα τῶν Μουσῶν ὁ Ἑλικῶν, τὸ ὠραιότερον ὄρος τῆς Ἑλλάδος κατάφυτον ἐξ ἐλατῶν.

226. **Πεδιάδες.**—Ὁλόκληρος σχεδὸν ἡ Βοιωτία ἀποτελεῖται ἐκ δύο ἐκτεταμένων καὶ ἐπιμήκων λεκανοπεδίων, τοῦ Θεβαϊκοῦ καὶ τοῦ τῆς Λεβαθείας.

227. **Ποταμοί.**—Τὰ δύο ταῦτα λεκανοπέδια διαρρέουσι δύο ποταμοὶ ὁ Ἀσωπός, ὅστις πηγάζων ἐκ τοῦ Κιθαιρῶνος χύνεται εἰς τὸν Εὐβοϊκὸν κόλπον καὶ ὁ Κηφισός, ὅστις πηγάζων ἐκ τῆς Οἴτης χύνεται διὰ διωρύχων εἰς τὴν λίμνην Ἰλικήν.

228. **Λίμναι.**—Ἐκτὸς τῆς ἤδη ἀποξηρανθείσης λίμνης Κωπαΐδος, υπάρχουσιν εἰς τὸν νομὸν ἡ λίμνη Ἰλική καὶ ἡ

Παραλίμνη (Τρεφία), αίτινες ἐδέχθησαν τὰ ὕδατα τῆς Κω-
πκίδος.

229. **Κόλποι, λιμένες, ὄρμοι.**— Ὁ νομὸς Βιωτικὸς περιβρεχόμενος ἐξ Α. ὑπὸ τοῦ Εὐβοικοῦ κόλπου καὶ ἐκ Δ. ὑπὸ τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου σχηματίζει πολλοὺς μικροὺς κόλ-
πους καὶ ὄρμους· τούτων σπουδαιότεροι εἶναι ὁ τῆς Δομβρῆνης
καὶ ὁ τῶν ἄσπρων Σπητιῶν εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον καὶ ὁ
τῆς Αὐλίδος εἰς τὸν Εὐβοικόν, ὀνομαστὸς διὰ τὴν ἐκεῖ συνά-
θροισιν τοῦ στόλου τῶν Ἑλλήνων κατὰ τὴν ἐκστρατείαν αὐ-
τῶν κατὰ τῆς Τροίας.

230. **Συγκοινωνία.** — Ὁ νομὸς οὗτος διχσχιζέται ὑπὸ
ἀμαξιτῶν ὁδῶν, ὧν σπουδαιότεραι εἶναι ἡ Ἀθηνῶν-Θηβῶν-
Λεβαδείας καὶ Θηβῶν-Χαλκίδος. Διὰ τοῦ νομοῦ θὰ διέλθῃ καὶ
ὁ ὑπὸ κατασκευὴν μέγας σιδηρόδρομος Πειραιῶς-Ἀθηνῶν-Δε-
μερλῆ (Θεσσαλίας).

231. **Βίος καὶ διαίτα κατοίκων.** — Οἱ κάτοικοι τοῦ
νομοῦ ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν γεωργίαν καὶ κτηνοτροφίαν.

232. **Διοικητικὴ διαίρεσις.** — Ὁ νομὸς διαίρεται εἰς
δύο ἐπαρχίας,

1) Θηβῶν καὶ

2) Λεβαδείας.

α'. Ἐπαρχία Λεβαδείας.

233. **Ἀἷμοι 6.**

234. **Κάτοικοι 27500.**

235. **Πόλεις καὶ κῶμαι.** — Ἡ *Λεβάδεια* (6500κ.) πρω-
τεύουσα τοῦ νομοῦ καὶ τῆς ἐπαρχίας, κεῖται πρὸς Β. τοῦ Ἑλι-
κῶνος ἐπὶ μαγευτικῆς τοποθεσίας, ἔχει ἄφθονα ὕδατα καὶ οἱ
κάτοικοι αὐτῆς ἀσχολοῦνται εἰς τὴν βαμβακοφυτείαν, γεωργίαν
καὶ νηματοποιίαν· ἡ *Δάλεια* μικρὰ κῶμη (1800 κ.) πρὸς Β. τῆς
Λεβαδείας ἡ *Κάπρινα* (Χαιρώνεια, 350κ.) μικρὸν χωρίον παρὰ τὴν
ἀρχαίαν Χαιρώνειαν, τὴν πατρίδα τοῦ Πλουτάρχου. Ἡ ἀρχαία
Χαιρώνεια ὑπῆρξεν ὀνομαστὴ διὰ τὴν νίκην τοῦ βσιλέως τῆς
Μακεδονίας Φιλίππου κατὰ τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν Θηβαίων· κατὰ

τὴν μάχην ταύτην ἔπесεν ὀλόκληρος ὁ Ἰερός λόγος τῶν Θηβαίων (338 π. Χ.). Ἐκεῖ ὑπῆρχε μαρμαρίνος λέων εἰς ἀνάμνησιν τοῦ θλιβεροῦ γεγονότος.

Ἡ Ἀράχωβα (3350 κ.) ὀνομαστὴ διὰ τὴν κατὰ τὸ 1826 νίκην τοῦ Καραϊσκάκη κατὰ τῶν Τούρκων· παράγει ἐξαιρέτον οἶνον καὶ κατασκευάζονται εἰς αὐτὴν ὠραῖοι τάπητες· ἡ Σκριποῦ (800 κ.) μικρὸν χωρίον παρὰ τὸ ὅποιον κεῖνται τὰ εἰρεπια τοῦ Βοιωτικοῦ Ὀρχομενοῦ· Μάζι (500 κ.) παρὰ τὰ εἰρεπια τῆς ἀρχαίας Ἀλιάρτου, ὅπου οἱ Θηβαῖοι ἐνίκησαν τοὺς Σπαρτιάτας (395 π. Χ.). Μεταξὺ τῆς κώμης ταύτης καὶ τῆς ἀρχαίας Χαίρωνείας κεῖται ἡ θέσις Πέτρα ἔνθα ὁ Ὑψηλάντης κατὰ τὸ 1829 ἐνίκησε τοὺς Τούρκους· Ἅγιος Γεώργιος (1200 κ.), Δίστομον (1200 κ.) κωμόπολις ὠραία καὶ ὀνομαστὴ διὰ τὰς παρ' αὐτὴν νίκας τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῶν Τούρκων (1826—27).

β'. Ἐπαρχία Θηβῶν.

236. Δῆμοι 7.

237. Κάτοικοι 30000.

238. Πόλεις καὶ κῶμαι. — Αἱ Θῆβαι (3500 κ.) πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας, πόλις ἀρχαιοτάτη, πατρὶς τοῦ Ἐπαμεινώνδου καὶ Πελοπίδου καὶ τοῦ ποιητοῦ Πινδάρου, ἰσχυρὰ καὶ ἀκμαιοτάτη κατὰ τὴν ἀρχαιότητα. Αἱ Θῆβαι εἶναι πόλις εὖμειστος παθοῦσα κατὰ τὸ 1853 καὶ τελευταῖον 1893—94 πολλὰς ζημίας ἐκ τῶν σεισμῶν τῆς Λοκρίδος. Τὸ Ἐρημόκαстрον (1000 κ.) κώμη γεωργικὴ παρὰ τὰς ἀρχαίας Θεσπιάς· Κόκλα κώμη πλησίον τῶν ἀρχαίων Πλαταιῶν, ὀνομαστῶν διὰ τὴν ἐκεῖ μεγάλην νίκην τῶν Ἑλλήνων κατὰ τοῦ στρατηγοῦ τῶν Περσῶν Μαρδονίου (479 π. Χ.). Καπαρέλι (1200 κ.) χωρίον, πρὸς Β. τοῦ ὁποίου κεῖνται τὰ εἰρεπια τῆς ἀρχαίας πόλεως Λευκτρα, παρὰ τὰ ὅποια οἱ Θηβαῖοι ἐνίκησαν τοὺς Σπαρτιάτας. Ἡ Δομβραῖνα (1400 κ.) ὁ ἀξιολογώτερος λιμὴν τοῦ νομοῦ, ἔχει ἀλκοπηγεῖα. Τὸ Σχηματάρι (700 κ.) πλησίον τούτου κεῖνται τὰ εἰρεπια τῆς ἀρχαίας Τανάγρας, πόλεως ὀνομαστῆς διὰ τὴν εἰς

αὐτὴν κατασκευὴν ὠραίων πηλίνων ἀγγείων καὶ τὴν παρ' αὐ-
τὴν νίκην τῶν Σπερτικτῶν κατὰ τῶν Ἀθηναίων (456 π. Χ.)
Πρὸς Α. τῶν Θηβῶν, ἐπὶ τοῦ Εὐβοικοῦ κόλπου καὶ πλησίον τοῦ
χωρίου Βαθῦ, κείται ἡ ἀρχαία Αὐλὶς, ἐξ ἧς ἐξέπλευσαν οἱ Ἑλ-
ληνες κατὰ τῆς Τροίας καὶ ὅπου ὁ Ἀγαμέμνων ἠθέλησε νὰ θυ-
σιάσῃ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ Ἴφιγένειαν.

3. ΝΟΜΟΣ ΦΘΙΩΤΙΔΟΣ

239. **Ἑκταθί**; 4620 τετραγ. χιλιόμετρα.

240. **Πληθυσμὸς** 99500 κάτοικοι.

241. **Ἄθρια**.— Ὁ νομὸς οὗτος ἐκτείνεται πρὸς Β. μέχρι
τῶν νομῶν Μαγνησίως, Λαρίσης καὶ Καρδίτσης, πρὸς Ν. μέχρι
τῶν νομῶν Βοιωτίας καὶ Φωκίδος, πρὸς Α. μέχρι τοῦ Παγαση-
τικοῦ, Μαλικκοῦ καὶ Εὐβοικοῦ κόλπου καὶ πρὸς Δ. μέχρι τοῦ
νομοῦ Εὐρυτανίας.

242. **Κλίμα**.— Εἰς μὲν τοὺς πρόποδας τῶν ὄρεων εἶναι
μετρίως ψυχρὸν καὶ ὑγιεινόν, εἰς δὲ τὰς πεδιάδας θερμὸν καὶ εἰς
τινα μέρη νοσῶδες.

243. **Ἐδαφός**.— Τὸ ἔδαφος τοῦ νομοῦ εἶναι μᾶλλον ὄρει-
νόν καὶ λίαν εὐφορον.

244. **Προϊόντα**.— Τὰ σπουδαιότερα τῶν προϊόντων τοῦ
νομοῦ εἶναι καπνός, ἀμητριακοὶ καρποί, βόμβαξ, οἶνος, κτηνο-
τροφικὰ προϊόντα καὶ μεταλλεύματα σιδήρου, χαλκοῦ καὶ
χρωμίου.

245. **ὄρη**.— Ἡ Ὄθρυς, ὄρος δασῶδες, ἔχον ὄρυκτὰ χαλ-
κοῦ· ἡ Οἴτη, ὄρος ὑψηλόν, δασῶδες, κατάφυτον ἐκ δρυῶν καὶ
πλατάνων, αἱ ὑψηλότεραι αὐτοῦ κορυφαὶ εἶναι τὰ Πυρὰ καὶ ἡ
Φρυγία, ἐφ' ἧς ἐμυθολογεῖτο ὅτι ἐκάνη ὁ Ἡρακλῆς· τὸ Καλλι-
δρομον, ὅπερ καταλήγει ἀποτόμως εἰς τὸν Μαλικκὸν κόλπον καὶ
σχηματίζει τὰ περιώνυμα στενὰ τῶν Θερμοπυλῶν, ὅπου ἔτεσεν
ἀνδρείως μαχόμενος πρὸς τοὺς Πέρσας ὁ Λεωνίδας μετὰ τριακο-
σίων Σπαρτιατῶν καὶ ἐπτακοσίων Θεσπιέων (480 π. Χ.).
Ἐπὶ τοῦ Καλλιδρόμου ὑπῆρχεν ἀτραπὸς, διὰ τῆς ὁποίας
Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ το Ἰνστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

ὁ Ἐφιζλήτης ὠδήγησε τοὺς Πέρσας· ὁ Τυμφρηστός, ὄρος ὑψηλὸν κατὰ φύτον ἐκ καστανεῶν καὶ δρυῶν, χωρίζον πρὸς Δ. τὸν νομὸν τοῦτον ἀπὸ τοῦ νομοῦ Εὐρυτανίας.

246. **Πεδιᾶδες**. — Ἡ τῆς Λαμίας μεταξὺ Οἴτης καὶ Ἰθρυος, ἐπιμήκης καὶ εὐφορωτάτη καὶ ἡ τῆς Λοκρίδος μεταξὺ Οἴτης, Καλλιδρόμου καὶ Παρνασοῦ.

247. **Ποταμοὶ καὶ λίμναι**. — Τὰς ἄνω δύο πεδινὰς διαρρέουσι τὴν μὲν πρώτην ὁ Σπερχεῖος (Ἀλαμάνη), πηγάζων ἐκ τοῦ Τυμφρηστοῦ καὶ ἐκβάλλων εἰς τὸν Μαλιακὸν κόλπον, τὴν δὲ δευτέραν ὁ Βοιωτικὸς Κηφισός. Λίμνη δὲ εἶναι ἡ Ξυρκίς (Δαουκλή).

248. **Κόλποι**. — Ὁ Μαλιακὸς καὶ ὁ Ὀπούντιος (τῆς Ἀταλάντης).

249. **Συγκοινωνία**. — Σπουδαιότεραι ἀμαξιτοὶ ὁδοὶ εἶναι ἡ τῆς Λεβαθείας Ἀταλάντης-Λαμίας, Λαμίας-Δομοκοῦ Θεσσαλίας καὶ Λαμίας-Υπάτης. Διὰ τοῦ νομοῦ τούτου θὰ διέλθῃ ἐπίσης ἀπὸ Ν. πρὸς Β. καὶ διὰ μέσου σχεδὸν αὐτοῦ ἡ σιδηρὰ ὁδὸς Πειραιῶς-Ἀθηνῶν-Λαρίσης.

250. **Βίος καὶ δίαιτα κατοίκων**. — Οἱ κάτοικοι τοῦ νομοῦ τούτου ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν γεωργίαν, τὴν κτηνοτροφίαν καὶ ὀλίγοι εἰς τὸ ἐμπόριον.

251. **Διοικητικὴ διαίρεσις**. — Ὁ νομὸς διαίρεται εἰς τρεῖς ἐπαρχίας.

1. Φθιώτιδος.
2. Λοκρίδος.
3. Δομοκοῦ.

α'. Ἐπαρχία Φθιώτιδος.

252. **Δῆμοι** 12.

253. **Κάτοικοι** 59200

254. **Πόλεις καὶ κῶμαι**. — Ἡ *Λαμία* (7600 κ.), πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ καὶ τῆς ἐπαρχίας, κειμένη μεταξὺ δύο λόφων, ἐκ τῶν ὁποίων ὁ πρὸς Α. καλεῖται Ἀκρολαμία καὶ ἔχει ψηφιοποιήθη ἀπὸ το Ἰνστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

φρούριον. Ἡ Λαμία ὑπῆρξεν ὀνομαστή διὰ τὸν κατὰ τὸ 322 π. Χ. Λαμιακὸν πόλεμον μεταξύ Ἑλλήνων καὶ τοῦ Ἀντιπάτρου. Εἰς τὴν Λαμίαν τὴν 22 Ἀπριλίου 1822 ὑπέστη μαρτυρικώτατον θάνατον ὁ ἥρωας Ἀθηνάσιος Διακός. Στυλὶς ἐπίγειον τῆς Λαμίας (1800 κ.), μεθ' ἧς συγκοινωνεῖ δι' ἀμαξιτοῦ ὁδοῦ, ἔχει νηματοποιεῖον καὶ ἀτμόμυλον παρὰ τὴν κώμην ἐκτείνεται μέγας ἐλαιών. Ὑπάτη (1600 κ.), παρὰ τοὺς πρόποδας τῆς Οἴτης, ἔχουσα θερμὰ θειοῦχα ἰαμακτικὰ λουτρά. Γαρδίκιον (1200 κ.), παρὰ τὰ ἐρείπια τῆς ἀρχαίας Κρεμαστῆς Λαρίσης. Σούρπη (1500 κ.) κώμη ὀνομαστή διὰ τὸν ἐξαιρετον καπνὸν αὐτῆς. Γαρδίκιον Ὀμιλίων παρὰ τὰς πηγὰς τοῦ Σπερχειοῦ. Ἀγᾶ (1100 κ.).

β'. Ἐπαρχία Λοκρίδος.

255. Δῆμοι 9.

256. Κάτοικοι 27900.

257. Πόλεις καὶ κῶμαι.— Ἡ Ἀταλάντη (1600 κ.) πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας κειμένη οὐ μακρὰν τοῦ Ὀπουντίου κόλπου ἢ κωμόπολις αὕτη ὑπέστη σημαντικὰς καταστροφὰς ὑπὸ τοῦ σεισμοῦ τοῦ ἔτους 1894 κατακρημνισθεισῶν ὅλων σχεδὸν τῶν οἰκιῶν αὐτῆς. Ἡ νέα κάτω Πέλλη (Σκάλα) ἐπίνειον τῆς Ἀταλάντης. Ἡ νέα ἄνω Πέλλη, κώμη συνεχομένη μετὰ τῆς Ἀταλάντης, ὑποστᾶσα καὶ αὕτη ζημίας ὑπὸ τῶν σεισμῶν εἶναι συνοικισμὸς Μακεδόνων, οἱ ὅποιοι ἠγωνίσθησαν κατὰ τὴν μεγάλην ἡμῶν ἐπανάστασιν. Ἡ κώμη εἶναι κατάφυτος ἐκ λεμονεῶν καὶ πορτοκαλεῶν.

Λιβανᾶται (1200 κ.) μικρὰ κώμη, πατρὶς τοῦ Ὀδυσεῶς Ἀνδρούτσου. Δαδίον (3500 κ.), κωμόπολις συγκοινωνοῦσα μετὰ τῆς Ἀταλάντης δι' ἀμαξιτοῦ ὁδοῦ. Μῶλος μικρὰ κώμη παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Σπερχειοῦ πλησίον τῆς κώμης ταύτης ἔκειτο τὸ περιώνυμον στενὸν τῶν Θερμοπυλῶν, τὸ ὅποιον ἄλλοτε μὲν εἶχε πλάτος μόλις 20 μέτρων, σήμερον ὅμως προτεχώσθη ὑπὸ τῆς ἰλύος τοῦ Σπερχειοῦ καὶ ἡ θάλασσα ἀπέχει τῶν

προπόδων τοῦ βουνοῦ ὑπὲρ τὰ 3500 μέτρα. Τὸν ἱερόν τοῦτον χῶρον ἐδόξασεν πάλιν κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν Ἐπανάστασιν ὁ Ἄθανάσιος Διακός, ὅστις μιμούμενος τὸ παράδειγμα τοῦ Λεωνίδου ἐπολέμησεν ἀνδρείως κατὰ τῶν Τούρκων καὶ συλληφθεὶς ἐκεῖ μετεφέρθη εἰς τὴν Λαμίαν, ὅπου καὶ ἀπέθανεν, ὡς εἴπομεν ἀνωτέρω, μαρτυρικώτατον ὑποστάς θάνατον. Μαρτίνον (1100 κ.) παρὰ τὰ εῤείπια τῆς ἀρχαίας Ἐλατείας, ὀνομαστῆς κατὰ τὴν ἀρχαιότητα διὰ τὴν στρατηγικὴν θέσιν αὐτῆς. Βελίτσα (1600 κ.) κώμη γεωργικὴ, ἔχουσα ἀξιολόγους καπνοφυτείας καὶ βαμβάκοφυτείας. Μαλεσίνα (1060 κ.).

γ'. Ἐπαρχία Δομοκοῦ.

258. Δῆμοι 3.

259. Κάτοικοι 12400.

260. Πόλεις καὶ κῶμαι.—Ὁ Δομοκός (1700 κ.) πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας, κωμόπολις ἐκτισμένη ἐπὶ λόφων, ἐκ τῶν ὁποίων φαίνεται ἐκτεινομένη ὀλόκληρος σχεδὸν ἡ Θεσσαλικὴ πεδιάς. Ἔχει φρούριον ὄχυρόν καὶ συγκοινωνεῖ μὲ τὴν Λαμίαν διὰ ἀμυζιτοῦ ὁδοῦ. Ὁ Δομοκός κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἐκαλεῖτο Θαυμακοί.

Μικρὰ κῶμαι ἀξιοὶ λόγου ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ εἶναι ἡ Ὀμβριακὴ, τὸ Δαουκλῆ καὶ ἡ Ἀβαρίτσα.

4. ΝΟΜΟΣ ΦΩΚΙΔΟΣ

261. Ἐκτασίς 2040 τετραγ. χιλιόμετρα.

262. Πληθυσμὸς 51200 κάτοικοι.

263. Ὅρια.—Ὁ νομὸς οὗτος ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ νομοῦ Φθιώτιδος, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ νομοῦ Βοιωτίας καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ νομοῦ Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας.

264. Κλίμα.—Τὸ κλίμα τοῦ νομοῦ, ἕνεκα τοῦ ὀρεινοῦ τοῦ ἐδάφους, εἶναι ψυχρὸν καὶ ὑγρινόν.

265. Ἔδαφος.—Τὸ ἔδαφος τοῦ νομοῦ εἶναι λίαν ὀρεινόν.

266. Προϊόντα.—Τὰ κυριώτερὰ τῶν προϊόντων τοῦ νομοῦ εἶναι ἔλαιον, ἐλαίχι, κτηνοτροφικὰ προϊόντα, ὀλίγοι δημητριακοὶ καρποὶ κλπ.

267. Ὄρη.—Ἡ Γκιώνα, ὄρος δασώδες, τὸ ὑψηλότερον τῆς Στερεᾶς, ὁ Κόραξ κατὰ τὸ πλεῖστον δασώδης, ὁ Παρνασσὸς καὶ ὁ Στρογγύλος.

268. Πεδιᾶδες.—Πεδιᾶδα ἢ μᾶλλον κοιλάδα μίαν μόνην ἔχει ὁ νομὸς τὴν τῆς Ἀμφίσσης, ἐκτεινομένην μεταξύ Γκιώνης καὶ Παρνασσοῦ καὶ κατάφυτον ἐξ ἐλκιῶν καὶ ἀμπέλων.

269. Ποταμοί.—Ὁ Μόρνος πηγάζει ἐκ τῆς Οἴτης καὶ χύνεται εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον καὶ ὁ Ἑλαιὸς (Γατσοπνίχτης) πηγάζει ἐκ τῆς Γκιώνας, διαρρέει τὴν κοιλάδα τῆς Ἀμφίσσης καὶ χύνεται εἰς τὸν Κρισαῖον κόλπον.

270. Κόλποι.—Ἡ Φωκίς βρέχεται πρὸς Ν. καθ' ὅλον αὐτῆς τὸ μῆκος ὑπὸ τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου καὶ ἔχει δύο ἀξιόλογου μικροῦς κόλπους τὸν Κρισαῖον καὶ τὸν τῆς Ἀντικύρας (*Ἀσπρων Σπητιῶν).

271. Συγκοινωνία—Ὁ νομὸς οὗτος, καίτοι ὄρειός, ἔχει ἐν τούτοις ἀρκετὰς ἀμαξιτοὺς ὁδοὺς, αἵτινες διακλαδοῦνται καθ' ὅλας αὐτοῦ τὰς διευθύνσεις· τούτων σπουδαιότεραι εἶναι ἡ τῆς Ἀμφίσσης-Λαμίας, Ἀμφίσσης-Ἰτέας καὶ Ἀμφίσσης-Δελφῶν-Ἀρχαῶδης.

272. Βίος καὶ δίαιτα κατοίκων.—Ἐνεκὰ τοῦ ὄρειου ἐδάφους τοῦ νομοῦ, οἱ κάτοικοι αὐτοῦ εἶναι διεσπαρμένοι εἰς μικρὰς κώμας καὶ χωρὶς δ' ἄγοντες κατὰ τὸ πλεῖστον βίον ποιμενικὸν καὶ γεωργικόν. Μόνον οἱ κάτοικοι Γαλαξειδίου ἀσχολοῦνται εἰς τὴν ναυπηγικὴν καὶ τὴν νευτιλίαν καὶ εἶναι ἐξαιρετοὶ ναυτικοί.

273. Διοικητικὴ διαίρεσις.—Ὁ νομὸς οὗτος διαιρεῖται διαιρεῖται εἰς δύο ἐπαρχίας.

1. Παρνασσίδος

2. Δωρίδος.

α'. Ἐπαρχία Παρνασσίδος

274. Δῆμοι 8.

275. Κάτοικοι 35000.

276. Πόλεις καὶ κῶμαι. — Ἡ Ἀμφισσα (Σάλωνα, 5500 κ.), παρὰ τοὺς πρόποδας τῆς Γκιώνας, πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ καὶ τῆς ἐπαρχίας, ἔχουσα πολλὰ ἀτμοκίνητα ἐλαιοτριβεῖα. Τὸ παλαιὸν ἦτο πόλις τῶν Ὀζολῶν Λοκρῶν, κατὰ δὲ τὸν μεσαιῶνα ἐπὶ Φραγκοκρατίας ὑπῆρξεν ἕδρα κομητῶν καὶ ὠνομάσθη Σάλωνα. Ἰτέα, μικρὰ κώμη, ἐπίνειον τῆς Ἀμφίσσης δύο ὥρας ἀπέχουσα ταύτης· κεῖται εἰς τὸν μυχὸν τοῦ Κρισαίου κόλπου. Καστρί, εἰς τὰς ὑπὸ ὄρειάς τοῦ Παρνασοῦ πρὸς Ν. χωρίον μικρόν, παρὰ τὰ ἐρείπια τῶν ἀρχαίων Δελφῶν, ἔνθα ὑπῆρχε τὸ περιώνυμον κατὰ τὴν ἀρχαιότητα μαντεῖον τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ ἐτελοῦντο οἱ ἀγῶνες τὰ Πύθια. Ὁ χῶρος οὗτος ἀνασκαφεὶς σήμερον ἔφερεν εἰς φῶς σπουδαιότατας ἀρχαιότητας· Χρυσὸν (1400 κ.), παρ' αὐτὸ κεῖται τὸ Κρισαῖον πεδῖον, ὅπερ ἔδωκε κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἀφορμὴν εἰς τοὺς Ἱεροὺς πολέμους. Τὸ Γαλαξείδιον (Οἰάνθεια, 4100 κ.), πόλις παράλιος, ἔχουσα ναυπηγεῖα μικρῶν ἰστιοφόρων πλοίων καὶ ὠραῖον λιμένα. Γραβιά μικρὸν χωρίον κείμενον ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, τῆς ἀγούσης ἐξ Ἀμφίσσης εἰς Λαμίαν. Πλησίον ταύτης κεῖται τὸ ὀνομαστὸν Χάνι τῆς Γραβιάς, τὸ ὅποσον ἐδόξασε τὴν 6 Μαΐου 1821 ὁ Ὀδυσσεὺς Ἀνδρουτσος μετὰ τοὺς 117 γενναίους συντρόφους του, ἀπωθήσας τὸν στρατὸν τοῦ Ὁμέρ Βρυώνη. Μνημεῖον δὲ μεγαλοπρεπὲς ἐκεῖ ἀνεγερθὲν φέρει τὴν προτομὴν τοῦ Ὀδυσσεῶς Ἀνδρουτσοῦ. Ἀμπλικη κεῖται εἰς βραχεῖαν κοιλάδα παρὰ τὰς δυτικὰς ὑπὸ ὄρειάς τοῦ Παρνασοῦ, ὅπου οἱ Ἕλληνες κατέστρεψαν τῷ 1824 ὑπὸ τὸν Κίτσον Τζαβέλαν τὸν ὑπὸ τὸν Δερβις-πασᾶν τουρκικὸν στρατὸν. Μουσανίτσα (ἄνω καὶ κάτω, 1400 κ.) πατρίς τοῦ Ἀθανασίου Διακού. Μαυρολιθάρι (1100 κ.). Τοπόλια (1500 κ.). Ἄλλα μικρὰ χωρία εἶναι τὰ Ἄσπρα Σπήτια, ἡ Ἁγία Εὐθυμία καὶ ἡ Δεσφίνα.

6'. Ἐπαρχία Δωριδος.

277. Δῆμοι 7.

278. Κάτοικοι 26200.

279. Πόλεις καὶ κῶμαι.— Τὸ Λοιδωρικιον (1100 κ.) πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας, κωμόπολις κειμένη ἐπὶ ὄρεινῆς θέσεως. Βυτρινίτσα (900 κ.) μικρὰ κώμη παρὰ τὴν θάλασσαν. Γρανίτσα (1200 κ.) κώμη ὄρεινὴ καὶ Ἄρποτινα (1600 κ.) κωμόπολις ὄρεινὴ. Ἡ συγκοινωνία ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ταύτῃ, ἕνεκα τοῦ ὄρεινου αὐτῆς ἐδάφους, εἶναι δυσχερής.

5. ΝΟΜΟΣ ΑΙΤΩΛΙΑΣ ΚΑΙ ΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ

280. Ἐκτασίς 5272 τετραγ. χιλιόμετρα.

281. Πληθυσμὸς 129000 κάτοικοι.

282. Ὅρια.— Ὁ νομὸς οὗτος, κατέχων ὀλόκληρον τὸ δυτικὸν τμήμα τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος, ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ νομοῦ Φωκίδος πρὸς Α. μέχρι τοῦ Ἰονίου πελάγους πρὸς Δ. καὶ ἀπὸ τῶν νομῶν Ἄρτης καὶ Εὐρυτανίας καὶ τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου πρὸς Β. μέχρι τοῦ Κορινθιακοῦ καὶ Πατραϊκοῦ κόλπου πρὸς Ν.

283. Κλίμα.— Εἰς μὲν τὰ ὄρεινά τοῦ νομοῦ μέρη τὸ κλίμα εἶναι ψυχρὸν καὶ ὑγιεινόν, εἰς δὲ τὰ νότια καὶ δυτικὰ μετριάζεται τὸ ψυχρὸν τοῦ κλίματος, καθιστάμενον γλυκὺ, ἕνεκα τῆς γειτονικῆς θαλάσσης.

284. Ἐδαφος.— Τὸ ἔδαφος τοῦ νομοῦ εἶναι τὸ πλεῖστον ὄρεινόν καὶ κατὰφυτον· μικρὸν δὲ μέρος αὐτοῦ πρὸς Ν. καὶ Δ. εἶναι πεδινόν.

285. Προϊόντα.— Τὰ σπουδαιότερα τῶν προϊόντων τοῦ νομοῦ εἶναι καπνός, ὀλίγη σταφίς, βαλανίδια, ἀραβόσιτος, ξυλεῖα ξυλάνθρακες, αἶνος, ἔλαιον, κτηνοτροφικὰ προϊόντα καὶ ἰχθύες.

286. Ὅρη.— Τὰ ἀξιολογώτερα ὄρη τοῦ νομοῦ εἶναι ὁ Ἀράκυνθος (Ζυγός), ὄρος χαμηλόν, τὸ Παναϊτωλικόν (Ἀραποκέφαλον), ὄρος κατὰφυτον, κείμενον εἰς τὸ μέσον σχεδὸν τοῦ νομοῦ, τὸ

Μακρόνορος κητάρυτον ἐκ δρυῶν, ἐκ τῶν ὁποίων οἱ κάτοικοι κόπτουσι τὴν οἰκοδομήσιμον ξυλείαν καὶ τέλος τὰ ξηρὰ Ἀκαρνανικὰ ὄρη.

287. **Πεδιάδες.** — Ἡ τοῦ Ἀγρινίου, παράγουσα ἐξαίρετον καπνόν, ἀραβόσιτον καὶ σίτον καὶ ἡ Ἀκαρνανική.

288 **Ποταμοὶ καὶ λίμναι.**— Ὁ Ἀχελῷος, ὁ μέγιστος τῶν ποταμῶν τῆς Ἑλλάδος, πηγάζει ἐκ τῆς Πίνδου, διαρρέει τὸν νομὸν ἀπὸ Β. πρὸς Ν. καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸ Ἴόνιον πέλαγος· ὁ Εὐηνος (Φειδαρις) πηγάζει ἐκ τοῦ Κόρακος καὶ χύνεται εἰς τὸν Πατραϊκὸν κόλπον. *Λίμναι* δὲ ἐν τῷ νομῷ εἶναι ἡ Τριχωνίς καὶ ἡ Λυσιμάχεια, αἱ ὁποῖαι συγκοινωνοῦσι πρὸς ἀλλήλας καὶ μετὰ τοῦ Ἀχελῷου διὰ φυσικῆς αὐλακος· ἡ Ὄζηρος καὶ ἡ Ἀμβρακία. *Λιμνοθάλασσα* δὲ εἶναι ἡ Κυνία, ἐν ἣ ἀλιεύονται οἱ ἰχθύες (κέφαλοι), ἐξ ὧν παράγεται τὸ ὀνομαστὸν αὐγοτάραχον τοῦ Μεσολογγίου.

289. **Νῆσοι.**— Τὸ Βασιλάδι καὶ ἡ Κλείσοβχ, μικραὶ νῆσοι διοικεῖται διὰ τὰς ἐκεῖ νίκας τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῶν Τούρκων 1826, πρὸς τούτοις ὑπάρχουσι καὶ ἄλλαι τινὲς μικραὶ καὶ ἀσήμαντοι.

290. **Συγκοινωνία.**— Πλὴν τῆς σιδηρᾶς ὁδοῦ Κρυονερίου-Μεσολογγίου-Ἀγρινίου, ὁ νομὸς ἔχει καὶ πολλὰς ἀμαξιτοὺς ὁδοὺς, ὑπηρετούσας σήμερον τὴν συγκοινωνίαν μεταξὺ ὅλων τῶν ἀξίων λόγου πόλεων καὶ κωμῶν αὐτοῦ· αἱ σπουδαιόταται τούτων εἶναι αἱ Ναυπάκτου-Μεσολογγίου, Ἀγρινίου-Καρβασαρά-Ἄρτης καὶ ἄλλαι πολλαί.

291. **Βίος καὶ δίαίτα κατοίκων.**— Οἱ κάτοικοι τοῦ νομοῦ ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν κτηνοτροφίαν, τὴν ὑλοτομίαν καὶ τὴν γεωργίαν.

292. **Διοικητικὴ διαίρεσις.** Ὁ νομὸς Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας διαίρεται εἰς πέντε ἐπαρχίας.

1. Μεσολογγίου.

2. Ναυλακτίας.

3. Τριχωνίας.

4. Βάλτου.

5. Βονίτισης καὶ Ἐπαρχίας.

α'. Ἐπαρχία Μεσολογγίου.

293. Δῆμοι 5.

294. Κάτοικοι 28000.

295. Πόλεις καὶ κῶμαι. — *Τὸ Μεσολόγγιον* (8400 κ.) πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ καὶ τῆς ἐπαρχίας, πόλις νέα, κτισθεῖσα πρὸ τριῶν περίπου αἰώνων ὑπὸ ἀλλιέων, κειμένη εἰς τὸν μυχὸν τοῦ ὁμώνυμου κόλπου, τοῦ ὁποίου τὰ ὕδατα εἶναι ἀβυθῆ, ἀποτελοῦντα λιμνοθάλασσαν.

Ἡ πόλις τοῦ Μεσολογγίου ἐγένετο περιώνυμος καὶ ἔνδοξος εἰς τὴν Ἱστορίαν τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως διὰ τὰς τρεῖς πολιορκίας, τὰς ὁποίας ὑπέστη κατὰ τὰ ἔτη 1822, 1823 καὶ 1826 καὶ τὴν ἱστορικὴν ἐξοδὸν τῆς φρουρᾶς αὐτῆς (12 Ἀπριλίου 1826), ἧτις ἐξήγειρε τὸν θαυμασμὸν καὶ τὴν συμπάθειαν ὁλοκλήρου τῆς πεπολιτισμένης Εὐρώπης.

Εἰς τὸ Μεσολόγγιον ἐντὸς καταφύτου κήπου, ὅστις καλεῖται Ἡρῶν, εἶναι ὁ τάφος τοῦ μεγάλου Ἁγγλοῦ ποιητοῦ λόρδου Βύρωνος, ὁ ὁποῖος κατῆλθεν ἐξ Ἀγγλίας, ἐξ ἔρωτος πρὸς τὴν Ἑλλάδα καὶ ἠγωνίσθη μετὰ τῶν Ἑλλήνων τὸν ἀγῶνα τῆς Ἐλευθερίας, καὶ τῶν μεγάλων τέκνων τῆς Ἑλλάδος Μάρκου Μπότσαρη καὶ Κυριακούλη Μκυρομιχάλη. Αἰτωλικὸν (3500 κ.) κεῖται ἐπὶ μικρᾶς νήσου ἐντὸς λιμνοθαλάσσης καὶ συνδέεται μετὰ τὴν ξηρὰν διὰ δύο ξυλίνων γεφυρῶν· συγκοινωνεῖ μετὰ τοῦ Μεσολογγίου διὰ σιδηροδρόμου. Αἱ σπουδαιότεραι κῶμαι τῆς ἐπαρχίας εἶναι Σταμνὰ (1100 κ.), Γαβαλοῦ (800 κ.) καὶ Νεοχώριον (1800 κ.).

6'. Ἐπαρχία Ναυπακτίας.

296. Δῆμοι 7.

297. Κάτοικοι 30600.

298. Πόλεις καὶ κῶμαι. — Ἡ *Ναύπακτος* (2600 κ.) πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας, πόλις παράλιος ἔχουσα τετὸς ἐνε-

τικόν. Πρὸς Ν. τῆς Ναυπάκτου ὑπάρχει τὸ φρούριον Ἀντίρριον-Πλάτανος (1250 κ.) κωμόπολις γεωργική.

γ'. Ἐπαρχία Τριχωνίας.

299. Δῆμοι 4.

300. Κάτοικοι 23800.

301. Πόλεις καὶ κῶμαι.— Τὸ Ἀργείριον (Βραχῶρι, 6800 κ.) παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ Παναιτωλικοῦ, πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας· κεῖται ἐντὸς εὐφύρου πεδιάδος, ἧτις παράγει ἄφθονον καὶ ἐξάριτον καπνόν.

Κεφαλόβρυσον, κώμη ποιμενική· παρὰ τὴν κώμην ταύτην ἔκειτο τὸ ἀρχαῖον Θέρμιον, ἔθθα ἐλατρεύετο ὁ Θέρμιος ἢ Θέσμιος Ἀπόλλων καὶ ὅπου συνήρχετο τὸ Αἰτωλικὸν συνέδριον.

δ'. Ἐπαρχία Βάλτου.

302. Δῆμοι 4.

303. Κάτοικοι 17600.

304. Πόλεις καὶ κῶμαι.— Ὁ Καρθασαῖος (2050 κ.) πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας, κεῖται εἰς τὸν μυχόν τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου.

Λεπενοῦ (1150 κ.) κωμόπολις μικρά, τῆς ὁποίας οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν γεωργίαν.

Ἡ ἐπαρχία αὕτη παράγει ἄφθονα βαλανίδια καὶ ξυλείαν ἐκ τοῦ ὄρους Μακρυπόρου.

ε'. Ἐπαρχία Βονίτσης καὶ Ξηρομέρου.

305. Δῆμοι 5.

306. Κάτοικοι 29000.

307. Πόλεις καὶ κῶμαι.— Ἡ Βόνιτσα (1800 κ.), πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας, κειμένη ἐπὶ ὠραίας τοποθεσίας. Οὐ μακρὰν τῆς Βονίτσης κεῖται τὸ Ἄκτιον, ἔχον ὄχυρὸν φρούριον. Ζαθέρδα (1800 κ.), Ἄστακος (1300 κ.), Κατοχή (1400 κ.) καὶ Κκτοῦνα (1650 κ.) αἱ ἀξιολογώτεροι κῶμαι τῆς ἐπαρχίας.

6. ΝΟΜΟΣ ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ

308. Ἐκτασίς 2218 τετραγ. χιλιόμετρα.

309. Πληθυσμὸς 44000 κάτοικοι.

310. Ὅρια. — Ὁ νομὸς οὗτος δὲν βρέχεται οὐδαμῶθεν ὑπὸ θαλάσσης καὶ περιβάλλεται πρὸς Β. ὑπὸ τῶν νομῶν Ἄρτης καὶ Καρδίτσης, πρὸς Ν. καὶ Δ. ὑπὸ τοῦ νομοῦ Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας καὶ πρὸς Α. ὑπὸ τῶν νομῶν Φθιώτιδος καὶ Καρδίτσης.

311. Κλίμα. — Ὡς ἐκ τοῦ ὄρεινοῦ τοῦ νομοῦ τούτου τὸ κλίμα εἶναι ψυχρὸν καὶ ὑγιεινόν.

312. Ἐδαφός. — Λίαν ὄρεινὸν καλυπτόμενον ὑπὸ πυκνοτάτων δασῶν.

313. Προϊόντα. — Εὐλεία καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα.

314. Ὅρη. — Ὁ Τυμφρηστός, τὰ ὄρη τῶν Ἀγράφων, ἡ Ὀξειά, ἅπαντα δασώδη καὶ κατάφυτα καὶ τὸ Παναϊτωλικόν.

315. Ποταμοί. — Ὁ νομὸς διαρρέεται ὑπὸ πολλῶν μικρῶν παραποτάμων τοῦ Ἀχελώου.

316. Συγκοινωνία. — Ἡ συγκοινωνία ἐν τῷ νομῷ εἶναι δυσκολωτάτη ἕνεκ τοῦ ὄρεινοῦ ἐδάφους· σπουδαιότερα ἀμαξιτὸς ὁδὸς εἶναι ἡ τοῦ Καρπενησίου-Λαμίας.

317. Βίος καὶ δίαίτια κατοίκων. — Οἱ πλεῖστοι τῶν κατοίκων τοῦ νομοῦ ζῶσι βίον ποιμενικόν· ἐπίσης ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν ὑλοτομίαν.

318. Διοικητικὴ διαίρεσις. — Ὁ νομὸς οὗτος ἀποτελεῖται ἐκ τῆς ὁμωνύμου αὐτῷ ἐπαρχίας.

Ἐπαρχία Εὐρυτανίας.

319. Δῆμοι 9.

320. Κάτοικοι 44000.

321. Πόλεις καὶ κῶμαι. — Τὸ Καρπενήσιον (2030 κ.) πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας καὶ τοῦ νομοῦ, κεῖται παρὰ τοὺς

πρόποδας τοῦ Τυμφρηστοῦ· πλησίον τούτου ἐφρονεύθη τῷ 1823 ὁ Μάρκος Μπότσαρης, πολεμῶν τοὺς Τούρκους.

Κῶμαι ἀξιολογώτεραι ἐν τῷ νομῷ τούτῳ εἶναι ὁ Προυσὸς (1200 κ.), τὰ Φουρνὰ (1500 κ.), τὸ Κρίκελλον (1200 κ.), τὰ Ἀγροφκ (800 κ.), τὸ Κεράτσοβον (900 κ.) καὶ ἡ Γρανίτσα (1200 κ.)

Β'. ΕΛΕΥΘΕΡΑ ΗΠΕΙΡΟΣ

322. Ἐκτασίς 1390 τετραγ. χιλιόμετρα.

323. Πληθυσμὸς 39500 κάτοικοι.

324. Διοικητικὴ διαίρεσις. — Τὸ μικρὸν τοῦτο τμήμα τῆς ὅλης Ἠπείρου παρεχωρήθη κατὰ τὸ 1881 εἰς τὴν Ἑλλάδα ὑπὸ τῆς Τουρκίας καὶ ἀποτελεῖ σήμερον τὸν νομὸν Ἄρτης.

7. ΝΟΜΟΣ ΑΡΤΗΣ

325. Ὅρια — Ἡ μικρὰ καὶ στενὴ αὐτῆ λαοῖς, ἐξ ἧς ὁ νομὸς ἀποτελεῖται, ἐκτείνεται ἀπὸ τῶν νομῶν Τρικκάλων καὶ Καρδίτσης πρὸς Α. μέχρι τοῦ ποταμοῦ Ἀρχύθου, ὅστις εἶναι τὸ φυσικὸν πρὸς Δ. ὄριον τοῦ νομοῦ ἀπὸ τῆς λοιπῆς Ἠπείρου, καὶ ἀπὸ τῶν νομῶν Αἰτωλίας καὶ Ἀκρηνάικας, Εὐρυτανίας καὶ τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου πρὸς Ν. μέχρι τοῦ ὄρους Λάχμονος πρὸς Β.

326. Κλίμα. — Εἰς μὲν τὰ Β. τοῦ νομοῦ εἶναι ψυχρὸν καὶ ὑγιεινόν, εἰς δὲ τὰ Ν. ἕνεκα τῶν πολλῶν βροχῶν ὑγρὸν καὶ νοσηρὸν.

327. Ἐδαφος. — Τὸ ἔδαφος τοῦ νομοῦ εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὄρεινόν, διότι ἐν αὐτῷ διακλκδοῦνται ἀπὸ Β. πρὸς Ν. τὰ ὄρη Τζουμέρικα· μικρὸν δ' αὐτοῦ τμήμα πρὸς Ν. παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἀρχύθου εἶναι πεδινόν καὶ εὐφορον.

328. Προϊόντα. — Τὰ ἀξιολογώτερα τῶν προϊόντων τοῦ νομοῦ εἶναι καπνός, ἀρχβοσίτος, ἐσπεριδοειδῆ, ἔλαιον, κτηνοτροφικὰ προϊόντα κλπ.

329. **Όρη.**—Τὰ Τζουμέρκα, ἐκτεινόμενα ἀπὸ Β. πρὸς Ν. καὶ καταλήγοντα μέχρι τοῦ Μακρυνόρου.

330. **Πεδιάδες.**— Ἡ ἐλώδης πεδιάς τῆς Ἄρτης, ἐκτεινόμενη ἀπὸ τῆς πόλεως Ἄρτης μέχρι τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου.

331. **Ποταμοί.**—Ὁ Ἄραχθος πηγάζει ἐκ τῆς Πίνδου καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸν Ἀμβρακικὸν κόλπον.

332. **Κόλποι.**—Ὁ Ἀμβρακικὸς κόλπος ἢ ὁ τῆς Ἄρτης.

333. **Συγκοινωνία.**— Ἡ ἐν τῷ νομῷ συγκοινωνία εἶναι δυσχερεστάτη, διότι πλὴν τῆς ἀμυγδαλιῶν ὁδοῦ Ἄρτης-Καρβα-σπρα οὐδεμίαν ἄλλην ὑπάρχει ἐν αὐτῷ.

334. **Βίος καὶ διαίτα κατοίκων.**— Οἱ κάτοικοι τοῦ νομοῦ ἀσχολοῦνται εἰς τὴν κτηνοτροφίαν καὶ τὴν γεωργίαν.

335. **Διοικητικὴ διαίρεσις.**— Ὁ νομὸς οὗτος ἀποτελεῖται ἐκ μίτης ὁμωνύμου ἐπαρχίας, ἐχούσης 8 δήμους.

336. **Πόλεις καὶ κῶμαι.**— Ἡ Ἄρτα (7500 κ.) πρωτεύουσα νομοῦ, πόλις παλαιὰ κειμένη ἐπὶ τῇ ἀριστερᾷ ὄχθῃ τοῦ Ἀράχθου, ἀκανόνιστος, μὲ ὁδοὺς στενάς καὶ λιθοστρώτους, συνδεομένη μετὰ τοῦ ἀπέναντι τουρκικοῦ ἐδάφους τῆς Ἠπείρου διὰ λιθίνης γεφύρας, ὀνομαστῆς διὰ τὴν ἀρχαιότητα καὶ στερεότητα αὐτῆς.

Οἱ παρὰ τὴν Ἄρταν κατάφυτοι κῆποι παράγουσιν ἐξαίρετα πορτοκαλῖα καὶ λεμόνια.

Πέτα (1400 κ.) κώμη ὀνομαστὴ παρὰ τὴν Ἄρταν, διότι κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν ἐπανάστασιν ἐφονεύθησαν ἐκεῖ πολλοὶ Σουλιῶται καὶ φιλέλληνες μαχόμενοι πρὸς τοὺς Τούρκους.

Ἄγναντα (1200 κ.), Πράμαντα (2850 κ.), Καλαρρῦται (1200 κ.), Βουλγαρέλιον (1400 κ.) καὶ Σχορετσάνοι (1200 κ.) κῶμαι ὄρειναί.

Γ'. ΘΕΣΣΑΛΙΑ

337. Ἐκτασίς 11814 τετραγ. χιλιόμετρα.

338. Πληθυσμὸς 356000 κάτοικοι.

339. **Όρια.**— Ἡ Θεσσαλία ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ νομοῦ Ἄρ-

της πρὸς Δ. μέχρι τοῦ Αἰγαίου πελάγους πρὸς Α. καὶ ἀπὸ τῶν νομῶν Εὐρυτανίας καὶ Φθώτιδος πρὸς Ν. μέχρι τοῦ Ὀλύμπου καὶ τῆς χαμηλῆς σειρᾶς λόφων ἐναλασσομένων καὶ ἐκτεινομένων ἐξ Α. πρὸς Δ. ἀπὸ τοῦ Ὀλύμπου μέχρι τῆς Πίνδου καὶ οἱ ὅποιοι ἀποτελοῦντες φυσικὴν ὄφρῃ χωρίζουσι ταύτην ἀπὸ τῆς Τουρκίας πρὸς Β.

Παρεχωρήθη δὲ ἡ Θεσσαλία πλὴν μικροῦ αὐτῆς μέρους, μετὰ τοῦ νομοῦ Ἄρτης, εἰς τὴν Ἑλλάδα κατὰ τὸ 1881.

Ὀλόκληρος ἡ Θεσσαλία εἶναι χώρα λίαν πεδινή καὶ εὐφροτάτη περικλειομένη ὑπὸ ὄρεων. Ἀπετέλει δὲ εἰς πλαιοτάτατος ἐποχᾶς λίμνην, ἧς τὰ ὕδατα ἐχύθησαν πρὸς Α. εἰς τὸ Αἶγαϊον πέλαγος διὰ τῆς κοιλάδος τῶν Τεμπῶν.

340. Διοικητικὴ διαίρεσις. — Ἡ Θεσσαλία διαίρεται διοικητικῶς εἰς τέσσαρας νομούς.

1. Τρικκάλων.
2. Καρδίτσης.
3. Λαρίσης.
4. Μαγνησίας.

8. ΝΟΜΟΣ ΤΡΙΚΚΑΛΩΝ

341. Ἐκτασίς 3060 τετραγ. χιλιόμετρα.

342. Πληθυσμὸς 96000 κάτοικοι.

343. Ὅρια. — Ὁ νομὸς οὗτος ἔχει πρὸς Β. μὲν τὰ Χασιώτικα (Καμβούνια) ὄρη, χωρίζοντα τὸν νομὸν ἀπὸ τῆς Μακεδονίας, πρὸς Ν. τὸν νομὸν Καρδίτσης, πρὸς Α. τὸν νομὸν Λαρίσης καὶ τὴν Μακεδονίαν καὶ πρὸς Δ. τὸν νομὸν Ἄρτης καὶ τὴν Τουρκικὴν Ἠπειρον.

344. Κλίμα. — Τὸ κλίμα τοῦ νομοῦ εἶναι ὑγιεινόν· ψυχρὸν μὲν καὶ ὑγρὸν τὸν χειμῶνα, πολὺ δὲ θερμὸν τὸ θέρος.

345. Ἔδαφος. — Τὸ ἔδαφος τοῦ νομοῦ εἶναι πεδινὸν καὶ εὐφορον, μόνον δὲ πρὸς Β. εἶναι ὄρεινόν.

346. Προϊόντα. — Τὰ κυριώτερα τῶν προϊόντων τοῦ νομοῦ εἶναι δημητριακοὶ καρποί, ὄρυζα, καπνός, σήσαμον, μεταψηφιοποιήθηκε ἀπὸ το Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

Ξα καὶ πλῆθος κτηνοτροφικῶν προϊόντων· εἰσήχθη δὲ πρὸ ὀλίγων ἐτῶν καὶ ἡ καλλιέργεια τῶν τεύτλων (κοκκίνο γουλίων), ἐξ ὧν παράγεται ἰκκνή ποσότης σακχάρου.

347. **Όρη.**— Ἡ Πίνδος, σχηματίζουσα πολλές ὄροσειράς, αἰτίνες διακλαδοῦνται κατὰ διαφόρους διευθύνσεις εἰς τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα καὶ τὴν Ἠπειρον· ὄρος κατ' ἐξοχὴν δασῶδες ἔχον τὰς κορυφὰς αὐτοῦ χιονοσκεπεῖς. Τὰ Χριστιώτικα, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦσι τὸ φυσικὸν τοῦ νομοῦ ὄριον ἀπὸ τῆς Τουρκίας.

348. **Πεδιάδες.**— Ὁ νομὸς οὗτος ἔχει μίαν μόνην πεδιάδα, ἡ ὁποία ἔχει καὶ διάφορα ὀνόματα εἰς τὰ διάφορα τοῦ νομοῦ μέρη· ἡ πεδιάς αὕτη ἐκτείνεται ἀπὸ Β πρὸς Ν.

349. **Ποταμοί.**— Ὁ Πηνειὸς πηγάζει ἐκ τῆς Πίνδου διαρρέει τὴν πεδιάδα τοῦ νομοῦ, δέχεται τὰ ὕδατα πολλῶν παραποτάμων, ὧν σπουδαιότεροι εἶναι ὁ Ληθίος (Τρικκαλινός) καὶ ὁ Ἀπιδανός (Φαρσαλίτικος) καὶ ἐκβάλλει εἰς τὴν Θεσσαλίαν κόλπον (Αἰγαῖον).

350. **Συγκοινωνία.**— Ἡ συγκοινωνία εἰς τὸν νομὸν εἶναι ἀνεπτυγμένη ἀρκούντως, διότι ἐκτός τῆς σιδηρᾶς ὁδοῦ, ἣτις ἀπὸ Ν. πρὸς Β. διασχίζει τὸν νομὸν μέχρι τῆς Καλαμπάκας, ἔχει καὶ πλείστας ἀμαξιτοῦς ὁδοὺς, αἱ ὁποῖαι συνδέουσι τὰς πόλεις καὶ τὰς κώμας αὐτοῦ· σπουδαιότεραι τούτων εἶναι ἡ Τρικκάλων-Λαρίσης, Τρικκάλων-Καρδίτσης, Τρικκάλων-Καλαμπάκας καὶ πολλαὶ ἄλλαι, ὑπηρετοῦσαι σημαντικῶς τὴν μεταφορὰν τῶν ποικίλων τοῦ νομοῦ προϊόντων. Εἰς τὰ ὄρεινά, πρὸς Β. τοῦ νομοῦ μέρη ἡ συγκοινωνία εἶναι ὀλίγον δυσχερὴς.

351. **Βίος καὶ διαίτα κατοίκων.**— Οἱ κάτοικοι τοῦ νομοῦ ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν, τὴν κτηνοτροφίαν καὶ τὸ ἐμπόριον.

352. **Διοικητικὴ διαιρέσις.**— Ὁ νομὸς Τρικκάλων διαιρεῖται εἰς δύο ἐπαρχίας.

1. Τρικκάλων.
2. Καλαμπάκας.

α. Ἐπαρχία Τρικκάλων.

353. Δῆμοι 7.

354. Κάτοικοι 67500.

355. Πόλεις καὶ κῶμαι. — Τὰ Τρικκαλα (21500 κ.) πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ καὶ τῆς ἐπαρχίας, ἀρχαία Τρίκκη διασχίζεται ὑπὸ τοῦ παραποτάμου τοῦ Πηνειοῦ Ληθαίου. Ἡ ἐμπορικωτέρα πόλις τῆς Θεσσαλίας μετὰ τὸν Βόλον, μεθ' οὗ συνδέεται διὰ σιδηροδρόμου. Μεταξὺ τῶν κατοίκων αὐτῆς εἶναι καὶ πολλοὶ Μωαμεθανοὶ καὶ Ἰουδαῖοι.

Ζάρκος (1180 κ.), κώμη κειμένη παρὰ τὰ Ἑλληνοτουρκικὰ σύνορα, Τσιότιον (1100 κ.), Γαρδίκιον (2400 κ.), καὶ τὰ Μεγάλα Καλύβια (2000 κ.).

β. Ἐπαρχία Καλαμπάκας.

356. Δῆμοι 7.

357. Κάτοικοι 28500.

358. Πόλεις καὶ κῶμαι. — Ἡ Καλαμπάκα (2350 κ.) ἀρχαία Σταγοί. Πηλῆσιον τῆς Καλαμπάκας εἶνε τὰ Μετέωρα, βράχοι ἀποκρημνόμενοι καὶ ὑψηλοί, σχεδὸν κυλινδρικοί, κωνικοὶ καὶ μεμονωμένοι· ἐπ' αὐτῶν ὑπῆρχον 24 περίπου μοναί, κτισθεῖσαι ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν· σήμερον σώζονται μόνον ἑπτὰ, κατοικούμεναι ὑπὸ μοναχῶν. Ἡ εἰς αὐτὰς ἀνάβασις γίνεται διὰ κοφίνων, δικτύων ἢ κρεμαστῶν κλιμάκων.

Μαλακάσιον (1300 κ.), κώμη ὄρεινὴ καὶ Καστανία (1200 κ.).

9. ΝΟΜΟΣ ΚΑΡΑΪΤΣΗΣ

359. Ἐκτασίς 2532 τετραγ. χιλιόμετρα.

360. Πληθυσμὸς 81000 κάτοικοι.

361. Ὅρια. — Ὁ νομὸς οὗτος ἐκτείνεται πρὸς Β. μέχρι τοῦ νομοῦ Τρικκάλων, πρὸς Ν. μέχρι τοῦ νομοῦ Φθιώτιδος καὶ Εὐρυτανίας, πρὸς Α. μέχρι τοῦ νομοῦ Λαρίσης καὶ πρὸς Δ. μέχρι τοῦ νομοῦ Ἄρτης.

362. Κλίμα. — Τὸν μὲν χειμῶνα ὑγρὸν καὶ ψυχρὸν τὸ δὲ θέρος θερμὸν καὶ ξηρὸν. Ἡ φηλοποίηση ἀπο το Ἰνστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

363. **Ἔδαφος.** — Τὸ ἔδαφος τοῦ νομοῦ εἶναι πεδινόν.

364. **Προϊόντα.** — Τὰ προϊόντα τοῦ νομοῦ εἶναι κυρίως δημητριακοὶ καρποὶ καὶ κτήνη διάφορα (πρόβατα, βόες, βούβαλοι, ἵπποι κλπ).

365. **Ὅρη.** — Πρὸς τὸ Δ. μέρος τοῦ νομοῦ ἐκτείνονται αἱ τελευταῖαι ὄροσειραὶ τῆς Πίνδου (Καρὰχ 2124 μ. Τζουρνάτα 2168 μ.).

366. **Πεδιάδες.** — Ὁλόκληρος ὁ νομὸς ἀποτελεῖ μεγάλην καὶ ἐκτεταμένην εὐφορον πεδιάδα τὴν τῆς Καρδίτσας.

367. **Ποταμοί.** — Ποταμοὺς ὁ νομὸς δὲν ἔχει, διαρρέεται ἕως ὑπὸ πολλῶν παραποτάμων τοῦ Πηνειοῦ, τῶν ὁποίων σπουδαιότεροι εἶναι ὁ Ἀπιδανὸς (Φερσαλίτικος), ὁ Ἐνιπεύς, ὁ Σοφαδίτικος καὶ ὁ Καλέντζης.

368. **Συγκοινωνία.** — Ὁ νομὸς διασχίζεται ὑπὸ τῆς σιδηρᾶς ὁδοῦ Βόλου - Καρδίτσας - Τρικάλων - Καλαμπάκας καὶ πολλῶν ἁμαξιτῶν ὁδῶν, αἱ ὁποῖαι συνδέουν τὰς σημαντικώτερας κώμας αὐτοῦ μετὰ τῶν ἄλλων πόλεων καὶ κωμῶν γειτονικῶν νομῶν.

369. **Βίος καὶ διαίτα κατοίκων.** — Οἱ κάτοικοι τοῦ νομοῦ ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν κτηνοτροφίαν, τὴν γεωργίαν καὶ ὀλίγοι εἰς τὸ ἐμπόριον.

370. **Διοικητικὴ διαίρεσις.** — Ὁ νομὸς ὁλόκληρος ἀποτελεῖ μίαν ἐπαρχίαν, τὴν ὀμώνυμον αὐτῷ, διαιρουμένην εἰς 13 δήμους.

Ἐπαρχία Καρδίτσας.

371. **Πόλεις καὶ κῶμαι.** — Ἡ Καρδίτσα (9500 κ.) πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ καὶ τῆς ἐπαρχίας ἐκτιμημένη ἐπὶ μικροῦ ὑψώματος ἐπὶ τῶν ὄχθων τοῦ παραποτάμου τοῦ Πηνειοῦ Καλέντζη.

Παλαμᾶς (3560 κ.), Φανάριον (1840 κ.), Σοφάδες (1900 κ.), κωμοπόλεις γεωργικαί.

Παχραπράσταινα (1350 κ.), Μεσενικόλας (1200 κ.) καὶ Ρεντίνα (1400 κ.), κῶμαι γεωργικαὶ καὶ ποιμενικαί.

10. ΝΟΜΟΣ ΛΑΡΙΣΗΣ

372. **Ἐκτασίς** 4202 τετραγ. χιλιόμετρα.

373. **Πληθυσμός** 87000 κάτοικοι.

374. **Ὅρια.** — Ὁ νομός οὗτος πρὸς Β. ὀρίζεται ὑπὸ τῆς Τουρκικῆς Θεσσαλίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῶν νομῶν Φθιώτιδος καὶ Μαγνησίης, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Αἰγαίου πελάγους καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τῶν νομῶν Καρδίτσης καὶ Τρικκάλων.

375. **Κλίμα.** — Τὸν μὲν χειμῶνα τὸ κλίμα εἶναι ψυχρὸν καὶ ὑγρὸν, τὸ δὲ θέρος θερμὸν· οἱ ἄνεμοι ἐν τῷ νομῷ τούτῳ εἶναι σπάνιοι καὶ ἀσθενοὺς ἐντάσεως.

376. **Ἐδαφός.** — Τὸ πλεῖστον τοῦ ἐδάφους τοῦ νομοῦ τούτου εἶναι πεδινόν, πλὴν τοῦ πρὸς Β. καὶ Α. μικροῦ αὐτοῦ μέρους, τὸ ὅποσον εἶναι ὄρεινόν.

377. **Προϊόντα.** — Ὁ νομός οὗτος, ὡς καὶ οἱ ἄλλοι Θεσσαλικοὶ νομοί, παράγει δημητριακοὺς καρπούς, ἀραβόσιτον, κκαπνόν, χόρτον, σήσαμον, ὄσπρια, μέταξαν καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα.

378. **Ὄρη.** — Ὁ Ὄλυμπος πρὸς Β. τὸ ὑψηλότερον ὄρος τῆς Ἑλλάδος πολυκόρυφος, χιονοσκεπῆς καὶ νεφοσκεπῆς πάντοτε τὰς κορυφὰς αὐτοῦ κατὰ τὸν χειμῶνα. Εἶναι τὸ φυσικὸν ὄριον τῆς Θεσσαλίας καὶ τῆς Τουρκίας καὶ μόνον αἱ μεσημβριναὶ αὐτοῦ διακλαδώσεις εἰσέρχονται εἰς τὸν νομὸν. Ὁ Ὄλυμπος εἰς τὴν ἀρχαιότητα ἔθεωρεῖτο κατοικία τῶν Θεῶν, κατὰ δὲ τοῦ χρόνου τῆς δουλείας ἦτο ἐνδικαίτημα καὶ καταφύγιον τῶν κλεφτῶν. Ἐπ' αὐτοῦ ζῶσι καὶ ἄγρια ζῷα λύκοι, ἀλώπεκες, ἀγριόχοιροι, δορκάδες κλπ. Αἱ χαμηλαὶ καὶ μεγκλοπρεπεῖς τοῦ Ὄλύμπου κλιτύες εἶναι δασῶδεις καὶ κατὰφυτοι.

Ἡ Ὄσσα (Κίσσαχος), ὄρος χαμηλότερον τοῦ Ὄλύμπου κωνοειδὲς καὶ δασῶδες καὶ τὸ Μυροβούριον ὄροσειρὰ τῆς Ὀσσης.

379. **Πεδιάδες** — Ὁ νομὸς ἐκτείνεται εἰς μίαν καὶ μόνην πεδιάδα, λαμβάνουσαν διάφορα ὀνόματα (Λαρίσης, Φαρσάλων κλπ.)· εἶναι ξηρὰ καὶ ἀδενδρὸς τὸ πλεῖστον ἀλλ' εὐφωτιστή.

Μεταξύ δὲ τοῦ Ὀλύμπου καὶ τῆς Ὀσσης ἐκτείνεται ἡ περίφημος διὰ τὰς φυσικὰς αὐτῆς κκλλονάς, κοιλάς τῶν Τεμπῶν, κατάφυτος ἐκ πλατάνων καὶ δαφνῶν.

380. Ποταμοὶ καὶ λίμναι.— Ὁ Πηνειὸς πηγάζει ἐκ τῆς Πίνδου, διαρρέει τὴν πεδιάδα, δέχεται διὰ παραποτάμων πάντα τὰ ὕδατα αὐτῆς καὶ ἐκβάλλει διὰ τῶν Τεμπῶν εἰς τὸν Θερμαϊκὸν κόλπον. *Λίμναι* δὲ εἶναι ἡ Ἄσκουρις (Νεζερός), περιβαλλομένη ὑπὸ λόφων, ἡ Βοιβῆς (Κάρλα) καὶ παρ' αὐτὴν ἡ ἐλώδης Νεσσωνίς.

381. Συγκοινωνία.— Πλὴν τῆς σιδηρᾶς ὁδοῦ Λαρίσης-Βόλου, ὁ νομὸς ἔχει καὶ πλῆθος ἀμαξιτῶν ὁδῶν, δι' ὧν ἡ συγκοινωνία καθίσταται εὐκολωτάτη μεταξὺ τῶν πόλεων καὶ τῶν κωμῶν τοῦ νομοῦ τούτου καὶ τῶν γειτονικῶν νομῶν. Σπουδαιότεραι ὁδοὶ εἶναι ἡ Λαρίσης-Βόλου, Λαρίσης-Τυρνάβου, Λαρίσης-Τρικκάλων, Λαρίσης-Ἀγυιάς, Λαρίσης-Φαρσάλων, Λαρίσης-Τεμπῶν.

382. Βίος καὶ διαίτα κατοίκων—Οἱ κάτοικοι τοῦ νομοῦ ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν, τὴν κτηνοτροφίαν, τὸ ἐμπόριον, τὴν σφροτροφίαν, τὴν ὑφαντουργίαν, τὴν ὑλοτομίαν καὶ ὀλίγοι εἰς τὴν ναυτιλίαν.

383. Διοικητικὴ διαίρεσις.—Ὁ νομὸς Λαρίσης διαίρεται εἰς τέσσαρας ἐπαρχίας.

1. Λαρίσης.
2. Φαρσάλων.
3. Ἀγυιάς.
4. Τυρνάβου.

α'. Ἐπαρχία Λαρίσης.

384. Δῆμοι 8.

385. Κάτοικοι 40600.

386. Πόλεις καὶ κῶμαι.— Ἡ Λάρισα (15400 κ.) πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ καὶ τῆς ἐπαρχίας, ἐκτισμένη εἰς τὴν δεξιάν τοῦ Πηνειοῦ ὄχθην, πόλις ἀρχαιοτάτη πελασγικῆ· εἰς αὐτὴν

κατ' ἀρχαίαν παράδοσιν ἀπέθανεν ὁ περιώνυμος ἰατρός Ἴπποκράτης· ἡ πόλις ἔχει ἐπὶ μικροῦ λόφου φρούριον, ὅπου ὑπῆρχεν ἡ ἀρχαία ἀκρόπολις αὐτῆς· ἔχει ἀκμαῖον ἐμπορίον καὶ κατοικεῖται ὑπὸ πολλῶν Ἰσραηλιτῶν καὶ Τούρκων.

Μέγα Κεσερλί (1520 κ.) κώμη γεωργικὴ κατὰφυτος ἐξ ὀπωροφόρων δένδρων παρὰ τοὺς πρόποδας τῆς Ὀσσης. Ἀμπελάκια (1500 κ.) κώμη παρὰ τὴν εἴσοδον τῆς κοιλάδος τῶν Τεμπῶν, κατὰφυτος καὶ ὀνομαστὴ διὰ τὴν ἄλλοτε ἀκμάζουσαν ἐκεῖ ὑφαντουργίαν. Νεμπεγλέρ (1200κ.), Μαϊμούλη (1200κ.) καὶ Τοπουζλάρ (1500).

β'. Ἐπαρχία Φαρσάλων.

387. Δῆμοι 3.

388. Κάτοικοι 10500.

389. Πόλεις καὶ κῶμαι.— *Τὰ Φάρσαλα* (2100 κ.) ἐπὶ ὠραίας ἀλλὰ νοσιῶδους, ἕνεκα τῶν γειτονικῶν ἐλῶν, τοποθεσίας· παράγει κυρίως καπνὸν καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα. Ἡ πόλις αὕτη ἦτο ὀνομαστὴ κατὰ τὴν ἀρχαιότητα, διότι παρ' αὐτὴν ὁ Καῖσαρ ἐνίκησε (48 π. Χ.) τὸν Πομπήιον. Πρὸς Α. τῶν Φαρσάλων ὑψοῦται μικρὰ λοφοσειρὰ καλουμένη Κυνὸς κεφαλαί, ὅπου ὁ Πελοπίδας ἔπεσε μαχόμενος (364 π. Χ.) πολεμῶν πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον, τὸν τύραννον τῶν Φερῶν καὶ τῷ 197 π. Χ. ὁ Τίτος Φλαμίνιος, Ρωμαῖος στρατηγός, ἐνίκησε Φίλιππον τὸν Γ' βασιλέα τῆς Μακεδονίας.

γ'. Ἐπαρχία Ἀγυιᾶς.

390. Δῆμοι 3.

391. Κάτοικοι 15900.

392. Πόλεις καὶ κῶμαι.— *Ἡ Ἀγυιά* (2500 κ.) πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας παρὰ τοὺς πρόποδας τῆς Ὀσσης· ἔχει ἄφθονα ὕδατα καὶ πλῆθος μωρεῶν καὶ ἄλλων καρποφόρων δένδρων· παράγει μέταξαν, οἶνον καὶ ὀλίγον βάμβακα· ἤκμαζε καὶ ἐνταῦθα ἄλλοτε ἡ ὑφαντουργία. Τσάγεζι (400 κ.) μικρὰ παράλιος κώμη παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Πηνειοῦ, τῆς ὁποίας αἱ κῶ-

τοικοι ασχολοῦνται εἰς τὴν ναυτιλίαν. Κεραμίδι (1350 κ.), κώμη εὐφορος καὶ κατάφυτος ὑπὸ καστνεῶν.

δ'. Ἐπαρχία Τυρνάβου.

393. Δῆμοι 3.

394. Κάτοικοι 20000.

395. Πόλεις καὶ κῶμαι.— Ὁ Τύρναβος (5550 κ.) πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας κειμένη παρὰ τὸν παραπόταμον τοῦ Πηνειοῦ Τιταρήσιον (Ἐηρήϊον)· εἶναι κατάφυτος ἐκ μωρεῶν καὶ ἀμπέλων· οἱ κάτοικοι αὐτῆς ασχολοῦνται ἰδίως εἰς τὴν βομβυκοτροφίαν, τὴν γεωργίαν, τὴν ὑφαντουργικὴν βαμβακίνων ὑφασμάτων καὶ τὸ ἐμπόριον. Καζακλάρ (2500 κ.), κώμη εὐφορωτάτη, ἔχουσα ἀφθονα ὕδατα. Ραψάνη (2150 κ.) κωμόπολις παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ Ὀλύμπου, κατάφυτος ἐξ ἀμπέλων καὶ παράγουσα ἐξάριτον οἶνον. Νεζερός (1000 κ.) καὶ Δερελιῆ (1600 κ.) κῶμαι γεωργικαὶ παρὰ τὰ σύνορα.

11. ΝΟΜΟΣ ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ

396. Ἐκτασίς 2020 τετραγ. χιλιόμετρα.

397. Πληθυσμὸς 92000 κάτοικοι.

398. Ὅρια.— Ὁ νομὸς οὗτος κατέχει τὴν μεταξὺ τῶν νομῶν Λαρίσης καὶ Φθιώτιδος ἀπ' ἐνός καὶ τοῦ Αἰγαίου πελάγους ἀπ' ἑτέρου χώραν, ἥτις εἶναι ἡ πλουσιωτέρα τῆς Θεσσαλίας εἰς βλάστησιν καὶ παραγωγὴν καὶ ἐφ' ἧς ὑψοῦται τὸ κατάφυτον ὄρος Πήλιον.

399. Κλίμα.— Τὸ κλίμα τοῦ νομοῦ εἶναι ὁρσοερὸν καὶ ὑγρῶν τὸ θέρος, μετρίως δὲ ψυχρὸν τὸν χειμῶνα· χιῶν καλύπτει συνηθέστατα τὸ Πήλιον καὶ ἀφθονοὶ βροχαὶ ποτίζουσιν ὄλοκληρον τὸν νομόν.

400. Ἐδαφος.— Τὸ ἔδαφος τοῦ νομοῦ εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον πεδινὸν καὶ εὐφορώτατον, πλὴν τοῦ Α. μέρους αὐτοῦ, ἐφ' οὗ ἐξαπλοῦται ἀπὸ Β. πρὸς Ν. τὸ Πήλιον καὶ σχηματίζει τὴν χερσόνησον Μαγνησίαν.

401. **Προϊόντα.**— Πολλά καὶ ποικίλα εἶναι τὰ προϊόντα τοῦ νομοῦ· δημητριακοὶ καρποί, κκπνὸς ἐκλεκτός, μῆλα τὰ εὐγευστότερα τῆς Ἑλλάδος, ὀπῶραι παντός εἴδους, ἔλκιον, ἐλαίαι, κάστανα, κλπ. Ταῦτα πάντα ἐν μεγάλῃ ἀφθονίᾳ παράγονται καὶ ἐξάγονται εἰς ὅλα τὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ.

402. **Ὄρη.**— Τὸ Πήλιον, ὄρος κατάφυτον, τὸ ὅποιον καταλήγει πρὸς Ν. εἰς τὴν θάλασσαν καὶ σχηματίζει τὴν Σηπιάδα ἄκραν.

403. **Πεδιάδες.**— Ἡ τοῦ Ἀλμυροῦ, παράγουσα ἐξαίρετον καπνὸν καὶ ἡ τῶν Φερῶν.

404. **Λίμναι.**— Ἡ Βοιθηΐς (Κάρλα).

405. **Νῆσοι.**— Εἰς τὸν νομὸν Μυνησιᾶς ἀνήκουσι καὶ αἱ νῆσοι Βόρειοι Σποράδες (Σκιάθος, Σκόπελος, Ἀλόνησος καὶ ἄλλαι μικραί).

406. **Κόλποι.**— Ὁ Παγασητικὸς καὶ λιμὴν ὁ τοῦ Βόλου.

407. **Συγκοινωνία.**— Ἐκτὸς τοῦ σιδηροδρόμου, ὅστις συνδέει τὸν Βόλον μὲ τὰς κυριώτερας πόλεις τῆς Θεσσαλίας καὶ τοῦ σιδηροδρόμου Βόλου-Λαχωνίων, ὁ νομὸς οὗτος ἔχει πλείστας ἀμαξιτοὺς ὁδοὺς, αἱ ὅποῖαι συνδέουσι τὴν πρωτεύουσιν αὐτοῦ μὲ ἀπάσας τὰς πόλεις καὶ κώμας. Καὶ ἡ διὰ θαλάσσης συγκοινωνία τῆς πρωτεύουσας τοῦ νομοῦ μετὰ τῶν λοιπῶν τοῦ κράτους μερῶν εἶναι λίαν ἀνεπτυγμένη.

408. **Βίος καὶ διαίτα κατοίκων.**— Πλὴν τῶν κατοίκων τῆς ἐπαρχίας Σκοπέλου, οἵτινες τὸ πλεῖστον ἀσχολοῦνται εἰς τὴν ναυτιλίαν, οἱ κάτοικοι τῶν δύο ἄλλων ἐπαρχιῶν τοῦ νομοῦ, ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν, τὴν μικρὰν βιομηχανίαν, καὶ τὸ ἐμπόριον, τὸ ὅποιον εἶναι ἀνεπτυγμένον κυρίως εἰς τὴν ἐπαρχίαν Βόλου.

409. **Διοικητικὴ διαίρεσις.**— Διοικητικῶς ὁ νομὸς Μυνησιᾶς διαιρεῖται εἰς τρεῖς ἐπαρχίας.

1. Βόλου.
2. Ἀλμυροῦ.
3. Σκοπέλου.

α'. Ἐπαρχία Βόλου.

410. Δῆμοι 15.

411. Κάτοικοι 70800.

412. Πόλεις καὶ κῶμαι.— Ὁ Βόλος (17000 κ.), πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ καὶ τῆς ἐπαρχίας, πόλις παράλιος εἰς τὸν μυχὸν τοῦ Παγασητικοῦ· ἔχει εὐρύχωρον καὶ ἀσφαλῆ λιμένα, ὁδοὺς εὐρείας καὶ κανονικὰς, λαμπρὰς οἰκοδομὰς καὶ διάφορα βιομηχανικὰ καταστήματα· παρὰ τὸν Βόλον ἔκειντο αἱ ἀρχαῖαι Παγασαί, ἐξ ὧν ἔλαβε τὸ ὄνομα καὶ ὁ κόλπος, ἡ Δημητριάς καὶ ἡ Ἰωλκὸς πατρὶς τοῦ Πελίου, τοῦ ἐκπέμφκτου εἰς Κολχίδα τὸν Ἰάσονα, ἀρχηγὸν τῆς Ἀργοναυτικῆς ἐκστρατείας, διὰ τὸ χρυσόμαλλον δέρας.

Ἐπὶ τοῦ Πηλίου ὑπάρχουσι τὰ 24 χωρία, ὀνομαστὰ ἅπαντα διὰ τὰς φυσικὰς αὐτῶν καλλονάς, τὰ ἄφθονα καὶ ὀροσερὰ αὐτῶν ὕδατα καὶ τὰ περικαλλῆ ἐξ ὀπωροφόρων δένδρων δάση αὐτῶν· ἐπισημότεραι κῶμαι κείμεναι εἰς ἀμφοτέρως τὰς κλιτύας τοῦ Πηλίου εἶναι ἡ Μικρυνίτσα (5200 κ.), ἡ Πορτοχρῖα (2450 κ.), ἡ Ζαγορά (3100 κ.), αἱ Μηλέαι (2000 κ.), ἡ Ἀργαλαστή (2300 κ.) ὁ Λαῦκος (2050 κ.), ἡ Δράκια (2800 κ.), τὰ Λεχώνια (1400 κ.) κώμη ὀνομαστὴ διὰ τὰ ὄραια αὐτῆς βόδινα καὶ λοιπὰς ὀπώρας, ἄνω Βόλος (3800 κ.), Τσαγγαράδα (1700 κ.), Κισσὸς (1500 κ.), Προμύριον (1300 κ.), Νευχώριον (2200 κ.) κλπ.

Αἱ Φεραὶ (1600 κ. Βελεστίνος) κώμη ὀνομαστὴ, κεῖται ἐπὶ μικροῦ ὑψώματος μέσφ καταφύτων μικρῶν δασῶν ἐξ ὀπωροφόρων δένδρων ἔχει ἄφθονα πηγαῖα ὕδατα (Ἵπερεία πηγὴ)· εἶναι πατρὶς τοῦ πρωτομάρτυρος τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως Ρήγα τοῦ Φεραίου· παρὰ τὸν Βελεστίνον γίνεται διακλάδωσις τῆς σιδηρᾶς ὁδοῦ Βόλου-Λαρίσης Καλαμπάκας.

Τρίκκερι (1300 κ.) εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ Παγασητικοῦ κόλπου.

β'. Ἐπαρχία Ἀλυρού.

413. Δῆμοι 3.

414. Κάτοικοι 12380.

415. **Πόλεις καὶ κῶμαι.**—'Ο *Ἀλμυρός* (4900 κ.) πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας· παράγει ἐξάριετον καπνόν, δημητριακοὺς καρποὺς καὶ βάμβακα. Παρὰ τὸν Ἀλμυρὸν κεῖται τὸ μικρὸν χωρίον Ἀιδίνιον (160 κ.), ἐν ᾧ ἡ Κασσαθέτειος γεωργικὴ σχολή. Πλάτανος (1300 κ.) κώμη γεωργικὴ, παράγουσα καπνόν καὶ βάμβακα.

γ'. Ἐπαρχία Σκοπέλου.

416. **Δῆμοι** 4.

417. **Κάτοικοι** 8820.

418. **Πόλεις καὶ κῶμαι.**—Ἡ ἐπαρχία Σκοπέλου ἀποτελεῖται ἐκ τῶν νήσων Σκοπέλου, Σκιάθου καὶ Ἀλοννήσου καὶ μικρῶν ἄλλων νησίδων ἀκτοικητῶν (Πολύαιγος, Σκάντζηρα, Σαρακῆνον κλπ.). Πᾶσαι αἱ νῆσοι αὗται καλοῦνται βόρειοι Σποράδες.

Πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας εἶναι ἡ πόλις *Σκοπέλος* (3800 κ.) ἐπὶ τῆς ὁμωνύμου νήσου· οἱ κάτοικοι ταύτης ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν ἀλιείαν, τὴν ναυτιλίαν καὶ τὴν καλλιέργειαν τῶν ἀγρῶν. Ἡ νῆσος Σκόπελος παράγει οἶνον ἔλαιον καὶ τὰ ὀνομαστά (σκοπελίτικα) ἄπια.

Ἡ κώμη Σκιάθος (3700 κ. Χώρα) παράγει οἶνον καὶ ἔλαιον καὶ κεῖται ἐπὶ τῆς ὁμωνύμου νήσου.

Ἡ νῆσος Ἀλόννησος εἶναι ἄγονος καὶ δασώδης καὶ ἔχει μικρὰν κώμην (600 κ.), ἧς οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται εἰς τὴν ἀλιείαν.

Δ'. ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ

419. Ἐκτασίς 22286 τετραγ. χιλιόμετρα.

420. Πληθυσμὸς 905000 κάτοικοι.

421. **Ὅρια καὶ θέσις.**—Ἡ Πελοπόννησος κεῖται πρὸς Ν. τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος καὶ περιβάλλεται πανταχόθεν ὑπὸ θαλάσσης, ἧτις εἰσχωρεῖ βαθύτατα ἐντὸς τῆς ξηρᾶς κούτης σχηματίζουσα μεγάλους κόλπους.

Ἡ Πελοπόννησος μέχρι πρὸ ὀλίγων ἐτῶν συνεδέετο μετὰ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος διὰ τοῦ Ἴσθμοῦ τῆς Κορίνθου· ἀλλὰ σήμερον ὁ ἰσθμὸς ἀπεκόπη διὰ μεγάλης διώρυχος (§ 176).

Αἱ περιβάλλουσαι τὴν Πελοπόννησον θάλασσαι, πρὸς Β. μὲν ὁ Κορινθιακός, πρὸς Α. τὸ Αἰγαῖον, πρὸς Δ. τὸ Ἰόνιον καὶ πρὸς Ν. ἡ Μεσόγειος θάλασσα, εἰσερχόμεναι βιθέως εἰς τὴν ξηρὰν διασχίζουσι ταύτην εἰς πολλὰς χερσονήτους, αἱ ὁποῖαι ἐν συνόλῳ δίδουσιν εἰς αὐτὴν σχῆμα φύλλου πλατάνου.

422. **Διοικητικὴ διαίρεσις.** — Ἡ Πελοπόννησος διαιρεῖται διοικητικῶς εἰς ἐννέα νομούς:

1. Κορινθίας
2. Ἀργολίδος
3. Ἀρκαδίας
4. Λακεδαίμονος
5. Λακωνικῆς
6. Μεσσηνίας
7. Τριφυλίας
8. Ἠλείας καὶ
9. Ἀχαΐας.

12. ΝΟΜΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ

423. **Ἐκτασίς** 2180 τετραγ. χιλιόμετρα.

424. **Πληθυσμὸς** 65000 κάτοικοι.

425. **Ὅρια.** — Ὁ νομὸς οὗτος κεῖται μετὰ τὸ Σαρωνικὸν, τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου καὶ τῆς Ἀττικῆς, ὑπὸ τῶν ὁποίων ὀρίζεται πρὸς Β. καὶ Α. καὶ τῶν νομῶν Ἀχαΐας, Ἀρκαδίας καὶ Ἀργολίδος, ὑπὸ τῶν ὁποίων ὀρίζεται πρὸς Δ. καὶ Ν.

426. **Κλίμα.** — Τὸ κλίμα τοῦ νομοῦ εἶναι γλυκὸ καὶ ὑγιεινόν· μετρίως δὲ ψυχρὸν εἰς τὰ ὄρεινά μέρη αὐτοῦ.

427. **Ἔδαφος.** — Τὸ ἔδαφος τοῦ νομοῦ τούτου πρὸς Β. μὲν εἶναι πεδινόν καὶ εὐφορὸν· πρὸς Δ. δὲ καὶ Ν. εἶναι ὄρεινόν.

428. **Προϊόντα.** — Τὰ σπουδαιότερα προϊόντα τοῦ νομοῦ εἶναι ἡ σταφίς, δημητριακοὶ καρποί, οἶνος, ἔλαιον καὶ καπνός.

429. **Όρη.**— Ἡ Κυλλήνη (Ζήρεια), τὰ Ἀροάνια (Χελμός), ὄρη ὑψηλά καὶ εἰς μὲν τὴν κορυφὴν εἶναι γυμνά, εἰς δὲ τὰ χαμηλότερα μέρη αὐτῶν κατάφυτα καὶ δασώδη.

430. **Πεδιάδες.**— Ἡ τῆς Κορινθίας (Βόχα), εὐφορωτάτη, ἔχουσα ἄφθονα ὕδατα καὶ παράγουσα σταφίδα, δημοτριακοὺς καρπούς, οἶνον καὶ ἔλαιον.

431. **Ποταμοί.**— Οἱ ποταμοὶ τοῦ νομοῦ τούτου εἶναι χειμαρρώδεις· ἀξιολογώτεροι τούτων εἶναι ὁ Ἄσωπός (Ἄγιωργίτικος) πηγάζει ἐκ τῆς Κυλλήνης καὶ χύνεται εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον καὶ ἡ Νεμέξ.

432. **Λίμναι.**— Ἐκατέρωθεν τῆς Κυλλήνης κεῖνται δύο μεγάλοι καὶ ὑψηλοὶ λίμναι ἡ Φενεός (753 μέτρα) καὶ ἡ Στυμφαλὶς (620 μ.). Ἡ Στυμφαλὶς εἶναι ὀνομαστὴ εἰς τοὺς μυθολογικοὺς χρόνους, διότι παρ' αὐτὴν ὁ Ἡρακλῆς ἐφόνευσε τὰς Στυμφαλίδας ὄρνιθας. Τὰ ὕδατα αὐτῆς διὰ καταβοθρῶν καταπίνονται καὶ ἐκβάλλουσι πιθανῶς εἰς τὴν λίμνην Λέρνην.

433. **Κόλποι.**— Δύο μεγάλοι κόλποι διαθρέγουσι πρὸς Β. καὶ Α. τὸν νομὸν, ὁ Κορινθιακὸς καὶ ὁ Σαρωνικὸς.

434. **Ἀκρωτήρια.**— Τὸ Ἡραῖον εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον.

435. **Ἴσθμός.**— Ὁ ἰσθμὸς τῆς Κορίνθου, ὅστις συνδέει τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα μὲ τὴν Πελοπόννησον· νῦν ὅμως οὗτος ἀπεκόπη καὶ κατεσκευάσθη ἐκεῖ διῶρυξ, ἐνοῦσα τοὺς δύο κόλπους Κορινθιακὸν καὶ Σαρωνικόν. Εἰς τὰ ἄκρα τῆς διῶρυχος ὑπάρχουσιν οἱ συνοικισμοὶ τῆς Ἴσθμίας πρὸς Α. καὶ τῆς Ποσειδωνίας πρὸς Δ.

436. **Συγκοινωνία.**— Ὁ νομὸς οὗτος συνδέεται μετὰ τῶν περιβαλλόντων αὐτὸν νομῶν διὰ τοῦ σιδηροδρόμου Πειραιῶς-Ἀθηνῶν Πελοποννήσου· πλὴν τούτων ὑπάρχουσιν ἐν τῷ νομῷ πολλοὶ ἀμαξιτοὶ ὁδοί, ὧν σπουδαιότεραι εἶναι ἡ Κορίνθου-Ἄργους, Κορίνθου-Μεγάρων· τελευταῖον δ' ἔνεκα τῆς διῶρυχος ἔχει καὶ θαλασσίαν τακτικὴν συγκοινωνίαν μετὰ τῶν σπουδαιότερων ἐμπορικῶν κέντρων Πειραιῶς καὶ Πατρῶν.

437. **Βίος καὶ δάιατα κατοίκων.**— Οἱ κάτοικοι τοῦ

νομοῦ ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς σταφίδος καὶ τὸ ἐμπόριον· οἱ δὲ τῶν ὄρειων μερῶν εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν.

438. **Διοικητικὴ διαίρεσις.**— Ὁ νομὸς οὗτος ἀποτελεῖ μίαν ὁμόνυμον αὐτῷ ἐπαρχίαν, διαιρουμένην εἰς 11 δήμους.

Ἐπαρχία Κορινθίας.

439. **Πόλεις καὶ κῶμαι.**— Ἡ *Κόρινθος* (4200 κ.) πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ, πόλις νέα, παρὰ τὴν θάλασσαν, κτισθεῖσα μετὰ τὸν φοβερὸν σεισμὸν τοῦ ἔτους 1858, ὅποτε κατεστράφη παντελῶς ἡ παλαιὰ Κόρινθος, ἣτις ἦτο ἐκτισμένη ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς ἀρχαίας Κορίνθου παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ Ἀκροκορίνθου.

Ἡ ἀρχαία Κόρινθος ἦτο ἡ πλουσιωτέρα καὶ πολυκληρωπότερα πόλις τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος. Παρ' αὐτὴν ἔκειτο τὸ Κράνιον, τερπνὸν ἄλσος, ἐν ᾧ ὄκουν οἱ εὐπορώτεροι τῶν Κορινθίων καὶ ὑπῆρχον ἐκεῖ ἐπιφανῆ ἱερὰ καὶ μνημεῖα (καὶς Ἀφροδίτης κλπ)· εἰς τὸ Κράνιον διέτριβεν ὁ κυνικὸς φιλόσοφος Διογένης. Οὐ μακρὰν τῆς Κορίνθου ἐν τῷ Ἴσθμῷ καὶ πρὸς τὸν Σαρωνικὸν ἔκειτο τὸ Στάδιον, ἐν ᾧ ἐτελοῦντο οἱ ἀγῶνες Ἴσθμια. Ἡ ἀρχαία Κόρινθος κατεστράφη καὶ κατεσκάφη κατὰ τὸ 146 π. Χ. ὑπὸ τοῦ Ρωμαίου στρατηγοῦ Μομμίου καὶ συνώκησθη πάλιν ὑπὸ τοῦ Καίσαρος καὶ τοῦ Αὐγούστου. Εἰς αὐτὴν ἐδίδαξε τὸ πρῶτον ὁ Ἀπόστολος Παῦλος.

Κῶμαι ἄξιαι λόγου εἶναι ἡ Περαιχώρα (1400 κ.) ἐπὶ τῆς Γερανείας· τὸ Λουτράκιον (700 κ.) εἰς τὸν μυχὸν τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου, κώμη ὀνομαστὴ διὰ τὰ ἐξαιρέτα ἱαματικά της ὕδατα. Κιχτόν (2550 κ.), Εὐλόκαστρον (1100 κ.) κῶμαι παρὰ τὸν Κορινθικὸν κόλπον, κατάφυτοι καὶ εὐφορώταται. Ἅγιος Γεώργιος (2200 κ.) κώμη εὐφορος, παράγουσα ἐξαιρετον οἶνον· πρὸς Α. παρ' αὐτὴν ἔκειτο ἡ ἀρχαία Νεμέα, ὅπου ἐτελοῦντο οἱ ἀγῶνες Νέμια καὶ πλησίον τῆς ὁποίας κεῖνται τὰ περὶ ὄνυμα στενὰ τῶν Δερβενακίων, ὅπου ὁ Κολοκοτρώνης καὶ ὁ Νι-

κήτας κατετρόπωσαν τὸν ἐν 30000 στρατὸν τοῦ Δράμαλη (1822)· εἰς ὑψηλὴν δὲ θέσιν παρὰ τὰ Δερβενάκια ἐκτίσθη εἰς ἀνάμνησιν ὁ ναὸς τοῦ Ἁγίου Σώστου. Σοφικὸν (1700 κ.), Τρίκαλα (1700κ.), Βασιλικὸν (800 κ.) παρὰ τὴν ἀρχαίαν Σικυῶνα, Γκοῦρα (1100 κ.) κώμη ὄρεινή.

13. ΝΟΜΟΣ ΑΡΓΟΛΙΔΟΣ

440. Ἐκτασίς. 2859 τετραγ. χιλιόμετρα.

441. Πληθυσμὸς 81000 κάτοικοι.

442. Ὅρια.— Ὁ νομὸς Ἀργολίδος ὀρίζεται πρὸς Β. μὲν ὑπὸ τοῦ νομοῦ Κορινθίας καὶ τοῦ Σαρωνικοῦ κόλπου, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου καὶ τοῦ νομοῦ Ἀρκαδίας, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Σαρωνικοῦ κόλπου καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Ἀρκαδίας.

443. Κλίμα.— Τὸ κλίμα τοῦ νομοῦ εἶναι γλυκὺ καὶ ὑγιεινόν· μετρίως ψυχρὸν εἰς τὰ ὄρεινὰ μέρη αὐτοῦ.

444. Ἐδαφος.— Τὸ ἔδαφος τοῦ νομοῦ καλυπτόμενον ὑπὸ πολλῶν ὀρέων εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον ὄρεινόν, μόνον δὲ πρὸς Ν. μικρὰ ἔκτασις αὐτοῦ εἶναι πεδινή.

445. Προϊόντα.— Ἡ σταφίς, δημητριακοὶ καρποί, βάμβαξ, σάρωθρα, ἔλαιον, οἶνος, γλυκάνισον καὶ ὀλίγα ἔσπεριδοειδή.

446. Ὅρη.— Τὸ Λύρκειον, τὸ Ἀρτεμίσιον καὶ τὸ Παρθένιον, χωρίζοντα τὴν Ἀργολίδα ἀπὸ τῆς Ἀρκαδίας καὶ τὰ ὀποῖα κατὰ τὸ πλεῖστον εἶναι γυμνά· τὸ Ἀρχαῖον καὶ οἱ Δίδυμοι εἰς τὴν Ἀργολικὴν χερσόνησον, ὄρη μεμονωμένα καὶ μετρίως δασώδη.

447. Χερσόνησοι καὶ ἀκρωτήρια.— Ἡ Ἀργολικὴ καὶ ἡ τῶν Μεθάνων. Ἀκρωτήριον δὲ εἶναι τὸ Σκύλλαιον.

448. Πεδιάδες.— Ἡ Ἀργολικὴ πρὸς Ν. πεδιάς εὐφορώτατη, τὴν ὁποίαν διαρρέουσιν ὁ Ἰναχος, ὁ Ἐρασῖνος καὶ ὁ Χάραδρος.

449. Λίμναι.— Ἡ εἰς ἔλος μεταβεβλημένη Λέρνη, τῆς ὁποίας τὰ ὕδατα χύνονται ἀμέσως εἰς τὴν θάλασσαν· παρ'

αυτήν, κατὰ τὴν μυθολογίαν, ὁ Ἡρακλῆς ἐφόνευσε τὴν πολυκέφαλον Λερναίαν Ὑδραν.

450. **Κόλποι καὶ νῆσοι.**— Ὁ Ἀργολικός, ὁ Σαρωνικός καὶ ὁ μικρὸς τῆς Ἑρμιόνης. Νῆσοι δὲ ὁ Πόρος, ἡ Ὑδρα καὶ αἱ Σπέτσαι.

451. **Συγκοινωνία.**— Πλὴν τῆς κατὰ θάλασσαν συγκοινωνίας ὁ νομὸς οὗτος διασχίζεται ὑπὸ τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς Πειραιῶς-Ἀθηνῶν-Πελοποννήσου, ἣτις διακλαδοῦται εἰς τὸ Ἄργος καὶ συνδέει τοῦτο μὲ τὸ Ναύπλιον καὶ μὲ τὸν νομὸν Ἀρκαδίας· ἔχει πρὸς τούτοις καὶ πολλὰς ἀμαξιτοὺς ὁδοὺς, δι' ὧν εὐκολύνεται ἡ μεταξὺ τῶν πόλεων καὶ τῶν κωμῶν συγκοινωνία.

452. **Βίος καὶ διαίτα κατοίκων.**— Οἱ κάτοικοι τῶν ἐπαρχιῶν Ναυπλίας καὶ Ἄργους ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς σταφίδος, τὴν γεωργίαν, τὴν μικρὰν βιομηχανίαν καὶ τὸ ἐμπόριον· οἱ δὲ τῶν νήσων εἰς τὴν ναυτιλίαν καὶ τὴν σπογγαλείαν.

453. **Διοικητικὴ διαίρεσις.**— Ὁ νομὸς διαίρεται διοικητικῶς εἰς πέντε ἐπαρχίας.

1. Ναυπλίας.
2. Ἄργους.
3. Σπετσῶν καὶ Ἑρμιονίδος.
4. Ὑδρας καὶ
5. Τροιζηνίας.

α'. Ἐπαρχία Ναυπλίας.

454. **Δῆμοι** 5.

455. **Κάτοικοι** 18700.

456. **Πόλεις καὶ κῶμαι.**— Τὸ *Ναύπλιον* (5900 κ.) πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ, πόλις παράλιος ἔχουσα ὀχυρὰ φρούρια τὸ Παλαμῆδιον, τὸ ὅποιον σήμερον εἶναι φυλακκί, τὴν Ἀκροναυπλίαν καὶ τὸ ἐπὶ μικρῆς νησίδος ἐκτισμένον Μπουρτζι. Τὸ Ναύπλιον ὑπῆρξεν ἡ πρώτη πρωτεύουσα τοῦ Ἑλληνικοῦ Βα-

σιλείου (1829-1834). Ἐν τῇ πόλει τυχὴ ἐδολοφονήθη τὴν 27 Σεπτεμβρίου 1831 ὁ κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδος Ἰωάννης Καποδίστριας.

Παρὰ τὸ Ναύπλιον εἶναι τὸ προκείμενον αὐτοῦ Πρόνοικ (1500 κ.), παρὰ τὴν ὁποίαν σώζονται τὰ πελαγικὰ τεῖχη τῆς ἀρχαιοτάτης πόλεως Τίρυνθος, ὅπου σήμερον εὐρίσκεται γεωργικὴ σχολή, ἰδρυθεῖσα τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ Κυβερνήτου τῆς Ἑλλάδος Καποδιστρίου. Νέα Ἐπίδαυρος (1100κ.) μικρὰ μεσόγειος κόμη, ὀνομαστὴ διότι εἰς αὐτὴν συνῆλθεν ἡ πρώτη Ἐθνικὴ Συνέλευσις καὶ ἐκήρυξε τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς Ἑλλάδος (1 Ἰανουαρίου 1822). Μὴν ὄραν μακρὰν αὐτῆς ἔκειτο ἡ ἀρχαία Ἐπίδαυρος, ἔνθα ἀνεσχάφη ὁ χῶρος, εἰς ὃν ἀνευρέθη τὸ Ἱερόν τοῦ Ἀσκληπιοῦ, τοῦ ὁποίου τὸ ὠραιότατον τῶν οἰκοδομημάτων ἦτο τὸ μέγα Θέατρον, ἔργον τοῦ Πολυκλείτου, δυνάμενον νὰ περιλάβῃ 14000 θεατὰς· τὸ θέατρον τοῦτο σώζεται ἀκέραιον. Λιγουργιὸν (1400κ.) παρὰ τὴν ἀρχαίαν Ἐπίδαυρον. Μπέρομπανκ (800 κ.).

β'. Ἐπαρχία Ἄργους.

457. Δῆμοι 6.

458. Κάτοικοι 27700.

459. Πόλις καὶ κῶμαι.—Τὸ Ἄργος (10000 κ.) πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας παρὰ τοὺς πρόποδας τῆς ἀκροπόλεως Λαρίσης (290 μέτρα), πόλις ἀρχαιοτάτη πελασγικὴ. Πλησίον τοῦ Ἄργους κεῖνται οἱ Μύλοι ἐπὶ τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς Ἄργους-Μύλων - Τριπόλεως - Κκλαμῶν. Χερσβάτι μικρὸν χωρίον παρὰ τὸ Ἄργος· πλησίον τοῦ χωρίου τούτου κεῖνται τὰ ἐρείπια τῶν ἀρχαίων Μυκηνῶν ἑδρας τοῦ Βασιλέως τοῦ Ἄργους Ἀγαμέμνονος. Ὁ χῶρος ὅπου κεῖται ἡ ἀρχαία τῶν Μυκηνῶν πόλις ἀνεσχάφη καὶ εὐρέθησαν ἐκεῖ ἐρείπια παναρχίου μεγάρου, μέρος τῶν ἀρχαίων Πελασγικῶν τειχῶν μετὰ τῆς κλουμένης πύλης τῶν Λεόντων, πολλοὶ τάφοι, ἐντὸς τῶν ὁποίων εὐρίσκοντο διάφορα χρυσᾶ, ἀργυρᾶ καὶ χαλκᾶ ἀντικείμενα, ξίφη κλπ. Ταῦτα πάντα ἀπόκεινται σήμερον εἰς τὸ Ἐθνικὸν Μουσεῖον ἐν

Ἀθήναις. Ἀχλαδόκκμπος (1700κ.) πρὸς ΒΑ. τοῦ Περθενίου, πλησίον τοῦ ὁποίου ὑπάρχουσι δύο σιδηραὶ γέφυραι μήκους 250 καὶ 100 μέτρων. Κουτσοπόδι (1400 κ.) κώμη γεωργικὴ κατάρφυτος ἐξ ἀμπελώνων καὶ ἐλαιῶν. Καρυὰ (1100 κ.).

γ'. Ἐπαρχία Σπετσῶν καὶ Ἐρμιονίδος.

460. Δῆμοι 4.

461. Κάτοικοι 17100.

462. Πόλεις καὶ κῶμαι.— Αἱ Σπέτσαι (4450 κ.) πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας κειμένη ἐπὶ τῆς ὁμωνύμου νήσου πηράγει ἀμύγδαλα, ἔλαιον, ξητίνην καὶ ξυλοκέρατα. Κρανίδιον (6950κ.) καὶ ἐπίνειον αὐτοῦ τὸ Χέλιον. Ἐρμιόνη (Κεστρί, 2560 κ.) κώμη παράλιος ἔχουσα παρ' αὐτὴν ἰαμακτικὰ ὕδατα.

Οἱ κάτοικοι τῆς ἐπαρχίας ταύτης ἀσχολοῦνται εἰς τὴν ναυτιλίαν καὶ τὴν σπογγαλιεῖαν καὶ ὁμιλοῦσι κυρίως τὴν Ἀλβανικὴν.

δ'. Ἐπαρχία Ὑδρας.

463. Δῆμος 1.

464. Κάτοικοι 7200.

465. Πόλις.— Ἡ ἐπαρχία Ὑδρας ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν ξηρὰν καὶ βραχῶδη νῆσον Ὑδραν καὶ ἔχει πρωτεύουσαν τὴν ὁμωνυμον πόλιν Ὑδραν (7200 κ.).

Αἱ νῆσοι Ὑδρα καὶ Σπέτσαι εἶναι ὀνομασταὶ διὰ τὸν μέγαν ἠρωϊσμὸν τῶν κατοίκων αὐτῶν κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν Ἐπανάστασιν, τὰ ναυτικὰ κατορθώματα τῶν μεγάλων αὐτῶν τέκνων καὶ τὰς πολυτίμους ὑπηρεσίας, τὰς ὁποίας προσέφερον εἰς τὸ Ἔθνος. Διὰ τοῦτο ἔχουσι καὶ τὸ προνόμιον νὰ ἐκλέγωσιν αἱ μὲν Σπέτσαι δύο βουλευτάς ἢ δὲ Ὑδρα τρεῖς. Οἱ κάτοικοι τῆς Ὑδρας ὁμιλοῦσιν ἐπίσης καὶ τὴν Ἀλβανικὴν.

Ἡ Ὑδρα εἶναι πατρὶς τοῦ Μιαούλη, Σαχτούρη, καὶ Κουντουριώτη.

ε'. Ἐπαρχία Τροιζηνίας.

466. Δῆμοι 3.

467. Κάτοικοι 10300.

468. Πόλεις καὶ κῶμαι.— Ὁ Πόρος (4500 κ.) πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας, κειμένη ἐπὶ τῆς ὁμωνύμου νήσου, ἡ ὁποία χωρίζεται τῆς ἀπέναντι καταφύτου ἐκ λεμονεῶν καὶ πορτοκαλεῶν παραλίας διὰ στενοῦ θαλασσίου πόρου. Εἰς τὴν νῆσον σώζονται τὰ εἰρεπία τοῦ περιφήμου ναοῦ τοῦ Ποσειδῶνος, εἰς τὸν ὅποιον κατέφυγε καὶ ἀπέθανε, πίων δηλητήριον, ὁ μέγας Ἀθηναῖος ῥήτωρ Δημοσθένης (322 π. Χ.) Μεγάλο χωρίον, Κουνοπίτσα μικραὶ κῶμαι καὶ Μέθανα θερινὴ διαμονή, ἔνεκα τῶν ὀνομαστῶν ἱαματικῶν λουτρῶν τῆς Βρωμολίμνης. Τροιζήν (Δαμαλάς) μικρὸν χωρίον παρὰ τὴν ἀρχαίαν Τροιζήνα, ὀνομαστὸν διότι ἐκεῖ συνῆλθεν ἡ τρίτη Ἐθνικὴ συνέλευσις καὶ ἐξέλεξε Κυβερνήτην τῆς Ἑλλάδος τὸν Καποδίστριαν (1827). Καὶ τῆς ἐπαρχίας ταύτης οἱ κάτοικοι ὀμιλοῦσι καὶ τὴν Ἀλβανικὴν.

14. ΝΟΜΟΣ ΑΡΚΑΔΙΑΣ

469. Ἐκτασίς 4302 τετραγ. χιλιόμετρα.

470. Πληθυσμὸς 168000 κάτοικοι.

471. Ὅρια.— Ὁ νομὸς Ἀρκαδίας κατέχει τὸ μέσον τῆς Πελοποννήσου, βρέχεται μόνον ἐκ τοῦ ΝΑ. μέρους ὑπὸ τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου καὶ συνορεύει πρὸς Β. μὲ τὸς νομοὺς Ἀχαΐας, Ἀργολίδος, Κορινθίας, πρὸς Ν. μὲ τὸς νομοὺς Λακεδαιμόνος καὶ Μεσσηνίας, πρὸς Δ. μὲ τὸς νομοὺς Ἠλείας, Τριφυλίας καὶ Μεσσηνίας καὶ πρὸς Α. μὲ τὸν νομὸν Ἀργολίδος, βρεχόμενος ἐν ταύτῃ καὶ ὑπὸ τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου.

472. Κλίμα.— Ἐνεκα τοῦ ὄρειου ἐδάφους τὸ κλίμα τοῦ νομοῦ εἶναι μετρίως ψυχρὸν καὶ ὑγιεινόν· χιῶν ἄφθονος κατὰ τὸν χειμῶνα καλύπτει τὰ ὄρη τῆς Ἀρκαδίας.

473. Ἐδαφός.— Τὸ ἔδαφος τοῦ νομοῦ εἶναι ὄρεινόν κατὰ τὸ πλεῖστον καὶ λοφῶδες.

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

474. **Προϊόντα.**—Τὰ προϊόντα τοῦ νομοῦ εἶναι δημοτριακοὶ καρποί, οἶνος, ἔλαιον, κάνναβις (χασίς), ὕσπρια, κτηνοτροφικὰ προϊόντα καὶ ὀλίγα ἐσπεριδοειδή.

475. **Ὄρη.**—Ἡ Ἀρκαδία, χώρα κατ' ἐξοχὴν ὄρεινὴ, διασχίζεται ὑπὸ πολλῶν ὄρεων, τὰ ὅποια εἶναι τὰ ἑξῆς· πρὸς Δ. τὸ Παρθένιον, τὸ Ἀρτεμίσιον καὶ τὸ Λύρκειον, χωρίζοντα αὐτὴν ἀπὸ τὸν νομὸν Ἀργολίδος, πρὸς Δ. τὸ δασῶδες Λύκαιο, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ὑπῆρχε τὸ περιώνυμον τέμενος τοῦ Διὸς καὶ παρὰ τὴν Β. αὐτοῦ ὑπῄρειαν ὁ ναὸς τοῦ Πανός, θεοῦ τῶν ποιμένων, τὸ Μάιναλον, ἐν τῷ μέσῳ τοῦ νομοῦ, ὄρος ὑψηλὸν καὶ κατάφυτον ἐξ ἐλαιῶν καὶ κέδρων, πρὸς Ν. ὁ Πάρνων, ὄρος πετρῶδες καὶ ἀπόκρημον κατάφυτον εἰς τὰς πλευράς· ἐξ αὐτοῦ ἐξάγονται ὄρατα φαιομέλινα μάρμαρα.

476. **Ὄροπέδια.**—Τὰ ὄρη τοῦ νομοῦ διακλαδούμενα ἐντὸς αὐτοῦ σχηματίζουν ὄροπέδια, ὧν τὰ σπουδαιότερα εἶναι τὰ τῆς Μεγαλοπόλεως, τῆς Μαντινείας καὶ τῆς Κυνουρίας.

477. **Ποταμοί.**—Ὁ Ἀλφειὸς, ὁ μέγιστος τῆς Πελοποννήσου, ὁ ὁποῖος πηγάζει ἐκ τοῦ Μεγαλοπολιτικοῦ ὄροπέδιου, χωρίζει τὸν νομὸν Ἠλείας καὶ Τριφυλίας καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸν Κυπαρισσιακὸν κόλπον. Παραπόταμοι αὐτοῦ εἶναι ὁ Λάδων, (Ρουφιᾶς), ὁ Ἐρύμανθος, ὁ Λούσιος (Γορτύσιος) καὶ ἄλλοι ἕτεροι ποταμοὶ εἶναι ὁ Εὐρώτας.

478. **Συγκοινωνία.**—Ἡ Ἀρκαδία διασχίζεται ἐξ Α. πρὸς Δ. περίπου ὑπὸ τῆς σιδηρᾶς γραμμῆς Πειραιῶς-Ἀθηνῶν-Πελοποννήσου καὶ ὑπὸ πολλῶν ἀμαξιτῶν ὁδῶν, αἱ ὅποια συνδέουσι τὰς κυριωτέρας πόλεις καὶ κώμας αὐτῆς· σπουδαιότεραι δ' αὐτῶν εἶναι ἡ Τριπόλεως-Μεγαλοπόλεως-Καρυταίνης-Ἀνδριτσάκης, Τριπόλεως-Λεβιδίου, Τριπόλεως-Δημητσάνης, Τριπόλεως-Σπάρτης καὶ Τριπόλεως-Ἄργους.

479. **Βίος καὶ διαίτα κατοίκων.**—Οἱ κάτοικοι τοῦ νομοῦ ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν, τὴν κτηνοτροφίαν, τὴν ὕφαντουργικὴν, τὴν βιομηχανίαν καὶ τὸ ἐμπόριον.

480. **Διοικητικὴ διαίρεσις.**—Ὁ νομὸς οὗτος διαιρεῖται εἰς τέσσαρας ἐπαρχίας.

1. Μαντινείας
2. Γορτυνίας
3. Μεγαλοπόλεως και
4. Κυνουρίας.

α'. Έπαρχία Μαντινείας.

481. Δῆμοι 10.

482. Κάτοικοι 58500.

483. Πόλεις και κῶμαι. — Ἡ Τρίπολις (10500 κ.) πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ, παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ Μαινάλου, κέντρον τῆς Πελοποννήσου και παλαιὰ πρωτεύουσα αὐτῆς κατὰ τοὺς χρόνους τῆς δουλείας. Τὴν πόλιν ταύτην πολιορκήσας ὁ Κολοκοτρῶνης ἐκυρίευσε διὰ τῆς στρατηγικῆς αὐτοῦ μεγαλοφυΐας, τὴν 23 Σεπτεμβρίου 1821. Ἡ Τρίπολις ἔχει καλὰς οἰκοδομὰς και μικρὰν βιομηχανίαν χαλκουργίας, σιδηρουργίας και ὑφαντουργικὴν ταπήτων και φλανελλῶν.

Βαλτέτσιον (1050 κ.), κῶμη ὀνομαστὴ διότι ἐκεῖ κατετρόπῳθησαν οἱ Τούρκοι, τὸ πρῶτον ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ὀδηγουμένων ὑπὸ τοῦ Κολοκοτρῶνη, τῶν Μαυρομιχλαίων και τοῦ Πλαπούτα τὴν 13 Μαΐου 1821.

Λεβίδιον (2460κ.) κῶμη παρὰ τὸν ἀρχαῖον Ὀρχομένον. Τσιπιανὰ (2200κ.) παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ Ἀρτεμισίου πρὸς Δ. τούτων σώζονται τὰ εἰρεΐσια τῆς ἀρχαίας Μαντινείας μετὰ ἀρχίου θεάτρου· παρ' αὐτὴν οἱ Θηβαῖοι ἐνίκησαν (362 π. Χ.) τοὺς Σπαρτιάτας· κατὰ τὴν μάχην ταύτην ἐφρονεύθη ὁ Ἐπαμεινώνδας. Βερτζοβὰ (1750κ.) παρὰ τὸ Παρθένιον και Βλαχοκερσιὰ (1500 κ.).

β'. Έπαρχία Γορτυνίας.

484. Δῆμοι 11.

485. Κάτοικοι 52000.

486. Πόλεις και κῶμαι. — Ἡ Δημητσάνα (2400 κ.) πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας, πατρὶς τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου τοῦ Ε', ἀπαχχονισθέντος τῷ 1821 ἐν Κων)πόλει ὑπὸ τῶν Τούρ-

κων καὶ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανοῦ, ὁ ὁποῖος πρῶτος (1821) εἰς τὴν Μορὴν τῆς Ἀγίας Λαύρας ἀνεπέτασε τὴν σημαίαν τῆς Ἐπαναστάσεως. Ἡ Δημητσάνα πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως εἶχεν ἀξιόλογον Ἑλληνικὴν Σχολὴν καὶ Βιβλιοθήκην, τῆς ὁποίας τὰ βιβλία ἐχρησίμευσαν κατὰ τὴν ἐπαναστασιν πρὸς κατασκευὴν φυσιγγίων· ἐκεῖ κατασκευάζετο τότε νυχθημερόν πυρῆτις, μὲ τὴν ὁποίαν ἐφωδιάζετο ὁ Ἑλληνικὸς στρατός.

Ἡ *Καρύταινα* (Γόρτυς, 1200 κ.) κώμη παρὰ τὸν Ἀλφειὸν, ἔχουσα σπουδαίαν γέφυραν καὶ φρούριον.

Ἡ *Βυτίνα* (1880 κ.) κώμη, ἔχουσα ἀξιόλογον δασονομικὸν καὶ γεωργικὸν σταθμόν, *Λαγκάδια* (6850 κ.), *Ζάτουνα* (1050 κ.), *Στεμνίτσα* (2400 κ.), *Κοντοβάζαινα* (1260 κ.), *Βαλτεσινίκος* (1800 κ.) καὶ *Βερβίτσα*.

γ'. Ἐπαρχία Μεγαλοπόλεως.

487. **Δῆμοι** 3.

488. **Κάτοικοι** 23500.

489. **Πόλεις καὶ κῶμαι.**— Ἡ *Μεγαλόπολις* (Σινάνον, 1400 κ.), πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας παρὰ τὸν παραπόταμον τοῦ Ἀλφειοῦ Ἐλισσῶνα· πλησίον αὐτῆς ἔκειτο ἡ ἀρχαία πόλις, τὴν ὁποίαν ἔκτισεν ὁ στρατηγὸς τῶν Θηβαίων Ἐπαμεινώνδης μετὰ τὴν ἐν Λεύκτροις μάχην (370 π. Χ.). Ἡ πόλις αὕτη ἦτο πατρὶς τοῦ Φιλοποίμενος καὶ τοῦ Λυκόρτα, στρατηγῶν ἐπὶ τῆς Ἀχαϊκῆς συμπολιτείας, καὶ τοῦ Ἱστορικοῦ Πολυβίου. Ἴσαρι (1600 κ.) καὶ τὸ Λεοντάριον (900 κ.) κῶμαι, κείμεναι ἐπὶ τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς Τριπόλεως-Καλαμῶν.

δ'. Ἐπαρχία Κυνοῦρίας.

490. **Δῆμοι** 10.

491. **Κάτοικοι** 34000.

492. **Πόλεις καὶ κῶμαι.**— Ἡ *Λεωνιδίων* (3700 κ.) πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας, παρὰ τοὺς πρόποδας ἀποκρίνου βουνοῦ, πλησίον τῆς παραλίας. Ἡ *Ἄστρος* (6000 κ.) κώμη παρά-

λιος, ὀνομαστή διὰ τὴν ἐκεῖ συνελθοῦσαν τῷ 1823 δευτέρῳ Ἑθνικῆν συνέλευσιν. Ἅγιος Πέτρος (3850κ.) κωμόπολις ὄρεινῆ. Βέρβαινα (1600 κ.) καὶ Δολιανὰ (1680 κ.) κῶμμι ὀνομασταὶ διὰ τὰς ἐκεῖ νίκας τῶν Ἑλλήνων ὀδηγουμένων ὑπὸ τοῦ Νικηταρᾶ, τοῦ ὀνομασθέντος Τουρκοφάγου, κατὰ τῶν Τούρκων (17-18 Μαΐου 1821). Ἅγιος Νικόλαος (Κκστρί 2200κ.) καὶ Κοσμάς (2200 κ.).

Εἰς τινὰς κῶμμι τῆς ἐπαρχίας ταύτης ὀμιλεῖται ἰδίᾳ διάλεκτος (ἡ Τσακωνικὴ), παραλλαγὴ τῆς ἀρχαίας Λακωνικῆς διαλέκτου.

15. ΝΟΜΟΣ ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΟΣ

493. Ἐκτασίς 3340 τετραγ. χιλίόμετρα.

494. Πληθυσμὸς 85000 κάτοικοι.

495. Ὅρια. — Ὁ νομὸς Λακεδαίμονος κεῖται εἰς τὸ ΝΑ. μέρος τῆς Πελοποννήσου καὶ περιβάλλεται ἀπὸ Β. μὲν ὑπὸ τῆς Ἀρκαδίας, ἀπὸ Α. ὑπὸ τοῦ Μυρτώου πελάγους, ἀπὸ Ν. ὑπὸ τοῦ Λακωνικοῦ κόλπου καὶ τῆς Μεσογείου καὶ ἀπὸ Δ. ὑπὸ τοῦ Λακωνικοῦ κόλπου καὶ τοῦ ὄρους Ταῦγέτου, τὸ ὅποσον χωρίζει τὸν νομὸν τοῦτον ἀπὸ τοὺς νομοὺς Λακωνικῆς καὶ Μεσσηνίας.

496. Κλίμα. — Τὸ κλίμα τὸν μὲν χειμῶνα μετρίως ψυχρὸν τὸ δὲ θέρος ὀροσερὸν, ἔνεκα τῶν περιβαλλουσῶν τὸν νομὸν θαλασσῶν εἶναι δὲ καὶ ὕγιεινὸν πλὴν μερῶν τινῶν, τὰ ὅποια εἶναι νοσηρά, ἔνεκα τῶν γειτονικῶν ἑλῶν.

497. Ἐδαφός. — Τὸ ἔδαφος τοῦ νομοῦ, περιλαμβανόμενον μεταξὺ τῶν ὀρέων Ταῦγέτου καὶ Πάρνωνος, εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον ὄρεινὸν καὶ μόνον εἰς τὸ μέσον πεδινόν.

498. Προϊόντα. Ὁ οἶνος, τὸ ἔλαιον, οἱ δημητριακοὶ καρποί, ἔσπεριδοειδῆ, κρόμμυα, βακλάνιδια, μέταλλα καὶ ὀλίγα κτηνοτροφικὰ προϊόντα.

499. Ὅρη. — Ὁ Ταῦγετος πρὸς Δ. τὸ ὕψηλότερον καὶ ὀρειώτερον ὄρος τῆς Πελοποννήσου· οὗτος ἀρχεταὶ ἀπὸ τοῦ ὀροπέδιου τῆς Μεγαλοπόλεως καὶ καταλήγει ἔκτεινομένος ἀπὸ Β.

πρὸς Ν. μέχρι τῆς θαλάσσης σχηματίζων τὸ ἀκρωτήριο Ταίναρον. Αἱ ὑψηλότεραι αὐτοῦ κορυφαὶ εἶναι γυμναὶ καὶ χιονοσκεπεῖς, αἱ δὲ κλιτύες καὶ οἱ πρόποδες αὐτοῦ δασώδεις καὶ κατὰφυτοι ἐκ δρυῶν, ἐλατῶν καὶ πολλῶν ἄλλων δένδρων, ἐξ ὧν ἄφθονος ἐξάγεται ξυλεία. Ἐκ τοῦ Ταυγέτου ἐξάγονται καὶ ὠραῖα κεχρωματισμένα μάρμαρα.

Ὁ Πάρνων πρὸς Α. ὁ ὁποῖος ἄρχεται ἀπὸ τοῦ ὄροπέδιου τῆς Μαντινείας, χωρεῖ πρὸς Ν. καὶ καταλήγει εἰς τὴν θάλασσαν σχηματίζων τὴν τρικυμιώδη Μαλέαν.

500. **Ἀκρωτήρια.**— Μόνον ἀκρωτήριο τοῦ νόμου εἶναι ἡ Μαλέα (κάβο-Μαλιᾶς), γνωστὴ καὶ σήμερον καὶ κατὰ τὴν ἀρχαίαν ἐποχὴν διὰ τὴν περιβάλλουσαν αὐτὴν τρικυμιώδη θάλασσαν.

501. **Πεδιάδες.**— Ἡ τῆς Λακεδαίμονος, ἡ τῶν Μολάων καὶ ἡ τοῦ Ἑλους.

502. **Ποταμοὶ.**— Ὁ Εὐρώτας (Νίρι) ἱστορικὸς ποταμὸς, ὅπου ἐλούοντο οἱ ἀρχαῖοι Σπαρτιάται, πηγάζει ἐκ τοῦ ὄροπέδιου τῆς Μεγαλοπόλεως, διαρρέει ὁλόκληρον τὴν εὐφορον πεδιάδα Λακεδαίμονος, δέχεται πολλοὺς παραποτάμους καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸν Λακωνικὸν κόλπον.

503. **Νῆσοι καὶ κόλποι.**— Ἡ Ἐλαφρόνησος εἰς τὸν Λακωνικὸν κόλπον, ἔχουσα ὄρμον ἀσφαλῆ.

504. **Συγκοινωνία.**— Ἡ συγκοινωνία εἰς τὸν νομὸν τοῦτον γίνεται δι' ἀμαξιτῶν ὁδῶν, ὧν σπουδαιότεραι εἶναι αἱ Σπάρτης-Τριπόλεως, Σπάρτης-Γυθείου, Σπάρτης-Καλαμῶν, Σπάρτης-Μολάων κλπ.

505. **Βίος καὶ διαίτα κατοίκων.**— Οἱ κάτοικοι τοῦ νομοῦ τούτου ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν γεωργίαν, βομβυκοτροφίαν, ἀμπελοργίαν καὶ κτηνοτροφίαν.

506. **Διοικητικὴ διαίρεσις.**— Ὁ νομὸς διαιρεῖται εἰς δύο ἐπαρχίας.

1. Λακεδαίμονος.
2. Ἐπιδαύρου Λιμηρᾶς.

α'. Ἐπαρχία Λακεδαιμόνος.

507. Δῆμοι. 13.

508. Κάτοικοι 58500.

509. Πόλεις καὶ κῶμαι.—Ἡ Σπάρτη (4200 κ.) πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ, πόλις κτισθεῖσα μετὰ τὴν ἐπανάστασιν (1834) ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς ἀρχαίας Σπάρτης, εἰς τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Εὐρώτα. Ἡ Σπάρτη κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἦτο πόλις ἰσχυροτάτη ἐπὶ μακρὰν περίοδον χρόνου ἔχουσα τὴν ἡγεμονεῖαν τῆς Ἑλλάδος ἀντιζήλους δ' εἶχε τὰς Ἀθήνας καὶ τὰς Θήβας.

Μυστράς (600 κ.) κώμη, ἀκμαζούσα ἐπὶ Παλαιολόγων καὶ χρησιμεύσασα τότε ὡς πρωτεύουσα τῆς Λακεδαιμόνος. Ἡ Λεβέντοσα (1800κ.), τὰ Βρέσθена (1200κ.), ἡ Καστανιὰ (1450κ.), ὁ Βρουλιὰς (1200 κ.), ἡ Βαμβακοῦ (1150 κ.), ἡ Ἀναβρυτὴ (1400 κ.), Γεωργίτσιον (2000 κ.), Γεράκιον (1500κ.) καὶ ἡ Ἀράχωβα παρὰ τὰς ὑπερείας τοῦ Παρνώνος παρὰ τὰς ἀρχαίας Καρούας ἔνθα ὑπῆρχε ναὸς τῆς Ἀρτέμιδος.

β'. Ἐπαρχία Ἐπιδαύρου Λιμηρᾶς.

510. Δῆμοι 5.

511. Κάτοικοι 26500.

512. Πόλεις καὶ κῶμαι. Οἱ Μολδαοὶ (1500κ.) πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας ἐπὶ ὠραίας τοποθεσίας.

Μορεμβασία (500κ.) ἐκτισμένη ἐπὶ νητίδος μικρᾶς, ὠχυρομένης, ἡ ὁποία ἐνοῦται μετὰ τῆς ξηρᾶς διὰ γεφύρας λιθίνης, μήκους 150 μέτρων. Ὀνομαστὴ ἄλλοτε διὰ τοὺς ἐξαιρέτους αὐτῆς αἶνους. Αὕτη κατὰ τὸ 1821 ἐκυριεύθη πρώτη ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, παραδοθέντων πάντων τῶν ἐν αὐτῇ Τούρκων. Κατὰ τὸν μεσαίωνα ἐφημίζετο ὡς ὠχυρὸν καὶ ἀπόρητον φρούριον.

Νεάπολις (Βάτικα, 1300κ.), παρὰ τὰς ἀρχαίας Βοιάς, κωμόπολις παράλιος καὶ ναυτικὴ, παράγουσα ὠρατὰ καὶ ἄφθονα κρόμμυα.

16. ΝΟΜΟΣ ΛΑΚΩΝΙΚΗΣ

513. Ἐκταθὺς 2185 τετραγ. χιλιόμετρα.

514. Πληθυσμὸς 63000 κάτοικοι.

515. Ὅρια. Ὁ νομὸς Λακωνικῆς κατέχει τὸ Ν. μέρος τῆς Πελοποννήσου καὶ ὀρίζεται πρὸς Β ὑπὸ τῶν νομῶν Μεσσηνίας καὶ Λακεδαιμόνος, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ νομοῦ Λακεδαιμόνος καὶ τοῦ Λακωνικοῦ κόλπου καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Μεσσηνιακοῦ κόλπου.

516. Κλίμα. — Εὐκρατὸν καὶ ὑγιεινόν.

517. Ἔδαφος. — Τὸ ἔδαφος τοῦ νομοῦ εἶναι κατ' ἐξοχὴν ὄρεινόν καὶ ξηρόν.

518. Προϊόντα. — Ὀλίγοι δημητριακοὶ καρποί, ἐξάριετον ἔλαιον, ἄφθονος οἶνος, ὀλίγη σταφίς, βλακινίδια, ἐσπεριδοειδῆ καὶ ὄρυκτὰ χαλκοῦ, σιδήρου καὶ μολύβδου.

519. Ὅρη. Ὁ Ταύγετος, ὅστις καταλήγει εἰς τὸ ἀκρωτήριον Ταινάρων (κάβο-Ματταπᾶς), τὸ νοτιώτατον ἀκρωτήριο τῆς Ἑλλάδος.

520. Κόλποι. — Ὁ Μεσσηνιακὸς καὶ ὁ Λακωνικὸς.

521. Συγκοινωνία. — Ἡ συγκοινωνία ἐν τῷ νομῷ δὲν εἶναι ἀνεπτυγμένη· ἀμαξιτὸς ὁδὸς ἀξία λόγου εἶναι ἡ Γυθείου-Σπάρτης.

522. Βίος καὶ διαίτα κατοίκων. — Οἱ κάτοικοι τοῦ νομοῦ τούτου ἀσχολοῦνται εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν ἐλαίων, τὴν συλλογὴν βλακινιδίων καὶ τὴν ὑλοτομίαν οἰκοδομικῆς καὶ ναυπηγικῆς ξυλείας, ὀλίγοι δὲ (τῆς ἐπαρχίας Κυθήρων) ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν ἀλιεῖαν καὶ νευτιλίαν.

523. Διοικητικὴ διαίρεσις. — Ὁ νομὸς οὗτος διαιρεῖται διοικητικῶς εἰς τρεῖς ἐπαρχίας.

1. Γυθείου.

2. Οἰτίλου

3. Κυθήρων.

α'. Ἐπαρχία Γυθείου.

524. Δῆμοι 5.

525. Κάτοικοι 19000.

526. Πόλεις καὶ κῶμαι. — Τὸ *Γύθειον* (Μαραθονῆσι, 4100 κ.) πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ, ἐπίνεον τῆς Σπάρτης, παρὰ τὰ εἰρήπια τῆς ἀρχαίας πόλεως, ἔχει τεχνητὸν λιμένα. Πολυάριθμος (230 κ.) χωρίον μικρὸν ὀνομαστὸν διὰ τὴν κατατρόπωσιν τοῦ στρατοῦ τοῦ Ἰμβραχίμ ὑπὸ τῶν Λακωνῶν (1826). Ἡ ἐπαρχία Γυθείου ἐκτείνεται ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς τῆς χερσονήσου τοῦ Ταυγέτου πρὸς τὸν Λακωνικὸν κόλπον καὶ ἀποτελεῖ τὴν *Ἀνατολικὴν Μάνην*.

β'. Ἐπαρχία Οἰτύλου.

527. Δῆμοι 5.

528. Κάτοικοι 31700.

529. Πόλεις καὶ κῶμαι. — Ἡ *Ἀρεόπολις* (2000 κ.) πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας παρὰ τὰς Δ. ὑπωρείας τοῦ Ταυγέτου οὐ μακρὰν τῆς θαλάσσης. Ἡ Οἰτύλος (1210 κ.) κώμη, ἐξ ἧς ἔλαβε τὸ ὄνομα ἡ ἐπαρχία. Καρδαμύλη (450 κ.) κώμη παρὰ τὸν κόλπον. Πύργος (2050 κ.). Κάμπος (650 κ.) καὶ Πλάτσα (900 κ.).

Ἡ ἐπαρχία αὕτη ἐκτείνεται ἐπὶ τῆς Δ. πλευρᾶς τοῦ Ταυγέτου πρὸς τὸν Μεσσηνιακὸν κόλπον καὶ ἀποτελεῖ τὴν *Δ. Μάνην*, ἐπαρχίαν κατοικουμένην ὑπὸ λαοῦ γενναίου καὶ φιλοξένου, τῶν ὀνομαστῶν Μχνιατῶν, οἵτινες μόνον δὲν ὑπετάχθησαν εἰς τοὺς Τούρκους.

γ'. Ἐπαρχία Κυθήρων.

530. Δῆμοι 2.

531. Κάτοικοι 12300.

532. Ἡ ἐπαρχία αὕτη ἀποτελεῖται ἐκ δύο νήσων Κυθήρων καὶ Ἀντικυθήρων, αἱ ὁποῖαι παρεχωρήθησαν εἰς τὴν Ἑλλάδα ὑπὸ τῆς Ἀγγλίας (1864) μετὰ τῶν νήσων τοῦ Ἴονίου πελάγους.

533. **Κώμαι.**—Τὰ *Κύθηρα* (Τσιρίγο, 830 κ.), πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας ἐπὶ τῆς ὁμωνύμου νήσου. Καψάλι (220 κ.) ἐπίνειον τῶν Κυθήρων. Ποταμὸς (980 κ.) κώμη συνδεομένη μὲ τὰ Κύθηρα δι' ἀμαξιτοῦ ὁδοῦ.

Εἰς τὸν πρὸς Α. τῆς νήσου κόλπον τοῦ Αὐλέμονος ἐναυαγή-
θεν ἐν ἔτει 1802 τὸ πλοῖον Μέντωρ, δι' οὗ μετεφέροντο εἰς
τὴν Ἀγγλίαν ὑπὸ τοῦ λόρδου Ἐλγιν, κί συληθεῖσται ἐκ τοῦ
Παρθενῶνος ἀρχαιοτήτες.

Ἡ μικρὰ νῆσος Ἀντικύθηρα εἶναι πετρώδης καὶ ὄρεινὴ καὶ
ἔχει ὀλίγους κατοίκους (500 κ.), ἀποζῶντας ἐκ τῆς ἀλιείας.

Ἐκ τοῦ βυθοῦ τῆς παρὰ τὰ Ἀντικύθηρα θιλάσσης ἐξήχθη-
σαν ἀρχαιοτήτες μεγίστης ἀξίας καὶ ἐξαιρετικῆς τέχνης, ἐν αἷς
καὶ ἀγχαλμα χαλκοῦν καλλιτεχνικώτατον (ὁ ἔφηβος τῶν Ἀντι-
κυθήρων).

17. ΝΟΜΟΣ ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ

534. **Ἐκτασίς** 1730 τετραγ. χιλιόμετρα.

535. **Πληθυσμὸς** 120000 κάτοικοι.

536. **Ὅρια.**—Ὁ νομὸς οὗτος κατέχει τὸ ΝΔ. τμήμα τῆς
Πελοποννήσου καὶ ἐκτείνεται πρὸς Β. μὲν μέχρι τῶν νομῶν
Τριφυλίας καὶ Ἀρκαδίας, πρὸς Ν. περιβρέχεται ὑπὸ τοῦ Μεσ-
σηνιακοῦ κόλπου καὶ τοῦ Ἰονίου πελάγους, πρὸς Α. ἔχει τὸν
Ταύγετον, ὅστις χωρίζει αὐτὸν ἀπὸ τῶν νομῶν Λακεδαιμόνος καὶ
Λακωνικῆς καὶ πρὸς Δ. ὀρίζεται ἀπὸ τοῦ νομοῦ Τριφυλίας καὶ
τοῦ Ἰονίου πελάγους.

537. **Κλίμα.**—Τὸ κλίμα τοῦ νομοῦ εἶναι γλυκύτατον καὶ
ὕγιον, χειμῶν ἥπιος διχδέχεται θέρους ὁρσπερόν.

538. **Ἐδαφος.**—Τὸ ἔδαφος τοῦ νομοῦ εἶναι εὐφορώτατον
πρὸς Β. μὲν εἶναι ὄρεινόν πρὸς Ν. δὲ πεδινόν.

539. **Προϊόντα.**—Πολλὰ καὶ ποικίλα εἶναι τὰ προϊόντα τοῦ
νομοῦ, ἐκ τῶν ὁποίων τὰ σπουδαιότερα εἶναι σταφίς καρινθικῆ,
σῦκα ὀνομαστά, ἔλαιον, ἔλαται, μέταξα κλπ.

540. **Ὅρον.**—Πρὸς Β. κί προεκτάσεις τῶν Νομίων, ἢ ἀπό-

κρημνος Ἰθώμη, ὁ Λυκόδημος (Μαθίας), καταλήγων εἰς τὸ ἀκρωτήριον Ἀκρίταν, ὄρος χαμηλὸν καὶ κατάφυτον εἰς τοὺς πρόποδας ἐξ ἀμπέλων, καὶ πρὸς Α. ὁ Ἰόμος καὶ ὁ Μυλεβός, προεκτάσεις τοῦ Ταυγέτου.

541. **Νῆσοι καὶ ἀκρωτήρια.**— Ἡ Σφακτηρία, νῆσος βραχυῶδης ἀπέναντι τῆς Πύλου, φρασσοῦσα τὸν μικρὸν κόλπον αὐτῆς, ἐντὸς τοῦ ὁποίου αἱ στόλοι τῆς Ἀγγλίας, Γαλλίας καὶ Ρωσίας κατέστρεψαν καθ' ὅλοκληριαν τὸν Τυρκο-αἰγυπτιακὸν στόλον (1877). Ἡ νῆσος αὕτη εἶναι ὀνομαστή ἐπισῆς διότι ἐκεῖ ὀχυρωθέντες αἱ Ἑλλήνες ἀντέστησαν κατα τοῦ στρατοῦ καὶ τοῦ στόλου τοῦ Ἰμβραῖμ πασᾶ, μετὰ ἡρωϊκὸν δὲ ἀγῶνα ἐσώθη τὸ πλοῖον τοῦ Τσακμαδοῦ Ἄρης, διελθὲν διὰ μέσου τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου (1825). Τὸ πλοῖον τοῦτο σώζεται μεχρι σήμερον. Ἄλλαι νῆσοι εἶναι αἱ Οἰνούσαι (Σαπιέντζα, Πρασονῆσι) καὶ ἡ Θηγανοῦσκα (Βενέτικα). Ἀκρωτήριον δὲ ὁ Ἀκρίτας.

542. **Κόλπος καὶ λιμένες.**— Ὁ Μεσσηνιακὸς κόλπος καὶ λιμένες ὁ τῆς Πύλου καὶ ὁ τεχνητὸς τῶν Καλαμῶν.

543. **Πεδιᾶδες.**— Ἡ τῆς Μεσσηνίας, ἡ τῶν Καλαμῶν καὶ ἡ τῆς Πυλίας, κατάφυτοι πᾶσαι ἐκ σταφιδάμπέλων, ἐλιῶν κλπ.

544. **Ποταμοί.**— Ὁ Παμισὸς πηγάζει ἐκ τῶν Νομιῶν καὶ χύνεται εἰς τὸν Μεσσηνιακὸν κόλπον καὶ ὁ Νεδῶν πηγάζει ἐκ τοῦ Ταυγέτου καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸν αὐτὸν κόλπον.

545. **Συγκοινωνία.**— Ὁ νομὸς οὗτος συνδέεται πηροδρομικῶς μετὰ τοῦ νομοῦ Ἀρκαδίας· ἀμαξιτοὺς δὲ ὁδοὺς ἔχει πολλάς, αἵτινες ἀποτελοῦσιν ἀρκούντως πυκνὸν δίκτυον, εὐκόλουνσι τὰ μέγιστα τὴν συγκοινωνίαν μεταξύ τῶν κύριωτέρων πόλεων καὶ κωμῶν τοῦ νομοῦ.

546. **Βίος καὶ διαίτα κατοίκων.**— Οἱ κάτοικοι τοῦ νομοῦ ἀσχολοῦνται εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς σταφίδος, τῶν σύκων, εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν βιομηχανίαν τῆς μετάξης καὶ οἰνοπνευματοποιίας.

547. **Διοικητικὴ διαίρεσις.**— Ὁ νομὸς Μεσσηνίας διαίρεται εἰς τρεῖς ἐπαρχίας.

1. Καλαμῶν
2. Μεσσήνης καὶ
3. Πυλίας.

α'. Ἐπαρχία Καλαμῶν.

548. Δῆμοι 5.

549. Κάτοικοι 40000.

550. Πόλεις καὶ κῶμαι.—*Αἱ Καλάμαι* (14500 κ.) πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ. πόλις ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Νέδωνος, ἀπέχουσα περὶ τὰ 20 λεπτὰ τῆς θαλάσσης, ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανος, ἔχουσα ἐργοστάσια βιομηχανίας μεταξίνων ὑφασμάτων, πολλὰ οἰνοπνευματοποιεῖα καὶ εὐρὺν τεχνητὸν λιμένα. Αἱ Καλάμαι εἶναι ἡ πρώτη ἐλευθερωθεῖσα πόλις κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως 22 Μαρτίου 1821.

Κῶμαι ἀξιόλογοι εἶναι ἡ Θουρία (1550κ.), Ἀσλάναγα (2050 κ.), Ἀρφαρά (1600 κ.), Σίτσοβα (1000 κ.), ἔχουσα μεταλλεύματα μοιόδου καὶ χαλκοῦ, Πολιανὴ (600κ.) μικρὰ κώμη ὀνομαστὴ διὰ τὰς παρ' αὐτὴν γενομένας μάχας τῶν Ἑλλήνων κατὰ τοῦ Ἰβραήμ.

β'. Ἐπαρχία Μεσσήνης.

551. Δῆμοι 6.

552. Κάτοικοι 44500.

553. Πόλεις καὶ κῶμαι.—*Ἡ Μεσσήνη* (Νησίον, 6200 κ.) πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας πόλις ἐμπορικὴ παρὰ τὸν Πάμισον συνδέεται διὰ σιδηροδρόμου μετὰ τῶν Καλαμῶν. Πρὸς Β. τῆς σημερινῆς πόλεως Μεσσήνης, ὅπου σήμερον τὸ χωρίον Μαυρομματί, παρὰ τὰς ὑπωρεῖς τῆς Ἰθώμης, ἔκειτο ἡ ἀρχαία καὶ ὀνομαστὴ πόλις Μεσσήνη, τῆς ὁποίας σήμερον σώζονται ερείπια τῶν μακρῶν τειχῶν καὶ τοῦ θεάτρου. Μελιγαλᾶ (1500 κ.), Διαβολίτσιον (800 κ.) κεῖται ἐπὶ ὑψώματος μέσφ ἐκτεταμένης

καὶ εὐφροωτάτης πεδιάδος. Ἀνδροῦσα (900 κ.) κώμη ἀκμά-
σασα κατὰ τὸν μεσαίωνα.

γ'. Ἐπαρχία Πυλίας.

554. Δῆμοι 6.

555. Κάτοικοι 35000.

556. Πόλεις καὶ κώμαι.— Ἡ Πύλος (Νεόκαστρον, ἢ Ναυκρίνος, 2100 κ.) πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας, πόλις παράλιος, ἔχουσα εὐρύτατον ἀσφαλῆ λιμένα, τὸν ὅποιον φράσσει ἡ ἐπιμή-
κης νῆσος Σφακτηρία, ἀφήνουσα ἑκατέρωθεν στενάς διόδους. Ἐντὸς τοῦ λιμένος τούτου κατεστράφη, ὡς εἶδομεν ἀνωτέρω, ὁ Τουρκο-
αἰγυπτιακὸς στόλος. Κορώνη (3000 κ.) κωμόπολις παράλιος, ἔχουσα ἐνετιὸν φρούριον.

Μεθώνη (1800 κ.) κωμόπολις, ἔχουσα μικρὸν λιμένα, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ὁ Μικούλης ἐπυρπόλησεν (1825) ἑννέα τουρκικὰ πλοῖα. Μανιάκι (250 κ.), κώμη μικρὰ ὀνομαστή, διότι εἰς αὐτὴν ἔπεσεν τῷ 1825 ὁ ἥρωὸς Παπαφλέσσας, μχχόμενος ἐναντίον τῆς στρατιᾶς τοῦ Ἰαβραήμ. Πεταλίδιον (1100 κ.) συνοικισμὸς Λακῶνων. Λογγὰ (1100 κ.).

18. ΝΟΜΟΣ ΤΡΙΦΥΛΙΑΣ

557. Ἐκτασις 1615 τετραγ. χιλιόμετρα.

558. Πληθυσμὸς 86500.

559. Ὅρια.— Ὁ νομὸς οὗτος περιλαμβάνεται μετὰ τῶν νομῶν Ἠλείας, Ἀρκαδίας, Μεσσηνίας καὶ τοῦ Ἰονίου πελάγους καὶ χωρίζεται ἀπὸ τῶν νομῶν Ἀρκαδίας καὶ Ἠλείας διὰ τοῦ ποταμοῦ Ἀλφειοῦ.

560. Κλίμα.— Τὸ κλίμα τοῦ νομοῦ εἶναι γλυκὺ δροσερὸν καὶ ὑγιεινόν.

561. Ἐδαφος.— Τὸ ἔδαφος τοῦ νομοῦ τούτου εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον ὄρεινόν καὶ μόνον τὰ παράλια αὐτοῦ εἶναι πεδινὰ,

σχηματίζοντα πολλές μικράς πεδιάδας και κοιλάδας ευφορωτά-
τας και καταφύτους.

562. **Προϊόντα.**—Τὰ σπουδαιότερα προϊόντα τοῦ νομοῦ
εἶναι σταφίς, ἔλαιον, αἶνος, ἔσπεριδοειδή και ὀλίγοι δημητρια-
και κερποι. παραγόμενοι εἰς τὰ ὄρεινά μέρη.

563. ***ὄρη.**—Τὸ Λύκαιον, ὄρος κατάφυτον εἰς τὰ χαμηλά
μέρη ὑπὸ σταφιδαπέλων και συκῶν, τὰ Νόμια, ἡ Μίνθη και
ἄλλα τινὰ μικρά.

564. **Πεδιάδες.**—Ἡ Κυπαρισσιακή, και ἡ μικρά τῆς
Ἄγουλινίτσας.

565. **Ποταμοί**—Ὁ Ἄλφειός, εἰς τὰ βόρεια τοῦ νομοῦ
ἄκρα και ἡ Νέδα, πηγάζουσα ἐκ τοῦ Λυκαίου ἐκβάλλει εἰς τὸν
Κυπαρισσιακὸν κόλπον.

566. **Λίμναι.**—Ἡ λιμνοθάλασσα τῆς Ἄγουλινίτσας, τρέ-
φουσα πολλοὺς ἰχθῦς.

567. **Κόλποι και νῆσοι.**—Ὁ Κυπαρισσιακὸς κόλπος
και ἡ μικρά νῆσος Πρώτη πλησίον τῆς παραλίας.

568. **Συγκοινωνία.**—Ὁ νομὸς οὗτος ἔχει πολλὰς ἀμαξι-
τοὺς ὁδοὺς, ὧν σπουδαιότεραι εἶναι ἡ Κυπαρισσίας-Φιλιατρῶν-
Πύλου, κυπαρισσίας-Ἄγουλινίτσας-Πύργου και Ἄνδριταίνης-
Κερυταίνης· σιδηροδρομὸς δὲ εἶναι ὁ Πύργου-Κυπαρισσίας-
Μελιγαλᾶ.

569. **Βίος και δίαιτα κατοίκων.**—Οἱ κάτοικοι τοῦ
νομοῦ τούτου ὡς κυρίαν ἐνασχόλησιν ἔχουσι τὴν καλλιέργειαν
τῆς σταφίδας και τὴν γεωργίαν.

570. **Διοικητικὴ διαίρεσις.**—Ὁ νομὸς Τριφυλίας διαι-
ρεῖται εἰς δύο ἐπαρχίας.

1. Τριφυλίας.

2. Ὀλυμπίας.

α'. Ἐπαρχία Τριφυλίας.

571. **Δῆμοι** 8.

572. **Κάτοικοι** 50400.

573. **Πόλεις καὶ κῶμαι.**— Ἡ *Κυπαρισσία* (6600 κ.) πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ, παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ Αἰγαλέου, ἀπέχουσα τῆς θαλάσσης περὶ τὰ 20 λεπτά τῆς ὥρας· τὸ ἔδαφος αὐτῆς, ὡς καὶ ὁλοκλήρου τοῦ νομοῦ εἶναι εὖσειστον καὶ κατὰ τὸ 1886 καὶ 1899 ἔπαθεν ἡ πόλις αὕτη ζημίας ἐκ τῶν σεισμῶν.

Φιλιατρὰ (9700 κ.) πόλις πλουσία, πλησίον τῆς παραλίας, μέσῳ καταφύτου ἐξ ἀμπέλων καὶ ἐλαιῶν πεδιάδας· καὶ ἡ πόλις αὕτη ὑπέστη καταστροφὴς κατὰ τὸ 1886 ὑπὸ σεισμοῦ καὶ πολλὰς ζημίας κατὰ τὸν σεισμόν τοῦ 1899. *Γαργαλιάνοι* (5700 κ.) κωμόπολις κειμένη ἐπὶ λαμπρᾶς τοποθεσίας· ἐπίνειον ταύτης εἶναι ἡ Μακρὰ πόλις. *Λιγούδισσα* (2600 κ.) καὶ *Ἄετος* (1220 κ.).

β'. Ἐπαρχία Ὀλυμπίας.

574. **Δῆμοι** 6.

575. **Κάτοικοι** 36100.

576. **Πόλεις καὶ κῶμαι.**— Ἡ *Ἀνδρίτσαινα* (2200 κ.) πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας, παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ Λυκαίου ἔχουσα ἀξίαν λόγου βιβλιοθήκην· οὐ μακρὰν τῆς πόλεως ταύτης κεῖνται τὰ ἐρείπια τοῦ ναοῦ τοῦ Ἐπικουρείου Ἀπόλλωνος, οἰκοδομηθέντος ὑπὸ τοῦ Ἰκτίνου. Εἰς ἀπόστασιν ὥρας ἀπὸ τοῦ ναοῦ τούτου καὶ παρὰ τὸ χωρίον Παλίτσα κεῖνται τὰ ἐρείπια τῆς ἀρχαίας Φιγαλείας. *Ἀγουλινίτσα* (2600 κ.) πλησίον τῆς ὁμωνύμου λιμνοθαλάσσης, παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἄλφειου *Κρέσταινα* (1650 κ.)· *Ζαχάρω* (1230 κ.) καὶ *Ζοῦρτσα* (1700 κ.).

19. ΝΟΜΟΣ ΗΛΕΙΑΣ

577. **Ἐκτασίς** 1832 τετραγ. χιλιόμετρα.

578. **Πληθυσμὸς** 91500 κάτοικοι.

579. **Όρια.**— Ό νομός ούτος κατέχει τὸ ΒΔ. τμήμα τῆς Πελοποννήσου καὶ ἐκτείνεται πρὸς Α μέχρι τῶν ὄρεων Φολόης καὶ Ἐρυμάνθου, τὰ ὁποῖα χωρίζουσιν αὐτὸν ἀπὸ τῆς Ἀρκαδίας, πρὸς Δ βρέγεται ὑπὸ τοῦ Ἰονίου πελάγους, πρὸς Β. ἐκτείνεται μέχρι τοῦ νομοῦ Ἀγαίης καὶ πρὸς Ν. χωρίζεται διὰ τοῦ Ἀλφειοῦ ἀπὸ τοῦ νομοῦ Τριφυλίας.

580. **Κλίμα.**— Τὸν χειμῶνα γλυκὺ καὶ τὸ θέρος θερμὸν.

581. **Ἐδαφος.**— Τὸ ἔδαφος τοῦ νομοῦ εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον πεδινόν, πλὴν μικρῆς ἐκτάσεως πρὸς Α. ὄρεινης, ἐφ' ἧς ἐκτείνονται αἱ προσεκτάσεις τῆς Φολόης καὶ τοῦ Ἐρυμάνθου.

582. **Προϊόντα.**— Ό νομός οὔτος κατέχων τὴν εὐφορωτέρην καὶ πλουσιωτέραν γωνίαν τῆς Πελοποννήσου παράγει σταφίδας, αἶνον, ἔλαιον, ὀπώρας, βελανίδια καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα.

583. **Όρη καὶ ἀκρωτήρια.**— Ἡ Φολοή κατάφυτος ἐξ ἐλατῶν καὶ δρυῶν, ὁ Ἐρύμανθος κατάφυτος κατὰ τοὺς πρόποδας. Ἀκρωτήρια δὲ ὁ Χελωνάτας (Γλαρέντζα) καὶ ὁ Ἰχθὺς (Κατάκωλον).

584. **Πεδιᾶδες.**— Ἡ Ἠλειακὴ, εὐφορωτάτη διαρροεμένη ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ Πηνειοῦ καὶ τῶν παραποτάμων αὐτοῦ.

585. **Ποταμοί.**— Ό Πηνειὸς, ὅστις πηγάζει ἐκ τοῦ Ἐρυμάνθου καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸ Ἰόνιον πέλαγος, ὁ Ἀλφειὸς, ὁ μεγαλύτερος τῆς Πελοποννήσου, πηγάζει ἐκ τοῦ ὄροπέδιου τῆς Μεγαλοπόλεως καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸ Ἰόνιον καὶ ὁ Ἐρύμανθος παραπόταμος τοῦ Ἀλφειοῦ.

586. **Λιμένες.**— Οἱ τεχνητοὶ λιμένες τοῦ Κατακόλου καὶ τῆς Κυλλήνης.

587. **Συγκοινωνία.**— Ό νομός Ἠλείας διασχίζεται ἀπὸ ἄκρου εἰς ἄκρον ὑπὸ τῆς σιδηρῆς ὁδοῦ Πειραιῶς-Ἀθηνῶν-Πελοποννήσου· πλὴν ταύτης ὅμως ἔχει ἐπίσης καὶ πυκνὸν δίκτυον ἀμαξιτῶν ὁδῶν, διὰ τῶν ὁποίων ἡ συγκοινωνία καθίσταται εὐκολωτάτη καὶ μεταξὺ τῶν ὄρεινῶν αὐτοῦ μερῶν.

588. **Βίος καὶ διαίτα κατοίκων.**— Οἱ κάτοικοι τοῦ νομοῦ ἀσχολοῦνται εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς σταφίδος καὶ τῶν

ποικίλων προϊόντων τοῦ πλουσίου ἐδάφους τοῦ νομοῦ τούτου καὶ εἰς τὸ ἐμπόριον.

589. **Διοικητικὴ διαίρεσις.** — Ὁ νομὸς οὗτος ἀποτελεῖται ἐκ τῆς ὁμωνύμου ἐπαρχίας ἐχούσης 8 δήμους.

Ἐπαρχία Ἡλείας.

590. **Πόλεις καὶ κῶμαι.**— Ὁ Πύργος (13000 κ.) πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ, ἐπὶ μικροῦ λόφου, μέσῃ πεδιάδος καταφύτου ἐκ σταφιδαμπέλων· πόλις ἐμπορικὴ συνδεομένη σιδηροδρομικῶς μετὰ τῶν Πατρῶν καὶ τοῦ Κατακόλου ἐπίνειου αὐτῆς. Πρὸς Α. τοῦ Πύργου, εἰς ἀπόστασιν μιᾶς σιδηροδρομικῆς ὥρας ἀπ' αὐτοῦ καὶ εἰς τὸ ἄκρον τοῦ νομοῦ παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Ἀλφειοῦ ἐκτείνεται ὁ ἱερός χῶρος τῆς ἀρχαίας Ὀλυμπίας, ὅπου ἐτελοῦντο οἱ Ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες κατὰ τετραετίαν· ἐκεῖ ὑπῆρχεν ὁ μεγαλοπρεπὴς ναὸς τοῦ Ὀλυμπίου Διός, τοῦ ὁποίου τὰ εἱρεῖπια σώζονται, κατὰ τὸ πλεῖστον, ὡς καὶ πλεῖστα ἄλλα οἰκοδομήματα. Κατὰ τὰς γενομένας ἐκεῖ πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἀνασκαφὰς εὐρέθησαν πλεῖστα ἀρχαῖα μνημεῖα καὶ ἀγάλματα, μετὰξὺ τῶν ὁποίων ὁ Ἕρμης τοῦ Πραξιτέλους καὶ ἡ νίκη τοῦ Παιωνίου, ἀριστουργήματα τέχνης ἀπόκεινται δὲ ταῦτα εἰς τὸ ἐκεῖ νεωστὶ κτισθὲν μουσεῖον. Κῶμαι εὐποροῦ τοῦ νομοῦ εἶναι Ἀμαλιάς (6200 κ.). Γαστούνη (2350 κ.), κτισθεῖσα κατὰ τὸν μεσαίωνα ὑπὸ τῶν Φράγκων. Ἀνδραβίδα (2100 κ.). Λεχαιὰ (2880 κ.). Βαρβολομῖον (1860 κ.). Μανωλάς (820 κ.), ἐνθα τὰ κτήματα τοῦ Β. Διαδόχου Κωνσταντίνου. Κυλλήγη ἐπίνειον τῶν Λεχαιῶν, συνδεομένη σιδηροδρομικῶς μετὰ τῶν Πατρῶν καὶ τοῦ Πύργου. Πρὸς Ν. ταύτης κεῖνται τὰ ὁμώνυμα ἱαματικὰ λουτρά (Λίντζι). Κρισκύχιον (1300 κ.) καὶ Δίβρη (1800 κ.) κώμη ὀρεινή.

20. ΝΟΜΟΣ ΑΧΑΪΑΣ

591. Ἐκτασίς. 3243 τετραγ. χιλίόμετρα.

592. **Πληθυσμός** 145000 κάτοικοι.

593. **Όρια.**—Ό νομός ούτος κατέχει τὸ Β. μέρος τῆς Πελοποννήσου καὶ ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Κορινθιακοῦ καὶ τοῦ Πατραϊκοῦ κόλπου, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ νομοῦ Ἡλείας καὶ Ἀρκαδίας, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ νομοῦ Κορινθίας καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ νομοῦ Ἡλείας καὶ τοῦ Πατραϊκοῦ κόλπου.

594. **Κλίμα.**—Τὸ κλίμα τοῦ νομοῦ εἰς μὲν τὰ ὄρεινὰ μέρη εἶναι μετρίως ψυχρὸν καὶ δροσερὸν τὸ θέρος, εἰς δὲ τὰ λοιπὰ εἶναι γλυκὺ τὸν χειμῶνα καὶ θερμὸν τὸ θέρος.

595. **Ἐδαφος.**—Τὸ ἔδαφος τοῦ νομοῦ εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον ὄρεινόν· τὸ μέρος, τὸ ὁποῖον ἐκτείνεται πρὸς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον εἶναι πεδινὸν ἀποτελοῦν τὰς εὐφόρους πεδιάδας τῆς Αἰγιαλείας καὶ τῶν Πατρῶν.

596. **Προϊόντα.**—Κύριον προϊόν τοῦ νομοῦ εἶναι ἡ σταφίς· παράγει ἕμως ὁ νομός ὀλίγους δημητριακοὺς καρπούς, ἔσπεριδοειδῆ, οἶνον, ὀπώρας καὶ βιομηχανικὰ καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα.

597. **Όρη.**—Τὰ Ἀροάνια (Χελμός), ἐπὶ τῶν ὁποίων ὑπῆρχεν ἡ περιβόητος κατὰ τὴν ἀρχαιότητα πηγὴ τῆς Στυγῆς, ὁ Ἐρύμανθος, τὸ Παναχαικὸν (Βοῦδιᾶς) καὶ ἡ Σκόλλις (Σανταμέρι).

598. **Ἀκρωτήρια.**—Ὁ Ἀραξος (Κάβο-Πάπας) καὶ τὸ Ρίον, τὸ ὁποῖον μετὰ τῆς ἀπέναντι ἀκτῆς τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος τοῦ Ἀντιρρίου, ἀποτελεῖ τὸν πορθμὸν τοῦ Ρίου. Ἐπὶ τοῦ Ρίου εἶναι φρούριον ἐνετικόν, ὅπερ σήμερον χρησιμοποιεῖται ὡς φυλακεία.

599. **Πεδιάδες.**—Ἡ τῶν Πατρῶν καὶ ἡ τῆς Αἰγιαλείας.

600. **Ποταμοί.**—Οἱ ποταμοὶ τοῦ νομοῦ εἶναι χειμαρρῶδεις. εἶναι δ' οὗτοι ὁ Κράθις (π. τῆς Ἀκράτας), πηγάζων ἐκ τῶν Ἀροάνιων, ἐκβάλλει εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον, ὁ Σελινοῦς (π. τῆς Βοστίτσας) καὶ ὁ Βουραϊκὸς (π. τῶν Καλαβρῦτων), πηγάζοντες ἀμφότεροι ἐκ τοῦ Ἐρυμάνθου ἐκβάλλουσιν εἰς τὸν αὐτὸν κόλπον καὶ ὁ Γλαῦκος (Λεῦκα).

601. **Κόλποι, λιμένες καὶ ὄρμιοι.**—Ὁ Πατραϊκὸς καὶ

ὁ Κορινθιακός· ὁ τεχνητός λιμὴν τῶν Πατρῶν καὶ ὁ ὄρμος τοῦ Αἰγίου.

602. **Συγκοινωνία.**—Κατὰ μῆκος τῆς παραλίας τοῦ Κορινθιακοῦ καὶ τοῦ Πατραϊκοῦ κόλπου διέρχεται ὁ σιδηρόδρομος Πειραιῶς-Ἀθηνῶν-Πελοποννήσου, ὅστις συνδέει τὰς κυριωτέρας πόλεις καὶ κόμας τοῦ νομοῦ· ὁ σιδηρόδρομος οὗτος διακλαδύεται εἰς τὴν κωμόπολιν Διακοφτὸν καὶ ἐκεῖθεν καταλήγει εἰς τὰ Κκλάβρυτα ἀνερχόμενος εἰς αὐτὰ δι' ὀδοντωτῆς σιδηρᾶς ὁδοῦ, ἕνεκα τῆς μεγάλης ἀνωφερείας. Ἀμαξίτοι δὲ ὁδοὶ πλεῖσται ἐν τῷ νομῷ καθιστῶσι τὴν ἐν αὐτῷ συγκοινωνίαν εὐκολωτάτην· καὶ ἡ κατὰ θάλασσαν δὲ τοιαύτη εἶναι ἀρκετὰ ἀνεπτυγμένη.

603. **Βίος καὶ διαίτα κατοίκων.**—Οἱ κάτοικοι τοῦ νομοῦ ἀσχολοῦνται εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς σταφίδος, τὴν γεωργίαν, τὴν μικρὰν βιομηχανίαν καὶ τὸ ἐμπόριον.

604. **Διοικητικὴ διαίρεσις.**—Ὁ νομὸς οὗτος διαιρεῖται εἰς τρεῖς ἐπαρχίας.

1. Πατρῶν
2. Αἰγιαλείας
3. Καλαβρυτῶν.

α'. Ἐπαρχία Πατρῶν.

605. **Δῆμοι** 5.

606. **Κάτοικοι** 78500.

607. **Πόλεις καὶ κῶμαι.** *Αἱ Πάτραι* (38000 κ.) πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ, ἡ δευτερεύουσα τοῦ Ἑλληνικοῦ βασιλείου πόλις, παράλιος, ἐμπορικωτάτη, ἐν τῷ μυχῷ τοῦ Πατραϊκοῦ κόλπου, ἔχουσα μεγαλοπρεπεῖς ναοὺς, κανονικὰς καὶ εὐρείας ὁδοὺς, μεγάλας καὶ λαμπρὰς οἰκοδομὰς, πλατείας δενδροφύτους, πολλὰ βιομηχανικὰ καταστήματα, ὠραίαν προκυμαίαν καὶ ἀσφαλῆ τεχνητὸν λιμένα, ἠλεκτρικὸν τροχιόδρομον, νοσοκομεῖον, γεωργικὸν σταθμὸν κλπ. Αἱ Πάτραι εἶναι ἔδρα ἀρχιεπισκοπῆς· πρὸ δὲ τῆς ἐπαναστάσεως ἀπετέλει τὴν μητρόπολιν τῶν Παλαιῶν Πατρῶν, τῆς ὁποίας ὁ τελευταῖος Μητροπολίτης

Γερμανός ὕψωσεν ἐν τῇ μονῇ τῆς Ἁγίας Λαύρας, τὴν 25 Μαρτίου 1821, τὴν σημαίαν τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως. Ἐν Πάτραις ἐσταυρώθη ὁ Ἀπόστολος Ἀνδρέας, οὗτινος ἐν τῷ ἐμωνύμῳ καὶ σώζεται ὁ τάφος.

Κῶμοι ἀξίαι λόγου εἶναι κάτω Ἀχαΐα (1500 κ.). Ἅγιος Βασίλειος (780 κ.). Χαλανδρίτσα (900κ.). Ἄλυσσος (860 κ.). Καμάρι (500 κ.) καὶ Προστοβίτσα (650 κ.).

β'. Ἐπαρχία Αἰγιαλείας.

608. Δῆμοι 4.

609. Κάτοικοι 21600.

610. Πόλεις καὶ κῶμοι.—Τὸ *Αἶγιον* (8000κ.) πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας, πόλις παράλιος, ἐκτισμένη ἐπὶ δύο λόφων, ἐμπορικὴ καὶ εὐφορωτάτη, παράγουσα τὴν ἐκλεκτοτέραν σταφίδα, ἔχει ἄφθονα ὕδατα, ὠραίους κήπους, καλὰς οἰκοδομὰς, λαμπρὰν πλατεῖαν κλπ. συγκοινωνεῖ δὲ μετὰ τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῶν Πικτρῶν διὰ σιδηροδρόμου. Τὸ Αἶγιον ἦτο ἡ ἀρχαία πρωτεύουσα τῆς Ἀχαΐκῆς συμπολιτείας. Πλησίον τοῦ Αἰγίου κεῖται ἡ πλουσία μονὴ τῶν Ταξιαρχῶν.

Κῶμοι τῆς ἐπαρχίας εἶναι Ἀκράτα (900 κ.) κώμη εὐπορος, Διακορπὸν (1300 κ.), ἐξ οὗ ἄρχεται ὁ ὀδοντωτὸς σιδηρόδρομος Διχορποῦ-Καλαβρύτων καὶ Τέμενη (1100 κ.).

γ'. Ἐπαρχία Καλαβρύτων.

611. Δῆμοι 13.

612. Κάτοικοι 44900.

613. Πόλεις καὶ κῶμοι. — Τὰ *Καλαβρυτα* (1400 κ.) πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας, παρὰ τοὺς πρόποδας τῶν Ἀροαίων. Πλησίον τῶν Καλαβρύτων, ἐπὶ βουνοῦ κρημνώδους ἐμπροσθεν σπηλαίου, κεῖται ἡ μεγαλειτέρα καὶ πλουσιωτέρα τῆς Ἑλλάδος μονή, τὸ Μέγα Σπήλαιον, εἰς τὴν ὁποίαν σώζεται εἰκὼν τῆς Θεοτόκου, ἣν ἔγραψεν ὁ ἀπόστολος Λουκᾶς. Ἡ μονὴ αὕτη τῷ 1827 προ-

σεβλήθη υπό τοῦ Ἰμβραίου, σωθεῖσα διὰ τῆς ἡρωικῆς ἀμύνης τῶν μοναχῶν καὶ τῶν ἐκ τῶν πέριξ εἰς αὐτὴν καταφυγόντων Ἑλλήνων.

Εἰς ἀπόστασιν ὥρας ἀπὸ τῶν Καλαβρῦτων κεῖται ἡ ἱστορικὴ μονὴ τῆς Ἁγίας Λαύρας, εἰς ἣν ὁ ἀρχιεπίσκοπος Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανὸς ὕψωσε τὴν σημαίαν τῆς ἐπαναστάσεως τὴν 25. Μαρτίου 1821.

Ἡ τετιμημένη καὶ ἔνδοξος αὕτη σημαία, διάτρητος ὑπὸ Τουρκικῶν σφαιρῶν, σώζεται καὶ φυλάσσεται ὡς κειμήλιον ἱερὸν μέχρι σήμερον. Κῶμαι εὐποροὶ τῆς ἐπαρχίας εἶναι· Κέρτεζι (1360 κ.), Μαζέικα (1350 κ.), Στρέζοβα (1610 κ.), Λειβάρτζιον (1020 κ.), Σοπωτόν (770 κ.), Σουδενά (1500 κ.) Κερπινὴ (710 κ.) κλπ.

ΝΗΣΟΙ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ε'. ΝΗΣΟΙ ΤΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ ΠΕΛΑΓΟΥΣ

614. Ἐκτασίς 6480 τετραγ. χιλιόμετρα.

615. Πληθυσμὸς 242000 κάτοικοι.

616. Εἰς ὁλόκληρον τὸ Αἰγαῖον πέλαγος εἶναι ἐγκατεσπαρμένοι πολλαὶ μεγάλαι καὶ μικραὶ νῆσοι, κατοικούμεναι πᾶσαι ὑπὸ Ἑλλήνων καὶ ἀνήκουσι ἄλλαι μὲν ἀπὸ τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Ἑλλάδος εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Βασίλειον, ἄλλαι δὲ διατελοῦσιν εἰσέτι δυστυχῶς ὑπὸ τὸν Τουρκικὸν ζυγόν.

617. Διοικητικὴ διαίρεσις.—Ὅλοι αἱ εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀνήκουσι νῆσοι τοῦ Αἰγαίου πελάγους, πλὴν τῶν Β. Σποράδων, τῶν ἀποτελουσῶν τὴν ἐπαρχίαν Σκοπέλου, διαιροῦνται εἰς δύο νομούς.

1. Εὐβοίας.

2. Κυκλάδων.

21. ΝΟΜΟΣ ΕΥΒΟΙΑΣ

618. Ἐκτασίς 3785 τετραγ. χιλιόμετρα.

619. Πληθυσμός 107000 κάτοικοι.

620. **Όρια.**—Ἡ Εὐβοία εἶναι ἡμεγαλειτέρη νῆσος τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ Αἰγαίου πελάγους. Ἐχουσα ἐπιφάνειαν 3475 τετραγ. χιλιομ. ἐκτείνεται κατὰ μῆκος τῆς παραλίας τῶν νομῶν Ἀττικῆς, Βοιωτίας, καὶ Φθιώτιδος. Ἡ θάλασσα, ἡ ὁποία πρὸς Δ. χωρίζει τὴν Εὐβοίαν ἀπὸ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος· εἶναι στενὴ καὶ καλεῖται Εὐβοϊκὸς κόλπος· πρὸς Ν. ἡ Εὐβοία χωρίζεται ἀπὸ τῆς νήσου Ἄνδρου διὰ στενοῦ τρικουμιώδους (πορθμὸς Καφρηῶς)· πρὸς Β. σχηματίζει μετὰ τῶν νομῶν Φθιώτιδος καὶ Μαχνησίας ἐπίμηκες θαλάσσιον στενὸν καὶ τέλος πρὸς Α. ἔχει τὸ Αἰγαῖον πέλαγος.

621. **Κλίμα.**—Τὸ κλίμα τῆς νήσου εἶναι ὑγιεινόν, μετρίως ψυχρὸν τὸν χειμῶνα καὶ ὑπερὸν τὸ θέρος.

622. **Ἐδαφος.**—Τὸ ἔδαφος τοῦ νομοῦ εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον ὄρεινόν καὶ ἰδίως πρὸς Ν. μέρη δὲ μόνον αὐτοῦ πρὸς Β. ἰδίως εἶναι πεδινά.

623. **Προϊόντα.**—Φυσικὰ προϊόντα τοῦ νομοῦ εἶναι ἄφθονος οἶνος, ἔλαιον, δημητριακοὶ καρποί, καπνός, ὀπώραι καὶ ὀλίγα ἐσπεριδοειδῆ· ὄρυκτά δὲ λιγνίτη (Κύμη) καὶ λευκίλιθος.

624. **Όρη.**—Ὁ νομὸς διασχίζεται καθ' ὅλον αὐτοῦ τὸ μῆκος ὑπὸ μακρῆς ὄροστοιχίας, ἧτις εἰς πολλὰ μέρη διακοπτομένη, σχηματίζει μικρὰς πεδιάδας καὶ ἐπίμηκες κοιλάδας. Ὁρη τοιαῦτα εἶναι τὸ Τελέθριον πρὸς Β. ὁ Μάκηστος (Κανδήλιον), ἡ Πυξακία πρὸς Α. ἡ Δίρφυς εἰς τὸ μέσον τοῦ νομοῦ, τὸ ὑψηλότερον τῆς Εὐβοίας, ὁ Ὀλυμπος καὶ ἡ Ὀχη πρὸς Ν. Πάντα τὰ ὄρη ταῦτα εἶναι δασώδη καὶ κατάρφτα.

625. **Ἀκρωτήρια.**—Τὸ Κήναιον, τὸ Ἀρτεμίσιον, ὀνομαστον διὰ τὴν ἐκεῖ ναυμαχίαν Ἑλλήνων καὶ Περσῶν (480 π. Χ.) ὁ Καφρηὺς καὶ τὸ Γεραιστόν.

626. **Νῆσοι.**—Ἡ Σκῦρος, κειμένη πρὸς Α. τῆς Εὐβοίας, παρᾶγει ἐξαιρετὰ μάρμαρα. Πολλοὶ δ' ἄλλαι μικραὶ νῆσοι εἶναι ἐγκατεσπαρμέναι παρὰ τὴν Εὐβοίαν· τούτων ὀνομαστοὶ ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν ἀρχαίων χρόνων εἶναι αἱ Λιγάδες, λαβοῦσαι τὸ ὄνομα ἐκ τοῦ Λίγα, τὸν ὁποῖον ἔρριψεν ἐκεῖ, κατὰ τὴν μυθολογίαν,

Ἡρακλῆς ἐκσπενδονίσας αὐτὸν ἀπὸ τῆς Οἴτης· οἱ Πεταλιοὶ πρᾶξουσιν ἐξάριετον οἶνον καὶ ἀνήκουσιν εἰς τὸν Βασιλέα ἡμῶν.

627. **Λιμένες καὶ ὄρμοι.**—Ὁ τῆς Χελκίδος, ὁ τεχνητὸς τῆς Κύμης καὶ ὄρμος ὁ τῆς Καρύστου.

628. **Πορθμοὶ.**—Ὁ πορθμὸς τοῦ Εὐρίπου, ὅπου τὰ ὕδατα σχηματίζουσι πλῆθροισιν (§ 57), ἤτοι κινουῦνται ὀρμητικῶς ἄλλοτε μὲν πρὸς τὸ ἕν μέρος τοῦ στενοῦ καὶ ἄλλοτε πρὸς τὸ ἕτερον, ὁμοιάζοντα πρὸς τὴν ῥοὴν ὀρμητικοῦ ποταμοῦ· τοῦτο γίνεται τέσσαρχς φορᾶς τὸ ἡμερονύκτιον κατὰ πᾶσαν ἕκτην ὥραν περίπου. Εἰς τὸ στενὸν τοῦ Εὐρίπου ὑπάρχει μεγάλη σιδηρᾶ γέφυρα, (§ 164), ἣτις συνδέει τὴν Χελκίδα μὲ τὴν ἀπέναντι ἀκτὴν τοῦ νομοῦ Βοιωτίας· ἡ γέφυρα αὕτη εἶναι κινητὴ, ἀνασυρομένη ἐκάστοτε κατὰ τὴν διὰ τοῦ στενοῦ διάβασιν τῶν πλοίων.

629. **Πεδιάδες.**—Ἡ τῆς Χελκίδος (Ληλάντιον πεδίων), διακρρασμένη ὑπὸ τοῦ Ληλάντου ποταμοῦ, κατὰφυτος ἐξ ἀμπέλων καὶ ὀπωροφόρων δένδρων· ἡ τοῦ Ξηροχωρίου, διακρρασμένη ὑπὸ τοῦ Κάλλαντος ποταμοῦ καὶ ἡ τῆς Καρυστίας κατὰφυτος καὶ αὕτη ἐξ ἀμπέλων.

630. **Ποταμοὶ καὶ λίμναι.**—Οἱ ποταμοὶ τοῦ νομοῦ εἶναι χειμκρρῶδεις, κυριώτεροι δὲ τούτων εἶναι ὁ Λήλαντος, ὅστις πηγάζει ἐκ τῆς Δίρφος καὶ χύνεται εἰς τὸν πορθμὸν τοῦ Εὐρίπου καὶ ὁ Κάλλας, πηγάζει ἐκ τοῦ Τελεθρίου καὶ χύνεται παρὰ τὸ ἀκρωτήριον Ἀρτεμίσιον. Λίμνη δὲ ἡ μικρὰ λίμνη *Δυστός*.

631. **Συγκοινωνία.**—Ὁ νομὸς ἔχει πολλὰς ἀμαξιτοὺς ὁδοὺς, ἂν καὶ κατὰ τὸ πλεῖστον ὀρεινός, τούτων αἱ σπουδαιότεραι εἶναι ἡ τῆς Χελκίδος-Ἀλιβερίου-Κύμης, Χελκίδος-Μαντουδίου-Λίμνης καὶ Αἰδηψοῦ-Ξηροχωρίου. Ἡ Χελκὶς θὰ συγκοινωνήσῃ σιδηροδρομικῶς μετὰ τῶν Ἀθηνῶν διὰ διακλαδώσεως τοῦ σιδηροδρόμου Πειραιῶς-Ἀθηνῶν-Δεμερλῆ (Θεσσαλίας).

632. **Βίος καὶ διαίτα κατοίκων.**—Οἱ κάτοικοι τοῦ νομοῦ τούτου ἀσχολοῦνται τὸ πλεῖστον εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν ἀμπέλων, τὴν γεωργίαν, τὴν ὕλοτομίαν, τὴν ναυτιλίαν καὶ τὸ μπόριον.

633. **Διοικητικὴ διαίρεσις.**—Διοικητικῶς ὁ νομὸς διαι-
ρεῖται εἰς τρεῖς ἐπαρχίας.

1. Χαλκίδος.
2. Ξηροχωρίου.
3. Καρυστίας.

α'. Ἐπαρχία Χαλκίδος.

634. **Δῆμοι** 8.

635. **Κάτοικοι** 41100.

636. **Πόλεις καὶ κῶμαι.**—Ἡ *Χαλκίς* (8700 κ.) πρωτεύ-
ουσα τοῦ νομοῦ, πόλις παράλιος ἀρχαιοτάτη εἰς τὸ στενὸν τοῦ
Εὐρίπου, ἔχει ἐνετικὸν φρούριον καὶ κατοικεῖται καὶ ὑπὸ τινῶν
Ἰθωμανῶν καὶ ὀλίγων Ἰσραηλιτῶν. Ἐρέτρια (Νέα Ψαρά,
640 κ.), μικρὰ κώμη ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς ἀρχαίας Ἐρετρίας,
συνοικισθεῖσα ὑπὸ Ψαριανῶν μετὰ τὴν καταστροφὴν τῶν Ψα-
ρῶν ὑπὸ τῶν Τούρκων κατὰ τὴν Ἑλλ. ἐπανάστασιν ἔχει τὸ
προνόμιον νὰ ἐκλέγῃ δύο βουλευτάς. Λίμνη (2080 κ.) πα-
ράλιος κώμη παρὰ τὰς ἀρχαίας Αἰγᾶς, πλησίον τῆς ὁποίας ὑ-
πάρχουσι πλούσια ὄρυχεῖα λευκολίθου, χρησιμοποιουμένου πρὸς
κατασκευὴν ἀγγείων, φαρμάκων κλπ. Ψαχνὰ (1530 κ.), κώμη
παρὰ τὴν Χαλκίδα. Ἀγία Ἄννα (1500 κ.), Στενή (1370 κ.),
Βάθεια (1300 κ.), Βασιλικὸν (1100 κ.) καὶ Μύτικας (1360 κ.)
πᾶσαι κῶμαι, κείμεναι πλησίον τῆς Χαλκίδος.

β'. Ἐπαρχία Ξηροχωρίου.

637. **Δῆμοι** 3.

638. **Κάτοικοι** 15900.

639. **Πόλεις καὶ κῶμαι.**—Τὸ *Ξηροχώριον* (3500 κ.)
πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας, παρὰ τὸν Κάλαντα (Ξεριάν), μέσῳ
καταφύτου ἐξ ἀμπέλων πεδιάδος (πολυστάφυλος Ἰστιαιά).
ἀπέχει περὶ τὴν ὥραν τῆς θαλάσσης· ἐπίνειον αὐτῆς εἶναι οἱ
Ἵλρεοὶ (700 κ.). Αἰδηψὸς (1250 κ.), κώμη πλησίον τῆς ὁποίας

κείνται τὰ διάσημα κατὰ τὴν ἀρχαιότητα καὶ σήμερον θερμὰ αὐτῆς ἰαμυτικὰ λουτρά, κείμενα παρὰ τὴν θάλασσαν.

γ'. Ἐπαρχία Καρυστίας.

640. Δῆμοι 9.

641. Κάτοικοι 50000.

642. Πόλεις καὶ κώμαι.— Ἡ *Κύμη* (4850 κ.), πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας, παρὰ τὴν Α. ἀκτὴν τῆς νήσου, παρὰ τὴν ἀρχαίαν Κύμην, ὀνομαστὴ διὰ τὰ περ' αὐτὴν ἀνθρακωρυχεῖα καὶ τὸν ἐξάριτον αὐτῆς οἶνον. Αὐλωνάριον (1270 κ.), κώμη εὐφοροῦ καὶ γεωργικῆ. Ἀλιβέριον (1500 κ.), κώμη γεωργικὴ πλησίον τῆς θαλάσσης, παράγουσα ἐξάριτον οἶνον. Καλλιμεριάνοι (900 κ.). Κονίστρι (600 κ.). Κάρυστος (1400 κ.) παρὰ τοὺς πρόποδας τῆς Ὀχθῆς, πλησίον τῆς θαλάσσης παράγουσα οἶνον, ἐσπεριδοειδῆ καὶ ἐξάριτον μέλι. Ἡ Κάρυστος κεῖται οὐ μακρὰν τῶν ἐρειπίων τῆς ἀρχαίας Κερύστου, τὴν ὁποίαν κατέκαυσεν ὁ Θεμιστοκλῆς, διότι τὰ πλοῖα αὐτῆς ἠνώθησαν μὲ τὸν στόλον τῶν Περσῶν. Πλησίον τῆς Κερύστου κεῖνται τὰ Στύρα (900 κ.), ὅπου ἔπεσεν ἐνδόξως μυχόμενος ὁ Ἥλιος Μαυρομιχάλης τῷ 1822.

Εἰς τὴν ἐπαρχίαν Καρυστίας ὑπάρχοντα αἱ νῆσοι Σκυρος (3550κ.), παράγουσα ἔλαιον καὶ ὀλίγους δημητριακοὺς καρποὺς καὶ τρέφουσα ποίμνια αἰγῶν καὶ οἱ Πεταλιοὶ τέσσαρα μικρὰ νησίδια ἀντικρὺ τῶν Στύρων, παράγοντα ἐξάριτον οἶνον.

22. ΝΟΜΟΣ ΚΥΚΛΑΔΩΝ

643. Ἐκτασίς 2695

644. Πληθυσμὸς 135000 κάτοικοι.

645. Ὁ νομὸς αὐτὸς ἀποτελεῖται ἐκ πολλῶν νήσων, ὄρειων καὶ κατὰ τὸ πλεῖστον μεταλλοφόρων, αἱ ὁποῖαι, ἐπειδὴ κατὰ πρῶτον ἀρχαίους ἐσχημάτιζον τρόπον τινὰ κύκλον περὶ τὴν νῆσον

Δήλον, ἣτις ἐθεωρεῖτο ὑπ' αὐτῶν ἱερά, ὠνομάσθησαν *Κυκλάδες νῆσοι*.

646. **Κλίμα.**—Πανταχοῦ τοῦ νομοῦ τὸ κλίμα εἶναι γλυκύτατον· ὁ μὲν χειμὼν ἥπιος τὸ δὲ θέρος δροσερόν.

647. **Ἔδαφος.**—Τὸ ἔδαφος ἀπασῶν τῶν νήσων τοῦ νομοῦ εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον ὄρεινόν καὶ εὐφορον.

648. **Προϊόντα.**—Τὰ προϊόντα τοῦ νομοῦ εἶναι πολλὰ καὶ ποικίλα· ἐσπεριδοειδῆ, ἐξαιρέτος αἶνος, ἔλαιον, ἔλαια, τυρός· ὄρυκτὰ δὲ προϊόντα εἶναι σμύρις, σιδηροῦχα μεταλλεύματα, θεῖον, γύψος, ἀργυροῦχος βραχυτίτης, μυλόπετραι, κιμωλία γῆ, θηρακικὴ γῆ, ὄρυκτὸν ἄλλας καὶ μάρμαρα λευκὰ καὶ κεχρωματισμένα.

649. **Ὅρον.**—Μεγάλα καὶ ἄξια λόγου ὄρη δὲν ἔχει ὁ νομός.

650. **Συγκοινωνία.**—Ἡ συγκοινωνία μεταξὺ τῶν νήσων τοῦ νομοῦ τούτου γίνεται ἀρκούντως πυκνὴ δι' ἀτμοπλοίων καὶ ἰστιοφόρων πλοίων.

651. **Βίος καὶ διαίτα κατοίκων.**—Ἡ κυρία ἐνασχόλησις τῶν φιλοπόνων τοῦ νομοῦ κατοίκων εἶναι ἡ ναυτιλία, ἡ κηλιέργεια τῶν ἀμπέλων καὶ τῶν ἀγρῶν, αἱ μεταλλευτικαὶ ἐργασίαι καὶ τὸ ἐμπόριον.

652. **Διοικητικὴ διαίρεσις.**—Αἱ ἀποτελοῦνται τὸν νομόν νῆσοι εἶναι αἱ ἐξῆς· Σύρος, Ρηνεΐα, Δήλος, Μύκονος, Γύκρος, Τήνος, Ἄνδρος, Κέα, Κύθνος, Σέριφος, Νάξος, Πάρος, Ἀντίπαρος, Μῆλος, Κίμωλος, Σίρνος, Φολέγκινδρος, Σίκινος, Ἴος, Θήρα, Θηρασία, Ἀμοργός, Ἀνάφη καὶ τινες ἄλλαι μικραὶ καὶ ἀκατοίχτοι. Αἱ νῆσοι αὗται δικαιοῦνται εἰς ἑπτὰ ἐπαρχίας.

1. Σύρου
2. Τίνου
3. Ἄνδρου
4. Κέας
5. Νάξου
6. Μήλου καὶ
7. Θήρας.

α'. Ἐπαρχία Σύρου.

653. **Δῆμοι** 3.

654. **Κάτοικοι** 32150.

655. Ἡ ἐπαρχία αὕτη ἀποτελεῖται ἐκ τῶν νήσων Σύρου, Μυκόνου, Δήλου, Γυάρου καὶ Ρηνείας· τούτων αἱ δύο τελευταῖαι εἶναι ἀκατοίκητοι.

656. **Πόλεις καὶ κῶμαι.**—Ἡ Ἐρμούπολις (18800 κ.) πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ, ἐπὶ τῆς νήσου Σύρου, ἐκτισμένη ἐπὶ τῶν πλευρῶν πετρώδους λόφου, πόλις παράλιος καὶ ἐμπορική, ἔχει πολλὰ βιομηχανικὰ καὶ ἐμπορικὰ καταστήματα, ναυπηγεῖα, ἐργοστάσια ζαχαροπλαστικῆς καὶ δεξαμενὴν μικρὰν πρὸς καθαρισμόν τῶν πλοίων, ὠραίαν προκουμαίαν καὶ ἀσφαλῆ λιμένα.

Ἡ ἄνω Σύρος (3300κ.) πλησίον τῆς Ἐρμουπόλεως, ἐπὶ βραχώδους λόφου, κατοικεῖται τὸ πλεῖστον ὑπὸ Ἑλλήνων καθολικῶν τὸ θρήσκευμα.

Ἡ νῆσος στερεῖται πηγαίων ὑδάτων καὶ οἱ κάτοικοι ὑδρεύονται ἐκ τῶν ὑδάτων τῶν βροχῶν, τὰ ὑποῖα συλλέγουσιν εἰς δεξαμενάς.

Μύκορος (4450 κ.), νῆσος ξηρὰ καὶ ἄγονος, τῆς ὁποίας οἱ κάτοικοι ἀσχολεῦνται εἰς τὴν ναυτιλίαν· ἡ ὁμώνυμος κωμόπολις ἐπ' αὐτῆς ἔχει (3100κ.)

Δήλος πρὸς Δ. τῆς Σύρου, νῆσος μικρά, νοσώδης καὶ σχεδὸν ἀκατοίκητος, χρησιμεύουσα ὡς λοιμοκαθαρτήριον· ὀνομαστὴ κατὰ τὴν ἀρχαιότητα διὰ τὸν ἐκεῖ ναὸν τοῦ Ἀπόλλωνος, οὗτινος σώζονται σήμερον τὰ εῖρεπια. Εἰς αὐτὴν ἐγεννήθη κατὰ τὴν μυθολογίαν ὁ Ἀπόλλων καὶ ἡ Ἄρτεμις.

Ρηνεία (Μεγάλη Δῆλος), νῆσος ἀκατοίκητος, ἥτις κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἐχρησίμευεν ὡς νεκροταφεῖον τῶν Δελίων, διότι δὲν ἐπετρέπετο ἡ ταφὴ ἐν τῇ νήσῳ Δήλῳ.

β'. Ἐπαρχία Τίνου.

657. **Δῆμοι** 4.

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

658. **Κάτοικοι** 12250.

659. Ἡ ἐπαρχία αὕτη ἀποτελεῖται ἐκ τῆς ὁμωνύμου μόνον νήσου· πρωτεύουσα αὐτῆς ἡ κωμόπολις *Τῆρος* (2400κ.) διάσημος διὰ τὸν ἐκεῖ νκὸν τῆς *Εὐαγγελιστρίας*, εἰς τὸν ὅποιον ὑπάρχει ἡ θαυματουργὸς εἰκὼν τῆς Θεοτόκου, καὶ εἰς ὃν συρρέουσι δις τοῦ ἔτους (25 Μαρτίου, 15 Αὐγούστου) χιλιάδες προσκυνητῶν ἐξ ὅλων τῶν μερῶν τῆς ἐλευθέρας καὶ δούλης Ἑλλάδος. Πύργος (1500 κ.) κώμη ἀξία λόγου διὰ τὰ λατομεῖα λευκῶν καὶ χρωματιστῶν μαρμάρων.

Ἐν τῇ νήσῳ ὑπάρχουσι δύο καθολικαὶ μοναὶ καλογραιῶν. *Ξύνκρα* (100κ.) μικρὸν χωρίον, ἔδρα Λατίου ἐπισκόπου, κατοικούμενον ὑπὸ καθολικῶν.

γ'. Ἐπαρχία Ἄνδρου.

660. **Δῆμοι** 4.

661. **Κάτοικοι** 18850.

662. Ἡ ἐπαρχία αὕτη ἀποτελεῖται μόνον ἐκ τῆς νήσου Ἄνδρου, ἡ ὅποια εἶναι τὸ πλεῖστον ὄρεινῆ, εὐφορωτάτη καὶ πλουσιωτάτη. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶναι ἡ Ἄνδρος (1850κ.). Κῶμαι δὲ μικραὶ τὸ Γαύρειον (400 κ.), τὸ Κόρθιον (700κ.) καὶ ἡ Μεσσαριά (300κ.).

Ἡ νῆσος Ἄνδρος σήμερον ἔχει ἀξιόλογον ἐμπορικὸν ναυτικόν. Παράγει ἀφθονα ἐσπεριδοειδῆ καὶ ἰδίως λεμόνια.

Παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἡ νῆσος ἐκαλεῖτο καὶ Ἰδρούσα, ἕνεκα τῶν ἀφθόνων ὑδάτων αὐτῆς.

δ'. Ἐπαρχία Κέας.

663. **Δῆμοι** 4.

664. **Κάτοικοι** 13250.

665. Ἡ ἐπαρχία αὕτη ἀποτελεῖται ἐκ τῶν νήσων Κέας (*Τῆζα*), Κύθνου (*Θερμιὰ*), Σερῖφου καὶ τινων ἄλλων μικρῶν.

666. **Κωμοπόλεις καὶ κῶμαι.** — Ἡ *Κέα* πρωτεύουσα Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

της ἐπαρχίας (4700 κ.), κειμένη ἐπὶ λόφου· παράγει ἐξίχιστον οἶνον καὶ βαλκνίδια.

Ἡ Κύθρος, νῆσος ὀνομαστὴ διὰ τὰ θερμὰ αὐτῆς ἰαματικὰ ὕδατα καὶ τὰ μεταλλεῖα τοῦ σιδήρου· κῶμαι δ' αὐτῆς εἶναι ἡ Κύθνος (2000 κ.) καὶ ἡ Δρυοπίς (2400 κ.)

Ἡ Σέριφος, νῆσος ὀνομαστὴ διὰ τὰ σιδηροῦχα καὶ μολυβδοῦχα αὐτῆς ὀρυκτά· κῶμη ἄξια λόγου ἐν αὐτῇ εἶναι ἡ ὁμώνυμος Σέριφος (2480 κ.)

ε'. Ἐπαρχία Νάξου.

667. Δῆμοι. 9.

668. Κάτοικοι 24000.

669. Ἡ ἐπαρχία αὕτη ἀποτελεῖται ἐκ τῶν νήσων Νάξου, Πάρου, Ἀντιπάρου καὶ τινῶν ἄλλων μικρῶν.

Ἡ Νάξος, ἡ μεγαλειτέρα καὶ εὐφορωτέρα τῶν Κυκλάδων νήσων, παράγει σμύριδα ἀρίστης ποιότητος, χρησιμεύουσαν πρὸς λείανσιν τῆς ὑάλου, τῶν μετάλλων καὶ τῶν σκληρῶν λίθων, λεμόνια, πορτοκάλια, κίτρα, οἶνον ἐκλεκτόν, ἔχει ἄφθονα ὕδατα καὶ τρέφει πολλὰ ποίμνια. Πρωτεύουσα αὐτῆς καὶ τῆς ἐπαρχίας εἶναι ἡ Νάξος (1800 κ.), κῶμαι δὲ ἡ Ἀπειρανθός (2000 κ.) ἡ Κωμιακὴ (1400 κ.) καὶ τὸ Χαλκὶ (1500 κ.).

Ἡ Πάρος, νῆσος ὀνομαστὴ διὰ τὰ λευκώτατα αὐτῆς μάρμαρα· κεῖται πρὸς Δ. τῆς Νάξου. Κῶμαι αὐτῆς εἶναι ἡ Παιροικία (2650 κ.) ἔχουσα ὠραῖον ἀρχαῖον Βυζαντινὸν ναὸν τῆς Παναγίας (Ἐκατομυλικὴν) καὶ ἡ Νάουσα (1350 κ.).

Ἡ Ἀντιπάρος (Ὠλιάρος), μικρὰ μεταλλοφόρος νῆσος, ὀνομαστὴ διὰ τὸ μέγα καὶ πλήρες σταλακτιτῶν σπήλαιον αὐτῆς· ἔχει ὀλίγους (600 περίπου) κητοίκοις.

ς'. Ἐπαρχία Μήλου.

670. Δῆμοι 6.

671. Κάτοικοι 12800.

672. Ἡ ἐπαρχία Μήλου περιλαμβάνει τὰς νήσους Μήλον, Κίμωλον, Σίφνον, Σίκκινον, Φολέγανδρον καὶ τὰς ἐρημονήσους Πολύσιγον, Ἀντίμηλον καὶ τινὰς ἄλλας μικράς.

Ἡ Μῆλος, ἡ μεγαλειτέρα νῆσος τῆς ἐπαρχίας εἶναι ἠφαιστειογενής, ἔχει εὐρυχωρότατον καὶ ἀσφαλέστατον λιμένα, παράγει ἄφθονον θεῖον, μυλοπέτρας, στυπτηρίαν, ἀργυροῦχον βαρυτίτην, γύψον καὶ διάφορα ἄλλα ὀρυκτά· εἰς πολλὰ δὲ αὐτῆς μέρη ὑπάρχουσι θερμαὶ πηγαί.

Ἡ νῆσος Μήλος κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἦτο πλουσιωτάτη καὶ πολυανθρωποτάτη.

Εἰς τὸν χώρον τῆς ἀρχαίας πόλεως Μήλου σώζονται τὰ εἰρηπια ἀρχαίου θεάτρου, παρὰ τὰ ὅποια εὐρέθη τῷ 1820 τὸ περίφημον ἀγαλμα τῆς Ἀφροδίτης τῆς Μήλου, ἕπερ σήμερον ἀποκείται εἰς τὸ ἐν Παρισίοις Μουσεῖον Λουβρον.

Κῶμαι ἀξία λόγου εἶναι ἡ Πλάκα (1100 κ.), πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας, ὁ Τριοβάσαλος (1580 κ.) καὶ ὁ Ἀδάμας (680 κ.), συνοικισμοὶ ἐκ Κρητῶν.

Ἡ Κίμωλος, νῆσος μικρὰ καὶ ἄγονα παρὰ τὴν Μῆλον· εἰς αὐτῆς ἐξάγεται ἡ κιμωλία γῆ· ἔχει κώμην ὀμώνυμον μὲ 1660 κ.

Ἡ Σίφνος, νῆσος γνωστὴ καὶ ἐπίσημος κατὰ τὴν ἀρχαιότητα διὰ τὰ μεταλλεῖα χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, τὰ ὅποια σήμερον ἐξηντλήθησαν. Μόνη ἡ νῆσος αὕτη ἐκ τῶν Κυκλάδων οὐ μόνον δὲν ἔδωκεν εἰς τὸν Ξέρξην «γῆν καὶ ὕδωρ», ἀλλὰ καὶ μετέσχε τῆς ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίας.

Εἰς αὐτὴν κατασκευάζονται διάφορα πῆλινα ἀγγεῖα, ἐπιχρίμενα ἐσωτερικῶς διὰ τοῦ ἀφθονοῦντος ἐκεῖ λιθοργύρου (ὀρυκτοῦ τοῦ μολύβδου)· εἶναι νῆσος ὄρεινὴ καὶ ἔχει πολλὰ ὕδατα· οἱ κάτοικοι αὐτῆς (4000 περίπου) ἀσχολοῦνται εἰς τὴν ἀγγειοπλαστικὴν καὶ τὴν γεωργίαν. Κώμη ἀξία λόγου εἶναι ἡ Ἀπολωνία (830 κ.).

Ἡ Φολέγανδρος, νῆσος ὄρεινὴ καὶ τραχεῖα, διὰ τοῦτο κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἐκαλεῖτο σιδηρᾶ· παράγει ὀλίγον οἶνον· κώμη ἀξία λόγου εἶναι ἡ Χώρα (600 κ.).

Ἡ *Σίκιρος*, νῆσος μικρὰ ὄρεινὴ καὶ ἀλίμενος, παράγει οἶνον καὶ ἔχει ὁμώνυμον κώμην μὲ 700 κατοίκους.

ζ. Ἐπαρχία Θήρας.

673. **Δῆμοι** 9.

674. **Κάτοικοι** 21700

675. Ἡ *ἐπαρχία* αὕτη ἀποτελεῖται ἐκ τῶν νήτων Θήρας, Θηρασίας, Ἴου, Ἀμοργοῦ, Ἀνάφης καὶ πολλῶν ἐρημονήσιων.

Ἡ *Θήρα* (Σαντορίνη, 13650 κ.), ἡ μεγχλειτέρη νῆσος τῆς ἐπαρχίας, ἠφιστειογενής. ἔχει σχῆμα περίπου ἡμικυκλίου, εἰς τὸ ἀνοιγμα τοῦ ὁποίου κίενται αἱ μικρὰ νῆσοι Θηρασία καὶ Ἀσπρονῆσι· αἱ ἀκταὶ πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν μέρος τοῦ ἡμικυκλίου εἶναι ὑψηλαὶ καὶ ἀπόκρημοι. ἡ δὲ πρὸς αὐτὰς θάλασσα βαθυτάτη τὸ ἐσωτερικὸν τῆς νήσου καλύπτεται ὑπὸ ἀμπελώνων. Ἡ Θήρα παράγει θηρακίην γῆν, ἐξάριετον οἶνον, ἔλαιον κλπ. Ἡ νῆσος ὑπὸ τὴν θάλασσαν ἔχει ἐνεργὸν ἠφιστειον, ἐκ τῶν ἐκρήξεων τοῦ ὁποίου εἰς διαφόρους ἐποχὰς ἀνεφάνησαν τρεῖς μικρὰ νησίδες Καυμένει καλούμεναι (παλαιά, μικρὰ καὶ νέα)· κατὰ δὲ τὸ 1866 ἐκ γενομένης νέας τοῦ ἠφιστείου ἐκρήξεως προέκυψαν ἄλλαι δύο ἡ Ἀπρῆστει καὶ ὁ Γεώργιος.

Κῶμαι ἄξιαι λόγου εἰς τὴν Θήραν εἶναι ἡ *Θήρα* (Φηρά, 1000 κ.) πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας, τὸ Ἐμπορεῖον (1240 κ.), ὁ Πύργος (1060 κ.) καὶ ἡ Οἶα (1700 κ.). Τινὲς τῶν κατοίκων τῆς νήσου εἶναι καθολικοί.

Ἡ *Θηρασία*, νῆσος μικρὰ (700 κ.), κειμένη πλησίον καὶ πρὸς Δ. τῆς Θήρας.

Ἡ Ἴος, νῆσος ὄρεινὴ, ἔχουσα ἀσφαλῆ λιμένα· κωμόπολις αὐτῆς εἶναι ἡ ὁμώνυμος Ἴος (2200 κ.)

Ἡ Ἀμοργός, νῆσος ὄρεινὴ καὶ δεσώδης παράγουσα ἔλαιον· κώμης ἀξιαι λόγου ἔχει τὴν χῶρον (Κάστρον 1000 κ.) καὶ τὴν Λιχιάδαν (650 κ.).

Ἡ Ἀνάφη, νῆσος τραχεῖα καὶ ὄρεινὴ ἔχουσα ὁμώνυμον κώμην μὲ 660 κατοίκους.

Σ'. ΝΗΣΟΙ ΤΟΥ ΙΟΝΙΟΥ ΠΕΛΑΓΟΥΣ

676. Ἐκτασίς 2345 τετραγ. χιλιόμετρα.

677. Πληθυσμὸς 252900 κάτοικοι.

678. Εἰς τὸ Ἴόνιον πέλαγος κατὰ τὴν Δ. ἀκτὴν τῆς Ἑλλάδος καὶ Ἡπείρου ἐκτείνονται ἀπὸ Β. πρὸς Ν. πολλαὶ νῆσοι (δεκαπέντε), αἵτινες ἀποτελοῦσι πλὴν τῶν Κυθῆρων καὶ Ἀντικυθῆρων τὸ σύμπλεγμα τῶν Ἰονίων νήσων.

679. Πᾶσαι αἱ νῆσοι αὗται εἶναι λίαν εὖτειστοι, καὶ τινες τούτων κατὰ καιροὺς ἔπαθον δεινοτάτας καταστροφάς. Εἰς προϊστορικοὺς δὲ χρόνους φαίνεται ὅτι συνεδέοντο μετὰ τῆς ἀπέναντι αὐτῶν ξηρᾶς, ἀφ' ἧς ἀπεσπάσθησαν καταβυθισθείσης τῆς μεταξὺ αὐτῶν χώρας.

680. Αἱ νῆσοι αὗται μετὰ τῶν Κυθῆρων καὶ τῶν Ἀντικυθῆρων καλοῦνται Ἐπτάνησος, διότι αἱ μεγαλείτεραι καὶ σημεντικώτεραι τούτων εἶναι ἑπτὰ.

681. Ἡ Ἐπτάνησος διατελέσασα ὑπὸ τὴν κατοχὴν τῶν Ἑνετῶν καὶ τελευταῖον τῶν Ἀγγλῶν παρεχωρήθη τῷ 1864 ὑπὸ τῆς Ἀγγλίας εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ ἀποτελεῖ ἕκτοτε ἀνεκπόσπαστον μέρος τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου.

682. Διοικητικὴ διαίρεσις.—Διοικητικῶς ἡ Ἐπτάνησος, πλὴν τῆς ἐπαρχίας Κυθῆρων, ἡ ὁποία, ὡς ἀνωτέρω ἐλέχθη, ὑπάγεται εἰς τὸν νομὸν Λακωνικῆς, διακρίθεται εἰς τέσσαρας νομοὺς.

1. Κερκύρας
2. Λευκάδος
3. Κεφαλληνίας
4. Ζακύνθου.

23. ΝΟΜΟΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ

683. Ἐκτασίς 745 τετραγ. χιλιόμετρα.

684. Πληθυσμὸς 94800 κάτοικοι.

685. **Κλίμα.**—Τὸ κλίμα τοῦ νομοῦ εἶναι γλυκύτατον καὶ ὑγιεινόν, ὑγρὸν δὲ ἕνεκα τῶν πολλῶν βροχῶν.

686. **Ἔδαφος.**—Τὸ ἔδαφος τῶν νήσων, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦσι τὸν νομὸν Κερκύρας εἶναι μετρίως ὄρεινόν καὶ λοφῶδες, μικρὰ δὲ μόνον τμήματα αὐτῶν εἶναι πεδινά.

†87. **Προϊόντα.**—Ἐξάαιρετον ἔλαιον, ἀμύγδαλα, οἶνος.

688. **Ὅρον.**—Ἡ Ἰστώνη ἐν τῇ νήσῳ Κερκύρα, ἥς ὕψη-
λοτέρα κορυφή εἶναι ὁ Παντοκράτωρ (914 μ.), οἱ Ἅγιοι Δέκα
566 μ.) καὶ ὁ Σταυρός.

689. **Ἀκρωτήρια.**—Ἡ Λευκίμμη, ὁ Ἀμφίπαγος καὶ
τὸ Φαλακρὸν, ἔπαντα ἐν τῇ νήσῳ Κερκύρας.

690. **Λιμένες.**—Ὁ εὐρύχωρος λιμὴν τῆς Κερκύρας.

691. **Συγκοινωνία.**—Ἡ μεταξὺ τῶν νήσων τοῦ νομοῦ
συγκοινωνία γίνεται δι' ἀτμοπλοίων καὶ ἰδίως ἰστιοφόρων πλοίων·
ἐπὶ τῆς νήσου Κερκύρας ὑπάρχουσιν ἀμαξιτοὶ ὁδοί, ἀγούσαι εἰς
τὰς διαφόρους κώμας καὶ τὰς μαγευτικὰς αὐτῆς ἐξοχάς.

692. **Βίος καὶ διαίτα κατοίκων.**—Οἱ κάτοικοι τοῦ
νομοῦ τούτου ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν, τὴν καλλιέργειαν
τῶν ἀμπέλων, τὸ ἐμπόριον, τὴν μικρὰν βιομηχανίαν καὶ τὴν
ναυτιλίαν.

693. **Διοικητικὴ διαίρεσις.**—Ὁ νομὸς οὗτος διαίρει-
ται εἰς δύο ἐπαρχίας.

1. Κερκύρας

2. Παξῶν.

α'. Ἐπαρχία Κερκύρας.

694. **Δῆμοι** 13.

695. **Κάτοικοι** 90900.

696. **Νῆσοι.**—Ἡ ἐπαρχία αὕτη ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν νῆ-
σον Κέρκυραν, τὴν μεγίστην τῶν Ἰονίων νήσων καὶ τῶν τριῶν
πρὸς Β. αὐτῆς νησίδων, Ἐρικούσης, Ὀθωνῶν καὶ Μαθρακίου.

697. **Πόλεις καὶ κῶμαι.**—Ἡ Κέρκυρα (18600 κ.),
πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ, πόλις κειμένη εἰς τὸ μέσον τῆς Α.

παραλία τῆς νήσου, ἀπέναντι τῆς Ἡπείρου, ἐμπορική, ἔχουσα διάφορα φρούρια (νέον, παλαιόν, Βίδο καὶ Ἀθράμι κατεδαφισθέντα), πολλοὺς ναοὺς, ὧν σπουδαιότερος εἶναι ὁ τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος, εἰς τὸν ὁποῖον ἐντὸς πολυτελεστάτης θήκης φυλάσσεται τὸ λείψανον τοῦ ἁγίου, Βασιλικὸν ἀνάκτορον, ὄραϊας καὶ εὐρείας δενδροφύτους πλατείας, λιμένα εὐρύχωρον καὶ μαγευτικωτάτας ἐξοχάς· ἔχει πρὸς τούτοις ἐργαστάσια στεκτικῶν κηρίων, σάπωνος, χειροκτίων κλπ.

Ἡ Κέρκυρα εἶναι πατρὶς τοῦ Κυβερνήτου τῆς Ἑλλάδος Ἰωάννου Καποδιστρίου.

Προάσπεικ τῆς Κερκύρας εἶναι ἡ Γαρίτσα (2450 κ.), τὸ Μανδοῦκι (3800 κ.), ὁ Ἅγιος Ρόκος (2600 κ.), ὁ Ἅγιος Ματθαῖος (1420 κ.) κλπ.

Κῶμαι ἄξιαι λόγου εἶναι ὁ Ποταμὸς (1770 κ.), τὸ Γαστοῦρι (1100 κ.), πλησίον τοῦ ὁποῖου, ἐπὶ μαγευτικωτάτης τοποθεσίας, εἶναι ἐκτισμένον τὸ Ἀχιλλεῖον, ἀνάκτορον τῆς θανούσης Αὐτοκρατορίας τῆς Αὐστρίας Ἐλισάβετ, τὸ Σκριπερόν (1050 κ.), ἡ Κορκακιάνα (2750 κ.), οἱ Καρουσάδες (1270 κ.), οἱ Αὐλιῶτες (1000 κ.), οἱ Γιαννάδες (1130 κ.), οἱ Ἅγιοι Θεόδωροι (1120 κ.).

δ'. Ἐπαρχία Παξῶν.

698. **Δῆμοι** 2.

699. **Κάτοικοι** 3900.

700. **Νῆσοι**.— Ἡ ἐπαρχία αὕτη ἀποτελεῖται ἀπὸ τὰς νήσους Παξῶν καὶ Ἀντίπαξον.

701. Ἡ *Παξὸς* εἶναι νῆσος χαμηλή, πετρώδης καὶ παράγει ἐξαιρετικὸν ἔλαιον καὶ ἀμύγδαλα· πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας εἶναι ἡ μικρὰ κώμη Γάϊον (440 κ.).

Ἡ Ἀντίπαξος μικρὰ νῆσος, κειμένη πρὸς Ν. τῆς Παξοῦ, ἔχει ὀλίγους κατοίκους, ἀσχολουμένους τὸ πλεῖστον εἰς τὴν ἀλιεῖαν· ἡ νῆσος αὕτη ἔχει καὶ πηγὰς ἀσφάλτου.

24. ΝΟΜΟΣ ΛΕΥΚΑΔΟΣ

702. Ἐκτετασις 473,5 τετραγ. χιλίόμετρα.

703. Πληθυσμὸς 43000 κάτοικοι.

704. Κλίμα.—Γλυκὸ καὶ ὑγιεινόν.

705. Ἐδαφός.—Τὸ ἔδαφος τῶν νήσων τοῦ νομοῦ τοῦτου εἶναι ὄρεινόν πλὴν τῶν παραλίων, ὅπου ἐκτείνονται μικραὶ κατάφυτοι καὶ τερπναὶ πεδιάδες· τῆς νήσου Ἰθάκης μόνον τὰ παράλια εἶναι ὑψηλὰ καὶ ἀπόκρημα.

706. Ὅρη.—Ἡ Ἐλλάτη (1160 μ.), ὁ Ἅγιος Ἡλίας (1035 μ.) ἐν Λευκάδι καὶ τὸ Νήριτον (808 μ.) εἰς τὴν Ἰθάκην.

707. Ἀκρωτήρια.—Ὁ Λευκάδας.

708. Βίος καὶ διαίτα κατοίκων.—Οἱ κάτοικοι τοῦ νομοῦ ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν ναυτιλίαν, τὴν γεωργίαν καὶ τὴν ἀλιείαν.

709. Διοικητικὴ διαίρεσις.—Ὁ νομὸς οὗτος διοικητικῶς διαιρεῖται εἰς δύο ἐπαρχίας.

1. Λευκάδος

2. Ἰθάκης.

α'. Ἐπαρχία Λευκάδος.

710. Δῆμοι 8.

711. Κάτοικοι 29900.

712. Νῆσοι.—Ἡ ἐπαρχία αὕτη ἀποτελεῖται ἐκ τῶν νήσων Λευκάδος καὶ Τάρου καὶ τινῶν ἄλλων μικρῶν.

713. Πόλεις καὶ κῶμαι.—Ἡ Λευκάς (5880 κ.) πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ, πόλις παράλιος ἐπὶ τῆς ὁμωνύμου νήσου ἀπέναντι τῆς Ἀχαρναίας· παράγει ἐξαιρετικὸν οἶνον, καὶ ἔλαιον. Πρὸς Ν. τῆς πόλεως ταύτης ὑπάρχουσιν ἄλκτοπηγεῖα. Κῶμαι ἄξιαι λόγου εἶναι ἡ Καρυὰ (1860 κ.) καὶ ὁ Ἅγιος Πέτρος (1270 κ.).

714. Ἡ νήσος Λευκάς χωρίζεται τῆς ἀπέναντι ξηρᾶς τῆς Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

Ἰακρινάϊας διὰ στενοῦ καὶ ἀβαθοῦς πορθμοῦ, τὸν ὅποιον ἐβά-
θυναν οἱ ἀρχαῖοι Κορίνθιοι.

715. Ἐν τῇ μικρᾷ νήσῳ Τάφῳ, κειμένη πρὸς ΝΑ. τῆς Δευ-
κίδος, κόμη ζῆλια λόγου εἶναι τὸ Βαθὺ (780κ.).

β'. Ἐπαρχία Ἰθάκης.

716. Δῆμοι 4.

717. Κάτοικοι 13100.

718. Νῆσοι.—Ἡ ἐπαρχία αὕτη ἀποτελεῖται ἐκ τῶν νή-
σων Ἰθάκης, νήσου τραχείας καὶ ὄρεινῆς, ἥτις χωρίζεται τῆς
Κεφαλληνίας διὰ στενοῦ πορθμοῦ, τοῦ Καλάμου καὶ τῆς Καστοῦ
καὶ τινῶν ἄλλων μικρῶν καὶ ἀκατοικητῶν.

719. Πόλεις καὶ κῶμαι.—Ἡ Ἰθάκη (Βαθὺ, 4650 κ.)
πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας ἐπὶ τῆς ὁμωνύμου νήσου, πρὸς τὸν
μυθὸν λιμένος ἀσφαλοῦς, πλησίον τῆς ἀρχαίας πόλεως Ἰθάκης.
Κῶμαι δὲ εἶναι τὸ Περχώριον (1040 κ.) καὶ τὸ Κιόνιον
(1400 κ.).

Ἡ νῆσος Ἰθάκη ἦτο ὀνομαστὴ διότι ἦτο πατρίς τοῦ Ὀδυσ-
σέως. Οἱ κάτοικοι αὐτῆς εἶναι ἔμπειροι ναυτικοί, φιλόπονοι καὶ
ἐπιχειρηματικοί.

720. Αἱ νησιδὲς Κάλαμος καὶ Καστός ἔχουσιν ἑκατέρω ὁμω-
νόμους κόμας τὸν Κάλαμον (1200κ.) καὶ τὴν Καστὸν (375κ.),
τῶν ὁποίων οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν ναυτιλίαν.

25. ΝΟΜΟΣ ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑΣ

721. Ἐκτασις 688,5 τετραγ. χιλιόμετρα.

722. Πληθυσμὸς 70000 κάτοικοι.

723. Κλίμα.—Γλυκὸ καὶ ὑγιεινόν· ἥπιον τὸν χειμῶνα καὶ
δροσερὸν τὸ θέρος.

724. Ἐδαφός.—Τὸ ἔδαφος τῆς νήσου εἶναι εὖσειστον καὶ

πρὸς Ν. μὲν καὶ Α. εἶναι ὄρεινόν εἰς δὲ τὰ λοιπὰ αὐτῆς μέρη πεδινόν καὶ εὐφορώτατον.

725. **Προϊόντα.**— Ἡ σταφίς, ὁ οἶνος καὶ τὸ ἔλαιον εἶναι τὰ κύρια τοῦ νομοῦ προϊόντα.

726. **Χερσόνησοι καὶ ἀκρωτήρια.**— Ἡ Ἐρισσος πρὸς Β. ἢ Παλλικὴ πρὸς Δ. καὶ ἡ μικρὰ τοῦ Ἀργοστολίου. ἀκρωτήρια δὲ τὸ Πάνορμον πρὸς Β. καὶ ὁ Ἀθήρας πρὸς Δ.

727. **Ὅρη καὶ πεδιάδες.**— Ὁ Αἶνος (1620 μ.), ὄρος ὑψηλὸν κατάφυτον ἐξ ἑλατῶν. Ἡ μικρὰ ὄροστοιχία, ἡ διασχίζουσα τὴν νῆσον χαμηλοῦται καὶ σχηματίζει λόφους καταφύτους, μεταξὺ τῶν ὁποίων περικλείονται μικραὶ πεδιάδες, ὧν σπουδαιότερα εἶναι ἡ τῆς Κραναίας.

728. **Κόλποι, λιμένες καὶ ὄρμοι.**— Ὁ τοῦ Ἀργοστολίου καὶ ὁ τῆς Σάμης λιμὴν ὁ τοῦ Ἀργοστολίου καὶ ὄρμος ὁ τοῦ Ληξουρίου.

729. **Συγκοινωνία.**— Ἐκτὸς τῆς κατὰ θάλασσαν συγκοινωνίας, ἡ νῆσος ἔχει πολλὰς ἀμαξιτοὺς ὁδοὺς, ὧν σπουδαιότεραι εἶναι αἱ τοῦ Ἀργοστολίου - Ληξουρίου, καὶ Ἀργοστολίου - Σάμης.

730. **Βίος καὶ δίαιτα κατοίκων.**— Οἱ κάτοικοι τῆς Κεφαλληνίας διακρινόμενοι διὰ τὴν δραστηριότητα, τὴν φιλοπονίαν καὶ τὴν ἐπιχειρηματικότητα αὐτῶν εἰς τὸ ἐμπόριον εἶναι καὶ δεινοὶ καὶ περιζήτητοι ναυτικοί.

731. **Διοικητικὴ διαίρεσις.**— Ὁ νομὸς οὗτος διαιρεῖται εἰς τρεῖς ἐπαρχίας.

1. Κραναίας
2. Πάλλης καὶ
3. Σάμης.

α'. Ἐπαρχία Κραναίας.

732. **Δῆμοι** 8.

733. **Κάτοικοι** 33500.

734. **Πόλεις καὶ κῶμαι.**—Τὸ Ἀργαστόλιον (9200 κ.) πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ πόλις παράλιος, ἔχουσα εὐρύχωρον καὶ καὶ ἀσφαλῆ λιμένα· συνδέεται μετὰ τῆς ἀπέναντι ἀκτῆς τοῦ κόλπου διὰ μεγάλης λιθίνης γεφύρας, κτισθείσης ὑπὸ τῶν Ἀγγλων. Πλησίον τῆς πόλεως ὑπάρχουσι πολλοὶ θαλασσομυλοὶ περίεργοι, διότι κινοῦνται διὰ θαλασσίου ὕδατος, ἐξαφανιζόμενου κατόπιν εἰς χάσμα γῆς, τὸ ὁποῖον ὑπάρχει παρὰ τὴν παραλίαν. Κῶμαι εἶναι τὰ Βαλσαμάτα (1200 κ.), παρὰ τὴν κώμην ταύτην εἶναι ἡ μονὴ τοῦ Ἁγίου Γερασίμου, εἰς τὴν ὁποίαν φυλάσσεται τὸ σεπτὸν λείψανον τοῦ ἁγίου. Τὰ Φαρακλάτα (1460κ.) καὶ τὰ Δειλινάτα (2000 κ.) καὶ ἄλλαι μικραί.

β'. Ἐπαρχία Πάλλης.

735. **Δῆμοι** 4.

736. **Κάτοικοι** 18900.

737. **Πόλεις καὶ κῶμαι.**—Τὸ Ληξούριον (5500 κ.) πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας, πόλις παράλιος ἀπέναντι τοῦ Ἀργοστολίου ἐκτισμένη ἐπὶ θέσεως πεδινῆς· οἱ κάτοικοι τῆς πόλεως ταύτης ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν ναυτιλίαν. Κῶμαι δὲ ἄξια λόγου εἶναι τὰ Χαυδάτα (950 κ.), τὰ Καμιναράτα (1010 κ.) τὰ Μονοπαλάτα (900 κ.) καὶ ἄλλαι μικραί.

738. Εἰς τὸ Ν. ἄκρον τῆς Παλλικῆς χερσονήσου, παρατηρεῖται φαινόμενόν τι περίεργον· ὅτι λίθος τις κείμενος ἐντὸς τῆς θαλάσσης καὶ ἐξέχων αὐτῆς, κινεῖται διαρκῶς καὶ κανονικῶς, οἷαδῆποτε καὶ ἂν εἶναι ἡ κατάστασις τῆς θαλάσσης· διὰ τοῦτο ὑπὸ τῶν ἐντοπίων ὁ λίθος οὗτος λέγεται *Κουρόπετρα*

γ'. Ἐπαρχία Σάμης.

739. **Δῆμοι** 5.

740. **Κάτοικοι** 17600.

741. **Πόλεις καὶ κῶμαι.**—Ὁ Αἰγιαλὸς Σάμης (360 κ.)

πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας· πλησίον αὐτῆς σώζονται τὰ ἐρείπια τῆς ἀρχαίας πόλεως Σάμης. Μακρυώτικα (1250 κ.), Ἄσπος (570 κ.), κόμη ἔχουσα φρούριον. Ἁγία Εὐφημία (460κ.).

26. ΝΟΜΟΣ ΖΑΚΥΝΘΟΥ

742. Ἐκτασίς 438 τετραγ. χιλιόμετρα.

743. Πληθυσμός 45100 κάτοικοι.

744. Νῆσοι.— Ἡ νῆσος αὕτη ἀποτελοῦσα μόνη, μετὰ τῶν δύο μικρῶν πρὸς Ν. αὐτῆς κειμένων νήσων *Στρογάδων*, τὸν νομὸν Ζακύνθου κείται ἀπέναντι τοῦ ἀκρωτηρίου Κατακώλου, πρὸς Δ. τοῦ νομοῦ Ἡλείας.

745. Κλίμα.— Γλυκύτατον καὶ ὑγιεινόν.

746. Ἐδαφος.— Τὸ ἔδαφος τῆς νήσου εἶναι λίαν εὖσειστον καὶ κατὰ τὸ πλεῖστον, ἰδίως πρὸς Δ. ὄρεινόν· τὸ μέσον τῆς νήσου εἶναι πεδινόν ἢ μετρίως λοφῶδες καὶ εὐφορώτατον.

747. Προϊόντα.— Ἄφθονος σταφίς, οἶνος, ἔλαιον ἐκλεκτόν, ἐσπεριδοειδῆ, σάπων, πλουσία ἐν γένει βλάστησις καὶ ἀνθῶνες μαγευτικοί, ὥστε δικαίως ἡ νῆσος ὠνομάσθη «τὸ ἀνθος τῆς ἀνατολῆς».

748. Ὅρη καὶ ἀκρωτήρια.— Ὁ Σκοπός, τὸ ὑψηλότερον ὄρος τῆς νήσου· ἀκρωτήρια δὲ τὸ Σχινάρι, ὁ Μαραθίας καὶ ὁ Ἰέραξ.

749. Κόλποι.— Ὁ εὐρὺς κόλπος τοῦ Κερίου πρὸς Ν.

750. Συγκοινωνία.— Ἐπὶ τῆς νήσου ὑπάρχουσι πολλαὶ ἀμαξιτοὶ ὁδοί, συνδέουσαι μετὰ τῆς πρωτευούσης τὰς κυριωτέρας αὐτῆς κόμας.

751. Βίος καὶ δίαιτα κατοίκων.— Οἱ κάτοικοι τῆς νήσου εἶναι φαιδροί, ζωηροί, λίαν φιλόμουσοι καὶ ἀσχολοῦνται εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν ἀμπέλων καὶ τῶν ὀνομαστῶν αὐτῆς κήπων, εἰς τὴν μικρὰν βιομηχανίαν καὶ τὸ ἐμπόριον.

752. Ἡ Ζακύνθος εἶναι πατρὶς τοῦ ἐθνικοῦ ἡμῶν ποιητοῦ Σολομοῦ.

753. **Διοικητικὴ διαίρεσις.**—Ὁ νομὸς ἀποτελεῖ μίαν ἐπαρχίαν διηρημένην εἰς 10 δήμους.

Ἐπαρχία Ζακύνθου.

754. **Πόλεις καὶ κῶμαι.**—Ἡ Ζάκυνθος (14700 κ.) πόλις κειμένη ἐπὶ τῆς Α. παραλίας τῆς νήσου, ἔχει ὠραίας ἐξοχάς, λαμπρὰν προκυμαίαν, ὠραίας πλατείας, μεγαλοπρεπέστατον ναὸν τοῦ ἁγίου Διονυσίου, ἐντὸς τοῦ ὁποίου φυλάσσεται τὸ σεπτὸν αὐτοῦ λείψανον.

Ἡ πόλις Ζάκυνθος, ὡς κειμένη ἐπὶ εὐσειστοῦ ἐδάφους, ὑπὸκειται πολλάκις εἰς μεγάλας καταστροφάς.

Κῶμαι ἄξιαι λόγου εἶναι τὸ Γερακάριον (ἄνω, μέσον καὶ κάτω, 2120 κ.), Μαχαιράδον (1500 κ.) Καταστάρι (1340κ.), Μουζάκι (1200 κ.), Πισινόντας (1120 κ.), Βολίμκις (ἄνω, μέσαι καὶ κάτω, 1600 κ.), Κερίον (610 κ.) μικρὰ κῶμη, πλησίον τῆς ὁποίας ὑπάρχουσιν ἀνεκμετάλλευτοι πηγαὶ πίσεως καὶ πετρελαίου.

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΤΟΥΡΚΙΑ

755. Ἐκτασις 325700 τετραγ. χιλιόμετρα.

756. **Όρια.**—Πρὸς Β. τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου ἐκτείνεται εὐρεῖα χωρὶς, ἣ ὁποία ἀποτελεῖ τὰς ἐν Εὐρώπῃ κτήσεις τῆς Τουρκικῆς Ἀυτοκρατορίας καὶ ὀρίζεται πρὸς Β. μὲν ὑπὸ τῆς Αὐστρίας, Σερβίας καὶ Ρουμανίας, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Εὐξείνου, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Προποντίδος, τοῦ Αἰγαίου Πελάγους καὶ τῆς Ἑλλάδος καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἴονίου καὶ Ἀδριατικοῦ πελάγους, τοῦ Μυροβουνίου καὶ τῆς Αὐστρίας.

757. **Χωρογραφικὴ καὶ πολιτειακὴ διαίρεσις.**— Αἱ χῶραι, αἱ ἀποτελοῦσαι τὴν Εὐρωπαϊκὴν Τουρκίαν εἶναι 1) ἡ

Θράκη, 2) ἡ Μακεδονία, 3) ἡ Ἡπειρος, 4) ἡ Ἀλβανία, 5) ἡ Τουρκικὴ Θεσσαλία, 6) ἡ Ἀνατολικὴ Ρωμυλία, 7) ἡ Βουλγαρία, 8) ἡ Βοσνία καὶ ἡ Ἑρζεγοβίνη, 9) τὸ Νοτιπαζάρ καὶ 10) ἡ Κρήτη.

Αἱ δέκα αὗται χῶροι διακίρονται εἰς ἀμέσους καὶ ἐμμέσους κτήσεις.

758. Α'. ΑΜΕΣΟΙ ΚΤΗΣΕΙΣ.

1. Θράκη
2. Μακεδονία
3. Ἡπειρος
4. Ἀλβανία
5. Τουρκικὴ Θεσσαλία.

Αἱ πέντε αὗται χῶροι διοικιοῦνται ἀπ' εὐθείας ὑπὸ τῆς Τουρκικῆς Κυβερνήσεως.

759. Β'. ΕΜΜΕΣΟΙ ΚΤΗΣΕΙΣ.

1. Ἀνατολικὴ Ρωμυλία
2. Βουλγαρία
3. Βοσνία καὶ Ἑρζεγοβίνη
4. Νοτιπαζάρ
5. Κρήτη.

Αἱ χῶροι αὗται ἔχουσι διοικητικὴν αὐτονομίαν, διατελοῦσαι ὑπὸ τὴν ἐπικυριαρχίαν τῆς Τουρκίας.

760. Ἱστορικὴ ἄποψις. — Αἱ μεγάλα καὶ πλούσια χῶροι, αἱ ὁποῖαι σήμερον ἀποτελοῦσι τὴν Εὐρωπαϊκὴν Τουρκίαν καὶ αἵτινες ἀπετέλουν ἄλλοτε τὴν ἰσχυρὰν Ἑλληνικὴν Αὐτοκρατορίαν τοῦ Βυζαντίου ὑπέστησαν ἐπὶ σειρὰν ὑπερχιλίων ἐτῶν πλείστας ἐπιδρομὰς ὑπὸ ξένων βερβάρων λαῶν καὶ διαφόρων ἄλλων ὀρδῶν καὶ τέλος κατεκτήθησαν ὑπὸ τοῦ βερβάρωτέρου τῶν λαῶν, τῶν Τούρκων, ὀρμηθέντων ἐκ τῆς Μικρῆς Ἀσίας, μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Μωάμεθ τοῦ Β'. ἔλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως (29 Μαΐου 1453). Οἱ διάδοχοι τοῦ φοβεροῦ τούτου κατακτητοῦ δὲν ἠρέσθησαν εἰς τοῦτο ἀλλ' ἠπέλιθσαν τὴν κατὰκτησιν ὀλοκλήρου τῆς Εὐρώπης, καταλαβόντες τὸ πλεῖστον

τῆς Οὐγγαρίας καὶ ἐπολιόρησαν τῷ 1529 τὴν Βιέννην, ἐνσπείραντες οὕτω πανταχοῦ τὸν τρόμον.

Ἡ πρακμὴ ὅμως τοῦ βρβάρου τούτου λαοῦ δὲν ἐβράδυνε νὰ ἐπέλθῃ· καὶ ἐκ μὲν τῆς Οὐγγαρίας ἀπεδιώχθησαν ἐνωρίς, ὑπὸ δὲ τῆς Ρωσίας ἀπεγυμνώθησαν τῶν παρὰ τὴν Εὐξείνιον πόντον χωρῶν αὐτῶν καὶ τέλος διὰ τῆς μεγάλης Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως ἀπεκαλύφθη εἰς σύμπαντα τὸν πεπολιτισμένον κόσμον ἡ ἀδυναμία καὶ ἡ ἀθλιότης τῆς Τουρκικῆς αὐτοκρατορίας, προελθούσα ἐκ τῆς ὑπερφιάλου καὶ ἀτασθάλου πολιτικῆς αὐτῆς διοικήσεως. Μετὰ τὸ καίριον τοῦτο τραῦμα, τὴν ἀπελευθέρωσιν τούτεστι τῆς Ἑλλάδος, δὲν ἠδυνήθησαν ἕκτοτε ν' ἀναλάβωσι καὶ ἐφάνησαν ἐντελῶς ἀνίκανοι πλέον ἐν εἰρήνῃ ν' ἀντίσχωσιν εἰς τοὺς μεγάλους καὶ εὐγενεῖς ἀγῶνας τῆς ἐξήμερώσεως καὶ τοῦ πολιτισμοῦ. Τέλος μετὰ τὸν Ρωσοτουρκικὸν πόλεμον (1878) ἀπώλεσεν ἡ Τουρκία τὴν Ρουμανίαν, τὴν Σερβίαν, τὸ Μαυροβούνιον καὶ εἶτα τὴν Βουλγαρίαν καὶ ἀνατολικὴν Ρωμηλίαν, πλεῖστον μέρος τῆς Θεσσαλίας, μικρὸν μέρος τῆς Ἡπείρου, τὴν Βοσνίαν καὶ τὴν Ἐρζεγοβίνην καὶ τελευταίον τὴν Κύπρον καὶ τὴν Κρήτην. Περιορίσθη οὕτω εἰς στενὴν λωρίδα χώρας Εὐρωπαϊκῆς, ἣν ταχέως ἴσως θὰ ἐγκαταλείψῃ ἐλευθέραν, ἂν μὴ ἡ ἀντιζηλία τῶν μεγάλων Εὐρωπαϊκῶν δυνάμεων ἐξακολουθῇ νὰ διατηρῇ τὴν ἀκεραιότητα αὐτῆς.

Α'. ΑΜΕΣΟΙ ΚΤΗΣΕΙΣ.

761. Ἐκτασις 170350 τετραγ. χιλιομέτρα.

762. Πληθυσμὸς 6150000 κάτοικοι, ἐκ τῶν ὁποίων περὶ τὰ 3 ἑκατομ. εἶναι Ἕλληνες οἱ δὲ λοιποὶ Τούρκοι, Ἄλβανοί, Βούλγαροι κατοικοῦντες τὴν Β. Θράκην καὶ τὴν Β. Μακεδονίαν μόνον, Ἀρμένιοι, Ἑβραῖοι κλπ.

763. **Θρησκεία.**—Ἐπίσημος θρησκεία εἶναι ἡ Μωχμεθανική, τῆς ὁποίας ἀνώτατος ἀρχηγὸς (καλὶφης) εἶναι ὁ Σουλτάνος, ἀντιπροσωπευόμενος ὑπὸ τοῦ Σείχ-ούλ-Ἰσλάμη, πατριάρχου τῶν

Τούρκων. Ἐπικρατεστέρα ὅμως θρησκεία εἶναι ἡ Ὁρθόδοξος Χριστιανική, ἥς ἀρχηγός εἶναι ὁ οἰκουμενικός Πατριάρχης, ἐδρεύων ἐν Κωνσταντινουπόλει.

764. Πολίτευμα.—Τὸ πολίτευμα εἶναι ἀπόλυτον μοναρχικόν. Μονάρχης δὲ εἶναι ὁ Σουλτάνος (νῦν Ἀβδούλ-Χαμίτ ὁ Β΄.) Πολιτικός δὲ αὐτοῦ ἀντιπρόσωπος εἶναι ὁ Μέγας Βεζύρης (πρωθυπουργός).

Σημείωσις. Παρατηροῦμεν ἐνταῦθα 1) ὅτι ὁ Σουλτάνος, δὲν περιβάλλεται σήμερον, ὡς ἀπόλυτος κυρίαρχος, ὑπὸ τῶν ἐξουσιῶν, ἃς ἄλλοτε εἶχεν καὶ 2) ὅτι ἐν γένει ἡ κυβερνητικὴ τῆς χώρας διοίκησις εἶναι δεσποτικὴ, τυραννικὴ καὶ διεφθαρμένη.

765. Ἐκπαίδευσις.—Ἡ ἐκπαίδευσις παρὰ τοῖς Τούρκοις εἶναι λίαν ἀτελής καὶ ὡς ἐκ τούτου ἡ πνευματικὴ αὐτῶν ἀναπτυξίς δὲν εἶναι μεγάλη. Οἱ ἐν Τουρκίᾳ Ἕλληνες διατηροῦσι δι' ἰδίων δαπανῶν ἰδιωτικὰ σχολεῖα εἰς ὅλας τὰς πόλεις καὶ τὰς κώμας τῆς Τουρκίας, ἐν αἷς ἐκπαιδεύονται ἐπαρκέστατα πάντες ἀνεξαιρέτως οἱ Ἕλληνόπαιδες.

766. Δικαιοσύνη.—Ἡ δικαιοσύνη παρὰ τοῖς Τούρκοις ἀπονέμεται ἐπὶ τῇ βῆσει τῆς ἱερᾶς αὐτῶν βίβλου τοῦ Κοραίου.

767. Βιομηχανία καὶ ἐμπόριον.—Ἡ βιομηχανία ἐν Τουρκίᾳ εἶναι ἐλάχιστα ἀνεπτυγμένη καὶ μόνον κλάδοι τινὲς τῆς μικρᾶς βιομηχανίας ἀλλιεργοῦνται· ἐν γένει αἱ παραγωγικαὶ δυνάμεις τῆς χώρας, ἕνεκα τῆς ἀστοργίας τῆς τουρκικῆς διοικήσεως καὶ τοῦ ἐλαττωματικοῦ τοῦ πολιτεύματος τῆς χώρας, εἶναι λίαν παρημελημένοι καὶτοι εὐφροτώτατον καὶ πλουσιώτατον ἀρδευόμενον ἔδαφος ἐκτείνεται ἐφ' ὄλοκλήρου τῆς χώρας.

Τὸ ἐμπόριον ἀνέρχεται εἰς 812 ἑκατομ. φράγκων.

768. Συγκοινωνία.—Ἡ συγκοινωνία εἶναι λίαν ἀνεπαρκής· ἀναλόγως δὲ τῆς ἐκτάσεως τῆς χώρας ὀλίγοι ὑπάρχουσιν ἀμαξιτοὶ ὁδοὶ καὶ ἐνιαχοῦ ἐλλείπουσι παντελῶς. Σιδηρόδρομοι διασχίζουσι μόνον τὴν Θράκην καὶ τὴν Μακεδονίαν καὶ συνδέουσι τὰ κύρια αὐτῆς πολιτικὰ καὶ ἐμπορικὰ κέντρα (Κωνσταντινούπολιν, Θεσ-

σκαλονίκη) μετά τῆς Βουλγαρίας, Σερβίας καὶ τῆς Εὐρώπης ἐν γένει. Εἶναι δὲ οὗτοι οἱ ἐξῆς.

1. Κωνσταντινουπόλεως-Ἀδριανουπόλεως-Φιλιππουπόλεως-Σόφιας.

2. Κωνσταντινουπόλεως-Διδυμοτείχου -Ἐάνθης-Δράμας-Σερρών-Θεσσαλονίκης.

3. Θεσσαλονίκης-Βελεσσῶν-Σκοπείων-Σερβίας κλπ.

4. Θεσσαλονίκης-Βερροίας-Βοδενῶν-Φλωρίνης-Μοναστηρίου.

769. **Δημόσιον χοῦμα.**—Τὰ ἔσοδα τοῦ κράτους ἀνέρχονται εἰς 440 ἐκ. φρ. τὰ δὲ ἔξοδα εἰς 500 ἐκ. φρ. Γενικῶς τὰ οἰκονομικὰ τῆς Τουρκίας εὐρίσκονται εἰς ἀξιοθρήνητον κατάστασιν.

770. **Στρατιωτικαὶ καὶ ναυτικαὶ δυνάμεις.** Ὁ τουρκικὸς στρατὸς ἀνερχόμενος ἐν καιρῷ εἰρήνης εἰς 220 χιλ. ἄνδρας καὶ ἐν καιρῷ πολέμου εἰς 1 ἐκατ. παρουσιάζει σημαντικὴν δύναμιν, παρὰ τὴν κακὴν αὐτοῦ διοργάνωσιν.

Τὸ πολεμικὸν αὐτῆς ναυτικὸν εὐρίσκεται ἐν ἀποσυνθέσει, τῶν 125 μεγάλων καὶ μικρῶν πλοίων, ἐξ ὧν τοῦτο ἀποτελεῖται, ὄντων ἀχρήστων καὶ ἀκαταλλήλων πρὸς πᾶσαν ναυτικὴν ἐπιχείρησιν.

771. **Διοικητικὴ διαίρεσις.**—Αἱ ἄμεσοι τῆς Τουρκίας κτήσεις διαιροῦνται εἰς ἑπτὰ νομοὺς ἢ γενικὰς διοικήσεις (βιλαέτια), τῶν ὁποίων προϊστάντι γενικοὶ διοικηταὶ (Βαλῆδες)· οἱ νομοὶ ὑποδιαιροῦνται εἰς ἐπαρχίας ἢ διοικήσεις (σαντζάκια, ἢ μουτεσαρλίγια), ὧν ὁ διοικητὴς καλεῖται μουτεσαρλίης· αἱ ἐπαρχίαι διαιροῦνται εἰς καζάδες, ὧν προϊστάντι οἱ καϊμακὰμιδες καὶ οὗτοι εἰς δήμους (μουδिरίας), διοικουμένους ἀπὸ μουδिरῆν καὶ τέλος οἱ δήμοι εἰς κοινότητες (μουχτάρια).

1. ΗΠΕΙΡΟΣ

772. Ἐκτασίς 18250 τετραγ. χιλιόμετρα.

773. Πληθυσμὸς 698000 κάτοικοι.

774. Ὄρια.—Ἡ Ἠπειρος ἀρχομένη ἀπὸ τοῦ Ἀμβρακικοῦ

κόλπου καὶ τοῦ νομοῦ Ἄρτης πρὸς Ν, ἐκτείνεται μέχρι τοῦ ποταμοῦ Ἄψου πρὸς Β. ὅστις χωρίζει αὐτὴν ἀπὸ τὴν Ἄλθωνίαν καὶ ἀπὸ τοῦ Ἀράχθου καὶ τῆς Μακεδονίας πρὸς Α. μέχρι τοῦ Ἰονίου καὶ τοῦ Ἀδριατικοῦ πελάγους πρὸς Δ.

775. **Κλίμα.**—Εὐκρατον καὶ εἰς τὰ ὄρεινὰ μέρη ψυχρόν· πενταχοῦ δὲ ὑγιεινόν.

776. **Ἐδαφος.**—Τὸ ἔδαφος τῆς Ἠπείρου εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον ὄρεινόν καὶ σχηματίζει εἰς πολλὰ μέρη πεδιάδας καὶ κοιλάδας εὐφορωτάτας.

777. **Προϊόντα.**—Δημητριακοὶ καρποί, ἔλαιον, ποίμνια, κτηνὸς καὶ οἶνος.

778. **Ὅρη.**—Ὁ Τόμαρος πρὸς Ν. τὰ Τζουμέρικα, ὁ Λάκιμων, τὸ Βόϊον, ἡ Τύμφη πρὸς Α. τὰ Κερκύνια, ὅρη ὑψηλὰ καὶ κατὰφυτα πρὸς Δ. καὶ τὰ Νεμέρτζικα καὶ τὸ Μιτωικέλιον εἰς τὸ μέσον.

779. **Ποταμοί.**—Ὁ Λούρος, πηγάζει ἐκ τοῦ Τομάρου καὶ χύνεται εἰς τὸν Ἀμβρακικὸν κόλπον· ὁ Ἀχέρων, πηγάζει ἐκ τοῦ Τομάρου, διέρχεται τὴν λίμνην Ἀχερουσίαν καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸ Ἴόνιον, τούτου παραπόταμος εἶναι ὁ Κωκυτός· ὁ Ἄϊος ὁ μέγιστος τῶν ποταμῶν τῆς Ἠπείρου, πηγάζει ἐκ τοῦ Λάκιμονος καὶ χύνεται εἰς τὸ Ἀδριατικόν· ὁ Θύαμις (Καλαμίς), πηγάζει ἐκ τῆς Τύμφης καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸ Ἴόνιον· ὁ Ἄψος (Βερατικὸς), πηγάζει ἐκ τοῦ Βοίου καὶ χύνεται εἰς τὸ Ἀδριατικόν· ὁ Ἀρχθός, χωρίζων τὸν νομὸν Ἄρτης τῆς λοιπῆς Ἠπείρου, χύνεται εἰς τὸν Ἀμβρακικὸν κόλπον.

780. **Λίμναι.**—Ἡ Ἀχερουσία, διὰ τῆς ὁποίας κατὰ τὴν μυθολογίαν μετεφέροντο ὑπὸ τοῦ Χάρωνος αἱ ψυχαὶ εἰς τὸν Ἄδην καὶ ἡ Παμῶτις (λίμνη τῶν Ἰωννίνων), τρέφουσα ἐξαιρέτους ἐγγέλεις· εἰς τὸ μέσον ταύτης ὑπάρχει μικρὸν νησίδιον, ἐφ' οὗ ἐφρονεύθη ὁ Ἀλῆ-πασᾶς.

781. **Πεδιάδες.**—Ἡ ὑπὸ τοῦ Λούρου διαρροσμένη Ἀμβρακικὴ πεδιάς.

782. **Κόλποι καὶ ἀκρωτήρια.**—Ὁ Ἀμβρακικός, ὁ ὁποῖος σχηματίζει τὴν λιμνοθάλασσαν Λογαροῦν, εἰς ἣν ἀλιεύονται

ιχθύες, ἐκ τῶν ὠδῶν τῶν ὁποίων παρασκευάζεται ἐξαιρετικὸν αὐγοτάραχον. Ἀκρωτήριον δὲ εἶναι τὸ Ἀκροκεραυνίον.

783. **Συγκοινωνία.**— Ἀμαξιτοὶ ὁδοὶ σπουδαιότεραι εἶναι ἡ Ἄρτης—Πρεβέζης, Ἄρτης—Ἰωαννίνων, Πρεβέζης—Πάργης, Παραμυθίας—Ἰωαννίνων, Ἰωαννίνων—Κονίτσης καὶ Ἰωαννίνων—Ἀργυροκάστρου.

784. **Βίος καὶ διαίτα κατοίκων.**— Ἐκ τῶν κατοίκων τῆς Ἠπείρου αἱ 280000 περίπου εἶναι Ἕλληνες καὶ 80000 Ἄλβανοί. Οἱ Ἕλληνες τῆς Ἠπείρου διακρίνονται πάντοτε διὰ τὸν ἀγὸν αὐτῶν πατριωτισμὸν, τὴν φιλοπονίαν, τὴν ἀγάπην αὐτῶν πρὸς τὰ γράμματα καὶ τὰς ἐπιστήμας καὶ τὴν κλίσιν αὐτῶν πρὸς τὸ ἐμπόριον· ἀξία θυμωμοῦ ἰδιαιτάτα εἶναι ἡ μεγάλη φιλοπατρία τῶν Ἠπειρωτῶν, οἵτινες ὅπουδήποτε γῆς καὶ ἂν εὕρισκωνται ποτὲ δὲν λησμονοῦσι καὶ τὴν ἰδιαιτέραν αὐτῶν πατρίδα καὶ τὴν Ἑλλάδα. Μεταξὺ τῶν μεγάλων τέκνων καὶ τῶν εὐεργετῶν τῆς Ἑλλάδος οἱ πλεῖστοι εἶναι Ἠπειρωταὶ εἶναι δ' οὗτοι οἱ Ζωσιμάδαι, οἱ Καπλάναι, οἱ Ριζάραι, ὁ Ἀρσάκης, ὁ Χατζηκώστας, ὁ Τοσίτσας, ὁ Στουρνάρας, ὁ Ἀβέρωφ, οἱ Ζάπαι κλπ.

785. **Διοικητικὴ διαίρεσις.**— Διοικητικῶς ἡ Ἠπειρος ἀποτελεῖ ἓνα νομὸν τῶν Ἰωαννίνων.

786. **Πόλεις καὶ κῶμαι τοῦ νομοῦ.**— Τὰ *Ἰωάννινα*, (33000 κ.), πρωτεύουσα τῆς Ἠπείρου, ἐπὶ ὠραίας τοποθεσίας παρὰ τὴν Παμβώτιδα λίμνην, ἔχει λαμπρὰ Ἑλληνικὰ ἐκπαιδευτήρια, ὀρφανοτροφεῖον καὶ φρούριον ὀχυρὸν πρὸς ΝΔ. τῶν Ἰωαννίνων παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ Τομάρου, ἐντὸς πυκνῶν δασῶν, εὕρισκονται τὰ εἰρεῖπια τῆς ἀρχαίας πόλεως Δωδώνης, εἰς τὴν ὁποίαν ὑπῆρχε Μαντεῖον, ἀφιερωμένον εἰς τὸν Δία. Τὸ *Μέτσοβο* (8500 κ.), παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ Λάχμονος, πατὴρ τοῦ Τοσίτσα, τοῦ Στουρνάρα καὶ τοῦ Ἀβέρωφ. Τὸ *Ζαγόριον* (20000 κ.), ἀποτελούμενον ἐκ 46 μικρῶν κωμῶν, κειμένων πλησίον ἀλλήλων· οἱ Ζηγορήσιοι διακρίνονται διὰ τὴν πρὸς τὰ γράμματα, τὰς ἐπιστήμας καὶ τὸ ἐμπόριον ἐπίδοσιν αὐτῶν. Εἶναι πατρίς

τῶν Ριζαρῶν. Ἡ *Κόνιτσα* (5500 κ.). Τὸ *Ἀργυρόκαστρον* (12000 κ.) πόλις ἐμπορική. Ἡ *Παραμυθία* (2800 κ.) παρὰ τὸν Ἀχέροντα ποταμόν, ὑποστᾶσα ζημίας ἐκ σεισμῶν. Πρὸς τὰ ΝΑ. αὐτῆς κεῖται ἡ περιοχὴ τοῦ περιωνούμου *Σουλίου*, ἀποτελουμένου ἐκ 38 μικρῶν κωμῶν, ἐξ ὧν 11 αἱ σημαντικώτεραι. Τὸ Σούλιον εἶναι πατρίς τῶν Τζαβελαίων καὶ Μποτσαρκίων καὶ ὀνομαστὸν διὰ τὸν παρ' αὐτὸ περιώνυμον βράχον τοῦ Ζαλόγγου, ἐφ' οὗ αἱ περικυκλωθεῖσαι ὑπὸ τοῦ Ἀλῆ-πασᾶ Σουλιώτισαι δὲν παρεδόθησαν ἀλλὰ ῥίψασαι τὰ τέκνα αὐτῶν ἐκ τῶν βράχων, τὰ παρηκολούθησαν καὶ αὐταὶ ἐν χοροῖς καὶ ἄσμασιν. Ἡ *Πάργα* (2900 κ.), πόλις παράλιος, ἔχουσα ἐκτεταμένους ἐλκιῶνας καὶ παράγουσα ἐσπεριδοειδῆ τὴν πόλιν ταύτην ἐπώλησαν οἱ Ἕλληες τῷ 1819 εἰς τὸν Ἀλῆ-πασᾶν· οἱ κάτοικοι ὅμως αὐτῆς, ἔκασταν τὰ ὅσα τῶν πατέρων αὐτῶν ἔλαβον τὴν ἐξ αὐτῶν κόνιν καὶ ἀπῆλθον ὅλοι εἰς τὰς Ἰονίους νήσους. Ἡ *Αἰδών*, πόλις παράλιος παρὰ τὸν ὁμώνυμον κόλπον. Τὸ *Βεράτιον* (10000 κ.) παρὰ τὸν Ἄψον ποταμόν. Ἡ *Πρέβεζα* (8000 κ.), πόλις παράλιος καὶ ἐμπορική εἰς τὸ στόμιον τοῦ Ἀμβρακικοῦ, ἔχουσα ὄχυρὸν φρούριον καὶ μέγαν παρὰ τὴν πόλιν ἐλκιῶνα· παρ' αὐτὴν ἔκειτο ἡ ἀρχαία Νικόπολις, κτισθεῖσα ὑπὸ τοῦ Αὐγούστου μετὰ τὴν ναυμαχίαν τοῦ Ἀκτίου (31 π. Χ.). *Χειμάρρα* ἀποτελουμένη ἐκ διαφόρων μικρῶν κωμῶν. *Τεπελένι* (2000 κ.) πατρίς τοῦ αἰμαθίου Ἀλῆ-πασᾶ. *Δελβίνον* (3000 κ.). *Πρεμέτι* (5000 κ.), παρὰ τὸ ὅποιον κεῖται ἡ μικρὰ κώμη *Χοταχόβα* πατρίς τοῦ Ἀρσάκη. *Λάμπονον*, πατρίς τῶν Ζαππῶν. Ἄλλαι κῶμαι ἄξιαι λόγου εἶναι οἱ *Φιλιᾶται*, ἡ *Φιλιππιάς*, τὸ *Συρράκον* καὶ οἱ Ἄγιοι *Σαράντα*, κώμη παράλιος.

2. ΘΕΣΣΑΛΙΑ

787. Μικρὸν μέρος τῆς Θεσσαλίας, ἡ ἐπαρχία *Ἐλασσῶνος*, ἣτις κεῖται μεταξύ τῶν Καμβουνίων ὄρεων καὶ τοῦ Θερματικοῦ κόλπου, δὲν παρεχωρήθη ὑπὸ τῆς Τουρκίας εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἕνεκα τῆς λαμπρᾶς αὐτῆς στρατηγικῆς θέσεως. Διοικητικῶς

ὑπάγεται εἰς τὴν Μακεδονίαν, ἀποτελοῦσα ἐπαρχίαν τοῦ νομοῦ Θεσσαλονίκης.

788. Ἡ χώρα αὕτη κατοικεῖται τὸ πλεῖστον ὑπὸ Ἑλλήνων καὶ ἔχει ἔδαφος τὸ πλεῖστον ὄρεινόν καὶ εὐφορώτατον.

789. Πόλεις αὐτῆς καὶ κῶμαι ἄξιαι λόγου εἶναι ἡ Ἐλασσών (1500 κ.), πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας τὸ Αἰτοχώριον (3000 κ.), πόλις παράλιος, οἱ κάτοικοι τῆς ὁποίας ἀσχολοῦνται εἰς τὴν ἀλιείαν. Πλαταμῶν (3000 κ.) παρὰ τὸν Θερμαϊκὸν κόλπον καὶ τὸ Βλαχολιβαδον (4000 κ.).

3. ALBANIA

790. Ἐκτασις 11700 τετραγ. χιλιόμετρα.

791. Πληθυσμὸς 500000 κάτοικοι.

792. Ὅρια. — Ἡ χώρα αὕτη κειμένη πρὸς Β. τῆς Ἠπείρου χωρίζεται ἀπὸ μὲν τῆς Μακεδονίας πρὸς Α. διὰ τοῦ ὄρους Σκάρδου καὶ τῆς Κανδαουίτας, ἀπὸ δὲ τῆς Ἠπείρου πρὸς Ν. διὰ τοῦ Ἄψου ποταμοῦ· πρὸς Β. ἔχει τὸ Μκυροβοῦνιον καὶ τὸ Νοβιπαζῆρ καὶ πρὸς Δ. θρέχεται ὑπὸ τοῦ Ἀδριατικοῦ πελάγους.

793. Κλίμα. — Τὸ κλίμα τῆς Ἀλβανίας εἶναι ψυχρὸν καὶ ὑγρινόν, εἰς δὲ τὸ Ν. εἶναι νοσῶδες καὶ τὸ θέρος θερμόν.

794. Ἐδαφος. — Τὸ ἔδαφος τῆς Ἀλβανίας εἶναι ὄρεινόν ἀλλ' εὐφορον, πρόσφορον εἰς τὴν κτηνοτροφίαν, ἀλλ' ἐλάχιστα καλλιεργημένον.

795. Προϊόντα. — Τὰ προϊόντα τῆς Ἀλβανίας εἶναι δημητριακοὶ καρποί, βάμβαξ, ἔλαιον, καπνός, οἶνος, μέταξα, ποίμνια καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα.

796. Ὅρη. — Ἡ Κανδαουίτα καὶ τὸ Τομόρ.

797. Ποταμοί. — Ὁ Δρίλων, ἀποτελούμενος ἐκ τοῦ λευκοῦ Δρίλωνος, ὅστις πηγάζει ἐκ τοῦ Σκάρδου καὶ δεχόμενος τὰ ὕδατα τοῦ μέλανος Δρίλωνος, ὅστις πηγάζει ἐκ τῆς λίμνης Λυχνίτιδος, χύνεται εἰς τὸ Ἀδριατικὸν πέλαγος. Ὁ Γερούσος, πηγάζων ἀπὸ τὴν Κανδαουίαν χύνεται εἰς τὸ αὐτὸ πέλαγος καὶ ὁ

"*Άλος*, πηγάζων ἐκ τοῦ Βοῖου ἐκβάλλει εἰς τὸ Ἀδριατικόν.

798. **Λίμναι.**—*Ἡ Λεβεῆτις* (τῆς Σκόδρας), ἥς τμήμα ἀνήκει καὶ εἰς τὸ Μαυροβούνιον.

799. **Πεδιάδες.**—*Ἡ τῆς Σκόδρας.*

800. **Ἀκρωτήριον.**—*Τὸ Νυμφαῖον* (Ροδόνη).

801. **Λιμὴν.**—*Ὁ τοῦ Δυρραχίου.*

802. **Συγκοινωνία.**—*Ἡ Ἀλβανία*, ὡς χώρα ὀρεινή, στερεῖται ἀνεπτυγμένης συγκοινωνίας· ἔχει ὀλίγας ἀμαξιτοὺς ὁδοὺς, ὧν σπουδαιότεραι εἶναι ἡ τῆς Σκόδρας—Δυρραχίου—Αὐλώνος καὶ Σκόδρας—Ἐλβασσάν—Βερατίου.

803. **Βίος καὶ διαίτα κατοίκων.**—Οἱ κάτοικοι τῆς Ἀλβανίας ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Ἰλλυριῶν, φυλῆς συγγενοῦς πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν, εἶναι λαὸς τρυφῆς πολεμικὸς καὶ γενναῖος καὶ ἔχουσι τὰ αὐτὰ μὲ τοὺς Ἕλληνας ἦθη καὶ ἔθιμα. Πολλοὶ τῶν κατοίκων ἠσπάσθησαν τὸν Μωαμεθανισμόν καὶ τινες τὸν κηθολικισμόν· μόνον 65—70000 εἶναι ὀρθόδοξοι χριστιανοί, οἱ ὅποιοι ἐπιδίδονται μετ' ἐπιμελείας εἰς τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα μεταχειριζόμενοι τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν μόνον πρὸς γραφὴν. Διαιροῦνται δὲ εἰς τέσσαρα φύλα τοὺς Γκέγκηδες, κατοικοῦντας πρὸς Β. τοὺς Τσάμηδες καὶ τοὺς Τόσκηδες πρὸς Ν. καὶ τοὺς Λιάπηδες, κατοικοῦντας περὶ τὰ Κερζύνια καὶ ἐν τῇ Ἠπειρῷ παρὰ τὴν Παραμυθίαν.

804. **Διοικητικὴ διαίρεσις.**—Διοικητικῶς ἡ Ἀλβανία ἀποτελεῖ ἓνα μόνον νομὸν τὸν τῆς Σκόδρας.

805. **Πόλεις καὶ κῶμαι τῆς Ἀλβανίας.**—*Ἡ Σκόδρα* (36000 κ.), πρωτεύουσα τῆς Ἀλβανίας, ὀλίγον ἀπέχουσα τῆς Λεβεῆτιδος λίμνης, ἔχει φρούριον ὀχυρόν. *Ἡ Κράια* (7500 κ.) παλαιὰ πρωτεύουσα καὶ πατρίς τοῦ τουρκομάχου ἥρωος τῶν Ἀλβανῶν Γ. Καστριώτου (Σκενδερμπέη). *Τὸ Δυρράχιον* (10000 κ.) πόλις παράλιος καὶ ἐμπορικὴ, ἔχουσα καλὸν λιμένα καὶ ἐκτισμένη παρὰ τὴν ἀρχαίαν πόλιν Ἐπίδαμνον, ἀποικίαν τῶν Κερκυραίων. *Τὰ Τύραννα* (18000 κ.), ἡ ὠραιότερα πόλις τῆς Ἀλβανίας. *Τὸ Ἐλβασσάν* (22000 κ.), πόλις ἐμπορικὴ καὶ ὀχυ-

ρὰ πρὸς τὴν Γενοῦστον. Το Βεράτιον (10000 κ.). Το Ὑπέκ (18000 κ.) καὶ τὸ Ἀλέσσιον (Λιστὸς 2000 κ.), ἐν ᾧ ἀπέθανε καὶ ἐτάφη ὁ Γεώργιος Κκοστριώτης (1467).

4. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ.

806. Ἱστορικὸν τῆς χώρας.—Ἡ χώρα αὕτη ἄστημος καὶ μικρὰ κατὰ τὴν ἀρχαιότητα κατακείτο ὑπὸ λαοῦ συγγενοῦς πρὸς τοὺς Δωριεῖς· μικρὸν ὅμως καὶ κατ' ὀλίγον ἐπέξετάθη, ἀνεπτύχθη καὶ ἔδρασεν ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἱστορίᾳ κατορθώσασα νὰ λάβῃ τὴν ἡγεμονίαν τῆς Ἑλλάδος, φθάσασα εἰς τὸ ἀπόγειον τῆς δόξης αὐτῆς ἐπὶ τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου, ὅστις, ὡς γνωστὸν, κατέκτησεν ὁλόκληρον τὸ Περσικὸν κράτος καὶ διέδωκε τὰ πῶ-
τουτοῦ Ἑλληνισμοῦ εἰς τὴν Ἀσίαν καὶ τὴν Β. Ἀφρικὴν. Μετὰ ἕνα δὲ καὶ ἡμισίον αἰῶνα ἀπὸ τοῦ θανάτου αὐτοῦ περίπου, τῷ 168 π. Χ. τὸ Μακεδονικὸν κράτος κατελύθη ὑπὸ τῶν Ρωμαίων τὴ πρῶτον καὶ τέλος περὶ τὸν 15ον αἰῶνα περιήλθεν ὑπὸ τὸν τουρκικὸν ζυγόν, ὑφ' ὃν καὶ διατελεῖ μέχρι σήμερον.

807. Ἐκτασίς 94500 τετραγ. χιλιόμετρα.

808. Πληθυσμὸς 2980000 κάτοικοι.

809. Ὅρια.—Ἡ χώρα αὕτη ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Βουλγαρίας, τῆς Σερβίας καὶ τοῦ Νοβιπαζάρ, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Θράκης, ἀρ' ἧς χωρίζεται διὰ τοῦ ὄρους Ροδόπη, τοῦ Νέστου ποταμοῦ καὶ τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμυλίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Αἰγαίου πελάγους καὶ τῆς Θεσσαλίας καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Ἠπείρου καὶ τῆς Ἀλβανίας.

810. Κλίμα.—Τὸ κλίμα αὐτῆς εἶναι γενικῶς ὑγιεινὸν· ψυχρὸν τὸν χειμῶνα εἰς τὰ ὀρεινὰ μέρη καὶ δροσερὸν τὸ θέρος.

811. Ἐδαφός.—Τὸ ἔδαφος τῆς Μακεδονίας εἶναι ποικίλον· ἐπ' αὐτοῦ ἐξαπλοῦνται ὄρη πολλὰ κατάφυτα καὶ ὑψηλά, τὰ ὁποῖα περικλείουσιν ἑκτεταμένους πεδιάδας καὶ κοιλάδας, διαρροεμένας ὑπὸ πλείστων μικρῶν καὶ μεγάλων ποταμῶν, οἵτινες αὐξάνουσι τὴν ἑκτακτον τοῦ ἔδαφους γονιμότητα, καθιστῶν-

τες οὕτω τὴν Μακεδονίαν μίαν τῶν πλουσιωτέρων χωρῶν τῆς Εὐρώπης.

812. **Προϊόντα.**—Προϊόντα τῆς χώρας εἶναι ἄφθονος κικνός, δημητριακοὶ καρποί, ὄσπριζ, βάλια, οἶνος, διαφιλῆς ξυλεία, δέρματα, ὄρυκτὰ μεταλλεύματα καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα.

813. **Ὄρη.**—Ὁ Σκάρδος πρὸς Β. τὸ Σκόμιον πρὸς ΒΑ. χωρίζον αὐτὴν ἀπὸ τῆς Βουλγαρίας· ὁ Ὄρβηλος καὶ ἡ Ροδόπη πρὸς Α. τὸ χρυσοφόρον κατὰ τὴν ἀρχαιότητα Παγγαῖον καὶ ἔν τῃ Χαλκιδικῇ χερσονήσῳ ἐκτεινόμενος Ἄθως ὁ Ὀλύμπος, ἡ Πιέρρος καὶ τὰ Καμβούρια πρὸς Ν. χωρίζοντα αὐτὴν ἀπὸ τῆς Θεσσαλίας· ἡ Τύμφη καὶ τὸ Βόϊον πρὸς Δ. χωρίζοντα ταύτην τῆς Ἡπείρου· τὸ Βέρμιον εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ πολλὰ ἄλλα μικρότερα, χωρίζοντα αὐτὴν εἰς πολλὰ κλειστὰ τμήματα καὶ βλαθεῖς κοιλάδας.

814. **Ποταμοί.**—Ὁ Ἀλιάκμων (Βιστρίτσζ), πηγάζει τοῦ Βοίου, τῆς Τύμφης καὶ τῆς Καστορίας λίμνης καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸν Θερμακικὸν κόλπον· ὁ Λουδιάς, ἐκβάλλει εἰς τὸν αὐτὸν κόλπον· ὁ Ἀξιός (Βαρδάρης), ὁ μεγαλειότερος ποταμὸς τῆς χώρας πηγάζει ἐκ τοῦ Σκάρδου, ἔχει πολλοὺς παραποτάμους, ὧν σπουδαιότερος, ὁ διαρρέων τὴν εὐφορον τοῦ Μοναστηρίου πεδιάδα Ἐριγῶν καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸν αὐτὸν κόλπον· ὁ Ἐχέωρος χειμαρρώδης ποταμὸς, τοῦ ὁποίου τὸ ὕδωρ, ὡς ἀναφέρεται ἐν τῇ ἱστορίᾳ, κατεπόθη ὀλόκληρον ὑπὸ τοῦ στρατοῦ τοῦ Ξέρξου, τῷ 480 π. Χ. Ὁ Στρυμὼν (Καρὰ-σοῦ), πηγάζει ἐκ τοῦ Σκομίου, σχηματίζει τὴν Κερκινίτιδα λίμνην καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸν Στρυμονικὸν κόλπον· ὁ Νέστος, πηγάζει ἐκ τοῦ Σκομίου καὶ χύνεται εἰς τὴν Θρακικὴν θάλασσαν καὶ ὁ Δρίλωρ, περὶ οὗ ἐλέχθησαν τὰ δέοντα ἐν τῇ Ἀλβανίᾳ.

815. **Λίμναι.**—Ἡ Λυχνίτις (τῆς Ἀχρίδος), ἡ μεγαλεῖ τερα τῆς χώρας, ἡ Κερκινίτις, ἡ Πρασιάς (Δοϊράνη), ἡ Πρέσπη, ἡ Ὀρεστιάς (Καστορία), ἡ Βόλβη, ἡ τοῦ Λαγκαδᾶ καὶ ἡ Βεγορρίτις (τοῦ Ὀστρόβου).

816. **Πεδιᾶδες.**—Ἡ τοῦ Κοσσυφοπεδίου, ἡ τοῦ Μοναστηρίου, ἡ τῶν Σκοπειῶν, ἡ τῶν Σερρῶν, ἡ τῆς Δράμας καὶ ἡ τῆς Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ το Ἰνστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

Θεσσαλονίκης. Πάσαι αἱ πεδιάδες αὗται διαρρέονται ὑπὸ πολλῶν ποταμῶν καὶ εἶναι εὐφορώταται τρέφουσαι πολλὰ ποίμνια, ἀγέλας βοῶν, ἵππων κλπ.

817. Χερσόνησοι καὶ ἀκρωτήρια. — Ἡ *Χαλκιδική*, ἡ ὁποία ἀπολήγει εἰς τρεῖς στενάς καὶ ἐπιμήκεις ἄλλας χερσονήσους τὴν τῆς *Παλλήνης* (τῆς Κασσάνδρας), τῆς *Σιθωνείας* καὶ τῆς *Ἀκτῆς* (τοῦ Ἄθω ἢ ἀγίου Ὄρους). Ἐπὶ τῆς τελευταίας ταύτης χερσονήσου ὑψοῦται τὸ ὄρος τοῦ Ἄθω, γνωστὸν ἐκ τῆς ἀρχιούτης, διότι παρὰ τὴν θάλασσαν αὐτοῦ κατεστράφη ὁ ὑπὸ ὑπὸ τὸν Μαρδόνιον Περσικὸς στόλος, ἀπειραθῆ δὲ νὰ διωρῶξῃ αὐτὸν ὁ Ξέρξης πρὸς ἀπεφυγὴν νέας κατοστροφῆς. Τὸ ὄρος Ἄθως εἶναι κατάφυτον, ἔχει ἄφθονα ὕδατα καὶ εἶναι ἐκτισμέναι ἐπ' αὐτοῦ 20 περίπου ὀρθόδοξοι μοναὶ, κατοικοῦμεναι ὑπὸ 6000 μοναχῶν. Ἐκ τῶν μονῶν τούτων 17 εἶναι Ἑλληνικαί. Διασημότεραι τούτων εἶναι ἡ τῆς Ἀγίας Λαύρας, ἡ τοῦ Βατοπεδίου, ἡ τῶν Ἰεζῶν καὶ ἡ τοῦ Ἀγίου Παντελεήμονος. Ἀκρωτήρια δὲ εἶναι τὸ *Αἰραῖον* (Καρά-μπουρνὺ), παρὰ τὸν Θερμαϊκόν, τὸ *Ποσειδῖον*, τὸ *Καιασταῖον*, ἢ *Δέξρις* (τὸ Δρέπανον) καὶ τὸ *Νυμφαῖον* εἰς τὴν Χαλκιδικήν.

818. Κόλποι, λιμένες καὶ ὄρμιοι. — Ὁ *Θερμαϊκός*, ὁ τῆς *Κασσάνδρας*, ὁ *Σιγγιτικὸς* καὶ ὁ *Στρυμονικὸς* λιμὴν ὁ τῆς *Θεσσαλονίκης* καὶ ὄρμιοι ὁ τῆς *Καβάλλας* καὶ *Αἰκατερίνης*.

819. Συγκοινωνία. — Πλὴν τῶν ἀμαξιτῶν ὁδῶν, αἱ ὁποῖαι συνδέουσι τὰς μεγάλας καὶ μικρὰς πόλεις τῆς χώρας διασχίζεται αὕτη ὑπὸ τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν *Θεσσαλονίκης-Μητροβίτσης-Σερβίας*, *Θεσσαλονίκης-Σερρῶν-Δράμας-Κων* πύλεως καὶ *Θεσσαλονίκης-Μοναστηρίου*.

820. Βίος καὶ διαίτα κατοίκων. — Ἐκ τῶν κατοίκων τῆς *Μακεδονίας* ὑπὲρ τὸ 1000000 εἶναι Ἕλληνες κατὰ τε τὴν καταγωγὴν, τὴν γλῶσσαν καὶ τὸ φρόνημα, παθοῦντες τὴν μετὰ τῆς μητρὸς αὐτῶν Ἑλλάδος ἔνωσιν· οἱ δὲ λοιποὶ εἶναι *Τούρκοι*, *Ἄλβανοί*, *Ἰσραηλῖται*, *Σέρβοι*, *Βούλγαροι* καὶ *Εὐρωπαῖοι*. ἀσχολοῦνται δὲ εἰς τὴν γεωργίαν, τὴν ὑλοτομίαν, τὴν καλλιέρ-

γειαν τῶν καπνοφυτειῶν, τὴν κτηνοτροφίαν καὶ τὴν μικρὰν βιομηχανίαν.

821. **Διοικητικὴ διαίρεσις.**—Διοικητικῶς ἡ Μακεδονία διαιρεῖται εἰς τρεῖς νομούς.

1. τὸν τῆς Θεσσαλονίκης
2. τὸν τοῦ Μοναστηρίου ἢ Βιτωλίων
3. τὸν τοῦ Κοσσυφοπεδίου.

α'. Νομὸς Θεσσαλονίκης.

822. **Πληθυσμὸς 1180000** κάτοικοι.

823. **Πόλεις.**—*Ἡ Θεσσαλονίκη* (155000 κ. ὧν οἱ ἡμίσεις Ἑβραῖοι), πρωτεύουσα τῆς Μακεδονίας καὶ δευτερεύουσα τῆς Τουρκικῆς Αὐτοκρατορίας, εἰς τὸν μυχὸν τοῦ Θερμικικοῦ κόλπου. Πόλις ἐμπορικωτάτη, συνδέεται διὰ σιδηροδρόμου μετὰ τῆς Κων)πόλεως καὶ τῆς λοιπῆς Εὐρώπης. Εἶναι ἐκτισμένη παρὰ τὴν ἀρχαίαν Θέρμην, ἐξ ἧς ἔλαβε τὸ ὄνομα καὶ ὁ κόλπος, τὸ δὲ ὄνομα Θεσσαλονίκη ἐδόθη εἰς αὐτὴν ἐκ τῆς ἀδελφῆς τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου. Ἡ πόλις αὕτη ἐχρησίμευσεν ἔδρα Ἑλληνικῆς Αὐτοκρατορίας (1224 μ. Χ.). Ἔχει πολλὰ Ἑλληνικὰ ἐκπαιδευτήρια. Ἡ Βέρροια (16000 κ.) πόλις ἀρχαία ἢ *Νιάνουστα* (6000 κ.) ὀνομαστὴ διὰ τὸν ἐξάριτον αὐτῆς οἶνον ἢ *Μοσχόπολις* πατρίς τοῦ Ἐθνικοῦ Εὐεργέτου Σίνα· *Γιαννιτσά* (10000 κ.), παρὰ τὴν ὁμώνυμον λίμνην· πλησίον ταύτης ἔκειτο ἡ ἀρχαία Πέλλη, πατρίς τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου· καὶ *Σέρραι* (41000 κ.), πόλις ἐμπορικὴ, ἔχουσα Ἑλληνικὸν Γυμνάσιον, κεῖται ἐπὶ τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς Θεσσαλονίκης—Κ)πόλεως ἢ *Δράμα* (10000 κ.) πλησίον καὶ πρὸς Β. τοῦ Παγγαίου. Παρὰ τὴν Δράμην, εἰς δῖωρον ἀπ' αὐτῆς ἀπόστασιν, κεῖνται τὰ ἐρείπια τῶν ἀρχαίων Φιλιππῶν, ὅπου ὁ Βροῦτος καὶ ὁ Κάσσιος ἐνίκηθησαν ὑπὸ τοῦ Ὀκταβίου καὶ τοῦ Ἀντωνίου τῷ 42 π. Χ. Ἡ *Καβάλλα* (6500 κ.), ἐπίνειον τῆς Δράμας, ὀνομαστὴ διὰ τὰ ἐξάριετα αὐτῆς καπνά· ἢ *Στρώμνιτσα* (12000 κ.) ἢ *Δοϊράνη* τὸ *Μερέλικον*, παράγον ἐξάριτον οἶνον· *Βελεσσά* κλπ.

Εἰς τὸν νομὸν Θεσσαλονίκης ὑπάγεται καὶ ἡ Χαλκιδικὴ χερσονήσος. Ἐν αὐτῇ κῶμαι ἄξιαι λόγου εἶναι αἱ *Καρναί*, ἐν αἷς ἔδρευε ἡ Ἱερὰ Σύναξις, δικικοῦσα τὰς ἐπὶ τῆς Ἀκτῆς καὶ τοῦ Ἄθω μονάς· ἡ Ἱερισσὸς παρὰ τὸν ἰσθμὸν, ὃν ἠθέλησε νὰ διωρῦξῃ ὁ Ξέρξης· τὰ *Βασιλικὰ* (2500 κ.), ἡ *Γαλάττωτα* (2500 κ.), ἡ *Πολύγυρος*, παρὰ τὴν ἀρχαίαν Ὀλυθον, καταστραφεῖσάν ὑπὸ τοῦ Φιλίππου (348 π. Χ.), ἡ *Κασσάνδρα* (τὸ πάλαι Ποτίδαια) παρὰ τὴν Δ. ἀκτὴν τῆς Πελλήνης· ὁ *Πρόβλακας*, μικρὸν χωρίον, πρὸς Β. τοῦ ὁποίου κείνται τὰ ἐρείπια τῶν Σταγειρίων, πατρίδος τοῦ Ἀριστοτέλους.

β'. Νομὸς Μοναστηρίου.

824. Πληθυσμὸς 850000 κάτοικοι.

825. Πόλεις. — Τὸ *Μοναστήριον* (*Βιτώλια*, 45000 κ.) πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ πόλις ἐμπορικὴ, ἔχουσα Ἑλλ. Γυμνάσιον καὶ Παρθεναγωγεῖον, κείται ἐπὶ λαμπρᾶς τοποθεσίας, μέσῳ εὐφορωτάτης πεδιάδος παρὰ τὸν παραπόταμον τοῦ Ἀξιοῦ Ἐριγῶνα· δι' αὐτῆς διέρχεται ἡ ἐκ Θεσσαλονίκης εἰς Σερβίαν κλπ. σιδηροδρομικὴ γραμμή. Ἡ *Καστοριά* (10000 κ.), παρὰ τὴν ὁμώνυμον λίμνην· ἡ *Κορυτσά* (18000 κ.), ἔχει Ἑλλ. Γυμνάσιον καὶ ἄλλα Ἑλληνικὰ ἐκπαιδευτήρια· ὁ *Περ.λεπὸς* (16000 κ.)· ἡ *Ἀρχις* (15000 κ.), πόλις ὄχυρὰ παρὰ τὴν ὁμώνυμον λίμνην· ἡ *Δίβρα* (13000 κ.)· ἡ *Κιζάνη* (6000 κ.), ἔχουσα Ἑλλ. Γυμνάσιον· ἡ *Σιάτιστα* (6000 κ.), ἔχει Ἑλλ. Γυμνάσιον καὶ παράγει ἐξάριστον οἶνον· ἡ *Κίτρος* (3000 κ.), παρ' αὐτὴν ἔκειτο ἡ ἀρχαία Πύδνα· *Κατερίνη*, κειμένη μέσῳ εὐφόρου πεδιάδος καὶ τὰ *Σέρβια* (3000 κ.).

γ'. Νομὸς Κοδσφούπεδιου.

826. Πληθυσμὸς 950000 κάτοικοι.

827. Πόλεις. — Τὰ *Σκόπεια* (52000 κ.) πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ, πόλις ὄχυρὰ καὶ ἐμπορικὴ, ἐπὶ τῶν δύο ὄχθων τοῦ Ἀ-

ξιοῦ. Δι' αὐτῆς διέρχεται ἡ σιδηρᾶ ὁδὸς Θεσσαλονίκης—Μητροβίτσης· εἶναι πατρὶς τοῦ Ἰουστινιανοῦ. Ἡ *Πριστίνα* (15000 κ.), ἡ *Πρεσερένη* (24500 κ.) καὶ τὸ *Ἰπέκ* (18000 κ.). Αἱ τρεῖς τελευταῖαι πόλεις ἀνήκουσι τοπογραφικῶς εἰς τὴν Ἀλβανίαν, διουκητικῶς ὅμως ἀνήκουσιν εἰς τὸν νομὸν τοῦτον.

5. ΘΡΑΚΗ

828. **Ἱστορικὸν τῆς χώρας.** — Ἡ Θράκη κηρωκεῖτο τὸ πάλαι ὑπὸ διαφόρων ἐθνῶν, συγγενῶν πρὸς τοὺς Ἕλληνας, τὰ ὅποια ἐνωθέντα ποτὲ ὑπὸ ἓνα ἡγεμόνα ἀπετέλεσαν μεγίστην καὶ σημαντικὴν δύναμιν. Ἠναγκάσθησαν ὅμως νὰ ὑποχωρήτωσιν εἴτα καὶ νὰ ὑποταχθῶσιν εἰς τὴν ὁσημέρῃ αὐξοῦσαν δύναμιν τῶν Μακεδόνων, μετὰ τὴν περακμὴν τῶν ὁποίων ὑπετάγησαν εἰς τοὺς Ρωμαίους, εἴτα εἰς τοὺς Βυζαντινοὺς καὶ τέλος κατὰ τὸν 15ον αἰῶνα ἡ χώρα αὐτῶν κατεκτήθη ὑπὸ τῶν ὀρδῶν τοῦ Ἰσλάμ.

829. Ἐκτασις 45900 τετραγ. χιλιόμετρα.

830. Πληθυσμὸς 2200000 κάτοικοι.

831. **Ὅρια.** — Ἡ Θράκη ἐκτείνεται πρὸς Α. μέχρι τοῦ Εὐξείνου πόντου καὶ τοῦ Βοσπόρου, πρὸς Δ. ὀρίζεται ὑπὸ τῆς Ροδόπης καὶ τοῦ Νέστου ποταμοῦ, πρὸς Β. μέχρι τῆς Α. Ρωμυλίας καὶ πρὸς Ν. περιβρέχεται ὑπὸ τῆς Προποντίδος, τοῦ Ἑλλησπόντου καὶ τοῦ Θρακικοῦ πελάγους.

832. **Κλίμα.** — Τὸ κλίμα τῆς Θράκης εἶναι εὐκρτον καὶ ὑγιεινόν· εἰς τὰ βόρεια αὐτῆς μέρη, ἕνεκεν τῶν γειτονικῶν ὄρεων, εἶναι τὸν χειμῶνα ψυχρόν.

833. **Ἐδαφός.** — Ἐπὶ τοῦ Θρακικοῦ ἐδάφους ἐκτείνονται πολλαὶ διακλαδώσεις τῆς Ροδόπης καὶ τοῦ Αἴμου, αἵτινες καθιστῶσι τὸ ἔδαφος ὄρεινόν καὶ περικλείουσιν πολλὰς κοιλάδας καὶ εὐφόρους πεδιάδας.

834. **Προϊόντα.** — Ἐξάριετος καπνός, βάμβαξ, δημητριακοὶ καρποί, οἶνος, ὄρυζα, μέταξα, κτηνοτροφικὰ προϊόντα καὶ διάφορα μεταλλοφόρα ὄρυκτά.

835. **Όρη.**—*Η Ροδόπη* (Δεσποτοβοϋνι), ἥς ὑψηλότερα κορυφαὶ τὰ *Σκόμιον* καὶ τὸ *Ρίλον*. τὸ *Ἱερὸν* ὄρος πρὸς Ν. διήκον μέχρι τῆς χειρσονήσου τῆς Καλλιπόλεως.

836. **Ποταμοί.**—Ὁ *Ἐβρος* (Μαρίτσα), πηγάζει ἐκ τοῦ Σκομίου καὶ τοῦ Ρίλου καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸν κόλπον τῆς Αἴνου· ἔχει οὗτος τρεῖς παραποτάμους τὸν Τόντζον, τὸν Ἄρδαν καὶ τὸν Ἐργίνην· ὁ *Νέστος*, πηγάζει ἐκ τοῦ Σκομίου καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸ Θρακικὸν πέλαγος.

837. **Πεδιάς.**—*Η μεγάλη* καὶ εὐφορος τῆς *Ἀδριανουπόλεως*.

838. **Χερσόνησοι καὶ ἀκρωτήρια.**—*Η τῆς Καλλιπόλεως* (Θρακική ἢ τῆς Αἴνου) καὶ ἡ τῆς *Κωνσταντινουπόλεως*. Ἀκρωτήρια δὲ ἡ *Μαστουσία*, παρὰ τὴν εἴσοδον τοῦ Ἑλλησπόντου καὶ ἡ *Θυριάς* εἰς τὸν Εὐξείνιον πόντον.

839. **Κόλποι καὶ πορθμοί.**—Ὁ τῆς *Αἴνου*, ὁ *Μέλας* καὶ ὁ *Κεράτιος* πορθμοὶ δὲ ὁ περιώνυμος *Ἑλλησπόντος* καὶ ὁ *Βόσπορος*.

840. **Νῆσοι.**—Ἐν τῷ Θρακικῷ πελάγει ὑπάρχουσι τέσσαρες νῆσοι ἡ *Θάσις*, ἡ *Αἴμηρος*, ἡ *Ἰμβρος* καὶ ἡ *Σαμοθράκη*.

Η Θάσις (16000 κ.), παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Νέστου, ὀνομαστή κατὰ τὴν ἀρχαιότητα διὰ τὰ ἐν αὐτῇ μεταλλεῖα ἀργύρου, χρυσοῦ καὶ σιδήρου καὶ τὰ λατομεῖα τοῦ μαρμάρου· νῦν παράγει οἶνον, μέλι, ὀλίγους δημητριακοὺς κερπούς καὶ μεταλλοφόρα ἀργυροῦχα ὄρυκτά. Εἶναι φόρου ὑποτελής εἰς τὸν Ἀντιβασιδέα τῆς Αἰγύπτου.

Η Σαμοθράκη (10000 κ.), κατοικεῖται ὑπὸ πολλῶν Ἑλλήνων, οἵτινες ἀσχολοῦνται ἰδίως εἰς τὴν ἀνθρακείαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν.

Η Ἰμβρος (18000 κ.), νῆσος γυμνή· οἱ κάτοικοι αὐτῆς εἶναι Ἕλληνες.

Η Αἴμηρος (20000 κ.), ὀνομαστή εἰς τὴν ἀρχαιότητα διότι ἐπ' αὐτῆς κατέπεσεν, ῥιφθεὶς ἐκ τοῦ Ὀλύμπου ὑπὸ τοῦ Διὸς ὁ Ἥφαιστος. Οἱ κάτοικοι αὐτῆς ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν, τὴν κτηνοτροφίαν καὶ τὴν ναυτιλίαν.

841. **Συγκοινωνία.**— Ἐπὶ τῆς Θράκης ἐκτείνεται σιδηροδρομικὸν δίκτυον, τὸ ὅποιον ἐνώνει τὴν πρωτεύουσιν αὐτῆς μεθ' ἕλων τῶν πεπολιτισμένων κρατῶν τῆς Εὐρώπης καὶ διέρχεται διὰ τῶν κυριωτέρων πόλεων τοῦ Τουρκικοῦ κρατοῦ· πλὴν τοῦ σιδηροδρομικοῦ δικτύου ἔχει ἡ Θράκη καὶ πολλὰς στρατιωτικὰς καὶ ἀναξίτους ὁδοὺς, αἵτινες καθιστῶσιν εὐκολὸν ἀρκούντως τὴν ἐν αὐτῇ συγκοινωνίαν.

842. **Βίος καὶ δίαιτα κατοίκων.**— Οἱ κάτοικοι τῆς Θράκης ἀνερχόμενοι εἰς 2200000 ἀνήκουσιν εἰς διαφόρους ἐθνικότητας· τούτων 900000 εἰσι Ἕλληνες, οἱ δὲ λοιποὶ Τούρκοι, Ἑβραῖοι, Ἀρμένιοι, Βούλγαροι καὶ πολλοὶ Εὐρωπαῖοι· ἀσχολοῦνται δὲ εἰς τὴν γεωργίαν, τὴν καλλιέργειαν τῶν καπνοφυτειῶν καὶ τῶν ἀμπέλων, τὴν βομβυκοτροφίαν, τὴν μεταξουργίαν, τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν μικρὰν βιομηχανίαν.

843. **Διοικητικὴ διαίρεσις.**— Ἡ Θράκη διαίρεται διοικητικῶς εἰς δύο νομούς.

1. τὸν τῆς Κωνσταντινουπόλεως
2. τὸν τῆς Ἀδριανουπόλεως.

α'. Νομὸς Κωνσταντινουπόλεως.

844. **Πληθυσμὸς** 1135000 κάτοικοι.

845. **Πόλις.**— Ἡ Κωνσταντινουπόλις (1120000 κ. ἐξ ὧν 400000 Ἕλληνες), πρωτεύουσα τῆς Ὀθωμανικῆς Αυτοκρατορίας. Εἶναι ἡ μεγίστη τῶν Ἑλληνίδων πόλεων, ἡ περικλείουσα ὁλόκληρον τὴν ἰστορίαν τοῦ Ἑλληνισμοῦ· κεῖται ἐπὶ μικρᾶς τριγωνικῆς χερσονήσου, τελευτώσῃ εἰς τὴν ἄκρην Σεράϊ-Μπουρνοῦ καὶ διασχιζομένης ὑπὸ τοῦ Κερατιῦ κόλπου, ἔχοντος μῆκος 11 χιλιομέτρων καὶ πλάτος 450 μέτρων. Κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἐκαλεῖτο *Βυζάντιον* καὶ ἦτο ἀπικία τῶν Μεγαρέων, μετωνομάσθη δὲ βραδύτερον (330 μ. Χ.) *ἡ εἰς Ρώμην* ὅτε ὁ Μ. Κωνσταντῖνος μετέφερεν εἰς αὐτὴν τὴν ἔδραν τοῦ Ρωμαϊκοῦ κράτους· ἔλαβε δὲ τὸ ὄνομα τότε πρὸς τιμὴν αὐτοῦ κληθεῖσα Κων-

σταντινούπολις· εἶναι ἐκτισμένη ἐπὶ ἀνωμάλου ἐδάφους, ἐφ' οὗ ὑπερέχουσιν ἑπτὰ λόφοι, ἐξ οὗ καὶ Ἐπτάλοφος ἐκλήθη.

Ἡ Βασιλις αὕτη τῶν πόλεων ἔχει θυμασίαις φυσικὰς καλλο-
νάς, ἐκ δὲ τῆς θκλάσσης ὀρωμένη παρουσιάζει μαγευτικώτατον,
καὶ μεγαλοπρεπέστατον θέαμα· τὸ ἐσωτερικὸν τῆς πόλεως εἶναι
ἐλεεινὸν καὶ ἄθλιον διότι αἱ στενὰ καὶ σκολικὰ αὐτῆς ὁδοὶ γέ-
μουσιν ἀκαθαρσιῶν καὶ βορβόρου. Ἡ Κωνσταντινούπολις στολί-
ζεται ὑπὸ πολλῶν ἀρχαίων μνημείων καὶ ἄλλων οἰκοδομημάτων,
ὧν τὰ ἀξιολογώτερα εἶναι τὰ ἐξῆς· ἐν τῷ παλαιῷ Βυζαντίῳ ὁ
ναὸς τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας, οἰκοδομηθεὶς ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ τῷ
537 μ. Χ. ὅστις ἀπὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπό-
λεως (1453) μετεβλήθη εἰς τζαμίον ἀπολέσας ὀλόκληρον τὸν
ἐσωτερικὸν αὐτοῦ πλουσιώτατον διάκοσμον· παρὰ τὴν Ἁγίαν
Σοφίαν κεῖται ὁ ὑπὸ τοῦ Μ. Κωνσταντίνου οἰκοδομηθεὶς Ἰαπό-
δρομος, ἀνομοκτὸς διὰ τὴν ἐπὶ τοῦ Ἰουστινιανοῦ (532 μ. Χ.)
στάσιν τῶν Βενετῶν καὶ τῶν Πρασίνων· ὁ ἐκ γρανίτου Ὀβελί-
σκος, ὁ καλούμενος βελόνη τῆς Κλεοπάτρας, καὶ ἡ ὀρειοειδῆς
στήλη τοῦ Χρυσοῦ Τριπόδος, ἡ ἀφιερωθεῖσα τῷ Ἀπόλλωνι ὑπὸ
τῶν Ἑλλήνων μετὰ τὴν ἐν Πλαταιαῖς μάχην. Νέαι δὲ οἰκοδο-
μήματα εἰς τὸ παλαιὸν Βυζάντιον εἶναι τὰ Παλαιὰ Ἀνάκτορα
τῶν Σουλτάνων καὶ τὸ μέγαρον τῆς Ὑψηλῆς Πύλης. Εἰς τὸ
βάθος τοῦ Κερατίου κόλπου εἶναι ἡ κατ' ἐξοχὴν Ἑλληνικὴ
συνοικία Φανάριον, ἔνθα τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, εἰς τὴν
μεγάλην Πύλιν τοῦ ὁποῦ ἀπηγγονίσθη ὁ Πατριάρχης Γρηγό-
ριος (10 Ἀπριλίου 1821)· ἡ πύλη αὕτη ἔκτοτε μένει κεκλει-
σμένη· ἡ Μεγάλη τοῦ Γένους Σχολὴ εἰς περίοπτον θέσιν καὶ
πολλὰ ἄλλα ἐκπαιδευτήρια. Ὁ Κεράτιος κόλπος χωρίζει τὴν
παλαιὰν πόλιν Βυζάντιον ἀπὸ τὰς συνοικίας *Galatān* καὶ *Σταυ-
ροδρόμιον* ἢ *Πέραν*· αἱ συνοικίαι αὗται εἶναι χριστιανικαὶ καὶ
κέντρα ἐμπορικὰ· ἐν αὐταῖς ὑπάρχουσι τὸ Ζάππειον παρθεν-
γωγεῖον, τὸ Ζωγράφειον Γυμνάσιον, τὰ μέγαρα τῶν Πρέσβων
κλπ. Ἐπὶ τῆς Εὐρωπαϊκῆς τοῦ Βοσπόρου ἀκτῆς καὶ πέραν τοῦ
Γαλατῶ κείνται τὸ Γιλδιζ—Κιόσκ, ὅπου τὰ ἀνάκτορα τοῦ Σουλ-
τάνου, ὁ Δολμα-Μπαξές καὶ ὁ Τοπχανές (Πυροβολικόν). Ἐπὶ

τῆς αὐτῆς ἀκτῆς καὶ κατὰ μῆκος αὐτῆς ἐκτείνονται πολλὰ προάστεια τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἀληθεῖς παράδεισοι διὰ τὰς φυσικὰς αὐτῶν καλλονάς, ἐν οἷς τὸ Ἄρναούτ-κίσι, Θεραπειά, Βαθυρράαξ, Νευχώριον καὶ πολλὰ ἄλλα· ἐπὶ δὲ τῆς ἀσιατικῆς ἀκτῆς τοῦ Βοσπόρου προάστειον ἄξιον λόγου εἶναι ἡ Χρυσού·πολις (Σκουόταρι). Ὡς προάστειον τῆς Κωνσταντινουπόλεως δύνανται ἐπίσης νὰ θεωρηθῇ ἡ παρὰ τὴν Προποντίδα κωμόπολις Ἅγιος Στέφανος, ἔνθα συνωμολογήθη τῷ 1878 ἡ μεταξὺ Ρωσίας καὶ Τουρκίας συνθήκη.

Εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ὑπάγονται καὶ αἱ περιγυπόννησοι, τέσσαρες μικραὶ νησίδες ἐν τῇ Προποντίδι, ἡ Πρώτη, ἡ Ἀντιγόνη, ἡ Χάλκη καὶ ἡ Πρίγγιπος· πᾶσαι αἱ νῆσοι αὗται εἶναι κατάφυτοι ἐκ πευκῶν καὶ ὠραισιότατων κήπων· σημαντικωτέρᾳ δὲ τούτων εἶναι ἡ Χάλκη διὰ τὰς ἐν αὐτῇ Ἑλληνικὰς Σχολὰς Ἐμπορικὴν καὶ Θεολογικὴν.

Ἡ Κωνσταντινούπολις εἶναι μία ἐκ τῶν σπουδαιότατων πόλεων τοῦ κόσμου ἕνεκα τῆς γεωγραφικῆς αὐτῆς θέσεως, ὡς ἐκ τῆς ὁποίας εἶναι τρόπον τινὰ ἡ κλεῖς τῆς Μεσογείου καὶ τοῦ Εὐξείνου καὶ ἡ γέφυρα μεταξὺ τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀσίας. Ἄφου ἐπὶ 1000 καὶ πλέον ἔτη διετέλεσε πρωτεύουσα (ἔδρα) τῶν Ἑλλήνων καὶ Ρωμαίων Αὐτοκρατόρων ἐπῆλθε καὶ δι' αὐτὴν τὸ μαιράτον τέλος καὶ ὑπέκυψε κατ' ἀρχὰς εἰς τοὺς Φράγκους (1202—1276 μ. Χ.) καὶ τέλος ὑποστᾶσα τὴν ἀγρίαν ἐπιδρομὴν τῶν ἀσιατικῶν ὀρδῶν, ἠλώθη τὴν 29 Μαΐου 1453, ἡμέραν Τρίτην, ἀποφράδα διὰ σύμπαν τὸ Ἑλληνικὸν γένος, ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου Μωάμεθ τοῦ Β'. Εἶναι ἀδύνατον νὰ περιγράψῃ τις τὰς σφαγὰς καὶ τὰς λεηλασίας, αἵτινες ἐπηκολούθησαν τὴν πτῶσιν τῆς Βασιλίδος ταύτης τῶν πόλεων, ἧτις ἐρρωμένως ἀνταχθεῖσα ὑπέκυψε τέλος μετὰ πολύμηνον πολιορκίαν καὶ φρικῶδεις δεινοπαθείας τῶν πολιορκουμένων εἰς τὰ πολυάριθμα βάρβαρα στίφη τῶν ὀπαδῶν τοῦ Ἰσλάμ. Ὁ τελευταῖος Ἕλλην Αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος ὁ Παλαιολόγος ΙΒ' μαχόμενος ἐν τῇ πρώτῃ γραμμῇ, ὡς ὁ τελευταῖος στρατιώτης, ἔπεσε πρὸ τῆς πύλης τοῦ Ρωμανοῦ καὶ παρέδωκεν οὕτω τὴν πόλιν τῷ αἰμο-

χαρεί νικητῆ, καταλιπὼν διὰ ἡρωϊκῆς καὶ ὄντως Βασιλικῆς αὐ-
τοῦ θυσίας ἐντολὴν τῷ γένει τῷ Ἑλληνικῷ, ὅτι μόνον τοῦτο
ἔχει ἀπαράγραπτα δικαιώματα ἐπ' αὐτῆς καὶ ὅτι ἡ ἱερὰ αὐτῆ
παρακαταθήκη δέον νὰ ἀποτελῇ τὸ ὄνειρον καὶ τὴν προσευχὴν
παντὸς Ἑλλήνος.

β'. Νομὸς Ἀδριανουπόλεως.

846. Πληθυσμὸς 1065000 κάτοικοι.

847. Πόλεις.— *Ἡ Ἀδριανούπολις* (95000 κ.), πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ, κτισθεῖσα ἐπὶ τῷ Ἐβρῷ ποταμῷ, ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς ἀρχαίας Ὀρεστιάδος, ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἀδριανοῦ ἡ πόλις αὕτη πρὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἦτο πρωτεύουσα τῶν Σουλτάνων ἔχει μεγαλοπρεπῆ ἀρχαῖα ἀνάκτορα, Ἑλληνικὸν Γυμνάσιον καὶ ἄλλα ἐκπαιδευτήρια καὶ σημαντικὴν βιομηχανίαν μεταξίνων ὑφασμάτων· οἱ πλεῖστοι τῶν κατοίκων αὐτῆς εἶναι Ἕλληνες· συνδέεται διὰ σιδηροδρόμου μετὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ Φιλιππουπόλεως. Ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τοῦ νομοῦ πόλεις εἶναι ὁ *Διδυμότηχος* (12000 κ.), ἐπὶ τῆς σιδηρᾶς γραμμῆς· αἱ *Σαγὰ τα-Ἐκκλησιαί* (17000 κ.), ὁ *Λοκ.Ἐ-βουργὰς* (5000 κ.)· παροῖοι δὲ ἡ *Αἴνος* (10000 κ.), παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἐβρου, τὸ *Δεδιαγάτς* (8500 κ.), ἐπίνειον τῆς Ἀδριανουπόλεως, μεθ' ἧς συνδέεται σιδηροδρομικῶς, ἡ *Γιουμουρτζίνα* (10000 κ.), ἡ *Καλλιπόλις* (30000 κ.), παρὰ τὴν Προποντίδα, πόλις ὀχιρὰ καὶ ἐμπορικὴ πρὸς Ν. αὐτῆς ἔκειντο οἱ Αἰγὸς ποταμοί, ὅπου οἱ Σπαρτιάται κατεναυμάχησαν τοὺς Ἀθηναίους (404 π. Χ.)· ἐπίσης πρὸς Ν. ταύτης ἔκειτο ἡ ἀρχαία Σηστός, ὅπου ἐξευξεν ὁ Ξέρξης τὸν Ἑλλησποντον (480 π. Χ.), ἡ *Ραιδεστός* (Βισάνθη, 25000 κ.) πόλις ἐμπορικὴ παρὰ τὴν Προποντίδα, ἡ *Ἡράκλεια* (Πέρινθος, 6000 κ.).

Εἰς δὲ τὸν Εὐξείνιον πόντον πόλεις ἄξιαι λόγου εἶναι ἡ *Ἀγαθόπολις* (2000 κ.) καὶ ἡ *Μήδεια* (4500 κ.). Κῶμαι ἄξιαι λόγου διὰ τὸν ἐξάρετον αὐτῶν καπνὸν εἶναι ἡ *Ξαίθη* καὶ τὸ *Γέμιτζε*, ἔχουσαι ἐπίνειον τὸ Πόρτο-Λάγο.

Τῶν δὲ νήσων, τῶν ὑπαγομένων εἰς τὸν νομὸν Ἀδριανουπόλεως, πρωτεύουσαι πόλεις εἶναι τῆς μὲν Θάσου ἢ ὁμώνυμος πόλις, ἔχουσα (8500 κ.), τῆς Σαμοθράκης ἢ Χώρα (7000 κ.), τῆς Ἰμβρου τὸ Κάστρον (2500 κ.) καὶ τῆς Δήμνου ἢ ὁμώνυμος Δήμος (3000 κ.).

Β'. ΕΜΜΕΣΟΙ ΚΤΗΣΕΙΣ.

848. Ἐκτασίς 155350 τετραγ. χιλίόμετρα.

849. Πληθυσμὸς 5231000 κάτοικοι.

1. ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΡΩΜΥΛΙΑ

850. Ἐκτασίς 33145 τετραγ. χιλίόμετρα.

851. Πληθυσμὸς 1060000 κάτοικοι.

852. Ἡ χώρα αὕτη ἀποτελοῦσα τμήμα τῆς Β. Θράκης, ἐγένετο κατὰ τὸ 1878 αὐτόνομος ἐπαρχία βραχύτερον ὅμως, τῷ 1885, κατελήφθη ὑπὸ τῶν Βουλγάρων καὶ ἔκτοτε κυβερνᾶται ὡς ἐπαρχία τῆς Βουλγαρικῆς ἡγεμονίας, ἔχουσα διοικητὴν τὸν ἡγεμόνα τῆς Βουλγαρίας.

853. Ὅρια.—Ὅρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Βουλγαρίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Θράκης, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Εὐξείνου καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Θράκης καὶ τῆς Βουλγαρίας.

854. Κλίμα.—Εὐκρατον καὶ ὑγιεινόν.

855. Ἐδαφός.—Κατὰ τὸ πλεῖστον ὄρεινόν καὶ εὐφορον.

856. Προϊόντα.—Δημητριακοὶ καρποί, ῥοδέλαιον, καπνός, ποίμνια, ἀγέλας βοῶν κλπ.

857. Ὅρη.—Ὁ Αἶμος, χωρίζων αὐτὴν ἀπὸ τῆς Βουλγαρίας καὶ ἡ Ροδόπη.

858. Πεδιάδες.—Ἡ τῆς Φιλιππουπόλεως καὶ τῆς Ἰαμπόλεως.

859. Ποταμοί.—Ὁ Ἐβρος (Μαρίτσα).

860. Βίαι καὶ διαίτα κατοίκων.—Ἐκ τῶν κατοίκων τῆς χώρας οἱ 150000 εἶναι Ἕλληνες, οἱ δὲ λοιποὶ Τοῦρκοι,

Ἑβραῖοι καὶ Βούλγαροι εἶναι δὲ πάντες φιλόπονοι καὶ ἐργατικοὶ καὶ ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν καὶ ὀλίγοι εἰς τὸ ἐμπόριον.

861. Πόλεις.—Ἡ Φιλιππούπολις (40000 κ.), ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Ἑβρεῦ, πρωτεύουσα τῆς χώρας· ἐκτίσθη ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῆς Μακεδονίας Φιλίππου τοῦ Β΄. ἔχει Ἑλληνικὸν γυμνάσιον, διδασκαλεῖον καὶ ἄλλα κατώτερα Ἑλληνικὰ ἐκπαιδευτήρια· συνδέεται διὰ σιδηροδρόμου μετὰ τῆς Σόφιας καὶ τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἡ Στετήμαχος (15000 κ.), πόλις κατοικουμένη ὑπὸ Ἑλλήνων· τὸ Καζανλίκ (12000 κ.), ὀνομαστὸν διὰ τὸ ἐκεῖ παραγόμενον ἐξαιρετικὸν ῥοδέλαιον· τὸ Τατάρ-Παζαρτζίκ (12000 κ.), ἡ Ἰάμπολις (9000 κ.) καὶ ἡ Σήλυργος (20000 κ.), Ἑσκι-Ζαγορά καὶ Γερί Ζαγορά (12000 κ.), πόλεις ἐμπορικαί. Παράλιαι πόλεις παρὰ τὸν Εὐξείνιον εἶναι ἡ Ἀργιάλιος (6000 κ.), ἡ Μεσημβρία (2500 κ.), ὁ Πόργος (7000 κ.) καὶ ἡ Σωξόπολις (Ἀπολλωνία, 4000 κ.), πᾶσαι αἱ πόλεις αὗται κατοικοῦνται ὑπὸ Ἑλλήνων.

2. ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ

862. Ἱστορικὸν τῆς χώρας.—Οἱ Βούλγαροι, λαὸς ταταρικός, βάρβαρος καὶ ληστρικός, περὶ τὰ 680 μ. Χ. μετηνάπτεισαν ἐκ τοῦ Βόλγα καὶ κατέλαβον τὴν χώραν ἐκείνην τῆς Ἑλληνικῆς Χερσονήσου, ἣτις ἐκαλεῖτο πρότερον Κάτω Μοισία καὶ ἣτις ἐξ αὐτῶν μετωνομάσθη Βουλγαρία. Ἐκεῖ ἐπιμιγέντες μετὰ τῶν Σλαύων ἐξετλαυτίσθησαν παντελῶς καὶ ἠσπάσθησαν κατὰ τὴν 9ην μ. Χ. ἑκατονταετηρίδα τὸν Χριστιανισμόν, ὃν ἐκήρυξαν ἐκεῖ οἱ Ἕλληνες Κύριλλος καὶ Μεθόδιος. Οἱ Βούλγαροι πλείστας ἐπεχείρουν ἐπιδρομὰς κατὰ τοῦ γειτονικοῦ Βυζαντινοῦ κράτους, ἕνεκα τῶν ὁποίων εἰς δεινοὺς μετ' αὐτοῦ περιπλάκησαν ἀγῶνας· περὶ τὸ 1394 οἱ Τούρκοι κατέλαβον τὴν χώραν αὐτῶν καὶ μόλις κατὰ τὸ 1878, μετὰ τὸν Ρωσοτουρκικὸν πόλεμον, ἠλευθερώθησαν ὑπὸ τῆς Ρωσίας καὶ ἀπετέλεσαν ἰγεμονίαν αὐτόνομον, ὑποτελῆ εἰς τὴν Τουρκίαν. Οἱ Βούλγαροι

τὴν σήμερον εἶναι λαὸς φιλόπονος καὶ ἐργατικὸς ἀλλ' ἀγνώμων, ἀχάριστος, ὑπουργός, μισεῖ φοβερὰ τοὺς Ἕλληνας καὶ ἐπιζητεῖ τὴν ἐκ τῶν καθαρῶν Ἑλληνικῶν χωρῶν Μακεδονίας καὶ Θράκης, δι' ἀκατανομήτων κκουργημάτων, ἐξόντωνσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ στοιχείου, ἐπειδὴ τρέφει τὴν μωροτάτην τῶν ἐλπίδων ὅτι δύναται νὰ κατακτήτῃ καὶ κυριαρχήσῃ τῶν χωρῶν τούτων.

863. **Ἐκτασίς** 63480 τετραγ. χιλιόμετρα.

864. **Πληθυσμὸς** 2250000 κάτοικοι.

865. **Ὅρια.**—Ἡ Βουλγαρία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Ρωμανίας, ἀφ' ἧς χωρίζεται διὰ τοῦ Δουναβέως, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμυλίας καὶ Μακεδονίας, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Εὐξείνου καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Σερβίας.

866. **Κλίμα.**—Εὐκρατον καὶ ὑγιεινόν, τὸν χειμῶνα ψυχρόν.

867. **Ἐδαφός.**—Ἡ χώρα αὕτη εἰς μὲν τὰ Ν. μέρη εἶναι ὄρεινὴ καὶ ὀρεινῆς εἰς δὲ τὰ Β. πεδινή.

868. **Προϊόντα.**—Δημητριακοὶ καρποί, ποίμνια, πολλὰ κτηνοτροφικὰ προϊόντα, κηπνὸς καὶ ῥοδέλιον.

869. **Ὅρη.**—Ὁ Αἶμος (Βαλκάν, 2285μ.), δικιρούμενος εἰς μέγαν πρὸς Δ. καὶ μικρὸν πρὸς Α. Αἶμον καὶ χωρίζει τὴν Βουλγαρίαν τῆς Ανατολικῆς Ρωμυλίας· ἔχει πολλὰς ὑψηλὰς διόδους, σημαντικωτέρη τῶν ὁποίων εἶναι ἡ τῆς Σίπικας, γνωστὴ διὰ τὴν δι' αὐτῆς διάβασιν τοῦ Ρωτικοῦ στρατοῦ κατὰ τὸν Ρωσοτουρκικὸν πόλεμον. Τὸ ὄρος τοῦτο καταλήγει εἰς τὸ ἀκρωτήριον Αἰμόριον· ἕτερον ὄρος εἶναι τὸ Σκόμιον.

870. **Πεδιάδες.**—Ἡ τῆς Σόφιας καὶ ἡ τῆς Σούμλας.

871. **Ποταμοί.**—Ὁ Δούναβις, πηγάζει ἐκ τοῦ Μέλανος Δρυμοῦ τῆς Γερμανίας καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸν Εὐξείνου, ἔχει πολλοὺς παραποτάμους, ὧν σπουδαιότεροι ὁ Τιμακος ὁ Ὅσκιος καὶ ὁ Ἰάνδρας.

872. **Συγκοινωνία**—Σπουδαιότερες σιδηροδρομικὰς γραμμαὶς ἔχει ἡ Βουλγαρία τὴν τῆς Σόφιας—Φιλιππουπόλεως—Ἀδριανουπόλεως, τὴν τῆς Σόφιας—Σερβίας—Αὐστρίας καὶ τὴν τοῦ Ρουστουκίου—Βάρνης.

873. **Ἐκπαίδευσις**—Ἡ ἐκπαίδευσις εἶναι ἡ ὀρθό-

δοξος χριστιανική σχισματική, ὁ ἀρχηγὸς τῆς ὁποίας, ἕξαρχος καλούμενος, ἐδρεύει ἐν Κωνσταντινουπόλει.

874. **Παιδεία.**—Ἡ παιδεία ἐν Βουλγαρίᾳ κατὰ τὰ τελευτάα μόλις ἔτη ἀνεπτύχθη ὀλίγον, οἱ Βούλγαροι πρὸ ὀλίγων ἀκόμῃ ἐτῶν ἐλάχιστα ἦσαν μεμορφωμένοι.

875.—Ἡ **Βιομηχανία**, τὸ ἐμπόριον καὶ ἡ γεωργία δὲν εἶναι ἀνεπτυγμένα καίτοι ἡ χώρα καὶ εὐφορος εἶναι καὶ πλουτοφόρος.

876. **Στρατός.**—Ἐν καιρῷ εἰρήνης ὁ στρατὸς αὐτῆς καὶ τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμυλίας ἀνέρχεται εἰς 40000 ἄνδρας· ἐν καιρῷ δὲ πολέμου εἰς 200000. Ἐχει ἡ χώρα καὶ στολίσκον, ἀποτελούμενον ἐκ 12 μικρῶν πλοίων.

877. **Δημόδιον χοῦμα.**—Τὰ ἔσοδα ἀνέρχονται εἰς 96 ἑκατομ. φρ. τὰ δὲ ἔξοδα εἰς ἴσον ποσόν.

878. **Πολίτευμα.**—Τὸ πολίτευμα τῆς χώρας εἶναι διαδοχικὴ συνταγματικὴ ἡγεμονία· ἡγεμῶν δὲ νῦν εἶναι ὁ Φερδινάνδος Α' ἡγεμονεύων μετὰ βουλῆς καὶ ὑπουργείου.

879. **Πόλεις τῆς Βουλγαρίας.**—Ἡ *Σόφια* (48000 κ.) πρωτεύουσα τῆς Βουλγαρίας· τὸ *Τύρνοβορ* (15000 κ.), πόλις ὄχυρὰ καὶ ἐμπορικὴ, παλαιὰ πρωτεύουσα· τὸ *Ρουσσούκιον* (31000κ.), παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχλην τοῦ Δουνάβεως· ἡ *Σιμιστρια* (12000 κ.), πόλις ὄχυρὰ παρὰ τὸν Δούναβιν· τὸ *Σιστοβορ* (12000 κ.), ἡ *Βάρνα* (32000 κ.), παρὰ τὸν Εὐξείνιον πόντον, πόλις ἐμπορικὴ, εὐλίμενος καὶ συνδέεται σιδηροδρομικῶς μετὰς κυριωτέρας πόλεις τῆς Βουλγαρίας· τὸ πάλαι ἦτο ἀποικία τῶν Μιλησίων· Ἡ *Σοῦμλα* (25000 κ.), παρὰ τὸν μικρὸν Αἴμον πόλις ὄχυροτάτη· ἡ *Πλεῦρα* (15000 κ.), ὀνομαστὴ πόλις διὰ τὴν ἐν αὐτῇ πολιορκίαν τῶν Τούρκων ὑπὸ τῶν Ρώσων (1877)· τὸ *Βιδίνιορ* (15000 κ.), πόλις ὄχυρὰ παρὰ τὸν Δούναβιν· τὸ *Κεστενδῆλιορ* (12000 κ.), παρὰ τὰ συνόρα τῆς Μακεδονίας· τὸ *Σαμάκοβορ* (11000 κ.).

3. ΒΟΣΝΙΑ ΚΑΙ ΕΡΖΕΓΟΒΙΝΗ

880. Ἐκτασις 51035 τετραγ. χιλιόμετρα.

881. Πληθυσμὸς 1450000 κάτοικοι.

882. Αἱ δύο αὗται ἐπαρχίαι περικλειόμεναι ὑπὸ τῆς Αὐστρίας, Σερβίας, Μαυροβουνίου καὶ Ἀδριατικοῦ πελάγους, ἀνηκόν ἄλλοτε εἰς τὴν Τουρκίαν· διὰ τῆς συνθήκης δὲ τοῦ Βερολίνου (1878) παρεχωρήθησαν εἰς τὴν Αὐστρίαν καὶ διοικούνται ὑπ' αὐτῆς κατεχόμεναι στρατιωτικῶς.

883. Κλίμα. — Ψυχρὸν καὶ ὑγιεινόν.

884. Ἐδαφός. — Τὸ ἔδαφος τῶν χωρῶν τούτων εἶναι λίαν ὀρεινόν, διασχιζόμενον κατὰ μῆκος ὑπὸ τῶν Δυναρικῶν Ἀλπεων.

885. Ποταμοί. — Ὁ Νάρων, πηγάζει ἐκ τῶν Δυναρικῶν Ἀλπεων καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸ Ἀδριατικὸν πέλαγος· ὁ Σαῦος, παραπόταμος τοῦ Δουνάβεως· τούτου δὲ παραπόταμοι εἶναι ὁ Βόσνας ὁ Δρίνος καὶ ὁ Βίρβας.

886. Βίος καὶ διαίτα κατοίκων. — Οἱ κάτοικοι τῆς Βοσνίας καὶ Ἐρζεγοβίνης εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον Σλαβικῆς καταγωγῆς, οἱ δὲ λοιποὶ Τούρκοι καὶ καθολικοὶ· ἀσχολοῦνται δὲ κυρίως εἰς τὴν κτηνοτροφίαν.

887. Πόλεις. — Τὸ *Σεράγεβο* (36000 κ.) εἰς τὴν Βοσνίαν, πόλις ὄχυρά παρὰ τὸν Βόσναν, τὸ *Σβάρνικο* (13000 κ.) καὶ ἡ *Βαγιαλοῦκα* (13500 κ.)· εἰς δὲ τὴν Ἐρζεγοβίνην εἶναι ἡ *Μοστάρη* (16500 κ.), εἰς ἣν κατασκευάζονται ὅπλα καὶ ξίφη καὶ ἡ *Τρεβιγγη* (6800 κ.).

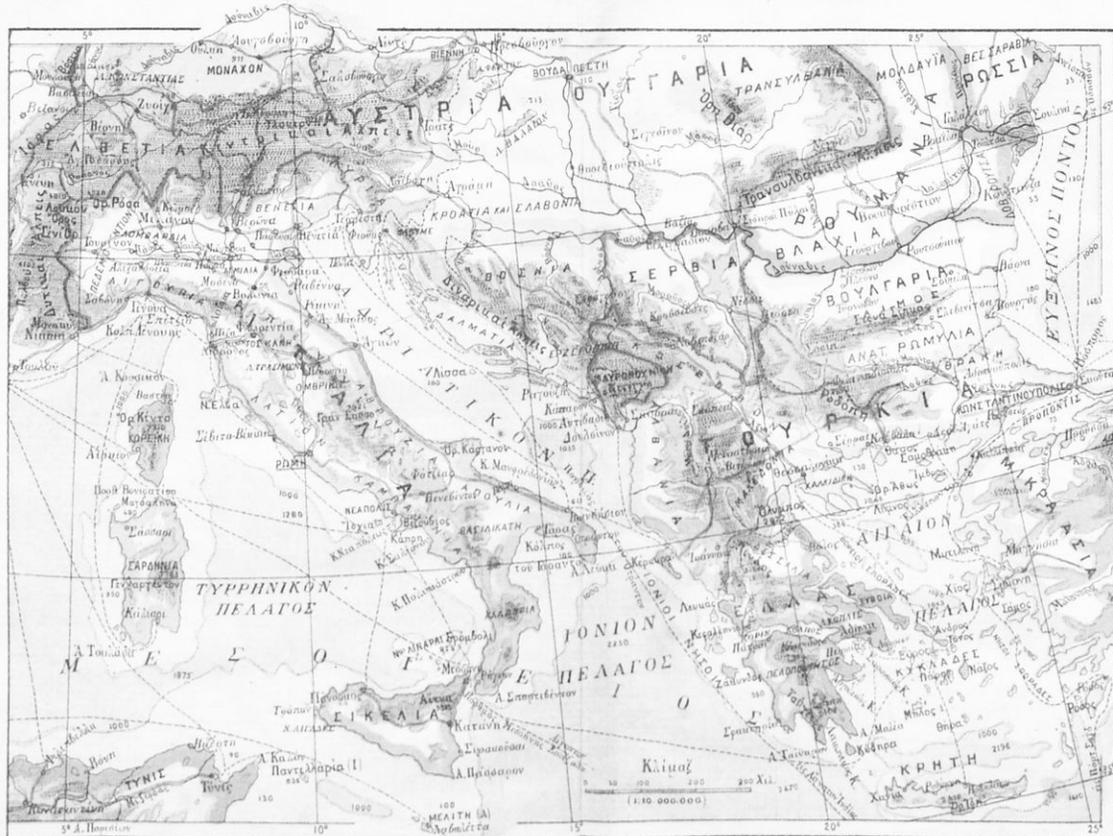
4. ΝΟΒΙΠΑΖΑΡ

888. Ἐκτασις 9952 τετραγ. χιλιόμετρα.

889. Πληθυσμὸς 170000 κάτοικοι.

890. Ἡ μικρὰ αὕτη χώρα, σχηματίζουσα στενὴν λωρίδα, κεῖται μετὰξὺ Σερβίας, Βοσνίας καὶ Ἐρζεγοβίνης, Μαυροβου-
Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

ΙΤΑΛΙΚΗ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΧΕΡΣΙΝΗΣΟΣ

νίου, Ἀλβανίας καὶ Μακεδονίας, διοικεῖται ὑπὸ τῆς Τουρκίας καὶ κατέχεται ὑπὸ τοῦ στρατοῦ τῆς Αὐστρίας.

Ἔχει ἕδραφος κατὰ τὸ πλεῖστον ὄρεινόν, κατοικεῖται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὑπὸ Σέρβων ὀρθοδόξων, Τούρκων καὶ ἄλλων, οἵτινες ἀσχολοῦνται εἰς τὴν κτηνοτροφίαν.

Πρωτεύουσάν ἔχει τὴν ὁμώνυμον πόλιν, ἔχουσάν 15000κ.

5. ΚΡΗΤΗ.

891. Ἐκτασις 8618 τετραγ. χιλιόμετρα.

892. Πληθυσμὸς 301000 κάτοικοι, ὧν αἱ 34000 περίπου Μωαμεθανοί.

893. Ἱστορικὸν τῆς νήσου.— Ἡ νῆσος Κρήτη ἐξαπλου-
λένη ὡς ἐπιμήκης λωρὶς ἐν τῷ μέσῳ τῆς Μεσογείου καὶ φράσ-
σουσα ὡς πελώριον τεῖχος, τρόπον τινὰ τὸ Αἰγαῖον, ἀπὸ ἀρχαι-
στοτάτων χρόνων εἶναι γνωστὴ ἐν τῇ ἱστορίᾳ, ἀνέκαθεν ὑπῆρξε
χώρα Ἑλληνικὴ καὶ οὐδέποτε οἱ κάτοικοι αὐτῆς ὑπέκυψαν εἰς
τοὺς διαφόρους αὐτῶν κατακτητῆς.

Ἡ Κρήτη κατεκτήθη μετὰ τῶν ἄλλων Ἑλληνικῶν χωρῶν
ὑπὸ τῶν Ρωμαίων καὶ βραδύτερον ἀπετέλεσε σπουδαῖον μέρος
τοῦ Ρωμαϊκοῦ καὶ Βυζαντινοῦ κράτους· μετὰ δὲ τὴν ὑπὸ τῶν
Φράγκων ἔλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐκυριεύθη αὕτη ὑπὸ
τῶν Ἑνετῶν, παρὰ τῶν ὁποίων ἀφῆρπασαν αὐτὴν οἱ Τούρκοι
μετὰ εἰκοσαετῆς περίπου αἰμακτηροῦς ἀγῶνας τῷ 1669. Οἱ κά-
τοικοι τῆς Κρήτης οὐδέποτε ἔπκυσαν νὰ διαμαρτύρωνται ἐνό-
πλως κατὰ τῶν κατακτητῶν αὐτῶν καὶ τούτου ἕνεκα πλειστά-
κις ἀνέλαβον μεγάλους καὶ ἀπεγνωσμένους αἰμακτηροτάτους ἀγῶ-
νας πρὸς ἀπόκτησιν τοῦ πολυτιμοτάτου θείου δώρου τῆς Ἐλευ-
θερίας. Οἱ Κρήτες ἐπίσης πικρολογούθησαν πάντοτε καὶ τὴν τύ-
χην τοῦ Ἑλληνικοῦ γένους καὶ συμμετέσχον τῶν περιπετειῶν,
εἰς ἃς τοῦτο εὐρέθη· ἐνεργότατον δὲ μέρος λαβόντες κατὰ τὴν
μεγάλην ἡμῶν Ἐπανάστασιν ὑπέστησαν καὶ οὗτοι τότε τὴν
θηρωδίαν τῶν βραβάρων τυράννων. Βραδύτερον μετὰ τὴν ἀνε-
ξαρτησίαν τῆς Ἑλλάδος, ἀφ' οὗ ὑπεχρεώθησαν νὰ μένωσιν ὑπὸ

τὴν κυριζρχίαν τῆς Τουρκίας, ἀνέλαβον μόνοι των καὶ διεξήγαγον κατὰ κειροῦς ὑπερανθρώπου ἀγῶνας πρὸς ἀποτίναξιν τοῦ βερβερικοῦ ζυγοῦ, ἕνεκα τῶν ὁποίων ἐκίνησαν τὸν θαυμασμὸν σύμπαντος τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου καὶ τῶν ἰσχυρῶν τῆς γῆς. Οἱ κατὰ κειροῦς αἰμκτηροὶ αὐτῶν ἀγῶνες καὶ ἰδίως ὁ τελευταῖος, 1896—1897 ἐστέφηθησιν ὑπὸ ἐπιτυχίας, καὶ ἔσχον ὡς ἀποτέλεσμα τὴν παροχὴν ὑπὸ τῶν τεσσάρων μεγάλων δυνάμεων Ἀγγλίας, Γαλλίας, Ἰταλίας καὶ Ρωσίας αὐτονόμου πολιτεύματος ὑπὸ τὴν φιλὴν μόνον ἐπικυριαρχίαν τοῦ Σουλτάνου. Αἱ τέσσαρες αὐταὶ δυνάμεις ἀνέλαβον προσωρινῶς τὴν διοίκησιν τῆς νήσου πρὸς εἰρηνοποίησιν τῶν κατοίκων καὶ βραδύτερον τὴν 9 Δεκεμβρίου 1898, διώρισαν Ὑπὸ τὸν Ἀρμοστήν τῆς νήσου τὸν δευτερότοκον υἱὸν τοῦ Βασιλέως ἡμῶν Γεωργίου, πρίγγιπα Γεωργίου, ὅστις ἤδη διοικεὶ τὴν νῆσον μετὰ Συμβουλίου πενταμελοῦς καὶ Βουλῆς.

894. **Κλίμα.**—Τὸ κλίμα τῆς νήσου εἶναι γλυκύτατον, ἥπιον τὸν χειμῶνα καὶ ὀρεστερὸν τὸ θέρος· βροχαὶ ἄφθονοι ποτίζουσι τὸ ἔδαφος, ἐκφυξάνουσι τὴν γονιμότητα αὐτοῦ.

895. **Ἐδαφος.**—Τὴν Κρήτην δισχίζει κατὰ μῆκος αὐτῆς ἕξ Α. πρὸς Δ. μεγάλη ὄροστοιχία, ἣ ὁποία πρὸς Ν. κκτλήγει πολλαχοῦ ἀπατόμως πρὸς τὴν θάλασσαν, πρὸς Β. δὲ χαμηλοῦται ἑλαφρῶς, καὶ σχηματίζει βελθείς κοιλάδας καὶ ἐκτεταμένους καὶ εὐφορωτάτους πεδιάδας.

896. **Προϊόγτα.**—Ποικίλα καὶ ἄφθονα εἶναι τὰ προϊόντα τῆς ὠραιοτάτης καὶ χριστάτης γκῦτης μεγαλονήσου· ἄφθονον καὶ ἐξαιρετικὸν ἔλαιον, αἶνος, εὐγευστότατα καὶ πάμπολλα ἔσπεριδοειδῆ, ἐκλεκτὸς τυρὸς καὶ μυζήθραι, κέσικνα, σάπων, βαλακίδια, ζυμακέρματα, ἐκλεκτὸν μέλι, ποίμνια καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόγτα.

897. **Ὅρη.**—Τὰ ὄρη τῆς νήσου, κατάφυτα ἐκ δασῶν κυπρίσων, πεύκων, δρυῶν, καστανεῶν κλπ. ἐκτείνονται ἀπὸ Δ. πρὸς Δ. ἀποτελοῦντα συνεχῆ ὄροστοιχίαν, διακοπτομένην πολλαχοῦ. Τῆς ὄροστοιχίας γκῦτης ὑψηλότεραι κορυφαὶ εἶναι τὰ Λευκά ὄρη (2470 μ.) καὶ τὰ Ἰδοὶ (2500 μ. Φηλορείτης)· ἐπὶ ταύ-

της κατὰ τὴν μυθολογίαν ἀνετράφη ὁ πητὴρ τῶν Θεῶν Ζεὺς καὶ παρὰ τοὺς πρόποδας αὐτῆς ἔκειτο ὁ Λαβύρινθος· ἡ Δίκη (Λαοσσήθι, 2160 μ.).

898. **Πεδιάδες.**—Ἡ σπουδαιότερη καὶ εὐφορωτέρα πεδιάς εἶναι ἡ τοῦ *Μεσσαρά* καὶ πολλὰ ἄλλα μικρά.

899. **Ποταμοί.**—Οἱ ποταμοὶ τῆς Κρήτης εἶναι χειμαρρῶδεις· τούτων σπουδαιότεροι εἶναι ὁ *Ίάρανος* (Πλατανίης), πηγάζει ἐκ τῶν Λευκῶν ὄρεων καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸν κόλπον τῆς Κυδωνίας, καὶ ὁ *Καταρράκτης* (Ἀναποδάρης), πηγάζει ἐκ τῆς Δίκης καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸ Λιβυκὸν πέλαγος.

900. **Ἀκρωτήρια.**—Τὸ *Τρητὸν* (Βουζα), πρὸς τὰ Βλ. τὸ *Ψάκον* (Σπάθα) πρὸς Β. τὸ *Σαμῶριον* (Σίδηρος) πρὸς Α. καὶ ἄλλα τινὰ μικρά.

901. **Κόλποι.**—Ὁ τῆς *Κυδωνίας*, ὁ *Ἀμφιμαλλικός* (τῆς Σούδας) καὶ οἱ *Δίδυμοι*. *Λιμένες* δὲ εἶναι ὁ τοῦ Καστελλίου, ὁ τῆς Σούδας, ὁ ἀσφκλέστερος λιμὴν τῆς Εὐρώπης, ὁ τῆς Σπιναλόγκης, ὁ τοῦ Ἁγίου Νικολάου, ἕκαστος πρὸς Β. τῆς νήσου, πρὸς Ν. δὲ ὁ τῶν Σφακίων.

902. **Συγκοινωνία.**—Ἡ συγκοινωνία ἐν τῇ νήσῳ δὲν εἶναι ἀνεπτυγμένη, κατὰ τὰ τελευταῖα ὅμως τέσσαρα ἔτη κατασκευάζονται πολλὰ καὶ διάφοροι ἀμαχιτοὶ ὁδοί, αἵτινες συνδέουσι τὰς κυριώτερας πόλεις μετὰ τῶν κωμῶν καὶ χωρίων τῆς νήσου.

903. **Θρησκεία.**—Ἐπικρατοῦσα θρησκεία εἶναι ἡ Ὀρθόδοξος Χριστιανική· ἡ δ' ἐκκλησίᾳ διοικεῖται ὑπὸ Μητροπολίτου, ἐδρεύοντος ἐν Ἡρακλείῳ.

904. **Ἐκπαίδευσις.**—Ἡ ἐκπαίδευσις ἐν Κρήτῃ, ἀρκούντως προαχθεῖσα τελευταῖον, διαιρεῖται εἰς δύο βαθμίδας· τὴν Δημοτικὴν ἢ Στοιχειώδη, ἣτις εἶναι ὑποχρεωτικὴ καὶ ἐνεργεῖται διὰ δημοτικῶν σχολείων (376) ἀμφοτέρων τῶν φύλων· καὶ τὴν Μέσην, ἣτις ἐνεργεῖται δι' ἑπταεξῆτων γυμνασίων καὶ ἡμιγυμνασίων, εἰς ἃ εἶναι προσηρητημένα τὰ Ἑλληνικὰ σχολεῖα· πλὴν τούτων ὑπάρχουσι 4 ἀνώτερα παρθενχωγεῖα, 1 ἱεροδιδασκαλεῖον καὶ 3 γεωργικοὶ σταθμοί.

905. **Βίος καὶ διαίτα τῶν κατοίκων.**—Οἱ Κρήτες διε-

κρίνοντο ἀπ' ἀρχαιοτάτων χρόνων διὰ τὴν ἀνδρείαν (εὐάνδρος Κρήτη) αὐτῶν, τὴν περὶ τὸν χειρισμὸν τῶν ὄπλων δεξιότητα, τὴν καρτερίαν, τὴν σωφροσύνην, τὰ ἀγνά, ἀκραιφνῆ καὶ πατριωτικὰ αὐτῶν αἰσθήματα. Ἀσχολοῦνται δὲ κυρίως εἰς τὴν γεωργίαν, τὴν ποιμενικὴν, τὴν ἐλαιουργίαν, τὴν καλλιέργειαν τῶν κτημάτων καὶ τὸ ἐμπόριον.

906. **Διοικητικὴ διαίρεσις.**— Ἡ νῆσος διαιρεῖται εἰς πέντε νομοὺς, ἔχοντας 23 ἐπαρχίας καὶ 68 δήμους· οἱ νομοὶ τῆς Κρήτης εἶναι

1. Χανίων
2. Ρεθύμνης
3. Ἡρακλείου
4. Λασιθίου
5. Σφακίων.

α'. Νομὸς Χανίων.

907. **Πληθυσμὸς** 72000 κάτοικοι.

908. **Πόλεις.**—Τὰ *Χαρία* (21000 κ.), πρωτεύουσα τῆς νήσου, πόλις παράλιος καὶ ἐμπορικὴ, ἔδρα τοῦ Ὑπάτου Ἀρμοστοῦ, ἔχει γυμνάσιον, παρθεναγωγεῖον καὶ πολλὰ κατώτερα ἐκπαιδευτήρια· περιβάλλεται ὑπὸ τείχους ἐνετικῶ μετὰ εὐρειῶν τάφρων, αἵτινες νῦν εἶναι μεταβεβλημένοι εἰς λαχανοκήπους· ἡ *Χαλέπα* (2000 κ.), προάστειον τῶν Χανίων. Οὐ μακρὰν τῶν Χανίων εὐρίσκεται ὁ εὐρυχωρότατος καὶ ἀσφαλέστατος λιμὴν τῆς *Σούδας*. *Καστέλλιον* Κισσάμου (2000 κ.), μὲ φρούριον ἐνετικόν

β'. Νομὸς Ρεθύμνης.

909. **Πληθυσμὸς** 59300 κάτοικοι.

910. **Πόλεις.**—Ἡ *Ρεθύμνη* (10000 κ.), πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ, πόλις παράλιος, ἐμπορικὴ, ἔχουσα ἡμιγυμνάσιον καὶ ἀνώτερον παρθεναγωγεῖον· παράγει σάπωνα. Οὐ μακρὰν τῆς Ρεθύμνης κεῖται ἡ περίφημος μονὴ τοῦ Ἀρχαδίου, τὴν ὁποίαν οἱ ἐν

αὐτῇ ἐγκλεισμένοι Χριστιανοὶ ἀνετίναξαν εἰς τὸν ἀέρα (1866) μὴ θελήσαντες νὰ παραδοθῶσιν εἰς τοὺς πολιορκήσαντας αὐτὴν Τούρκους. Κῶμι ἀξίαι λόγου εἶναι τὰ Ἀνώγεια καὶ τὸ Ἀσιπόπουλον.

γ'. Νομὸς Ἡρακλείου.

911. Πληθυσμὸς 91200 κάτοικοι.

912. Πόλεις — Τὸ Ἡράκλειον (22000 κ.), πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ, πόλις πρᾶξις, ὀχυρωτάτη, ἔδρα τοῦ Μητροπολίτου Κρήτης· ἔχει γυμνάσιον, ἀνώτερον παρθενεργαεῖον καὶ διδασκαλεῖον. Παρὰ τὸ Ἡράκλειον σῶζονται τὰ εἰρηια τῆς ἀρχαίας Κνωσσοῦ, καθεδρὰς τοῦ Μίνωος, πλησίον τῆς ὁποίας ἔκειτο ὁ μυθολογούμενος Λαβύρινθος ἐνθα ἐφυλάσσετο ὁ Μινώταυρος. Ἅγιος Δέκα, παρὰ τὰ εἰρηια τῆς ἀρχαίας Γόρτυνος, πλησίον τῆς ὁποίας ὑπῆρχε λαβύρινθος.

δ'. Νομὸς Λασιθίου.

913. Πληθυσμὸς 53000 κάτοικοι.

914. Πόλεις. — Ἡ Νεάπολις (2300 κ.), πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ, πόλις μεσόγειος, ἐπὶ λαμπρᾶς τοποθεσίας, ἔχουσα ἐπίγειον τὸν Ἅγιον Νικόλαον· ἔχει ἡμιγυμνάσιον. Κρητὰ, ἡ μεγίστη κώμη τῆς Κρήτης. Ἡ Σπιναλόγκα, νῆσος βραχέως καὶ λίαν ὀχυρὰ, ἔχουσα φρούριον ἐνετικόν. Ἱεράπετρα (Ἱεράπυτνα 2500 κ.), πόλις μικρὰ, ἔχουσα πύργον ὀχυρόν. Ὁ Λιμὴν τῆς Σιτείας εἰς τὸν μυχὸν τοῦ ὁμωνύμου κόλπου.

ε'. Νομὸς Σφακίων.

915. Πληθυσμὸς 25500 κάτοικοι.

916. Πόλεις. — Ἡ Γεωργιούπολις (2500 κ.), ἐπὶ τῆς Ν. ἀκτῆς τῆς νήσου παρὰ τὰς νοτιὰς κλιτύας τῶν Λευκῶν ὄρεων. Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ το Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

Ἐπὶ τῆς ἐκτάτῳς, ἐφ' ἧς ἐξαπλοῦται ὁ νομὸς Σφακίων κατοικουσίην οἱ ἡρώϊκοὶ Σφακιανοί, οἱ μηδέποτε ὑποταχθέντες εἰς τοὺς Τούρκους καὶ ἔχοντες τί τὸ ἀρχαῖον Σπαρτιατικὸν εἰς τὰ ἔθῃ καὶ ἔθιμα αὐτῶν· ἡ *Κάρδαρος*, πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας Σελίνου· *Βάμος* καὶ ἡ *Ἁγίος Βασίλειος*.

ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙΟΝ

917. Ἐκτασίς 9080 τετραγ. χιλίόμετρα.

918. Πληθυσμὸς 240000 κάτοικοι.

919. Τὸ Μαυροβούνιον εἶναι μικρὰ ἀνεξάρτητος ἡγεμονία (1878), περιλαμβανομένη μεταξὺ Ἀλβανίας, Ἐρζεγοδίνης, Νοβιπαζάρ καὶ Ἀδριατικοῦ πελάγους.

920. Κλίμα.—Ψυχρὸν καὶ ὑγιεινόν.

921. Ἐδαφός.—Λίαν ὄρεινόν καὶ ἄγονον.

922. Προϊόντα.—Πρόβατα, βόες, αἴγες, τυροὶ καὶ ἰχθύες, ἀλιεῦσμενοι ἐν τῇ Λεβειᾷτιδι λίμνῃ.

923. Ὅρη.—Οἱ κλάδοι τῶν Διναρικῶν Ἄλπεων *Δορμίτωρ* καὶ *Κῶμος*.

924. Ποταμοὶ καὶ λίμναι.—Ὁ *Μοράτσιας* καὶ λίμνη, εἰς ἣν οὗτος ἐκβάλλει ἡ *Λεβειᾷτις*, ἥτις ἀνήκει καὶ εἰς τὴν Ἀλβανίαν.

925. Συγκοινωνία.—Ἡ συγκοινωνία ἐν τῷ Μαυροβούνιῳ εἶναι δυσκολωτάτη, ἐλαχίστων μόνων ὑπαρχουσῶν ἀμαξιτῶν ὁδῶν.

926. Θρησκεία.—Ὁρθόδοξος χριστιανική.

927. Πολίτευμα.—Μοναρχία ἀπόλυτος μὲ ἡγεμόνα τὸν Νικήταν Α΄. Πέτροβιτς.

928. Παιδεία.—Ἡ ἐκπαιδευσις εἶναι ἡμελημένη.

929. Στρατός.—Τὸ Μαυροβούνιον δὲν ἔχει μόνιμον στρατὸν, ἢ τὸν ἀναγκαῖον (650 ἄνδρες) πρὸς φρουρησιν τῆς χώρας· ἐν καιρῷ πολέμου πᾶς ὑγιῆς Μαυροβούνιος λαμβάνει τὰ ὅπλα.
Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

930. **Βίος καὶ δίαιτα κατοίκων.**—Οἱ κάτοικοι τοῦ Μαυροβουνίου Σερβικῆς καταγωγῆς, εἶναι λαὸς ἀνδρείος καὶ πολεμικός, ἀσχολούμενος κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς τὴν κτηνοτροφίαν. Ἡ βιομηχανία καὶ τὸ ἐμπόριον δὲν εἶναι ἀνεπτυγμένα.

931. **Πόλεις.**—Ἡ Κετίγρη (3400 κ.), πρωτεύουσα τῆς ἡγεμονίας, κειμένη ἐντὸς κοιλάδος περικλειομένης ὑπὸ ἀποκρήμων καὶ ὑψηλῶν βράχων. *Ποδγορίτσα* (6000 κ.), ἐπὶ τοῦ Μοράτσαι. Τὸ *Ἀρτίβαρα* καὶ τὸ *Δουλοϊτρον*, λιμένες εἰς τὴν Ἀδριατικὴν.

ΣΕΡΒΙΑ

932. Ἐκτασίς 48310 τετραγ. χιλιόμετρα.

933. Πληθυσμὸς 2452000 κάτοικοι.

934. **Ἱστορικὸν τῆς χώρας.**—Ἡ Σερβία καλουμένη τὸ πάλαι *Πριονία* καὶ εἶτα Ἄνω Μοισία ὑπετάγη τῷ 1389 εἰς τοὺς Τούρκους· πολεμῆτασ δὲ ἐπικτειλημένως διὰ τὴν ἀνεξαρτησίαν αὐτῆς μόλις, τῷ 1815, κατώρθωσε ν' ἀποκτήσῃ περιωρισμένην ἐλευθερίαν, ἀποτελέσασα ἡγεμονίαν ὑποτελή τῇ Τουρκίᾳ· τῷ 1878, μετὰ τὸν Ρωσοτουρκικὸν πόλεμον, ἐκηρύχθη ἀνεξάρτητος ἐντελῶς καὶ ἀπὸ τοῦ 1882 προήχθη εἰς Βασιλείον.

935. **Ὅρια.**—Ἡ Σερβία εἶναι μεσόγειος χώρα καὶ περικλείεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Αὐστρουγγαρίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Μακεδονίας καὶ τοῦ Νοβοπαζάρ, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Βουλγαρίας καὶ τῆς Μακεδονίας καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Βοσνίας καὶ Ἑρζεγοβίνης.

936. **Κλίμα.**—Εὐκρατον καὶ ὑγιεινόν, τὸν χειμῶνα ψυχρόν.

937. **Ἐδαφός.**—Ὀρεινόν, δασῶδες καὶ εὐφορον.

938. **Προϊόντα.**—Ζῶα (πρὸ πάντων χεῖροι), κτηνοτροφικὰ καὶ γεωργικὰ προϊόντα καὶ διάφορα ὄρυκτά.

939. **Ὄρη.**—Οἱ κλάδοι τοῦ Αἵμου *Ρούδνικον* καὶ *Κολαβίτικον*.

940. **Πεδιάδες.**—Εἰς τὸ μέσον τῆς χώρας ἐκτείνονται και-
Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

λάδες καὶ πεδιάδες, διχρρεόμενοι ὑπὸ τῶν περικοπῶν τοῦ Δουναβέως Σαύου καὶ Μορζούου.

941. **Ποταμοί.**—Ὁ Δούναβις καὶ οἱ μεγάλοι αὐτοῦ περικοπῶν Σαύου, Μορζούου, Τιμακος καὶ Δριτός.

942. **Συγκοινωνία.**—Ἡ Σερβία συνδέεται διὰ σιδηροδρομοῦ μετὰ τῆς Αὐστρουγγαρίας, Βουλγαρίας καὶ Τουρκίας· ἡ ἐσωτερικὴ δι' ἀμαξιτῶν ὁδῶν συγκοινωνία δὲν εἶναι πυκνὴ.

943. **Θρησκεία.**—Ὁρθόδοξος Χριστιανικὴ.

944. **Πολίτευμα.**—Συνταγματικὴ Μοναρχία.

945. **Στρατός.**—Ὁ στρατός τῆς χώρας ἐν κειρῶ εἰρήνης ἀνέρχεται εἰς 25000 ἄνδρας, ἐν πολέμῳ δὲ εἰς 150000.

946. **Δημόσιον χρῆμα.**—Τὰ ἔξοδα τοῦ κράτους ἀνέρχονται εἰς 70 ἑκατομ. φρ. καὶ τὰ ἔσοδα εἰς ἴσον ποσόν.

947. **Ἐκπαίδευσις.**—Ἡ παιδεία ἐν τῇ χώρᾳ μόνον κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἤρξατο ν' ἀνεπτυχθῆται.

948. **Βίος καὶ δίκαια κατοίκων.**—Οἱ Σέρβοι ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν κτηνοτροφίαν, τὴν ποιμενικὴν καὶ τὴν γεωργίαν· τὸ ἐμπόριον καὶ ἡ βιομηχανία δὲν εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένα.

949. **Πόλεις.**—Τὸ Βελιγράδιον (65000 κ.), πρωτεύουσα τῆς Σερβίας, κειμένη περὶ τὴν συμβολὴν τοῦ Σαύου καὶ τοῦ Δουναβέως· εἰς αὐτὴν ἐθανατώθη ὁ Ρήγας ὁ Φεραῖος ὑπὸ τῶν Τούρκων (1798)· ἔχει πανεπιστήμιον, βιβλιοθήκην, μουσεῖον κλπ. συνδέεται δὲ διὰ σιδηροδρομοῦ μετὰ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας, Αὐστρίας καὶ Βουλγαρίας. Ἡ Νισσα (24000 κ.), πόλις ὀχυρὰ, ἐν ἣ ἐγεννήθη ὁ Μ. Κωνσταντῖνος· τὸ Κραγιούβεατς (15000 κ.), ἐν τῷ μέσῳ τῆς χώρας, παλαιὰ πρωτεύουσα τῆς Σερβίας· ἡ Βράνια (12000 κ.)· ἡ Σεμένδρια (7500 κ.), πόλις ὀχυρὰ ἐπὶ τοῦ Δουναβέως· Πιρότ (12000 κ.), περὶ τὰ Βουλγαρικὰ σύνορα· τὸ Ποσιάρεβιτς (11000 κ.), πόλις ἐμπορικὴ· τὸ Κρούσεβατς καὶ Ἀλέξιντς, μικραὶ ἐμπορικαὶ πόλεις.

ΡΩΜΟΥΝΙΑ

950. Ἐκτασις 131010 τετραγ. χιλιομέτρα.

951. Πληθυσμὸς 5912000 κάτοικοι.

952. Ἱστορικὸν τῆς χώρας.—Οἱ Ρωμοῦνοι εἶναι μῆγμα Δακῶν καὶ Ρωμῶν ὅτε ὁ αὐτοκράτωρ τῶν Ρωμῶν Τραϊανὸς ἐκυρίευσεν τὴν πέραν τοῦ Δούναβιως χώραν, τὴν ἀρχαίαν Δακίαν, μετέφερον ἐκεῖ ἐκ Ρώμης ἀποίκους Ρωμῶν. Ἐπὶ τουρκοκρατίας ἡ χώρα αὕτη ἀποτελουμένη ἐκ τῆς Βλαχίας καὶ Μολδαβίας ἀπετέλει ἡγεμονίαν, φόρου ὑποτελεῖ εἰς τὴν Τουρκίαν, ὑπὸ ἡγεμονίας Ἑλληνικῆς ἐκ Φαναρίου. Κατὰ τὸ 1866 ἠνώθησαν αἱ δύο αὗται ἡγεμονίαι ὑπὸ ἓνα ἡγεμόνα καὶ κατὰ τὸ 1877-78 συμπράξασαι μετὰ τῶν Ρώτων κατὰ τῶν Τούρκων ἔλαβον πλήρη ἀνεξαρτησίαν καὶ τέλος τῶν 1881 ἀνεκηρύχθησαν εἰς Βασίλειον, ὑπὸ τὸν αὐτὸν ἡγεμόνα Κάρολον ἀνταλλάξασαι συγχρόνως καὶ τὴν Δοβρουτσάν μετὰ τὴν Βασσαρχίαν, ἣν ἔλαβον οἱ Ρῶτοι.

953. Ὅρια.—Ἡ Ρωμουνία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Ρωσίας καὶ τῆς Αὐτρίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Βουλγαρίας, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Εὐξείνου πόντου καὶ τῆς Ρωσίας καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Αὐτρίας καὶ τῆς Σερβίας.

954. Κλίμα.—Ψυχρὸν τὸν χειμῶνα καὶ θερμότατον τὸ θέρος. Συνήθως ὁ Δούναβις καὶ οἱ περὶ αὐτοῦ πηγνυνταὶ τὸν χειμῶνα.

955. Ἐδαφος.—Τὸ ἔδαφος τῆς Ρωμουνίας εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον πεδινὸν καὶ εὐρροὸν μόνον εἰς τὰ Β. καὶ Δ. μέρη τῆς χώρας εἶναι ὄρεινόν.

956. Προϊόντα.—Δημητριακοὶ κερποί, πολυκρίθμοι ἀγέλαι βοῶν, χοίρων, πύμνικα προβάτων καὶ αἰγῶν, ἄρηνος ζυλεῖα καὶ διάφορα μεταλλοφόρα ὄρυκτά. Μεγάλαι καὶ ἐκτεταμέναι πεδιάδες τῆς χώρας μένουσιν ἀκαλλιεργηταί.

957. Ὄρη.—Αἱ Τρανσυβαρικαὶ Ἄλπεις καὶ τὰ Καρπάθια.

958. Πεδιάδες.—Ὁλόκληρος ἡ Ρωμουνία πλὴν τῶν Β. αὐτῆς μερῶν ἀποτελεῖ περμιγίστην καὶ εὐρρωπώτην πεδιάδα

Ρωμουλικήν καλουμένην καὶ ὑποδαιρουμένην εἰς πολλὰς μικροτέρας.

959. **Ποταμοί.**— Ὁ Δούναβις, πηγάζων ἐκ τοῦ Μέλανος Δρυμοῦ, ὄρους τῆς Γερμανίας, ἐκβάλλει εἰς τὸν Εὐξείνιον πόντον διὰ τριῶν στεριῶν τῆς Κιλίας, Σουλινᾶ καὶ Ἀγίου Γεωργίου. Ὁ Δούναβις ἔχει πολλοὺς παραποτάμους, διακρῆνοντας τὴν εὐρρουν Ρωμουλικὴν πεδιίδα, ἐκ τῶν ὁποίων οἱ μεγαλύτεροι εἶναι ὁ Σερέτης, ὁ Προῦθος καὶ ὁ Ἀλούτας.

960. **Συγκοινωνία.**— Ἐχει πυκνὸν σιδηροδρομικὸν δίκτυον ἢ δὲ ἀμαξιτὴ συγκοινωνία εἶναι λίαν ἀνεπτυγμένη. Ἐπίσης καὶ ἢ διὰ πλοίων καὶ ἀτμοπλοίων εἰς τοὺς πλωτοὺς αὐτῆς ποταμοῦς συγκοινωνία εἶναι λίαν πυκνή.

961. **Θρησκεία.**— Ὁρθόδοξος Χριστιανική.

962. **Γλῶσσα.**— Ἡ λαλουμένη γλῶσσα εἶναι κράμα Λατινικῆς καὶ Σλαβικῆς.

963. **Παιδεία.**— Ἡ παιδεία εἶναι ἱκνῶς ἀνεπτυγμένη.

964. **Πολίτευμα.**— Συνταγματικὴ Μοναρχία.

965. **Στρατιωτικαὶ δυνάμεις.**— Ὁ στρατὸς ἐν εἰρήνῃ ἀνέρχεται εἰς 60000 ἀνδρας, ἐν πολέμῳ δὲ εἰς 240000. ἔχει δὲ καὶ μικρὸν στόλον ἐξ 25 μικρῶν πλοίων.

966. **Δημόσιον χρῆμα.**— Τὰ ἔσοδα τοῦ κράτους ἀνέρχονται εἰς 210 ἑκατομ. φράγκων καὶ τὰ ἔξοδα εἰς ἴσον ποσόν.

967. **Χωρογραφικὴ καὶ διοικητικὴ διαίρεσις.**— Ἡ Ρωμουλία χωρογραφικῶς διαιρεῖται εἰς τὴν Βλαχίαν (μεγάλην καὶ μικράν), τὴν Μολδαβίαν καὶ τὴν Δοβρουτσᾶν. Διοικητικῶς δὲ διαιρεῖται εἰς 32 νομοὺς.

968. **Πόλεις.**— Τὸ Βουκουρέστιον (282000 κ.), πρωτεύουσα τοῦ κράτους, εἰς αὐτὴν κατοικοῦσι πολλοὶ Ἕλληνες· ἡ Κραιώβα (32000 κ.), ἔχει ἀλατωρυχεῖα· ἡ Βραβλα (53000 κ.), πόλις παρὰ τὸν Δούναβιν κατοικεῖται ὑπὸ πολλῶν Ἑλλήνων, διατηρούντων ἐκπαιδευτήρια Ἑλληνικὰ· τὸ Γαλάτσιον (68000 κ.), παρὰ τὰς συμβολὰς τοῦ Προῦθου καὶ Σερέτου εἰς τὸν Δούναβιν, πόλις ἐμπορικὴ, κατοικεῖται ὑπὸ πλείστων Ἑλλήνων· ἡ Φωξάνη (20000 κ.)· τὸ Γιοβργεβορ (21000 κ.), παρὰ τὸν Δούναβιν·

τὸ *Ίάσιον* (90000 κ.) πρωτεύουσα τῆς Μολδαβίας, ἀπέχει περὶ τὰ 10 χιλιόμετρα τοῦ Προῦθου καὶ ἔχει πανεπιστήμιον. *Πλοέσι* (35000 κ.) πρὸς Β. τοῦ Βουκουρεστίου. *Ρίμνικον* παρὰ τὸν Ἀλούταν, ἔχει ἀλατωρυχεῖα. Παρὰ τὸ Ρίμνικον καὶ πρὸς Ν. αὐτοῦ κεῖται τὸ *Αγατασάνιον*, χωρίον ἱστορικόν, διότι ἐκεῖ κατὰ τὸ 1821 ἔπαθε πανωλεθρίαν ὁ Ἱερὸς λόχος, ἀποτελούμενος ἐκ 500 Ἑλλήνων σπουδαστῶν, μαχόμενος ἡρωϊκῶς πρὸς τοὺς Τούρκους. *Σκουλένιον* παρὰ τὸν Προῦθον· παρ' αὐτὸ κεῖται ἡ μονὴ *Σέκκον*, ὀνομαστὴ διότι ἐκεῖ, τῷ 1821, ἐπολιορκήθη ὁ Γεώργιος Ὀλύμπιος ὑπὸ τῶν Τούρκων καὶ μὴ θελήσας νὰ παραδοθῆ ἀνετινάχθη εἰς τὸν ἀέρα θέσας πῦρ εἰς τὴν πυρίτιδα. Ἔτεροι πόλεις ἄξιαι λόγου εἶναι τὸ *Βερλάτι* (3000 κ.), τὸ *Βοτσάρι*, ἡ *Οκνα*, καὶ τὸ *Τουρκοσεβερίνον*.

Εἰς δὲ τὴν Δοβρουτσᾶν, ἀραιοῶς κατοικουμένην καὶ ἐλώδη, πόλεις ἄξιαι λόγου εἶναι ἡ *Τοῦλιτσα* (15000 κ.), πρωτεύουσα αὐτῆς παρὰ τὸν Δούναβιν· ἡ *Κωνσταντίτσα* (10000 κ.), πόλις παράλιος, ἔνθα ὁ ναύσταθμος τῆς Ρωμανίας καὶ ὁ Σουλινᾶς εἰς τὸ στόμιον τοῦ Δουνάβεως, παρὰ τὸν Εὔξεινον πόντον.

Β'. ΙΤΑΛΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

969. Ἡ Ἱταλικὴ χερσόνησος ἐκτείνεται ἀπὸ τῶν κεντρικῶν Ἀλπεων, χωρεῖ μεταξὺ τοῦ Ἀδριατικοῦ καὶ Τυρρηνικοῦ πελάγους καὶ καταλήγει εἰς τὸ Ἴόνιον πέλαγος.

ΙΤΑΛΙΑ

970. Ἐκταδὶς 286600 τετραγ. χιλιόμετρα, περιλαμβανομένων καὶ τῶν νήσων Σαρδηνίας καὶ Σικελίας.

971. Πληθυσμὸς 32300000.

972. **Κλίμα.**—Τὸ κλίμα τῆς Ἱταλίας εἶναι μετρίως θερμὸν εἰς τὰ παράλια καὶ τὴν πεδιάδα τοῦ Πάδου· εὐκρυτον δὲ τὸ Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

Θέρος και δριμύ τὸν χειμῶνα εἰς τὰ Β. καὶ ὑψηλὰ μέρη αὐτῆς.

973. **Ἄκρωτήρια.**—Τὸ *Σπαρτιτέντορ* (Ἡράκλειον) καὶ ἡ *Λεῦκα* (Ἰκφυγία ἄκρα) ἐν Ἰταλίᾳ· τὸ *Πάσσαρον* (Πάχυνον) ἐν Σικελίᾳ καὶ ἡ *Τουλάδα* ἐν Σαρδηνίᾳ.

974. **Πορθμοὶ καὶ κόλποι.**—Ὁ τοῦ Ἁγίου *Βοριγατίου* μεταξὺ Σαρδηνίας καὶ Κορσικῆς, ὁ τῆς *Μεσσήνης*, μεταξὺ Σικελίας καὶ Ἰταλίας καὶ ὁ τοῦ *Οτράντο*. Κόλποι δὲ ἐν τῷ *Τυρρηνικῷ* πελάγει ὁ τῆς *Γερούης*, τῆς *Γαέτας*, τοῦ *Σαλέγρου* καὶ τοῦ *Πολυκάστρου*, ἐν τῷ Ἰονίῳ ὁ τοῦ *Τάραντος* καὶ ἐν τῷ Ἀδριατικῷ ὁ τῆς *Βερετίας* καὶ τῆς *Μαυμφρεδορίας*.

975. **Χερσόνησοι.**—Ἡ τῆς *Καλαβρίας*, ἡ τῆς *Ἀπουλίας* καὶ ἡ *Χερσόνησος*, ἐφ' ἧς ἐξελποῦνται τὸ ὄρος *Κάργανον*.

976. **Νῆσοι.**—Πλὴν τῶν μεγάλων νήσων *Σικελίας* καὶ *Σαρδηνίας* ἔχει ἡ Ἰταλία καὶ τὰς *Λιπαράιας* ἢ Ἰολικὰς πρὸς Β. τῆς Σικελίας, τὰς *Αἰγούσας* πρὸς Δ. καὶ τὴν *Παρτελαγίαν*. Ἐν τοῖς κόλποις τῆς *Νεαπόλεως* καὶ τῆς *Γαέτας* ὑπάρχουσι ἐγκατεσπαρμέναι πολλὰ μικρὰ νῆσοι, ὧν σπουδαιότεραι εἰναι ἡ *Ἰσχία* καὶ ἡ *Κάπρη* ἐν τῷ *Τοσιανικῷ* ἀρχιπελάγει ἡ *Ἐλβα* καὶ πολλὰ ἄλλαι μικρὰί. Πρὸς Ν. τῆς Σικελίας ἡ *Μελίτη*, ἀνήκουσα εἰς τοὺς Ἀγγλοὺς καὶ πρὸς Β. τῆς Σαρδηνίας ἡ *Κορσική*, ἀνήκουσα εἰς τοὺς Γάλλους.

977. **Ὄρη.**—Αἱ Ἄλπεις πρὸς Β. ὑποδιακρούμεναι εἰς τὰς *Θαλασσίας*, *Λεποντιανὰς* κλπ. Τὰ *Ἀπένινα* (κορυφή 2160 μ.), τὰ *Ἀβρούτζια* (κορυφή Σάστον 2121 μ.), τὰ ὄρη τῆς *Καλαβρίας* (2050 μ.) ἐν τῇ Σικελίᾳ τὰ *Σικελικὰ* (2045 μ.) καὶ ἐν τῇ Σαρδηνίᾳ τὸ *Γεναργέντορ* (1717 μ.). Πλὴν τῶν ὀρέων τούτων ἡ Ἰταλία ἔχει καὶ πολλὰ μεμονωμένα ἠρξίττεια ἐνεργὰ καὶ μὴ, ὧν σπουδαιότερα εἰναι ὁ *Βεζούβιος* (1282 μ.), πρὸς τὴν *Νεάπολιν*, ἡ *Ἄτνα* (3313 μ.) ἐν Σικελίᾳ, τὸ *Στόμπολι* (928 μ.) ἐν τῇ ὁμωνύμῳ νήσῳ, μίξ τῶν *Λιπαραίων*.

978. **Πεδιάδες.**—Ἡ τοῦ *Πεδεμορτίου*, τοῦ *Μιλάνου*, τῆς *Λομβαρδίας*, διαρρεόμεναι πᾶσαι ὑπὸ τοῦ *Πάδου* καὶ τῶν *παρὰ-ποτάμων* αὐτοῦ· ἡ *Τροσκαρακὴ*, διαρρεομένη ὑπὸ τοῦ Ἄρνου, ἡ τῆς *Ρώμης*, ἀρδευομένη ὑπὸ τοῦ *Τιβέρεως*, ἡ τῆς *Καμπανίας*, ἡ

εὐφωρότερον καὶ γνημιωτέρα τῆς Ἰταλίας, δι' ἃ καὶ δικαίως καλεῖται παράδεισος αὐτῆς καὶ τέλος ἡ τῆς Ἀπουλίας.

979. **Ποταμοὶ καὶ λίμναι.**—Ἐν μὲν τῷ Τυρρηνικῷ πελάγει ἐκβάλλουσιν ὁ Ἄρνος, ὁ Τίβερις καὶ ὁ Βολτοῦρνος· ἐν τῷ Ἀδριατικῷ ὁ Πάδος, ὁ Ἀδίγης καὶ ὁ ἱστορικός Ρουβίκων, τὸν ὅποιον διέβη ὁ Ἰούλιος Καῖσαρ (49 π. Χ.) ἀναφωνήσας ἀερίφθω ὁ κύβος».

Λίμναι δὲ εἶναι ἡ *Τρασιμένη* (Περουγία), ἐν τῷ μέσῳ τῆς Ἰταλίας, ἡ *Μεϊζῶν* (Οὐρβανός) πρὸς Β. ἀνήκουσα καὶ εἰς τὴν Ἑλβετιαν, ἡ *Κῶμος* καὶ ἡ *Γάρδα*, ἀνήκουσαι καὶ εἰς τὴν Αὐστριαν καὶ πολλαὶ ἄλλαι μικραὶ καὶ ἀσήμαντοι.

Ἡ Ἰταλία ἔχει καὶ πολλὰς διώρυγας ἐν τῇ πεδιάδι τοῦ Πάδου καὶ μίαν μεταξὺ τῶν δύο ποταμῶν Ἄρνου καὶ Ἀδίγου.

980. **Ἱστορικὸν τῆς χώρας.**—Ἡ Ἰταλίχ ἀπ' ἀρχαιοτάτων χρόνων διεδραμάτισε σπουδαῖον μέρος ἐν τῇ καθόλου ἱστορίᾳ, τοῦθ' ὅπερ κατὰ μέγαν μέρος ὀφείλεται εἰς τὴν γεωγραφικὴν αὐτῆς θέσιν. Ἐν τῇ ἀρχαιότητι ὁ Ρωμαϊκὸς πολιτισμὸς διαδεχθεὶς τὸν μέγαν Ἑλληνικὸν πολιτισμὸν διεσκορπίσθη εἰς ὅλας τὰς περὶ τὴν Μεσόγειον χώρας, ἐν Ἀσίᾳ, Ἀφρικῇ κλπ. Τῆς χώρας καθέδρα ἦτο ἡ Ρώμη. Βραδύτερον δὲ γενομένη ἡ πόλις αἴτη καθέδρα τῶν Παπῶν σημαντικὴν ἐξήσκησεν ἐπιρροὴν ἐφ' ὅλης τῆς Εὐρώπης.

Ἐν Ἰταλίᾳ εὐρίσκει τις ἐνθύμια καὶ μνημεῖα τοῦ ἀρχαίου κλέους καὶ τῆς μεγάλης ἱστορίας τῆς χώρας.

981. **Διοικητικὴ διαίρεσις.**—Ἡ Ἰταλία μόλις κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους συνεπάγη εἰς κράτος ἠνωμένον τῇ βοήθειᾳ τῆς Γαλλίας κατέκτησε τὴν Λομβαρδίαν, ἐλευθερώσασα ταύτην τῆς Αὐστρίας (1859), εἶτα προσήρτησε τὴν Βενετιαν (1866) καὶ τέλος, τῷ 1870, προσήρτησε καὶ τὰ λοιπὰ, ὑπὸ τοῦ Πάπα διοικούμενα, μικρὰ κράτη. Ἡ Ρώμη τελευταῖον κενωθεῖσα τῶν κατεχόντων αὐτὴν Γαλλικῶν στρατευμάτων, ἀπετέλεσε τὴν πρῶτεύουσάν τοῦ σημερινοῦ κράτους, τὸ ὅποιον διαίρεται τὰ νῦν εἰς 17 μεγάλα διαμερίσματα, ὑπεδιαίρουμένα εἰς 69 ἐπαρχίας.

982. **Πολίτευμα.**—Συνταγματική Μοναρχία μετὰ Βουλῆς καὶ Γερουσίας.

983. **Δημόσιον χοῦμα.**—1650 ἑκατομ. φράγκων.

984. **Στρατὸς καὶ στόλος.**—Ὁ μὲν στρατὸς ἐν εἰρήνῃ ἀνέρχεται εἰς 280000 ἄνδρας καὶ ἐν πολέμῳ εἰς 1400000. ὁ δὲ στόλος ἀποτελεῖται ἐκ 350 πλοίων, ὧν 53 εἶναι θωρηκτὰ διαφόρων κλάσεων.

985. **Θρησκεία.**—Ἡ ἐπικρατοῦσα θρησκεία εἶναι ἡ καθολικὴ.

986. **Παιδεία.**—Ἡ παιδεία εἶναι λίαν ἀνεπτυγμένη.

987. **Παραγωγικαὶ δυνάμεις.**—Ἡ γεωργία εἶναι τελείως ἀνεπτυγμένη ἐν τῇ πλουσιωτάτῃ Λομβαρδικῇ πεδιάδι, τῇ διαρροσμένη ὑπὸ τοῦ Πάδου καὶ τῶν ποταπιδάμων αὐτοῦ, παράγει δὲ δημητριακοὺς καρπούς, ὄρυζαν, οἶνον, ἔλαιον, ἐλαίαις, ὀπώρας, ὀλίγα κτηνοτροφικὰ προϊόντα καὶ ἄκλωστον μέταξαν, ἐξ ἧς κατ' ἔτος ἐξάγει τοιαύτην ἀξίας ὑπὲρ τὰ 325 ἑκατομ. φράγκων. Ἡ δὲ λοιπὴ χώρα παράγει πλὴν τῶν ἀνωτέρω προϊόντων καὶ ὀρυκτὰ, οἶον θεῖον (Σικελία, Σαρδηνία, Ἑλβα) σίδηρον καὶ μάρμαρα.

Ἡ βιομηχανία ἐλλείπει γιανθράκων δὲν εἶναι ἀρκούντως ἀνεπτυγμένη ἢ δὲ μεταλλουργία καίτοι ἀφθονοῦσιν ἐν αὐτῇ τὰ μέταλλα χαλκὸς καὶ μολυβδος δὲν εἶναι ἀρκούντως προηγμένη.

Τὸ ἐξαγωγικὸν αὐτῆς ἐμπόριον ἀνέρχεται εἰς 3000 ἑκ. φρ.

Ἡ συγκοινωνία καὶ κατὰ ξηρὰν καὶ κατὰ θάλασσαν εἶναι ἀρκούντως προηγμένη· ἔχει σιδηροδρομικὸν δίκτυον διεθνοῦς σπουδαιότητος· αἱ δὲ σιδηρᾶ αὐτῆς γραμμὴ εἰχουσι μῆκος 15000 χιλιομέτρων περίπου.

Πόλεις τῆς Ἰταλίας.

988. **Ἐν τῇ ἄνω Ἰταλίᾳ πόλεις σημαντικαὶ εἶναι τὸ Τουρίνον (359000 κ.), ἐπὶ τοῦ Πάδου, παλαιὰ πρωτεύουσα τοῦ βασιλείου τοῦ Πεδεμοντιῦ. Μεδιόλανα (Μιλάνον 492000 κ.), ἔχουσα διάστημα μητροπολιτικὸν κτὸν ἐκ λευκοῦ μαρμάρου, βι-**

βλιοθήκην, διάσημον θέατρον καὶ ἀκμαίαν βιομηχανίαν μετ᾿ ἄλλης. *Γένοβα* (237000 κ.), πόλις παράλιος, ἐμπορικωτάτη, ἔχει ἀξιόλογον πανεπιστήμιον καὶ μεγάλωπρεπεστάτας ἐκκλησίας· εἶναι πατρίς τοῦ Χριστοφοροῦ Κολόμβου, τοῦ ἀνκκλύψκντος τὴν Ἀμερικὴν. Πρὸς Ν. τῆς Γενούης κεῖται ἡ *Σπέτσια* στρατιωτικὸς λιμὴν ἔνθα καὶ ναύσταθμος. *Ἀλεξάνδρεια* (65000 κ.). *Πάντα* (35000 κ.), παρὰ τὸν Τίκινον. *Βερόνα* (74000 κ.). *Πάδοβα* (81000 κ.), ἔχουσα ἀρχαῖον πανεπιστήμιον. *Βερετία* (157000 κ.), πόλις παράδοξος, ἐκτισμένη ἐπὶ 117 νησιδρίων, ὧν τὰ τρία μεγαλύτερα καὶ τὰ ὅποια συνδέονται διὰ γεφυρῶν καὶ διωρύχων. Ἡ πόλις αὕτη ἐπὶ 1300 περίπου ἔτη ὑπῆρξε πλουσίαι καὶ ἰσχυροτάτη, κατκτηθήσθη πλείστα· χώρας τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ἀνατολῆς καὶ ἐγένετο κυρία ὀλοκλήρου σχεδὸν τῆς Μεσογείου· τέλος ἡ δύναμις αὕτη κατέπεσε καὶ ἡ ἀρχὴ αὐτῆς κατελύθη ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Ναπολέοντος καὶ τελευταῖον περιήλθεν ὑπὸ τὴν κατοχὴν τῶν Αὐστριακῶν, οἵτινες ἀπέδωκαν αὐτὴν τῷ 1866 εἰς τὴν Ἰταλίαν· ἔχει μεγάλωπρεπεῖς ναοὺς καὶ ἀνάκτορα δουικιά, ἀρχαῖον ἐλληνικὸν τυπογραφεῖον καὶ βιβλιοθήκην. *Πάρμα* (50000 κ.), παράγουσα ἐξίριετον τυρόν. *Μοδένα* (60000 κ.). *Βορωνία* (154000 κ.), ἔχουσα τὸ ἀρχαιότατον πανεπιστήμιον τῆς Ἰταλίας καὶ τῆς Εὐρώπης. Ἡ *Φερράρα*. Ἡ *Ραβέρα*, ἔχουσα ἀξιόλογα μνημεῖα, βυζαντινῆς τέχνης καὶ τὸ πάλαι καθέδρα τῶν ἐξάρχων τῶν αὐτοκρατόρων τοῦ Βυζαντίου.

Ἐν τῇ μέσῃ Ἰταλίᾳ, ἡ **Ρώμη** (512000 κ.), ἐπὶ τοῦ Τιβέρεως, πρωτεύουσα τοῦ Βασιλείου, καθέδρα τῶν Παπῶν, ἐκτισμένη ἐπὶ 12 λόφων, ἔχει πλείστα ἀρχαῖα μνημεῖα (Κολοσσαῖον Πάνθειον κλπ.), μεγάλωπρεπεστάτους καὶ περικκλειεῖς ναοὺς (ὁ τοῦ Ἀγίου Πέτρου, ὁ μέγιστος τοῦ κόσμου), ἀξιόλογα μουσεῖα, πανεπιστήμιον, τὸ βασιλικὸν ἀνάκτορον Κυρινάλιο, καὶ τὸ Βατικανόν, ἀνάκτορον τῶν Παπῶν· ὀνομαστικὴ ἐπίσης εἶναι αἰ κατκόμβαι τῆς Ρώμης, αἱ ὅποια ἐχρησίμευσον ὡς ὑπόγεια νεκροταφεῖα. Ἐπίνοιον τῆς Ρώμης εἶναι ἡ *Σιβιταβέκκια*, πολεμικὸς λιμὴν. Ἡ *Φλωρεντία* (216000 κ.), πόλις μεσόγειος ἐπὶ τῷ Ἄρνω, πατρίς τοῦ διασημοῦ ζωγράφου Μιχαὴλ Ἀγγέλου καὶ πρ-

λαϊὰ πρωτεύουσα τοῦ Βασιλείου (1866—1871)· ἡ *Λοῦκα* (70000 κ.), παράγει ἐξαίρετον ἔλαιον· ἡ *Πισα* (62000 κ.), ἔχει ἀρχαίον πανεπιστήμιον· ἡ *Λιβόρνος* (99000 κ.), πόλις παράλιος καὶ ἐμπορικὴ, πρὸς Ν. ταύτης κεῖται ἡ νῆσος Ἑλβα, ὀνομαστὴ διὰ τὴν ἐν αὐτῇ ἐξόριαν τοῦ Μ. Ναπολέοντος· ἔχει ἀξιόλογα μεταλλεῖα σιδήρου. Ἐπὶ τῷ Ἀδριατικῷ πελάγει, ὁ Ἄγκων (51000 κ.), πόλις παράλιος· ἡ *Καρράρα* ΒΔ. τῆς Λούκας, ἐξέχουσα τὰ ὀνομαστὰ λευκώτατα μάρμαρα.

Ἐν τῇ κάτω Ἰταλίᾳ· ἡ *Νεάπολις* (545000 κ.), ἐπὶ μαγευτικωτάτης θέσεως εἰς τὸν μυχὸν τοῦ ὁμωνύμου κόλπου, παρὰ τοὺς Δ. πρόποδας τοῦ Βεζουβίου· ἀρχαία Ἑλληνικὴ ἀποικία· ἔχει μεγαλοπρεπῆ ἀνάκτορα καὶ μέγαρα, περικαλλεστάτους ναοὺς καὶ πανεπιστήμιον. Παρ' αὐτὴν καὶ παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ Βεζουβίου ἔκειντο αἱ τρεῖς ἀρχαῖαι πόλεις Πομπηῖα, Ἡράκλειον καὶ Στάβιαι, αἵτινες κατεχώσθησαν ὑπὸ τῆς λάβας τοῦ Βεζουβίου, κατὰ τὴν ἐν ἔτει 79 μ. Χ. γενομένην ἐκρηξιν αὐτοῦ. *Βάρι* (60000 κ.), παράλιος πόλις ἐπὶ τῷ Ἀδριατικῷ πελάγει.

Βρετῆσιον (12000 κ.), λιμὴν ἐπὶ τῷ Ἀδριατικῷ πελάγει, σπουδαιότατον κέντρον ἀτμοπλοικῆς συγκοινωνίας μεταξὺ τῆς δυτικῆς Εὐρώπης καὶ ὀλοκλήρου τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῶν Ἰνδιῶν. *Ότταρτορ* (Ἵδρεὺς), ἀρχαία Ἑλληνικὴ ἀποικία· *Ρήγιον* καὶ *Τάρας* πόλεις ἀρχαῖαι Ἑλληνικαί.

Ἐν ταῖς νήσοις.—Ἐν *Σικελίᾳ* πόλεις ἀξίαι λόγου εἶναι τὸ *Παλέρμιον* (Πάνορμος, 297000 κ.), πρωτεύουσα τῆς νήσου, ἔχουσα λιμένα ἀσφαλῆ καὶ πανεπιστήμιον· ἡ *Κατάνη* (149000 κ.) παρὰ τοὺς πρόποδας καὶ πρὸς Ν. τοῦ ἠφαιστείου Αἴτνα. Ἡ *Μεσσήνη* (150000 κ.), ἐπὶ τοῦ ὁμωνύμου πορθμοῦ, ἀρχαία Ἑλλ. ἀποικία, ἔχουσα ἀσφαλῆ λιμένα καὶ πανεπιστήμιον. Πρὸς Ν. τῆς Κατάνης κεῖνται αἱ *Συρακοῦσαι* (22000 κ.), πόλις ὀνομαστὴ κατὰ τὴν ἀρχαιότητα, πατὴρ τοῦ διασῆμου μαθηματικοῦ Ἀρχιμήδους. Ἡ *Μαρσάλα*, πόλις ὀνομαστὴ διὰ τοὺς περιφήμους αὐτῆς οἴνους.

Ἐν τῇ Σαρδονίᾳ· ἡ *Κάραλις* (Κάλιαρι, 54000 κ.), πρωτεύουσα τῆς νήσου, ἔχει ἀξιόλογον λιμένα, πανεπιστήμιον καὶ

συνδέεται σιδηροδρομικῶς μετὰ τῶν κυριωτέρων πόλεων Ἰγγλεσίας, Σασάκης καὶ Τερρανόβας.

Πρὸς Ν. τῆς Ἰταλίας κεῖται ἡ νῆσος *Μελίτη* (Μάλτα), ἣτις ἀνήκει εἰς τοὺς Ἄγγλους καὶ τῆς ὁποίας πρωτεύουσα εἶναι ἡ *Λαβαλέττη* (63000 κ.), πόλις ὀχυρωτάτη.

Κτίσεις.

989. Ἡ Ἰταλία ἔχει κτήσεις ἐν τῇ Ἀφρικανικῇ περσλίᾳ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης τὴν Ἐρυθραίαν, μὲ πρωτεύουσιν τὴν Μασαύαν (8000 κ.). Ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ἰταλίας εὐρίσκονται ἐπίσης αἱ χῶραι Δανζλίη καὶ τὸ μικρὸν Σουλτανᾶτον Ἄουσα-Ἄουσια.

Τὸ σύνολον τῶν ἐν Ἀφρικῇ Ἰταλικῶν κτήσεων ἔχει ἔκτασιν 247000 τετραγ. χιλιομέτρων καὶ πληθυσμὸν 300000 κατοίκων.

ΑΓΙΟΣ ΜΑΡΙΝΟΣ

990. Ἡ μικρὰ δημοκρατίς τοῦ ἁγίου Μαρίνου κεῖται μεταξὺ τῶν πόλεων Ἀγκῶνος καὶ Ραβέννης καὶ δικτελεῖ ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Βασιλέως τῆς Ἰταλίας.

Ἐχει ἔκτασιν 60 τετραγ. χιλιομέτρων, πληθυσμὸν 8950 κατοίκους καὶ πρωτεύουσιν τὴν ὁμώνυμον πόλιν μὲ 2000 κατοίκους.

Γ'. ἸΒΗΡΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ.

991. Ἡ Ἰβηρικὴ χερσονήσος κατέχουσιν τὸ ΝΔ. τμήμα τῆς Εὐρώπης περιλαμβάνεται μεταξὺ τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ καὶ τῆς Μεσογείου καὶ χωρίζεται πρὸς Ν. ἀπὸ τῆς Ἀφρικῆς διὰ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Γιβραλτάρ.

Περιλαμβάνει δὲ 1) τὴν Ἰσπανίαν καὶ 2) τὴν Πορτογαλίαν.

992. **Κλίμα.**—Τὸ κλίμα τῆς χερσονήσου εἰς μὲν τὰ Β. καὶ

ΒΔ. είναι υγρόν και γλυκύ, εις δὲ τὰ μεσόγεια ἠπειρωτικόν, ξηρόν και διαδοχικῶς θερμὸν και ψυχρόν και πρὸς Ν. ὠκεάνειον.

993. **Ἄκρωτήρια.**—Ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ τὸ Φινιστέρον, τοῦ Ἁγίου Ρόκου, τοῦ Ἁγίου Βικεντίου, τὸ Τραφαλγάρ, ὀνομαστών δια τὴν καταναυμαγήσιν τῶν Ἰσπανῶν και Γάλλων ὑπὸ τῶν Ἀγγλων (1805) και ἡ Ταρίφα, τὸ νοτιώτατον τῆς Εὐρώπης. Ἐν δὲ τῇ Μεσογείῳ τὸ Γιβραλτάρ και τὸ Ἀρτεμίσιον (Νῆο).

994. **Κόλποι και Λιμένες.**—Ἡ χερσονήσος αὕτη ἀσθενῶς διαμελιζομένη ὑπὸ τῆς θαλάσσης ἔχει ὀλίγους κόλπους, ὧν σπουδαιότεροι εἶναι ὁ Γασκωνικός, ὁ τῆς Σετουβάλης, ὁ τοῦ Κάδεις (Γαδείρων) ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ και ὁ τῆς Βαλεντίας ἐν τῇ Μεσογείῳ. *Λιμένες* δὲ ἄξιοι λόγου εἶναι ὁ τῆς Λισσαβῶνος, τοῦ Ὀπόρτου, τῶν Γαδείρων ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ και τῆς Βαλεντίας και Βαρκελώνης ἐν τῇ Μεσογείῳ

995. **Πορθομοί.**—Ὁ τοῦ Γιβραλτάρ, ἔχων μέσον πλάτος 13—18 χιλιομέτρων.

996. **Νῆσοι.**—Αἱ Βαλεαρίδες ἐν τῇ Μεσογείῳ Μζιόρκα, και Μινόρκα και αἱ Πιτυοῦσαι Ἴβισσα και Φορμεντέρκ.

997. **Ὄρη.**—Τέσσαρα συστήματα παραλλήλων ὄρων παρατηροῦνται ἐν τῇ Ἰβηρικῇ χερσονήσῳ. 1ον τὰ Κανταβρικά (2678 μ.) και τὰ μετ' αὐτῶν συνεχόμενα Πυρηνικά (3404 και 3352 μ.). 2ον τὰ Καστιλιανὰ (2700 μ.). 3ον τὰ Ἀνδαλουσία (1800 μ.) και 4ον τὰ Μεσημβρινὰ (Σιέρα Νεβάνδα 3481 μ.).

998. **Ὄροπέδια.**—Τὸ παλαιὸν Καστιλιανὸν ὄροπέδιον (Βαλλαδολίδον 679 μ.) και τὸ νέον Καστιλιανὸν ὄροπέδιον (τῆς Μαδρίτης 650 μ.).

999. **Πεδιάδες.**—Ἡ τῆς Ἀνδαλουσίας και τῆς Ἀραγωνίας.

1000. **Ποταμοί.**—Ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ ἐκβάλλουσιν ὁ Μίνος, πηγάζων ἐκ τῶν Κανταβρικῶν ὄρων και ὁ Δούρος ἐκ τῶν Καστιλιανῶν, ὁ Τάγος, ὁ Γουαδιάνκς και Γουαδαλκίβιρος· ἐν δὲ τῇ Μεσογείῳ ὁ Σεγούρας, ὁ Σούρων και ὁ Ἐβρος.

1001. **Διώρυγες.**—Ἡ τῆς παλαιᾶς Καστιλίας και τῆς Ἀραγωνίας.

ΙΣΠΑΝΙΑ

1002. Ἐκτασις 504500 τετραγ. χιλιόμετρα.

1003. Πληθυσμός 18089000 κάτοικοι.

1004. Ἐθνογραφία.—Οἱ κάτοικοι τῆς Ἰσπανίας ἀνήκουσιν εἰς τὴν Ἰσπανικὴν φυλὴν, ἣτις εἶναι κράμα διαφόρων στοιχείων (Ἰβήρων, Ἀρίων καὶ Μαυριτανῶν). ὁ Ἰσπανικὸς λαὸς εἶναι ὑπερήφανος, πατριωτικὸς, ἐπιχειρηματικὸς καὶ καλλιτεχνικὸς. Ἄλλ' ἕνεκα τῶν θησαυρῶν καὶ τοῦ μεγάλου πλούτου, ὅστις εἰσῆρχετο ἐκ τῶν πολλῶν καὶ πλουσιῶν ἀποικιῶν εἰς τὴν χώραν τῶν παρεδόθησαν εἰς τὴν νοχέλειαν καὶ τὴν μαλθακότητα, ὧν ἕνεκα ἐγένοντο ἀμελεῖς καὶ ἀμαθεῖς.

1005. Διοικητικὴ διαίρεσις.—Ἡ Ἰσπανία διαιρεῖται σήμερον εἰς 49 ἐπαρχίας, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν Καναρίων καὶ Βαλεαρίδων νήσων· ἄλλοτε διηρεῖτο εἰς 15 καπιτανάτα.

1006. Πολίτευμα.—Συνταγματικὴ Μοναρχία μετὰ Βουλῆς καὶ Γερουσίας.

1007. Δημοδίων χοῦμα.—Ὁ προϋπολογισμὸς τοῦ κράτους ἀνέρχεται εἰς 780 ἑκατομ. φράγκων.

1008. Στρατὸς καὶ στόλος.—Κατὰ τὸν 16ον αἰῶνα ἡ Ἰσπανία ἐπὶ Καρόλου τοῦ Ε' καὶ τοῦ Φιλίππου τοῦ Β' ἔφθασεν εἰς τὸ ἀπόγειον τῆς δόξης αὐτῆς, ἀλλὰ παρακμῆ 3 αἰῶνων κατέστησεν αὐτὴν δύναμιν δευτέρας τάξεως καὶ ὁ μὲν στρατὸς αὐτῆς ἐν εἰρήνῃ ἀνέρχεται εἰς 120000 ἄνδρας, ἐν πολέμῳ δὲ εἰς 300000.

Ὁ ἄλλοτε ἀήττητος θεωρούμενος μέγας αὐτῆς στόλος, ἐλαχίστην σήμερον ἔχει ἀξίαν, ἀποτελούμενος ἐξ 26 πλοίων, ἐξ ὧν τὰ ἑπτὰ εἶναι θωρηκτά.

1009. Θρησκεία.—Ἐπίσημος θρησκεία εἶναι ἡ καθολικὴ.

1010. Παιδεία.—Ἡ παιδεία εἶναι ἀρκούντως ἀνεπτυγμένη.

1011. Παραγωγικαὶ δυνάμεις.—Ἡ γεωργία εἶναι λίαν παρημελημένη· ἀπέρνντοι δὲ καὶ εὐφροτώτατοι ἐκτάσεις μένουσιν

άγονοι ως μὴ καλλιεργούμενοι. Ἡ χώρα παράγει δημητριακούς καρπούς, οἶνον, ὅστις εἶναι τὸ κύριον αὐτῆς προϊόν, ἐλαίος, ἔλαιον, διατρέφει ἀφθονα ποίμνια καὶ εἰς τὰ ΒΔ. αὐτῆς ἀγέλας βοῶν, ἵππων κλπ. Εἰς τὴν χώραν ἀφθονοῦσι πλοῦσια μεταλλεῖα σιδήρου, λιθανθράκων, ὑδραργύρου καὶ μολύβδου· ἡ ἐκμετάλλευσις ὅμως τῶν ἐν αὐτῇ μεταλλοφόρων ὀρυκτῶν εἶναι ἐλαττωματικὴ καὶ παρημελημένη.

Ἡ βιομηχανία μικρὰς ἔκαμε προόδους· ἐν τῇ Βαρκελώνῃ καὶ τοῖς περιχώροις αὐτῆς ἀκμάζει ἡ βιομηχανία τοῦ βάμβακος καὶ τῆς μετάξις.

Τὸ ἐμπόριον εἰσαγωγικὸν καὶ ἐξαγωγικὸν ὑπερβαίνει τὰ 1500 ἑκατομ. φράγκων. Ἡ δὲ ἐν γένει οἰκονομικὴ κατάστασις τῆς χώρας δὲν εἶναι ζηλευτὴ.

Ἡ συγκοινωνία. Ἡ Ἰσπανία στερουμένη ἀφ' ἐνὸς πυκνῆς θαλασσοῦ συγκοινωνίας ἔχει ἀφ' ἑτέρου καὶ ἀτελές δίκτυον ὁδῶν καὶ σιδηρῶν γραμμῶν, ὧν τὸ μῆκος ἀνέρχεται εἰς 12100 χιλιόμετρα.

Πόλεις.

1012. **Ἡ Μαδρίτη** (512000κ.), πρωτεύουσα τοῦ κράτους ἐν τῷ κέντρῳ τοῦ Βασιλείου, μέσῳ τοῦ ὁμωνύμου ὄροπεδίου, ἐπὶ τῷ παραποτάμῳ τοῦ Τάγου Μαντζανάρκ· εἶναι πόλις ὠρσία, ἔχουσα μουσεῖα, πανεπιστήμιον, καὶ σημαντικὴν βιομηχανίαν. *Ἡ Βαρκελώνη* (510000 κ.), ὁ ἐμπορικώτατος ἐν τῇ Μεσογείῳ λιμὴν τῆς Ἰσπανίας, πόλις βιομήχανος, ἔχει πανεπιστήμιον καὶ ὀνομαστὴν μητρόπολιν. *Ἡ Σαραγῶσα* (98000κ.), ἐπὶ τῷ Ἐβρῷ ἔχει πανεπιστήμιον. *Ἡ Βαλερτία* (204000 κ.). *Ἡ Καρθαγένη* (86000κ.), πόλις ὄχυρά ἔχουσα ναύσταθμον. *Ἡ Μαλάγα* (126000 κ.), ὁ δεῦτερος ἐπὶ τῆς Μεσογείου λιμὴν τῆς Ἰσπανίας· ὀνομαστὴ διὰ τὸν ἐξάιρετον αὐτῆς οἶνον. *Ἡ Γρενάδα* (75000κ.), παλαιὰ καθέδρα τῶν Μαυριτανῶν βασιλέων, ἐν ᾗ σώζεται τὸ ὀνομαστὸν ἀνάκτορον Ἀλάμβρα. *Ἡ Σεβίλλη* (146000 κ.) ἐπὶ τῷ Γουαδάλκιβίρῳ, ἔχει πανεπιστήμιον καὶ τὸ ὀνομαστὸν ἀνάκτορον

Ἰαλαζάκ. Ἡ Μουρκία (108000 κ.), παρὰ τὸν Σεγούρν, παράγει μέταλλαν. Βα.Ι.Ιαδ.Ιιδ.ορ (69000 κ.). Ἡ Κορδοῦη (57000 κ.) μέσῳ πεδιάδος καταφύτου ἐξ ἀμπέλων, ἐλαιῶν καὶ ἐσπεριδοειδῶν. Τὸ Το.Ιε.δ.ορ (22000 κ.), πρὸς Ν. τῆς Μαδρίτης, παλαιὰ πρωτεύουσα. Τὸ Βι.Ιβ.ά.ορ, ἐν τῷ Γασκωνικῷ κόλπῳ. Εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν εἶναι τὰ Γάδεια (Κάδις, 70000 κ.), τὸ πάλαι ἀποικία τῶν Φοινίκων ἐπὶ νησίδος, κειμένης ἐν τῷ ὁμώνυμῳ κόλπῳ· ἐν αὐτῇ ὑπάρχει ὁ πρῶτος ναύσταθμος τῆς Ἰσπανίας. Ἡ Πά.λο.ς, ἐξ ἧς ἐξέπλευσεν ὁ Χριστόφορος Κολόμβος. Γιβρα.Α.τ.ά.ρ (32000 κ.) παρὰ τὸν ὁμώνυμον πορθμὸν, ἔχον ὀχυρώτατον φρούριον ἐπὶ βράχων, ἐφ' ὧν ζῶσι καὶ μικροὶ πίθηκοι. Ἡ περιοχὴ τῆς πόλεως τρύτης ἀνήκει ἀπὸ τοῦ 1804 τοῖς Ἀγγλοῖς. Ἡ Πά.λ.μα (63000 κ.), πρωτεύουσα τῆς Μαγιόρκας καὶ ὁ Μά.ρχ.ω.ρ ἐπὶ τῆς Μινόρκας.

Ἀποικίαί καὶ κτήσεις.

1013. Ἡ Ἰσπανία, διχραμακτίσασα ἐν τῇ νεωτέρῃ ἱστορίᾳ πρωταγωνιστοῦν πρόσωπον ὡς ναυτικὴ δύναμις, προσήρτητε ἐκὺτῇ πολλὰς ἐκτεταμένους καὶ πλουσιωτάτας ἀποικίας, ἐξ ὧν τὰς σπουδαιότερας τούτων ἐν τῇ Ν. Ἀμερικῇ ἀπώλεσε περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 19ου αἰῶνος. Ἐν ἔτει 1898 αἱ Ἠνωμέναι Πολιτεῖαι, ὑπὸ τὸ πρόσχημα παροχῆς βοηθείας εἰς τοὺς κατὰ τῆς Ἰσπανίας ἐπαναστατήσαντας ἀποίκους, προσήρτησαν ἐκὺταῖς τὴν πλουσιωτάτην μεγαλόνησον Κουβαν καὶ τὴν νῆσον Πορτορικῶν, ἀπεστέρησαν δὲ τὴν Ἰσπανίαν τὰς Φιλιππίνους νήσους, παρὰ τὴν ἀντίστασιν τῶν ἰθαγενῶν. Τέλος αὐτοὶ οἱ Ἰσπανοὶ ἐπώλησαν τῇ Γερμανίᾳ τὰς ἐν τῷ Εἰρηνικῷ ὠκεανῷ ὑπολειφθείσας αὐτοῖς νήσους. Ἐχουσι δὲ σήμερον ἐν τῇ Β. Ἀφρικῇ τὴν Κεούταν εἰς τὸ Μαρόκον, τὰς ἀπέναντι τῆς Β. Ἀφρικῆς ἠφαιστειογενεῖς νήσους Καραρίους, ἐκ μιᾶς τῶν ὁποίων (τῆς Φέρρου) διέρχεται ὁ πρῶτος μεσημβρινὸς τῆς γῆς καὶ τέλος τὰς δύο νήσους Γουιρέας.

ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ

1014. **Ἐκταδὶς** 92550 τετραγ. χιλιόμετρα μετὰ τῶν νήσων Ἀζορῶν καὶ τῆς Μαδέρας.

1015. **Πληθυσμὸς** 5410000 κάτοικοι.

1016. **Ἔθνογραφία**.—Οἱ Πορτογάλοι λαὸς διάφορος τῶν Ἰσπανῶν ἔχει μετ' αὐτῶν κοινὸν γνῶρισμα τὴν γλῶσσαν, ἣτις ὁμοιάζει κατὰ πολὺ πρὸς τὴν Καστιλιανὴν διάλεκτον. Καί τοις πολὺ τῶν γειτόνων αὐτῶν ἐνεργητικώτεροι κατέχουσιν ὅμως τὴν τελευταίαν τάξιν μεταξὺ τῶν διαφόρων εὐρωπαϊκῶν κρατῶν εἰς τὴν βιομηχανίαν, τὸ ἐμπόριον κλπ. Ὑπῆρξαν ἀτρόμητοι θαλασσοπόροι περιπλεύσαντες τὴν γῆν καὶ ἐξερευνήσαντες πολλὰ ἄγνωστα μέρη.

1017. **Διοικητικὴ διαίρεσις**.—Ἡ Πορτογαλία διαίρεται σήμερον εἰς 19 ἐπαρχίας, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν νήσων Ἀζορῶν καὶ Μαδέρας.

1018. **Πολίτευμα**.—Συνταγματικὴ Μοναρχία μετὰ Βουλῆς καὶ Γερουσίας.

1019. **Δημόσιον χροῖμα**.—Ὁ προϋπολογισμὸς αὐτῆς ἀνέρχεται εἰς 280 ἑκατομ. φράγκων.

1020. **Στρατὸς καὶ στόλος**.—Ὁ στρατὸς ἐν εἰρήνῃ ἀνέρχεται εἰς 33000 ἄνδρας, ἐν πολέμῳ δὲ εἰς 155000· ὁ δὲ στόλος αὐτῶν ἀποτελεῖται ἐκ 38 μεγάλων καὶ μικρῶν πλοίων.

1021. **Θρησκεία**.—Ἐπικρατοῦσα θρησκεία εἶναι ἡ καθολικὴ.

1022. **Παιδεία**.—Εἶναι ἀρκετὰ προηγμένη.

1023. **Παραγωγικαὶ δυνάμεις**.—Ἡ γεωργία καὶ ἡ βιομηχανία εἶναι ὀλίγον ἀνεπτυγμένοι. Ἡ ἄμπελος καὶ ἡ ἐλαία ἀποτελοῦσι τὰς πρώτας τῆς χώρας πλουτοφόρους πηγὰς· ἡ ἐκμετάλλευσις τῶν μεταλλοφόρων ὄρυκτῶν εἶναι λίαν ἀτελής.

Τὸ ἐμπόριον εἰσαγωγικὸν καὶ ἐξαγωγικὸν ἀνέρχεται εἰς 500 ἑκατομ. φράγκων περίπου.

Ἡ συγκοινωνία εἶναι ἀτελής· ἔχει σιδηρᾶς γραμμὰς μῆκους

2350 χιλιομέτρων. Ἐν γένει ἡ οἰκονομικὴ τῆς χώρας κατάστασις εἶναι ἀξιοθρήνητος.

Πόλεις.

1024. Ἡ **Λισαβών** (308000 κ.), πρωτεύουσα τοῦ βασιλείου, πόλις ὀρειοτάτη εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Τάγου, ἔχει θαυμασίον λιμένα καὶ εἶναι ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανοῦς· ἡ πόλις αὐτὴ κατεστράφη τῷ 1755 ὑπὸ φοβερωτάτου σεισμοῦ. Ἡ **Οπόρτον** (165000 κ.), πρὸς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Δούρου, πόλις ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανοῦς, κέντρον ἐμπορικῶν τοῦ ἐν αὐτῇ παραγομένου ἐξαίρετου οἴνου. Ἡ **Κοῦμברה** (29000 κ.), ἐπὶ παραποτάμου τοῦ Τάγου, ἔχει τὸ μόνον πνευματικόν τῆς χώρας. Ἡ **Βράγα** (Βραγαντία, 7000 κ.).

Ἐπαρχίαν τῆς Πορτογαλίας ἀποτελοῦσι καὶ αἱ νῆσοι Ἡ **Αἶδουρα** (800 τετραγ. χιλιομ. 270000 κάτοικοι) καὶ ἡ ἠφιστευγενῆς **Μαδέρα**, ἔναντι τοῦ Μαρόκου (134000 κ.), νῆσος εὐφροωτάτη παραγοῦσα ἐξαιρετον οἶνον.

Ἀποικίαι καὶ κτήσεις.

1025. Ἐν μὲν τῇ Ἀφρικῇ κτήσεις αὐτῆς εἶναι αἱ νῆσοι τοῦ **Πρασίνου ἀκρωτηρίου**, χωρὶς τινὲς εἰς τὰ παράλια τῆς **Γουίνεας**, αἱ νῆσοι τοῦ **Πρίγκιπος**, τοῦ **Ἁγίου Θωμᾶ**, ἡ **Ἀγκόλα** καὶ τὸ κράτος τῆς **Α. Ἀφρικῆς** (**Μοζαμβίκη**).

Ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἡ **Γόα**, ἡ **Δαμάο** καὶ ἡ **Δίος** ἐν τῇ Ἰνδικῇ καὶ τὸ **Μακάορ** ἐν τῇ Σινικῇ.

Ἐν δὲ τῇ Ὀκεανίᾳ μέρος τῆς **Τιμόρης**, νήτου τῆς Σούνδης.

Τὸ σύνολον τῶν κτήσεων τῆς Πορτογαλίας ἔχει ἐπιφάνειαν περὶ τὰ 2 ἑκατομ. τετραγ. χιλιομέτρα καὶ 8 ἑκατομ. κατοίκους.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

ΤΜΗΜΑ Β΄.

1026. **Κράτη.**— Ἡ κεντρικὴ Εὐρώπη ἀποτελεῖται ἐκ τῶν ἑξῆς κρατῶν.

1. τῆς Γαλλίας
2. τῆς Ἑλβετίας
3. τοῦ Βελγίου
4. τῆς Ὀλλανδίας
5. τῆς Γερμανίας
6. τῆς Αὐστρουγγαρίας
7. τοῦ δουκάτου τοῦ Λουξεμβούργου,
8. τοῦ Λιχτενστάιν
9. τῆς δημοκρατίας τῆς Ἀνδόρρας καὶ
10. τῆς ἡγεμονίας τοῦ Μονακοῦ.

ΓΑΛΛΙΑ

1027. Ἐκτασίς 536000 τετραγ. χιλιόμετρα.

1028. Πληθυσμὸς 39700000 κάτοικοι.

1029. **Θέσις καὶ ὄχνημα.**— Ἡ Γαλλία κατέχουσα τὴν ΝΔ. γωνίαν τῆς ἡπειρωτικῆς Εὐρώπης καὶ κειμένη μεταξὺ τοῦ Ἀτλαντικοῦ καὶ τῆς Μεσογείου, χωρίζεται ἐκ μὲν τῆς Ἀγγλίας διὰ τῆς θαλάσσης τῆς Μάγχης πρὸς Β. ἐκ δὲ τῆς Ἰβηρικῆς χερσονήσου διὰ τῶν Πυρηναίων. Πρὸς Α. ἔχει τὸ Βέλγιον, τὴν Γερμανίαν, τὴν Ἑλβετίαν καὶ τὴν Ἰταλίαν, ἀπ' ἧς χωρίζεται διὰ τῶν Ἀλπεων. Ἡ χώρα αὕτη ἔχει σχῆμα περίπου ἑξαγωνικόν.

1030. **Ἐδαφος.**— Ἡ Γαλλία εἶναι χώρα λοφώδης καὶ μᾶλλον πεδινή, πρὸς Ν. δὲ μόνον καὶ πρὸς Α. εἶναι ὄρεινή. Τὸ ἔδαφος αὐτῆς εἶναι γενικῶς εὐφορώτατον.

1031. **Κλίμα.**— Τὸ κλίμα τῆς χώρας εἶναι εὐκρατον καὶ

οὐχὶ πανταχοῦ τὸ αὐτό· εἰς μὲν τὰ πρὸς τὸν ὠκεανὸν παράλια εἶναι ὑγρὸν, εἰς δὲ τὰ πρὸς τὴν Μεσόγειον ξηρότερον καὶ γλυκύ· τέλος δὲ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ τὰ ὑψηλὰ αὐτῆς μέρη εἶναι γενικῶς ψυχρὸν.

1032. **Κόλποι, ἀκρωτήρια, νῆσοι.**—Ἡ χώρα αὕτη ἀσθενῶς διαμελιζομένη ὑπὸ τῆς θαλάσσης σχηματίζει ἐν μὲν τῷ Ἀτλαντικῷ πρὸς Δ. τὸν Γασκωνικὸν κόλπον, πρὸς Β. τὸν κόλπον τοῦ Ἀγίου Μάλου καὶ τὸν τοῦ Σηκουάρα, ἐν δὲ τῇ Μεσογείῳ τὸν κόλπον τοῦ Λέοντος. Ἀκρωτήρια δὲ τὸ τῆς Χάγης, τὸ τοῦ Ἀγίου Ματθαίου ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ, τὸ τοῦ Στέμματός καὶ τὸν Κέρβερον ἐν τῇ Μεσογείῳ. Νῆσοι δὲ εἶναι αἱ Νορμανδικαί, αἵτινες πολιτικῶς ἀνήκουσιν εἰς τὴν Ἀγγλίαν καὶ ἡ Κύβρος (Κορσικὴ) ἐν τῇ Μεσογείῳ.

1033. **Χερσόνησοι καὶ λιμένες.**—Ἡ Νορμανδικὴ καὶ ἡ τῆς Βρετανίας. Λιμένες δὲ ἀξιόλογοι φυσικοὶ καὶ τεχνητοὶ εἶναι ὁ εὐρύτατος τῆς Μασσαλίας καὶ τῆς Τουλῶρος ἐν τῇ Μεσογείῳ, ὁ τῆς Βρέτης καὶ τῆς Χάβρης ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ καὶ τῇ θαλάσῃ τῆς Μάγχης.

1034. **Ὄρη.**—Ἡ Γαλλία, ὡς ἀνωτέρω εἶπομεν, εἶναι χώρα κατὰ τὸ πλεῖστον λοφώδης καὶ πεδινή· οὐχ ἦττον ἐκτείνονται ἐπὶ τῆς χώρας συστήματα ὄρεων καὶ ἰδίως πρὸς Ν. καὶ Δ. τὰ ἐξῆς. 1) τὰ Πυρηναῖα, χωρίζοντα αὐτὴν ἀπὸ τῆς Ἰβηρικῆς χερσονήσου (3452 μ. καὶ 3404 μ.). 2) αἱ δυτικαὶ Ἀλπεις, ἐν αἷς τὸ Λευκὸν ὄρος (4810 μ.) καὶ τὸ Σενί (3584 μ.), κάτωθεν τοῦ ὁποίου διέρχεται ἡ σιδηροδρομικὴ σήραγγα, δι' ἧς συνδέεται ἡ Γαλλία μετὰ τῆς Ἰταλίας. 3) ὁ Ἰόρας (1723 μ.). 4) τὰ Βόσγια (1428 μ.) πρὸς Β. 5) τὰ Κεντρικὰ (1886 μ.), ἐν οἷς τὰ ἐσβεσμένα ἠράκισται τῆς Ὠβέρνης. 6) τὰ Ἀρδερα (695 μ.) πρὸς τὰ ΒΔ. ἐκτεινόμενα μεταξὺ Γαλλίας καὶ Βελγίου καὶ 7) αἱ Κηβέρραι (1567 μ.) πρὸς Ν.

1035. **Πεδιᾶδες.**—Αἱ σπουδαιότεραι πεδιάδες τῆς Γαλλίας διαρρέθμεναι ὑπὸ τῶν μεγάλων αὐτῆς ποταμῶν εἶναι πάσαι εὐφορώταται· αἱ ἀξιολογώτεραι δὲ τούτων εἶναι ἡ τῆς Καμ-

πανίας, ἢ Νορμανδική, ἢ τῆς Βουργουνδίας, ἢ τῆς Προβηγκίας, ἢ τοῦ Λείγρος, ἢ τοῦ Γαρούνα καὶ ἢ κοιλάς τοῦ Ροδανού.

1036. **Ποταμοὶ καὶ λίμναι.**—Οἱ ἀξιολογώτεροι ποταμοί, ὧν οἱ πλείστοι πλωτοὶ καὶ συνδεόμενοι πρὸς ἀλλήλους διὰ διωρούχων εἶναι ὁ Ροδανός, πηγάζων ἐκ τοῦ ἀγίου Γοθάρδου ἐκβάλλει εἰς τὴν Μεσόγειον· ὁ Γαρούνας, πηγάζων ἐκ τῶν Πυρηναίων ἐκβάλλει εἰς τὸν Ἀτλαντικόν· ὁ Σηκουάνας, πηγάζων ἐκ τοῦ ὄροπέδιου τῆς Λιγγονίας ἐκβάλλει εἰς τὴν Μάγχην. Λίμναι δὲ εἶναι ὀλίγαι, ὧν σπουδαιότερα εἶναι ἡ τῆς Γενεύης, ἥτις ἀνήκει καὶ τῇ Ἑλβετίας.

1037. **Ἱστορία καὶ ἔθνογραφία.**—Οἱ πρῶτοι λαοὶ, οἱ κατοικήσαντες τὴν Γαλλίαν κατὰ τὴν ἱστορικὴν ἐποχὴν ἀναφέρονται οἱ Φιλίππες, οἵτινες ἀπέκνησαν τὰ παρὰ τὴν Μεσόγειον παράλια· οἱ Ἴθηρες ἐκ Ν. προελθόντες, οἵτινες κατέλαβον τὰς παρὰ τὸν Γαρούναν χώρας καὶ οἱ Αἰγούροι, οἵτινες κατέλαβον τὰς παρὰ τὰς Ἀλπεις χώρας. Μετὰ τοὺτους οἱ Κέλται, λαὸς ἐκ τῆς φυλῆς τῶν Ἀρίων, ἐξ Ἀσίας ὀρμηθέντες ἀπετέλεσαν ἀποικίας ἐν τῇ χώρᾳ φυγαδεύσαντες πρὸς Ν. τοὺς πρῶτους αὐτῆς κατοίκους. Μεταξὺ τούτων οἱ Γαλάται κατέλαβον τὴν μεταξὺ τοῦ Γαρούνα καὶ Σηκουάνα χώραν. Οἱ διάφοροι δ' οὗτοι λαοὶ ἀποτελέσαντες κράτη ἀνεξάρτητα, συνεχωνεύθησαν βραδύτερον καὶ ὀνομάσθησαν Γαλάται.

Οἱ Ἕλληνες ἀπέκνησαν ἐπίσης εἰς τὰ παράλια τῆς Μεσογείου ἰδρύσαντες πλείστας ἀποικίας. Τὸν 2ον π. Χ. αἰῶνα οἱ Ρωμαῖοι κατέλυσαν τὴν περὶ τὸν Ροδανὸν χώραν, καταστήσαντες αὐτὴν Ρωμαϊκὴν ἐπαρχίαν ὑπὸ τὸ ὄνομα Προβηγκία· τῷ 50 π. Χ. ὁ Καῖσαρ κατέκτησε τὴν Γαλατίαν προσαρθήσας αὐτὴν τῷ Ρωμαϊκῷ κράτει. Ἡ προσάρτησις αὐτῆ ἔσχεν ὡς ἀποτέλεσμα, τὴν εἰς ἓν ἔθνος σύμπηξιν πάντων τῶν λαῶν τῆς Γαλατίας, οἵτινες τάχιστα υἰοθέτησαν τὴν γλῶσσαν τῶν νικητῶν, τὴν Λατινικὴν, ἐξ ἧς καὶ προῆλθεν ἡ σημερινὴ λαλομένη γαλλικὴ γλῶσσα. Κατὰ τὸν 5ον μ. Χ. αἰῶνα τὸ Ρωμαϊκὸν κράτος διεμελίσθη· βάρβαροι Γερμανοί, ἕτερος κλάδος τῆς φυλῆς τῶν Ἀρίων, Φράγκοι, Βουργουνδοί, Οὐισιγότθοι κλπ.

εισήλασαν εἰς τὴν Γαλιτίαν καὶ κατέκτησαν αὐτήν. Καίτοι δὲ νικηταὶ παρέλαβον τὴν γλῶσσαν τοῦ ἠττηθέντος λαοῦ, ἀνωτέρου τούτων κατὰ τὸν πολιτισμὸν. Οἱ Φράγκοι ἔδωκαν τὸ ὄνομα αὐτῶν εἰς τὴν κατακτηθεῖσαν χώραν καὶ ἔκτοτε ἡ Γαλατία ὠνομάσθη Φραγκία, ἣτις ὑρ' ἡμῶν σήμερον λέγεται *Gallicia*. Ἡ Γαλλία διὰ μέσου τῶν αἰώνων βραδύτερον διεδραμάτισε σπουδαῖον μέρος ἐν τῇ παγκοσμίῳ ἱστορίᾳ καὶ ἔφθασεν εἰς τὸ ἀπόγειον τῆς δόξης αὐτῆς ἐπὶ Λουδοβίκου ΙΔ' καὶ ἰδίως ἐπὶ τοῦ Μεγάλου Ναπολέοντος.

1038. **Διοικητικὴ διαίρεσις.**—Ἡ Γαλλία διοικητικῶς διαιρεῖται εἰς 84 διαμερίσματα (νομούς). Πρὸ τοῦ 1870 εἶχεν 89 διαμερίσματα, ἐξ ὧν τὰ τρία ἀπώλεσε κατὰ τὸν μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῆς Γερμανίας πόλεμον, (Ἄλσατία, ἄνω καὶ κάτω Λωρραίνη).

1039. **Πολίτευμα.**—Τὸ πολίτευμα τῆς χώρας εἶναι δημοκρατικόν. Ὁ πρόεδρος τῆς δημοκρατίας ἐκλέγεται ἀπὸ ἐπιτετίαν καὶ κυβερνᾷ τὴν χώραν μετὰ Βουλῆς καὶ Γερουσίας.

1040. **Δημόδιον χοῦμα.**—Τὰ ἔσοδα τῆς Γαλλίας ἀνέρχονται εἰς 3550 ἑκατομ. φράγκων· τὰ δὲ ἔξοδα εἰς ἴσον ποσόν.

1041. **Στρατὸς καὶ στόλος.**—Ὁ στρατὸς ἐν κειρῷ μὲν εἰρήνης ἀνέρχεται εἰς 531000 ἄνδρας, ἐν κειρῷ δὲ πολέμου εἰς 2500000. Ὁ δὲ στόλος αὐτῆς ἀποτελεῖται ἐκ 520 πλοίων, ὧν τὰ 89 θωρηκτὰ μεγάλα καὶ μικρά.

1042. **Θρησκεία.**—Οἱ πλεῖστοι τῶν κατοίκων εἶναι καθολικοί· τὸ κράτος οὐδεμίαν ἀναγνωρίζει ὡς ἐπίσημον θρησκείαν.

1043. **Παιδεία.**—Ἡ ἐκπαίδευσις ἐν Γαλλίᾳ εἶναι εἰς μέγιστον βαθμὸν ἀνεπτυγμένη.

1044. **Παραγωγικαὶ δυνάμεις.**—Ἡ Γαλλία εἶναι χώρα κατ' ἐξοχὴν γεωργικὴ καὶ πλουσιωτάτη· τὰ 2/3 περίπου τοῦ πληθυσμοῦ αὐτῆς ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν. Τὰ κυριώτατα αὐτῆς φυσικὰ προϊόντα εἶναι δημητριακοὶ καρποί, τεύτλα, οἶνος, λίνον, κάνναβις, γεώμηλα κλπ. Πολλὰ ποίμνια, ἵπποι, βόες, χοῖροι καὶ πολλὰ κτηνοτροφικὰ προϊόντα. Ὀρυκτὰ προϊόντα ἔχει λιθάνθρακας σίδηρον, ψευδάργυρον, χαλκόν, μέλυθρον κλπ.

Ἡ βιομηχανία αὐτῆς εἶναι πικμεγίστη καὶ λίαν ἀνεπτυγμένη καὶ τὰ ἐξ αὐτῆς ποικίλα προϊόντα εἶναι διανεδομένα καθ' ἕλον τὸν κόσμον.

Τὸ ἐμπόριον εἰσαγωγικὸν καὶ ἐξαγωγικὸν ἀνέρχεται εἰς 8000 ἑκατομμύρια φράγκων.

Ἡ συγκοινωνία. Τὸ πολὺπλοον σιδηροδρομικὸν δίκτυον, ἐξαπλούμενον καθ' ἕλην τὴν Γαλλίαν, οἱ πλωτοὶ αὐτῆς ποταμοὶ, αἱ πολυπληθεῖς μεταξὺ αὐτῶν διώρυχες καὶ αἱ ἀνά τὰ πελάγια ἐν τε τῷ Ἀτλαντικῷ καὶ τῇ Μεσογείῳ πυκνότητι ἀποπλοῖκαὶ γραμμῶν καθιστῶσι τὴν συγκοινωνίαν εὐκολωτάτην. Αἱ σιδηρῆ γραμμῶν ἔχουσι μῆκος 42000 χιλιομέτρων.

Πόλεις

1045. Ἐν τῇ Β. Γαλλίᾳ. Οἱ Παρίσιοι (2660000 κ.) πρωτεύουσα τοῦ κράτους, ἡ τρίτη πόλις τοῦ κόσμου κατὰ τὸν πληθυσμὸν. Ὁ ποταμὸς Σηκουάνης χωρίζει τὴν εἰς δύο ἀνίσσα μέρη, σχηματίζων ἐν τῷ μέσῳ τρεῖς μικρὰς νησίδας. Ἡ τοποθεσία τῆς πόλεως, ἡ μεγαλοπρέπεια τῶν ἐν αὐτῇ ἀφθονούντων μνημείων, αἱ περικαλλεῖς αὐτῆς οἰκοδομίαι, τὰ ἀνάκτορα, οἱ περίπατοι καὶ αἱ θρυμμάσκει αὐτῆς δενδροστοιχίαι καθιστῶσιν αὐτὴν τὴν ὀρασιωτάτην πόλιν τοῦ κόσμου καὶ τὸ δραστηριώτερον κέντρον τῆς βιομηχανίας, τοῦ ἐμπορίου, τῶν γραμμῶν, τῶν ἐπιστημῶν, τῶν κελῶν τεχνῶν κλπ. Οἱ Παρίσιοι εἶναι ἔδρα τῆς Κυβερνήσεως τῆς χώρας, τῶν μεγάλων ἐδικῶν σχολῶν καὶ τῶν πλουσιωτάτων βιβλιοθηκῶν καὶ μουσείων αὐτῆς. Οἱ Παρίσιοι περιβάλλονται ὑπὸ συνεχοῦς διαζώματος καὶ διπλῆς σειρᾶς τειχῶν, τῶν ὁποίων τὸ ἐσωτερικὸν τεῖχος ἔχει περίμετρον 120 χιλιομέτρων.

Περὶ τοὺς Παρισίους καὶ οὐ μακρὰν αὐτῶν κεῖνται πολλαὶ πόλεις καὶ μεγαλοπρεπῆ πρόαστεια, ὧν ἀξιολογώτεραι εἶναι αἱ Βερσαλλίαι (54100 κ.), παλαιὰ καθέδρα τῶν Βασιλέων τῆς Γαλλίας, ἔχουσα μεγαλοπρεπῆ ἀνάκτορον τοῦ Λουδοβίκου ΙΔ' καὶ

στρατιωτικὴν σχολὴν, ὁ Ἅγιος Διονύσιος (59900 κ.), ἐνθα οἱ τῆροι τῶν Βασιλέων, ἡ Βουλῶν (44100 κ.), ὁ Ἅγιος Γερμανός, τὸ Νι.λ.λ. (36400 κ.), τὸ Κ.λ.σὺ (38500 κ.), ἡ Ἀκίερη (30600 κ.) καὶ πολλαὶ ἄλλαι μικρότεραι, ἔχουσαι σημεντικὴν βιομηχανίαν.

Ἔτεραι πόλεις εἰναι τῆ *Α.λ.λ.η* (215400 κ.), πόλις ὀχυρά, ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανικὴ, κέντρον ἐμπορίου βάμβακος, λινῶν ὕψασμάτων, ζακχάρως, ζύθου, μετάλλων καὶ μηχανῶν. *Ρουμπαι* (126600 κ.) πόλις, ἐν ἣ ἀκμάζει ἡ βιομηχανία τῶν τσοχῶν. *Δουγκέρκη* (40300 κ.), λιμὴν πολεμικὸς καὶ ἐμπορικὸς. Τὸ *Καλαί* (59800 κ.) παρὰ τὸν ὀμόνωμον πορθμόν, κέντρον ἐμπορικόν, ἀπέχον 28 χιλιομέτρα τῆς ἀπέναντι Ἀγγλικῆς ἀκτῆς Δόβερ, ὅπῃθεν γίνεται ὁ εἰς Ἀγγλίαν πλοῦς τῶν ἐπιβατῶν. Ἡ *Βουλῶν* (49000 κ.) λιμὴν ἐμπορικὸς. *Διέππη* (22400 κ.), λιμὴν ἐμπορικὸς καὶ ἀλιευτικὸς. *Χάβρη* (129000 κ.), ὁ δευτερος ἐμπορικὸς λιμὴν τῆς Γαλλίας παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Σηκουάνα, κέντρον ἐμπορίου βάμβακος, σακχάρου καὶ σίτου. *Καέρη* (44500 κ.), λιμὴν ἐπὶ θαλασσίας διώρυχος, ἔχει πανεπιστήμιον. *Χερβοῦργον* (42900 κ.), μέγας πολεμικὸς λιμὴν, προφυλασσόμενος ὑπὸ κολοσσιαίου κυματοθράστου, μήκου 4000 μέτρων. *Βρέστη* (81900 κ.), μέγας πολεμικὸς λιμὴν καὶ ναυτικὸν πολεμικὸν κέντρον· ἔχει ἀξιολογώτατον λιμέναν, ναυτικὴν σχολὴν καὶ ναύσταθμον. *Δοριάρη* (44000 κ.) λιμὴν πολεμικὸς. Ἅγιος *Ναζαῖρος* (34600 κ.), λιμὴν παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Λείγηρος, ἔχει ἀξιολογώτατα ναυπηγεῖα. *Ρένναι* (74000 κ.), ἐμπορικὸν κέντρον γεωργικῶν προϊόντων καὶ γεωργικῆς βιομηχανίας. Ἀγγέρη (83000 κ.), ἐπὶ τῆς συμβολῆς τριῶν παραποτάμων τοῦ Λείγηρος. *Νάρτη* (128300 κ.), ἐπὶ τῷ Λείγηρι, μέγας ἐμπορικὸς λιμὴν· ἔχει ἀξιολογώτατα σακχαροποιεῖα. Ὀρδάρη (67500 κ. πλκλιχ Ἀὐρηλία), πόλις ὠραιοτάτη, ἐπὶ τῷ Λείγηρι, παράγουσα οἶνον· εἰς τὴν πόλιν ταύτην ὑπάρχει ἀνδριάς τῆς Αὐρηλιανῆς παρθένου Ἰωάννας Δ' Ἄρκ, ἥτις ἤλευθέρωσε τὴν πόλιν ἀπὸ τῶν Ἀγγλων (1429). *Μάρση* (62900 κ.), ἔχει ἐργοστάσια λινῶν ὕψασμάτων. *Τοὺρ* (64400 κ.) ἔχουσα περίφημον κathedρικὸν ναόν, ἐργοστάσια μεταξίνων ὕψασμάτων· εἶναι κέντρον γεωργικῶν προϊόντων. *Ρῆμαι* (107000 κ.)

πόλις βιομηχανική μαλλίνων ύφασμάτων καὶ καμπανίτου οἴνου. *Narou* (102400κ.), ἔχουσα ἐξάιρετα νέα μνημεῖα, δασονομικὴν σχολὴν καὶ βιομηχανικὰ κεντημάτων. *Aizor* (70400κ.), πόλις ὄχυρά, κέντρον παραγωγῆς Βουργουνδίου οἴνου. *Βεζανσὼν* (55200κ.), ὄχυρά πόλις, ἐν αὐτῇ ἀκμάζει ἡ ὥρολογιοποιία.

Ἐν τῇ μέσῃ καὶ νοτίῳ Γαλλίᾳ. *Μ. Λυὼν* (453000κ.) ἡ τρίτη πόλις τῆς Γαλλίας, ὄχυρά παρὰ τὴν συμβολὴν τοῦ Ροδανοῦ καὶ τοῦ Σαόνου, μέγα βιομηχανικὸν κέντρον μεταξίνων ύφασμάτων, χημικῶν καὶ μεταλλουργικῶν προϊόντων. Ἅγιος *Στέφανος* (146600κ.), μέγα βιομηχανικὸν καὶ μεταλλουργικὸν κέντρον, ἐνθα ἐργαστάσια ὕπλων καὶ μεταξίνων ταινιῶν ἐξάγει καὶ λιθάνθρακας. *Γρενὸβ.λη* (68000κ.), πόλις ὄχυρά, ἔχουσα ἐργαστάσια χειροκτιῶν καὶ ἡδυπότων. *Κ.λερμόντιορ* (52000κ.), πόλις γεωργικῆ. *Λιμόζη* (83500κ.), πόλις βιομήχανος, παράγουσα φαγεντιανὰ ἀγγεῖα. *Ροχφόρτη* (35500κ.), πολεμικὸς λιμὴν. *Ροχέ.λη* (31300κ.), λιμὴν ὄχυρός μετὰ ναυστάθμους. *Βορδὼ* (257400κ.), πόλις ὠραιστάτη ἐπὶ τῷ Γαρούνα, παράγει ἐξαιρετοὺς ὀνομαστοὺς οἴνους· κέντρον γεωργικόν· ἔχει ναυπηγεῖα. *Τολῶσα* (147700κ.), ἐπὶ τῷ Γαρούνα, ἔχει ὠραία ἀρχαῖα μνημεῖα. *Νιγη* (80300κ.), ἔχει ἀρχαῖα Ρωμαϊκὰ μνημεῖα, ἐργαστάσια ταπήτων καὶ οἴνων. *Μομπελιλιέ* (76300κ.), πόλις ἔχουσα διάσημον ἱατρικὴν σχολὴν καὶ ἐργαστάσια οἴνων καὶ οἰνοπνευμάτων. *Μασσαλία* (494700κ.), εἰς τὸν κόλπον τοῦ Λέοντος, ἀποικία τῶν Φωκαέων, ἡ δευτέρα πόλις τῆς Γαλλίας καὶ πρῶτος ἐμπορικὸς λιμὴν τῆς Μεσογείου· μέγα ἐμπορικὸν κέντρον δημητριακῶν καρπῶν, ἐρίων, ἀποικιακῶν προϊόντων, δερμάτων κλπ. πόλις βιομηχανικωτάτη, ἔχουσα ἐλαιουργεῖα, σαπωνοποιεῖα, σακχαροποιεῖα, μηχανουργεῖα κλπ. *Του.λων* (101100κ.) πόλις ὄχυρά, μέγας πολεμικὸς λιμὴν ἐν τῇ Μεσογείῳ. *Νίκαια* (125000κ.), ὀνομαστὴ διὰ τὸ γλυκύτατον αὐτῆς κατὰ τὸν χειμῶνα κλίμα.

1046. **Νῆσοι.**—Ἐν τῇ νήσῳ Κύρῳ (Κορσικῇ), ἔχουσα 290000κ. πρωτεύουσα εἶναι τὸ *Μίακιον* (20500κ.), πατρίς τοῦ Μεγάλου Ναπολέοντος καὶ ἡ *Βαστία* λιμὴν ἐμπορικὸς.

Ἐποικίαι καὶ κτήσεις.

1047. Αἱ ἐποικίαι καὶ αἱ κτήσεις τῆς Γαλλίας ἐν Ἀφρικῇ, Ἀσίᾳ, Ἀμερικῇ καὶ Ὠκεανίᾳ ἔχουσιν ἕκτασιν περὶ τὰ 7500000 τετραγωνικά χιλιόμετρα καὶ πληθυσμὸν 50 ἑκατομ. κατοίκων. Ἐκάστην τῶν ἐποικιῶν καὶ τῶν κτήσεων θὰ περιγράψωμεν ἕκτενῶς ἐν τῇ ἰδίᾳ Ἡπείρῳ.

† ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΑΝΔΟΡΡΑΣ

1048. Ἡ μικρὰ αὕτη δημοκρατία, ἔχουσα περὶ τὰς 6000 κατοίκων καὶ ἀποτελουμένη ἐκ πολλῶν μικρῶν χωρίων, κειμένη ἐπὶ τῶν Πυρηναίων, διατελεῖ ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Γαλλίας.

† ΗΓΕΜΟΝΙΑ ΤΟΥ ΜΟΝΑΚΟΥ

1049. Πρὸς Α. τῆς Νικαίας κεῖται ἡ μικρὰ ἡγεμονία τοῦ Μονακοῦ, περὶ τὰ Ἰταλικά σύνορα, ἔχουσα 15000κ. Ἔχει ὁμόνομον πρωτεύουσιν ὀνομαστήν διὰ τὸ γλυκύτατον αὐτῆς κλίμα.

ΕΛΒΕΤΙΑ

1050. Ἐκτασίς 41340 τετραγ. χιλιόμετρα.

1051. Πληθυσμὸς 3312000 κάτοικοι.

1052. Κλίμα.—Λίαν μεταβλητόν. Ψυχρότατον εἰς τὰ ὄρεινά αὐτῆς μέρη, ὀρεῖν ἐπὶ τῶν ὑψηλῶν αὐτῆς ὄροπέδιων καὶ γλυκύτατον εἰς τὰς κοιλάδας, τὰς καλῶς περικλειομένας πανταχόθεν πρὸς Ν.

1053. Ὄρη.—Αἱ Γρανιτικαὶ Ἄλπει, ὑποδιαιρούμεναι εἰς τὰς Πεννίνας (κορυφὴ Ρόσα 4638 μ.), τὰς Λεπορτιανὰς (κο-

ρυφή Ἀδούλα 3400 μ.) καὶ τὰς Ρετικὰς Ἀλπεις (κορυφή Μπερνίνα 4000 μ.). Αἱ Ἀσβεστολιθικαὶ Ἀλπεις (ὕψηλότεραι κορυφαὶ Ἰούγκ-Φράου 4200 μ. Τέντη 3600 μ.). Αἱ Ἀλπεις τοῦ Φριβούργου (2500 μ.) καὶ τὰ ὄρη τοῦ Ἰόρα (1700 μ.).

1054. Ὄροπέδια.—Τὸ τῆς Γερεύης, τῆς Νεουσατέλης, τοῦ Ρήνου καὶ τῆς Κωνσταντίας.

1055. Ποταμοὶ καὶ λίμναι.—Τὰ ὑψηλὰ τῶν Ἀλπειῶν ὄροπέδια καὶ τὰς ὑψηλὰς κοιλάδας καλύπτουσιν ὄγκωδέστατοι παγετῶνες, ἐξ ὧν ἔχουσι τὰς πηγὰς αὐτῶν οἱ ποταμοὶ Ροδανός, καὶ Ρήνος μετὰ τῶν παραποτάμων αὐτοῦ Ἀαρ καὶ Θούρου, ὁ Τεσίρος καὶ Τίκιρος παραπόταμοι τοῦ Πάδου.

Λίμναι ἄξιαι λόγου εἶναι ἡ τῆς Γερεύης, τῆς Κωνσταντίας, τῆς Βρεγέροης, τῆς Νεουσατέλης, τῆς Ζυρίχης καὶ τῆς Λουκέρνης.

1056. Ἐθνογραφία.—Διάφοροι φυλὰὶ εἶναι συνηθροισμέναι ἐν τῇ ὑπερχλιπεῖα ταύτῃ χώρῃ. Τὰ 2)3 τῶν κατοίκων ὁμιλοῦσι τὴν γερμανικὴν, τὸ 1)4 τὴν Γαλλικὴν καὶ οἱ ὑπόλοιποι τὴν ἰταλικὴν.

1057. Διοικητικὴ διαίρεσις.—Ἡ Ἑλβετία διαιρεῖται εἰς 22 αὐτόνομα καντόνια, τὰ ὅποια ἀποτελοῦνται ἐξ 25 μικρῶν δημοκρατιῶν.

1058. Πολίτευμα.—Ὁμοσπονδιακὸν δημοκρατικόν.

1059. Δημόσιον χρῆμα.—166 ἑκατομ. φράγκων.

1060. Στρατός.—Ἐν πολέμῳ ἀνέρχεται εἰς 475000 ἀνδρας.

1061. Θεοσκεία.—Τὰ 6)10 τῶν κατοίκων εἶναι διαμαρτυρόμενοι, οἱ δὲ λοιποὶ καθολικοί.

1062. Παιδεία.—Ἡ παιδεία εἶναι εἰς ὕπατον βαθμὸν ἀνεπτυγμένη.

1063. Παραγωγικαὶ δυνάμεις.—Ἡ γεωργία ἐν τῇ χώρῃ, ἕνεκα τοῦ λίαν ὀρεινοῦ τοῦ ἐδάφους, δὲν εἶναι ἀνεπτυγμένη, ἡ κτηνοτροφία ὅμως εἶναι ἀκμαιοτάτη. Καίτοι ἡ Ἑλβετία στερεῖται μεταλλευτικῶν ἐφοδίων ἔχει ὅμως θαυμασίως ἀνε-

πτυγμένην τὴν βιομηχανίαν αὐτῆς (ὠρολογοποιίαν, κατασκευὴν μηχανῶν, μεταξουργίαν κλπ.).

Τὸ εἰσαγωγικὸν καὶ ἐξαγωγικὸν ἐμπόριον ἀνέρχεται εἰς 2500 ἑκατομ. φράγκων.

Ἡ συγκοινωνία εἶναι ἀρκούντως ἀνεπτυγμένη· τὸ σιδηροδρομικὸν αὐτῆς δίκτυον ἔχει μῆκος 3880 χιλιομέτρων.

Πόλεις.

1064. Ἡ Βέρνη (64000 κ.), ἔδρα τῆς ὀμοσπονδιακῆς κυβερνήσεως, πόλις βιομήχανος, ἔχουσα πανεπιστήμιον. Ζυρίχη (166000 κ. μετὰ τῶν προαστείων), ἐπὶ τῇ ὁμώνυμῃ λίμνῃ, πόλις βιομήχανος, ἔχουσα πανεπιστήμιον καὶ ὀνομαστὴν πολυτεχνικὴν σχολήν. Γενεύη (104000 κ.), ἐπὶ τῇ ὁμώνυμῃ λίμνῃ, πόλις βιομήχανος (ὠρολογοποιία καὶ μεταξουργία). Βασιλεία (110000 κ.), ἐπὶ τῷ Ρήνω, ἡ ἐμπορικωτέρα πόλις τῆς Ἑλβετίας. Λωζάνη (47000 κ.), παρὰ τὴν Β. ὄχθην τῆς Γενεύης, ἔχει πανεπιστήμιον. Νευσατέλη, ἐπὶ τῇ ὁμώνυμῃ λίμνῃ καὶ Ανκέρην (30000 κ.), παρὰ τὴν ὁμώνυμον λίμνην ἐπὶ μαγευτικωτάτης τοποθεσίας.

Τὴν Ἑλβετίαν ἐπισκέπτονται κατ' ἔτος χιλιάδες περιηγητῶν, οὓς ἐλκύουσιν αἱ φυσικαὶ τῆς χώρας καλλοναὶ καὶ αἱ μαγευτικαὶ αὐτῆς τοποθεσίαι.

ΗΓΕΜΟΝΙΑ ΤΟΥ ΛΙΧΤΕΝΣΤΑΪΝ

1065. Ἡ ἡγεμονία τοῦ Λιχτενστάιν, κειμένη μετὰ τῆς Ἑλβετίας, τῆς Αὐστρίας καὶ πρὸς Ν. τῆς λίμνης Κωνσταντίας, ἔχει πληθυσμὸν 10000 κατοίκων καὶ πόλιν ἀξιόλογον τὴν Βαδούζην πρωτεύουσάν τῆς ἡγεμονίας.

ΒΕΛΓΙΟΝ

1066. Ἐκτετακτικὸς 29500 τετραγ. χιλιομέτρων.

1067. Πληθυσμὸς 6744000 κάτοικοι.

1068. **Κλίμα.**—Τὸ κλίμα τοῦ Βελγίου εἶναι γλυκὺ καὶ ὑγρὸν εἰς τὰ παράλια καὶ ὀμιχλώδες καὶ δριμύτὸν τὸν χειμῶνα εἰς τὰ μεσόγεια.

1069. **Ὄρη.**—Τὸ Βέλγιον εἶναι χώρα λοφώδης ὅρη ἔχει μόνον τὰ *Αρδεγα*, τὰ ὅποια χωρίζουσιν αὐτὸ ἀπὸ τῆς Γαλλίας, σχηματίζοντα τὸ ὀμώνυμον ὄροπέδιον ὕψους 570 μέτρων.

1070. **Πεδιὰδες.**—Ἡ τῶν *Βρυξελλῶν*, βαθύπεδον εὐφορὸν, 15 μέτρα ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θηλάσσης.

1071. **Ποταμοί.**—Ὁ *Μώσας* ἢ *Μεύσης*, παρὰ πτόταμος τοῦ Ρήνου καὶ ὁ *Σκάλδης*, ὅστις πηγάζει ἐκ τῆς Γαλλίας, διαρρέει ὁλόκληρον τὴν χώραν, εἰσέρχεται εἰς τὴν Ὀλλανδίαν καὶ χύνεται εἰς τὴν Γερμανικὴν θάλασσαν.

1072. **Ἔθνογραφία.**—Ὁ πληθυσμὸς τῆς χώρας ἀποτελεῖται ἐκ δύο φύλων, τῶν *Φλαμανδῶν*, καταγωγῆς Γερμανικῆς, ὀμιλούντων τὴν Φλαμανδικὴν διάλεκτον καὶ κατοικούντων πρὸς Β. καὶ τῶν *Βάλων* πρὸς Ν. καταγωγῆς Γαλλικῆς, ὀμιλούντων τὴν Γαλλικὴν. Τὸ Βέλγιον ἀπεσπάσθη τῆς Ὀλλανδίας, μεθ' ἧς ἄλλοτε ἦτο ἠνωμένον, τῷ 1830, καὶ ἀπετέλεσεν ἕκτοτε βασιλεῖον ἀνεξάρτητον. Κατέχει τὴν πρώτην θέσιν ὑπὸ ἔποψιν πυκνότητος πληθυσμοῦ μεταξὺ τῶν ἄλλων κρατῶν τῆς Εὐρώπης.

1073. **Πολίτευμα καὶ διοικητικὴ διαίρεσις.**—Τὸ πολίτευμα εἶναι Μοναρχία συνταγματικὴ μετὰ δύο Βουλῶν. Ἡ δὲ χώρα διαίρεται εἰς ἑννέχ νομοῦς.

1074. **Δημόσιον χοῦμα.**—Τὰ ἔσοδα τοῦ κράτους ἀνέρχονται εἰς 450 ἑκατομ. φράγκων.

1075. **Στρατός.**—Ὁ στρατός ἐν εἰρήνῃ ἀνέρχεται εἰς 55000 ἄνδρας, ἐν πολέμῳ δὲ εἰς 300000.

1076. **Θρησκεία.**—Ἡ καθολικὴ

1077. **Παιδεία.**—Ἡ ἐν τῇ χώρῳ ἐκπαιδευσις εἶναι λίαν ἀνεπτυγμένη.

1078. **Παραγωγικαὶ δυνάμεις.**—Ἡ γεωργία ἐν τῇ χώρῳ εἶναι τελειοτάτη· προϊόντα δὲ αὐτῆς εἶναι δημητριακοὶ κερποί, τεύτλα, γεώμηλα, κερποὶ διάφοροι κλπ. Ἐπίσης καὶ ἡ κτηνοτροφία εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη.

Ἡ βιομηχανία παμμεγίστην ἔχει ἀνάπτυξιν διότι πλὴν τῆς ὕφαντουργικῆς, ἣτις ἀνέκαθεν μεγάλην ἐν τῇ γῶρᾳ εἶχεν ἀνάπτυξιν, τὰ ὄρυκτὰ τῶν λιθωνθράκων καὶ τοῦ σιδήρου, τὰ ἀφθονοῦντα ἐν τῇ γῶρᾳ, μεγίστην καὶ σημαντικὴν ἀνάπτυξιν παρέσχον εἰς τὴν μεταλλουργίαν· μεταλλοφόρα ὄρυκτὰ πλὴν τῶν ἀνωτέρω εἶναι καὶ τὰ τοῦ χαλκοῦ, ψευδαργύρου καὶ μολύβδου.

Τὸ ἐμπόριον εὐνοούμενον ὑπὸ τοῦ πλουτοφόρου ἐδάφους τῆς γῶρας εἶναι ἀκμαιότατον ἀνερχόμενον τὸ τε εἰσαγωγικὸν καὶ ἐξαγωγικὸν εἰς 4000 ἑκατομ. φράγκων.

Συγκοινωνία. Εἰς οὐδὲν μέρος τοῦ κόσμου τὸ σιδηροδρομικὸν δίκτυον εἶναι τόσῳ πυκνὸν ὅσον ἐν Βελγίῳ· ἔχει σιδηροδρομικὰς γραμμὰς μῆκους 4600 χιλιομέτρων· πλὴν ὅμως τούτου καὶ αἱ ἀφθονοῦσαι ἐν τῇ γῶρᾳ διώρυχες καθιστῶσι τὴν συγκοινωνίαν τελειοτάτην. Καὶ ἡ διὰ θαλάσσης συγκοινωνία εἶναι ἀρκούντως προηγημένη, καίτοι τὸ ἐμπορικὸν αὐτῆς ναυτικὸν ἀριθμεῖ μόνις 60 πλοῖα.

Πόλεις.

1079. **Αἱ Βουξέλλαι** (579000 κ.), πρωτεύουσα τοῦ βασιλείου, πόλις ὠραιοτάτη, βιομηχανοῦσα καὶ ἐμπορικὴ· διασχίζεται ὑπὸ διώρυχος τοῦ Σκάλδιος. Οὐ μακρὰν καὶ πρὸς τὰ ΝΔ. ταύτης κεῖται ἡ μικρὰ κόμη Βατερλώ, περιβόητος διὰ τὴν ἐκεῖ ἦτταν (1815) τοῦ Μεγάλ. Ναπολέοντος. Ἀμβέρσα (282000 κ.), ἐπὶ τοῦ Σκάλδιος, ἡ ἐμπορικωτάτη πόλις τοῦ Βελγίου. Γάνδη (165000 κ.), πόλις βιομηχανοῦσα, ἔχουσα πανεπιστήμιον καὶ λαμπρὸν πολυτεχνεῖον. Λιέγη (Λυτίχη, 171000 κ.), εἰς τὸ κέντρον μεγάλου λεκανοπεδίου, ὅθεν ἐξορύσσονται λιθάνθρακες καὶ ὄρυκτὰ σιδήρου· ἔχει ἐργοστάσια ὄπλων καὶ ὑαλουργεῖα. Ὅστένδη (39000 κ.), λιμὴν ἐμπορικὸς. Ναμούρη (32000 κ.), πρὸς Ν. τῶν Βρυξελλῶν, ἔχει ὄρυχεῖα λιθωνθράκων. Σπᾶ πρὸς Ν. τῆς Λιέγης, ἔχει περίφημα ἱαματικὰ λουτρά.

Ἀποικίαι.

1080. Τὸ Βέλγιον δὲν ἔχει ἀποικίας, ἀλλ' ὁ βασιλεὺς τοῦ Βελγίου, κατὰ σύμβασιν διεθνῆ, εἶναι κυρίαρχος τοῦ μεγάλου καὶ ἀνεξαρτήτου κράτους τοῦ Κόγγου ἐν τῇ κεντρῷ Ἀφρικῇ.

ΟΛΛΑΝΔΙΑ

1081. Ἐκτασις 33000 τετραγ. χιλιόμετρα.

1082. Πληθυσμὸς 5139000 κάτοικοι.

1083. Ἐδαφος.—Τὸ ἔδαφος τῆς χώρας εἶναι χθαμαλὸν καὶ πολλαχοῦ ταπεινότερον τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης. Ἔνεκα τούτου ἀνήγειρον ἐπὶ τῆς παραλίας κολοσιαιὰ προχώματα ὕψους 8 10 μέτρων καὶ πλάτους 60-100 μέτρων παρὰ τὴν βᾶσιν. Κατὰ μεγάλας ὄμβρας τρικυμίας ἡ θάλασσα πολλάκις κατέστρεψε τὰ προχώματα ταῦτα καὶ ἐπλημμύρησε τὴν χώραν μεγίστας ἐπενεγκούσας καταστροφάς. Ἡ διασημοτέρη τῶν καταστροφῶν τούτων ἐγένετο τῷ 1287, ὅτε καὶ ἐσχηματίσθη ὁ κόλπος τῆς Ζουϊδερσέης.

1084. Κλίμα.—Τὸ κλίμα τῆς χώρας, καίτοι ὠκεάνειον, δὲν εἶναι γλυκὺ, ἀλλ' ὑγρὸν καὶ ὀμιχλωδές.

1085. Ἀκρωτήρια καὶ κόλποι.—Τὸ τοῦ *Ἐλδερ* καὶ κόλποι ὁ τῆς Ζουϊδερσέης καὶ ὁ τῆς *Αολάρης*.

1086. Ποταμοὶ καὶ διώρυχες.—Ὁ *Ρήνος*, ὁ *Ῥασσελ*, παραπόταμος τοῦ *Ρήνου*, ὁ *Βαὰλ*, ὁ *Μεύσης* καὶ ὁ *Σκάλδης* διώρυχες δὲ ἀπειράριθμοι ὑπάρχουσιν, ὧν σπουδαιότεραι εἶναι ἡ τῆς Βορείου θαλάσσης καὶ ἡ τοῦ Ἀμστελοδάμου.

1087. Ἱστορία τῆς χώρας.—Οἱ κάτοικοι τῆς Ὀλλανδίας εἶναι Γερμανικῆς καταγωγῆς καὶ μέχρι μὲν τοῦ 18ου αἰῶνος ἀπετέλουν πλουσιωτάτην ναυτικὴν δημοκρατίαν· ἐπὶ τοῦ Μ. Ναπολέοντος ἡ χώρα ἐγένετο Γαλλικὴ ἐπαρχία καὶ μετὰ τὴν πτώσιν αὐτοῦ ἀπετέλεσε βασιλείον ἀνεξάρτητον.

1088. **Πολίτευμα και διοικητικὴ διαίρεσις.**—Συνταγματικὴ Μοναρχία μετὰ δύο Βουλῶν. Δικιρεῖται δὲ πολιτικῶς εἰς 11 ἐπαρχίας.

1089. **Δημόσιον χοῦμα.**—313 ἑκατομ. φράγκων.

1090. **Στρατὸς καὶ στόλος.**—Ὁ στρατὸς ἐν καιρῷ μὲν εἰρήνης ἀνέρχεται εἰς 30000 ἄνδρας, ἐν πολέμῳ δὲ εἰς 190000. Ὁ στόλος ἀποτελεῖται ἐξ 98 πλοίων, ὧν 26 θωρηκτά.

1091. **Θρησκεία.**—Τὰ $\frac{2}{3}$ τοῦ πληθυσμοῦ εἶναι διαμαρτυρόμενοι καὶ τὸ $\frac{1}{3}$ καθολικοί.

1092. **Παιδεία.**—Ἡ ἐκπαίδευσις εἶναι ἀρκετὰ ἀνεπτυγμένη.

1093. **Παραγωγικαὶ δυνάμεις.**—Ἡ κτηνοτροφία εἶναι εἰς ὑπατον βαθμὸν ἀνεπτυγμένη, ἕνεκα τῶν ἀπεράντων ἐν τῇ χώρᾳ βοσκησίων γαιῶν· οἱ κάτοικοι ἐπιδίδονται ἐπίσης εἰς τὴν εἰδικὴν καλλιέργειαν τῶν ἀνθέων, τὴν τυροποιίαν καὶ τὴν ἀλιεῖαν τῆς ἀρίστης. Ἡ βιομηχανία, καίτοι ἐλλείπουσιν αἱ πρῶται ὕλαι, εἶναι ἐν ἀνθηρᾷ καταστάσει. Τὸ ἐμπόριον ἀνέρχεται εἰς 7000 ἑκατομ. φράγκων· ἡ δὲ συγκοινωνία εἶναι λίαν ἀνεπτυγμένη διότι πλὴν τῶν σιδηρῶν γραμμῶν, ὧν τὸ μῆκος ἀνέρχεται εἰς 2800 χιλιόμετρα, ὑπάρχουσιν ἀνκρίθητοι διώρυχες, διευκολύνουσαι ταύτην.

Πόλεις.

Ἡ **Χάγη** (205000 κ.), πρωτεύουσα τῆς χώρας, πόλις ὠραία καὶ πλουσία. Τὸ **Ἀμστελδάμον** (524000 κ.), πόλις ὠραιότατη καὶ ἐμπορικὸς λιμὴν ἐπὶ τοῦ κόλπου τῆς Ζουϊδερσέης· ἡ πόλις διὰ διωρύχων διακίρεται εἰς 90 μικρὰ νησίδια· μία τῶν διωρύχων τούτων συνδέει τὴν πόλιν μὲ τὴν Βόρειον θάλασσαν. Ἡ **Ροτερνδάμη** (320000 κ.), ὁ πρῶτος ἐμπορικὸς λιμὴν ἐπὶ τῷ Μεύση ποταμῷ. Ἡ **Οὐτρέχτη** (104000 κ.). Ἡ **Γρονίγγη** (67000 κ.), πόλις βιομήχανος καὶ ἐμπορικὴ ἔχουσα πανεπιστήμιον. Τὸ **Λούγδουρον** (54000 κ.), πόλις βιομήχανος, ἔχουσα πανεπιστήμιον.

Ἀποικίαι.

1094. Ἡ Ὀλλανδία, χώρα ναυτική, ἐγένετο λίαν ἐνωρίς μεγάλη ἀποικιακὴ δύναμις, ἔφθασε δὲ εἰς τὸ ἀπόγειον τῆς δόξης αὐτῆς κατὰ τὸ πρῶτον ἡμισυ τοῦ 17ου αἰῶνος. Αἱ πλουσιώταται αὐτῆς κτήσεις τῇ παρέχουσι πλούτη σημαντικώτατα. Αἱ ἀποικίαι αὗται εἶναι αἱ Ἀνατολικαὶ Ἰνδίαι, ἀποτελούμεναι ἐκ τῶν νήσων *Σουμάτρας*, *Ίάβας*, *Βορνέου*, δυτικῆς καὶ νοτίου *Κελέβης*, τῶν *Μολούκκων*, τῆς *Δ. Νέας Γουϊνέας* κλπ. αἱ δὲ ἐν τῇ Ἀμερικῇ Δυτικαὶ Ἰνδίαι περιλαμβάνουσι τὴν Ὀλλανδικὴν *Γουϊάνην*, τὴν νῆσον *Κουρασάον* καὶ τινὰς νήσους τῶν μικρῶν Ἀντιλλῶν. Τὸ σύνολον τῶν ἀποικιῶν τούτων ἔχει ἑκτασιν 2 ἑκατομ. τετραγ. χιλιομέτρων καὶ 35 ἑκατομ. κατοίκων.

ΜΕΓΑ ΔΟΥΚΑΤΟΝ ΤΟΥ ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟΥ

1095. Τὸ μέγα δουκάτον τοῦ Λουξεμβούργου ἔχει ἑκτασιν 2587 τετραγ. χιλιομέτρων καὶ πληθυσμὸν 236000 κατοίκων. Ἐχει πολίτευμα συνταγματικὸν μοναρχικὸν κληρονομικόν. Κεῖται πρὸς τὰ ΝΑ. τοῦ Βελγίου καὶ ἔχει πρωτεύουσάν τὴν ὁμώνυμὸν πόλιν, μὲ (20000 κ.).

Ἐπικρατοῦσα θρησκεία εἶναι ἡ καθολικὴ καὶ γλῶσσα ἡ Γερμανικὴ.

ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ

+ 1096. Ἐκτασίς 540640 τετραγ. χιλιομέτρα.

+ 1097. Πληθυσμὸς 55976000 κάτοικοι.

+ 1098. Κλίμα.—Τὸ κλίμα τῆς χώρας εἶναι γενικῶς εὐκρατον καὶ πρὸς ΒΔ. μὲν καὶ Δ. εἶναι ὠκεάνειον, πρὸς Α. δὲ καὶ ΝΑ. ἠπειρωτικόν.

+ 1099 Ἐδαφος.—Ἡ Γερμανία διακρεῖται ὄρεογραφικῶς

εἰς δύο διακεκριμένα τμήματα. 1) τὴν Β. καὶ Α. Γερμανίαν, πλήρη εὐρυτάτων πεδιάδων καὶ 2) τὴν Ν. Γερμανίαν, κεκαλυμμένην ὑπὸ πολυδαιδάλων ὄροπέδιων καὶ μικρῶν ὄρειων ἐκτασεων.

1100. **Κόλποι.**—Ὁ *Γάδης*, ὁ *Δολάρτης* καὶ ὁ *τῆς Βρέμης*, ἐν τῇ Β. Γερμανικῇ θαλάσῃ· ὁ *τῆς Δαρτσίγης*, *τῆς Πομμερανίας* τοῦ *Κιέλου*, *τῆς Λυβέκκης* καὶ *τῆς Ριγένης* εἰς τὴν Βαλτικὴν.

+ 1101. **Λιμένες καὶ διώρυχες.**—Οἱ ἀξιολογώτεροι λιμένες εἶναι ἐν τῇ Β. Γερμανικῇ θαλάσῃ ὁ τοῦ Ἀμβούργου καὶ *τῆς Βρέμης*· ἐν τῇ Βαλτικῇ, ὁ *τῆς Λυβέκκης* καὶ τοῦ *Κιέλου*. Διῶρυξ δὲ ἐνοῦσα τὴν Γερμανικὴν θάλασσαν μετὰ τῆς Βαλτικῆς εἶναι ἡ τοῦ *Κιέλου*.

1102. **Νῆσοι.**—Ἡ *Ἑλγολάρδη* ἐν τῇ Γερμανικῇ θαλάσῃ καὶ ἡ *Ριγένη* ἐν τῇ Βαλτικῇ.

+ 1103. **Ὄρη.**—*Αἱ Βαυαρικαὶ Ἄλπεις* (2900 μ.), ὁ *Μελας Δρυμὸς* (1500 μ.), τὰ *Βόσγια* (1430 μ.), τὰ *Μεταλλευτικὰ ὄρη* (1200 μ.), τὰ *Σουδητῖα ὄρη* (1500 μ.), τὸ *Χάρτσουρ* (1150 μ.), ὁ *Θουριγγίος Δρυμὸς* (980 μ.) καὶ πολλὰ ἄλλα χαμηλότερα.

+ 1104. **Ποταμοί.**—Τὴν Γερμανίαν διαρρέουσι πλεῖστοι ποταμοί, ἐξ ὧν οἱ ἀξιολογώτεροι εἶναι πλωτοί· καὶ ἐν μὲν τῇ Βαλτικῇ θαλάσῃ ἐκβαλλουσιν οἱ ἐξ ἧς ὁ *Οὐϊστούλας*, πηγάζων ἐκ τοῦ *Θουριγγίου* δρυμοῦ καὶ ὁ *Ὁδερος*, πηγάζων ἐκ τῶν ὁμωνύμων ὄρεων. Ἐν δὲ τῇ βορείῳ ἢ Γερμανικῇ ὁ *Ἑλβας*, πηγάζων ἐκ τῶν *Γιγαντίων ὄρεων*· παραπόταμος δὲ αὐτοῦ εἶναι ὁ *Σπρίας*. Ὁ *Ρῆνος*, πηγάζων ἐκ τοῦ ἀγίου *Γοθάρδου*· ὁ *Ἐμμος* καὶ ὁ *Ὀδίσσουργος*, πηγάζων ἐκ τοῦ *Θουριγγίου* δρυμοῦ. Ὁ *Δούναβις*, ὁ μέγιστος πάντων, πηγάζει ἐκ τοῦ *Μέλανος* δρυμοῦ καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸν *Εὐξείνιον* πόντον.

+ 1105. **Λίμναι.**—Ἡ *τῆς Κωνσταντίας*, ἀνήκουσα καὶ εἰς τὴν Ἑλβετίαν καὶ αἱ μικραὶ λίμναι *τῆς Βυαρίας*.

+ 1106. **Ἱστορία τῆς χώρας.**—Οἱ κάτοικοι τῆς Γερμανίας ἀνήκουσιν εἰς τὴν Γερμανικὴν φυλὴν καὶ εἶναι ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Γερμανῶν. Ἐν τῇ Α. Γερμανίᾳ κατοικοῦσιν ὀλί-

γοι Σλαῦοι. Ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ 18ου αἰῶνος μέχρι τῶν ἡμερῶν ἡμῶν τὰ ἀθροίσματα τῶν κρατῶν, τῶν ἀποτελούντων τὴν Γερμανίαν πεντάκις ἠῤῥομειώθησαν καὶ τέλος μετὰ τὸν Γαλλογερμανικὸν πόλεμον τοῦ 1871 ἀπεκατέστη ἡ ἐνότης τῆς Γερμανικῆς αὐτοκρατορίας διὰ τῆς προσαρτήσεως καὶ δύο νέων Γαλλικῶν ἐπαρχιῶν τῆς Ἀλσατίας καὶ τῆς Λορραίνης.

+1107. **Ἑξάκροντα κράτη.**—Ἡ Γερμανία περιλαμβάνει 26 κράτη τὰ ἑξῆς.

+ α'.) **Τέσσαρα βασιλῆα.** Τὴν Πρωσσίαν, τὴν Βαυαρίαν, τὴν Σαξονίαν, καὶ τὴν Βυρτεμβέργην.

+ β'.) **Ἐξ μεγάλα δουκάτα.** Τὴν Βάδην, τὴν Ἑσσην, τὸ Μεκλεμβούργον Σβέριγγ, τὴν Σαξονικὴν Βαϊμάρην, τὸ Μεκλεμβούργον Στρέλιτς καὶ τὸ Ὀλδεμβούργον.

+ γ'.) **Πέντε δουκάτα.** Τὴν Βρουμβίχην, τὴν Σαξονικὴν Μαϊνίγγην, τὸ Σαξονικὸν Ἀλτεμβούργον, τὸ Σαξονικὸν Κοβοῦργον καὶ Γόθα καὶ τὴν Ἀρχάλτην.

+ δ'.) **Ἐπτὰ ἡγεμονίας.** Τὸ Σβαρτσβούργον-Σορτερχάουζερ, τὸ Σβαρτσβούργον-Ρουδολφστάτη, τὴν Βαλδέκην καὶ τὴν Πυρμόντην, τὴν παλκιᾶν Ρεούσην καὶ τὴν νέαν Ρεούσην, τὸ Σαουμβούργον-Αἰππης καὶ τὴν Αἰππην-Δελμόλδην.

+ ε'.) **Τρεῖς ἐλευθέραι πόλεις.** Τὴν Ανβέκκην, παρὰ τὴν Βαλτικὴν, εἰς τὸν ὁμώνυμον κόλπον, τὴν Βρέμην ἐπὶ τῷ Οὐίτσουργει καὶ τὸ Ἀμβούργον, ἐπὶ τῷ Ἑλβᾷ. †

+ ς'.) **Μίαν αὐτοκρατορικὴν χώραν.** Τὴν Ἀλσατίαν καὶ τὴν Λορραίνην.

+ Ἐκαστὸν τῶν κρατῶν τούτων, πλὴν τῶν ἐλευθέρων πόλεων, ἔχει ἴδιον ἡγεμόνα καὶ ἴδιον κυβέρνησιν, ὑπάγονται ὅμως πάντα εἰς τὸν κληρονομικὸν ἡγεμόνα, τὸν βασιλέα τῆς Πρωσσίας, ὅστις φέρει τὸν τίτλον τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας.

+1108. **Πολίτευμα.**—Σήμερον τὸ πολίτευμα τῆς Γερμανίας εἶναι ὁμοσπονδιακὴ συνταγματικὴ Μοναρχία, πράγματι ὅμως ὁ βασιλεὺς τῆς Πρωσσίας καὶ αὐτοκράτωρ τῆς Γερμανίας κέκτηται ἀπόλυτον σχεδὸν δύναμιν. Τὰ δικαιώματα τοῦ κοινοβουλίου εἶναι λίαν περιορισμένα ἀφίνοντα ἐλεύθερον τὸ πε-

δίων εἰς τὸν δεσποτισμὸν τῆς διοικήσεως τῆς Πρωσσίας, οὕτως ὥστε ἡ αὐτονομία τῶν διχοφύρων ὁμοσπόνδων κρατῶν καταντῆ φαινομενικῇ σχεδόν. Διαρκῆς ὅμως ἀνταγωνισμὸς παρατηρεῖται μεταξύ τῶν βορείων καὶ τῶν νοτίων κρατῶν τῆς χώρας ταύτης, ὅστις τείνει νὰ διςπάσῃ τὴν ἰσχυρῶς σήμερον συγκερατομένην ὑπὸ τῆς Πρωσσίας ἐνότητα τῶν Γερμανικῶν κρατῶν.

1109. **Δημόσιον χοῦμα.**—Τὰ ἔσοδα καὶ ἔξοδα τῆς Γερμανικῆς αὐτοκρατορίας ἀνέρχονται εἰς 4100 ἑκατ. φράγκων.

1110. **Στρατός.**—Ὁ στρατός ἐν εἰρήνῃ ἀνέρχεται εἰς 600000 ἄνδρας, ἐν πολέμῳ δὲ εἰς 2500000.

1111. **Στόλος.**—17 πλοῖα, ἐξ ὧν 45 θωρηκτά.

1112. **Θρησκεία.**—Ἐπικρατοῦσα θρησκεία ἐν μὲν τῇ Β. Γερμανίᾳ εἶναι ἡ τῶν διαμαρτυρομένων, ἐν δὲ τῇ Ν. καὶ τῆς Πολωνικαῖς χώραις ἡ καθολικὴ, περιλαμβάουσα τὸ $\frac{1}{3}$ τοῦ πληθυσμοῦ· ὑπάρχουσι πρὸς τούτοις καὶ περὶ τὰς 560000 Ἑβραῖοι.

1113. **Παιδεία.**—Ἡ ἐκπαίδευσις ἐν Γερμανίᾳ εἶναι λίαν διαδεδομένη· ἡ χώρα αὕτη εἶναι μέγα κέντρον πνευματικῆς κινήσεως.

1114. **Παραγωγικαὶ δυνάμεις.**—Ἡ γεωργία εἶναι τελείως ἀνεπτυγμένη, τὰ δὲ κυριώτατα γεωργικὰ προϊόντα εἶναι δημητριακοὶ καρποί, τεύτλα ἄφθονα, ἐξ ὧν ἐξάγεται τὸ σάκχαρον, γεώμηλα κλπ. ἐπίσης παράγει ἡ χώρα καὶ πλεῖστα κτηνοτροφικὰ προϊόντα.

Ἡ βιομηχανία πελωρίας ἐτέλεσε προσόδους κυρίως ἕνεκα τῶν μεγάλων κοιτασμάτων τῶν λιθανθράκων καὶ τῶν πλουσίων μεταλλείων τοῦ σιδήρου, ὧν ἀφθονεῖ ἡ χώρα. Ὑφάσματα, πολυεῖδεις μηχαναὶ, χημικὰ προϊόντα καὶ πάντα ἐν γένει τὰ εἶδη τῆς μεγάλης βιομηχανίας ἀνταγωνίζονται σήμερον πρὸς τὰ Ἀγγλικά καὶ τὰ Γαλλικά.

Τὸ ἐμπόριον εἶναι ἀκμαϊότατον ἀνερχόμενον εἰς 12000 ἑκατομ. φράγκων· γενικῶς ἡ οἰκονομικὴ κατάστασις τῆς αὐτοκρατορίας φαίνεται ἀνθηρά.

Ἡ συγκοινωνία. Τέλειον σιδηροδρομικὸν δίκτυον, κτῆμα τοῦ κράτους, ἔχον μῆκος 51800 χιλιομέτρων καὶ πελυέριθμοι

διώρυγες καθιστῶσι τὴν ἐσωτερικὴν τῆς χώρας συγκοινωνίαν ἀκμαιοτάτην.

+ Τὸ ἐμπορικὸν αὐτῆς ναυτικὸν κατέχει πρωτεύουσαν θέσιν μεταξὺ τῶν λιμπῶν κρατῶν τῆς Εὐρώπης καὶ ὑπηρετεῖ τὰς μεγάλας γραμμὰς τῆς θαλασσίας συγκοινωνίας. +

ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ

ΠΡΩΣΣΙΑ

1115. Ἐκτασίς 348600 τετραγ. χιλίόμετρα.

1116. Πληθυσμὸς 34200000 κάτοικοι.

Πόλεις.

1117. Τὸ Βερολίνον (1885000 κ.), πρωτεύουσα τοῦ βασιλείου καὶ τῆς αὐτοκρατορίας, ἐπὶ τῶν ὄχθων τοῦ Σπρέου, πόλις ὠραία, βιομήχανος καὶ ἐμπορικῆ· ἔχει ὀνομαστὸν πανεπιστήμιον, ἀκαδημίας ἐπιστημῶν καὶ καλῶν τεχνῶν, μουσεῖα, βιβλιοθήκας, μεγαλοπρεπῆ ἀνάκτορα κλπ. Ποτσδάμη (60000 κ.), πόλις στρατιωτικὴ καὶ δευτέρα καθέδρα τοῦ βασιλείου. Μαγδεμβούργον (230000 κ.), πόλις ὄχυρά ἐπὶ τῷ Ἑλβᾷ. Φραγκφούρτη (61000 κ.), πόλις βιομήχανος καὶ ἐμπορικῆ ἐπὶ τῷ Ὀδέρφ. Πόσεν (116000 κ.), πρωτεύουσα τῆς Πρωσικῆς Πολωνίας. Βρεσλανία (423000 κ.), ἐπὶ τῷ Ὀδέρφ ποταμῷ, βιομήχανος πόλις, ἔχουσα πανεπιστήμιον. Στετίνον (210000 κ.), παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ὀδέρου, ἐπίνειον τοῦ Βερολίνου, πόλις ἐμπορικῆ καὶ βιομήχανος. Δάντσικον (140000 κ.), λιμὴν παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Οὐιστούλα. Καυριξβέργη (160000 κ.), πόλις παράλιος ὄχυρά. Χάλη (156000 κ.), ἔχει ἀξιόλογον πανεπιστήμιον καὶ ὄρυχεῖα λιθανθράκων. Φραγκφούρτη ἐπὶ τῷ Μίνῳ (288000 κ.), πόλις ἐμπορικῆ καὶ βιομήχανος. Κολωνία (3 72.000 κ.), πόλις ὄχυρά ἐπὶ τῷ Ρήνῳ. Βόννα (50000 κ.), ἔχει

ονομαστόν πανεπιστήμιον. *Δουσελδέρφη* (212000 κ.), ἐπὶ τῆς Ρήνῃ. *Άννέβεργον* (236000 κ.). *Άλτόνα* (140000 κ.), παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἑλβα. *Κιέλον* (122000 κ.), πολεμικὸς λιμὴν ἰσχυρὸς ἐπὶ τῆς Βαλτικῆς. *Έσση*, πλησίον τοῦ Ρήνου, ἔνθα τὰ ἐργοστάσια τῶν τηλεβόλων τοῦ Κρούπ.

ΒΑΥΑΡΙΑ

1118. Ἔκτασις 75870 τετραγ. χιλιόμετρα.

1119. Πληθυσμὸς 6700000 κάτοικοι.

1120. Τὸ βασιλεῖον τῆς Βαυαρίας ἀποτελεῖται ἐκ τῆς κυρίως Βαυαρίας, διαρρεομένης ὑπὸ τοῦ Δουνάβεως καὶ τῆς παρὰ τὸν Ρήνον Βαυαρίας (τοῦ Παλατινάτου). Ἐκ τῶν κατοίκων τοῦ βασιλείου περὶ τὰ 4 1/2 ἑκατομ. εἶναι καθολικοὶ, οἱ δὲ λοιποὶ διαμαρτυρόμενοι.

Πόλεις

Τὸ **Μόναχον** (500000κ.), πρωτεύουσα παρὰ τὸν Ἰσαρον ποταμὸν, πόλις ὡραιότατη, ἔχουσα πανεπιστήμιον, πολυτεχνικὴν σχολήν, ὡραιότατα μουσεῖα καὶ ἀκαδημίαν τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῶν καλῶν τεχνῶν παράγει ἐξαιρετὸν ζῦθον. *Άυγούστα* (89000κ.), πόλις ἀρχαία, κτισθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ρωμαίου αυτοκράτορος Ἀυγούστου, ἐμπορικὴ καὶ βιομήχανος. *Νυρεμβέργη* (260 000κ.), ἡ βιομηχανικωτάτη καὶ ἐμπορικωτάτη πόλις τῆς Βαυαρίας. *Βαμβέργη* (42000κ.), ἐν αὐτῇ ἀπέθανεν ὁ πρῶτος Βασιλεὺς τῆς Ἑλλάδος Ὁθων. *Βυρτοβοῦργον* (75000κ.), ἔχει δ.άσημον πανεπιστήμιον.

ΣΑΞΟΝΙΑ

1121. Ἔκτασις 14990 τετραγ. χιλιόμετρα.

1122. Πληθυσμὸς 4200000 κάτοικοι.

Πόλεις

1123. Ἡ Δρέσδη (395000κ.), πρωτεύουσα ἐπὶ τῷ Ἑλβὰ πόλις ὠραία, ἔχουσα ἀξιόλογα μουσεῖα. Κέμνιτς (206000 κ.) ἡ βιομηχανικωτάτη πόλις τῆς Σαξονίας, ἔχουσα διάστημα βαμβακουργεῖα. Λειψία (455000κ.), πόλις ἐμπορικὴ καὶ βιομήχανος, ἔχουσα ὀνομαστὸν πανεπιστήμιον καὶ τὸ πρῶτον βιβλιοεμπορικὸν κέντρον τῆς Γερμανίας. Φρεϊβέργη (30000κ.), παρὰ τὰ Μεταλλευτικὰ ὄρη, ἔχουσα μεταλλεῖα μολύβδου, ἀργύρου καὶ χαλκοῦ καὶ ἀξιόλογον μεταλλευτικὴν Ἀκαδημίαν. Σβιάκον (55000κ.), ἔχει πλοσυσιώτατα ὄρυχεῖα λιθκνθράκων καὶ σιδήρου.

ΒΥΡΤΕΜΒΕΡΓΗ

1124. Ἐκτασις 19510 τετραγ. χιλιάμετρα.

1125. Πληθυσμὸς 2165000 κάτοικοι.

Πόλεις

1126. Ἡ Στουτγάρδη (176000κ.), πρωτεύουσα, ἔχουσα ἀκμαίαν βιομηχανίαν, ἀξιόλογον πολυτεχνεῖον καὶ τὸ δεύτερον βιβλιοεμπορικὸν κέντρον. Οὐλμη (42000κ.), παρὰ τὸν Δούναβιν. Τυβλγην (15000κ.), πόλις μικρὰ ἔχουσα πανεπιστήμιον.

ΜΕΓΑΛΑ ΔΟΥΚΑΤΑ

1127. Τὰ μεγάλα δουκάτα εἶναι ἕξ καὶ κυβερνῶνται ὑπὸ συνταγματικῶν ἡγεμόνων, καλουμένων μεγάλων δουκῶν.

ΒΑΔΗ

1128. Ἐκτασις 15080 τετραγ. χιλιάμετρα.

1129. Πληθυσμὸς 1860000 κάτοικοι.

1130. **Πόλεις.** Ἡ *Καρλσρούη* (96500κ.), παρὰ τὸν Ρήνον. *Βάδερ-Βάδερ* (16000κ.), μέτω καταφύτου κοιλάδος τοῦ Μέλανος δρυμοῦ· πόλις ὀνομαστή διὰ τὰ λαματικά αὐτῆς ὕδατα. *Φρεϊβούργη* (60000 κ.), ἔχουσα πανεπιστήμιον. *Μαγλάρμ* (140000 κ.), πόλις ἐμπορική. *Εἰδελβέργη* (40000κ.), ἔχουσα ἀρχαῖον πανεπιστήμιον.

ΕΣΣΗ

1131. Ἐκτασίς 7680 τετραγ. χιλιόμετρα.

1132. Πληθυσμὸς 1120000 κάτοικοι.

1133. **Πόλεις.** Ἡ *Δαρμστάτη* (71500κ.), πόλις βιομηχανοῦ καὶ ἐμπορική· ἔχουσα μουσεῖα καὶ ἀξιόλογον πολυτεχνεῖον. *Μαγουνδίακον* (83000κ.), πατρὶς τοῦ ἐπινοήσαντος τὴν τυπογραφίαν Γουτεμβέργου. *Όφφενμπαχ* (50000κ.) καὶ *Βορματία* (Βόρμς, 40000 κ.), πόλις ὀνομαστή διὰ τὰς ἐν αὐτῇ γενομένας πολιτικὰς καὶ θρησκευτικὰς διατάξας.

ΜΕΚΛΕΜΒΟΥΡΓΟΝ ΣΒΕΡΙΓΓ.—ΜΕΚΛΕΜΒΟΥΡΓΟΝ ΣΤΡΕΛΙΤΣ.

1134. Ἐκτασίς 15055 τετραγ. χιλιόμετρα.

1135. Πληθυσμὸς 710000 κάτοικοι.

1136. **Πόλεις.** Τὸ πρῶτον ἔχει πρωτεύουσαν τὸ *Σβέριγγ* (39000κ.). Τὸ δεύτερον τὸ νέον *Στρέλιτς* (11000κ.).

ΣΑΞΟΝΙΚΗ ΒΑΪΜΑΡΗ

1137. Ἐκτασίς 3615 τετραγ. χιλιόμετρα.

1138. Πληθυσμὸς 360000 κάτοικοι.

1139. **Πόλεις.** Ἡ *Βαυμάρη* (28000κ.)· ἡ *Ύενη* (20000κ.) ὀνομαστή διὰ τὸ πανεπιστήμιον αὐτῆς καὶ διὰ τὴν κατὰ τὸ 1806 ἦταν τῶν Πρώσων ὑπὸ τοῦ Μ. Ναπολέοντος. *Εἰξενάχη* (32000κ.), ἡ πρώτη πόλις τῆς ἡγεμονίας.

ΟΛΔΕΜΒΟΥΡΓΟΝ

1140. Ἐκτασίς 6425 τετραγ. χιλιομέτρα.
1141. Πληθυσμὸς 390000 κάτοικοι.
1142. Πόλις πρωτεύουσα εἶναι ἡ ὁμώνυμος, ἔχουσα (22 000κ.).
1143. Τὸ δουκάτον τοῦτο ἀποτελεῖται ἐκ τριῶν τμημάτων, οἱ κάτοικοι τῶν ὁποίων ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν κτηνοτροφίαν. Τὸ Ὀλδεμβούργον εἶναι πατρὶς τῆς πρώτης βασιλίσσης τῆς Ἑλλάδος Ἀμαλίας.

ΔΟΥΚΑΤΑ

1144. Τὰ δουκάτα εἶναι πέντε διοικούμενα πάντῃ συνταγματικῶς ὑπὸ ἡγεμόνων καλουμένων δουκῶν.
1. Βρουνοβίχη. Ἐκτασίς 3675 τ. χ. πληθυσμὸς (460000κ.). Πρωτεύουσα ἡ ὁμώνυμος πόλις (125000 κ.).
 2. Σαξονικὴ Μαϊνίγγη. Ἐκτασίς 2468 τ. χ. πληθυσμὸς τῶν (245000 κ.). Πρωτεύουσα Μαϊνίγγη (14000 κ.), βιομήχανος πόλις.
 3. Σαξονικὸν Ἀλτεμβούργον. Ἐκτασίς 1324 τ. χ. πληθυσμὸς (195000κ.), πρωτεύουσα Ἀλτεμβούργον (37000κ.).
 4. Σαξονικὸν Κοβοῦργον-Γόθα. Ἐκτασίς 1975 τ. χ. πληθυσμὸς (230000κ.). Πρωτεύουσα Γόθα (34000κ.).
 5. Ἀρχάλτη. Ἐκτασίς 2295 τ. χ. πληθυσμὸς (315000κ.). Πρωτεύουσα Δεσσαύον (50000κ.).

ΗΓΕΜΟΝΙΑΙ

1145. Αἱ ἡγεμονίαι εἶναι ἑπτὰ καὶ κυβερνῶνται ὑπὸ συνταγματικῶν ἡγεμόνων.
1146. Ἐκτασίς. — Ὅλοι ὁμοῦ ἔχουσιν ἑκτασίαν 5620.
1147. Πληθυσμὸς 580000 κάτοικοι.
1. Σβαρτοβούργον Σορδερχάουζεν· πρωτεύουσα τὸ Σόνδερχάουζεν (7500κ.).

2. Σβαρτσβοϋργον Ρουδολφστατή πρωτεύουσα Ρουδολφστατή (11500 κ.).
3. Βαλδέκη και Πυρμόντη· πρωτεύουσα Άρολσένη (4200 κ.).
4. Ἡ παλαιὰ Ρεούση. Πρωτεύουσα Γράιτς (22000 κ.).
5. Ἡ νέα Ρεούση. Πρωτεύουσα Γέρα.
6. Τὸ Σαουμβοϋργον-Λίππης. Πρωτεύουσα τὸ Βικεμβοϋργον (6500 κ.).
7. Ἡ Λίππη-Δελμύλδη. Πρωτεύουσα Δελμύλδη (12000 κ.).

ΕΛΕΥΘΕΡΑΙ ΠΟΛΕΙΣ.

1148. Αἱ ἐλεύθεραι πόλεις εἶναι τρεῖς καὶ κυβερνῶνται δημοκρατικῶς· εἶναι δέ.

1. Ἡ Λυβέκκη (96500 κ.), παρὰ τὸν ὁμώνυμον κόλπον εἰς εἰς τὴν Βαλτικὴν.
2. Ἡ Βρέμη (225000 κ.), πλησίον τοῦ ὁμώνυμου κόλπου ἐπὶ τῶ Ὀύισουργεῖ· πόλις ἐμπορικωτάτη.
3. Τὸ Ἄμβοϋργον (710000 κ.), πόλις ἐμπορικωτάτη καὶ βιομηχανικωτάτη παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἑλβᾶ.

ΑΛΣΑΤΙΑ ΚΑΙ ΛΟΡΡΑΙΝΗ.

1149. Αἱ δύο αὗται ἐπαρχίαι, ἀποσπασθεῖσαι τῆς Γαλλίας κατὰ τὸν Γαλλογερμανικὸν πόλεμον, ἀπετέλεσαν τὴν αὐτοκρατορικὴν χώραν, διαικουμένην ὑπὸ ἐπιτρόπου τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας. Ἔχουσιν ἕκτασιν 14510 τετραγ. χιλιομέτρων καὶ πληθυσμὸν 1745000 κατοίκων.

Πόλις ἐν αὐταῖς εἶναι τὸ Στρασβοϋργον (150000 κ.), ἐν τῇ Ἀλσατίᾳ, πόλις ὀχυρωτάτη ἐπὶ τῶ Ἰλω ποταμῶ. Μιλχάου-εν (84000 κ.), ἔχουσα βιομηχανίαν βαμβακίνων ὑφασμάτων. Λέτς (60100 κ.), πόλις ὀχυρωτάτη καὶ ὀνομαστή διὰ τὴν ἐν ὑτῇ πολιορκίαν τῶν Γάλλων ὑπὸ τῶν Γερμανῶν, καθ' ἣν παρὰ Σόνδεδόθη ὁ στρατάρχης Βαζζαὶν μὲ 170000 στρατόν.

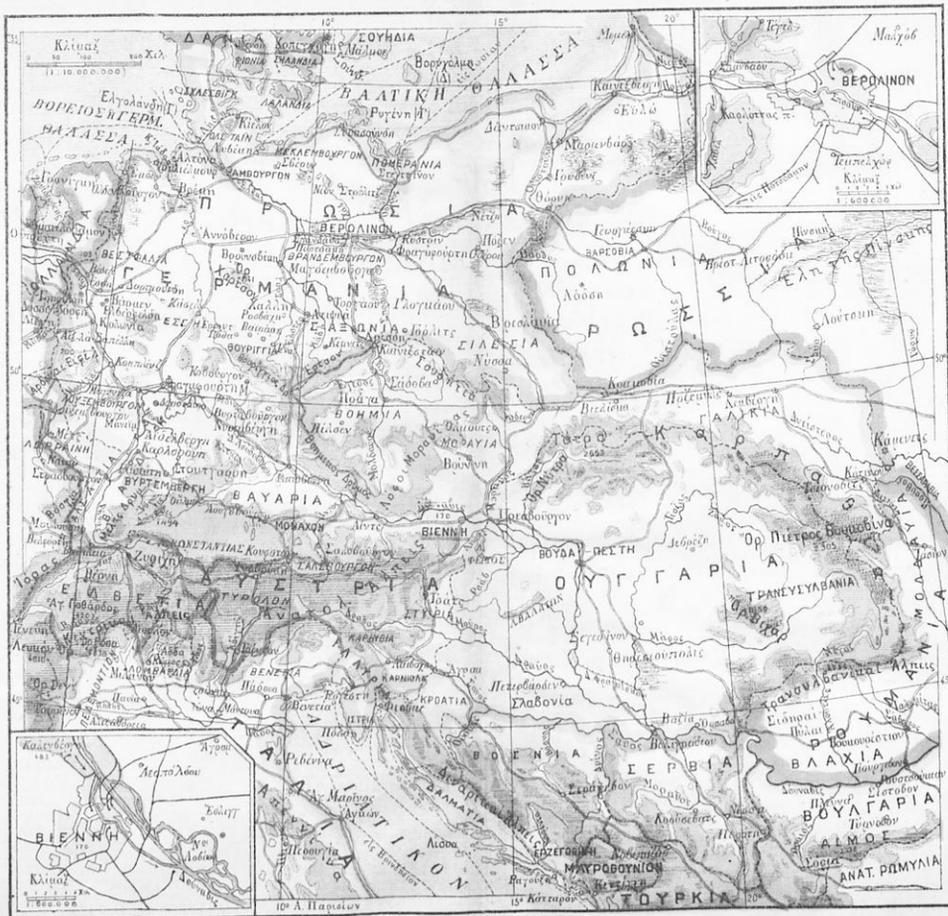
Κτήσεις.

1150. Ἡ Γερμανία ἔχει κτήσεις εἰς μὲν τὴν Ἀφρικὴν, τὸ Τόγον, τὸ Καμερόν ἐν τῇ Γουινέᾳ, τὴν ΝΔ. Γερμανικὴν Ἀφρικὴν καὶ τὴν Α. Ἀφρικὴν ἐπὶ τῆς Ζαντζίβάρης. Ἐν τῇ Αὐστραλίᾳ τὸ ΒΑ. μέρος τῆς νέας Γουινέας, τὸ ἀρχιπέλαγος τοῦ Βίσμαρκ, τὰς Καρολίνας, τὰς Μαριάννας καὶ τινὰς τῶν νήσων τοῦ Σολομῶντος, τὰς νήσους τῆς νέας Βρεττανίας καὶ τὰς Παλάος. Ἐν δὲ τῇ Σινικῇ τῆς Ἀσίας τὸ Κιάου-Τσέου.

ΑΥΣΤΡΟΥΓΓΑΡΙΑ

1151. Ἐκτασίς 625000 τετραγ. χιλιόμετρα.
1152. Πληθυσμὸς 44890000 κάτοικοι.
1153. Κλίμα.—Τὸ κλίμα τῆς χώρας εἶναι ποικίλον, γλυκὺ καὶ εὐχρατον πρὸς τὰ νότια αὐτῆς καὶ ψυχρὸν εἰς τὰ βόρεια.
1154. Κόλποι καὶ λιμένες.—Ὁ τῆς Τεργέστης καὶ ὁ τοῦ Κεναρρέου (Φλανατικὸς). Λιμένες δὲ ἄξιοι λόγου εἶναι ὁ τῆς Τεργέστης, τῆς Φιόμης καὶ τῆς Αἰσσας.
1155. Χερσόνηδος.—Ἡ τῆς Ἰστρίας, ἣτις καταλήγει εἰς τὸ ὁμώνυμον αὐτῇ ἀκρωτήριο.
1156. Νῆσοι.—Αἱ νῆσοι τοῦ Δαλματικοῦ ἀρχιπελάγους, ὧν σπουδαιότεραι εἶναι ἡ Αἰσσα, ἡ Λεσσίνα κλπ.
1157. Ὅρη.—Ὅρη εἶναι αἱ προεκτάσεις τῶν ἀνατολικῶν καὶ κεντρικῶν Ἀλπεων (Καρνικαί, Νορρικαί, Ἰλλυρικαί, τῆς Στυρίας κλπ. ἔχουσαι ὕψος 3000 ἕως 3500 μ.)· αἱ Τσανουθβανικαὶ Ἀλπεις (2536 μ.), τὰ Καρπάθια (2305 μ.), τὰ Βοημικὰ ὄρη (1487 μ.), τὰ Σουδητῖα καὶ τὰ Μεταλλευτικὰ πρὸς Β. καὶ αἱ Δυναρικαὶ Ἀλπεις πρὸς Ν.
1158. Πεδιάδες.—Ἡ μεγάλη καὶ μικρὰ Οὐγγρικὴ πεδιάς καὶ ἡ τοῦ Πρεσβούργου, ἀμφότεραι διαρροόμεναι ὑπὸ τοῦ Δουναβέως καὶ τῶν πολλῶν αὐτοῦ παραποτάμων.

ΚΡΑΤΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

1159. **Ποταμοί.**—'Εν μὲν τῇ Β. Γερμανικῇ θalάσσῃ ἐκβάλλουσιν ὁ "Ελβας, ὁ Οὐιστούλας καὶ ὁ "Οδερὸς· ἐν δὲ τῶ Εὐξείνῳ ὁ Δούναβις, ὅστις δισχίζει τὴν χώραν ἐκ Δ. πρὸς Α. δέχεται τὰ ὕδατα πολλῶν περικοπῶν, ὧν σπουδαιότεροι ὁ "Ιρρος, ὁ Δραβὸς, ὁ Τισας, ὁ Σαῖος καὶ ὁ Βάσνας. Εἰς δὲ τὸ "Αδριτικὸν ὁ "Αδίγηρ, πηγάζων ἐκ τοῦ Τυρόλου

1160. **Λίμναι.**—'Η Βαλατὼν καὶ ἡ Φέρτος.

1161. **"Εθνογραφία.**—'Η Αὐστρουγγαρία εἶναι χώρα, εἰς τὴν ὁποῖαν εἶναι ἠνωμένοι λαοὶ διαφόρων ἐθνικοτήτων. 'Εν αὐτῇ ἀριθμοῦνται περὶ τὰ 11 ἑκατ. Γερμανῶν, 8 ἑκατ. Οὐγγρων ἢ Μαγυάρων, 20 ἑκατομ. Σλαύων διαφόρων φύλων, 3 ἑκατομ. Ρουμάνων καὶ πολλοὶ "Ιταλοὶ, "Εβραῖοι, Τούρκοι, "Ελληνες κλπ.

1162. **Πολιτειακὴ διαίρεσις.**—'Η χώρα διαίρεται εἰς δύο μέρη, τὴν κυρίως Αὐστρίαν, διαιρουμένην εἰς 15 μεγάλας ἐπαρχίας (Σαλτσβουργον, Στυρίαν, Καρινθίαν, Καρινόλην, "Ιστρίαν, Τυρόλον, Μορavian, Δαλματικὴν, Βοημίαν, Γαλικίαν κλπ.) καὶ τὴν Οὐγγροίαν μετὰ τῆς Τρανσυλθανίας, Σλαβονίας, καὶ Κροατίας, διαιρουμένην εἰς 63 κομητάτα.

1163. **Πολίτευμα.**—Διὰ μὲν τὴν Αὐστρίαν εἶναι ἀπόλυτον μοναρχικόν, δ' αὖ δὲ τὴν Οὐγγαρίαν συνταγματικὸν μοναρχικόν· ὁ δὲ αὐτοκράτωρ τῆς Αὐστρίας εἶναι καὶ βασιλεὺς τῆς Οὐγγαρίας. 'Απὸ τοῦ 1867 ἐκάστη τῶν δύο τούτων χωρῶν ἔχει ἰδίαν κυβέρνησιν καὶ δύο βουλάς· ἔχει πρὸς τούτοις καὶ κοινὰ ὑπουργεῖα, διὰ τὰ γενικὰ τῆς Αὐτοκρατορίας συμφέροντα, τὰ τῶν ἐξωτερικῶν, οικονομικῶν, ναυτικῶν καὶ στρατιωτικῶν.

1164. **Δημόσιον χρῆμα.**—'Ο προϋπολογισμὸς τοῦ κράτους ἀνέρχεται εἰς 2960 ἑκατομ. φράγκων.

1165. **Στρατός.**—'Εν κειρῷ εἰρήνης ἀνέρχεται εἰς 350000 ἄνδρας, ἐν πολέμῳ δὲ εἰς 1870000.

1166. **Στόλος.**—'Ο στόλος ἀποτελεῖται ἐξ 130 πλοίων, ὧν 18 θωρηκτὰ μεγάλα καὶ μικρά.

1167. **Θρησκεία.**—'Επικρατοῦσα θρησκεία εἶναι ἡ καθολικὴ (33 ἑκατ.)· ὑπάρχουσιν ἔτι περὶ τὰ 6 ἑκατ. διχμαρτυρομένων καὶ 5 ἑκατ. ὀρθοδόξων κλπ.

1168. **Θροῦσκέια**. — Ἡ ἐκπαίδευσις ἐν τῇ αὐτοκρατορίᾳ εἶναι ἀκοῦντως προσηγμένη.

1169. **Παραγωγικαὶ δυνάμεις**. — Ἡ γεωργία εἶναι λίαν ἀνεπτυγμένη, πρὸ πάντων ἐν Οὐγγαρία, ἐν ἣ παραχθῆναι διημετριακαὶ καρποὶ (σῖτος ἰδίᾳ), ὄλιος κλπ. Αἱ βοσκήσιμοι γαῖαι τρέφουσιν ἀφθονίαν ἵππων, τὰ δὲ ὄρη αὐτῆς πλήθουσι δασῶν, ἐξ ὧν ἀφθονος ἐξάγεται ξυλεῖς.

Ἡ βιομηχανία ἀναπτύσσεται λίαν δραστηρίως ἰδίως ἐν τῇ Βοημίᾳ, ἕνεκα τοῦ ὀρυκτοῦ πλούτου, τῶν λιθανθράκων καὶ τοῦ σιδήρου.

Τὸ ἐμπόριον αὐτῆς τὸ ἐξκωγικὸν ἀνέρχεται εἰς 3500 ἑκατ. φράγκων.

Ἡ συγκοινωνία ἐκτελουμένη διὰ σιδηροδρόμων, τῶν ὁποίων τὸ μῆκος ἀνέρχεται εἰς 32500 χιλιόμετρα, εἶναι ἀρκούντως πυκνή, ὁ δὲ Δουναβίς εἶναι τὸ μεγαλείτερον κέντρον τῆς ἐν τῇ χώρᾳ συγκοινωνίας.

ΑΥΣΤΡΙΑ

1170. Ἐκτασις 300190 τετρ. χιλιόμετρα.

1171. Πληθυσμὸς 26000000 κάτοικοι.

1172. **Πόλεις**. Ἡ **Βιέννη** (1660000κ.), πρωτεύουσα τῆς Αὐστρίας καὶ ὁλοκλήρου τῆς Αὐτοκρατορίας, πόλις ὠραιότατη παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Δουναβέως, βιομηχανος καὶ ἐμπορικῆς, ἔχουσα λαμπρὰ οἰκοδομήματα, μουσεῖα, ἀξιολογον πανεπιστήμιον καὶ πολυτεχνεῖον, θυμασίους περιπάτους καὶ μαγευτικὰ προσάστεια. Ἡ Βιέννη εἶναι τὸ κέντρον τοῦ σιδηροδρομικοῦ δικτύου τῆς Εὐρώπης. Βάθη πρὸς Ν. τῆς Βιέννης, ὀνομαστὴ διὰ τὰ ἀξιόλογα αὐτῆς ἰαματικὰ ὕδατα.

Γράτς (137000κ.), πρωτεύουσα τῆς Στυρίας, πόλις βιομηχανος, κειμένη μέσῳ καταφύτου καὶ μεταλλοφόρου πεδιάδος.

Κλαρεμβούρη (23500κ.), ἐν Καρινθίᾳ. **Λαϊθάχη** (37000κ.), ἐν Καρινθίᾳ· εἰς αὐτὴν ἐγένετο τὸ συνέδριον τῆς Ἰερᾶς συμμαχίας, τὸ ὁποῖον ἀπεκήρυξε τὴν μεγάλην Ἑλληνικὴν Ἐπανά-

στασιν τοῦ 1821. *Τεργέστη* (175000 κ.), εἰς τὸν μυχὸν τοῦ ὁμωνόμου κόλπου, ἡ ἐμπορικωτάτη πόλις τῆς Αὐστρίας, μετὰ τὴν Βιέννην καὶ ὁ πρῶτος ἐμπορικὸς καὶ ναυτικὸς λιμὴν. *Πόλα* (44000 κ.), ἐν τῇ χερσονήσῳ τῆς Ἰστρίας, ἔνθα ὁ πρῶτος ναύσταθμος. *Ἰνσβρῦκη* (27000 κ.), ἐν τῷ Τυρόλῳ. *Ἐρτβέργη* καὶ *Β.λαϊβέργη*, πόλεις ὀνομασταί, ἡ μὲν διὰ τὰ μεταλλεῖα τοῦ σιδήρου, ἡ δὲ διὰ τὰ τοῦ μολύβδου.

Ἡ *Ζάρα*, τὸ *Σπαλάτορ* καὶ τὸ *Κάπταρορ*, πόλεις ἐν τῇ Δαλματία. Ἐκ τῶν νήσων σημαντικωτέρα εἶναι ἡ *Δίσσα*, ἔχουσα γλυκύτατον κλίμα, πολεμικὸν ναύσταθμον καὶ ὀνομαστή διὰ τὴν κατὰ τὸ 1866 καταναυμαχίην τοῦ Ἰταλικοῦ ὑπὸ τοῦ Αὐστριακοῦ στόλου.

Ἐν τῇ Βοημίᾳ ἡ *Πράγα* (310000 κ. μετὰ τῶν προαστείων), πόλις ἔχουσα ἀρχαῖον πανεπιστήμιον καὶ ἀκμαίαν βιομηχανίαν. *Καρλοβάδη*, *Τέπλιτς*, *Μαριενβάδη*, πόλεις ὀνομασταί, παρὰ τὰ Γερμανικὰ σύνορα, διὰ τὰ ἰαματικὰ αὐτῶν ὕδατα. *Βρόννη* (108000 κ.), ἐν Μοραβίᾳ. *Αουστερλίτση* ΝΑ. τῆς Βρόννης, ὀνομαστή διὰ τὴν κατὰ τὸ 1805 νίκην τοῦ Μ. Ναπολέοντος. *Κρακοβία* (73000 κ.), ἐν *Γαλικίᾳ*, παρὰ τὰ Ρωσικὰ σύνορα. *Λεμβέργη* (160000 κ.) πρὸς Α. τῆς Κρακοβίας καὶ *Τσέρνοβιτς* (70000 κ.), ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ *Βουκοβίνας*.

ΟΥΓΓΑΡΙΑ

1173. Ἐκταθίς 324810 τετραγ. χιλιόμετρα.

1174. Πληθυσμὸς 18890000 κάτοικοι.

1175. Πόλεις. Ἡ *Βουδαπέστη* (710000 κ.), πρωτ. τῆς Οὐγγαρίας, διασχιζομένη ὑπὸ τοῦ Δουνάβεως. Αὕτη ἀποτελεῖται ἐκ τῶν δύο πόλεων Βούδας καὶ Πέστης, αἵτινες ἠνώθησαν καὶ ἀπετέλεσαν μίαν. Ἐμπορικὴ πόλις, ἔχουσα ἀξιόλογον βιομηχανίαν. *Πρεσβούργορ* (61000 κ.), ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως, παλαιὰ πρωτεύουσα. *Οἰδεμβούργορ* (30000 κ.), πόλις γεωργικὴ. *Κρέμνιτς*, ὀνομαστή διὰ τὰ μεταλλεῖα χρυσοῦ καὶ ἀργύρου. *Σχρέμνιτς*, πόλις ἔχουσα μεταλλεῖα καὶ μεταλλευτικὴν σχολήν, πρὸς Β. τῆς

Βουδζπέστης. *Σεγεδίνον* (80000 κ.). *Έρμανστάτη* (22000 κ.)
έν Τρανσυλβανία και *Κλαουζεμβούργον* (46000 κ.), πρωτεύ-
ουσα τῆς Τρανσυλβανίας. *Άγρόμη* (57000 κ.), πρωτεύουσα τῆς
Κροατίας. *Σεμλίνον*, ἀπέναντι τοῦ Βελιγραδίου, παρὰ τὰ Σερβικὰ
σύνορα. *Φιούμη* (37500 κ.), ἐπὶ τῷ μυχῷ τοῦ Φλαντακικοῦ
κόλπου· λιμὴν ἐλεύθερος.

Εἰς τὴν Αὐστρίαν ἀνήκουσιν καὶ αἱ χῶροι Βοσνία, Ἑρζεγο-
βίνη και Νοβιπαζάρ, τὰς ὑποίας περιεγράψαμεν ἀλλοχῶς.

ΒΟΡΕΙΟΣ ΚΑΙ ΒΑ. ΕΥΡΩΠΗ

ΤΜΗΜΑ Γ΄.

1176. Ἡ Βόρειος και ΒΑ. Εὐρώπη ἀποτελεῖται ἐκ τῶν ἐξῆς
κρατῶν.

1. τῆς Μεγάλης Βρεττανίας
 2. τῆς Δανίας
 3. τῆς Σουηδίας
 4. τῆς Νορβηγίας
 5. τῆς Ρωσίας μετὰ τῆς Φιννίας.
- } Σκανδιναυϊκῆς χερσονήσου

ΜΕΓΑΛΗ ΒΡΕΤΤΑΝΙΑ

1177. Ἐκτασις 314300 τετραγ. χιλιόμετρα.

1178. Πληθυσμὸς 41550000 κάτοικοι.

1179. Ἡ Μεγάλη Βρεττανία, κατέχουσα τὸ ΒΑ. μέρος τῆς
Εὐρώπης, ἀποτελεῖται ἐκ πολλῶν νήσων, ὧν μεγαλύτεραι εἶναι
ἡ Μεγάλη Βρεττανία και ἡ Ἰρλανδία, μικρότεραι δὲ ἡ Σχετ-

λάνθη, αἱ Ὁρκάδες πρὸς Β. αἱ Ἑβρίδες πρὸς τὰ ΒΔ. ἡ Μάνη μεταξὺ Ἰρλανδίας καὶ Ἀγγλίας, αἱ Νορμανδικαὶ καὶ πολλαὶ ἄλλαι μικραί.

1180. **Κλίμα.**—Τὸ κλίμα τῶν νήσων τούτων εἶναι ὠκεάνειον, λίαν ὑγρὸν, πρὸ πλῆτων τὸ ἔαρ καὶ τὸ φθινόπωρον καὶ γλυκὸ τὸν χειμῶνα.

1181. **Ἀκρωτήρια.**—Ἐν τῇ Μ. Βρετανίᾳ, τὸ *Βράθορ* καὶ ἡ *Δουκάσθη* πρὸς Β. τὸ *Λαρδσέντορ* πρὸς ΝΔ. ἡ *Φορελάνθη* πρὸς ΝΑ. Ἐν τῇ Ἰρλανδίᾳ, τὸ *Μαλίνορ* πρὸς Β καὶ τὸ *Κάρσορορ* πρὸς Ν.

1182. **Κόλποι.**—Ἐν μὲν τῇ Β. Γερμανικῇ θαλάσσῃ, ὁ τοῦ *Μουραίη*, τῆς *Φόρδης* καὶ τοῦ *Ταμέσεως*. ἐν δὲ τῷ Ἀτλαντικῷ ὁ τῆς *Λόρνης*, τῆς *Κιόδης*, ὁ *Σο.Ιθάης*, ὁ *Μορεκάμης*, ὁ τῆς *Λιβερπούλης*, ὁ τῆς *Καρδιγάνης* καὶ ὁ τῆς *Βριστόλης* ἐν δὲ τῇ Ἰρλανδίᾳ ὁ τῆς *Λορεγάλης*, ὁ τῆς *Γα.Ιθάης* καὶ ἄλλοι πολλοί.

1183. **Ὅρη.**—Τέσσαρες μικραὶ ὄροσειραί, τὸ πλεῖστον ταπειναί, παρατηροῦνται ἐν τῇ Μ.Βρετανίᾳ· τὰ ὄρη τοῦ *Ρός* πρὸς Β. (1200 μ.), τὰ *Γιαμβιανά* (1330μ.), τὰ ὄρη *Σεβιὼτ* (800 μ.), τὰ ὄρη τῆς *Κουμβερίλάνδης* (984 μ.) καὶ τὰ *Πέννιρα* (900μ.), τὰ τῆς *Οὐα.Ιλλας* (110μ.) καὶ τὰ *Κορροα.Ιλικὰ* (740 μ.). Ἐν δὲ τῇ Ἰρλανδίᾳ ἐκτείνονται δύο χαμηλαὶ ὄροσειραὶ περὶ τῶν ὀρέων ἢ μὲν πρὸς Β. καὶ ΒΔ. (ὕψηλοτέρα κορυφή 800 μ.), ἢ δὲ πρὸς Ν. (1041 μ.).

1184. **Πεδιάδες.**—Ἡ Μ. Βρετανία, οὐσα κατὰ τὸ πλεῖστον χώρα πεδινή, ἔχει πεδιάδας τὴν *Σκωτικὴν* ἢ τῆς *Γλασκώδης*, τῆς *Γόρκης* καὶ τὴν τῆς *Λιβερπούλης*, ἐν δὲ τῇ Ἰρλανδίᾳ καὶ ἐν τῷ μέσῳ αὐτῆς ὑπάρχει ὁμώνυμος μικρὰ πεδιάς.

1185. **Ποταμοί.**—Εἰς τὴν Β. Γερμανικὴν θάλασσαν ἐκβάλλουσιν οἱ ἐξῆς· ὁ *Δουνδαῖος*, ὁ *Φόρδης*, ὁ *Οὐμβερος* καὶ ὁ *Τάμεσις*. ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ καὶ τῇ Ἰρλανδικῇ θαλάσσῃ, ὁ *Κιόδης*, ὁ *Μέροης* καὶ ὁ *Σέβερος*. ἐν δὲ τῇ Ἰρλανδίᾳ εἶναι ὁ *Σγάρρων* καὶ ὁ τοῦ *Δουβλίνοῦ*.

1186. **Διώρυγες καὶ λίμναι.**—Ἡ Καληδονικὴ διώρυξ

ἐν τῇ Σκωτίᾳ, συνδέουσα τὴν κόλπον τοῦ Μουραΐη μὲ τὸν τῆς Λόρνης, ἢ τῆς Κλύδης καὶ τῆς Φόρδης· ἐν τῇ κυρίως Ἀγγλίᾳ ὑπάρχουσι πάμπολλαι διώρυγες, συνδέουσαι πάντας τοὺς μικροὺς ποταμοὺς τῆς χώρας. Ἐν δὲ τῇ Ἰρλανδίᾳ ὑπάρχουσι πολυάριθμοι μικρὰ λίμναι καὶ πολλὰ διώρυγες.

1187. **Ἔθνογραφία.**—Οἱ κάτοικοι τῆς χώρας ἀνήκουσιν εἰς τὴν Γερμανικὴν φυλὴν· ὀλίγοι δὲ καὶ ἰδίως, οἱ κατοικοῦντες τὴν Ἰρλανδίαν, εἰς τὴν Κελτικὴν.

1188 **Χωρογραφικὴ καὶ διοικητικὴ διαίρεσις.**—Τὸ ἡνωμένον Βασιλεῖον τῆς Μεγ. Βρεττανίας διαίρεται χωρογραφικῶς μὲν εἰς τρεῖς μέρη· τὴν Ἀγγλίαν καὶ Οὐαλλίαν, τὴν Σκωτίαν, καὶ τὴν Ἰρλανδίαν· διοικητικῶς δὲ εἰς 148 κομητείας, ἐξ ὧν 42 ἐν Ἀγγλίᾳ, 12 ἐν Οὐαλλίᾳ, 32 ἐν Σκωτίᾳ καὶ 32 ἐν Ἰρλανδίᾳ.

1189. **Πολίτευμα.**—Τὸ πολίτευμα τῆς χώρας εἶναι ὁ τελειότατος τύπος τῆς Συνταγματικῆς Μοναρχίας· ὁ κυρίαρχος Βασιλεὺς ἔχει ὀνομαστικὴν μόνον ἰσχύν· ἡ Βουλὴ τῶν κοινοτήτων καὶ ἡ τῶν λόρδων ψηφίζουσι τοὺς νόμους τοῦ κράτους οἱ δὲ ὑπουργοὶ εἶναι οἱ μόνοι ὑπεύθυνοι.

1190. **Δημόδιον χρῶμα.**—Ὁ προϋπολογισμὸς τοῦ κράτους ἀνέρχεται εἰς 3250 ἑκτομ. φράγκων.

1191. **Στρατός.**—Ἐν κειρῷ εἰρήνης ὁ στρατὸς ἀνέρχεται εἰς 255000 ἄνδρας, ἐν κειρῷ δὲ πολέμου εἰς 945000.

1192. **Στόλος.**—Ὁ στόλος τῆς Μ. Βρεττανίας εἶναι ὁ κραταιότατος στόλος τοῦ κόσμου, ἀποτελούμενος ἐκ 338 μεγάλων πλοίων νέων καὶ 225 παλαιῶν· ἐκ τούτων τὰ 92 εἶναι θωρηκτά· εὐρίσκονται δὲ ὑπὸ κατασκευὴν ἕτερα 50.

1193. **Θρησκεία.**—Ἡ ἐπικρατοῦσα θρησκεία ἐν τῇ χώρᾳ εἶναι, ἐν μὲν τῇ Ἀγγλίᾳ καὶ τῇ Σκωτίᾳ ἡ τῶν διαμαρτυρομένων (Ἀγγλικανῶν, Πρεσβυτεριανῶν), ἐν δὲ τῇ Ἰρλανδίᾳ ἡ καθολικὴ.

1194. **Παιδεία.**—Ἡ δημοτικὴ ἐκπίδευσις δὲν εἶναι τελείως ἀνεπτυγμένη ἐν τῇ χώρᾳ· τοῦναντίον ἡ φυσικὴ καλουμένη ἐκπίδευσις εἶναι τελειότατα ὀργανωμένη. Ἡ δὲ μέτρη καὶ ἀνω-
Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

τέρα εκπαιδευσις ἔχει ὡς κύρια αὐτῆς κέντρα τὰ δίκσημα πανεπιστήμια τῆς Ὀξφόρδης καὶ τῆς Καμβριδγης.

1195. Παραγωγικὰ δυνάμεις. — *Ἡ γεωργία.* Τῇ βοηθείᾳ τελειοτάτων ἐπιστημονικῶν γεωργικῶν μεθόδων αἱ Βρετανικαὶ νῆσοι παράγουσι σημαντικὴν ποσότητα δημητριακῶν καρπῶν (ὀλίγον σίτον καὶ πολλὴν κριθὴν καὶ βρώμην). Οἱ ἐκτεταμέναι τῆς χώρας λειμῶνες διατρέφουσι πλῆθος κτηνῶν ἐξαιρέτων γενῶν καὶ φυλῶν. Ἡ Ἰρλανδία καὶ ἡ Σκωτία εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον κεκαλυμμένοι ὑπὸ πυκνοτάτων δασῶν.

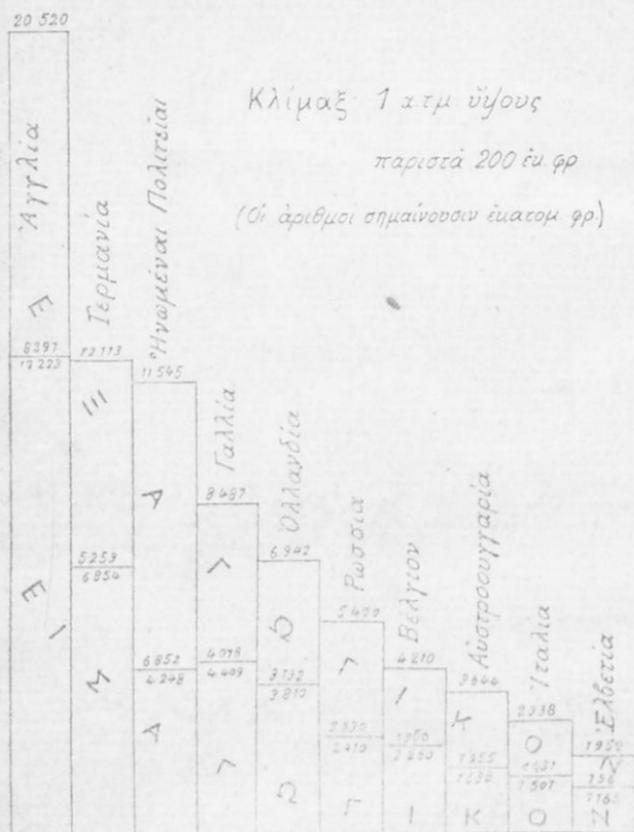
Ἡ βιομηχανία. Ἡ Ἀγγλίς εἶναι τὸ πρῶτον βιομηχανικὸν ἔθνος τοῦ κόσμου, ἕνεκα τῆς πελωρίας παραγωγῆς τῶν λιθανθράκων καὶ τοῦ σιδήρου. Πλὴν ὅμως τῶν πολυτίμων τούτων καὶ ἀπαραιτήτων διὰ πάντας τὰ εἶδη τῆς βιομηχανίας ὕλων, τὸ ἔδαφος τῆς χώρας εἶναι πλουσιώτατον ἐπίσης εἰς χαλκόν, μύλυβδον, κασσίτερον, ψευδάργυρον, ὀρνικτὸν ἄλλας καὶ ἄργυρον. Ἡ μεταλλουργικὴ βιομηχανία, ἡ παράγουσα τὰ διάφορα εἶδη τῶν μηχανῶν, ἐργαλείων, σιδηρῶν ἐν γένει σκευῶν καὶ ἄλλων πολυειδῶν ἀντικειμένων εἶναι εἰς ὕψιστον βαθμὸν ἀνεπτυγμένη, ἡ δὲ ναυπηγικὴ πολεμικῶν καὶ ἐμπορικῶν πλοίων κατέχει τὴν πρώτην θέσιν μεταξὺ πάντων τῶν κρατῶν τῆς γῆς. Ἡ σπουδαιότερα τῶν ὑφαντουργικῶν βιομηχανιῶν, ἡ τοῦ βάμβικου, τροφοδοτεῖ τὰς ἀγορὰς ὀλοκλήρου τοῦ κόσμου. Ἐπίσης ἐν μεγίστῃ ποσότητι κατασκευάζονται ἐν Ἀγγλίᾳ λινὰ καὶ μεταξωτὰ ὑφάσματα. Καὶ οἱ ἄλλοι πρὸς τούτοις τῆς βιομηχανίας κλάδοι, ἡ ὑαλοργία, χαρτοποιία, ζυθοποιία, βερσοδεψία, κατασκευὴ κομψοτεχνημάτων κλπ. εἶναι λίαν ἀνεπτυγμένοι.

Ἔνεκα πάντων τῶν ἀνωτέρω, δικαίως τὸ Ἀγγλικὸν ἔθνος κρατεῖ τὰ σκῆπτρα τῆς βιομηχανίας ὀλοκλήρου τοῦ κόσμου.

Τὸ ἐξαγωγικὸν ἐμπόριον τῆς χώρας, ὑπερβαίνει τὰ 20000 ἑκατομ. φράγκων κατέχει τὴν πρώτην ἐν τῷ κόσμῳ θέσιν· τὸ ἐμπόριον τοῦτο κατὰ τὸ 1/3 περίπου διεξάγεται μετὰ τῶν ἀπερὶκτων αὐτῆς ἀποικιῶν καὶ ἰδίᾳ τῶν Ἰνδιῶν.

Ἡ συγκοινωνία. Δίκτυον τελειότατον καὶ πολυπλοκώτατον σιδηροδρόμων (μῆκος 35170 χιλιομέτρων) καὶ διωρύχων κηθι-

στῆ πλέον ἢ εὐκολωτάτην τὴν ἐσωτερικὴν ἐν τῇ χώρᾳ συγκοινωνίαν. Κυρίως ὅμως διὰ τοῦ ἐμπορικοῦ αὐτῆς ναυτικοῦ, ἀπο-

Σχ. 35. Ἐμπόριον τῶν διαφόρων κρατῶν.

τελουμένου ἐξ 7450 ἀτμοπλοίων καὶ 7500 ἰστιοφόρων (πλὴν τοῦ τῶν ἀποικιῶν), διευκολύνει τὰ μέγιστα τὴν συγκοινωνίαν ἐν ὅλοκλήρῳ τῷ κόσμῳ.

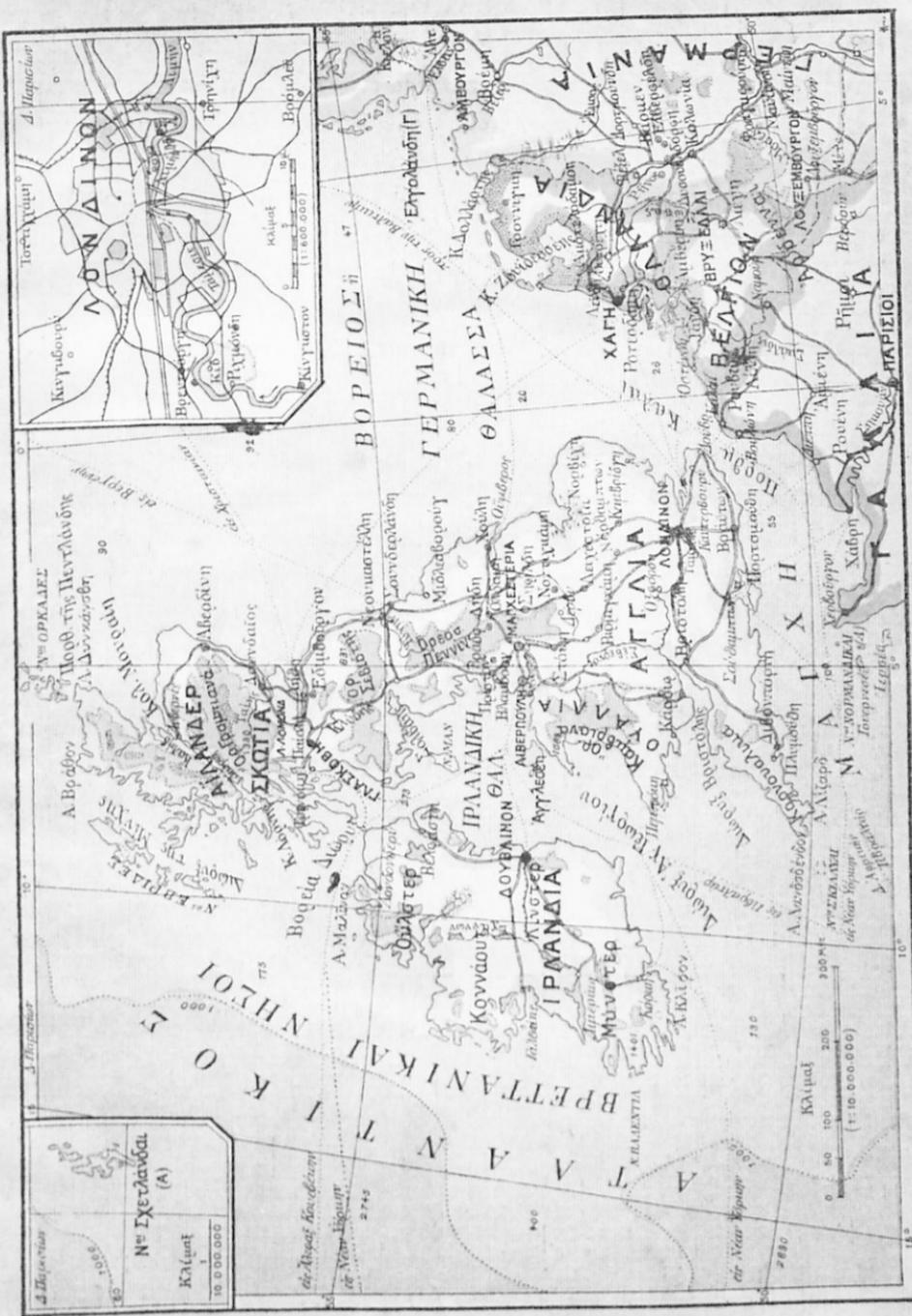
ΑΓΓΛΙΑ ΚΑΙ ΟΥΑΛΛΙΑ

1196. Ἐκτασις 151010 τετραγ. χιλιόμετρα.

1197. Πληθυσμὸς 32500000 κάτοικοι.

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

ΚΡΑΤΗ ΤΗΣ Β.Δ. ΕΥΡΩΠΗΣ

1198. **Πόλεις.**—**Τὸ Λονδῖνον** (4765000 κ.), πρωτεύουσα τοῦ κράτους, ἡ μεγίστη πόλις τοῦ κόσμου, διαρροεμένη ὑπὸ τοῦ Ταμέσεως· ὁ μέγιστος λιμὴν, ἐν ᾧ διενεργεῖται πγκόσμιον ἐμπόριον. Τὸ μεγαλύτερον τμήμα τῆς ἀπεράντου ταύτης πόλεως κεῖται ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Ταμέσεως καὶ περιλαμβάνει τὸ Ἄστυ, ἔνθα τὸ Οὐεστμίνστερ, ὅπου κατοικοῦσιν ἡ Βασιλικὴ οἰκογένεια, αἱ Ἀρχαὶ τῆς χώρας κλπ καὶ τὸ Σάουθ—ούορκ, ἔνθα τὸ τμήμα τῶν ἐργοστασίων καὶ τῶν ἐργατῶν. Τὸ Λονδῖνον ἔχει περικύκλῃ ἀνάκτορα, τὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Πικύλου, τὸ Βρετανικὸν μουσεῖον, τὸ μέγιστον τοῦ κόσμου, καὶ πλεῖστα ἄλλα δημοσίαι ἀξιολογώτατα καθιδρύματα. Τὰ κυριώτατα προάστεια τοῦ Λονδῖνου εἶναι ἡ *Βεστχάμη* (300000 κ.), ἡ *Κρουδόνη* καὶ τὸ *Γροῦνῶιτς*, παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Ταμέσεως, πόλις ἔχουσα ἀξιόλογον Ἀστεροσκοπεῖον. δι' οὗ διέρχεται, κατὰ τοὺς Ἄγγλους, ὁ πρῶτος μεσημβρινὸς τῆς γῆς. Οὐ μακρὰν τοῦ Λονδῖνου κεῖται τὸ προάστειον *Ουόλιτς*, ἔχον ναυπηγεῖα καὶ τηλεβολοποιεῖα. *Οξφόρδη*, ΒΔ. τοῦ Λονδῖνου, ἐπὶ μαγευτικῆς θέσεως, ἔχουσα ἀρχαῖον διάστημα πανεπιστημίου. *Βιρμιγγάμη* (515000 κ.), ἡ πρώτη βιομηχανικὴ πόλις τῆς Ἀγγλίας, ἔχουσα διάστημα ἐργοστασίων κατεργασίας χάλυβος καὶ χαλκοῦ. *Βριστόλη* (322000 κ.), οὐ μακρὰν τοῦ ὁμωνύμου κόλπου, πόλις ἐμπορικὴ. *Νοτιγχάμη* (239000 κ.), ἔχουσα ὀνομαστὰ ἐργοστάσια περικνημίδων. *Λεϊκέστηρ* (214000 κ.), πόλις ἐμπορικὴ. *Καρτερבורῆ* (24000 κ.), ΝΑ. τοῦ Λονδῖνου, καθέδρα τοῦ πρώτου ἀρχιεπισκόπου τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας. *Βράιτον* (122000 κ.), πρὸς Ν. τοῦ Λονδῖνου. *Πορτσμουθ* (190000 κ.), λιμὴν πολεμικὸς ἐν τῇ Μάγχῃ. *Σούθαμπτων* καὶ *Π.λημουθ*, πόλεις παράλιαι παρὰ τὴν Μάγχην. *Λιβερπούλη* (635000 κ.), εἰς τῶν μεγαλύτερων λιμένων τῆς Ἀγγλίας καὶ ἡ δευτέρα ἐμπορικὴ αὐτῆς πόλις, παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Μέρση εἶναι τὸ κέντρον ἐμπορίου τοῦ βάρβακος. *Μάρτσεστερ-Σα.λφόρδη* (742000 κ.) ἡ πρώτη βιομηχανία τοῦ βάρβακος· πόλις τοῦ κόσμου. *Στρεφιόλη* (361000 κ.). *Νιουκάστλ* (229000 κ.), ὁ μεγαλύτερος λιμὴν τοῦ κόσμου, ἐν ᾧ γίνεται ἐξαγωγή λιθάνθρακος. *Λήδση*

(324000 κ.), πόλις ἔχουσα ἐριουργεῖα. *Οὐ.λη* (234000 κ.), λιμὴν ἐμπορικὸς.

Ἐν τῇ Οὐαλλίᾳ πόλεις ἀξίαι λόγου εἶναι ἡ *Σάουθ* (94900 κ.), ἔχει ἀνθρακωρυγεῖα καὶ μεταλλουργεῖα χαλκοῦ καὶ ψευδαργύρου. *Κάρδιφ* (165000 κ.), λιμὴν ὀνομαστός ἔχει ὄρυχεῖα λιθανθράκων καὶ σιδήρου. Πρὸς Β. τῆς Οὐαλλίης κεῖται ἡ μεταλλοφόρος νῆσος *Ἀγγ.λεσία* ἐπὶ τοῦ μεταξὺ τῆς νήσου καὶ τῆς ἀπέναντι παραλίας τῆς Οὐαλλίης στενοῦ ὑπάρχει πικρμεγίστη γέφυρα, δι' ἧς διέρχεται σιδηρόδρομος.

ΣΚΩΤΙΑ

1199. Ἐκτασίς 78750 τετραγ. χιλιομέτρα.

1200. Πληθυσμὸς 4500000 κάτοικοι.

1201. Πόλεις. — Τὸ *Ἐδιμβούργον* (312000 κ.), πρωτεύουσα τῆς Σκωτίας, πόλις ἔχουσα λαμπρὸν πανεπιστήμιον. *Γλασκώη* (745000 κ.), ἐπὶ τῷ Κλύδη ποταμῷ, πόλις βιομηχανικωτάτη καὶ ἐμπορικωτάτη, ἔχουσα ἀξιόλογα ναυπηγεῖα. *Ἀβερδίνη* (150000 κ.), λιμὴν ἐμπορικὸς. *Δόρδη* (160000 κ.), ἐμπορικὸς λιμὴν, ἔχει ἐργοστάσια λινῶν ὑφασμάτων.

Εἰς τὴν Σκωτίαν ὑπάρχονταί περὶ πρὸς Β. καὶ ΒΔ. αὐτῆς κείμεναι νῆσοι.

ΙΡΛΑΝΔΙΑ

1202. Ἐκτασίς 83840 τετραγ. χιλιομέτρα.

1203. Πληθυσμὸς 4450000 κάτοικοι.

1204. Πόλεις. — Τὸ *Δουβλίνον* (370000 κ.), πρωτεύουσα τῆς νήσου, ἔχουσι πανεπιστήμιον. *Βελφάστη* (285000 κ.), λιμὴν ἐμπορικὸς καὶ κέντρον βιομηχανίας λινῶν ὑφασμάτων. *Λιμερικ*, λιμὴν ἐμπορικὸς ἐπὶ τῷ Σχάνωνι. *Βατερφόρδη*, πόλις παράλιος παρὰ τὸν πορθμὸν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, ἔχει μέγα ἐμπόριον ἀριγῶν καὶ σαρδελλῶν.

Ἀποικίαι.

1205. Περὶ τῶν Ἀγγλικῶν κτήσεις καὶ τῶν ἀποικιῶν, αἵτινες ἔχουσιν ἕκτασιν 29000000 τετρ. χιλιομ. καὶ πληθυσμὸν 395 ἑκατομ. κατοίκων θὰ λεχθῶσιν ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ τὰ δέοντα.

ΔΑΝΙΑ

1206. Ἐκτασίς 38340 τετραγ. χιλιομέτρα.

1207. Πληθυσμὸς 2400000 κάτοικοι.

1208. Κλίμα. — Τὸ κλίμα τῆς χώρας εἶναι ὑγρὸν καὶ ὁμιχλῶδες καὶ ὅμοιον πρὸς τὸ τῆς Ἀγγλίας.

1209. Νῆσοι. — Ἡ Δανία ἀποτελεῖται ἐκ τῶν νήσων Σηλανδίας, Φιονίας, Ακλανδίας, Φιλστέρης, Βυρσιχόλμης καὶ τῶν ἠφαίστειογενῶν νήσων Φροσῶν.

1210. Χερσόνησος. — Ἡ τῆς Γιουτλάνδης.

1211. Ἀκρωτήριο. — Τὸ Σκάγερροκ ἐν τῇ Γιουτλάνδῃ.

1212. Λίμναι. — Ἡ Λιμφόρδη ἐν τῇ Γιουτλάνδῃ, ἥτις μετὰ πολλῶν ἄλλων σχηματίζει ἐκκτέρωθεν, ἀσθενεῖς βραχίονας, δι' ὧν συγκοινωνεῖ ὁ Κατεγάτης μετὰ τῆς Γερμανικῆς θαλάσσης.

1213. Πορθμοί. — Πλὴν τῶν μεγάλων πορθμῶν Σκαγεράκου καὶ Κατεγάτου, σημαντικώτεροι εἶναι ὁ τῆς Σούνδης καὶ ὁ μέγας καὶ μικρὸς Βέλτος.

1214. Ἐθνογραφία καὶ ἱστορία τῆς χώρας. — Οἱ κάτοικοι τῆς Δανίας ἀνήκουσι πάντες εἰς τὴν Γερμανικὴν ὀμβροθίαν, ἡ δὲ χώρα αὐτῶν κατὰ τὸν μεσαίωνα ἀπετέλει ἰσχυρὰν δύναμιν, οὐ μόνον κυριερχήσασα τῆς Ἀγγλίας ἀλλὰ καὶ ἔχουσα τὴν ἡγεμονίαν τῆς Σκανδιναυικῆς χερσονήσου. Βαθμηδὸν ὅμως καὶ κατ' ὀλίγον ὑπέστη μεγάλας ἀπωλείας καὶ ἰδίως μετὰ τὸν τελευταῖον αὐτῆς πρὸς τὴν Γερμανικὴν πόλεμον περιορίσθη εἰς

τὴν σημερινὴν αὐτῆς ἔκτασιν ἀπολέσασθαι τρία σημαντικὰ αὐτῆς δουκάτα.

1215. **Πολίτευμα.**—Συνταγματικὴ Μοναρχία. Βασιλεὺς δὲ εἶναι ὁ Χριστιανὸς ὁ Θ΄. πατὴρ τοῦ ἡμετέρου Βασιλέως.

1216. **Διοικητικὴ διαίρεσις.**—Ἡ χώρα διαιρεῖται διοικητικῶς εἰς πέντε ἐπαρχίας.

1217. **Δημόσιον χοῦμα.**—98 ἑκατομ. φράγκων.

1218. **Στρατὸς καὶ στόλος.**—Ὁ στρατὸς ἐν εἰρήνῃ ἀνέρχεται εἰς 10000 ἄνδρας, ἐν πολέμῳ δὲ εἰς 68000· ὁ δὲ στόλος ἀποτελεῖται ἀπὸ 64 πλοῶν. ὧν 13 θωρηκτά.

1219. **Θρησκεία.**—Ἐπισημοῦσα θρησκεία εἶναι ἡ τῶν δικαίμων (λουθηρανισμός).

1220. **Παιδεία.**—Ἡ ἐκπαίδευσις εὐρίσκειται ἐν ἀρίστῃ καταστάσει. Πάντες ἀνεξαιρέτως οἱ Δανοὶ γνωρίζουσιν ἀνάγνωσιν καὶ γραφήν.

1221. **Παραγωγικαὶ δυνάμεις.**—Ἡ Δανία δὲν ἔχει ὀρυκτὸν πλοῦτον· ἡ γεωργία ὅμως καὶ ἡ κτηνοτροφία εἶναι λίαν ἀνεπτυγμένα, ἡ δὲ ζωηρῶς διενεργουμένη ἀλιεία προσπορίζει σημαντικὸν πλοῦτον εἰς τὴν χώραν. Τὸ ἐξάγωγικὸν αὐτῆς ἐμπόριον ἀνέρχεται εἰς ἓν περίπου δισεκατομμύριον φράγκων.

Ἡ **συγκοινωνία.** Τὸ δίκτυον τῶν ὁδῶν καὶ τῶν σιδηροδρόμων εἶναι ἀρκούντως τέλειον, αἱ σιδηρεὶ γραμμαὶ ἔχουσι μῆκος 2850 χιλιομέτρων. Καὶ ἡ κατὰ θάλασσαν συγκοινωνία εἶναι ἐπίσης ζωηρά, τοῦ ἐμπορικοῦ τῆς χώρας ναυτικοῦ ἀποτελουμένου ἐκ 3800 πλοίων, ὧν τὰ 525 ἀτμόπλοια.

Πόλεις.

1222. **Ἡ Κοπεγχάγη** (438000 κ.), ἐν τῇ νήσῳ Σηλανδία εἰς τὸν πορθμὸν τῆς Σούνδης, πρωτεύουσα τῆς χώρας, μέγας ἐμπορικὸς λιμὴν, ἔχει τὸ μόνον πνευματικὸν τοῦ Κράτους, ἀκαδημίαν καὶ διάφορα μουσεῖα. Ὁδεοσέη (32000 κ.), ἐπὶ τῆς νήσου Φιονίας. Ἐν τῇ Ἰουτλάνδη, ἡ Ἀροῦος (33000 κ.).

Ἡ *Parδέρση* (16000 κ.), ἔχουσα ὀνομαστὰ χειροκτιοποιεῖς καὶ ἡ *Αα.λβόργη*, ἐπὶ βραχίονος τῆς λίμνης Διμφιόρδης.

Ἄποικίαι καὶ κτήσεις.

1223. Ἡ Δανία ἔχει ἐν Εὐρώπῃ κτήσεις τὰς ἠφαιστειογενεῖς καὶ πετρώδεις νήσους Φκρόας καὶ τὴν κατὰψυχρον νῆσον Ἴσλανδίαν, πλήθουσιν ἠφαιστείων ἐνεργῶν καὶ ἐσβεσμένων, ὧν ὑψηλότερα κορυφὴ εἶναι ἡ Ἔκλκ (1553 μετρ.). Ἐν τῇ Ἴσλανδίᾳ ὑπάρχουσι καὶ αἱ δικλείπουσαι θέρμαι. Ἡ νῆσος ἔχει περὶ τὰς (72000 κ.), καὶ κώμην ἀξίαν λόγου τὴν Ρεῦκιαβίκην μὲ (35000 κ.), πρὸς τὰ ΝΔ. τῆς νήτου. Ἐν τῇ Β. Ἀμερικῇ τὴν Γροιλανδίαν καὶ τὰς τρεῖς μικρὰς Ἀντίλλας Ἄγ. Θωμᾶν, Ἄγ. Ἰωάννην καὶ Τίμιον Σταυρόν.

ΣΚΑΝΔΙΝΑΥΪΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

1224. Ἐκτασίς 776000 τετραγ. χιλιομέτρα.

1225. Πληθυσμὸς 7250000 κάτοικοι.

1226. Θέσις καὶ ὄρια. — Ἡ Σκανδιναυικὴ εἶναι ἡ μεγαλύτερα χερσόνησος τῆς Εὐρώπης καὶ κεῖται μεταξὺ τοῦ Β. παγωμένου ὠκεανοῦ, τοῦ Ἀτλαντικοῦ, καὶ τῆς Γερμανικῆς θαλάσσης, ἥτις διὰ τῶν πορθμῶν Σκαγερχίου καὶ Κατεγάτου καὶ ἄλλων μικρῶν ἐνοῦται πρὸς τὴν Βαλτικὴν.

1227. Κλίμα. — Τὸ κλίμα τῆς χώρας εἶναι ὀριμύτατον ἐν τοῖς μεσογείοις τῆς χερσονήσου· γλυκύτερον δὲ τοῦ δέοντος ἐν τοῖς παραλίοις τῆς Νορβηγίας, ἕνεκα τοῦ βεύματος τοῦ κόλπου (§ 59).

1228. Ἀκρωτήρια. — Τὸ Βόρειον, τὸ *Αυρδεντρή* ἐν Νορβηγίᾳ, παρὰ τὴν εἴσοδον τοῦ Σκαγερχίου καὶ τὸ *Φάλστειβορ* ἐν Σουηδίᾳ.

1229. Νῆσοι. — Σπουδαιότεραι τῶν νήπων εἶναι αἱ *Λοφδάι*

καὶ αἱ Βεστερόλαι ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ· ἡ Ἀλλάνδη, ἡ Γοτλάνδη καὶ ἡ Ὀλλάνδη ἐν τῇ Βαλτικῇ θαλάσῃ.

1230. **Φιόρδοι.**—Φιόρδας, ὡς καὶ ἀλλοχοῦ εἶπομεν, καλοῦσιν οἱ κάτοικοι κόλπους στενοὺς καὶ ἔχοντας ἀκτὰς βραχύδει, βαθύτατα δὲ εἰσχωροῦντας ἐντὸς τῆς ξηρᾶς. Τοιαῦται φιόρδοι ἀφθονοῦσιν ἐν Νορβηγίᾳ· σπουδαιότεραι τούτων εἶναι αἱ τῆς Βαράγγης καὶ τῆς Σόγνης.

1231. **Ὅρον.**—Αἱ Σκαρδιναῦκαὶ Ἀλπεις, διασχίζουσαι τὴν χώραν ἀπὸ ΒΑ. πρὸς ΝΔ. ἀποτελοῦσι τὰ Λαπλανδικὰ ὄρη πρὸς Β. (2086 μ.) καὶ τὰς Φιέλδας πρὸς Ν. (2560 μ.). Τὰ ὄρη ταῦτα καλύπτονται ὑπὸ παχυτάτων παγετώνων.

1232. **Ποταμοί.**—Ἄπικτες σχεδὸν οἱ ποταμοὶ τῆς χερσονήσου ἀποκλίνουσι πρὸς ΝΑ. καὶ ἕνεκα τῆς κατασκευῆς τοῦ ἐδάφους εἶναι ὀρηκτικοί· ἀξιολογώτεροι δὲ τούτων εἶναι ὁ Τόρνεος καὶ ὁ Λοῦλ, ἐκβάλλοντες εἰς τὸν Βοθηκὸν κόλπον, ὁ Γαιταέλφης εἰς τὸν Κατεγάτην καὶ ὁ Γλώμενος εἰς τὸν Σκαγεράκην.

1233. **Λίμναι.**—Ἐκ τῶν πολυπληθεστάτων λιμνῶν, ἃς ἔχει ἡ χώρα σπουδαιότεραι εἶναι ἡ Βέτερν καὶ ἡ Βέτερν, ἡ Μαυλάρη καὶ ἡ Ίε.λμάρη. Αἱ λίμναι αὗται συνδέονται διὰ διωρῶν, αἵτινες ἀρχόμεναι ἀπὸ τοῦ Κατεγάτου καταλήγουσιν εἰς τὴν Βαλτικὴν.

ΣΟΥΗΔΙΑ

1234. Ἔκτασις 450574 τετραγ. χιλιομέτρα.

1235. Πληθυσμὸς 5120000 κάτοικοι.

1236. **Διοικητικὴ διαίρεσις.**—Ἡ Σουηδία διαίρεται εἰς τρία μεγάλα διαμερίσματα, ὑποδιαίρουμένα εἰς 25 νομοὺς.

1237. **Πολίτευμα.**—Τὸ πολίτευμα εἶναι συνταγματικὴ Μοναρχία μετὰ Βουλῆς.

1238. **Δημόσιον χρῆμα.** 200 ἑκατομ. φράγκων.

1239. **Στρατός.**—Ἐν πολέμῳ ἀνέρχεται εἰς 470000 ἄνδρας.

1240. **Στόλος.**— Ὁ στόλος ἀποτελεῖται ἀπὸ 61 πλοῦα, ὧν τὰ 18 εἶναι θωρηκτά.

1241. **Θρησκεία.** Ἐπικρατοῦσα θρησκεία εἶναι ἡ τῶν διαμαρτυρομένων.

1242. **Παιδεία.**— Ἡ παιδεία εὐρίσκειται λίαν ἀνεπτυγμένη.

1243 **Παραγωγικαὶ δυνάμεις.**— Τὸ ἔδαφος τῆς χώρας εἶναι ἄριστα καλλιεργημένον ὁ δὲ κυριώτερος πλοῦτος αὐτῆς εἶναι τὰ δάση, ἐξ ὧν ἄρθρονος ἐξάγεται ξυλεία, καὶ οἱ λειμῶνες αὐτῆς ἔνθα διατρέφονται πολλὰ κτήνη. Ἡ χώρα παράγει ἐπίσης ἄριστον σίδηρον, χαλκὸν καὶ ἄργυρον. Ἡ ἀλιεία τῶν ἄριγγων, γάδων καὶ φαλιγιῶν εἶναι ἀκμαιοτάτη. Τὸ ἐμπόριον εἶναι ἀνθρώπων ἀνερχόμενον εἰς 1500 ἑκατομ. φράγκων.

Ἡ δὲ *συγκοινωνία* γενομένη διὰ σιδηροδρόμων μήκους 10750 χιλιόμετρων, δι' ὁδῶν καὶ διωρύχων, εἶναι λίαν ἀνεπτυγμένη.

Πόλεις.

1244. Ἡ **Στοκχόλμη** (302000 κ.), πρωτεύουσα τῆς χώρας καὶ καθέδρα τοῦ βασιλέως, ἐκτισμένη ἐν μέρει ἐπὶ πολλῶν νησίδων τῆς λίμνης Μαιλάρης, κεῖται ἐπὶ ὠραιότατης τοποθεσίας, εἶναι ὁ πρῶτος ἐμπορικός λιμὴν καὶ ἔχει λαμπρὸν πανεπιστήμιον καὶ διαφόρους πρακτικὰς σχολὰς. *Γετεμβόργη* 127000 κ. λιμὴν ἐπὶ τῷ Κατεγάτῃ, παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Γαιταέληφ. *Οὐψάλα* (23000 κ.) πρὸς Β. τῆς Στοκχόλμης καὶ οὐ μακρὸν τῆς λίμνης Μαιλάρης· ἔχει διάσημον Πανεπιστήμιον. *Καλιμάση* (13000 κ.) καὶ *Καλοκρόνη* (24000 κ.), λιμένες ὄχυροὶ καὶ πολεμικοί. *Μα. Μαρία* (60000 κ.) πόλις ἐμπορικὴ, ἔναντι τῆς Κοπεγχάγης. *Φαλούπη* ΒΔ. τῆς Οὐψάλας, ἔχει μεταλλεῖα χαλκοῦ. *Νορκιπίγγη* (38000 κ.), πόλις παρὰ λίαν, ΝΔ. τῆς Στοκχόλμης. *Χαραπάρδη* εἰς τὸν βορειότατον μυχὸν τοῦ Βοθνικοῦ κόλπου.

ΝΟΡΒΗΓΙΑ

1245. Ἐκταθεῖς 325426 τετραγ. χιλιόμετρα.

1246. Πληθυσμός 2130000 κάτοικοι.

1247. Διοικητική διαίρεσις.—Διοικητικῶς ἡ χώρα διαιρεῖται εἰς 20 νομούς.

1248. Πολίτευμα.—Συνταγματικὴ Μοναρχία μετὰ βουλῆς, ὑπὸ τὸν αὐτὸν βασιλέα, τὸν τῆς Σουηδίας.

1249. Δημόσιον χοῆμα.—96 ἑκατομ. φράγκων.

1250. Στρατός καὶ στόλος.—Ὁ στρατός ἐν πολέμῳ ἀνέρχεται εἰς 380000 ἄνδρας. Ὁ δὲ στόλος ἀποτελεῖται ἐκ 55 πλοίων, ὧν 8 θωρηκτά.

1251. Θεοσκεία.—Ἡ τῶν διαμαρτυρομένων.

1252. Παιδεία.—Ἡ ἐκπαίδευσις καὶ ἐν Νορβηγίᾳ εἶναι λίαν ἀνεπτυγμένη.

1253. Παραγωγικαὶ δυνάμεις.—Ἡ ξυλεία καὶ ἡ ἀλιεῖα ἀποτελοῦσι τὰς δύο κυριωτέρας πηγὰς πλούτου τῆς χώρας· ἡ δὲ γεωργία, ἕνεκα τοῦ ὀρεινοῦ καὶ τοῦ ψυχροῦ τῆς χώρας, ἐλάχιστα προώδευσεν.

Ἡ συγκοινωνία εἶναι ἀτελής καὶ μόνον εἰς τὰ ἐμπορικὰ αὐτῆς κέντρα εἶναι ἀνεπτυγμένη· τὸ μῆκος τῶν σιδηρῶν γραμμῶν ἀνέρχεται εἰς 1900 χιλιόμετρα. Τὸ ἐμπόριον ἀνέρχεται εἰς 500 ἑκατ. φράγκα. Ἡ ναυτιλία εἶναι ἀκμαιοτάτη, τοῦ ἐμπορικοῦ ναυτικοῦ τῆς χώρας ἀποτελουμένου ἐξ 6800 πλοίων, ὧν τὰ 1160 ἀτμόπλοια. Μετὰ δὲ τὸ τῆς Ἀγγλίας καὶ τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν κατέχει πρωτεύουσαν θέσιν.

Πόλεις.

1254. Ἡ Χριστιανία (226000κ.), πρωτεύουσα τοῦ βασιλείου, πόλις ἐμπορικὴ, ἔχουσα λαμπρὸν λιμένα. Χριστιανσάνδ (15000κ.), λιμὴν πολεμικὸς εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ Σκαγεράκου. Βεργέρην (71000κ.) πόλις παράλιος εἰς τὸν Ἀτλαντικόν, κέντρον ἐμπορίου ἀλιπλάστων ἰχθύων καὶ ξυλείας. Τροσδγέμη (38000 κ. παλαιὰ πρωτεύουσα, ὅπου ἐστέφοντο οἱ βασιλεῖς. Χαμεργέστ ἐπὶ μικρᾷ νησίδος, ἡ βορειοτάτη πόλις τῆς Νορβηγίας.

1255. Ἱστορία καὶ ἔθνογραφία τῶν κατοίκων

τῆς Σκανδιναυϊκῆς χερσονήσου.—Οἱ κάτοικοί τῆς χερσονήσου ταύτης ἀνήκουσιν εἰς τὴν Γερμανικὴν φυλὴν, πλὴν ὀλίγων Φίνων καὶ Λαπώνων, οἵτινες κατοικοῦσι τὰ βόρεια τῆς χώρας. Ὁ λαὸς οὗτος διεδραμάτισε σημαντικὸν πρόσωπον ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Εὐρώπης κατακτῆσας κατὰ καιροὺς τὴν Γαλλίαν, Ἀγγλίαν, Γερμανίαν καὶ Ἰταλίαν. Ἡ Σουηδία ἀπετέλεσεν ἰσχυροτάτην δύναμιν μέχρι τοῦ 18ου αἰῶνος, ὅποτε ὑπέστη σημαντικὰς ἀπολείας καὶ ἔκτοτε εἶναι μία τῶν δευτερευουσῶν δυνάμεων τῆς Εὐρώπης.

Σήμερον πολιτειακῶς ἡ χερσόνησος αὕτη ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο ἀνεξάρτητα ἀπ' ἀλλήλων βασιλείας, τὴν Σουηδίαν καὶ τὴν Νορβηγίαν, τὰ ὁποῖα ἔχουσι τὸν αὐτὸν μὲν Βασιλέα, ἰδίως ἑμὼς κυβερνήσεις καὶ βουλάς.

ΡΩΣΙΑ

1256. Ἡ Εὐρωπαϊκὴ Ρωσία ἀποτελοῦσα τμῆμα τῆς ἀχανοῦς Ρωσικῆς Αὐτοκρατορίας, ἐκτεινομένης ἐν τε τῇ Εὐρώπῃ καὶ τῇ Ἀσίᾳ ἔχει ἕκτασιν 5390000 τετρ. χιλιομ. καὶ πληθυσμὸν 106000000 κατοίκων. Ὁλόκληρος ἡ Ρωσικὴ Αὐτοκρατορία ἔχει ἕκτασιν μὲν 22610000 τετρ. χιλιομ. ἤτοι εἶναι ὑπερδιπλασιασὶς τῆς Εὐρώπης καὶ κατέχει τὸ $\frac{1}{6}$ τῶν ἡπείρων πληθυσμὸν δὲ 129500000 κ.

1257. Κλίμα.—Τὸ κλίμα τῆς χώρας εἶναι ἡπειρωτικὸν καὶ παρουσιάζει λίαν ἀποτόμους ἀντιθέσεις· ὁ χειμὼν εἶναι δριμύτατος καὶ ἡ χιών διαμένει ἐπὶ μῆνας ὀλοκλήρους εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ἐδάφους· τὸ δὲ θέρος, ἕνεκα τῶν ἀνατολικῶν ἀνέμων, εἶναι εὐστικώτατον καὶ ἡ θερμότης ἀφόρητος. Εἰς τὰ βορειότατα μέρη τῆς χώρας ἐπικρατεῖ ψῦχος πολικὸν καὶ ἡ ἡμέρα καὶ ἡ νύξ διακοῦσι διαδοχικῶς περὶ τοὺς ἕξ περίπου μῆνας.

1258. Θάλασσαι καὶ κόλποι.—Ὁ Β. παγωμένος ὠκεὸς σχηματίζει τὴν θάλασσαν τοῦ *Karā*, τὴν *Λευκὴν* θάλασσαν καὶ κόλπους τὸν *Τσισκάϊον*, τὸν τοῦ *Ἀρχαγγέλου*, τὸν *Μώ-*

ζην καὶ τὸν τῆς Ὀρέγης. Ἡ δὲ Βαλτικὴ σχηματίζει τὸν *Βοθνικόρ*, τὸν *Φιννικόρ* καὶ τὴν τῆς *Λιβορίας* καὶ ὁ Εὐξείνιος, τὴν *Ἀζοφικὴν* θάλασσαν ἢ Μαιώτιδα λίμνην.

† 1259. **Χερσόνησοι.**—Ἐν τῷ Β. παγωμένῳ ὠκεανῷ εἶναι αἱ χερσόνησοι *Καρίνη* καὶ *Κόλα*, ἐν τῇ Βαλτικῇ ἢ τῆς *Φινρίας* καὶ ἐν τῷ Εὐξείνῳ ἢ *Ταυρικῇ* (Κριμαίικ), ἐουμένη μετὰ τῆς Ρωσίας διὰ τοῦ ἰσθμοῦ *Περεκόπ.* †

1260. **Νῆσοι.**—Ἐν τῷ Β. παγωμένῳ ὠκεανῷ νῆσοι εἶναι ἡ νέα *Ζέμβλα*, ἡ *Βαϊράτση* καὶ ἡ *Καλγοιένη*. ἐν δὲ τῇ Βαλτικῇ αἱ *Ἀλάνδαι*, ἡ *Δαγρή* καὶ ἡ *Οϊζέλη*.

1261. **Ἀκρωτήρια καὶ πορθμοί.**—Ἡρὸς Β. ἔχει τὸν πορθμὸν *Κάρινορ* καὶ ἀκρωτήριο τὸ *Ρούσκιορ-Ζαβορότ*. ἐν δὲ τῷ Εὐξείνῳ ἐν τῇ Κριμαίικ, τὸ *Κριοῦ* μέτωπον.

† 1262. **Ὄρη.**—Ἡ Ρωσίικ εἶναι χώρα κατ' ἐξοχὴν πεδινή. Ἡρὸς τὰ Α. περίπου αὐτῆς ἄκρα ἐκτείνονται τὰ *Οὐράλια* (κορυφὴ Ἰρεμελ 1696 μ.) καὶ Ἡρὸς Ν. ὁ *Καύκασος*, μετὰ τοῦ Εὐξείνου καὶ τῆς Κασπίικ, οὗ ὑψηλότεραι κορυφαὶ ὁ Ἐλβόρος (5650 μ.), καὶ τὸ Κάσβεκ (5043 μ.). Τὰ *Ταυρικὰ* (1520 μ.). Ἐν τῷ μέσῳ περίπου τῆς χώρας ἐκτείνονται τὰ χθαμαλώτατα καὶ κυματοειδῆ ὄρη *Βαλδαϊα* (349 μ.), τὰ ὅποια εἶναι ἡ πηγὴ τῶν ὑδάτων, τῶν διαρρέοντων τὸ Α. τμήμα τῆς Ρωσίας. †

1263. **Ποταμοί.**—Ἐν τῷ Β. παγωμένῳ ὠκεανῷ ἐκβάλλουσιν ὁ *Πετσχόρας*, πηγάζων ἐκ τῶν Οὐραλίων, ὁ *Μέζερ*, ὁ *Δουτνας* καὶ ὁ *Ὀκέρας*. Ἐν τῇ Βαλτικῇ, ὁ *Νεβάς*, πηγάζων ἐκ τῆς λίμνης Ὀρέγης, ὁ *Δύνας*, ὁ *Οὐϊστούλιας* καὶ ὁ *Νεϊμης*, διαρρέοντες τὴν Βαρσοβίαν εἰτέρονται εἰς τὴν Γερμανίαν καὶ εἶτα ἐκβάλλουσιν εἰς τὴν Βαλτικὴν. Ἐν τῷ Εὐξείνῳ καὶ τῇ Ἀζοφικῇ, ὁ *Δρεϊστερος*, ὁ *Δρεϊπερος* καὶ ὁ *Δόν* (Τάναϊς). Εἰς δὲ τὴν Κασπίαν, ὁ *Βόλγας*, ὁ μέγιστος τῶν ποταμῶν τῆς Εὐρώπης.

1264. **Λίμναι.**—Αἱ σημαντικώτεραι λίμναι εἶναι ἡ Ὀρέγα, ἡ *Λαδόγα*, ἡ *Πέϊπος*, ἡ *Ἰλιμερος* καὶ πλεῖστα ἄλλαι μικραὶ, ἐν τῇ Φιννίικ ἰδίως.

1265. **Ἱστορία καὶ ἐθνογραφία.**—Πλέον τῶν $\frac{2}{3}$ τοῦ ἔλου πληθυσμοῦ τῆς Ρωσίας ἀνήκουσιν εἰς τὴν Σλαυτικὴν ὁμοσε-

Θινίαν, ἥτις ὑποδιαίρεται εἰς τοὺς λευκοὺς Ρώσους πρὸς Δ. τοὺς μικροὺς Ρώσους πρὸς ΝΔ. καὶ τοὺς μεγάλους Ρώσους (50 ἐκ.) εἰς τὸ μέσον καὶ πρὸς Α. Πλὴν ὅμως τούτων ὑπάρχουσι καὶ Πολωνοί, Γερμανοί, Φίννοι, Τάρταροι, Καλμουῖκοι κλπ. Οἱ μεγάλοι Ρώσοι κυρίως συνετέλεσαν εἰς τὴν ἀνίδρυσιν τῆς αὐτοκρατορίας καὶ ἀνύψωσαν αὐτὴν ἐν διαστήματι δύο αἰώνων εἰς τὴν σημερινὴν αὐτῆς ἰσχύν.

1266. **Πολίτευμα.**—Ἡ χώρα ἔχει πολίτευμα ἀπόλυτον μοναρχικόν· ὁ δὲ αὐτοκράτωρ ἢ Τσάρος εἶναι ἀπόλυτος κυρίαρχος καὶ διοικεῖ τὴν χώραν δεσποτικῶς.

1267. **Θρησκεία.**—Ἡ ἐπικρατοῦσα θρησκεία εἶναι ἡ ὀρθόδοξος χριστιανικὴ· ὑπάρχουσιν ὅμως καὶ καθολικοὶ ἐν Πολωνίᾳ, διαμαρτυρούμενοι, Ἰσραηλῖται, Μωαμεθανοὶ κλπ.

1268. **Παιδεία.**—Ἡ ἐκπαίδευσις ἐν Ρωσίᾳ εἶναι ἡμελημένη. Πλησίον ἀριστοκρατίας τελείως μεμορφωμένης, εὐρίσκειται λαὸς ἀγροϊκὸς καὶ ἀμαθής, ὅστις εἰς τοιαύτην εὐρισκόμενος πνευματικὴν κατάστασιν εἶναι ἀνίκανος νὰ αὐτοδιοικηθῆ. Κατὰ τὰ τελευταῖα ὅμως ἔτη πανταχοῦ τοῦ ἀχανοῦς τούτου κράτους ἰδρῦθησαν πλεῖστα σχολεῖα πρὸς ἐκπαίδευσιν αὐτοῦ.

1269. **Δημόσιον χρῆμα.**—4200 ἑκατομ. φράγκων.

1270. **Στρατός.**—Ἐν εἰρήνῃ μὲν 870000 ἄνδρες, ἐν πολέμῳ δὲ 3 ἑκατομμύρια.

1271. **Στόλος.**—Ὁ στόλος ἀποτελεῖται ἐκ 220 πλοίων, τῶν τὰ 65 εἶναι θωρηκτὰ μικρὰ καὶ μεγάλα.

1272. **Διοικητικὴ διαίρεσις.**—Ἡ Εὐρωπαϊκὴ Ρωσία ἀποτελεῖται ἐκ τριῶν μερῶν. 1) τῆς κυρίως Ρωσίας, διαιρουμένης εἰς 53 μεγάλα διαμερίσματα. 2) τῆς Πολωνίας, ἀποτελουμένης ἐκ 10 διαμερισμάτων καὶ 3) τοῦ μεγάλου δουκάτου τῆς Φιννίας, τὸ ὅποσον ἀνήκει μὲν διοικητικῶς εἰς τὴν Ρωσίαν ἔχει ὅμως ἰδίαν διοίκησιν καὶ ἀντιπροσωπεῖαν. Τὸ μέγα τοῦτο δουκάτον διαίρεται εἰς 8 διαμερίσματα.

1273. **Παραγωγικαὶ δυνάμεις.**—Εἰς τὰ βόρεια μέρη τῆς χώρας ἀπὸ τῆς Φιννίας μέχρι τῶν Οὐραλίων ἐκτείνεται ἡ ὠραία τῶν δασῶν χώρα· ἐν τῇ κεντρικῇ Ρωσίᾳ κλλιεργοῦνται

δημητριακοὶ καρποί, κάνναβις καὶ λίνον. Ἡ μεταξὺ τῆς Μόσχας, τοῦ ποταμοῦ Δὸν καὶ τοῦ Προύθου περιλαμβανομένη χώρα, παρὰ γαί ἀφθονιώτατον σῖτον. Ἡ κτηνοτροφία εἶναι λίαν ἀνεπτυγμένη ἐν τῇ χώρᾳ. Ἡ ἐν τοῖς ποταμοῖς ἀλιεία καὶ ἡ θήρα τῶν λευκῶν ἄρκτων ἐξ ὧν πολῦτιμοι λαμβάνονται διφθέρα σημαντικὸν προσπορίζουσι τῇ χώρᾳ πλοῦτον. Ἐπίσης καὶ ὁ ὀρυκτὸς πλοῦτος ἀφθονεῖ ἐν αὐτῇ, πρὸ πάντων ἐν τῷ τμήματι τῶν Οὐραλίων ὄρεων, οἷον χρυσοῦς, λευκόχρυσος, χαλκὸς καὶ σιδήρος.

Ἡ βιομηχανία κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη μόνον ἤρξατο ἀναπτυσσομένη· ἡ βιομηχανία ὅμως τῶν ὑφασμάτων ἀκμάζει. Τὸ ἐξαγωγικὸν ἐμπόριον τῆς χώρας ἀνέρχεται εἰς 5500 ἑκατομ. φράγκων.

Ἡ συγκοινωνία ἐν τῇ χώρᾳ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἀνεπτύχθη ἀρκούντως, διευκολυνομένη διὰ τε τῶν πλωτῶν αὐτῆς ποταμῶν, τῶν διωρύχων καὶ τῶν σιδηροδρόμων, οἵτινες ἔχουσιν ὀλικὸν μῆκος 45000 χιλιομέτρων.

1274. Πόλεις. — Ἐν μὲν τῇ κυρίως Ρωσίᾳ εἶναι ἡ **Πετρούπολις** (1400000 κ.), πόλις νέα, κτισθεῖσα ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Πέτρου, τῷ 1703, παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Νεύχ. Εἶναι πόλις ὠραία, βιομηχανοῦ καὶ ἐμπορικῆ· ἔχει μεγαλοπρεπεῖς ναοὺς καὶ ἀνάκτορα. Ἡ πόλις προασπίζεται ὑπὸ τῆς παρ' αὐτὴν ἐπινησυδρίου ἐκτισμένης **Κροστάνδης** (58000 κ.), λιμένος πολεμικοῦ, μὲ ὄχυρότατον φρούριον. **Αρχάγγελος**, πόλις ἐκτισμένη παρὰ τὸν ὁμώνυμον κόλπον ἐν τῇ Λευκῇ θαλάσσει. **Ρίγα** (280000 κ.), πόλις βιομηχανοῦ παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Δύνα καὶ εἰς τὸν μυχὸν τοῦ κόλπου τῆς Λιβονίας. **Βαρσοβία** (638000 κ.), ἀρχαία πρωτεύουσα τῆς Πολωνίας, ἐπὶ τῶν ὄχθων τοῦ Οὐιστούλα· κατοικεῖται ὑπὸ πολλῶν Ἑβραίων. **Βίλνα** (150000 κ.), πρὸς Ν. τῆς Ρίγης. **Μόσχα** (1036000 κ.), ἀρχαία πρωτεύουσα, ἔχουσα μεγαλοπρεπεστάτους ναοὺς καὶ ἀνάκτορον τῶν Αὐτοκρατόρων ἐν τῷ κέντρῳ αὐτῆς ὑπάρχει ἡ ὄχυρὰ συνοικία **Κρεμλίον**, ἔχουσα περικαλλεῖς ναοὺς καὶ ἀρχαία ἀνάκτορα τῶν Τσάρων. Ἡ Μόσχα εἶναι τὸ κέντρον τῶν Ρωσικῶν σιδηροδρόμων.

Νισι-Νοβογορόδ (92000 κ.), πόλις ἐμπορικῆ, ἐπὶ τῷ

Βόλγα ποταμῷ πρὸς Α. τῆς Μόσχας· διάσημος διὰ τὴν εἰς αὐτὴν τελομένην ἐτησίαν πανήγυριν. Καζάρ (150000 κ.), ἐπὶ τῷ Βόλγῃ. Πέρμη (45000 κ.), ἔχει μεταλλεῖα χαλκοῦ καὶ σιδήρου καὶ εἶναι τὸ κέντρον τῶν διὰ τὴν Σιβηρίαν σιδηροδρόμων. Κιέβορ (245000 κ.), παλαιὰ πρωτεύουσα καὶ ἱερὰ τῶν Ρώσων πόλις. Χαρκόβη (175000 κ.), ἔχει ὀνομαστὸν πανεπιστήμιον. Πολτάβα ΝΔ. τῆς Χαρκόβης, ὀνομαστὴ διὰ τὴν ἐν ἔτει 1709 νίκην τοῦ Μ. Πέτρου ἐναντίον τοῦ βασιλέως τῆς Σουηδίας Καρόλου τοῦ Β'. Κισνόβοιρ (110000 κ.), ἐν τῇ Βεσσαραβίᾳ, πόλις ἐμπορικὴ. Ὀδησσοῦς (405000 κ.), πόλις ἐμπορικωτάτη ἐν τῷ Εὐξείνῳ, ἔνθα κατοικοῦσι πολλοὶ Ἕλληνες. Νικολάϊεβορ, πόλις ἐμπορικὴ καὶ πολεμικὸς λιμὴν ἐν τῷ Εὐξείνῳ πρὸς Α. τῆς Ὀδησσοῦ. Χερσὼν (70000 κ.), παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Δνειπέρου. Ταϊγάριοιρ (55000 κ.), εἰς τὴν Ἀζοφικὴν, πόλις ἐμπορικὴ, κέντρον ἐξαγωγῆς σιτηρῶν. Συμφερούπολις (45000 κ.), εἰς τὴν Κριμαίαν καὶ Σεβαστούπολις, πόλις ὄχυρὰ ἔχουσα ναύσταθμον ἢ πόλις αὕτη κατεστράφη κατὰ τὸν Κριμαϊκὸν πόλεμον. Ἀστραχὰν (110000 κ.), παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Βόλγα, πόλις ὀνομαστὴ διότι εἶναι σταθμὸς τῶν ἀλιευόντων τοὺς ἰχθῦς, ἐξ ὧν ἐξάγεται τὸ μέλαν χαβιάριον.

Ἐν τῷ μεγάλῳ δουκάτῳ τῆς **Φιννίας**, πρωτεύουσα εἶναι ἡ Χελσιμφόρδη (85000 κ.), παρὰ τὸν ὁμώνυμον κόλπον.

1275. **Κτήσεις** Ἡ Ρωσία ἔχει κτήσεις ἐν τῇ Ἀσίᾳ, αἵτινες ἔχουσιν ἐπιφάνειαν 17226000 τετραγ. χιλιομέτρων καὶ πληθυσμὸν 23500000 κατοίκων.

Η ΑΣΙΑ

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

ΦΥΣΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΑΣΙΑΣ

Ι. Γενικὴ Ἀποψη

1276. **Θέσις τῆς Ἀσίας ἐπὶ τῆς γῆνης σφαίρας.**— Ἡ Ἀσία κειμένη ὁλόκληρος ἐν τῷ Β. ἡμισφαιρίῳ περιλαμβάνεται μεταξὺ τῆς 1⁰ καὶ 77⁰ βορείου πλάτους καὶ μεταξὺ τῆς 24⁰ Α. καὶ 172⁰ Δ. μήκους.

1277. **Ἐκτασις.**— Ἡ Ἀσία, ἡ ἀχανεστέρα τῶν ἡπείρων (44 ἑκατομ. τετραγ. χιλιόμετρα), εἶναι τετράκις μεγαλειτέρα τῆς Εὐρώπης καὶ κατέχει τὸ $\frac{1}{3}$ τῆς ξηρᾶς ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆνης σφαίρας.

1278. **Ὅρια, θάλασσαι.**— Ἡ Ἀσία περιορίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Β. παγωμένου ὠκεανοῦ, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Εἰρηνικοῦ, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Ἰνδικοῦ, καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, τοῦ Ἴσθμοῦ τοῦ Σουέζ, τῆς Μεσογείου, καὶ τῶν ἐξ αὐτῆς ἐξαρτωμένων θαλασσῶν, τοῦ Καυκάσου, τῆς Κασπίας θαλάσσης, τοῦ Οὐράλη ποταμοῦ καὶ τῶν Οὐραλίων ὄρεων.

1279. **Διαμόρφωσις τοῦ ἐδάφους.**— Ἡ Ἀσία περιλαμβάνει πρὸς Β. μὲν μίαν ἀπέραντον πεδιάδα (τὴν Σιβηρίαν), πρὸς Ν. δὲ ἄθροισμα πελωρίων ὄρεινῶν ὄγκων, ἀποτελουμένων ἐξ ὄροπέδιων καὶ ὑπερυψήλων ὄροσειρῶν, αἱ ὁποῖαι κατὰ γενικὸν κανόνα διευθύνονται ἐκ Δ. πρὸς Α. καὶ δεσπόζουσι τῶν εὐρυτάτων πεδιάδων τῶν μεσημβρινῶν χερσονήσων.

1280. **Ποταμοί.**— Ἡ Ἀσία ἔχει μεγίστους ποταμούς πλωτούς· ἀλλὰ τὰ ὑπ' αὐτῶν διαρρέομενα λεκανοπέδια, χωριζόμενα πολλάκις ἀλλήλων, δι' ὕρειων ἐμποδίων, ἀποτελοῦσιν ἐκτάσεις τελείως μεμονωμένας.

1281. **Κλίμα.**— Ἡ Ἀσία ἐκτεινομένη καὶ εἰς τὰς τρεῖς ζώνας, τὴν Β. κατεψυγμένην, τὴν Β. εὐκρατον καὶ τὴν διακεκαυμένην, ἔχει κλίμα ποικιλώτατον.

II. Γεωλογία τῆς Ἀσίας.

1282. **Ἐδαφος.**— Τὸ ἔδαφος τῆς Ἀσίας δὲν ἐμελετήθη εἰσέτι καλῶς ὑπὸ γεωλογικὴν ἔποψιν.

1283. **Ὄρη.**— Ἡ κυριωτέρα ὄροσειρά, τὰ Ἰμαλάια, ἐσχηματίσθησαν τὴν αὐτὴν ἐποχὴν, καθ' ἣν καὶ αἱ Ἄλπεις.

1284. **Ἡφαίστεια.**— Τὰ ἠφαίστεια εὐρίσκονται σχεδὸν πάντα κατὰ μῆκος τοῦ Εἰρηνικοῦ ὠκεανοῦ εἰς τὴν Καρμισιάτταν, τὰς Κυρίλας νήσους, τὸ ἀρχιπέλαγος τῆς Ἰαπωνίας κλπ. Τὸ ὄρος Ἀραράτ καὶ τὸ Δεμαβένδον παρὰ τὴν Κασπίαν, δὲν εἶναι πλέον ἐνεργὰ ἠφαίστεια. Ἐπίσης ἐν Μογγολίᾳ εὐρίσκονται μεγάλοι κρατῆρες ἠφαιστειῶν, τῶν ὁποίων ἡ ἠφαιστειώδης ἐνεργεια φαίνεται ὅτι ἔπαυσε πρὸ πολλοῦ.

III. Θάλασσαι καὶ παράλια.

α'. Θάλασσαι, κόλποι, πορθμοί.

1285. **Ὁ Β. παγωμένος ὠκεανός,** πάντοτε σχεδὸν πεπηγώς, περιβρέχει τὰ Β. παράλια τῆς Ἀσίας καὶ σχηματίζει τὴν θάλασσαν τοῦ Καρὰ καὶ τὸν κόλπον Ὄβιν.

1286. **Ὁ Εἰρηνικὸς ὠκεανός** περιβρέχει τὴν Α. Ἀσίαν ἀπὸ τοῦ Βεριγγείου πορθμοῦ, εὐρισκομένου ἀμέσως κάτωθεν τοῦ Β. πολικοῦ κύκλου, μέχρι τῆς Σιγγαπόρης, παρὰ τὸν Ἰσημερινόν· σχηματίζει δὲ διαδοχικῶς μεταξὺ τῆς κυρίως ἡπείρου καὶ τῶν παρ' αὐτὴν κειμένων νήσων, τὴν *Βερίγγειον θάλασσαν*, τὴν *Ὀχοτσικίην*, τὴν *Ἰαπωνικήν*, τὴν *Κιτρίνην*, προεκτεινομέ-

νην μέχρι τοῦ κόλπου τοῦ Πετσιλῆ, τὴν Ἀνατολικὴν θάλασσαν, καὶ τὴν θάλασσαν τῆς Κίνας, ἣτις εἰσχωρεῖ βυθῶς καὶ σχηματίζει τὸν κόλπον τοῦ Τορκίνου καὶ τὴν κόλ-ον τοῦ Σιάμ.

1287. Ὁ Ἰνδικὸς ὠκεανὸς περιλούει τὴν Ν. Ἀσίαν ἀπὸ τοῦ πορθμοῦ τῆς Μαλάκκας μέχρι τῆς διώρυχος τοῦ Σουέζ, σχηματίζει δὲ τὸν κόλπον τῆς Βεγγάλης καὶ τὴν θάλασσαν τοῦ Ὀμάν, ἣτις εἰσχωροῦσα βαθύτατα εἰς τὴν ξηρὰν, σχηματίζει τὸν Περσικὸν κόλπον ἢ θάλασσαν τοῦ Ὀμάν καὶ ὁ Περσικὸς κόλπος συνδέονται διὰ τοῦ Ὀρμουζίου πορθμοῦ. Τέλος στενωτότος θαλάσσιος βραχίων χωρίζει τὴν Ἀραβίαν τῆς Ἀφρικῆς διὰ τοῦ κόλπου τοῦ Ἄδεν, τοῦ πορθμοῦ Βαβέλ-Μαρδέβ καὶ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, ἣτις συνέχεται πρὸς τὴν Μεσόγειον διὰ τῆς διώρυχος τοῦ Σουέζ.

1288. Ἡ Μεσόγειος, τὸ Αἰγαῖον καὶ ὁ Εὐξείνιος περιβρέχουσι τὰ Δ. τῆς Ἀσίας περὶ ἅλια, τὰ ὁποῖα ἀπώτερον περιορίζει ἡ Κασπία θάλασσα.

β°. Παράλια, νῆσοι, χερσόνησοι, ἰσθμοί, ἀκρωτήρια.

1289. Παράλια τοῦ Β. παγωμένου ὠκεανοῦ.— Ἡ ἔρημος αὕτη καὶ ἀπέραντος ἀκτὴ προβάλλει τὸ ἀκρωτήριο Τσελγιουσκίνον καὶ καταλήγει εἰς τὸ Ἀνατολικὸν ἀκρωτήριο. Νῆσοι ἐν τῷ ὠκεανῷ τούτῳ εἶναι αἱ τῆς γέας Σιβηρίας καὶ ἡ τοῦ Βράγγελ.

1290. Παράλια τοῦ Εἰρηνικοῦ ὠκεανοῦ.— Ἡ πολupoίκιλος αὕτη παραλία κτεφυγμένη πρὸς Β. καὶ θερμότητι πρὸς Ν. ἔχει: χερσονήσους τὴν Καμποσιάτκαρ, τὴν Κορέαρ καὶ τὴν Ἰνδοκίναρ, καταλήγουσαν εἰς τὴν ἔτι μικροτέραν χερσόνησον Μαλάκκαρ, ἣτις συνδέεται μετ' αὐτῆς διὰ τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ Κρά καὶ τελευτᾷ εἰς τὸ ἀκρωτήριο Ρωμανία πρὸς Ν.

Αἱ παρὰ τὰ παράλια ταῦτα νῆσοι εἶναι ἡ κατὰ δρυσος Σακαλίγη, εἴτα σειρὰ ἠφαιστειογενῶν νήσων, οἷαι αἱ Κορίλαι, ἡ Ἰαπωνία (Ἰεσῶ, Νικῶνη, Σικόκη, Κιουσῶ), ἡ Φορμόζα καὶ τέλος ἡ νῆσος Χαϊνάρη.

Σημείωσις. Αἱ Φιλιππίαι νῆσοι καὶ τὸ ἀρχιπέλαγος τῆς Μαλαισίας, αἵτινες συνεχίζουσι τὴν ἀνωτέρω ἡφαιστειογενῆ σειρὰν καὶ ὡς κατατάσσονται ἐν τῇ Ἀσίᾳ. Αἱ νῆσοι αὗται ἀνήκουσιν εἰς τὴν Ὠκεανίαν.

1291. **Παράλια τοῦ Ἰνδικοῦ Ὠκεανοῦ.**—Ὁ Ἰνδικὸς Ὠκεανὸς περιβρέχει παράλια βαθέως διαμελιζόμενα, ἐνίοτε ἀπότομα, πολλάκις κεκαλυμμένα ὑπὸ πλουσίαις τροπικῆς βλαστήσεως καὶ γενικῶς νουάδῃ. Ὁ Ὠκεανὸς οὗτος ἀρχεται ἀπὸ τῆς χερσονήσου τῆς Ἰνδοκίνας, περιβάλλει τὴν ἐκτεταμένην χερσόνησον τῆς Ἰνδικῆς, καταλήγουσιν εἰς τὸ ἀκρωτήριον *Koμορίνον*, καὶ τέλος περιλούει τὴν χερσόνησον τῆς Ἀραβίας.

Ἐν τῷ Ἰνδικῷ Ὠκεανῷ ὑπάρχουσιν ἡ μεγάλη νῆσος Κεϋλλη καὶ αἱ κοραλλιογενεῖς νῆσοι Μαλδίβαι καὶ Λακεδίβαι.

1292. **Παράλια τῆς Κασπίας.**—Τὰ παράλια ταῦτα εἶναι ὄψηλὰ πρὸς Ν. καὶ καταλήγουσιν ἄλλαχού εἰς ἄχνας στέππας.

IV. Ἀνάγλυφος ὄψις τοῦ Ἀσιατικοῦ ἐδάφους.

1293. **Γενικά.**—Ἄν καὶ ἡ ἔκτασις καὶ τὸ ὕψος τῶν ὄγκωδων ὄρέων καὶ τῶν ὄροπέδιων τῆς ἡπείρου εἶναι πελώρια, τὸ μέσον ὅμως ὕψος τῆς Ἀσίας δὲν ὑπερβαίνει τὰ 900 μ. περίπου, ἕνεκα τῆς ἀχανοῦς ἐκτάσεως τῆς βορείου πεδιάδος (Σιβηρίας). Ὅπως ἐν Εὐρώπῃ, οὕτω καὶ ἐν Ἀσίᾳ ἡ ἀνάγλυφος ὄψις αὐξάνεται, καθ' ὅσον πλησιάζομεν πρὸς Ν. Αἱ μεγάλαι ὄροσειραὶ, διατεθειμέναι παραλλήλως τῷ Ἰσημερινῷ, διήκουσι παρὰ τὴν γειτονίαν τοῦ Ἰνδικοῦ Ὠκεανοῦ ὑπερῶν τῶν πεδιάδων τοῦ Γάγγου καὶ τοῦ Ἰνδοῦ.

1294. **Τὸ Παμίρ.**—Ὁλόκληρος ἡ Ἀσιατικὴ ὄρογραφία ἀρχεται ἀπὸ τοῦ κεντρικοῦ ὄροπέδιου τοῦ Παμίρ, τὸ ὅποιον ὑπὸ τῶν ἰθαγενῶν καλεῖται καὶ *αστέγη τοῦ κόσμου*. Εἶναι ὄροπέδιον ἔρημον καὶ πηγετώδες, μέσου ὕψους 4000 μ. Πέριξ τοῦ Παμίρ ἐκτείνονται ἀκτινοειδῶς τρία μεγάλα συστήματα ὄρων, ὑψηλότερα τούτου, τὰ ἐξῆς· τὸ Θιβέτ καὶ τὰ Ἰμαλάια, τὸ Ἰνδοκίον καὶ τὸ Ἰράν, καὶ τὰ Οὐράνια ὄρη (Θιάνσάν) μετὰ τῶν προεκτάσεων αὐτῶν. Πρὸς τὰ τρία ταῦτα συστήματα τῶν ὄρων ὑπάρχουσι κατ' ἐνλλαγὴν τρεῖς εὐρύτα-

ται ύψηλαί πεδιάδες, τὸ Ἀνατολικὸν καὶ τὸ Δυτικὸν Τουρκε-
στάν, τὸ ἀχανές λεκανοπέδιον Λάβ-Νόρ (ἀποξηρανθεῖσα θά-
λασσα) καὶ ἡ πεδιάς τοῦ Ἰνδοῦ (Ἰνδοστάν). Τὸ Ἰνδοκοῦχον
συνδέει τὸ Παμίρ πρὸς τὸ ὄροπέδιον τοῦ Ἰράν, τὸ ὁποῖον περι-
βάλλεται ὑπὸ τοῦ Ἐλβούρσου καὶ προεκτείνεται μέχρι τῆς Με-
σογείου διὰ τῶν χαμηλοτέρων ὄροπέδιων τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Ἡ
μεγάλη τοῦ Καυκάσου ὄροσειρὰ συνδέεται ἐπίσης πρὸς τὸ σύνο-
λον τοῦτο.

Σημαντικώτερα ὕψη.— Ἰνδοκοῦχον 5000 μ. Ἐλβούρσον (κορ. Δε-
μαβένδον 5630 μ.) Καύκασος (κορυφή Ἐλβροῦζ 5650 καὶ Κασβέκ 5043
μ.). Ἰράν 1000—1500 μ. Ἀρράτ 5157 μ. Ὀροπέδιον τῆς Ἀρμενίας
1200—3500 μ.

1295. Πρὸς Α. τοῦ Παμίρ ὑψοῦται τριπλῆ σειρὰ ὄρέων 1) Τὰ Ἰμαλάια, τὰ ὑψηλότερα τῆς γῆς, μὲ καταφύτους τὰς χαμη-
λὰς αὐτῶν κλιτύας καὶ μὲ ἀείποτε χιονοσκεπεῖς καὶ πλήρεις
παγετώνων τὰς ὑψηλὰς αὐτῶν κλιτύας καὶ τὰς ἀπροσίτους κο-
ρυφάς· τὸ ὕψος αὐτῶν φθάνει μέχρις 9000 μ. 2) Τὰ Καρακό-
ρουμ. 3) Τὰ ὄρη Κουέν-Λούν, ὄρη γυμνὰ καὶ ὑψηλὰ, ὅσον περί-
που καὶ τὰ Ἰμαλάια. Μεταξὺ τῶν ὄροσειρῶν τούτων ἐκτείνε-
ται τὸ ψυχρὸν ὄροπέδιον τοῦ Θιβέτ, ὅπερ ἔχει μέσον ὕψος ὑπερ-
βαῖνον τὰ 4000 μέτρα.

Σημαντικώτερα ὕψη.— Ἰμαλάια (κορυφαὶ Κασουριζανκάρ, ἡ Ἐβε-
ρεστ 8840 μ., Κατσιτσίγκα 8480 μ., Δαβαλαγίρη 8176 μ.), Κορακό-
ρουμ (κορυφή Δαψάγκη 8615 μ.) καὶ Κουέν-Λούν 8000 μ.

1296. Πρὸς τὰ ΒΑ. τοῦ Παμίρ ἐκτείνονται τὰ Οὐράνια ὄρη
(Θιάν-σάν), ὧν συνέχεια εἶναι τὰ Ἀλταῖα, τὰ ὁποῖα διὰ τῶν
Σαϊτανικῶν, Ἰαβλορβότων καὶ Σταριβότων διήκουσι μέχρι τοῦ
Βεργιγείου πορθμοῦ.

Σημαντικώτερα ὕψη.— Οὐράνια ὄρη 7340 μ. Ἀλταῖα 3550 μ.,
Σαϊτανικά 5490 μ.

1297. Ὁροσειραὶ ἐν ταῖς χερσονήσοις.— Τὸ ὄροπέ-
διον τῆς Ἀραβίας προεκτείνεται πρὸς Β. διὰ τοῦ ὄρους Σινᾶ καὶ
τῶν ὄροσειρῶν τοῦ Λιβάνου. Ἐν τῇ Ἰνδικῇ ὑψοῦται τὸ ὄροπέ-
διον τῆς Δεκάτης· τὴν δὲ Ἰνδοκίαν διασχίζουσι κατὰ τὰ ἄκρα

περίπου αὐτῆς δύο παράλληλοι ὄροσειραὶ, διήκουσαι ἀπὸ Β. πρὸς Ν.

Σημαντικώτερα ὕψη — Ἀραβία (3048 μ. Σινᾶ 2061 μ.), Δεκάνη 2680, Ἰνδοκίνα (4100 καὶ 2700 μ.).

1298. **Πεδιᾶδες.**— Ἡ ἀχανὴς πεδιάς τῆς Σιβηρίας ἐξαπλοῦται ἐφ' ἀπάσης τῆς Β. Ἀσίας καὶ συνδέεται πρὸς τὴν πεδιάδα τοῦ Δ. Τουρκεστάν καὶ τοῦ Τουράν ἐξακολουθοῦσα οὕτως ἀεκτείνηται καὶ πέραν τῶν Οὐραλίων ὄρέων, ὅπουθεν ἀρχεται ἡ Εὐρωπαϊκὴ πεδιάς. Ἔτεροι ἀξιόλογοι πεδιάδες εἶναι ἡ *Μεσοποταμία* καὶ αἱ πεδιάδες τῆς Ἰνδικῆς καὶ τῆς Κίνας. Τὸ λεκανοπέδιον τοῦ *Λῶ-Νῶρ* σχηματίζει τὰς ξηρὰς στέππας τοῦ Α. Τουρκεστάν, μεθ' ὃ σχεδὸν ἀμέσως ἐξαπλοῦται ἡ ἔρημος τοῦ *Γόβη*, χώρα ἀγρία καὶ μονήρης.

V. Ποταμοὶ καὶ λίμναι.

1299. **Πηγαί.**— Δύο κύρια ὑδρογραφικὰ κέντρα ὑπάρχουσιν ἐν τῇ Ἀσίᾳ. 1) τὰ *Ἰμαλάια* μετὰ τοῦ ὄροπεδίου τοῦ Θιβέτ, ἐξ ὧν πηγάζουσιν οἱ μεγάλοι ποταμοὶ τῆς Ἰνδικῆς καὶ τῆς Σινικῆς καὶ 2) τὰ *Ἀλτάια*, ἔθεν πηγάζουσιν οἱ ποταμοὶ τῆς Σιβηρίας. Ἀξιοσημεῖωτον εἶναι ὅτι οἱ ποταμοὶ τῆς Ἀσίας χωροῦσι κατὰ ζεύγη, ἐνοῦμενοι κατὰ τὰς ἐκβολὰς αὐτῶν (Τίγρης καὶ Εὐφράτης Γάγγης καὶ Βραμαπούτρας κλπ.). Οἱ πλείστοι τούτων σχηματίζουν *δέλτα*.

1300. **Ποταμοί.**— Οἱ κυριώτεροι τῶν ποταμῶν τῆς Ἀσίας εἶναι οἱ ἐξῆς.

Εἰς μὲν τὸν Β. παγωμένον ὠκεανὸν ἐκβάλλουσιν ὁ *Θιβίς* ὁ *Ἰερισῆς* καὶ ὁ *Λένας*. Οἱ ποταμοὶ οὗτοι κατὰ τοὺς πλείστους μῆνας πήγνυνται.

Εἰς δὲ τὸν Εἰρηνικὸν ὠκεανὸν, ὁ *Ἀμοῦρ*, πλωτὸς κατὰ τὸ θέρος, μετὰ τὴν τήξιν τῶν πάγων διαρρέει χώραν κεκαλυμμένην ὑπὸ ὠραιοτάτων δασῶν. Ὁ *Κίτριος* (Χοάγγ-Χῶ), μετ' ὕδατα βορβορώδη, διαρρέει τὰς πλουσίας τῆς Σινικῆς πεδιάδας. Κατὰ τὰς μεγάλας καὶ φοβερὰς αὐτοῦ πλημμύρας ἐκτοπίζει τὰς ἐκβολὰς αὐτοῦ κατὰ πολλὰς ἑκατοντάδας χιλιομέτρων. Ὁ *Κυανοῦς*

(Γιάγγ-ττέ-κιάγγ), ἀρδεύει χώρον πυκνῶς κητοκημένην. Ἡ ἐπ' αὐτοῦ νκυτιλίχ εἶναι λίχιν ζωηρά.

Ὁ Σι-γιάγγ καὶ ὁ Χόγγ-κόνι ἢ Ἐρυθρός, ἐν Κίνα· ποταμοὶ ἀμφότεροι πλωτοί.

Ὁ Με-κόγγ, ὅστις χύνεται εἰς τὴν Σινικήν θάλασσαν.

Ὁ Μεγάμ, διαρρέει τὸ Σιάμ καὶ χύνεται εἰς τὸν ὁμώνυμον κόλπον.

Ἐν τῷ Ἰνδικῷ ὠκεανῷ ἐκβάλλουσιν οἱ ἐξῆς.

Ὁ Σαλουένης, ὁ Ἰεραναθῆς καὶ ὁ Βραμαπούτρας, ὅστις σχηματίζει μετὰ τοῦ Γιάγγου ἀπέραντον δέλτα ἐλώδες καὶ νοσηρόν· ὁ ποταμὸς αὗτος περιβάλλει τὰ Ἰμαλάια.

Ὁ Ἰνδὸς περιβάλλει καὶ οὗτος τὰ Ἰμαλάια συμμετρικῶς πρὸς τὸν Βραμαπούτραν· καὶ τέλος ὁ Τίγγης καὶ ὁ Εὐφράτης, οὔτινες καθιστῶσιν εὐρορον τὴν μεταξὺ αὐτῶν χώρον Μεσοποταμίαν, καὶ ἐκβάλλουσιν εἰς τὸν Περσικὸν κόλπον.

Ἐν τῇ Μεσογείῳ καὶ τῷ Εὐξείνῳ ἐκβάλλουσιν μικροὶ ποταμοί, οὓς ἐν τῇ περιγραφῇ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας θὰ ἀναφέρωμεν.

Ἐν τῇ Κασπίᾳ ἐκβάλλουσιν ὁ Οὐράλης καὶ ὁ Κῦρος, οὗτινος παραπόταμος εἶναι ὁ Ἀράξης.

Εἰς τὴν Ἀράλην λίμνην ἐκβάλλουσιν ὁ Ὠξος (Ἀμού-Δάριχ) καὶ ὁ Ἰαξάρτης (Σίρ-Δάριχ).

1301. **Λίμναι.**— Πλεῖσται λίμναι κατέχουσι τὸ κέντρον τῶν μεγάλων καὶ μικρῶν λεκανοπεδίων τῆς Ἀσίας, ὧν σημαντικώτεροι εἶναι ἡ Νεκρὰ θάλασσα ἢ Ἀσφαλιτίτις λίμνη, εἰς ἣν ἐκβάλλει ὁ Ἰορδάνης καὶ τῆς ὁποίας ἡ ἐπιφάνεια εἶναι 400 περίπου μέτρα χαμηλοτέρα τῆς ἐπιφανείας τῆς Μεσογείου θαλάσσης. Ἐτεροι λίμναι ἀλμυροῦ ὕδατος εἶναι ἡ Ἀράλη, ἡ Βαλκάση καὶ ἡ Ἀδβ-Νορ· καὶ γλυκῶν ὑδάτων ἡ Βαϊκάλη καὶ ἡ Τιβεριὰς ἢ Γενησαρέτ.

VI. Κλίμα.

1302. **Θεομοκρασία.**— Ὁκεάνειον κλίμα παρατηρεῖται μόνον ἐν τῇ μετημέρινῃ Ἀσίᾳ, ἕνεκα τῶν περιβαλλουσῶν αὐτὴν θαλασσῶν, πικτοῦ δὲ ἀλλοχοῦ ἐπικρατεῖ τὸ ἠπειρωτικὸν κλίμα.

Γενικῶς ἡ θερμοκρασία, εἶναι μεγχειτέρα ἐν τῷ δυτικῷ τμήματι τῆς Ἀσίας ἢ ἐπὶ τῶν παραλίων τοῦ Εἰρηνικοῦ. Ἡ Σιβηρία ὡς κειμένη ὑπὸ τὸν πολικὸν κύκλον εἶναι χώρα κατάψυχρος. Τὰ παράλια τοῦ Περσικοῦ κόλπου ἔχουσι κλίμα τῆς διοκεκαυμένης ζώνης, καὶ τέλος ἐν τῇ θερμοτάτῃ Ἰνδικῇ χώρα δὲν παρατηρεῖται χειμῶν.

1303. **Ἄνεμοι.**— Κατὰ τὸ θέρος τὰ ὑψηλὰ τῆς Ἀσίας ὄροπέδια θερμαινόμενα προκαλοῦσιν ἀνέμους ξηροῦς· εἰς τὸ μεσημερινὸν μόνον τμήμα αὐτῶν πνέει ὁ ὑγρὸς Μουσὼν καὶ οἱ ΝΑ. ἀληγεῖς ἀνεμοί. Τὸν χειμῶνα ἀνεμοί ξηροὶ ἠπειρωτικοὶ ἐπικρατοῦσιν εἰς ὅλην τὴν Ἀσίαν.

1304. **Βροχαί.**— Αἱ βροχαὶ δὲν εἶναι ἄφθονοι ἐν τῇ Σιβηρίᾳ. Ἡ ἔρημος Ἀραβία, τὸ Ἰράν καὶ ἡ Μογγολία ἐλαχίστην ποσότητα, κατ' ἔτος, δέχονται βροχῆς. Ἐπὶ τῶν ὄροπέδιων τούτων ὁ ἀήρ τοσοῦτον εἶναι ξηρὸς ὥστε, παρὰ τὴν εἰς αὐτὰ δριμύτητα τοῦ χειμῶνος, μόνον εἰς ὕψος 5000 μ. παρατηροῦνται χιόνες διαρκεῖς. Πρὸς Ν. τὰ Ἰμαλάια, ἡ Ἰνδική καὶ ἡ μεσημερινὴ Σινικὴ δέχονται παρμέγιστα ποσὰ ὑετίων ὑδάτων. Αἱ βροχαὶ αὗται πίπτουσιν ἀπὸ τοῦ Μαΐου μέχρι τοῦ Σεπτεμβρίου.

1305. **Χωρογραφία τῆς Ἀσίας.**— Ἡ Ἀσία χωρογραφικῶς διαιρεῖται εἰς πέντε φυσικὰς ζώνας.

1) Τὴν Β. Ἀσίαν, περιλαμβάνουσαν τὰς πεδιάδας καὶ τὰς ἐκτεταμένας Σιβηρικὰς καὶ τὰς τοῦ Τουρκεστὰν στέππας, μὲ κλίμα ψυχρὸν.

2) Τὴν Δ. Ἀσίαν, χώραν ἀρκούντως ὑψηλήν, θερμὴν, ξηρὰν, ἐνιαχοῦ ἔχουσαν ὄψιν ἐρήμου, μετὰ εὐφόρων τινῶν πεδιάδων (Ἀραβία, Μικρὰ Ἀσία, Ἰράν).

3) Τὸ μέγα κεντρικὸν ὄροπέδιον· ἀπέραντος ἔκτασις, ὑψηλή, ξηρὰ καὶ ἔρημος, μὲ κλίμα ψυχρὸν.

4) Τὸ Α. τμήμα· ὕψους μετρίου, μὲ κλίμα σχετικῶς εὐκρατον καὶ μὲ ἕδαφος εὐφρότατον (Σινική, Ἰαπωνία).

5) Τὴν Ν. Ἀσίαν· μὲ κλίμα τροπικὸν, ἀφθόνως ἀρδευομένην, λίαν καρποφόρον, μὲ ἄφθονα δάκη καὶ ἀπεράντους λειμῶνας (Ἰνδική, Ἰνδοκίνα).

VII Προϊόντα

1306. **Ώρουκτά.**— Έν τῇ Σινικῇ, παρὰ τὸ Τογκίνον καὶ ἀλλαχοῦ ὑπάρχουσι πλουσιώτατα κοιτάσματα λιθινθρῶων καὶ σιδήρου, εἰς τὴν Μαλάκκιν κασιότερος καὶ εἰς τὴν Σιβηρίαν ἄργυρος καὶ χρυσός.

1307. **Φυτά.**— Ἡ Ἀσία ἔχει χλωρίδα ποικιλωτάτην. Έν Σιβηρίᾳ ἐκτείνεται ἡ ζώνη τῶν μεγάλων δασῶν ἐν τῇ μεσημβρινῇ καὶ Α. Ἀσίᾳ, τῇ κατ' ἐξοχὴν χώρα τῆς γεωργίας, καλλιεργεῖται πρὸ πάντων ἡ ὄρουζα, ὁ σῖτος, ὁ ἀρχβοσίτος, τὸ τέιον, ὁ βάμβαξ, τὰ ἀρωματικὰ κινάμωνον, πέπερι, μωσχοκάρυον· ἐπίσης ὄπιον, πολυτίμος ξυλεία, ζακχαροκάλαμον, ῥητῖναι, κόμμι κλπ. Ἡ Δ. Ἀσία εἶναι ἡ κατ' ἐξοχὴν χώρα τῶν ἐσπεριδοειδῶν καὶ διαφόρων ἄλλων καρποφόρων δένδρων.

1308. **Ζῶα.**— Ἡ Ἀσία εἶναι ἐπίσης ἡπειρος πλουσιωτάτη εἰς ζῶα. Πανταχοῦ αὐτῆς ὑπάρχουσι κατοικίδια ζῶα, πρὸς δὲ καὶ κάμηλοι καὶ εἰς τὰ κεντρικὰ αὐτῆς τμήματα αἴγες λεπτότριχες καὶ μακρότριχες, ἐλέφαντες ἐν τῇ Ἰνδικῇ καὶ τέλος ἐν τῶν παρθένων δασῶν τῆς Ἰνδικῆς διαβιοῦσι τίγρεις, ῥινόκερω, διάφοροι πίθηκοι, δηλητηριώδεις ὄφεις καὶ ἐν τῇ Ἀραβίᾳ καὶ τὰς περὶ αὐτὴν χώρας, λέοντες. Πρὸς Β. ἐπίσης θηρεύονται ζῶα μὲ πολυτίμους διφθέρας, ἄρκτοι, ἀλώπεκες κλπ. Καλλιεργεῖται ὑπὸ μεγάλην κλίμακα ὁ μεταξοσκώληξ πρὸς Α. Τέλος τὰ ὕδατα τῶν μεγάλων τῆς Σινικῆς ποταμῶν εἶναι εἰς μέγιστον βαθμὸν ἰχθυοβριθῆ.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

I. Λαοί.

1309. **Πληθυσμός.**— Ὁ πληθυσμὸς τῆς Ἀσίας ἀνέρχεται εἰς 850 ἑκατομμύρια κατοίκων καὶ ἀποτελεῖ τὸ ἥμισυ τοῦ πληθυσμοῦ τῆς γῆτινς σφαίρας. Ὁ πληθυσμὸς οὗτος εἶναι λίαν ἀνίσως διανεμημένος ἐπὶ τῆς χώρας. Πολλὰ ἑκατομμύρια κατοίκων εἶναι συμπεπυκνωμένα ἐν τῇ Ἰνδικῇ καὶ τῇ Σινικῇ, πρὸ

πάντων δὲ εἰς τὰς παρὰ τὸν Γάγγην εὐρόρους πεδιάδας καὶ τὰς περὶ τὸν Κυκνοῦν καὶ Κίτρινον ποταμὸν τῆς Σινικῆς. Τούναντίον ἀπέραντοι ἐκτάσεις ἐν τῇ Β. καὶ κεντρικῇ Ἀσίᾳ εἶναι ἀκατοίκητοι. Ἡ μέση πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ εἶναι 19 κάτοικοι περίπου κατὰ τετραγών. χιλιόμετρον (Εὐρώπη 39 κάτοικοί).

1310. Φυλαί.—Τὰ δύο τρίτα τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ἀσίας ἀνήκουσιν εἰς διαφόρους κλάδους τῆς κιτρίνης ἢ Μογγολικῆς φυλῆς, εὐρισκομένους πρὸ πάντων ἐν τῷ Α. καὶ κεντρικῷ αὐτῆς τμήματι (Σῖνκι, Ἰάπωνες, Μογγόλοι, Θιβητιανοί, Ἀναμίται, Σιαμαῖοι κλπ.). Εἰς τὰ βόρεια κατοικοῦσι διάφορα φύλα (Σαμογέδαι, Ὀστιακοὶ κλπ.). Ἐν δὲ τῇ χερσονήσῳ τῆς Μαλάκας κατοικοῦσι περὶ τὰ 30 ἑκατομ. ἀνήκοντες εἰς τὴν Μυλαικὴν φυλὴν. Ὁ πληθυσμὸς, ὁ ἀποτελῶν τὴν Καυκασίαν φυλὴν ἀνερχόμενος εἰς 250 ἑκατομ. καὶ εὐρίσκεται ἐν τῇ Δ. Ἀσίᾳ καὶ τῇ Ἰνδικῇ. Εἰς τὴν φυλὴν ταύτην ἀνήκουσιν οἱ Ἰνδοί, οἱ Πέρσαι, οἱ Ἀφγανοί, οἱ Ἀρμένιοι, οἱ Ἀραβες κλπ. Ἐπίσης ἐκ τῶν Εὐρωπαϊκῶν λαῶν πολλοὶ Ρῶσοι κατοικοῦσι τὴν Ν. Σιβηρίαν ἀποικοὶ δὲ ἄλλων ἐθνῶν καὶ πρὸ πάντων Ἀγγλοὶ καὶ Γάλλοι ἔχουσι μικρὰν ἀριθμητικὴν σημασίαν.

1311. Γλωσσαι.—Πλὴν τῶν ἰθαγενῶν γλωσσῶν, ὧν σπουδαιότεραι εἶναι ἡ Σινικὴ, ἡ Ἰαπωνικὴ, καὶ αἱ διάλεκτοι Ἰνδική, Ἰρανικὴ, Ἀραβικὴ κλπ. αἱ Εὐρωπαϊκαὶ γλωσσῆαι καὶ ἰδίως ἡ Ρωσικὴ, ἡ Ἀγγλικὴ καὶ ἡ Ἰαλλικὴ διαρκῶς ἐξαπλοῦνται ἀνά τὴν Ἠπειρον ταύτην.

1312. Θεοδόκεια.—Ὁ Βουδισμὸς (500 ἑκατ.), ὅστις μετὰ τοῦ Κομφουκισμοῦ ἐπικρατεῖ ἐν τῇ Α. Ἀσίᾳ. Οἱ Ἰνδοὶ πρεσβεύουσι τὸν Βραχμανισμὸν (200 ἑκατ.). Ὁ Μωχμεθνισμὸς ἐπικρατεῖ ἐν τῇ Δ. Ἀσίᾳ καὶ ἐκτείνεται μέχρι τοῦ Ἰνδοῦ. Πλὴν τούτων ὅμως ὑπάρχουσιν ἐν Ἀσίᾳ περὶ τὰ 8-10 ἑκατομμύρια χριστιανοὶ διεσπαρμένοι πανταχοῦ τῆς ἡπείρου καὶ περὶ τὸ ἡμισυ ἑκατομ. Ἑβραῖοι.

1313. Πολιτισμός.—Σήμερον τὸ πλεῖστον τῶν κατοίκων τῆς Β. Ἀσίας, τῶν ἀπεράντων στεπεῶν τοῦ Τουρκεστάν, τῆς Μογγολίας καὶ τοῦ Θιβέτ διαγόουσι βίαν ποιμενικὴν καὶ νομαδι-

κόν. Ἐν τῷ νοτίῳ καὶ τῷ εὐφορωτάτῳ τῆς χώρας τμήματι ἡ γεωργία εἶναι λίαν ἀνεπτυγμένη ἀπὸ τῶν ἀρχαίων χρόνων, πρὸ πάντων ἐν τῇ Σινικῇ καὶ τῇ Ἰνδικῇ. Ἐν τῇ Δ. Ἀσίᾳ ἔνθα αἱ κλιματολογικαὶ συνθήκαι εἶναι ἤττον εὐνοϊκαὶ καὶ ἔνθα οἱ κάτοικοι εἶναι ἠναγκασμένοι νὰ παλαιώσιν ἀπαύστως κατὰ τῆς ἄμμου τῶν ἐρήμων, διάφοροι φάσεις εὐεξίας καὶ δυστυχίας διεδέχθησαν ἀλλήλας. Μετὰ τὰς λαμπρὰς χρονικὰς περιόδους (Ἀσσυρίων, Περσῶν κλπ.), τὸ τμήμα τοῦτο τῆς ἡπείρου διατελεῖ ἐν τελείᾳ παρακμῇ, ἣν ἐπεδείνωσεν ἡ ἐπιδρομὴ τῶν Μωαμεθανῶν.

II. Κράτη.

1314. Τοπογραφικὴ καὶ πολιτειακὴ διαίρεσις. — Εἰδόμεν ἀνωτέρω (§ 1305) ὅτι ἡ Ἀσία φυσικῶς διαίρεται εἰς πέντε τμήματα· τοπογραφικῶς ὅμως καὶ πολιτειακῶς διαίρεται εἰς τέσσαρα τμήματα τὰ ἑξῆς.

Α'. Τὴν Β. Ἀσίαν, περιλαμβάνουσιν τὰς ἑξῆς χώρας, 1) τὴν Ἀσιατικὴν Ρωσίαν (Σιβηρίαν), 2) τὴν Καυκασίαν, 3) τὸ δυτικὸν Τουρκεστάν, εἰς ὃ περιλαμβάνονται τὰ χανάτα τῆς *Βουχάρας* καὶ τῆς *Χίβας*.

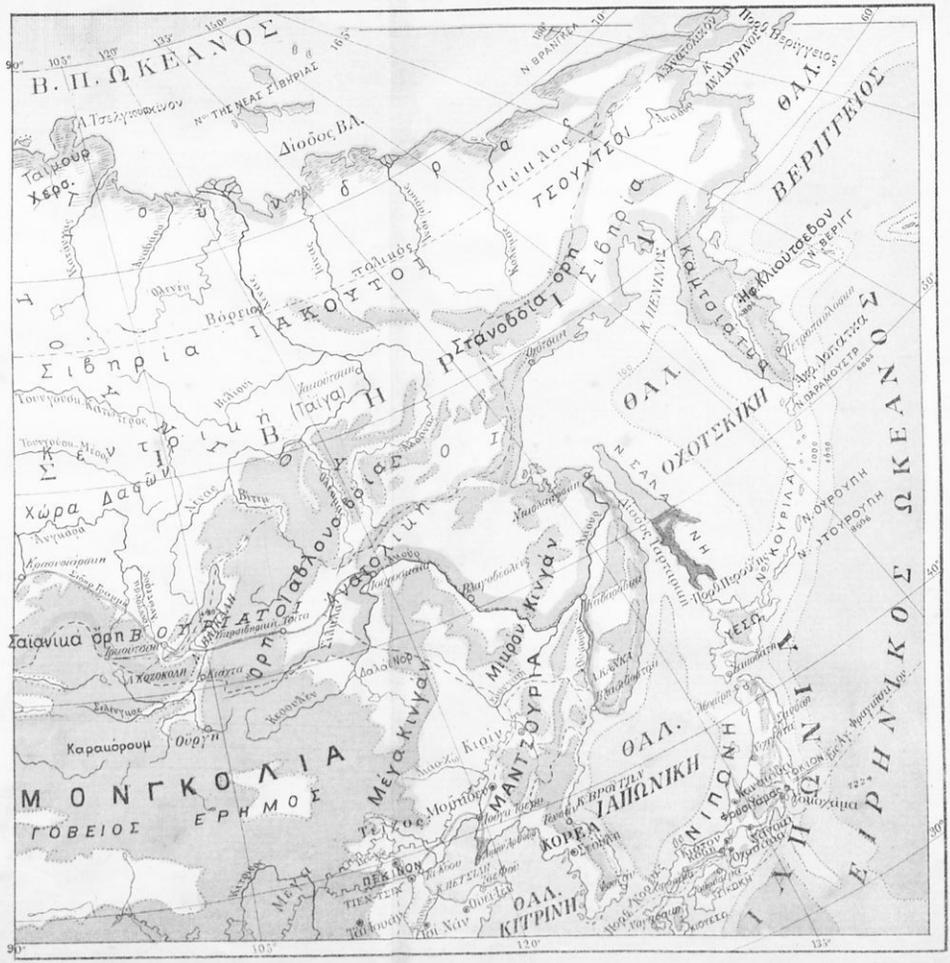
Β'. Τὴν Δ. Ἀσίαν, περιλαμβάνουσιν 1) τὴν Ἀσιατικὴν Τουρκίαν, 2) τὴν Ἀραβίαν, 3) τὴν Περσίαν, 4) τὸ Ἀφγανιστάν καὶ 5) τὸ Βελουτχιστάν.

Γ'. Τὸ κεντρικὸν ὄροπέδιον καὶ τὴν Α. Ἀσίαν, περιλαμβάνοντα 1) τὴν Σινικὴν αὐτοκρατορίαν, 2) τὴν Κορέαν καὶ 3) τὴν Ἰαπωνίαν.

Δ'. Τὴν Ν. Ἀσίαν, περιλαμβάνουσιν 1) τὴν Ἰνδικήν, 2) τὴν Ἰνδοκίαν καὶ 3) τὰς νήσους.

Α'. ΒΟΡΕΙΟΣ ΑΣΙΑ

1315. Ἡ Βόρειος Ἀσία ἀποτελεῖται ἐκ τῆς Ἀσιατικῆς Ρωσίας (Σιβηρίας), τοῦ Δ. Τουρκεστάν μετὰ τῶν χανάτων τῆς *Βουχάρας* καὶ *Χίβας*, καὶ τῆς Καυκασίας.

1316. Ἐκτάσις 17226000 τετρ. χιλιομέτρα.

1317. Πληθυσμὸς 23000000 κάτοικοι.

ΣΙΒΗΡΙΑ

1318. Ἐκτάσις 12520000 τετρ. χιλιομέτρα.

1319. Πληθυσμὸς 5727000 κάτοικοι.

1320. Κλίμα. — Ψυχρότατον.

1321. Ἀκρωτήρια. — Τὸ *Γσελιγουσκίον*, τὸ *Ταϊμίρ* καὶ τὸ *Αρατολικόν* ἐν τῷ Β. πεγωμένῳ ὠκεανῷ καὶ ἡ *Λοπάτκα* ἐν τῇ χερσονήσῳ τῆς *Καμτσιάτκας*.

1322. Κόλποι. — Ὁ *Ὄβιος* εἰς τὴν *Καρκινὴν* θάλασσαν, ὁ *Αραθουρῖος* εἰς τὴν *Βερίγγειον* καὶ ὁ *Πεζιτσκις* εἰς τὴν *Ὀχοτσκικὴν* θάλασσαν.

1323. Νῆσοι. — Ἡ *Νεῖα Σιβηρία* καὶ ἡ τοῦ *Βράγγελ* ἐν τῷ Β. πεγωμένῳ ὠκεανῷ καὶ ἡ *Σακαλίρη* ἐν τῇ *Ὀχοτσκικῇ*.

1324. Ὄρη. — Αἱ βόρειαι προεκτάσεις τοῦ κεντρικοῦ ὄροπεδίου ἦτοι, τὰ *Αλτάια*, τὰ *Σαϊανικά*, τὰ *Δαυρικά*, τὰ *Γαβλορβῶδια*, τὰ *Σταροβῶδια* καὶ τὰ ὄρη τῆς *Καμτσιάτκας*, ἐν οἷς πολλὰ ἐσβεσμένα καὶ ἐνεργὰ ἤρξιστεια.

1325. Ποταμοὶ καὶ λίμναι. Ὁ *Ὄβιος*, ὁ *Γενισέης*, ὁ *Λένιας* καὶ ὁ *Κολύμας*, ἐκβάλλοντες εἰς τὸν Β. πεγωμένον ὠκεανόν· ὁ *Ἀμουρ*, ἐκβάλλων εἰς τὴν *Ὀχοτσκικὴν*. Λίμνη δὲ ἡ *Βαϊκάλη*.

1326. Ἐδαφος. — Ἡ *Σιβηρία* ἀποτελεῖται ἐξ ἀπεράντου καὶ ὁμαλῆς ἐκτάσεως, κειμένης μεταξὺ τοῦ *Ὄβιος* καὶ *Γενισέης* πρὸς Δ. καὶ ἐκ χώρας ὄρεινης, διαρρεομένης ὑπὸ τῶν ποταμῶν *Λένα* καὶ *Ἀμουρ* πρὸς Α. Τὸ βορειότατον μέρος τῆς *Σιβηρίας* εἶναι ἔρημος κατεψυγμένη· πρὸς Ν. ὅμως αὐτοῦ ἐκτείνεται ἡ ζώνη τῶν ἀπεράντων δασῶν, τὰ ὅποια διαδέχονται στέππαι καὶ τινες πεδιάδες.

1327. Πηροῖόντα. — Ἀφθονος ξυλεία, ὀρυκτὰ σιδήρου, χαλκοῦ, λιθάνθρακες, χρυσοί, ἄργυρος, πολύτιμοι λίθοι καὶ ἀφθονοὶ διφθέραι.

1328. **Διοικητικὴ διαίρεσις.**—Ἡ Σιβηρία διαίρεται εἰς 14 μεγάλας διοικήσεις· ὁ πληθυσμὸς τῶν διοικήσεων τούτων εἶναι ἀραιότατος. Εἰς αὐτὰς ἀποστέλλει ἡ Ρωσία τοὺς πολιτικούς ἐγκληματίας, τοὺς βαρυποίνους καταδίκους καὶ τοὺς ἐλευθέρους ἀποίκους.

1329. **Πόλεις.**—Ἡ *Τοβόλσκη* (18000 κ.), ἀρχαία πρωτεύουσα. Ἡ *Τόμσκη* (50000 κ.), παρὰ τὸν Ὄβιν. Ἡ *Ἰρκούτσκη* (51000 κ.), πόλις ἐμπορική. *Κιάχτα*, παρὰ τὰ σύνορα τῆς Μογγολίας. *Ἰακούτσκη*, παρὰ τὸν Λέναν, κέντρον ἐμπορίου διψθερῶν καὶ ὄρυκτοῦ ἐλεφαντόδοντος, προερχομένου ἐξ ἐλεφάντων (μαμμούθ), οἵτινες εἰς παλαιοτάτους χρόνους κατεχώσθησαν εἰς τὸ παγωμένον ἔδαφος τῆς χώρας καὶ διατηροῦνται εἰσέτι μὲ τὸ τρίγωνμα αὐτῶν. *Πετροπαυλόφσκη*, ἐν τῇ Καμτσιάτκῃ. *Νικολαϊέφσκη*, παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἀμούρ καὶ *Βλαδιβοστόκ* ἐν τῇ Ἰαπωνικῇ θαλάσσῃ, σπουδαιότατοι πολεμικοὶ καὶ ἐμπορικοὶ λιμένες ἐν τῇ ἀπωτάτῃ Ἀνατολῇ.

Ὁ ὑπερσιβηρικὸς σιδηρόδρομος, ὁ μέλλον νὰ συνδέσῃ τὴν Μόσχαν μὲ τὸ Βλαδιβοστόκ κατὰ τὸ πλεῖστον ἐξετελέσθη.

ΔΥΤΙΚΟΝ ΤΟΥΡΚΕΣΤΑΝ

1330. **Ἐκτασις** 355500 τετρ. χιλιομέτρα.

1331. **Πληθυσμὸς** 5720000 κάτοικοι.

1332. **Ὅρια.**—Πρὸς Β. τὸ Ρωσικὸν καὶ Σιβηρικὸν βᾶθυπέδον, πρὸς Ν. ὁ Ἰνδοκοῦχος, οὔτινος συνέχεια εἶναι τὰ ὄρη τοῦ Ἐλβούρσου, πρὸς Δ. ἡ Κασπία θάλασσα καὶ πρὸς Α. τὸ Παμίρ, τὰ Οὐράνια ὄρη καὶ τὰ ὄρη τῆς Τσουγγαρίας.

1333. **Κλίμα.**—Λίαν ἠπειρωτικόν, ἐξαιρουμένης τῆς ὑπὸ τῶν ὀρέων περιβαλλομένης χώρας, ἔνθα ἄφθονοι καταπίπτουσι βροχαί. Ἐν τῷ κεντρικῷ τοῦ Τουρκεστάν τμήματι ἐξαιρετικὴ ἐπικρατεὶ ξηρασία.

1334. **Ἔρημοι.**—Ἡ χώρα αὕτη εἶναι κατ' ἐξοχὴν στεππώδης καὶ ἔρημος· παρὰ τὰς ἐκβολὰς καὶ τὰς ὑπὸ τῶν ποταμῶν διαρροεμένους κοιλάδας, τὸ ἔδαφος εἶναι εὐφορώτατον.

1335. **Ποταμοὶ καὶ λίμναι.**—Ὁ Ὠξος καὶ ὁ Ἰαζάρτης, ἐκβάλλοντες εἰς τὴν μεγάλην λίμνην Ἀράλην καὶ ὁ Ἰλις, ἐκβάλλων εἰς τὴν λίμνην Βαλχάσην.

1336. **Ἐδαφος.**—Τὸ ἔδαφος τῆς χώρας εἶναι χθαμαλόν. τὸ δὲ ὕψος αὐτοῦ καὶ τῶν διαφορῶν ὀροπεδίων εἶναι μικρόν (238 μ. ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης μέχρι 26 μ. ὑπὸ ταύτην).

1337. **Διοικητικὴ διαίρεσις.**—Ἡ χώρα αὕτη ἀποτελουμένη ἐξ 11 ἐπαρχιῶν ἀνήκει εἰς τὴν Ρωσίαν καὶ κατοικεῖται ὑπὸ Κιρκασίων, Τατάρων, Περσῶν καὶ Τουρκομάνων, ἀπάντων Μωαμεθανῶν τὸ θρήσκευμα.

1338. **Πόλεις**—Ἡ *Τασκένδη* (156000 κ.), πόλις ἐμπορικῆ, οὐ μακρὰν τοῦ Ἰαζάρτου. *Σαμαρκάνδη* (54000 κ.), πόλις ἀρχαιοτάτη, ἐμπορικῆ, μέσῳ εὐφόρου πεδιάδος, ἔχει ὠραία μνημεῖα καὶ θεωρεῖται ἱερὰ τῶν Μουσουλμάνων πόλις. *Χοκάνδη* (80000 κ.), παρὰ τὸν ἄνω Ἰαζάρτην, μέσῳ εὐφορωτάτης πεδιάδος, κέντρον ἐμπορίου βόμβακος, μετᾶξης καὶ δερμάτων.

ΒΟΥΧΑΡΑ ΚΑΙ ΧΙΒΑ

1339. **ΒΟΥΧΑΡΑ.**—Ἐκτασίς 205000 τετρ. χιλιομέτρα.

1340. **Πληθυσμὸς** 1250000 κάτοικοι.

1341. **Θέσις.**—Ἡ χώρα αὕτη ἐξαπλουμένη πρὸς Δ. τοῦ Παμίρ, συνδέεται διὰ τοῦ ὑπερκασπίου σιδηροδρόμου μετὰ τῆς Σαμαρκάνδης, Τασκένδης καὶ τῆς Κασπίας θαλάσσης.

1342. **Πόλις** ἀξία λόγου εἶναι ἡ *Βουχάρα* (70000 κ.), κειμένη μέσῳ εὐφόρου ὀάσεως καὶ κέντρον τῶν ἐξ Ἰνδιῶν καραβανίων.

1343. **ΧΙΒΑ.**—Ἐκτασίς 60000 τετρ. χιλιομέτρα.

1344. **Πληθυσμὸς** 800000 κάτοικοι.

1345. **Θέσις.**—Ἡ μικρὰ αὕτη χώρα ἐξαπλουμένη μεταξὺ Βουχάρας καὶ Ἀράλης λίμνης, ἐπὶ ὠραίας ὀάσεως τοῦ Ὠξου ποταμοῦ ἔχει πρωτεύουσαν τὴν ὁμώνυμον πόλιν με (3000) κ.). κειμένη ἐπὶ διώρυχος, ἐκβαλλούσης εἰς τὸν αὐτὸν ποταμόν.

1346. ΥΠΕΡΚΑΣΠΙΑ.—Πλήν τῶν ἀνωτέρω χωρῶν μεταξὺ τῶν Α. περσίων τῆς Κασπίας καὶ τῶν χανάτων τῆς Βουχάρας καὶ τῆς Χίβης ἐκτείνεται ἡ Ὑπερκασπία, ἀποτελοῦσα ἐπαρχίαν τῆς Ἀσιατικῆς Ρωσίας καὶ ἔχουσα πληθυσμὸν (372000 κ.), ἀποτελούμενον ἐκ Τουρκομάνων, φυλῆς πολεμικῆς. Πόλεις ἀξίαι λόγου ἐν αὐτῇ εἶναι ἡ Κρασνοβόδσκη, παρὰ τὴν Κασπίαν. Οὐζούνη Ἀδᾶ, ἐπὶ τῇ Κασπίᾳ, ἀρχὴ τοῦ ὑπερκασπίου σιδηροδρόμου. ~~Μέρβη~~ καὶ Ἀσκαβάδη, δι' ὧν διέρχεται ὁ διὰ Σικκρὸν δὴν ὑπερκάσπιος σιδηροδρόμος.

ΚΑΥΚΑΣΙΑ

1347. Ἐκτασίς 472500 τετρ. χιλιόμετρα.

1348. Πληθυσμὸς 9700000 κάτοικοι.

1349. Θέσις.—Ἡ Καυκάσια κειμένη μεταξὺ τῆς Κασπίας θηλάσσης καὶ τοῦ Εὐξείνου πόντου, δισχίζεται ἀπὸ ΒΔ. πρὸς ΝΑ. διαγωνίως ὑπὸ τοῦ ὄρους Καυκάσου.

1350. Ποταμοί.—Πρὸς Β. μὲν τοῦ Καυκάσου εἶναι ὁ Κουβάτης, ἐκβάλλων εἰς τὸν Εὐξείνου πόντον καὶ ὁ Τερέκης εἰς τὴν Κασπίαν, πρὸς Ν. δὲ ὁ Κῦρος, ἐκβάλλων εἰς τὴν Κασπίαν καὶ δεχόμενος τὰ ὕδατα τοῦ Ἀράξου ποταμοῦ.

1351. Λίμνη.—Ἡ Σεβάγγη, κειμένη μεταξὺ τοῦ Κύρου καὶ τοῦ Ἀράξου.

1352. Κάτοικοι καὶ θρησκεία.—Ἡ χώρα αὕτη περιλαμβάνουσα μέρος τῆς ἀρχαίας Σκυθίας πρὸς Β. τοῦ Καυκάσου, τῆς Κολχίδος πρὸς Δ. τῆς Ἰθρίας ἐν τῷ μέσῳ, καὶ τῆς Ἀλβανίας πρὸς Α. κατοικεῖται σήμερον ὑπὸ διαφόρων Ταταρικῶν καὶ Τουρρικῶν φύλων, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ τῶν Γεωργιανῶν εἶναι ὁ τελειότερος τύπος τῆς Καυκάσιας φυλῆς. Ἐπικρατοῦσα θρησκεία εἶναι ἡ ὀρθόδοξος χριστιανική.

1353. Κλίμα, ἔδαφος, προϊόντα.—Τὸ κλίμα τῆς χώρας εἶναι εὐκρατον καὶ ὑγιεινὸν καὶ τὸ ἔδαφος εὐφορώτατον· τὰ δὲ κυριώτατα τῶν προϊόντων εἶναι βάμβαξ, ἔρια, μέταξα καὶ πε-

τρέλαιον, ἀναβλύζον ἐν τῇ, ἐπὶ τῆς Κασπίας, χερσονήσῳ Ἀψερῶν.

1354. **Πόλεις.**—*Ἡ Τιφλίς* (160000 κ.), πρωτεύουσα παρὰ τὸν Κῦρον, κεῖται ἐν τῷ μέσῳ τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς, τῆς συνδεούσης τὸ Βατούμ μὲ τὸ Βακοῦ. *Βατούμ*, πόλις ἐμπορικῆ καὶ εὐλίμενος, παρὰ τῷ Εὐξείνῳ. *Βακοῦ* (110000κ.), ἐν τῇ χερσονήσῳ Ἀψερῶν, ὀνομαστὴ διὰ τὸ μέγα ἐμπόριον τοῦ πετρελαίου. *Κάρε*, πόλις ἔχουσα φρούριον ὀχυρώτατον. *Βλαδικαύκασος* (42000 κ.), εἰς αὐτὸν καταλήγει ὁ ἐκ Ρωσίας εἰς Καυκασίαν σιδηρόδρομος. *Σταυρούπολις* (4000κ.). *Ἐριβάνη* (150000 κ.), ἐν τῇ Ρωσικῇ Ἀρμενίᾳ, οὐ μακρὰν τῆς λίμνης Σεβάγγης.

Β'. ΔΥΤΙΚΗ ΑΣΙΑ

1355. Ἡ δυτικὴ Ἀσία περιλαμβάνει τὴν Ἀσιατικὴν Τουρκίαν, τὴν Ἀραβίαν, τὴν Περσίαν, τὸ Ἀφγανιστάν καὶ τὸ Βελουτζιστάν.

ΑΣΙΑΤΙΚΗ ΤΟΥΡΚΙΑ

1356. Ἐκτασίς 1750000 τετρ. χιλιόμετρα.

1357. Πληθυσμὸς 16750000 κάτοικοι.

1358. **Τοπογραφικὴ διαίρεσις.**—Ἡ Ἀσιατικὴ Τουρκία διαιρεῖται τοπογραφικῶς· α) εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, β) εἰς τὴν Τουρκικὴν Ἀρμενίαν (Ἐρζερούμ, Διαρβεκίρη), γ) εἰς τὴν Συρίαν καὶ τὴν Παλαιστίνην, δ) εἰς τὴν Μεσοποταμίαν καὶ ε) εἰς τοὺς ἐν τῇ Ἀραβίᾳ Τουρκικοὺς νομοὺς.

ΜΙΚΡΑ ΑΣΙΑ

1359. Ἐκτασίς 503600 τετραγ. χιλιόμετρα μετὰ τῶν νήσων.

1360. Πληθυσμός 9240000 κάτοικοι.

1361. Κλίμα.—Υγρόν εις τὰ παράλια, ξηρόν εις τὰ μεσόγεια.

1362. Κόλποι.—Ἐν τῇ Μεσογείῳ καὶ τῷ Αἰγαίῳ ὁ Ἴσκιός, ὁ τῆς Ἀτταλείας, ὁ Δωρικός, ὁ Κεραμεικός, ὁ Ἐρμαῖος καὶ ὁ Ἀδραμύττιος· ἐν δὲ τῇ Προποντίδι· ὁ Κιανός καὶ ὁ Ἀστακηρός.

1363. Πορθμοί.—Ὁ Ἑλλησποντος καὶ ὁ Θρακικός Βόσπορος, χωρίζοντες τὴν μικρὰν Ἀσίαν τῆς Θράκης.

1364. Ὄρη καὶ ἀκρωτήρια. — Ἐν τῇ μικρᾷ Ἀσίᾳ διακρίνομεν τρεῖς κυρίας ὄροσειράς· 1) τὴν πρὸς τὸν Εὐξείνιον πόντον ὄροστοιχίαν, ἐν ἣ τὰ ὄρη Κολάτ-Δάγ, πρὸς Ν. τῆς Τραπεζοῦντος (3400 μ.), ὁ Ὀλγασσος (Ἰλκᾶς-Δάγ 2200 μ.), πρὸς Ν. τῆς Σινώπης, καὶ ὁ Βιθυνός Ὀλυμπος. 2) τὴν δυτικὴν ὄροστοιχίαν, ἐν ἣ ὁ Ὀλυμπος τῆς Μυσίας (2400 μ.), ἡ Ἰδη, τὸ Σίπυλον, ἡ Μεσωγίς, τὸ Δινδυμον, ὁ Τυῶλος (1800 μ.), καὶ ὁ Κάδμος. Καὶ 3) τὴν ὄροστοιχίαν τοῦ Ταύρου (3400 καὶ 3200 μ.), ἣτις κάμπτεται πρὸς ΒΑ. καὶ σχηματίζει τὴν ὄροστοιχίαν τοῦ Ἀρταύρου· τὸν Ἀργαῖον (3850 μ.), ἐσθεςμῆνον ἠφαίστειον πρὸς Β. τοῦ Ταύρου. Ἀκρωτήρια δὲ ἐν μὲν τῷ Εὐξείνῳ εἶναι τὸ Ἰασόνιον, τὸ Ἡράκλειον καὶ ἡ Κάραις, τὸ Σίγειον, παρὰ τὴν εἴσοδον τοῦ Ἑλλησπόντου· ἐν τῷ Αἰγαίῳ τὸ Λευκόν, ἡ Μέλαινα ἄκρα καὶ ἡ Μυκάλη καὶ τέλος ἐν τῇ Μεσογείῳ ἡ Ἱερά ἄκρα, τὸ Ἀρεμούριον καὶ ἡ Σαρπηδών.

1365. Ποταμοὶ καὶ λίμναι.—Ἐπισημότεροι ποταμοὶ εἶναι ὁ Ἰρις, ὁ Ἄλως, ὁ μέγιστος τῶν ποταμῶν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ ὁ Σαγγάριος, ἐκβάλλοντες εἰς τὸν Εὐξείνιον, ὁ Γράνικος καὶ ὁ Μάκιστος, εἰς τὴν Προποντίδα, ὁ Σκάμανδρος, εἰς τὸν Ἑλλησπόντον καὶ ὁ Ἐρμος, εἰς τὸν ὁμώνυμον κόλπον. Παραπόταμος τούτου εἶναι ὁ Πακτωλός, ὀνομαστός κατὰ τὴν ἀρχαιότητα, διὰ τὰ ἐν τῇ ἄμμῳ αὐτοῦ ψήγματα χρυσοῦ. Ὁ Μαίανδρος, ὁ Εὐρυμέδων, ὀνομαστός διότι παρὰ τὰς ἐκβολὰς αὐτοῦ ὁ Κίμων ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἐνίκησε κατὰ τε ξηρὰν καὶ θάλασσαν τοὺς Πέρσας 465 π. Χ. Ὁ Κίθρος, ἐκβάλλων εἰς τὸ πέλαγος τῆς

Κιλικίας, ὀνομαστὸς διότι ἐν αὐτῷ λουστῆεις ἠσθένησεν ὁ Μ. Ἀλέξανδρος. Ὁ Σάβρος καὶ ὁ Πύραμος, ἐκβάλλοντες εἰς τὸν Ἰσσικὸν κόλπον. **Λίμναι** δ' ἄξιαι λόγου εἶναι ἡ Ἀσκαρία (τῆς Νικαίας), ἡ Ἀπολλωρία, ἡ Ἀφρῆτις, ἡ Κάραλις καὶ ἡ ἀλατοῦχος *Τάττα*.

1366. **Ἔδαφος καὶ προϊόντα.**—Ἡ μικρὰ Ἀσία εἶναι ἐκτεταμένον ὄροπέδιον, ὑποδιαιρούμενον εἰς ἄλλα μικρότερα ὑψηλὰ ἢ χαμηλὰ, σπουδαιότερα τῶν ὁποίων εἶναι τὸ τῆς Ἀγκύρας (1080 μ.), τὸ τῆς Καισαρείας (1095 μ.), καὶ τὸ κεντρικὸν λιμνωδὲς ὄροπέδιον αὐτῆς (850 μ.). Τὸ ἔδαφος τῶν ὄροπέδιων τούτων εἶναι λίαν εὐφορον. Τὰ κυριώτερα τῶν προϊόντων τῆς χώρας εἶναι δημητριακοὶ καρποί, κτηνοτροφικὰ προϊόντα, ἔλαιον, οἶνος, μέταξα, σῦκα, σταφίς, καπνός, ὄπιον κλπ.

1367. **Συγκοινωνία.**—Πλὴν τῆς κατὰ τὰ παράλια συγκοινωνίας, ἡ ἐν τοῖς μεσογείοις τῆς χώρας τοιαύτη δὲν εἶναι ἀρκούντως ἀνεπτυγμένη. Ἐν αὐτῇ ὑπάρχουσι σιδηραὶ γραμμαὶ μήκους 1900 χιλιομέτρων, συνδέουσαι τὰς κυριωτέρας πόλεις αὐτῆς. Νῦν εὐρίσκεται ὑπὸ κατασκευὴν σιδηροδρομικὴ γραμμὴ, μέλουσα νὰ συνδέσῃ τὴν Κων)πολιν μετὰ τοῦ Ἰκονίου, τῶν Ἀδάων καὶ τῆς Βαγδάτης, μήκους 2500 χιλιομέτρων.

1368. **Διοικητικὴ διαίρεσις.**—Ἡ Μικρὰ Ἀσία ἀποτελούμενη τὸ πάλαι ἐκ τοῦ Πόντου, τῆς Βιθυνίας, τῆς Παφλαγονίας, τῆς Καρίας, τῆς Λυδίας, τῆς Λυκίας, τῆς Παμφυλίας, τῆς Κιλικίας, τῆς Λυκαονίας, τῆς Πισιδίας, τῆς Φρυγίας, τῆς Γαλατίας καὶ τῆς Καππαδοκίας διαίρεται σήμερον διοικητικῶς εἰς 9 νομοὺς καὶ τρεῖς διοικήσεις τὰς ἐξῆς.

Α'. ΝΟΜΟΙ

1) Ἀιδινίου, 2) Προύσης, 3) Κεσταμῶνος, 4) Τραπεζοῦντος, 5) Σεβαστείας, 6) Ἀγκύρας, 7) Ἰκονίου, 8) Ἀδάων καὶ 9) νομὸς Αἰγαίου πελάγους, ἀποτελούμενος ἐκ τῶν νήσων, αἵτινες εἶναι ἐγκατεσπαρμέναι παρὰ τὰ παράλια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας,

πλήν τῆς Σαμου καὶ τῆς Κύπρου. Πᾶσσι αἱ νῆσοι αὗται κοινοῦνται ὑπὸ Ἑλλήνων.

Β'. ΔΙΟΙΚΗΣΕΙΣ

1) Ἡ τοῦ Ἑλλησπόντου, 2) τῆς Νικομηδείας καὶ 3) τῆς Χρυσουπόλεως, ὑπαγομένης εἰς τὸν νομὸν Κωνσταντινουπόλεως.

Πόλις.

1. **Νομὸς Ἀϊδινίου.** 1396000 κάτοικοι. Ἀποτελεῖται ἐκ τῶν ἀρχαίων χωρῶν Λυδίας, Καρίας, Μυσίας καὶ ἐν μέρει τῆς Ἰωνίας. *Σμύρνη* (225000 κ.), πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ, ἐν τῷ μυθῷ τοῦ Ἐρμαίου κόλπου, πόλις ἀρχαία, ἔχει ἀκμαῖον ἐμπόριον καὶ βιομηχανίαν, ἀσφαλῆ λιμένα, ἐξαιρετον προκυμαίαν, Ἑλληνικὸν Γυμνάσιον καὶ πολλὰ Ἑλληνικὰ ἐκπαιδευτήρια, συντηρούμενα ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς κοινότητος, ἧτις ἀποτελεῖ τὸ μεγαλειότερον στοιχεῖον τῶν κατοίκων τῆς πόλεως (122000 κ.), νοσοκομεῖον καὶ διάφορα φιλανθρωπικὰ καταστήματα. Παράγει ἐξαιρετον σταφίδα καὶ σῦκα. Συνδέεται δὲ σιδηροδρομικῶς μετὰ τῶν κυριωτέρων μεσογείων πόλεων. *Παλαιὰ Φώκαια* (4000 κ.), μητρόπολις τῆς Μασσαλίας, ἔχουσα ἀλατοπηγεῖα. *Νέα Φώκαια* ΒΑ. τῆς Σμύρνης. *Κλαζομεναί* (24000 κ.), πατρίς τοῦ φιλοσόφου Ἀναξαγόρου. *Κρήνη* (Τσεσμές, 15000 κ.), ἀπέναντι τῆς Χίου, ἐν τῷ λιμένι τῆς ὁποίας οἱ Ρῶσοι κατέκαυσαν (1770) τὸν Τουρκικὸν στόλον. *Ἀγιασουλοῦκ*, μικρὸν χωρίον ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς ἀρχαίας Ἐφέσου, ὀνομαστῆς διὰ τὸν μεγαλοπρεπῆ ναὸν τῆς Ἑρῆσιας Ἀρτέμιδος, ὃν κατέκαυσεν ὁ Ἡρόστρατος, ἐπὶ τῶν ἐρειπίων δὲ τούτου ἀνωκοδομήθη περικαλλῆς ναὸς τῆς αὐτῆς Θεᾶς, ἐν τῶν ἐπτὰ θαυμάτων τοῦ κόσμου. *Ἡ νέα Ἐφεσος* (9000 κ.). Ἡ *Φιλαδέλφεια* (22500 κ.), εἶναι ἔδρα μητροπολίτου· συνδέεται σιδηροδρομικῶς μετὰ τῆς Σμύρνης. *Πέργαμος* (23000 κ.), πρὸς Β. τῆς Σμύρνης, ὀνομαστὴ διὰ τὸν ἐκ δέρματος κατασκευαζόμενον περγαμηνὸν χάρτην. Ἡ πό-

λις αὕτη ἦτο ἔδρα τῶν Ἀτταλικῶν βασιλέων· ἐν αὐτῇ σήμερον εὐρέθησαν μνημεῖα ἀξιολογώτατα, λείψανα τῆς ἀρχαίας λαμπρότητος αὐτῆς. *Ἄιδινιον* (35000 κ., ἀρχαίαι Τράλλεις). *Μαγνησία* (38000 κ.), πόλις ἐμπορικὴ, συνδεομένη σιδηροδρομικῶς μετὰ τῆς Σμύρνης καὶ ἔδρα τοῦ μητροπολίτου Ἐφέσου. *Ἀλικαρνασσός* (4000 κ.), νῦν Μπουδρούμ, πατρὶς τοῦ ἱστορικοῦ Ἡροδότου. *Μιλήτος*, νῦν μικρὸν χωρίον Παλάτια καλούμενον, ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς ἀρχαίας Μιλήτου, πατρίδος τοῦ φιλοσόφου Θάλητος. Πρὸς Β. ταύτης κεῖται τὸ ὄρος Μυκάλη, ὅπερ καταλήγει εἰς τὸ ὁμώνυμον ἀκρωτήριο, πρὸ τοῦ ὁποίου οἱ Ἕλληνες κατετρόπωσαν τοὺς Πέρσας (479 π.Χ.). *Κνίδος*, ἀπέναντι τῆς νήσου Κῶ, πόλις ἀρχαία, ἧς σώζονται τὰ ἐρείπια· ἐπίσημος διὰ τὸν ἐν αὐτῇ ναὸν τῆς Ἀφροδίτης. Παρὰ τὴν πόλιν ταύτην ὁ Κόνων ἐνίκησε τοὺς Σπαρτιάτας

2. Νομὸς Προῦσης. 163000 κάτοικοι. Ἀποτελεῖται ἐκ τῆς ἀρχαίας Φρυγίας, Μυσίας καὶ Βιθυνίας. *Προῦσα* (75000 κ.), πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ, μέσῳ εὐφόρου πεδιάδος, παρὰ τὰς ὑπωρείας τοῦ Ὀλύμπου τῆς Μυσίας, ἔχει βιομηχανίαν ταπήτων καὶ μετάξης. Ἐπίνεια ταύτης συνδεόμενα μετ' αὐτῆς σιδηροδρομικῶς εἶναι ἡ Κίος καὶ ἡ Μουδάνεια. *Νίκαια* (5000 κ.), παρὰ τὴν λίμνην Ἀσκανίαν, ὀνομαστή διὰ τὰς συγκροτηθείσας ἐν αὐτῇ α' καὶ ζ'. οἰκουμενικὰς συνόδους· ἡ πόλις αὕτη ὑπῆρξε πρωτεύουσα τῶν Βυζαντινῶν Ἀυτοκρατόρων 1204-1261. *Κιοντάχεια* (35000 κ.), πόλις ἐμπορικὴ. *Κυδωνίαι* (Ἀϊβαλί, 35000 κ.), πόλις παράλιος, ἐμπορικὴ, κατοικουμένη τὸ πλεῖστον ὑπὸ Ἑλλήνων καὶ ἔχουσα Ἑλληνικὸν Γυμνάσιον. *Ἀδραμύτιον* (16000 κ.), παρὰ τὸν ὁμώνυμον κόλπον· παρὰ τὴν πόλιν ὑπάρχουσι μεταλλεῖα μολύβδου. *Καραϊσάρ* (40000 κ.), πόλις ἐμπορικὴ, παράγουσα ὄπιον. *Κύζικος*, παρὰ τὴν Προποντίδα, ὅπου οἱ Ἀθηναῖοι ὑπὸ τὸν Ἀλκιβιάδην κατεναυμαχῆσαν τοὺς Σπαρτιάτας (410 π. Χ.).

3. Νομὸς Κασταμώνος. 980000 κάτοικοι. Ἀποτελεῖται ἐκ τῶν ἀρχαίων χωρῶν Παφλαγονίας, Πόντου καὶ ἐν μέρει τῆς Βιθυνίας. *Κασταμών* (26000 κ.), πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ, ἐπὶ παραποτάμου τοῦ Ἄλως καὶ παρὰ τὰς ὑπωρείας τοῦ

ἔρους Ὀλγάσσου. Ἐπίνειον ταύτης, ἐπὶ τῷ Εὐξείνῳ, εἶναι ἡ Ἰνέμπολις (7000 κ.). Σιρόπη (17000 κ.), πόλις παραπόντιος, πατρίς τοῦ κυνικοῦ φιλοσόφου Διογένης καὶ καθέδρα τῶν Βασιλέων τοῦ Πόντου. Ποιτογρακλεία (12000 κ.), ὀνομαστὴ διὰ τὰ παρ' αὐτὴν ἀνθρακωρυχεῖα.

4. **Νομὸς Τραπεζοῦντος.** 1030000 κάτοικοι. Ἀποτελεῖται ἐκ τοῦ Πόντου. Ἡ Τραπεζοῦς (41000 κ.), πρωτεύουσα εἰς τὸν Εὐξείνῳ, ἔχει Ἑλληνικὸν Γυμνάσιον καὶ κατοικεῖται τὸ πλεῖστον ὑπὸ Ἑλλήνων. Ἡ πόλις αὕτη ὑπῆρξεν ἔδρα Ἑλληνικῆς αὐτοκρατορίας, ἀπὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Φράγκων (1204—1461 μ. Χ.). Ἡ Κερασσοῦς (12000 κ.), πόλις παράλιος, πατρίς τῶν κεράσων. Ἡ Σαμφοῦς (Ἀμισός, 19000 κ.), πόλις παράλιος, ἐμπορικὴ, ἔδρα τοῦ μητροπολίτου Ἀμασειᾶς, παράγει ἐξαίρετον καπνόν. Ἡ Ἀργυροπολις, μικρὰ πόλις, ἔχουσα μεταλλεῖα ἀργύρου

5. **Νομὸς Σεβαστείας.** 1085000 κ. Ἀποτελεῖται ἐκ τῆς ἀρχαίας Καππαδοκίας. Ἡ Σεβάστεια (45000 κ.), πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ, ἐπὶ τῷ Ἄλυϊ ποταμῷ. Ἡ Ἀμάσεια (35000 κ.), παρὰ τὸν Ἴριν, μέσῳ εὐφόρου πεδιάδος. Ἡ Νεοκαισάρεια (5000 κ.) Ἡ Τοκάτη (31000 κ.), μέσῳ βραθείας κοιλάδος· παρ' αὐτὴν ὑπάρχουσι μεταλλεῖα χαλκοῦ.

6. **Νομὸς Ἀγκύρας.** 925000 κάτοικοι. Ἀποτελεῖται ἐκ τῆς ἀρχαίας Καππαδοκίας καὶ Γαλατίας. Ἡ Ἀγκυρα (37000 κ.) πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ, ὀνομαστὴ διὰ τὰς αἰγας τῆς, ἐξ ὧν τὸ λεπτότατον ἔριον. Καισάρεια (70000 κ.), παρὰ τοὺς Β. πρόποδας τοῦ Ἀργαίου, πατρίς τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, ἔχουσα λαμπρὰν ἱερατικὴν σχολὴν· πρὸς τὰ ΝΑ. αὐτῆς κεῖται ἡ Ναζιανζός, πατρίς τοῦ Θεολόγου Γρηγορίου.

7. **Νομὸς Ἰκονίου.** 1086000 κάτοικοι. Ἀποτελεῖται ἐκ τῆς Λυκίας, Λυκαονίας, Πιχμφυλίας καὶ Πισιδίας. Τὸ Ἰκόνιον (48000 κ.), πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ, παράγει ἀφθόνους δημητριακοὺς καρπούς. Σπάρτη (26000 κ.), πρὸς τὰ ΝΑ. τοῦ Ἰκονίου, μέσῳ εὐφόρου πεδιάδος, κατοικεῖται ὑπὸ πολλῶν Ἑλλήνων, ὀμιλούντων τὴν Τουρκικὴν· εἶναι ἔδρα τοῦ μητροπολίτου Πισι-

δίας. Ἀτάλεια (26000 κ.), πόλις ὀχυρὰ, εὐλίμενος καὶ ἐμπορικὴ ἐπὶ τῷ ὁμώνυμῳ κόλπῳ.

8. **Νομὸς Ἀδάνων.** 415000 κάτοικοι. Ἀποτελεῖται ἐκ τῆς ἀρχαίας Κιλικίας. Τὰ Ἄδανα (50000 κ.), πόλις ὀχυρωτάτη ἐπὶ τῷ Σάρρῳ ποταμῷ, μέσῳ εὐφόρου πεδιάδος, εἶναι ἔδρα τοῦ Μητροπολίτου Κιλικίας. Ἡ Ταρσός, παρὰ τὸν Κύδνον ποταμὸν (18000 κ.), πατρίς τοῦ Ἀποστόλου Παύλου. Ἡ Μερσίνα (20000 κ.), ἐπίνειον τῆς Ταρσοῦ, μεθ' ἧς συνδέεται διὰ σιδηροδρόμου. Εἰς τρίωρον ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ Ἰσσηκοῦ κόλπου κεῖνται τὰ ἐρείπια τῆς Ἰσσοῦ, παρὰ τὴν ὁποίαν ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος ἐνίκησε τοὺς Πέρσας, αἰχμαλωτίσας τὴν οἰκογένειαν τοῦ Δαρείου (333 π. Χ.).

9. **Νομὸς Αἰγαίου πελάγους.** Ὁ νομὸς οὗτος περιλαμβάνει πάσας, τὰς εἰς τὰ παράλια τῆς Μ. Ἀσίας ἐγκατεπεκρημένες νήσους, πλὴν τῆς Σάμου καὶ τῆς Κύπρου.

Ἡ Τέρεδος (8000 κ.), μικρὰ νῆτος ἀπέναντι τῆς Τροίας, ἔχει εὐρύχωρον λιμένα. Μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῆς Τροίας ὁ ναύαρχος Κανάρης κατέκαυσε Τουρκικὸν δίκροτον, τὴν 27 Ὀκτωβρίου 1822.

Ἡ Λέσθος (115000 κ.), νῆτος πλουσία, εὐφορος καὶ κατάφυτος. Πρωτεύουσα αὐτῆς ἡ ὁμώνυμος πόλις, ἔχουσα δύο λιμένας, εἶναι ἔδρα τοῦ Μητροπολίτου καὶ ἔχει ἄριστον Ἑλλ. Γυμνάσιον. Εἶναι πατρίς τοῦ Πιπτακοῦ, ἐνὸς τῶν ἐπτὰ σοφῶν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος καὶ τῆς ποιητρίας Σαπφούς. Ἄλλαι πόλεις ἄξιαι λόγου εἶναι τὸ Π.λομάριον (8000 κ.), ὁ Μόλυθος καὶ ἡ Ἐρεσσός, ἐν τῷ λιμένι τῆς ὁποίας ὁ Παπκνικολῆς ἔκαυσε Τουρκικὴν φρεγάταν, τῷ 1821.

Ἡ νῆσος Λέσθος πρᾶγματι ἐξάίρετον οἶνον, ἄφθονον ἔλαιον καὶ σῦκα. Παρὰ τὴν Λέσθον κεῖνται 5 μικραὶ καὶ ἀκατοίκητοι νησιδοὶ, αἱ Ἀργινοῦσαι, παρὰ τὰς ὁποίας οἱ Ἀθηναῖοι κατεναμάχησαν τοὺς Σπαρτιάτας (406 π. Χ.).

Ἡ Χίος (65000 κ.), νῆσος εὐφορος, παράγουσα ἐλαίαις, ἔλαιον, μαστίχην, οἶνον, ἀμύγδαλα κλπ. Πόλεις ἐν αὐτῇ ἄξιαι λόγου εἶναι ἡ Χίος (Κάστρον, 18000 κ.), ἔχουσα Ἑλληνικὸν Γυμνά-

σιον καὶ ὁ Βροντάδος (7000 κ.). Ἡ ὠραία αὕτη νῆσος εἶναι εὖ-
σειστος κατὰστραφεῖσα πολλάκις ὑπὸ φοβερῶν σεισμῶν. Πρὸ τῆς
Ἑλληνικῆς ἐπικρατοῦσας εἶχε περὶ τὰς (15000 κ.) Κατὰ δὲ
τὸ 1822 κατεστράφη ἐντελῶς ὑπὸ τοῦ αἰμοβόρου Τούρκου ναυάρ-
χου Καρᾶ-Ἀλῆ, ἔτε καὶ ἐφονεύθη πλῆθος γυναικοπαίδων καὶ γε-
ρόντων. Ἐν τῷ λιμένι τῆς νήσου ὁ Κανάρης, τῆ 6 Ἰουνίου τοῦ
1822, ἐπυρπόλησε τὴν ναυαρχίδα τοῦ Καρᾶ-Ἀλῆ.

Τὰ *Υαρά*, ἡ πατρὶς τοῦ ναυάρχου Κανάρη ἑνδοξος νῆσος κατὰ
τὴν Ἑλληνικὴν ἐπανάστασιν, διὰ τὸν κατὰ θάλασσαν μέγαν ἀ-
γῶνα τῶν κατοίκων αὐτῆς. Ἡ νῆσος αὕτη κατεστράφη ὑπὸ τῶν
Τούρκων τελείως τὴν 22 Ἰουνίου 1824. Βραδύτερον συναψίσθη
πάλιν καὶ σήμερον κατοικεῖται ὑπὸ 1500 περίπου κατοίκων, ἀ-
σχολουμένων εἰς τὴν ἀλιεῖαν καὶ τὴν σπογγαλιεῖαν.

Ἡ *Ἰκαρία* (10000 κ.), νῆσος δασώδης· οἱ κάτοικοι αὐτῆς
ἀσχολοῦνται εἰς τὴν ἀνθρακοποιάν.

Ἡ *Πάτρως* (5000 κ.), νῆσος πετρώδης, ὀνομαστὴ διὰ τὴν
ἐν αὐτῇ μονὴν τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου καὶ τὴν βιβλιοθήκην
χειρογράφων.

Ἡ *Λέρος* (5000 κ.).

Ἡ *Κάλυμνος* (14000 κ.). Οἱ κάτοικοι τῆς νήσου ταύτης καὶ
οἱ τῆς Λέρου ἀσχολοῦνται εἰς τὴν σπογγαλιεῖαν.

Ἡ *Κῶς* (10000 κ.), νῆσος εὐφορος, κατάφυτος ἐξ ἀμπέλων
πατρὶς τοῦ ἱατροῦ Ἰπποκράτους. Εἰς τὴν νῆσον σῶζεται πλά-
τανος ἀρχαιοτάτη, ἣν ἀναφέρει καὶ ὁ Ἡρόδοτος.

Ἡ *Νίσυρος* (3000 κ.), μικρὰ νῆσος πρὸς Ν. τῆς Κῶ, ἔχου-
σα ἐνεργὸν ἠφαιστειον, ἱαματικὰ ὕδατα καὶ θεωρυχεῖα.

Ἡ *Ἀστυπάλαια* (2500 κ.).

Ἡ *Σύμη* (14000 κ.). Οἱ κάτοικοι τῆς νήσου ταύτης ἀσχο-
λοῦνται εἰς τὴν σπογγαλιεῖαν.

Ἡ *Ρόδος* (35000 κ.), νῆσος εὖσειστος καὶ εὐφορος. Πρωτεύ-
ουσα ἢ ὀμώνυμος πόλις μὲ (20000 κ.). Εἰς τὴν εἰσοδὸν τοῦ
λιμένος ὑπῆρχε τὸ ὑπὸ τοῦ Χάρητος κατασκευασθὲν ἐξ ὀρει-
χάλκου ἀγαλμα τοῦ Ἥλιου (Κολοσσὸς τῆς Ρόδου), τὸ ὅποιον ἐ-
θεωρεῖτο ἐν τῶν ἐπτὰ θαυμάτων τοῦ κόσμου. Τὸ ἀγαλμα τοῦτο

είχεν ὕψος 34 μέτρων περίπου καὶ κατεκρημνίσθη ὑπὸ σεισμοῦ, τῷ 224 π. Χ.

Ἡ *Κάρπαθος* (8000 κ.) καὶ ἡ *Κάσος* (6000 κ.). Οἱ κάτοικοι τῶν δύο τούτων νήσων εἶναι περίφημοι ναυτικοὶ καὶ ἀσχολοῦνται εἰς τὴν σπογγαλείαν.

Τὸ *Καστελόριζον* (8000 κ.), μικρὰ νήσος, ἔχουσα ἐξαιρετὸν λιμένα.

1369. **ΣΑΜΟΣ ΚΑΙ ΚΥΠΡΟΣ.**— Εἰς τὸ σύμπλεγμα τῶν νήσων τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ὑπάγονται καὶ αἱ δύο νῆσοι Σάμος καὶ Κύπρος, ἐξ ὧν ἡ μὲν πρώτη ἀποτελεῖ ἡγεμονίαν αὐτόνομον, φόρου ὑποτελεῖ εἰς τὴν Τουρκίαν, ἡ δὲ Κύπρος ἀπὸ τοῦ 1878 παρεχωρήθη, διὰ τῆς Βερολινείου συνθήκης, εἰς τὴν Ἀγγλίαν.

ΣΑΜΟΣ (60000 κ.), νήσος εὐραρὸς, πηράγουσα ἐξαιρετὸν οἶνον, ἔλαιον καὶ σταφίδα. Ἡ νήσος ἔχει ἡγεμόνα Χριστιανὸν καὶ Βουλὴν ἐκ 38 μελῶν. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶναι τὸ *Βαθύ* (3000 κ.), ἔδρα τοῦ ἡγεμόνος, ἔχει γυμνάσιον καὶ παρθεναγωγεῖον. Ἡ νήσος Σάμος ἔχει καὶ ἀκμίαν ναυτιλίαν, ἀποτελουμένην ἐκ 370 πλοίων. Ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ ἐγεννήθη ὁ Πυθαγόρας.

ΚΥΠΡΟΣ, ἡ μεγίστη αὕτη τῶν Ἑλληνικῶν νήσων, ἔχει ἕκτασιν 9610 τετραγ. χιλιομέτρων.

1370. **Πληθυσμὸς** 230000 κάτοικοι, ἐξ ὧν 170000 Ἕλληνες.

1371. **Κόλλοι.**— Ὁ *Ἀμμόχωστος*, ὁ τῆς *Λάρνακος*, ὁ τῆς *Λεμεσοῦ* καὶ τῆς *Πενταρίας*.

1372. **Ἀκρωτήρια.**— Τὸ *Λεινάρητον*, τὸ *Πηδάλιον*, ἡ *Κουριάς* ἄκρα, ὁ *Ἀκάμας* καὶ ἡ ἄκρα *Κρομμίου*.

1373. **Ὄρη**— Ἀξία λόγου ὄρη εἶναι ὁ *Ὀλυμπος* καὶ τὸ *Πενταδάκτυλον*.

1374. **Ἐδαφοὶ καὶ προϊόντα.**— Τὸ ἔδαφος τῆς νήσου εἶναι εὐφορὸν καὶ παράγει οἶνον ἐξαιρετὸν, βάμβακα, μέταξιν, ξυλοκέρατα καὶ ὀλίγους δημητριακοὺς καρπούς.

1375. **Πολίτευμα.**— Ἡ νήσος κατέχεται ὑπὸ τῆς Μεγάλης Βρεττανίας καὶ διοικεῖται ὑπὸ Ἀγγλοῦ ἄρμοστοῦ, ἐκτελεστικοῦ συμβουλίου καὶ βουλῆς, ἀποτελουμένης ἐκ 18 μελῶν.

1376. **Ἐκκλησία.**—Ἡ ἐκκλησία τῆς Κύπρου εἶναι αὐτοκέφαλος, διοικουμένη ὑπὸ συνόδου, ἀποτελουμένης ἐκ 4 μητροπολιτῶν, ἧς πρόεδρος εἶναι ὁ μακαριώτατος πάσης Κύπρου καὶ Ἰουστινιανῆς, ἐδρεύων ἐν Λευκωσίᾳ.

1377. **Παιδεία.**—Ἡ ἐκπαίδευσις ἐν τῇ νήσῳ εἶναι ἀρκούντως ἀνεπτυγμένη, διότι οἱ ἐν αὐτῇ Ἕλληνες συντηροῦσιν, ἰδίαις δαπάναις, πλεῖστα κατώτερα Ἑλληνικὰ σχολεῖα, Παρθεναγωγεῖα καὶ δύο Γυμνάσια ἐν Λευκωσίᾳ καὶ Λάρνακι καὶ ἐν ἀνώτερον Παρθεναγωγεῖον ἐν Λευκωσίᾳ.

1378. **Πόλεις.**—Ἡ *Λευκωσία* (16000 κ.), πρωτεύουσα τῆς νήσου, ἔδρα τοῦ Ἑγγλοῦ ἀρμοστοῦ, μέσῳ μικρᾶς εὐφόρου πεδιάδος. *Λάρναξ* (8000 κ.), ἔδρα μητροπολίτου, παρὰ τὸ ἀρχαῖον *Κίτιον*, ὅπου ἀπέθνηεν ὁ Κίμων πολιορκῶν αὐτὸ, 449 π.Χ. *Λεμεσός* (5000 κ.), πόλις παράλιος καὶ ἐμπορικὴ. *Ἀμμόχωστος* (11000 κ.), πόλις ἔχουσα ἐξαιρετικὸν λιμένα. *Νέα Πάφος* εἰς τὰ Δ. τῆς νήσου, παρὰ τὴν ἀρχαίαν Πάφον, ἐπίσημον διὰ τὸν ναὸν τῆς Παφίας Ἀφροδίτης· εἶναι ἔδρα μητροπολίτου. *Κυρήνεια*, ἔδρα διοικητοῦ καὶ τοῦ Μητροπολίτου Κυρηναίας.

10. **Διοικήσεις Ἑλλησπόντου.** 130000κ. Τὰ *Σαρδανάτλια* (Τσανάκ-Καλεσί, 11000 κ.), πόλις ὄχυρὰ ἐπὶ τοῦ Ἑλλησπόντου, παρὰ τὴν ἀρχαίαν Ἄβυδον, ἐξ ἧς ὁ Εἰρξῆς ἐπεχείρησε νὰ ζεύξῃ τὸν Ἑλλησπόντον. *Λάμψακος* (10000 κ.), πόλις ἀρχαιοτάτη. *Βίγα*, παρὰ τὸν Γράνικον, ὅπου ὁ Μ. Ἀλέξανδρος ἐνίκησε τὸ πρῶτον τοὺς Πέρτας (334 π.Χ.). Τὴν μικρὰν ταύτην χώραν, ἐξ ἧς ἀποτελεῖται ἡ διοίκησις τοῦ Ἑλλησπόντου διαρρέουσι τρεῖς κυρίως ποταμοί, ὧν σπουδαιότερος εἶναι ὁ Σκάμανδρος, παρὰ τὸν ὁποῖον ἔκειτο ἡ ἀρχαία Τροία, ὀνομαστὴ διὰ τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον.

11. **Διοικήσεις Νικομηδείας καὶ Χρυσουπόλεως.** 225000 κ. Ἡ *Χαλκηδὼν* (15000 κ.), πόλις παράλιος, ἐν τῇ Προποντίδι, ὀνομαστὴ διὰ τὴν ἐν αὐτῇ συγκροτηθεῖσαν δ' οἰκουμένην σύνοδον. *Νικομήδεια* (32000 κ.), πόλις παράλιος, εἰς τὸν μυχὸν τοῦ ὁμωνύμου κόλπου, συνδεομένη μετὰ τῆς Χρυσουπόλεως σιδηροδρομικῶς· εἰς τὴν πόλιν ταύτην ἐβαπτίσθη καὶ ἀπέθνηεν

ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος. *Χρυσούπολις* (Σκούταρι, 100000 κ.), ἀπέναντι τῆς Κων)πόλεως, ἀφ' ἧς χωρίζεται διὰ τοῦ στενοῦ τοῦ Βοσπόρου· ἡ πόλις αὕτη ἀποτελεῖ μόνη τὴν ὁμώνυμον διοίκησιν, ὑπαγομένην εἰς τὸν νομὸν Κων)πόλεως. †

ΤΟΥΡΚΙΚΗ ΑΡΜΕΝΙΑ

1379. **Ἐκτασίς, πληθυσμός.**— Ἡ κυρίως Ἀρμενία ἀποτελουμένη ἐκ τῆς Ρωσικῆς, Περσικῆς καὶ Τουρκικῆς Ἀρμενίας ἔχει ἔκτασιν 400000 τετρ. χιλιομέτρων καὶ πληθυσμὸν 4 ἑκατομ. περίπου.

Ἡ δὲ Τουρκικὴ Ἀρμενία ἔχει πληθυσμὸν 2490000 κατοίκων καὶ ἔκτασιν 187000 τετρ. χιλιομέτρων.

1380. **Ἄραρ.**— Τὸ Ἄραρ, ἐσβεσμένον ἠφαιστίειον, γνωστότατον ἐκ τῆς Ἱερᾶς Ἱστορίας τῆς Παλαιᾶς διαθήκης καὶ διηροῦμενον εἰς μέγα καὶ μικρὸν Ἄραρ (5165 μ. καὶ 4915 μ.).

1381. **Ποταμοί.**— Ὁ *Εὐφράτης* καὶ ὁ *Τίγρης*, πηγάζουσι ὁ μὲν πρῶτος ἐκ τοῦ ὄροπέδιου τῆς Ἐρζερούμης, ὁ δὲ δεύτερος ἐκ τοῦ Ἀρμενικοῦ Ἀντιταύρου, διαρρέουσι ἐκατέρωθεν τὴν Μεσοποταμίαν, ἐνοῦνται οὐ μακρὰν τῆς ἀρχαίας Σελευκείας τῆς Βαβυλωνίας καὶ σχηματίζουν τὸν *Πασιτίγρη*, ὅστις ἐκβάλλει εἰς τὸν Περσικὸν κόλπον.

1382. **Διοικητικὴ διαίρεσις.**— Διοικητικῶς ἡ Τουρκικὴ Ἀρμενία διαίρεται εἰς 5 νομοὺς τοὺς ἐξῆς.

1) Ἐρζερούμης, 2) Βάνης, 3) Βιτ.λις, 4) ἐν μέρει τῆς Δαρβεκίρης καὶ 5) Μαμουρέτ.

1. **Νομὸς Ἐρζερούμης**, (650000 κ.). Πρωτεύουσα Ἐρζερούμη (Θεοδοσιούπολις, 45000κ.), ἐπὶ ὄροπέδιου ὑψηλοῦ (1700μ.). Εἶναι τὸ κέντρον τῶν ὁδῶν, αἵτινες ἄγουσιν ἐκ τοῦ Εὐξείνου εἰς τὴν Μεσόγειον καὶ τὸν Περσικὸν κόλπον, καὶ τοῦ ἐμπορίου μεταξὺ Εὐρώπης καὶ Περσίας.

2. **Νομὸς Βιτ.λις** (400000κ.), μὲ πρωτεύουσαν τὴν ὁμώνυμον πόλιν μὲ 40000κ.

3. *Νομός Βάρης*, (390000κ.) με πρωτεύουσαν τὴν ὁμώνυμο πόλιν (32000κ.) πλησίον τῆς ὁμωνύμου λίμνης.

4. *Νομός Διαρθεκίρης*, (472000κ.) με πρωτεύουσαν τὴν ὁμώνυμον πόλιν (35000κ.), παρὰ τὸν Τίγρην ποταμὸν, ἔχουσαν βιομηχανίαν μεταξίνων ὑφασμάτων.

5. *Νομός Μαμουρέτ*, (577000κ.) με πρωτεύουσαν τὴν *Χαρμπούτην* (22000 κ.), ἔχουσαν ἀρχαίαν βιομηχανίαν δερμάτων.

ΜΕΣΟΠΟΤΑΜΙΑ

1383. Ἐκτασίς 449000 τετραγ. χιλιόμετρα.

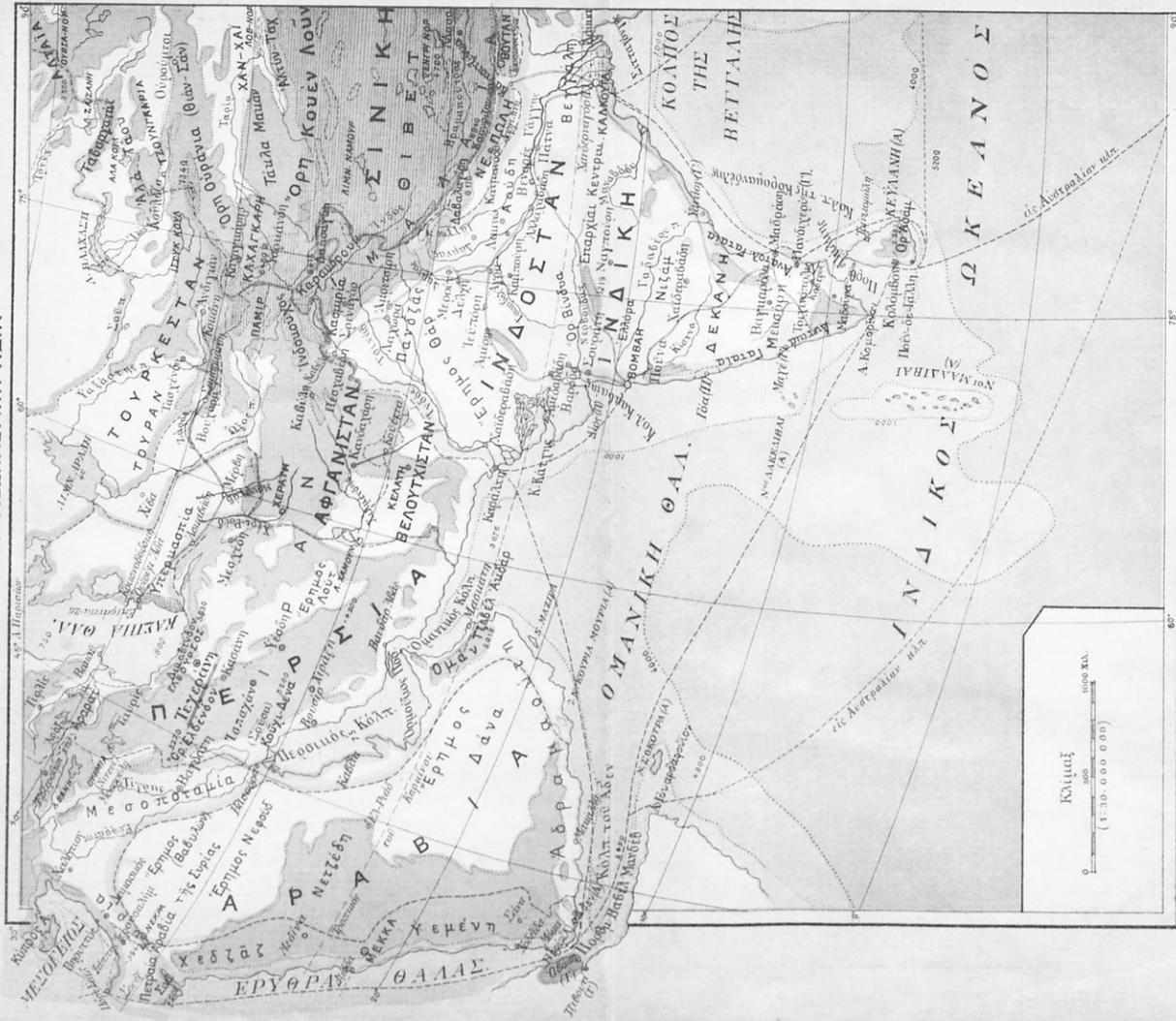
1384. Πληθυσμὸς 1500000 κάτοικοι.

1385. Ἡ χώρα αὕτη κειμένη μεταξὺ τῶν δύο ποταμῶν Τίγρητος καὶ Εὐφράτου, ἔνθα τὸ πάλαι ἡ Ἀσσυρία, ἡ Βαβυλωνία καὶ ἡ Χαλδαία, ἔχει ἕδαφος εὐφροτάτον καὶ διαίρειται πολιτικῶς εἰς τρεῖς νομοὺς καὶ μίαν διοίκησιν, τοὺς ἐξῆς.

1. *Νομός Μοσούλης*, (355000 κ.). *Μοσούλη* (62000 κ.), πρωτεύουσα, ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Τίγρητος, πόλις βιομηχανοῦ καὶ ἐμπορικῆς, ὀνομαστὴ διὰ τὰ λεπτὰ ὑφάσματα αὐτῆς (μοσουλιναι). Εἰς τὴν ἀπέναντι τοῦ Τίγρητος ὄχθην κεῖνται τὰ ἐρείπια τῆς ἀρχαίας *Νιρεῦ*, πρωτεύουσης τῆς Ἀσσυρίας· παρ' αὐτὴν κεῖνται τὰ Ἀρβηλα καὶ τὰ Γαυγάμηλα, ὀνομαστὰ διὰ τὰς ἐκεῖνίας τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου κατὰ τῶν Περσῶν (331 π. Χ.).

2. *Νομός Βαγδατίου*, (615000 κ.). *Βαγδάτιον* (145000 κ.), πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ, ἐπὶ τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ, βιομηχανοῦ καὶ ἐμπορικῆ· παρ' αὐτὴν κεῖνται τὰ ἐρείπια τῆς Σελευκείας καὶ Κτησιφῶντος. Πρὸς Ν. ταύτης ἔκειτο ἡ ἀρχαία Βαβυλών, τῆς ὁποίας τὰ ἐρείπια σώζονται εἰσέτι· ἡ πόλις αὕτη ἦτο ἡ μεγαλειτέρα πόλις τοῦ ἀρχαίου κόσμου καὶ ἡ διασημότερα διὰ τὸν πλοῦτον τῆς, τοὺς ὠραίους κρεμαστοὺς αὐτῆς κήπους κλπ. Ἐν αὐτῇ ἀπέθχεν ὁ Μέγας Ἀλεξάνδρος. Πρὸς Δ. τοῦ Βαγδατίου εἶναι τὰ Κούναζα ἔνθα Κῦρος ὁ νεώτερος ἐφονεύθη πόλεμῶν πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Ἀρταξέρξην. *Χιλιλέ* (30000

ΔΥΤΙΚΗ ΚΑΙ ΜΕΣΗΜΒΡΙΝΗ ΑΣΙΑ

Από Ε. Παπαγεωργίου τεύχος 19

κ.), ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς Βαβυλώνας. *Κέρβελα* (65000 κ.) ΒΔ. τῆς Βαβυλώνας.

3. *Νομὸς Βασσόρας*, (425000 κ.). *Βασσόρα* (20000 κ.), πρωτεύουσα παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Πασιτίγρητος.

4. *Διοίκησις Ζάρ*, (1000000 κ.). *Δέλ-έλ-Ζάρ* (20000 κ.) πρωτεύουσα τῆς διοικήσεως. Πρὸς Δ. αὐτῆς κεῖνται τὰ ἐρείπια τῆς ἀρχαίας πόλεως Παλμύρας, κτισθείσης ὑπὸ τοῦ Σολομῶντος. Ἡ πόλις αὕτη ἦτο καθέδρα τῆς διασήμεου βασιλείας Ζηνοβίας.

ΣΥΡΙΑ ΚΑΙ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ

1386. Ἐκτασίς 218700 τετραγ. χιλιομέτρα.

1387. Πληθυσμὸς 2500000 κάτοικοι.

1388. **Θέσις.**— Ἡ μεταξὺ τῆς Μεσογείου θαλάσσης καὶ τοῦ Εὐφράτου ἐκτεινομένη χώρα καλεῖται Συρία. Ἀποτελεῖται δὲ ἐκ τῆς Φοινίκης, τῆς Παλαιστίνης, τῆς κοίτης Συρίας μεταξὺ Λιβάνου καὶ Ἀντιλιβάνου, καὶ τῆς πρὸς Α. ταύτης ἐκτεινομένης Συριακῆς ἐρήμου.

1389. **Κλίμα.**— Ὁ Λίβανος παρεμβαλλόμενος μεταξὺ τῆς θαλάσσης καὶ τῆς Συρίας, ἀπορροφᾷ ὀλόκληρον τὴν ἐξ αὐτῆς προερχομένην ὑγρασίαν· ὅπισθεν δὲ τοῦ Λιβάνου ἐκτείνονται ἡ ἐρημος καὶ αἱ στέππαι μέχρι τῶν ὀρίων τοῦ ὄροπέδιου τοῦ Ἰράν. Συνεπῶς τὸ κλίμα πρὸς Α μὲν τοῦ Λιβάνου εἶναι ξηρότατον, ἐν δὲ τοῖς παραλίοις εἶναι εὐκρατον γλυκὺ, καὶ ὑγιεινόν, ἔνεκα τῆς γειτονικῆς θαλάσσης.

1390. **Ὄρη.**— Ὁ *Λίβανος* (3000 μ.) καὶ ὁ *Ἀντιλίβανος* (2750 μ.) ἐν τῇ Συρίᾳ· ἐν τῇ Παλαιστίνῃ, τὸ *Θαβώρ* (615 μ.) ἐνθα μετεμορφώθη ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ὁ *Ερμών* (555 μ.), ὁ *Κάρμηλος* καὶ ἄλλα μικρότερα. *Σαριτάριον ὄρει*

1391. **Ποταμοὶ καὶ Λίμναι.**— Ἐν μὲν τῇ Συρίᾳ εἶναι ὁ *Ὁρόντης*, πηγάζων ἐκ τοῦ Λιβάνου καὶ ἐκβάλλων εἰς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν· ἐν δὲ τῇ Παλαιστίνῃ ὁ *Ἰορδάνης* ποταμός, ὅστις πηγάζει ἐκ τοῦ Ἐρμώνος, διαρρέει ὀλόκληρον τὴν χώραν καὶ χύνεται εἰς τὴν Νεκρὰν θάλασσαν. Λίμναι δὲ ἐν τῇ Πα-

λακιστίνη είναι ἡ Γεννησαρέτ (191 μέτρα. ταπεινότερα τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης) καὶ ἡ Ἀσφαλιτίτις ἢ Νεκρά θάλασσα (394 μέτρα ταπεινότερα).

1392. **Διοικητικὴ διαίρεσις.**—Διοικητικῶς διακρίθεται εἰς τρεῖς νομοὺς καὶ δύο διοικήσεις.

1) *Νομὸς Συρίας* (720000 κ.). *Δαμασκός* (150000 κ.) μέσῳ εὐφορωτάτης πεδιάδος, ἔδρα τοῦ Πατριάρχου Ἀντιοχείας καὶ ὀνομαστὴ διὰ τὰ ἐν αὐτῇ κατασκευαζόμενα ὑφάσματα καὶ ξίφη.

2) *Νομὸς Βηρυτοῦ* (534000 κ.). *Βηρυτός* (120000 κ.), πόλις παράλιος, ἐμπορικὴ, ἐπίνειον τῆς Δαμασκού. *Λαοδίκεια* (20090 κ.) καὶ *Τρίπολις* (25000 κ.), πόλεις παράλιοι.

3) *Νομὸς Χαλεπίου* (996000 κ.). *Χαλέπιον* (128 100 κ.) πόλις βιομήχανος καὶ ἐμπορικὴ κέντρον τῆς μετὰ τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς χώρας συγκοινωνίας. Ἀντιόχεια (25000 κ.), παρὰ τὸν Ὀρόντην, πατρὶς Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου· πόλις τὸ πάλαι λαμπρὰ καὶ πολυάνθρωπος, ἀριθμοῦσα περὶ τὰς 700000 κ. σήμερον δὲ ἄσημος· ἐν αὐτῇ ἐκλήθησαν τὸ πρῶτον χριστιανοὶ οἱ ὀπαδοὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἶναι ἔδρα ὀρθοδόξου Πατριάρχου. Ἀλεξανδρέττα (20000 κ.), ἐν τῷ μυθῷ τοῦ Ἰστικοῦ κόλπου, ἐπίνειον τοῦ Χαλεπίου. Σελεύκεια (25000 κ.), ἐπίνειον τῆς Ἀντιοχείας. Χάμα (πάλαι Ἐπιφάνεια, 35000 κ.), εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Ὀρόντου ποταμοῦ. Ἀκρα (10000 κ.), Σιδῶν (10000 κ.) καὶ Τύρος (8000 κ.), πόλεις παράλιοι καὶ ὀνομασταὶ ἐν τῇ ἀρχιότητι ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου.

4) *Διοίκησις Λιβάνου* (190000 κ.). Ἡ μικρὰ αὕτη χώρα κατοικεῖται ὑπὸ τῶν Μωρονιτῶν, λαοῦ ὀρθοδόξου, καὶ τῶν Δρουσῶν, λαοῦ φιλοπολέμου. Οἱ δύο οὗτοι λαοὶ οἰκοῦσι περὶ τὸν Λίβανον καὶ ἔχουσι χριστιανὸν διοικητὴν, διοριζόμενον κατὰ τετραετίαν ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου τῇ συναινέσει καὶ τῶν μεγάλων Δυνάμεων.

5) *Διοίκησις Ἱερουσαλήμ.* Ἡ διοίκησις αὕτη ἐκτεινομένη ἐπὶ τῆς ἀρχαίας Παλαιστίνης ἢ τῆς Ἀγίας Γῆς διασχίζεται καθ' ὅλον αὐτῆς τὸ μήκος ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ Ἰορδάνου καὶ κα-

τοιχειῶται ὑπὸ 340000 κ. Τὸ πάλαι ἡ Παλαιστίνη διηγεῖτο εἰς τέσσαρα τμήματα: τὴν Ἰουδαίαν, τὴν Σαμαρείαν, τὴν Γαλιλαίαν καὶ τὴν πέραν τοῦ Ἰορδάνου χώραν.

Πόλεις. Ἐν μὲν τῇ Ἰουδαίᾳ εἶναι ἡ Ἱερουσαλήμ (55000 κ.) πόλις διάσημος ἐν τῇ Ἱερᾷ ἡμῶν ἱστορίᾳ, διότι ἐν αὐτῇ ἔπαθεν ἐτελεύτησε καὶ ἐτάφη ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός. Εἰς αὐτὴν εὐρίσκεται ὁ Ἅγιος Τάφος, ἱερὸν προσκύνημα τῶν χριστιανῶν. Ἡ Ἱερουσαλήμ εἶναι καθέδρα τοῦ Ἑλληνος Πατριάρχου, τοῦ τῶν Ἀρμενίων καὶ τοῦ τῶν Καθολικῶν. *Βηθλεέμ* (5000 κ.) πόλις ἱερὰ, μέσῳ καταφύτου πεδιάδος, ἐνθα ἐγεννήθη ὁ Σωτὴρ ἡμῶν. Εἰς αὐτὴν ὑπάρχει ναὸς κτισθεὶς ὑπὸ τῆς Ἁγίας Ἐλένης. *Ίόππη* (12000 κ.), ἐπίνειον τῆς Ἱερουσαλήμ, μεθ' ἧς συνδέεται σιδηροδρομικῶς Ἱεριχὼ τῶν χωρίων μικρὸν καὶ ἄσημον, κείμενον ΒΑ. τῆς Ἱερουσαλήμ, τὸ πάλαι πόλις μεγάλη καὶ ὀχυρά, ἣν ἐκυρίευσεν ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ. *Γάζα* (20000 κ.) τὸ πάλαι πρωτεύουσα τῶν Φιλισταίων.

Ἐν τῇ Σαμαρείᾳ πόλεις εἶναι ἡ Σαμάρεια, μικρὰ πολίχνη. *Σιχέμ* (10000 κ.), ἀρχαία πρωτεύουσα τοῦ βασιλείου τοῦ Ἰσραὴλ.

Ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ πόλεις εἶναι ἡ Καπερναοῦμ, ὅπου διέμενεν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὁ Ἰησοῦς Χριστός. *Ναζαρέτ* (9000 κ.) πατρὶς τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. *Τιβεριὰς*, μικρὸν καὶ ἀσημαντὸν χωρίον παρὰ τὴν ὁμώνυμον λίμνην. *Βηθσαιὰ* πατρὶς τῶν ἀποστόλων Πέτρου, Ἀνδρέου καὶ Φιλίππου. *Κανά*, μικρὸν καὶ ἄσημον σήμερον χωρίον, ἐνθα ὁ Ἰησοῦς ἐξετέλεσε τὸ πρῶτον αὐτοῦ θαῦμα, μεταβαλὼν τὸ ὕδωρ εἰς οἶνον.

Ἐν τῇ πέραν τοῦ Ἰορδάνου χώρα, τῇ σήμερον καλουμένῃ *Περαία*, πόλεις ἄξιαι λόγου εἶναι ἡ *Καισάρεια* ἡ *Φιλίππου* καὶ ἡ *Ιουλιὰς*, ἐνθα ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός ἐχόρτασε διὰ πέντε ἄρτων καὶ δύο ἰχθύων 5000 ἄνδρας. Ἡ *Βηθαβαρά*, πλησίον τῆς ὁποίας ἐν τῷ Ἰορδάνῳ ἐδραπέσθη ὁ Ἰησοῦς ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου.

ARABIA

1393. Ἐκτασίς 3166500 τετραγ. χιλίόμετρα.

1394. Πληθυσμὸς 5340000 κάτοικοι.

1395. Κλίμα — Τὸ κλίμα τῆς χώρας εἶναι ξηρότατον καὶ διαδοχικῶς θερμότατον τὸ θέρος καὶ ψυχρὸν τὸν χειμῶνα.

1396. Ἔδαφος. — Τὸ ἔδαφος αὐτῆς εἶναι ποικίλον ἀποτελούμενον ἐξ ὄροπέδιου πετρώδους καὶ ἀνύδρου, καταλήγοντος εἰς ἀκτὰς θραχώδεις, παρὰ τὰς ὁποίας ἐκτείνονται χῶραι κατὰ τὸ πλεῖστον στεππώδεις· ἐν δὲ τοῖς μεσογείοις ἐκτείνονται ἀμμάδες ἔρημοι, ἐγκλείουσαι ὄασεις εὐφορωτάτας.

1397. Προϊόντα. — Τὰ κυριώτερα προϊόντα τῆς χώρας εἶναι καφὲς ἐξάριετος, καπνός, φοίνικες, ὀρυκτὰ σιδήρου, χαλκοῦ, μολύβδου καὶ πολύτιμοι λίθοι· ζῶα δὲ ἔχει καμήλους, δορκάδας καὶ ἵππους ὀνομαστούς.

1398. Ὄρη. — Τὸ ὄρος *Sinā* (2601 μ.), ὀνομαστὸν ἐκ τῆς παλαιᾶς διαθήκης, τὰ ὄρη τοῦ *Aden* (2400 μ.), τὰ *Ὀμαρικά* (3400 μ.), καὶ τὰ *Κεντρικά* (1000 μ.).

1399. Πορθμοὶ καὶ διώρυχες. — Ὁ τοῦ *Bab el-Mandeb* καὶ ὁ *Ὀρμούζιος* καὶ ἡ διώρυξ τοῦ Σουέζ.

1400. Χωρογραφικὴ καὶ πολιτειακὴ διαίρεσις. — Τὸ πάκι ἢ Ἀραβία διηρεῖτο χωρογραφικῶς εἰς τὴν Πετρίαν, τὴν Ἐρημον καὶ τὴν Εὐδαίμονα Ἀραβίαν, πολιτικῶς δὲ σήμερον διαιρεῖται ὡς ἑξῆς

1. Τὴν Τουρκικὴν Ἀραβίαν
2. Τὴν ἀνεξάρτητον καὶ
3. Τὰς ἐν Ἀραβίᾳ Ἀγγλικὰς κτήσεις.

I. Τουρκικὴ Ἀραβία.

1401. Θέσις, ἔκτασις, πληθυσμὸς. — Ἡ Τουρκικὴ Ἀραβία κατέχουσα τὴν Δ. ἀκτὴν ἔχει ἔκτασιν 450000 τετραγ. χιλιομέτρων καὶ πληθυσμὸν ὑπὲρ τὸ 1 ἑκατομμύριον.

1402. Διοικητικὴ διαίρεσις. — Διοικητικῶς διαιρεῖται εἰς δύο βιλαέτια, *Χεδζάζ* καὶ *Τεμένης*.

1. *Νομός Χεδζάζ*. (Πετρική Ἀραβία, 300000 κ.). *Μέκκα* (60000 κ.), πρωτεύουσα, ἱερὰ τῶν Τούρκων πόλις, ἔνθα ἐγεννήθη ὁ Μωάμεθ, ὁ προφήτης αὐτῶν. *Τζέδδα*, ἐπίγειον τῆς Μέκκας εἰς τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν (30000 κ.). *Μεδίρα* (25000 κ.) δευτέρα ἱερὰ τῶν Τούρκων πόλις, ἔνθα ἐντὸς μεγχλοπρεποῦς τζαμίου ὑπάρχει ὁ τάφος τοῦ Μωάμεθ.

2. *Νομός Ὑεμέρης*. (Εὐδαίμων Ἀραβία, 725000 κ.). *Σανά* (35000 κ.), πρωτεύουσα, πόλις λαμπρὰ ἐπὶ εὐφόρου πεδικοδος παρὰ γούσα ἐξάριετον καφέν. *Χοδέιδα* (20000 κ.), ἐπίγειον τῆς Σανάς, πόλις παρὰ τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν, τὸ μεγχλείτερον ἐμπορικὸν κέντρον τοῦ καφέ. *Μόκα* πρὸς Ν. ὀνομαστὴ διὰ τὸν ἐξάριετον αὐτῆς καφέν· ἔχει ὠραῖον λιμένα.

1403. Εἰς τὴν Ἀσιατικὴν Τουρκίαν καὶ εἰς τὸν νομὸν Βαστάρκας ὑπάγεται ἀπὸ τοῦ 1871 τὸ Β. μέρος τῆς Ἀραβίας, τὸ ἐκτεινόμενον ἐπὶ τῆς περσικῆς τοῦ Περσικοῦ κόλπου, τὸ Ἐλ-Χασά μὲ πρωτεύουσαν τὴν Ἐλ-Χαλίφ.

II. Ἀνεξάρτητος Ἀραβία.

1404. Ἐκτασις 250000 τετραγ. χιλιομέτρα.

1405. Πληθυσμὸς περὶ τὰ 4 ἑκατομ. κάτοικοι.

1406. Τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας καὶ ἐν ταῖς ὁάσει τῶν ἐκτεταμένων αὐτῆς ἐρήμων κατοικοῦσι λαοὶ νομάδες. Οἱ λαοὶ οὗτοι ἀποτελοῦσι τὰ κράτη τῆς Χιμάρης μὲ πρωτεύουσαν τὴν Χατλ (15000 κ.) καὶ τὸ τῶν Οὐχχβιτῶν (Νετζέδ) μὲ πρωτεύουσαν Ἐλ-Ριάδ (30000 κ.).

1407. Ἐν τῇ εἰσόδῳ τοῦ Περσικοῦ κόλπου καὶ εἰς τὴν ΝΑ. γωνίαν τῆς χώρας ἐκτείνεται τὸ εὐφρωτάτον Σουλτανᾶτον τοῦ Ὁμάν.

1408. Πόλις ἄξιι λόγου ἐν αὐτῷ εἶναι ἡ *Μασκάτη* (20000 κ.), λιμὴν ἐμπορικὸς, δεσπόζων τοῦ Περσικοῦ κόλπου. Πρὸς τὰ ΒΔ. τοῦ Σουλτανᾶτου τούτου ἐν τῷ Περσικῷ κόλπῳ κεῖται ἡ νῆσος Βαρέιν ἐντὸς μικροῦ ὀμωνύμου κόλπου. Ἡ νῆσος αὕτη διατελεῖ ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν Ἀγγλων καὶ ἔχει πόλιν ἄξιον λόγου τὴν *Μαιραμάρ*.

III. Ἀγγλικά κτήσεις ἐν Ἀραβίᾳ.

1409. Ἐκτασις 216500 τετραγ. χιλιόμετρα.

1410 Πληθυσμὸς 345000 κάτοικοι.

1411 Πόλις κυριώτερη εἶναι τὸ Ἄδεν, παρὰ τὴν εἴσοδον τῆς Ἰερουσᾶς θαλάσσης, θέσις ὄχυρά καὶ ἐμπορικὴ, ἐπὶ τῆς θαλασσίας ὁδοῦ, τῆς ἀγοῦσης εἰς τὰς Ἰνδίας· ἐξ αὐτῆς γίνεται ἡ ἐξαγωγή τοῦ καφέ τῆς Μόκας.

1412. Ἐξάστημα τοῦ Ἄδεν εἶναι ἡ μικρὰ καὶ ὄχυρὰ νῆσος· Περίη ἐν τῷ πορθμῷ Βαβέλ Μανδέβ.

ΟΡΟΠΕΔΙΟΝ ΤΟΥ ΙΡΑΝ

1413. Ἐκτασις 2560000 τετραγ. χιλιόμετρα.

1414 Πληθυσμὸς 14800000 κάτοικοι.

1415. Τὸ ὄροπέδιον τοῦτο περιλαμβάνον τρία κράτη, τὴν Περσίαν, τὸ Ἀφγανιστάν καὶ τὸ Βελουτχιστάν, ἀπετέλει ἄλλοτε τὸ μέγα Περσικὸν κράτος, ἐφ' οὗ ἐξετείνοντο ἐν μὲν τῇ νῦν Περσίᾳ μέρος τῆς Ἀσσυρίας, ἡ Μηδεία, ἡ Σουσιανή, ἡ Περσίς, ἡ Καρμανία καὶ ἡ Παρθία, ἐν δὲ τῷ Ἀφγανιστάν ἡ Ἀριανή, ἡ Δραγγιανή, μέρος τῆς Βακτριανῆς καὶ ἡ Ἀραχωσία, καὶ ἐν τῷ Βελουτχιστάν ἡ Γεδρωσία.

1416 Κλίμα. — Αἱ βροχαὶ πίπτουσι μόνον ἐπὶ τῶν περιβαλλόντων τὸ ὄροπέδιον τοῦτο ὁρέων· τὸ ἐσωτερικὸν αὐτοῦ εἶναι στεππῶδες.

1417. Ἐδαφος. — Πρὸς τὰ ΒΑ. τοῦ ὄροπέδιου τούτου ἐκτείνεται τὸ Ἀφγανιστάν, χώρα ὀρεινὴ, τῆς ὁποίας τὸ μέσον ὕψος ἀνέρχεται μέχρι 2500 μ. μετὰ κορυφῶν ὑψηλῶν 4000 μ. Πρὸς Δ. καὶ ἐν τῷ μέσῳ ἐκτείνεται τὸ ἀπέραντον βαθύπεδον τῶν στεππῶν καὶ τῶν σχεδὸν ἀδιαβάτων Περσικῶν ἐρήμιων. Πρὸς Ν. δὲ καὶ ΝΔ. σχηματίζεται ζώνη ἐξ ἀλληλοδιαδόχων βαθμίδων, αἵτινες ἐκτείνονται κατὰ μῆκος τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ καὶ τοῦ Περσικοῦ κόλπου μέχρι τοῦ Ὀρμουζίου πορθμοῦ. Αἱ διαδοχικῶς, ἐντὸς τῶν βαθμίδων τούτων, περικλειόμεναι

κοιλιάδες ἀρδεύονται πᾶσαι ὑπὸ ποταμίων, τὰ ὁποῖα συμβάλλουσι εἰς τὸν Τίγρην ποταμὸν. Τὸ ΝΑ. τῆς χώρας ἐνθα νῦν τὸ Βελουτχιστὰν κατέχει ἡ ἐκτεταμένη ἔρημος Γεδρωσία. Πρὸς Β. τέλος παρὰ τὴν Κασπίαν ἐκτείνεται τὸ ὑψηλὸν καὶ ἡφαιστειῶδες ὄρος Ἐλβοῦρζον.

1418. **Προϊόντα.**—Τὰ κυριώτατα τῶν προϊόντων εἶναι ὀλίγοι δημητριακοὶ καρποί, βάμβυξ, καπνός, ὄπιον, ἄφθοι ὀπῶραι, μέταξα, ὄρυκτὰ μολύβδου, σιδήρου, χυλοῦ, ἀργύρου καὶ ζῆα, ἵπποι, κάμηλοι βακτριναὶ κλπ. ἐν δὲ τῷ Περσικῷ κόλπῳ ἀλιεύονται ὄστρακα μαργαριτοφόρα, ἐξ ὧν πολῦτιμοὶ ἐξάγονται μαργαρίται.

1419. **Ἄρη.**—Πρὸς Β. τὸ Ἐλβοῦρζον (5630 μ.), τὰ ἄρη τοῦ Κορασὰν (4000 μ.), τὰ ἄρη τῆς Χεράτης καὶ ὁ Ἰνδοκοῦχος. Πρὸς Α. τὰ ἄρη τοῦ Σουλεϊμὰν (3900 μ.) καὶ τὰ ἄρη τοῦ Ἐλβέρδου (3270 μ.). Ἐσωτερικὰ δὲ ἄρη εἶναι ἡ ὄρηστοιχία τῆς Καρδαγάρης καὶ ἡ τῆς κεντρικῆς Περσίας (4200 μ.).

1420. **Ποταμοὶ καὶ λίμναι.**—Ποταμοὶ ἀξιολογώτεροι εἶναι ὁ Χιλιμένδης, ἐκβάλλων εἰς τὴν λίμνην Χαμούν, ἥτις κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν βροχῶν ἐπιμηκύνεται φθάνουσα μέχρι 200 χιλιομέτρων. Λίμναι δὲ εἶναι ἡ Οὐρμία καὶ ἡ Χαμούν.

ΠΕΡΣΙΑ

1421. Ἐκτασίς 1645000 τετραγ. χιλιόμετρα.

1422. Πληθυσμὸς 9000000 κάτοικοι, ἐξ ὧν περὶ τὰ 2500000 διάγουσι βίον νομαδικόν.

1423. **Πολίτευμα καὶ διοικητικὴ διαίρεσις.**—Ἡ Περσία, κατέχουσα τὸ Δ. Ἰράν, ἔχει πολίτευμα δεσποτικόν μοναρχικόν, ὑπὸ Μονάρχην καλούμενον Σάχην. Διαιρεῖται δὲ εἰς 20 γενικὰς διοικήσεις.

1424. **Θρησκεία.** Ἡ Μωαμεθανικὴ (Σχίιται).

1425. **Ἐμπόριον, βιομηχανία, συγκοινωνία.**—Τὸ ἐμπόριον ἐν Περσίᾳ εἶναι ζωηρόν, ἡ δὲ βιομηχανία εὐρίσκεται ἐν νηπιακῇ καταστάσει· ἡ βιομηχανία ὅμως τῶν ταπήτων ἀκμάζει· ἡ δὲ συγκοινωνία εἶναι λίαν ἀτελής.

1426. **Πόλεις.**—*Ἡ Τεχεράνη*. (236000 κ.) πρωτεύουσα, πρὸς Ν. τοῦ Ἐλβούρζου, πόλις ἐμπορική. *Ἰσπαχάν* (90000 κ.) πρὸς Ν. τῆς Τεχεράνης, ἀρχαία πρωτεύουσα τῆς Περσίας· ἐν αὐτῇ ἀκμάζει ἡ βιομηχανία τῶν ταπήτων· παράγει ἐξίριτον καπνὸν καὶ ἔχει κλῆμα ὑγιεινόν. *Ταυρίς* (180000 κ.), εἰς τὴν Περσικὴν Ἀρμενίαν, παρὰ τὴν λίμνην Οὐρμιάν, πόλις βιομήχανος καὶ ἐμπορική. *Μεσχεδὴ* (70000 κ.). *Βουσχιρὴ* (25000 κ.) λιμὴν ἐμπορικός ἐν τῷ Περσικῷ κόλπῳ. *Σχεράζη* (30000 κ.) παράγει ἀριστον τουμπεκίον. *Χαμαδάν* παρὰ τὰ ἐρείπια τῶν Ἐκβατάνων, τῆς πολυτελεστάτης καὶ μεγίστης ταύτης πόλεως τῆς ἀρχαίας Περσίας καὶ καθέδρος τῶν βασιλέων τῆς χώρας· *Δισφούλ*, μικρὰ πόλις· πλησίον ταύτης κείνται τὰ Σοῦσα.

ΑΦΓΑΝΙΣΤΑΝ

1427. **Ἐκτασις** 550000 τετραγ. χιλιόμετρα.

1428. **Πληθυσμὸς** 5000000 κάτοικοι.

1429. **Πολίτευμα.**—Ἡγεμονία ὑπὸ ἡγεμόνα ἀπόλυτον καλούμενον Ἐμίρην.

1430. **Πόλεις.**—*Ἡ Καβούλη* (60000 κ.), πρωτεύουσα, μέσῳ εὐφορωτάτης πεδιάδος. *Χεράτη*, (30000 κ.) ἡ κλεῖς τῆς πρὸς τὰς Ἰνδίας ἀγούσης ὁδοῦ. *Κανδαχάρη* (30000 κ.), πόλις ὄχυρά καὶ ἐμπορική, τὸ πάλαι Ἀλεξάνδρεια Ἀραχωτῶν, κτισθεῖσα ὑπὸ τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου.

ΒΕΛΟΥΤΧΙΣΤΑΝ

1431. **Ἐκτασις** 365000 τετραγ. χιλιόμετρα.

1432. **Πληθυσμὸς** 800000 κάτοικοι.

1433. **Πολίτευμα, βίος, θρησκεία.**—Οἱ κάτοικοι τῆς χώρας διάγουσιν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον βίον νομαδικὸν ἔχοντες διαφόρους ἀρχηγούς, ὑπακούοντας εἰς τὸν Ἐμίρην τῆς Κελάτης, ὅστις εἶναι ὑποτελής εἰς τὴν Ἀγγλίαν. Πάντες οἱ κάτοικοι εἶναι Μωαμεθανοὶ Σχιίται.

1434. **Πόλις** ἀξία λόγου εἶναι ἡ *Κελάτη* (15000 κ.), ἔδρα

τοῦ Ἐμίρου, εἶναι ἐκτισμένη ἐπὶ ὄροπεδίου ὑψηλοῦ (ὕψους 2000 μ.).

Γ. ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΟΡΟΠΕΔΙΟΝ ΚΑΙ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΑΣΙΑ

1435. Τὸ μέγχα τοῦτο τῆς Ἀσίας τμήμα περιλαμβάνει τὰς ἐξῆς χώρας.

1. Τὴν Σινικὴν Αὐτοκρατορίαν.
2. Τὴν Κορέαν.
3. Τὴν Ἰαπωνίαν.

ΣΙΝΙΚΗ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ

1436. Ἐκτασίς 11565000 τετραγ. χιλιόμετρα.

1437. Πληθυσμὸς 360000000 κάτοικοι.

1438. Ἡ Σινικὴ αὐτοκρατορία διαίρεται εἰς τὰς ἐξῆς χώρας.

- α) τὴν *Kinar*
- β) τὴν *Martζουρίαν*
- γ) τὴν *Μογγολίαν* καὶ *Τσουγγαρίαν*
- δ) τὸ *Θιβέτ* καὶ
- ε) τὸ *Ἀρατολικὸν Τουρκεστάν*.

1439. **Κλίμα.**—Τὰ ὑψηλὰ ὄρη, τὰ περιβάλλοντα τὸ κεντρικὸν ὄροπέδιον καὶ ἐμποδίζοντα τοὺς ἐκ τῆς θαλάσσης προερχομένους ἀνέμους, καθιστῶσι τὸ κλίμα ξηρότατον. Ἡ τε θερμότης τὸ θέρος εἶναι ἀνυπόφορος καὶ τὸ ψῦχος τὸν χειμῶνα δριμύτατον. Εἰς τὸ Θιβέτ τὸ κλίμα κατὰ τὸ θέρος εἶναι ἀρκούντως εὐκρῆτον· παντοῦ δὲ ἀλλαχοῦ τοῦ ὄροπεδίου ὑπάρχουσι στέππαι καὶ ἔρημοι, ὡς αἱ τοῦ Ἰόβη καὶ τῆς Μογγολίας, αἵτινες καθιστῶσι τὸ κλίμα ξηρότατον. Ἐν τῇ Β. ὅμως Κίνα τὸ κλίμα εἶναι ἠπειρωτικόν, διαδοχικῶς θερμότερον τὸ θέρος καὶ ψυχρότατον τὸν χειμῶνα Ἐν τῇ Α. Κίνα, ἕνεκ τῆς γειτονι-

κῆς θαλάσσης καὶ τῶν ἐκεῖ ἐπικρατούντων ἀνέμων, τὸ κλίμα εἶναι τροπικόν, λίαν κανονικόν· τὴν ξηρὰν ἐποχὴν διαδέχεται ἡ ἐποχὴ τῶν βροχῶν, αἵτινες τροφοδοτοῦσι τοὺς πελωρίους ποταμούς τῆς χώρας.

1440. **Όρη.**—Ἐν τῷ Ἀνατολικῷ ὄροπέδιῳ καὶ τῇ Κίνα πρὸς Β. εἶναι τὰ *Σαϊτανικά* (3400 μ.) καὶ τὰ *Υαβ.λοροβδία* (2500 μ.). Πρὸς Δ. καὶ ΒΔ. τὰ *Ἀλιτία* (3300 μ.), τὰ ὄρη τῆς *Τσουγγαρίας* (3000 μ.), τὰ *Οὐράρια* (Κάουφμαν 7000 μ. καὶ Χάν-Τεγκρι 7340 μ.) καὶ ὁ *Ἰνδοκοῦχος*. Μεταξὺ τῶν Οὐρανίων καὶ τοῦ Ἰνδοκούχου εἶναι τὸ ὄροπέδιον τοῦ *Παμίρ*, ἐφ' οὗ ἡ λίμνη *Καρά-κούλ* (5050 μ.). Πρὸς Ν. καὶ ΝΔ. τὰ *Ἰμαλάια* (κορυφὴ *Καουριζανκάρ* 8840 μ. *Κιτζιντζίκ* 8478 μ. *Δαβαλαγίρη* 8176 μ.). Πρὸς Α. εἶναι τὰ ὄρη τοῦ *Κυανοῦ* ποταμοῦ (5800 μ.), τὰ τοῦ *Κιτρίνου* (3500 μ.) καὶ τὰ ὄρη τῆς *Μαρτζούριας* (4900 μ.). Ἐσωτερικὰ δὲ ὄρη εἶναι τὸ *Κορακόρουμ* (*Δαψάγκη*, 8620 μ.), τὰ ὄρη *Κουέν-λουρ* καὶ τὰ ὄρη τοῦ *Θιβέτ*, ἔχοντα μέσον ὕψος (4500 μ.).

1441. **Ποταμοί.**—Ὁ *Βραμαπούτρας*, ἐκβάλλων εἰς τὸν Βεγγαλικὸν κόλπον, ὁ *Μεκόγγος*, εἰς τὴν Σινικὴν θάλασσαν, ὁ *Κυανοῦς*, ἐκβάλλων εἰς τὴν ἀνατολικὴν Σινικὴν θάλασσαν, ὁ *Κίτρινος*, ἐκβάλλων εἰς τὴν Κιτρίνην θάλασσαν, ὁ *Ἰνδός*, ἐκβάλλων εἰς τὴν Ὀμανικὴν θάλασσαν. Οἱ δύο ποταμοὶ Κυανοῦς καὶ Κίτρινος συνδέονται διὰ διώρυχος, ἣτις ὀνομάζεται αὐτοκρατορικὴ καὶ προεκτείνεται μέχρι τοῦ Πεκίνου.

1442. **Προϊόντα.**—Τὰ προϊόντα εἶναι τέτιον, μέταξα, σιτηρά, βάμβαξ, ὄρυζα, σακχαροκάλαμον, πλὴν δὲ τούτων μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου, χαλκοῦ καὶ σιδήρου καὶ ἀπέραντα κοιτάσματα λιθανθράκων, ἐν τῷ Ν. ἰδίως τμήματι τῆς χώρας.

1443. **Ἡ Σινικὴ** ἀπὸ ἀρχαιοτάτης ἐποχῆς ἔχει ἰδίαν βιομηχανίαν μετάρξης, βάμβακος, πορφυρῶν ἀγγείων κλπ. Πολλὰ δὲ ἐφευρέσεις, κατὰ τὸν μεσαίωνα καὶ τοὺς τελευταίους ἰδίως αἰῶνας γενόμεναι ἐν Εὐρώπῃ, αἵτι εἶναι ἡ τῆς πυρίτιδος, τῆς τυπογραφίας, τῆς ναυτικῆς πυξίδος, τοῦ χάρτου κλπ. ἦσαν γνωσταὶ ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ.

Τὸ ἐξαγωγικὸν ἐμπόριον ὑπερβαίνει τὰ 1000 ἑκατ. φράγκων διὰ τῆς ἐξαγωγῆς τεύου, μετάξης, διαφόρων ὑφανμάτων, ἀγγείων κλπ. τὸ δὲ εἰσαγωγικὸν ἀνέρχεται εἰς 1200 ἑκατ. φράγκων.

Ἡ ἰδίως Σινικὴ ἔχει μεγάλης ὁδοῦ καὶ πλείστας διώρυγας ἐσωτερικᾶς, δι' ὧν γίνεται ἡ συγκοινωνία· ὀλίγας ὅμως σιδηρᾶς γραμμῆς. Ἐπίσης ἡ ναυτιλία ἐπὶ τῶν παραλίων καὶ τῶν μεγάλων αὐτῆς ποταμῶν εἶναι ἀρκούντως ζωηρά.

1444. **Ἐθνογραφία.** — Οἱ κάτοικοι τῆς Σινικῆς Αὐτοκρατορίας εἶναι Μογγολικῆς καταγωγῆς καὶ ἀποτελοῦσι λαὸν εὐφυῆ, ἐπιμελῆ καὶ δύσπιστον, ὅστις ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας εἰς οὐδεμίαν συνάφειαν ἦλθε πρὸς ἄλλους ξένους λαοὺς καὶ διὰ τοῦτο διετήρησε τὸν ἀρχαῖκόν αὐτοῦ πολιτισμόν. Κατὰ τὸν τελευταῖον μόνον αἰῶνα ἤνοιξεν ὀλίγους λιμένας καὶ ἤλθεν οὕτω εἰς ἐπικοινωνίαν μετὰ τῶν Εὐρωπαίων.

1445. **Θρησκεία.** — Ἐπικρατοῦσα θρησκεία εἶναι ἡ τοῦ Κομφουκίου. Πλὴν ὅμως ταύτης εἶναι πολλοὶ Βουδισταὶ καὶ Μοαμεθανοὶ καὶ ὑπὲρ τὸ 1 ἑκατομ. Χριστιανοί.

1446. **Πολίτευμα.** — Τὸ πολίτευμα τῆς χώρας εἶναι ἀπόλυτος Μοναρχία.

KINA

1447. **Θέσις καὶ πολιτειακὴ διαίρεσις.** — Ἡ Κίνα κατέχουσα τὴν ΝΑ. γωνίαν τῆς ἕλης αὐτοκρατορίας εἶναι ἡ πολυανθρωποτέρα καὶ εὐφορωτέρα χώρα αὐτῆς. Διαίρεται δὲ εἰς 18 Ἀντιβασιλείας.

1448. **Ἐκτασις** 4305000 τετραγ. χιλιόμετρα.

1449. **Πληθυσμὸς** 350000000 κάτοικοι.

1450. **Πόλεις.** — Τὸ *Πεκίνον* (1600000 κ. ;), πρωτεύουσα τῆς αὐτοκρατορίας, καθέδρα τοῦ Αὐτοκράτορος, ὅστις καλεῖται υἱὸς τοῦ Οὐρανοῦ, ἐκτισμένη εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Πειχῶ ποταμοῦ, ἐκβάλλοντος εἰς τὸν κόλπον Πετσιλῆ. Πρὸς Β. τοῦ Πεκίνου, ἐκτείνεται τὸ μέγα Σινικὸν τεῖχος, τὸ ὅποσον χωρίζει

τὴν Κίαν ἀπὸ τὴν Μογγολίαν καὶ ἔχει μῆκος 3000 χιλιομέτρων. Τὸ τεῖχος τοῦτο ἀνηγέρθη ἵνα ἐμποδίῃ τὰς ἐκ βορρᾶ ἐπιδρομὰς τῶν Μογγόλων ἐπὶ τῆς χώρας. *Τιέν-Τσιν*, ἐπίνειον τοῦ Πεκίνου ἐπὶ τῷ Πείχῳ καὶ παρὰ τὴν αὐτοκρατορικὴν διώρυγα. *Ναγκίνη* (500000 κ.), εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Κυανοῦ ποταμοῦ· πόλις ὀνομαστή διὰ τὰ ἐκεῖ κατασκευαζόμενα ὠραῖα βυμβάκινα ὑφάσματα. *Σαγκάη* (600000 κ.), κέντρον τοῦ μετὰ τῆς Εὐρώπης ἐμπορίου. *Σοῦ-Τσέου* (500000 κ.), πόλις ἐμπορικὴ ἐπὶ τῆς Αὐτοκρατορικῆς διώρυχος. *Χάγγ-Τσέου* (800000 κ.), οὐ μακρὰν τοῦ ὁμωνύμου κόλπου. *Νιγγ-πῶ* (250000 κ.), πόλις παρὰλίος. *Φοῦ-Τσέου* (650000 κ.), ἔνθα ὁ ναύσταθμος. *Τσαγγ-Τσέου* (1000000 κ.), πόλις παρὰλίος. *Καρτῶν* (250000 κ.), μέγας ἐμπορικὸς λιμὴν καὶ κέντρον βιομηχανικόν. Ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τῆς χώρας εἶναι *Σι-Νγκάρ* (1000000 κ.) καὶ *Τσίγγ-Τοῦ* καὶ ἄλλαι πολλαί.

ΜΑΝΤΖΟΥΡΙΑ

1451. **Θέσις.**—Ἡ χώρα αὕτη κατέχει τὸ ΒΑ. μέρος τῆς Σινικῆς αὐτοκρατορίας.

1452. **Ἐκτασίς** 940000 τετραγ. χιλιόμετρα.

1453. **Πληθυσμὸς** 6000000 κάτοικοι.

1454. Ἀπὸ τοῦ 1900 κατέχεται στρατιωτικῶς ὑπὸ τῆς Ρωσίας. *Ἀπὸ τῆς 1905 ἀποβαλίνθητι πρὸς τὴν Βουλγαρίαν*

1455. **Πόλεις** ἐν αὐτῇ ἄξιαι λόγου εἶναι ἡ *Μοῦκδεν* πρωτεύουσα, ἱερὰ τῶν Κινέζων πόλις· ἐξ αὐτῆς κητάγεται ἡ δυναστεία, ἣτις βασιλεύει σήμερον ἐν Κίνα· ἄλλη πόλις εἶναι ἡ *Κηρίνη* εἰς τὰ Β. τῆς χώρας· παρ' αὐτὴν ἄρχεται τὸ μέγα Σινικὸν τεῖχος.

ΜΟΓΓΟΛΙΑ ΚΑΙ ΤΣΟΥΓΓΑΡΙΑ

1456. **Θέσις.**—Αἱ δύο αὗται χῶραι κητέχουσι τὸ Β. μέρος τῆς αὐτοκρατορίας.

1457. **Ἐκτασίς** 2790000 τετραγ.χιλιόμετρα.

1458. **Πληθυσμὸς** 2500000 κάτοικοι.

1459. **Πόλεις**.— Ἡ *Οὔργα* ἐν Μογγολίᾳ (40000 κ.) καὶ ἡ *Μαΐματσιρ* παρὰ τὰ σιβηρικὰ σύνορα. Ἐν δὲ τῇ *Τσουγγαρίᾳ* ἡ *Κοῦλιτςα* παρὰ τὸν Ἴλιν ποταμὸν.

ΘΙΒΕΤ

1460. **Θέσις**.— Ἡ ὑψηλὴ αὕτη χώρα κατέχει τὸ νότιον τμήμα τῆς ἀπεράντου Σινικῆς αὐτοκρατορίας.

1461. **Ἐκτασίς** 2109000 τετραγ. χιλιόμετρα.

1462. **Πληθυσμὸς** 2000000 κάτοικοι.

1463. **Πόλεις**.— Ἡ *Λάσσα* (25000κ.), ἱερὰ πόλις τῶν ὀπαδῶν τοῦ Βουδδ, ἔθθα κατ' ἔτος συρρέουσι χιλιᾶδες προσκυνητῶν. Αὕτη εἶναι καθέδρα τοῦ Πατριάρχου τῶν Βουδιστῶν *Δαλάι-Λάμα*, ὅστις κατοικεῖ ἐν ἀνακτόρῳ, ἔχοντι 10000 αἰθούσας κεκοσμημένας διὰ ποικίλων εἰδώλων.

ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΝ ΤΟΥΡΚΕΣΤΑΝ

1464. **Θέσις**.— Ἡ μεγάλη αὕτη κατὰ τὴν ἑκτασιν, πλὴν ἀριστάτα κατοικουμένη χώρα κατέχει τὸ Δ. μέρος τῆς Σινικῆς Αὐτοκρατορίας.

1465. **Ἐκτασίς** 1421000 τετραγ. χιλιόμετρα.

1466. **Πληθυσμὸς** 1000000 κάτοικοι Μωχμεθανοί, διάγοντες βίον νομαδικόν.

1467. **Ἐδαφος**. Ἐπὶ τῆς χώρας ταύτης ἐκτείνεται μέρος τῆς ἐρήμου Γόβη· εἶναι ἄγονος καὶ μόνον ἡ ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ *Ταρίμ* διαρροεμένη κοιλάς εἶναι εὐφορος.

1468. **Πόλεις**.— Ἡ *Κασγάρη* (80000κ.), πρωτεύουσα. Ἡ *Αρκανδὴ* (50000 κ.), καὶ ἡ *Οὐρούμζη* ἐπὶ τῶν Οὐρανίων ὀρέων.

Κτίσεις Εὐρωπαϊκαὶ ἐν τῇ Σινικῇ.

Παραλία

1. *Λιμὴν Ἀρβοῦρ*, ἐν τῇ *Μαντζουρίᾳ*, ἀνήκει εἰς τὴν *Ρωσίαν*. Ἡ ἐκ τῆς ἐποχῆς 1905 ἀξιωματικῶς ἐν τῇ *Γαουρίᾳ*

2. Βεϊ-χάι-βεϊ, ἀνήκει τοῖς Ἀγγλοῖς παρὰ τὴν εἴσοδον τοῦ Πετσιλῆ.

3. Κιάου-Τσέου, λιμὴν ἀνήκων τοῖς Γερμανοῖς.

4. Μακάου, παρὰ τὴν εἴσοδον τοῦ λιμένος τῆς Καντώνας ἀνήκει τοῖς Πορτογάλοις

5. Χόγγ-Κόγγ, νῆσος ἐφ' ἧς ὁ λιμὴν τῆς Βικτωρίας, εἷς τῶν ἐμπορικωτέρων λιμένων τοῦ κόσμου ἀνήκει τοῖς Ἀγγλοῖς.

6. Λεϊ-Τσέου, ἀνήκει τοῖς Γάλλοις.

ΚΟΡΕΑ

1469. Ἐκτασίς 220000 τετραγ. χιλιόμετρα.

1470. Πληθυσμὸς 6500000 κάτοικοι.

1471. Θεσίς, πολίτευμα.—Τὸ Βασίλειον τοῦτο ἐκτεινόμενον ἐπὶ τῆς χερσονήσου τῆς κειμένης μετὰ τῆς Ἰαπωνικῆς καὶ τῆς Κιτρίνης θηλάσσης, ἀπετέλει πρὸ τοῦ 1895 ἐπαρχίαν τῆς Σινικῆς Αὐτοκρατορίας. Μετὰ πεισματώδη πόλεμον ἀπεσπάρθη ὑπὸ τῆς Ἰαπωνίας καὶ σήμερον ἀποτελεῖ ἀνεξάρτητον βασίλειον.

1472. Προϊόντα.—Χρυσὸς καὶ διάφορα ἄλλα μέταλλα.

1473. Θρησκεία.—Ὁ Βουδισμὸς.

1474. Πόλεις.—Ἡ Σεούλη (200000 κ.), πρωτεύουσα. Χερμούμπον, ἐπίνειον τῆς Σεούλης, ὁ πρῶτος λιμὴν τῆς χώρας.

ΙΑΠΩΝΙΑ

1475. Ἐκτασίς 417000 τετραγ. χιλιόμετρα.

1476. Πληθυσμὸς 46000000 κάτοικοι.

1477. Νῆσοι.—Ὁλόκληρος ἡ Ἰαπωνικὴ αὐτοκρατορία ἀποτελεῖται ἐκ τῶν μεγάλων νήσων Ἰεσσώ, Νιπώνης, Σικόκης καὶ Κιονσώ, τῶν Κοριλλῶν πρὸς Β, πολλῶν νήσων κειμένων ἐν τῇ Ἀνατολικῇ θηλάσσει καὶ τῆς νήσου Φορμόζης, τὴν ὁποίαν ἀφῆρσαν ἀπὸ τῆς Σινικῆς αὐτοκρατορίας μετὰ τὸν πόλεμον τοῦ 1895. *Χανχάλιν (ἡ Ἄφρι)*

1478. Κλίμα.—Πανταχοῦ τῆς χώρας ὠκεάνειον.

1479. Ἐδαφος.—Τὸ ἔδαφος τῆς χώρας εἶναι ἰφχιστειογενὲς καὶ εὐφορώτατον.

1480. **Ἦσοι.**—Αἱ νῆσοι πᾶσαι σχεδὸν καλύπτονται ὑπὸ πολλῶν ἡφαιστειῶν, ὧν σπουδαιότερον εἶναι τὸ ἐπὶ τῆς Νιπώνης *Φουσιγάμα* (3750 μ.).

1481. **Θρησκεία.**—Ἐπικρατοῦσα θρησκεία εἶναι ὁ Βουδισμός.

1482. **Πολίτευμα.**—Ἡ ἐν ἔτει 1867 γενομένη ἐπανάστασις ἐπέφερεν ἐν τῇ χώρᾳ πολλὰς πολιτικὰς καὶ θρησκευτικὰς μεταρρυθμίσεις, ἀποτελέσματα τῶν ὁποίων εἶναι τὸ σημερινὸν μοναρχικὸν συνταγματικὸν πολίτευμα αὐτῆς.

1483. **Παιδεία.**—Ἡ ἐκπίδευσις ἐν τῇ χώρᾳ εἶναι λίαν ἀνεπτυγμένη. Οἱ Ἰάπωνες τάχιστα εἰσήγαγον ἐν τῇ χώρᾳ αὐτῶν τὸν Εὐρωπαϊκὸν πολιτισμὸν καὶ ἵδρυσαν διαφόρους σχολὰς, Πανεπιστήμια, Ἀστεροσκοπεῖα κλπ.

Ἡ *βιομηχανία*, τὸ ἐμπόριον καὶ ἡ *ναυτιλία* εἶναι λίαν προηγμένα ἐν τῇ χώρᾳ. Οἱ Ἰάπωνες λαὸς εὐφυῆς, δραστήριος, ἐργατικός, ἐπιμελής καὶ διανοητικῆς ἀναπτύξεως μεγαλειτέρας τῶν ὁμοφύλων αὐτῶν Σινῶν, τάχιστα ἀνέπτυξαν ἐν τῇ χώρᾳ αὐτῶν πάντα τὰ εἶδη τῆς βιομηχανίας καὶ σήμερον τὰ ποικίλα αὐτῆς προϊόντα ἀμιλλῶνται πρὸς τὰ Εὐρωπαϊκά. Καὶ χρυσὰ μὲν προϊόντα τῆς χώρας εἶναι ἡ μέταλλα, ἡ ἄρνη, τὸ τέτιον, οἱ λιθάνθρακες, ὁ χρυσός, ὁ σίδηρος, ὁ μόλυβδος, ὁ χαλκός κλπ. βιομηχανικὰ δέ, διάφορα ὑψίσματα, ποικίλα ἀντικείμενα τέχνης, μηχαναί, ὄπλα, διάφορα πολύτιμα ἀγγεῖα κλπ.

1484. **Στρατός καὶ στόλος.**—Ὁ στρατός ἐν καιρῷ πολέμου ἀνέρχεται εἰς 600000 ἄνδρας· ὁ δὲ στόλος ἀποτελεῖται ἐξ 75 πλοίων μεγάλων καὶ μικρῶν.

1485. **Πόλεις.**—Τὸ *Τόκιον* (1440000 κ. τὸ πάλαι Ἰεδῶ) ἐπὶ τῆς νήσου Νιπώνης. *Ὑοκογάμα* (190000 κ.), ἐπίγειον τοῦ Τόκιου καὶ ὁ σημαντικώτερος καὶ ἐμπορικώτερος λιμὴν τῆς Ἰαπωνίας. *Ὀροσάκα* (821000 κ.), πόλις παράλιος καὶ ἐμπορική, ἐπὶ τῆς νήσου Νιπώνης. *Κιότιον* (350000 κ.), πάλαια πρωτεύουσα τῆς Ἰαπωνίας, ἔχει ἀκμιαὴν βιομηχανίαν. *Ναγόια* (210000 κ.). *Ναγασάκη* (110000 κ.), πόλις παράλιος, ἐπὶ τῆς νήσου Κιουσῶ. *Καγούμα* (50000 κ.), ἐπὶ τῆς αὐτῆς

νήσου. *Τοκοσίμα* (60000 κ.), ἐπὶ τῆς νήσου Σικόκης. *Χακοδάτη* (75000 κ.), ἐπὶ τῆς Ἑσῶ καὶ *Ματσαμάι* πόλις κειμένη ἐν τῷ στενῷ τῆς Τσουγγάρης μεταξὺ Ἑσῶ καὶ Νιπώνης.

Εἰς τὴν νήσον *Φορμόζαν*, ἔχουσαν πληθυσμὸν περὶ τὰ 2650000 κατοίκων, πόλις ἀξία λόγου εἶναι ἡ *Ταϊουάρη* (25000 κ.).

Δ'. ΜΕΣΗΜΒΡΙΝΗ ΑΣΙΑ

1486. Ἡ μεσημβρινὴ Ἀσία περιλαμβάνει τὰς ἑξῆς χώρας.
1. Τὴν Ἰνδικὴν
 2. Τὴν Ἰνδοκίναν
 3. Τὰς νήσους *Κεϋλάρην*, *Λακεδίνας*, *Μαλδίνας*, *Ἀρδαμάρας*, *Νικοβάρην* καὶ ἄλλας μικροτέρας, παρακειμένους αὐταῖς.

ΙΝΔΙΚΗ

1487. Ἐκτασίς 5036000 τετραγ. χιλίόμετρα.
1488. Πληθυσμὸς 295500000 κάτοικοι.
1489. *Κλιμα*.—Τροπικόν, ἐξαιρετικῶς θερμόν. Βροχαὶ ἄφθονοι ποτίζουσι τὴν χώραν.
1490. Ὄρη καὶ ὄροπέδια. — Τὰ Ἰμαλάια πρὸς Β. τὰ Ἀραβάλια (1700 μ.), τὰ Ἀνατολικά Γαταῖα (1300 μ.) καὶ τὰ δυτικὰ Γαταῖα (2600 μ.) καὶ τὰ ὄρη τῆς Κεϋλάνης (2262 μ.). Ὄροπέδια δὲ εἶναι τὸ τῆς Μκλούης (600 μ.) καὶ τῆς Δεκάνης, ἐν ᾧ τὰ τῆς Βαγγαλόρης (1000 μ.) καὶ τῆς Χαϊρεδαβάδης (600 μ.).
1491. Ποταμοί.—Ἐν μὲν τῷ Βεγγαλικῷ, ἐκβάλλουσιν ὁ *Γάγγης* καὶ ὁ *Βραμιαπούτρας*, ἐν δὲ τῷ Ὀμανικῷ, ὁ *Ἰνδός*, εἰς ὃν συμβάλλουσι πέντε μεγάλοι παραπόταμοι. Καὶ οἱ τρεῖς αὐτοὶ ποταμοὶ πηγάζουσιν ἐκ τῶν Ἰμαλαίων.
1492. *Νῆσοι*.—Ἡ *Κεϋλάρη* πρὸς Ν. αἱ *Λακεδίνας* καὶ αἱ *Μαλδίνας*.
1493. Ἀκρωτήριον.—Τὸ *Κομορίνον*.
1494. Χωρογραφία τῆς Ἰνδικῆς.—Ἡ Ἰνδικὴ δικι-

ρεΐται εις δύο τμήματα. 1) Τὸ ἡπειρωτικὸν τμήμα, μετὰ τῶν πεδιάδων τοῦ Γάγγου καὶ τοῦ Ἰνδοῦ (κυρίως Ἰνδοστάν) καὶ 2) Τὴν χερσόνησον τῆς Δεκάνης.

1494. **Πολιτειακὴ διαίρεσις.**—Ἡ Ἰνδικὴ περιλαμβάνει 1) τὰς Ἀγγλικὰς Ἰνδίας, διακείμενας εἰς ὀκτώ μεγάλας ἐπικράτας. 2) τὰ ὑπήκοα ἰθαγενῆ κράτη, διοικούμενα πράγματι ὑπὸ Ἀγγλῶν τοποτηρητῶν. 3) τὰ δύο ἀνεξάρτητα κράτη τῆς Νεπώλης καὶ τοῦ Βουτάν· καὶ 4) Κτήσεις Γαλλικὰς καὶ Πορτογαλικὰς.

Ὁ Βασιλεὺς τῆς Ἀγγλίας φέρει τὸν τίτλον τοῦ Αὐτοκράτορος τῶν Ἰνδιῶν.

I. Ἀγγλικαὶ Ἰνδίαι.

1495. Αἱ Ἀγγλικαὶ Ἰνδίαι περιλαμβάνουσι τὰς ἐξῆς χώρας.

1) τὰς ἀμέσους Ἀγγλικὰς κτήσεις καὶ τὰ ὑπήκοα ἐν τῷ Ἰνδοστάν ἰθαγενῆ κράτη.

2) Τὴν νῆσον *Κεϋλάνη* καὶ

3) τὰ μικρὰ ἀρχιπελάγη τῶν νήσων *Λακεδίωρ, Μαλδίωρ, Ἀρδαμανῶν καὶ Νικοβαρείωρ.*

Ἄπασαι αἱ ἀπέραντοι αὗται κτήσεις διοικοῦνται ὑπὸ Ἀγγλοῦ Ἀντιβασιλέως μετὰ συμβουλίου.

1496. **Θρησκεία.**—Ἐπικρατοῦσα θρησκεία εἶναι ὁ Βραχμανισμὸς, τὸν ὅποιον πρεσβεύουσι περὶ τὰ 200 ἑκατομμύρια. Ὑπάρχουσι προσέτι περὶ τὰ 60 ἑκατομ. Μωαμεθανοί· Εὐρωπαῖοι δὲ ἄποικοι περὶ τὰς 300000, ὧν αἱ 200000 Ἀγγλοι.

1497. **Στρατός.**—Αἱ Ἀγγλικαὶ κτήσεις ἔχουσι ἴδιον στρατόν, ἀποτελούμενον ἐξ 70000 περίπου χιλιάδων Εὐρωπαίων καὶ 170000 ἰθαγενῶν. Ἐχουσι πρὸς τούτοις καὶ ἴδιον στόλον.

1498. **Προϊόντα.**—τὰ κυριώτερα τῆς Ἀγγλικῆς ταύτης κτήσεως προϊόντα εἶναι βόμβηξ ἀφθονώτατος, σίτος, ὕπιον, ἀφθονωτάτη ἄρυζα, τέιον κλπ. ἔχει πρὸς τούτοις ἡ χώρα αὕτη καὶ πλούσια κοιτάσματα λιθινθρόνων πρὸ πάντων ἐν τῷ Ἰνδοστάν.

1499. Το **ἐμπόριον** ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ εἶναι λίαν ἀνεπτυγμένον καὶ ἡ σιδηροδρομικὴ συγκοινωνία καθημερινῶς ἀναπτύσσεται. Σήμερον ὑπάρχουσι σιδηρεῖ γράμματα μήκους 40000 χιλιομέτρων.

1500. **Πόλεις**.—*Ἡ Καλκούτα* (1122000 κ.), καθέδρα τοῦ Ἀντιβασιλέως, πόλις ἐμπορικωτάτη καὶ βιομήχανος ἐπὶ τῷ Χούγγῃ, βραχίονι τοῦ Γάγγου. *Βομβάη* (820000 κ.), μέγας ἐμπορικὸς λιμὴν, κέντρον τοῦ μετὰ τῆς Εὐρώπης ἐμπορίου, συνδέεται διὰ σιδηροδρόμου μετὰ τῆς Καλκούτας. *Μαδράση* (510000 κ.), μέγας λιμὴν, κέντρον τοῦ ἐμπορίου τῶν μαργαριτῶν καὶ ἄλλων πολυτίμων λίθων. *Χαϊδεραβάδη* (446000 κ.) πρωτεύουσα τοῦ ὑποτελοῦς κράτους τοῦ Νιζάμ. *Λακνώ* (260000 κ.), πρὸς τὰ ΒΔ. τῆς Καλκούτας. *Βεναρές* (200000 κ.), ἐπὶ τῷ Γάγγῃ, ἱερὰ τῶν Ἰνδῶν πόλις, ἐξάγουσα ἀδάμαντας καὶ ἔχουσα ἀκμαίαν βιομηχανίαν μεταξίνων ὑφασμάτων. *Δελχῆ* (205000 κ.). *Λαχώρα* (180000 κ.), πόλις ὀνομαστή διὰ τὰ περιφημὰ λαχούρια ὑφάσματα αὐτῆς. Πρὸς Β. ταύτης κεῖται ἡ *Κασμίρη* ἢ *Σριναγάρ* (120000 κ.), ὀνομαστή διὰ τὰ κασιμίρια ὑφάσματα αὐτῆς. *Αμριτσέρη* (137000 κ.), πρὸς Δ. τῆς Λαχώρας. Αἱ δύο τελευταῖαι αὗται πόλεις εἶναι ἐμπορικὰ κέντρα μετὰ τοῦ Ἀφγανιστάν, τοῦ Τουρκεστάν καὶ τοῦ κεντρικοῦ ὀροπέδιου. *Αλαχάβδη* (175000 κ.), πρὸς Δ. τῆς Βεναρές, ἐπὶ τῷ Γάγγῃ. *Καμπούρη* (190000 κ.), πρὸς Δ. τῆς προηγουμένης, ἐπὶ τῷ Γάγγῃ ἐπίσης. *Βαγγαρόδη* (180000 κ.), πρὸς Δ. τῆς Μαδράσης.

II. Ἀνεξάρτητα κράτη παρὰ τὰ Ἰμαλαΐα.

1501. Παρὰ τὰς Ν. κλιτύς τῶν Ἰμαλαίων ὀρέων ἐκτείνονται τὰ δύο ἀνεξάρτητα κράτη τῆς *Νεπάλης* καὶ τοῦ *Βουτάν*.

ΝΕΠΩΛΗ

1502. Ἐκτασίς 154000 τετραγ. χιλιομέτρα.

1503. Πληθυσμὸς 3000000 κάτοικοι.

1504. Πόλις ἡ Κατμανδοῦ (50000 κ.), πρωτεύουσα.

ΒΟΥΤΑΝ

1505. Ἐκτασις 34000 τετραγ. χιλιόμετρα, καὶ πληθυσμὸς 200000 κάτοικοι.

1506. Πόλις ἡ Τασισουδὼν πρωτεύουσα.

III. Νῆσοι τοῦ Ἰνδοστάν.

1507. Ἡ Κεϋλάνη.—Ἐκτασις 66000 τετραγ. χιλιόμετρα. Πληθυσμὸς 3500000.

Ἡ νῆσος αὕτη ἀνήκουσα εἰς τοὺς Ἀγγλοὺς ἔχει ἕδαφος εὐφρόρον, γέμον πολυτίμων λίθων· χωρίζεται τοῦ Ἰνδοστάν διὰ τοῦ πορθμοῦ τῆς Πάλλης καὶ τοῦ κόλπου Μανναάρ. Περὶ τὸν κόλπον τοῦτον καὶ τὸ στενὸν τῆς Πάλλης ἀλιεύονται ὄστρακα μαργαριτοφόρα.

Πόλις ἄξιαι λόγου εἶναι τὸ Κολόμβου (110000 κ.), ἡ Ποανδεγάλλη καὶ ἄλλαι τινὲς μικρότεροι.

1508. Μαλδίβαι.—Αἱ νησίδες αὗται ἀποτελοῦσι μικρὸν ἀρχιπέλαγος πρὸς Δ. τῆς Κεϋλάνης. Πᾶσαι αὗται εἶναι χθοναὶ καὶ κοραλλιογενεῖς κατοικούμεναι ὑπὸ 30000 κ. καὶ ἀποτελοῦσι μικρὸν Σουλτανάτον ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ἀγγλίας.

1509. Λακεδίβαι.—Μικρὸν ἀρχιπέλαγος ἐκ πολλῶν μικρῶν καὶ ἀσημάντων νήσων ἀποτελούμενον· κεῖται πρὸς Β. τῶν ἀνωτέρω νήσων καὶ ὑπάγεται εἰς τὴν Μεγάλην Βρετανίαν.

1510. Ἀνδαμάναι καὶ Νικοβάρειαι.—Αἱ δύο αὗται συστάδες, ἀποτελοῦσαι μικρὰ ἀρχιπελάγη, κεῖνται μεταξὺ τοῦ Ἰνδοστάν καὶ τῆς Ἰνδοκίνας, ἐν τῷ κόλπῳ τῆς Βεγγάλης καὶ τῷ Ἰνδικῷ ὠκεανῷ. Ἐχουσιν ἀμφοτέρωθεν ταῦτα ἕκτασιν 8240 τετραγ. χιλιόμετρων καὶ πληθυσμὸν 12000 κ. Φαίνεται ὅτι εἶναι προεκτάσεις τῆς ἐπὶ τῆς Δ. Ἰνδοκίνας ὄρειαιρας

Ἄρκαν. Εἶναι καὶ αὐταὶ κτήσεις Ἀγγλικὴ καὶ χρησιμεύουσιν ὡς τόπος ἐξορίας τῶν Ἀγγλων καταδίκων.

IV. Γαλλικαὶ κτήσεις.

1511. Αἱ Γαλλικαὶ κτήσεις εἶναι εἰς μὲν τὰ Δ. παράλια τῆς χώρας (παράλια Μαλαβάρης) ἢ πόλις Μαχέ, εἰς δὲ τὰ ἀνατολικά (παράλια Κορομανδέλης) ἢ Πονδιχερῆ (40000 κ.) πρωτεύουσα τῶν ἐν τῇ Ἰνδικῇ Γαλλικῶν κτήσεων, Ἰανόν, Καρικάλη καὶ Χανδερναγόρη παρὰ τὴν Κελκοῦταν.

1512. Τὸ σύνολον τῶν κτήσεων τούτων ἔχει ἑκτασίω 509 τετραγ. χιλιομέτρων καὶ πληθυσμὸν 283000 κατοίκων.

V. Πορτογαλικαὶ κτήσεις.

1513. Αἱ Πορτογαλικαὶ κτήσεις, κείμεναι ἐπὶ τῶν δυτικῶν παραλίων τῆς Ἰνδικῆς εἶναι ἡ Δίος καὶ ἡ Δάμα, κείμεναι ἐκαστέρωθεν τοῦ κόλπου τοῦ Κομβίκη καὶ ἡ Γόα εἰς τὴν ἀκτὴν τῆς Μαλαβάρης.

1514. Τὸ σύνολον τῶν κτήσεων τούτων εἶναι 3658 τετραγ. χιλιομέτρων καὶ ἔχει πληθυσμὸν 515000 κατοίκων. Πρωτεύουσα ἡ Γόα (20000 κ.)

ΙΝΔΟΚΙΝΑ

1515 **Θέσις.**—Ἡ χώρα αὕτη ἐξαπλωμένη πρὸς Ν. τῆς Κίνας καταλήγει εἰς τὴν χερσόνησον τῆς Μαλάκκας διασχιζομένη πολλαχῶς ὑπὸ τῆς θαλάσσης καὶ σχηματίζουσα πολλοὺς μεγάλους κόλπους.

1516. **Κλίμα.**—Τὸ κλίμα ἐν αὐτῇ εἶναι τροπικόν. Τὴν ξηρὰν ἐποχὴν διαδέχεται ἡ ἐποχὴ τῶν βροχῶν, αἵτινες ἀφθονώταται καταπίπτουσιν ἐπὶ τῆς χώρας.

1517. **Ἔδαφος.**—Τὸ ἔδαφος δισχιζόμενον ὑπὸ πολλῶν ὄροστικῶν, αἵτινες σχηματίζουσιν ἐκτεταμένους κοιλάδας διαρροεμένας ὑπὸ μεγάλων ποταμῶν, εἶναι εὐφορώτατον καὶ ἢ ἐν αὐτῷ βλάστησις γιγαντιαία καὶ πλουσιωτάτη.

1518. **Ὅρον.**—Ἡ χώρα αὕτη διασχιζέται ἀπὸ Β. πρὸς Ν.

ὑπὸ παραλλήλων σχεδὸν ὄροστοιγιῶν, τῶν ὁποίων σημεντικώ-
 τεραι εἶναι ἡ ὄροστοιγία τοῦ Άρακάρ (2400 μ.) ἐν Βιρμανίᾳ,
 ἡ Χάρ-Υόμα (3194 μ.), τὸ Σιαμικὸν ὄροπέδιον καὶ τὰ ὄρη
 τῆς Μαλάκας (1100 μ.).

1519. **Ἄκρωτήρια.**—Ἐν μὲν τῇ Σινικῇ θαλάσῃ, ἡ
Καμβόδα, ἐν τῇ χερσονήσῳ τῆς Μαλάκας, ἡ Ρωμανία, καὶ
 εἰς τὸν Βεγγαλικὸν κόλπον τὸ Νεγρές.

1520. **Κόλποι.**—Ὁ τοῦ Τογκίνου, ὁ τοῦ Σιάμ, καὶ ἐν
 τῷ Βεγγαλικῷ ὁ Μαρταβάνης.

1521. **Πορθμοὶ καὶ ἰσθμοί.**—Ὁ τῆς Μαλάκας καὶ
 τῆς Σιγγαπόρης. Ἴσθμὸς ὁ τοῦ Κρά.

1522. **Ποταμοί.**—Ὁ Ἰαραναθῆς καὶ ὁ Σαλουέρης, πη-
 γάζοντες ἐκ τῶν Ἰμαλαίων καὶ ἐκβάλλοντες διὰ πολλῶν στο-
 μίων εἰς τὸν κόλπον τῆς Μαρταβάνης. Ὁ Μεράμ, πηγάζων ἐκ
 τῶν ὄρέων τῆς Βιρμανίας καὶ ἐκβάλλων εἰς τὸν κόλπον τοῦ
 Σιάμ, ὁ Μεσόγγος, πηγάζων ἐκ τῶν Α. Ἰμαλαίων, ἐκβάλλει
 εἰς τὴν Σινικὴν θάλασσαν.

1523. **Προϊόντα.**—Ἄφθονα καὶ ποικίλα εἶναι τὰ προϊόντα
 τῆς χώρας. Ὄρυζα, βάμβαξ, κινάμωμον, σάκχαρον, διάφορα
 μεταλλοφόρα ὄρυκτά καὶ πολύτιμοι λίθοι.

1524. **Θρησκεία.**—Οἱ κάτοικοι τῆς Ἰνδοκίνας ἀνήκοντες
 εἰς τὴν Μογγολικὴν φυλὴν, οἱ δὲ τῆς Μαλάκας εἰς τὴν Μαλαϊκὴν
 εἶναι ἅπαντες σχεδὸν Βουδισταί, πλὴν ὀλίγων ὀπαδῶν τοῦ Κομ-
 φουκίου.

1525. **Πολιτειακὴ διαίρεσις.**—Ἡ Ἰνδοκίνα ἀνήκουσα
 κατὰ μέγα μέρος τοῖς Εὐρωπαϊοῖς ἀποτελεῖ ἀμέσους ἢ ἑμμε-
 σους κτήσεις αὐτῶν. Ὑπάρχει ἐν αὐτῇ καὶ ἐν ἀνεξάρτητων
 βασιλείων τὸ τοῦ Σιάμ.

Καὶ εἰς μὲν τὴν Γαλλίαν ἀνήκει ἡ ἀποικία τῆς Κοχινκίνας,
 τὸ βασίλειον τῆς Καμβόδας, διατελοῦν ὑπὸ τὴν προστασίαν
 αὐτῆς, τὸ Άράμ διατελοῦν καὶ τοῦτο κατὰ μέγα μέρος ὑπὸ
 τὴν προστασίαν αὐτῆς, καὶ τὸ Τογκίνου, τὸ πλουσιώτερον τμή-
 μα τῆς Ἰνδοκίνας, ἄμεσος Γαλλικὴ κτήσις.

Εἰς δὲ τὴν Ἀγγλίαν ἀνήκει ἡ Βιρμανία (ἔγνω καὶ κάτω),
 Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

τὸ Ἀσσάμ, καὶ αἱ παρὰ τὸν πορθμὸν καὶ ἐπὶ τῆς χερσονήσου τῆς Μαλάκας ἀποικίαι.

I. ΓΑΛΛΙΚΗ ΙΝΔΟΚΙΝΑ

1526. Ἐκτασις 700000 τετραγ. χιλιόμετρα.

1527. Πληθυσμὸς 23000000 κάτοικοι, ἐξ ὧν ἐν τῇ Γαλλικῇ Κοχινίᾳ 2 ἑκατ. τῷ Τογκίνῳ 14 ἑκατομ. τῷ Ἀνάμ 6 ἑκατομ. καὶ τῇ Καμβόδγᾳ 1 ἑκατομμύριον.

1528. Πόλεις.— Ἡ Χαρὼν (150000 κ.), πρωτεύουσα τοῦ Τογκίνου. Ἡ Σαϊγγόνη (82000 κ.), πρωτεύουσα τῆς Κοχινίνας. Χουή (50000 κ.), πρωτεύουσα τοῦ Ἀνάμ. Πνόμ-Πέν (50000 κ.) πρωτεύουσα τῆς Καμβόδγας.

1529. Εἰς τὴν Γαλλικὴν Ἰνδοκίναν περιλαμβάνεται καὶ ἡ χώρα Λάος μὲ πρωτεύουσαν Λουάγγ-Πραβάγγ (40000 κ.).

1530. Ἡ διοίκησις τῆς Γαλλικῆς Ἰνδοκίνας ἀποτελεῖται ἐξ ἐνὸς γενικοῦ διοικητοῦ, ἑδρεῖο τος ἐν Σαϊγγόνη, ἐνὸς ὑποδιοικητοῦ καὶ τεσσάρων ἀνωτέρων τοποτηρητῶν.

1531. Προϊόντα.—Τὰ κυριώτερα προϊόντα τῆς Γαλλικῆς Ἰνδοκίνας εἶναι ὄρυζα, βάμβαξ, καπνός, μέταξα, κόμμι, καὶ διάφορα ἀρωματικὰ φυτά. Τὰ δὲ πλουσιώτατα αὐτῆς δάση παρέχουσιν ἄφθονον ξυλείαν καὶ πολύτιμον ἔβερον Ἡ χώρα αὕτη ἔχει ἐπίσης πλουσιώτατα μεταλλεῖα σιδήρου, χαλκοῦ καὶ μολύβδου καὶ κοιτάσματα λιθανθράκων

II. ΑΓΓΛΙΚΗ ΙΝΔΟΚΙΝΑ

Ἄνω καὶ κάτω Βιρμανία καὶ Ἀσσάμ.

1532. Ἐκτασις 650000 τετραγ. χιλιόμετρα.

1533. Πληθυσμὸς 9000000 κάτοικοι.

1534. Πόλεις.— Ἡ Ραγγούνη (190000 κ.), πόλις ἐμπορικὴ παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἰακρουδαῖ *Mardalain* (190000 κ.), πόλις μεσόγειος, παλαιὰ πρωτεύουσα τοῦ ἄλλοτε βασιλείου τῆς Βιρμανίας, ἐπὶ τῷ Ἰακρουδαῖ *Μουλμαίη* (60000 κ.)

πρὸς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Σαλουένη ποταμοῦ. Βαμὸ, πόλις κειμένη ἐπὶ τῷ Ἰακρυαδῆ· σημαντικὴ διὰ τὸ μεταξὺ Θιβετίας καὶ Κίνας, δι' αὐτῆς διεξρχόμενον ἐμπόριον.

Ἀποικίαι τοῦ πορθμοῦ.

1535. Ἡ χερσόνητος Μελάκκ, συνδεομένη μετὰ τῆς Ἰνδοκίνας διὰ τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ Κοῦ, περιλαμβάνει διάφορα κράτη ἰθαγενῶν πληθυσμῶν, ἐκ τῶν ὁποίων ἄλλα μὲν ἀνήκουσιν εἰς τὸ Σιάμ, ἄλλα εἶναι ἀνεξάρτητα καὶ ἄλλα διατελοῦσιν ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ἀγγλίας.

1536. Ἀποικίαι τοῦ πορθμοῦ καλοῦνται αἱ Ἀγγλικαὶ κτήσεις, αἱ κείμεναι ἐπὶ τοῦ πορθμοῦ καὶ τῆς χερσονήσου τῆς Μαλάκκ· εἶναι δὲ αὗται ἡ νῆσος Ποῦλο-πινάγγη, ἡ Σιγγαπόρη καὶ αἱ περιοχαὶ τῆς Οὐλοσελέης, τῆς Τουλου-σαγγάρ, καὶ τῆς Μαλάκκ.

1537. Ἐκτασις 90000 τετραγ. χιλίόμετρα.

1538. Πληθυσμὸς 1500000 κάτοικοι.

1539. Πόλεις.— Ἡ Σιγγαπόρη (185000 κ.), ἐπὶ τῆς ὁμωνύμου νήσου, λιμὴν ἀξιολογώτατος, ἐνθα σταθμεύουσι τὰ πλοῖα τὰ εἰς Σινικὴν καὶ Ἰαπωνικὴν μεταβαίνοντα. Μαλάκκ (20000 κ.) ΒΔ. τῆς Σιγγαπόρης. Γεωργετόβρη (60000 κ.), ἐπὶ τῆς νήσου Ποῦλο-πινάγγης.

III. ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΣ ΙΝΔΟΚΙΝΑ

Βασιλείον τοῦ Σιάμ.

1540. Ἐκτασις 635000 τετραγ. χιλίόμετρα.

1541. Πληθυσμὸς 6800000 κάτοικοι.

1542. Πόλεις.— Ἡ Βαγκόκη (600000 κ.), πρωτεύουσα τοῦ Βασιλείου, παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Μενάμ, πόλις ἐμπορικὴ.

1543. Προϊόντα.— Τὰ κυριώτερα προϊόντα τῆς χώρας ταύτης εἶναι ὄρυζα καὶ πέπερι.

Η ΑΦΡΙΚΗ

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΦΥΣΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΑΦΡΙΚΗΣ

I. Γενική ἄποψις.

1544. Θέσις τῆς Ἀφρικῆς ἐπὶ τῆς γῆνης σφαιράς.

Ἡ Ἀφρικὴ διατεταμένη ὑπὸ τοῦ Ἰσημερινοῦ ἐκτείνεται καὶ ἐπὶ τῶν δύο ἡμισφαιρίων μεταξύ 37° Β. καὶ 34° Ν. πλάτους. Ἀπὸ δὲ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς περιλαμβάνεται μεταξύ τῆς 20° Δ. καὶ 49° Α. μήκους.

1545. Ἐκτασίς. — Ἡ Ἀφρικὴ (30 ἑκστ. τετρ. χιλίωμ. περίπου) εἶναι τρεῖς μεγαλειτέρα τῆς Εὐρώπης καὶ μικροτέρα τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Ἀμερικῆς.

1546. Ὅρια, θάλασσαι — Ἡ Ἀφρικὴ, μορφῆς περίπου τριγωνικῆς, περιορίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Μεσογείου, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ἐρυθρῆς θαλάσσης καὶ τοῦ Ἰνδικοῦ καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ.

Ὁ ἰσθμὸς τοῦ Σουέζ τμηθεὶς διὰ θαλασσίους διώρυχος, συνέδεε τὴν Ἀσίαν μετὰ τῆς Ἀφρικῆς, ἣτις οὕτω ἀπετέλει ἀχανῆ χερσόνησον τῆς Ἀσιατικῆς ἡπείρου.

1547. Ἀνάγλυφος ὄψεις, ποταμοί. — Ὅροσειραὶ ἐκτείνονται κατὰ μῆκος τῶν παραλίων τῆς Ἀφρικῆς, ἐμπερικλείουσαι, ἰδίως ἐν τῷ Ν. τμήματι τῆς ἡπείρου ὑψηλὰ ὄροπέδια. Οἱ δὲ ποταμοὶ τῆς ἡπείρου ταύτης, ῥέοντες διὰ διόδων ὄρειων, σχηματίζουσι πάντες καταρράκτας.

1548. Κλίμα. — Τὸ κλίμα τῆς Ἀφρικῆς εἶναι ἰσημερινόν ἢ τροπικόν ἐν τῷ κεντρικῷ αὐτῆς τμήματι καὶ εὐκρατον ἐν τῷ Ν. καὶ τῷ Β.

II. Γεωλογία τῆς Ἀφρικῆς.

1549. Τὸ ἔδαφος τῆς Ἀφρικῆς γεωλογικῶς δὲν ἔχει μελετηθῆ εἰσέτι ἀρκούντως· φαίνεται ὅμως ὅτι ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς ὑπέστη μεγάλας μεταβολάς.

1550. **Ἡφαίστεια.**—Παρά τὰ παράλια τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ καὶ σχεδὸν ἀμέσως κάτωθεν τοῦ Ἰσημερινοῦ εὐρίσκονται οἱ πηλαιοὶ κρατῆρες τῆς Κενίας καὶ τοῦ Κιλιμαντζάρου· ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ εὐρίσκονται νῆσοι ἠφαιστειογενεῖς, ὧν ἡ Τενερίφη εἶναι ἡ ὑψηλότερα κορυφή. Τὸ ὄρος Καμερουν εἶναι συνέχεια τοῦ ἠφαιστειογενοῦς τούτου ἀθροίσματος τῶν νήσων.

III. Θάλασσαι καὶ παράλια.

α'. Θάλασσαι, κόλποι, πορθμοί.

1551. **Ἡ Μεσόγειος** περιβρέχουσα τὰ Β τῆς Ἀφρικῆς παράλια ἀπὸ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Γιβραλτάρ μέχρι τοῦ Ἰσθμοῦ τοῦ Σουέζ σχηματίζει εὐρυτάτην λεκάνην, περιλαμβάνουσαν τὸν κόλπον τοῦ Γκαθές ἢ τὴν μικρὰν σύρτιν καὶ τὸν τῆς Σίδρας ἢ τὴν μεγάλην σύρτιν.

Ἡ διῶρυξ τοῦ Σουέζ, δι' ἧς συγκοινωνεῖ ἡ Ἐρυθρὰ θάλασσα μετὰ τῆς Μεσογείου ἔχει μῆκος 169 χιλιομέτρων μεταξὺ Πόρτ-Σάϊδ καὶ Σουέζ, πλάτος 80 μέτρων καὶ βάθος 8 μέτρων.

1552. **Ἡ Ἐρυθρὰ θάλασσα**, με κλίμα διακεκαυμένον χωρίζει τὴν Ἀφρικὴν τῆς Ἀσίας· αὕτη ἐνοῦται διὰ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Βαβέλ-Μανδὲβ καὶ τοῦ κόλπου τοῦ Ἄδεν μετὰ τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ.

1553. **Ἁ Ἰνδικὸς ὠκεανὸς** διγμελίζει ἐλαφρῶς τὰ Α. Ἀφρικανικὰ παράλια καὶ σχηματίζει τοὺς ἀνοικτοὺς κόλπους Ἀλγίας καὶ Δελγαόας καὶ τὸν μέγαν πορθμὸν τῆς Μοζαμβίκης.

1554. **Ἁ Ἀτλαντικὸς ὠκεανὸς** διασχίζει ἐπίσης ἐλαφρῶς τὰ δυτικὰ παράλια σχηματίζων ἐπίσης ἀνοικτοὺς κόλπους ἐξ ὧν ἐκτεταχένους εἶναι ὁ τῆς Γουιέας.

δ'. Παράλια, κῆσοι, χερσόνησοι, ἰσθμοί, ἀκρωτήρια.

1555. Παράλια τῆς Μεσογείου.—Ἡ ἀκτὴ τῆς Ἀφρικῆς ἢ βρεχομένη ἀπὸ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Γιβραλτάρ μέχρι τοῦ Καλοῦ ἀκρωτηρίου εἶναι γενικῶς ὑψηλή, εἶτα πέρατα ταπεινοῦται καὶ καθίσταται ἀμμώδης καὶ ἄξενος μέχρι τῶν παραλίων τοῦ Νείλου

1556. Παράλια τοῦ Ἰνδικοῦ.—Μετὰ τὸν ἰσθμὸν τοῦ Σουεζ ἢ Ἐρυθρὰ θάλασσα ἐξκploῦται κατὰ μῆκος τῶν ἐρήμων καὶ τῶν θερμοτάτων παραλίων, τὸ δὲ νησίδριον Περίμ φράσσει τρόπον τινὰ τὸ στόμιον, δι' οὗ συγκοινωνεῖ αὕτη μετὰ τοῦ κόλπου Ἄδεν καὶ τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ. Εἶτα ἀρχεται ἡ τριγωνικὴ χερσόνησος Σομάλη, ἣτις καταλήγει εἰς τὸ Γουαρδαφούιον ἀκρωτήριο. Ἡ παραλία τῆς Ἀφρικῆς κάμπτεται εἶτα πρὸς Ν. ταπεινὴ, χθαμαλὴ, ἐνιαχοῦ ἐλώδης καὶ νοσώδης· εἰς μικρὰν δὲ ἀπὸ ταύτης ἀπόστασιν ὑπάρχουσιν ὄροπέδια ὑψηλά. Πλησίον τῶν ἀκτῶν τούτων κεῖνται νῆσοι τινὲς ὑψηλαὶ ὡς ἡ Σοκότορα, ἡ Ζανζιβάρη κλπ. καὶ ἀπώτερον ἡ μεγάλη νῆσος Μαδαγασκάρη μετὰ τὰ περιβάλλοντα αὐτὴν μικρὰ ἀρχιπελάγη.

1557. Παράλια τοῦ Ἀτλαντικοῦ.—Παράλια ἀρκούντως ὑψηλὰ, σχηματίζουσι τὰ ἀκρωτήρια τῶν Βελονῶν καὶ τῆς Καλῆς Ἐλπίδος· τὰ παράλια ταῦτα χωροῦντα πρὸς τὰ ἄνω καθίστανται ξηρὰ μέχρι τῆς ἰσημερινῆς ζώνης· ἀπώτερον δὲ μεταξύ τοῦ ἀκρωτηρίου Λοπέζ καὶ τῆς Πάλμας τὰ παράλια ταῦτα καθίστανται ἐλώδη καὶ χθαμαλά, ἐν τῷ κόλπῳ τῆς Γουίνεας γίνονται ἀμμώδη, πρὸς δὲ τὰ ἐνδότερα αὐτῶν ἐκτείνονται ἀπέραντα τέλματα· μετὰ ταῦτα τὰ παράλια ταῦτα κάμπτονται πρὸς τὰ ΒΔ. καὶ σχηματίζουσι τὸ Πράσινον καὶ τὸ Λευκὸν ἀκρωτήριο.

Ἐν τῷ ὠκεανῷ τούτῳ ὑπάρχουσι νῆσοι τὸ πλεῖστον ἤραιστοιογενεῖς, αἵτινες εἶναι αἱ Ἀζόροι, ἢ Μαδέρα, αἱ Κανάριοι, αἱ τοῦ Πρασίνου ἀκρωτηρίου, τὰ διάφορα νησίδρια ἐν τῷ κόλπῳ τῆς Γουίνεας, τοῦ Φερδινάνδου Πῶ, τοῦ Ἀγίου Θωμᾶ καὶ ἀπώτατα αἱ νῆσοι τῆς Ἀναλήψεως καὶ τῆς Ἀγίας Ἐλένης.

IV. Ἀνάγλυφος ὄψις τοῦ ἐδάφους.

† 1558. **Γενικὴ ἄποψις.**—Τὸ μέσον ὕψος τῆς Ἀφρικῆς εἶναι 600 μ. ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης. Χαρακτηριστικὸν γνώρισμα τῆς ὄρογραφίας τῆς ἠπείρου ταύτης εἶναι ἡ γειτνίασις τῶν ὀρέων αὐτῆς εἰς τὰ παράλια. 1) Πρὸς Β. ὁ Ἄτλας περιβάλλων τὰς κοιλάδας τῆς Β. Ἀφρικῆς. 2) Πρὸς Δ. αἱ ὑψηλαὶ χῶραι, αἵτινες ἐκτείνονται κατὰ μῆκος τῆς παράλιας. 3) Πρὸς Α. ὑφθύνονται ὄροσειραὶ, δεσπόζουσαι τῶν πρὸς τὰ παράλια ἐκτεινομένων κοιλάδων. Αἱ δύο αὗται τελευταίαι ὄροσειραὶ προεκτεινόμεναι πρὸς Ν. περικλείουσι τὸ μέγα νότιον ὄροπέδιον. Τέλος καὶ εἰς τὰ Μεσόγεια τῆς ἠπείρου ἐκτείνονται ὄροσειραὶ, χωροῦσαι πρὸς Β. μέχρι τοῦ Ἄτλαντος καὶ καθορίζουσι τὴν ῥοὴν τῶν ὑδάτων πρὸς Α. εἰς τὸν Ἰνδικὸν Ὠκεανὸν καὶ πρὸς Δ. εἰς τὸν Ἀτλαντικόν.

† 1559. **Βόρειος ὄροσειρά.**—Ὁ Ἄτλας διευθυνόμενος ἐκ Δ. πρὸς Α. σχηματίζει ὄροσειρὰς κατὰ τὸ μέλλον καὶ ἤττον παραλλήλους, αἵτινες ἐμπερικλείουσιν ὑψηλὰ ὄροπέδια.

1560. **Δυτικὴ ὄροσειρά.**—Πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν ὑφθύνεται διαδοχικῶς τὰ ὄρη τοῦ Κόγκου, τὸ Κχεμερὸν (3960 μ.), ὄρος ἠφαιστειογενές, καὶ τὰ ὄρη τῆς Μεσημβρινῆς Γουινέας.

† 1561. **Νότιον ὄροπέδιον.**—Τὸ ἀπέραντον τοῦτο ὄροπέδιον ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ Ἰσημερινοῦ μέχρι τοῦ ἀρωτηρίου τῆς Καλῆς Ἑλπίδος καὶ ἔχει μέσον ὕψος 1000 μ.

† 1562. **Ἀνατολικὴ ὄροσειρά.**—Εἰς τὰ παράλια τοῦ Ἰνδικοῦ Ὠκεανοῦ ἐξαπλοῦνται ἡ Ἀραβικὴ ὄροσειρά, τὸ ὄροπέδιον τῆς Ἀβυσσηνίας ἢ τῆς Αἰθιοπίας καὶ τέλος τὰ ὑψηλὰ ἠφαιστειογενῆ ὄρη Κενία (5560 μ.) καὶ Κελμιάντζαρον (5700 μ.) κεκαλυμμένα κατὰ τὰς κορυφὰς ὑπὸ χιόνων, καίτοι εὕρισκονται ἐν τῇ γειτονίᾳ τοῦ Ἰσημερινοῦ.

1563. **Πεδιάδες.**—Αἱ ἀκανόνιστοι πεδιάδες τῆς ἠπείρου, αἱ ἐκτεινόμεναι πρὸς Β. τοῦ Ἰσημερινοῦ διαίρουσιν εἰς δύο μεγάλα τμήματα ἐντελῶς ἀλλήλων διάφορα.

1. *Τὴν Σαχάραν ἢ τὴν μεγάλην ἔρημον*, ἔκτασιν ἀχανῆ,

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

πτερουμένην σχεδόν ὕδατος, ποικίλην τὴν ὄψιν, μὲ ἀπεράντους ἀμμώδεις ἐκτάσεις, μὲ ποικίλα πετρώδη ὄροπέδια μεμονωμένα, μὲ στέππας καὶ ὀάσεις τινὰς ἐγκατεσπαρμένας εἰς διάφορα μέρη τῆς ἀχανοῦς ταύτης ἐκτάσεως.

2) Τὸ Σουδὰν καὶ τὸ Κόγκον, ἐκτάσεις μεγάλας καλῶς ἀρδευομένας, γοιίμου, ἢ κεκαλυμμένας ὑπὸ δασῶν καὶ κατωκημένας ὑπὸ ἰθαγενῶν πληθυσμῶν.

V. Ποταμοὶ καὶ λίμναι.

1564. **Πηγαί.**—Τὰ ῥέοντα ὕδατα, τὰ ὅποια εἶναι ἀφθονώτερα ἐν τῷ Ν. τῆς ἠπείρου τμήματι ἔχουσι τὰς πηγὰς αὐτῶν ἐκ τοῦ νοτίου ὄροπέδιου, τὸ ὅποσον ἀρδεύεται πλουσιώτατα ὑπὸ τῶν τροπικῶν βροχῶν. Εἰς τὰ κεκλεισμένα ἕως ὄροπέδια οἱ ποταμοὶ γίνονται ἐνίοτε ἐν τῇ ἄμμῳ, ἄλλοι δὲ τούτων εἶναι χειμαρρῶδεις. Τέλος ὑπάρχουσι καὶ ὑπόγειοι ῥοαὶ ὕδατος, τροφοδοτοῦσαι τὰ ῥέοντα τῶν ὀάσεων.

†1565. **Κυριώτεροι ποταμοὶ καὶ λίμναι.**—*Εἰς μὲν τὴν Μεσόγειον, ἐκβάλλουσιν ὁ Νεῖλος, ὅστις πηγάζων ἐκ τῆς λίμνης Βικτωρίας Νυάνσης (Οὐκερέβης), σχηματίζει ἀκολούθως τὴν λίμνην Ἀλβέρτου Νυάνσιν καὶ λαμβάνει τότε τὸ ὄνομα Λευκὸς Νεῖλος· μετ' αὐτοῦ ἐννοῦται ὁ ἐκ τοῦ ὄροπέδιου τῆς Ἀβυσσηνίας καὶ ἐκ τῆς λίμνης Τσάνας πηγάζων κιανοῦς Νεῖλος καὶ σχηματίζουσι τότε ἀμφότεροι τὸν κύριον Νεῖλον, ὅστις κατὰ τὴν ῥοὴν αὐτοῦ διακόπτεται ὑπὸ πολλῶν καταρρακτῶν καὶ ἐκβάλλει εἰς τὴν Μεσόγειον, σχηματίζων εὐφορώτατον ἀπειρομέγεθος Δέλτα· ὁ διάσημος οὗτος ποταμὸς κατὰ περιόδους πλημμυρεῖ, ἕνεκα τῶν τροπικῶν βροχῶν, καὶ διὰ τῆς ἰλῦος τῶν ὑδάτων αὐτοῦ κηιστῆ γονιμωτάτην τὴν κάτω Αἴγυπτον.*

Ἄλλοι ποταμοὶ ἀσημαντοὶ ἐκβάλλοντες εἰς τὴν Μεσόγειον εἶναι ὁ Μεζέροδας καὶ ὁ Σελίβ, πηγάζοντες ἀμφότεροι ἐκ τοῦ Ἀτλαντος. *Εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανὸν ἐκβάλλουσιν ὁ Σενεγάλης, ὁ Γαμβίας, ὁ Νίγηρος πλωτὸς μέχρι τινὸς καὶ ἐκβάλλων εἰς τὸν κόλπον τῆς Γουίνεας, ὅπου σχηματίζει ἐκτεταμένον δέλτα. Ὁ Κόγκος, πηγάζων ἐκ τοῦ νοτίου ὄροπέδιου, πλωτὸς καὶ οὗτος*

μέχρι τινός. Ὁ Ὀράγγης, ὅστις δέχεται τὰ ὕδατα τοῦ ποταμοῦ *Baál*. Εἰς τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανὸν ἐκβάλλουσιν ὁ *Λίμποπος*, ὁ *Ζαμβέλης*, πηγάζων ἐκ τοῦ νοτίου ὄροπέδιου, σχηματίζει μέγαν καταρράκτην (120 μ. ὕψους), καὶ κατὰ τὰς ἐκβολὰς αὐτοῦ σχηματίζει μέγα δέλτα.

— 1566. **Λίμναι.**— Ἡ *Τσάδα*, μεγάλη λίμνη ἐν τῷ Σουδάν, ἡ *Βικτωρία Νυάσα* ἢ *Οὐκερέθη*, ἡ *Ταγκαρίκα*, ἡ *Νυάσσα*, ἡ *Βαγκουέλος* καὶ πολλαὶ ἄλλαι μικραί.

VI Κλίμα.

— 1567. **Θερμοκρασία** ὑψηλὴ ἐπικρατεῖ, εἰς τὸ μεγαλείτερον μέρος τῆς χώρας, τὴν ὁποίαν ἡ ὑγρασίς τοῦ ἀέρος καθιστᾷ ἀνυπόφορον.

1568. **Ἄνεμοι.**— Ἐν τῇ Ἀφρικῇ πνέουσιν οἱ *ἀληγεῖς* (§65) καὶ οἱ ἀνατολικοὶ *μουσσῶνες* (§ 66).

1569. **Βροχαί.**— Αἱ ἡμερικαὶ βροχαὶ ἀφθονώταται καθ' ἕνα σχεδὸν τὸ ἔτος καὶ αἱ τροπικαί, αἵτινες πίπτουσι κατὰ τὴν θερμὴν ἐποχὴν (Ὀκτώβριος-Ἀπρίλιος), ἐπικρατοῦσιν ἐν τῇ κεντρικῇ Ἀφρικῇ. Ὁ ἀληγῆς ΒΑ. ἄνεμος, ὁ ἐκ τῆς κεντρικῆς Ἀσίας προερχόμενος, στερεῖ βροχῶν τὴν ἔρημον τῆς Σαχάρας.

VII Προϊόντα.

1570. **Θουκτά.**— Ἐν μὲν τῇ Β Ἀφρικῇ, σίδηρος καὶ μόλυθος ἐν Ἀλγερίᾳ· ἐν δὲ τῇ Ν. πλουτοφόρα στρώματα γαιανθράκων, ἀδαμντωρυχεῖα καὶ χρυσορυχεῖα· ἐν τῇ Γουινέα εὐρίσκεται ἐπίσης χρυσός.

1571. **Φυτά.**— Ἀπέρχντον καὶ ἀχανές δάσος, ἀδιαπέραστον σχεδὸν ὑπὸ τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων καλύπτει τὴν ἑκτασιν τοῦ κεντρικοῦ Κόγκου. Εἰς τὰ τροπικὰ κλίματα εὐρίσκονται ἡ ἀνδασωνία (βροβάβ), δένδρον πελώριον, φοίνικες, ἀρτόδενδρα, κοκοφοίνικες, κομμισδένδρον, καφές καὶ ἀφθονα ἀρωματικά δένδρα. Ἐν δὲ τοῖς εὐκράτοις ζώνησι καλλιεργεῖται ἡ ἄμπελος, ἡ ἐλαία καὶ οἱ δημητριακοὶ καρποί.

1572. **Ζῶα.**— Πανταχοῦ τῆς ἡπείρου ὑπάρχουσι τὰ ἐν Εὐρώπῃ εὐρισκόμενα οἰκιακά ζῶα· πλὴν ὅμως τούτων ὑπάρχου-

σι κάμηλοι καὶ στρουθοκάμηλοι· ἄγρια δὲ, λέοντες, λεοπαρδά-
λεις, θύαιαι, πίθηκοι, ἐλέφαντες, ἵπποπόταμοι, ρινόκερω, κα-
μηλοπαρδάλεις, ἀντιλόπαι κλπ. Οἱ κροκόδειλοι ἀφθονοῦσιν εἰς
τοὺς πλείστους τῆς χώρας ποταμούς καὶ ἰσοῦλοι ὄφεις ἀφθονοὶ
ὑπάρχουσιν ἐν τῇ ἡπείρῳ.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΑΦΡΙΚΗΣ

I. Οἱ Λαοί.

1573. Πληθυσμός.— Ὁ πληθυσμὸς τῆς Ἀφρικῆς ἀνέρχε-
ται εἰς 204 ἑκατομ. κατοίκων, ἧτοι 7 κάτοικοι κατὰ τετρ. χιλ.

1574. Φυλαί.— Ἡ Β. Ἀφρική κατοικεῖται ὑπὸ πληθυσ-
μῶν ἀνηκόντων εἰς τὴν *Kanchar* φυλὴν (Ἄραβες, Βερβέροι,
Αἰγύπτιοι). Ἡ *Αἰθιοπική* φυλὴ ἀποτελεῖ τὰ $\frac{3}{4}$ τοῦ πληθυσ-
μοῦ τῆς ἡπείρου καὶ κατοικεῖ κυρίως τὰς παρὰ τὸν Ἰσημερι-
νὸν χώρας· ὑποδιαιρεῖται δὲ 1) εἰς τοὺς *Νιγρίτας* ἢ τοὺς κυ-
ρίως *Αἰθιοπας*, κατοικοῦντας τὸ Σουδάν καὶ 2) τοὺς *Κάφρους*
ἢ *Βαιτοῦ*, κατοικοῦντας πρὸς Ν. Οἱ Ἀβυσσηνοὶ ἀποτελοῦσι με-
σάζοντα τύπον μεταξὺ τῶν δύο ἀνωτέρω φύλων. Οἱ Ὀττεντότοι
ἀποτελοῦσιν ἰδιαιτέραν φυλὴν καὶ μετὰ τῶν *Βοσχιμάνων* (πυγ-
μυαίων) εἶναι οἱ ἀρχαιότεροι τῆς Ἀφρικῆς κάτοικοι. Οἱ δὲ τὴν
Μαδαγασκάρην κατοικοῦντες *Χίβαι* ἀνήκουσιν εἰς τὴν *Μαλαϊκὴν*
φυλὴν. Τέλος καὶ Εὐρωπαῖοι ἄποικαι κατοικοῦσι τὰς δύο εὐ-
κράτους τῆς ἡπείρου ταύτης ζώνας.

1575. Γλώσσαι.— Πλὴν τῶν ἀπειραρίθμων διαλέκτων τῶν
λαλουμένων ἐν τῇ κεντρῷ ἰδίῳς Ἀφρικῇ ὑπὸ τῶν ἰθαγενῶν, ὁμι-
λεῖται ἐπίσης ἡ Ἀραβικὴ καὶ ἡ τῶν Βερβέρων. Ἡ Γαλλικὴ
δὲ καὶ ἡ Ἀγγλικὴ εἶναι αἱ μᾶλλον διαδεδομένα γλῶσσαι ἐκ
τῶν Εὐρωπαϊκῶν.

1576. Θρησκείαι. Ὑπὲρ τὸ ἥμισυ τοῦ πληθυσμοῦ τῆς
Ἀφρικῆς εἶναι φετιχισταὶ (§ 111)· ἀλλὰ καὶ ὁ Ἰσλαμισμὸς
ἀπαιριθμεῖ πολλοὺς ὁπαδοὺς πρὸς Β. πρὸ πάντων. Περὶ τὰ 8
δὲ ἑκατομ. εἶναι χριστιανοί.

1577. Πολιτισμὸς τῆς χώρας.— Ἡ Αἴγυπτος ἐξ ὄλων
τῶν χωρῶν τῆς ἡπείρου ταύτης ὑπῆρξε τὸ πάλαι κοιτὴς με-

γάλου πολιτισμοῦ. Κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἀκμῆς τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος καὶ τῆς Ρώμης καὶ κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ χριστιανισμοῦ ὀλόκληρος ἡ Β. Ἀφρική ἦτο χώρα εἰς μέγιστον βαθμὸν πεπολιτισμένη. Παρὰ τὰς πλείστας τῶν βαρβάρων ἐπιδρομὰς ὁ πολιτισμὸς παρέμεινε ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ καὶ ἐπὶ τῆς κυριαρχίας τῶν Ἀράβων. Ἐξ ἐτέρου ἢ παρὰ τὴν Σαχάραν ἀπέραντος χώρα διατελέσασα ἄγνωστος μέχρι τῶν ἡμερῶν ἡμῶν ἐξακολουθεῖ καὶ σήμερον νὰ εὐρίσκηται εἰς τὴν κατωτάτην τοῦ πολιτισμοῦ βαθμίδᾳ. Σήμερον ἡ Σαχάρα κατοικουμένη ὑπὸ φύλων Βερβερικῶν καὶ διαφόρων ἄλλων νομαδικῶν καὶ ληστροικῶν λαῶν διατελεῖ ἐν βαρβάρῳ καταστάσει· τινὲς δὲ τῶν ἰθαγενῶν αὐτῆς κατοίκων εἶναι καὶ ἀνθρωποφάγοι.

II. Κράτη.

1578. **Διαίρεσις.**—Ὅρια σαφῶς καθωρισμένα μεταξὺ τῶν διαφόρων τῆς ἡπείρου ταύτης χωρῶν δὲν ὑπάρχουσι. Ἄν δὲ πλησίον τῶν παραλίων ὑπάρχουσι ὅρια τινὰ καθωρισμένα, ταῦτα δὲν εἶναι σαφῆ καὶ ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τῆς χώρας. Πλὴν τῶν εὐρωπαϊκῶν κτήσεων καὶ τινῶν ἀνεξαρτήτων κρατῶν αἱ ἰθαγενεῖς πληθυσμοὶ συγκροτοῦσιν ἀπειράριθμα μικρὰ κράτη.

1579. **Χωρογραφικὴ διαίρεσις.**—Ἡ Ἀφρική χωρογραφικῶς διαιρεῖται ὡς ἑξῆς.

- 1) τὴν Βόρειον Ἀφρικὴν·
- 2) τὴν Δυτικὴν Ἀφρικὴν·
- 3) τὴν Νότιον καὶ κεντρικὴν Ἀφρικὴν·
- 4) τὴν Ἀνατολικὴν καὶ
- 5) τὰς Νήσους.

Α'. ΒΟΡΕΙΟΣ ΑΦΡΙΚΗ

† ΜΑΡΟΚΟΝ

1580. Ἐκτασις 800000 τετραγ. χιλιάμ. Ἐκ τῆς ὀλικῆς ταύτης ἐκτάσεως 250000 τετραγ. χιλιάμ. περίπου εἶναι γαῖα καλλιεργήσιμος· τὸ ὑπόλοιπον εἶναι χώρα ἔρημος καὶ στεππώδης.

1581. Πληθυσμός 8000000 κάτοικοι.

1582. **Θέσις.**—Τὸ Μαρόκον κατέχει τὸ ΒΔ. τμήμα τῆς Ἀφρικῆς καὶ χωρίζεται τῆς Εὐρώπης διὰ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Γιβραλτάρ.

1583. **Πολίτευμα.**—Ἀπόλυτον δεσποτικόν.

1584. **Πόλεις.**—Τὸ Φέζ (150000 κ.) πρωτεύουσα· καθεδρα τοῦ Σουλτάνου. *Μαρόκον* (50000 κ.) παρά τοὺς πρόποδας τοῦ Ἀτλαντος. Ἡ *Ταγγέρη* πρῶτος λιμὴν τοῦ Μαρόκου εἰς τὸν Ἀτλαντικόν, παρά τὸ Γιβραλτάρ· ἡ *Τετουάνη*, πόλις παράλιος εἰς τὴν Μεσόγειον. *Μογαδῶρ*, ἐπίνειον τοῦ Μαρόκου ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ.

1585. **Προϊόντα.**—Ἡ χώρα παράγει ὀνομαστά δέρματα (Μαροκινά) ἐκ τῶν λεπτομάλλων αἰγῶν καὶ τῶν προβάτων τῆς χώρας.

Πόλις *Κεούτα* πόλις ἀκριβῶς ἔναντι τοῦ Γιβραλτάρ, ἀνήκουσα εἰς τοὺς Ἰσπανούς.

ΑΛΓΕΡΙΟΝ

1586. Ἐκτασις 800000 τετραγ. χιλιόμετρα.

1587. Πληθυσμός 4444000 κάτοικοι.

1588. **Προϊόντα.**—Τὸ Ἀλγέριον ἀπὸ τοῦ 1830 ἀποτελεῖ μίαν τῶν πλουσιωτέρων γαλλικῶν ἀποικιῶν· τὰ κυριώτερα τοῦτου προϊόντα εἶναι δημητριακοὶ καρποί, οἶνος, ἐλαίαι, ἐσπεριδοειδῆ, κκπνός, σπάρτον, βάμβάξ, πολλὰ κτηνοτροφικὰ προϊόντα καὶ ὄρυκτὰ σιδήρου καὶ μολύβδου.

1589. **Πόλεις.**—Τὸ Ἀλγέριον (96800κ.), πρωτεύουσα τῆς χώρας, πόλις παράλιος. Ὁράν (85000 κ.), λιμὴν σημαντικός. *Κωνσταντίνη* (52000 κ.), πόλις ὄχυρά ἐπὶ ὑψηλοῦ ὄροπεδίου. *Φιλιππούπολις* (20400 κ.), λαμπρὸς λιμὴν. *Βόνη* (30500 κ.) τὸ πάλαι Ἰππών, λιμὴν ἐμπορικός· παρ' αὐτὴν ὑπάρχουσι μεταλλεῖα σιδήρου.

Ἡ νῦν Ἀλγερία ἀπετέλει τὸ ἀρχαῖον βασίλειον τῆς Νομιδίας.

ΤΥΝΙΣ

1590. Ἐκτασίς 100000 τετραγ. χιλιόμετρα.
1591. Πληθυσμὸς 1900000 κάτοικοι.
1592. Προϊόντα.—Τὰ αὐτὰ μὲ τὰ τοῦ Ἀλγερίου.
1593 Πολίτευμα.—Ἡγεμονία ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Γαλλίας.
1594. Θεοθεκία.—Ὁ Μωχμεθνισμὸς.
1595. Πόλεις.—Ἡ Τύνις (170000 κ.), καθέδρα τοῦ ἡγεμόνος· ἐκτισμένη πλησίον λιμνοθλάσσης· περ' αὐτὴν κείνται τὰ ἐρείτια τῆς ἀρχαίας Καρχηδόνας. Βιζέρτη, θέσις στρατιωτικῆ ὀχυρᾶ. Σφαξ (30000 κ.), λιμὴν ἐμπορικὸς, εἰς τὸν κόλπον τοῦ Γκαβῆς (μικρὰ σύρτις).

ΤΡΙΠΟΛΙΣ

1596. Ἐκτασίς 1033000 τετραγων. χιλιόμετρα μὲ τὰ τοῦ Φεζάν καὶ τῆς Κυρηναϊκῆς Βάρκας.
1597. Πληθυσμὸς 1000000 κάτοικοι.
1598. Ἡ Τρίπολις εἶναι ἄμεσος κτῆσις τῆς Τουρκίας καὶ ἀποτελεῖ μετὰ τοῦ Φεζάν καὶ τῆς Βάρκας ἕνα ἀπέραντον Τουρκικὸν νομὸν (βιλαέτιον).
1599. Πόλεις.—Ἡ Τρίπολις (30000 κ.), πρωτεύουσα, πόλις περᾶλιος· κέντρον τῶν διὰ τὸ Φεζάν καὶ τὸ Σουδάν καρχαβανίων.

Πρὸς Ν. καὶ ἐν τῷ ἐσωτερικῷ ἐκτείνεται ἡ ἐρημώδης καὶ πλήρης εὐφρωτάτων ὀρίσεων χώρα τοῦ Φεζάν μὲ πόλιν ἀξίαν λόγου τὴν Μουρζούκη· τῆς δὲ Βάρκας (ἀρχαίας Κυρηναϊκῆς) πόλις ἀξιόλογος εἶναι ἡ Βεργάλη (παλαιὰ Βερενίκη), πόλις περᾶλιος καὶ ἐμπορικῆ. Ὅσπερ δὲ σημαντικὴ εἶναι ἡ τῆς Κούφρας, τῆς Γαδαμῆς καὶ τῆς Ὀζιδας.

ΑΙΓΥΠΤΟΣ

1600. Ἐκτασίς 995000 τετρ. χιλιόμετρα.

1601. Πληθυσμός 9850000 κάτοικοι.

1602. Κλίμα.—Θερμόν και υγρόν.

1603. *Εδαφος.—Τό μὲν ἔδαφος τό ἀρδευόμενον ὑπὸ τοῦ Νείλου εἶναι εὐφορώτατον και μάλιστα τό τῆς κάτω Αἰγύπτου ἔνθα σχηματίζεται τό πλήρες λειμώνων Δέλτα· ἐν δὲ τῇ λοιπῇ εἶναι ἀγονόν.

1604. Προϊόντα.—Βάμβαξ ἀφθονος, δημητριακοὶ καρποί, ὄρυζα, σάκχαρον, φοίνικες κλπ.

1605. Κάτοικοι.—Οἱ πλείστοι τῶν κατοίκων εἶναι Κόπται, ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Αἰγυπτίων, και *Αραβες (Βεδουῖνοι και Φελλάχοι). Πλὴν ὅμως τούτων ὑπάρχουσι και πολλοὶ Ἕλληνες, Σύροι και Εὐρωπαῖοι.

1606. Θρησκεία.—Ἐπικρατοῦσα θρησκεία εἶναι ἡ Μωαμεθανική. Οἱ Κόπται εἶναι μονοφυσῖται.

1607. Ἱστορία τῆς χώρας. — Ὡς και ἀνωτέρω (§ 1577) εἶπομεν ἡ Αἴγυπτος ἀπὸ τῶν παναρχαιοτάτων χρόνων ὑπὸ τοὺς Φαραῶ (διαφόρους αὐτῆς βασιλεῖς) ἦτο ἡ ἑστία τῶν φώτων και τοῦ πολιτισμοῦ, ἀψευδῆ λείψανα τῶν ὁποίων εἶναι τὰ μέχρι σήμερον σωζόμενα ἐρείπια τῶν ἀρχαίων πόλεων, οἱ νοκο και αἱ πυραμίδες. Ἡ λαμπρὰ αὐτῆ ἐποχὴ διετερήθη μέχρι τοῦ 535 π. Χ. ὅτε ἡ χώρα περιῆλθεν ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῶν Περσῶν, ἀφ' ὧν ἠλευθερώθη ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου· διετελεσε δὲ ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῶν διαδόχων αὐτοῦ Πτολεμαίων μέχρι τοῦ 30 π. Χ. ὅτε ἐγένετο ἐπαρχία Ρωμαϊκή. Ἀκολούθως τῷ 640 μ. Χ. κατεκτήθη διχοδομητικῶς ὑπὸ τῶν Ἀράβων και τῶν Τούρκων και τῷ 1811 ἐκηρύχθη ἡγεμονία ὑποτελής τῷ Σουλτάνῳ και διετελεσε τοιαύτη μέχρι τοῦ 1882 ὅτε κατέλαβον αὐτὴν οἱ Ἀγγλοὶ και ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν αὐτῶν κυβερνᾷ ὁ Ἀντιβασιλεὺς αὐτῆς (Κεδίβης).

1608. Παραγωγικαὶ δυνάμεις.—Ἐμπόριον.—Τό ἐμπόριον εἶναι ἰσχυρότατον, ἡ δὲ βιομηχανία ὀλίγον ἀνεπτυγμένη. Ἡ συγκοινωνία ἐπίσης ἐλάχιστη εἶναι ἀνεπτυγμένη· σιδηρὰ γραμμὰ ὑπάρχουσι μόνον εἰς τὰς πρὸς τὸν Νεῖλον χώρας, μήκους ὀλίκοῦ 3300 χιλιομέτρων.

1609. **Στρατός.**—Ὁ μὲν ἰθαγενὴς στρατός ἀνέρχεται εἰς 20000 ἄνδρας, ὁ δὲ ἀγγλικὸς εἰς 3000 περίπου.

1610 **Τοπογραφικὴ διαίρεσις.**—Τοπογραφικῶς ἡ Αἴγυπτος διαιρεῖται εἰς Ἄνω, Μέσην καὶ Κάτω.

1611. **Πόλεις.**—Ἐν μὲν τῇ ἄνω Αἰγύπτῳ πόλεις εἶναι ἡ *Σιοῦτη* (40000 κ.), ἐπὶ τοῦ Νείλου. Ἡ *Ἀσσουάνη*, ἐπὶ τῷ Νείλῳ πρὸς Β. ταύτης κεῖνται τὰ θαυμαστὰ ἐρείπια τῶν ἑκατομυλίων Θηβῶν παρὰ τὰ σημερινὰ χωρία Λουξὸρ καὶ Κερνάκ.

Εἰς τὴν ἄνω Αἴγυπτον ἀνήκουσι καὶ αἱ διοικήσεις τῆς *Σογρόλας* καὶ τοῦ *Σουακίμ*.

Ἐν τῇ μέσῃ Αἰγύπτῳ πόλεις εἶναι τὸ **Καίρον** (570000 κ.), πρωτεύουσα τῆς Αἰγύπτου, ἐπὶ τῷ Νείλῳ, καθέδρα τοῦ Κεδίβου καὶ τοῦ Ἄγγλου Ἀρμοστοῦ, πόλις ὠραιότατη ἔχουσα λαμπρὸν Μουσεῖον, Ζωολογικὸν κήπον καὶ λαμπρὰ ἀνάκτορα. Εἶναι τὸ κέντρον τῶν σιδηροδρόμων τῆς Αἰγύπτου. Πρὸς ΝΔ. ταύτης κεῖνται τὰ ἐρείπια τῶν ἀρχαίων πόλεων Μέμφιδος καὶ Ἡλιουπόλεως. Πλησίον τούτων ὑψοῦνται λαμπρὰ μνημεῖα, αἱ ὀνομασταὶ πυραμίδες, τῶν ὁποίων μεγαλειτέρα εἶναι ἡ τοῦ *Χέοπος* (150 μ. ὕψους), σφίγγες, ναοὶ κλπ.

Ἐν δὲ τῇ κάτω Αἰγύπτῳ εἶναι ἡ **Ἀλεξάνδρεια** (320000 κ.), ὁ μεγαλειέτερος ἐμπορικὸς λιμὴν τῆς Αἰγύπτου, ἐπὶ τῆς εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Νείλου Μυραινίτιδος, πόλις κτισθεῖσα ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου καὶ ἀκμάσασα ἐπὶ τῶν Πτολεμαίων γενομένη τὸ κέντρον τῶν ἐπιστημῶν. Ἐν αὐτῇ ὑπῆρχεν ἡ ὀνομαστή βιβλιοθήκη τῆς Ἀλεξανδρείας. Σήμερον εἶναι καθέδρα τοῦ Ὁρθοδόξου Πατριάρχου, ἔχει Ἑλλ. Γυμνάσιον καὶ πολλὰ ἄλλα Ἑλληνικὰ κηθιδρύματα. Κατοικεῖται ὑπὸ πολλῶν Ἑλλήνων. Ἄβουκίρ, ΒΑ. τῆς Ἀλεξανδρείας, μικρὰ παράλιος κώμη πρὸ τῆς ὁποίας οἱ Ἄγγλοι, ὑπὸ τὸν Νέλσονα, κατεναυμάγησαν τοὺς Γάλλους (1798). *Ροσσέτη* καὶ *Σαμῆτη*, παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Νείλου. *Τάντα* (57000 κ.), πόλις μεσόγειος· κέντρον τῶν σιδηροδρόμων. *Μαρσούρα* (35000 κ.), ἐπὶ τῷ Νείλῳ. *Ζαγαζίκιον* (35000 κ.). *Ἰσμαηλία*. *Πόρτ-Σάϊδ* (42000 κ.), εἰς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν, ὁπόθεν ἔχει τὴν ἀρχὴν αὐτῆς ἡ μεγάλη διώ.

ρυξ τοῦ Σουέζ. Σουέζ, μικρὰ πόλις εἰς τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν, ἔνθα καταλήγει ἡ διώρυξ.

1612. **᾽Οάσεις.**—Ἡ Δ. Αἴγυπτος γέμει ὀάσεων, ὧν ἀξιολογώτεραι εἰναι ἡ ὄσις *Σιβά*, ἐν ἧ κατὰ τὴν ἀρχαιότητα εὔρισκετο τὸ περιώνυμον μαντεῖον τοῦ *Ἀμμωνος Διός*, τὸ ὅπου ἐπεσκέφθη ὁ Μ. Ἀλέξανδρος. Ἔτεροι ὀάσεις εἰναι ἡ *Βαχαριέ*, ἡ *Φαραγγρά*, ἡ *Δακέλη*, ἡ *Χαργέλη*, καὶ ἄλλαι πολλαί.

Εἰς τὴν Αἴγυπτον ἀνήκει καὶ ἡ χερσόνησος τοῦ *Σινᾶ*, ἐφ' ἧς ὑψοῦται τὸ ὄρος Σινᾶ, γνωστὸν ἐκ τῆς ἱστορίας τῆς Πηλαιᾶς Διαθήκης.

ΝΟΥΒΙΑ ΚΑΙ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΝ ΣΟΥΔΑΝ

1613. **Ἐκτασίς** 1980000 τετρ. χιλιόμετρα.

1614. **Πληθυσμὸς** 11000000 κάτοικοι.

1615. **Θέσις.**—Αἱ δύο αὗται χῶροι κείμενοι ἐκπτέρωθεν τοῦ Νείλου εἶναι στεππώδεις καὶ ἐνιχθοῦ ἔρημοι. Αἱ χῶροι αὗτοι ἀπετέλουν τὸ κράτος τοῦ Μυγδῆ, ἀρχηγοῦ τῶν ἰθαγενῶν πληθυσμῶν καὶ κατεκτήθησαν ὑπὸ τῆς Αἰγύπτου· κατὰ δὲ τὸ 1882 αὗται περ ἤλθον πάλιν εἰς τὴν κατοχὴν τῶν ἰθαγενῶν καὶ κατὰ τὸ 1898 κατεκτήθησαν ὑπὸ τοῦ Ἀγγλο αἰγυπτιακοῦ στρατοῦ καὶ ἐνώθησαν πάλιν μετὰ τῆς Αἰγύπτου.

1616. **Πόλεις.**—Το *Χαρτόμ* (50000 κ.) ἐπὶ τῆς συμβολῆς τοῦ Κουκροῦ καὶ τοῦ Λευκοῦ Νείλου· ἐν αὐτῷ τῷ 1884 ἐφρονεῦθη ὁ Ἀγγλος στρατηγὸς Γόρδων. *Οὐαδι-Κάλλα*, *Κασσάλα* καὶ *Σεραάρ* πόλεις ἐπὶ τῷ Κουκρῷ Νείλῳ.

ΑΒΥΣΣΗΝΙΑ (Νιθιοπία).

1617. **Ἐκτασίς** 540000 τετραγ. χιλιόμετρα.

1618. **Πληθυσμὸς** 4500000 κάτοικοι.

1619. **Ἐδαφία.**—Ἡ χώρα αὗτη εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον ὀρεινὴ· διαρρέεται ὑπὸ πολλῶν μεγάλων τοῦ Νείλου παραποτάμων, οἵτινες καθιστῶσι τὸ ἔδαφος αὐτῆς εὔφορον καὶ κα-

τάφυτον. Διαιρείται δὲ εἰς τρία μεγάλα τμήματα, 1) τὴν *Τιγγρητίαν*, 2) τὴν *Ἀρχμέραν* καὶ 3) τὴν *Χόαν*.

1620. **Κάτοικοι καὶ Θρησκεία.** — Οἱ κάτοικοι αὐτῆς εἶναι χριστιανοὶ μενοφυσῖται, ἀνήκουσιν εἰς τὴν Καυκασίαν φυλὴν καὶ ἔχουσι χρῶμα καστανόχρουν.

1621. **Πολίτευμα.** — Τὸ πολίτευμα εἶναι μοναρχία ἀπόλυτος ὑπὸ Αὐτοκράτορα, ὑφ' ὃν ὑπάρχοντι καὶ διάφοροι ἡγεμόνες καὶ ἀρχηγοὶ μικροτέρων γειτονικῶν κρατιδίων.

1622. **Πόλεις.** — *Ἀδδισ-Ἀβάβα* (50000 κ.), πρωτεύουσα καὶ καθέδρα τοῦ Αὐτοκράτορος. *Ἀτβάρη* καὶ *Ἀξούμ*, παλαιαὶ πρωτεύουσαι, ἔνθα στέφονται οἱ αὐτοκράτορες τῆς Αἰθιοπίας. *Ἄδοια* (10000 κ.), *Ἀγκωδάη* (15000 κ.).

1623. Πρὸς Ν. τῆς Ἀβυσσηνίας ἐκτείνεται χώρα, κατοικουμένη ὑπὸ λαοῦ πολεμικοῦ, τῶν *Γαλαίων*.

ΕΡΥΘΡΑΙΑ (Ἄποικία).

1624. Ἐκτασίς 245000 τετραγ. χιλιόμετρα.

1625. Πληθυσμὸς 330000 κάτοικοι.

1626. **Θέσις.** — Ἡ παράλιος αὕτη ζώνη διήκουσα κατὰ μῆκος τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης εἶναι κτῆσις Ἰταλική.

1627. **Πόλεις.** — Ἡ *Μασαύα* (8000 κ.), πόλις παράλιος, ἡ *Ἀσμάα*, ἡ *Ἀσάβη* καὶ ἡ *Κερήμ*.

Οἱ Γάλλοι κατέχουσι παρὰ τὸν πορθμὸν Βαβέλ-Μανδέβ τὴν *Ὀβόλην*, πόλιν παράλιον καὶ σιτοθμὸν τῶν ἐξ Ἰνδιῶν καὶ τῆς Ἐρυθρᾶς πλεόντων ἀτμοπλοίων· χρησιμεύει δὲ καὶ ὡς γαιωνθρακαποθήκη. Τὸ *Τσιμπουτί*, ὁπίθεν ἀναχωροῦσι τὰ καραβάνια διὰ τὴν Ἀβυσσηνίαν καὶ τὸ ἐσωτερικὸν ἐν γένει τῆς χώρας.

Οἱ Ἄγγλοι κατέχουσι τὴν *Ζέιλαν*, τὴν *Βειδέρα*, καὶ τὴν μέχρι τοῦ Γουαρδαφουτοῦ ἀκρωτηρίου παραλίαν.

ΣΑΧΑΡΑ

1628. Ἐκτασίς 8130000 τετραγ. χιλιόμετρα.

1629 Πληθυσμός 3 $\frac{1}{2}$ —4 εκατομ. κάτοικοι.

1630. Κλίμα.—Ξηρότατον, θερμότης τὴν ἡμέραν ἀφόρητος καὶ τὴν νύκτα ἐνίοτε ψυχρὸς ὑπερβολικόν.

1631. Ἡ ἀπέραντος καὶ ἀχανεστάτη αὕτη ἔκτασις ἀποτελοῦσα τὴν μεγαλειτέραν ἔρημον τῆς γῆς ἐκτείνεται ἐκ Δ. πρὸς Α. ἐν τῇ Β. Ἀφρικῇ καὶ δὲν εἶναι ὡς ἄλλοτε ἐπιστεύετο βυθὸς ἀποξηρανθείσης θαλάσσης, διότι ἡ ἀμμώδης ἔκτασις αὐτῆς μόλις κατέχει τὸ $\frac{1}{10}$ τῆς ὀλικῆς αὐτῆς ἐπιφανείας. Αἱ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας αὐτῆς προσπίπτουσαι διάθερμοι ἠλιακοὶ ἀκτίνες, ἡ δρόσος καὶ ὁ ἕνεκα τῆς νυκτερινῆς ἀκτινοβολίας τῆς θερμότητος τοῦ ἐδάφους πηχέτος, ἀπεσυνέθεσαν τὰ διάφορα πετρώματα καὶ μετέβαλον ταῦτα εἰς λεπτὴν ἄμμον καὶ μικρὰς κροκάλας· ὑπὸ ταύτας ὁμοῦ εὐρίσκεται ἕδραφος στερεόν. Ἡ ἔρημος Σαχάρα δὲν στερεῖται παντελῶς βλαστήσεως. Ἐχει καὶ αὕτη ὡς καὶ πᾶσα ἄλλη τῆς γῆς χώρα τὰ ὄροπέδια, τὰς κοιλάδας καὶ τοὺς ποταμοὺς αὐτῆς, τῶν ὁποίων ἡ κοίτη συνηθέστατα εἶναι ξηρά. Ἡ Σαχάρα ἀποτελεῖ ἐν συνόλῳ ὄροπέδιον 300 μέτρων περίπου ὕψους, διασχίζεται δὲ διαγωνίως ὑπὸ ὕψιπέδων τῶν Βερβερικῶν ὄρέων, ἐκτεινομένων μέχρι τοῦ Μαρόκου καὶ τῆς Ἀλγερίας. Τὸ κέντρον τοῦ ὄροπέδιου κατέχουσι τὰ γρανιτικὰ ὄρη τῆς Ἀχαγγάρης Τοῦμος καὶ Τάρσοι, ἔχοντα κορυφὰς ἀπὸ 2000—3000 μ. καὶ καλυπτόμενα ἐνίοτε καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ χειμῶνος ὑπὸ χιόνων.

Τὸ ὕδωρ ἐν τῇ Σαχάρα εἶναι ἐλάχιστον. Τὰ ὕδατα τῶν βροχῶν, τὰ ὁποῖα φαίνεται ὅτι ἄλλοτε ἄφθονα ἐπιπτον ἐπ' αὐτῆς καὶ ἐσχημάτιζον τοὺς ἤδη ἀποξηρανθέντας ποταμοὺς, σήμερον ἐξέλιπον μὴ πιπτούτης βροχῆς (ἐνίοτε ἐλάχιστης) ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας ταύτης. Κάτωθεν τῆς κοίτης τῶν ἀποξηρανθέντων ποταμῶν ρέει ὑπογείως ὕδωρ, τὸ ὁποῖον διὰ τεχνητῶν φρεάτων ἐξάγεται καὶ διατηρεῖ τὰς ἐπὶ τῆς ἐρήμου ταύτης ἐγκατεσπαρμένας ὁάσεις. Ἐν τῇ Σαχάρα ὑπάρχουσι καὶ βοσκήσιμοι γαίαι ἔνθα διαιτῶνται κάμηλοι, ἀντιλόποι καὶ ποίμνια.

Ὁ εἰς τὴν ἔρημον ταύτην πνέων ὑπέρθερος ἄνεμος Σιμόν ἢ Χαμισρ ὕψι νέφη ἄμμου πυκνότατα καὶ μετακινεῖ ταῦτα σχη-

μκτιζων παμμεγίστους σωρούς, ένίοτε δέ μεταφέρει τὰ άμμώδη ταύτα νέφη μέχρι τών Δ. περχλίων τών πρὸς τόν Ἄτλαντικόν καί σχηματίζει εκεί άκτάς ύψηλάς.

1632. **Κάτοικοι.**—Ἡ Σαχάρα κατοικείται υπό 3-4 έκκτ. κκτοίκων, έξ ὧν άλλοι μὲν ἔχουσι μόνιμον κατοικίαν ζῶντες εἰς τὰς έκτεταμένας άάσεις καί καλλιεργουντες ταύτας, άλλοι δέ εἰνχι νομάδες, διόγουσι βίον ληστρικών ληστεύοντες τὰ διὰ τῆς ἐρήμου διερχόμενα κκαρβάνια. Οἱ μὲν πρῶτοι λέγονται Μοζ-βίται, οἱ δέ δεύτεροι Τουκρέγοι καί ζῶσιν εἰς τήν ὁμώνυμον ἔρημον.

1633. **Ἰάσεις.**—Σημαντικώτεροι άάσεις εἶναι ἡ *Τουάτη* μὲ πρωτεύουσιν τήν *Ἰσαλάχην*, ἡ *Βίλμα*, ἡ *Καουάρη* καί πολλοί άλλοι μικρότεροι.

ΓΑΛΛΙΚΟΝ ΚΑΙ ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΣΟΥΔΑΝ

1634. **Γαλλικόν Σουδάν.**—Τὸ Γαλλικόν Σουδάν εἶνχι ἡ χώρα ἥτις περιλαμβάνεται μεταξὺ τών άνω ῥοῶν τοῦ ποταμοῦ Σενεγάλη καί τοῦ άνω καί μέσου Νίγηρος.

Εἶνχι χώρα θερμή καί νοσώδης, άγνώστου έκτάσεως καί κκτοικείται υπό Αἰθίοπων, τών πλείστων Μωαμεθανῶν.

1635. **Πόλεις.**—Τὸ *Τιμποκτού*, τὸ *Σεγοῦκί* ἡ *Καίη*, ἐπί τοῦ Σενεγάλη ποταμοῦ· ἡ πόλις αὕτη εἶνχι τὸ τέρμα τῆς ἐπί τοῦ Σενεγάλη ποταμοπλοίας.

1636. Εἰς τὸ Γαλλικόν Σουδάν περιλαμβάνονται καί μικρά Αἰθιοπικά βσιλεία, διατελοῦντα πάντα υπό τήν προστασίαν καί τήν ἐπιτροπήν τών Γάλλων. Τὰ σπουδιώτερα τούτων εἶνχι τὰ τοῦ *Τόμπο*, τοῦ *Μόσι*, τοῦ *Γούρμα* καί άλλα μικρότερα.

1637. **Κεντρικόν Σουδάν.**—Ἡ χώρα αὕτη έκτείνεται ἀπό τοῦ Γαλλικοῦ Σουδάν καί τοῦ Νίγηρος ποταμοῦ πρὸς Δ. μέχρι τοῦ Ἀνατολικοῦ ἢ Αἰγυπτιακοῦ Σουδάν πρὸς Α. Διαρρέεται υπό πολλῶν ποταμῶν, οἵτινες καθιστῶσιν εὐφορον τὸ ἔδαφος αὐτοῦ καί ἔχει πολλάς λίμνας, σημαντικώτερα τῶν ὁποίων εἶνχι ἡ πλήρης νησιδίων *Τοάδα*. Ἐπ' αὐτοῦ πίπτουσιν

ἄφθονοι περιοδικῶς βροχαί, αἵτινες αὐξάνουσι τὴν εὐφορίαν τοῦ ἐδάφους, ὅπερ ἐνιχρῶ εἶναι στεππῶδες.

1638. Διαίρεσις.—Τὸ κεντρικὴν Σουδᾶν διαιρεῖται εἰς κρατίδια, κατοικούμενα ὑπὸ λαοῦ μιγάδος ἐξ Ἀράβων καὶ Νιγηρῶν καὶ διοικούμενα ἀπολυταρχικῶς.

Τὰ σημαντικώτερα τῶν κρατῶν τούτων εἶναι τὰ ἑξῆς.

1) **Τὸ Σοκότον.**—1000000 κ. μετὰ τῶν ὑποτελῶν χωρῶν, *Νουπέ*, *Ἀδαμούα* καὶ *Τανθῶ*. Εἶναι ἡ πλουσιωτέρη χώρα τοῦ κεντρικοῦ Σουδᾶν μὲ πόλεις τὴν *Σοκότον* καὶ τὴν *Γάρδορ*.

2) **Τὸ Βορνοῦ.**—5000000 κ. μετὰ πολλῶν ὑποτελῶν χωρῶν καὶ μὲ πρωτεύουσαν τὴν *Κοῦκαρ*, πρὸς τὴν λίμνην *Τσάδαν*.

3) **Τὸ Βαδάϊ.**—2500000 κ. πρὸς Α. τῆς *Τσάδας* μετὰ τῶν ὑποτελῶν χωρῶν, *Βαρίσμ*, *Καρέμ*, *Δάρ-Ροῦγγ* καὶ *Δάρ-Φίτρι* καὶ μὲ πόλιν τὴν *Ἀβέχρη*.

4) **Ἡ Μασίνα.**—1000000 κ. μὲ πόλιν τὴν *Βαρδιαράγαρ*.

Β'. ΔΥΤΙΚΗ ΑΦΡΙΚΗ

ΑΠΟΙΚΙΑΙ καὶ ΚΤΗΣΕΙΣ

Γαλλικαὶ κτήσεις.

1639. Σενεγαμβία.—*Ἅγιος Λουδβίκος* (20000 κ.), πρωτεύουσα, καθέδρα τοῦ διοικητοῦ. *Σακάρη* (8000 κ.), ὁ πρῶτος λιμὴν τῆς χώρας. Αἱ δύο αὗται πόλεις συνδέονται σιδηροδρομικῶς. *Σεδχιού* ἐπὶ τῷ *Κασαμάνη* ποταμῷ.

1640. Γαλλικὴ Γουίνέα.—*Κοράρη*, πρωτεύουσα, πόλις παράλιος. Τόπος ὑγιεινὸς καὶ εὐφορος.

1641. Παραλία Ἐλεφάντόδοντος.—*Βιγκερβίλλη* πρωτεύουσα. Μέγχα Βασσάμ παλαιὰ πρωτεύουσα. Ἄσσινέ καὶ Γκριγιζῶ, κέντρα ἐμπορίου καφέ.

1642. Δαχουέν.—*Ἀβομέ* πρωτεύουσα. *Νέος Λιμὴν*

(35000 κ.), παλαιὰ πρωτεύουσα· σταθμὸς ἐμπορικὸς.

Ἡ Δαχομὲνῃ κατεκτήθη ὑπὸ τῶν Γάλλων τῷ 1892.

Σημείωσις. Αἱ Γαλλικαὶ κτήσεις μετὰ τοῦ Γαλλικοῦ Σουδᾶν ἔχουσιν ἔκτασιν 1500000 τετραγ. χιλιομέτρων καὶ πληθυσμὸν 9000000 κατοίκων.

Ἑγγυλικαὶ κτήσεις.

1643. **Γαμβία** — Ἐκτασις 10600 τετρ. χιλίω. Πληθυσμὸς 90000 κ. Ἁγία Μαρία Βαθούρστη (3000 κ.), πρωτεύουσα, παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ ποταμοῦ Γαμβία.

1644. **Σιέρα Λεώνη**. — Ἐκτασις 72000 τετρ. χιλίω. Πληθυσμὸς 128000 κάτοικοι. Φρητῶν 30000 κ. πρωτεύουσα.

1645. **Παραλία χουδοῦ καὶ Ἀσσαντῆ**. — Ἐκτασις 188000 τετρ. χιλίω. πληθυσμὸς 1500000 κάτοικοι.

Καπ-κόστ πρωτεύουσα. Ἀκκρα (16000 κ.), ὁ πρῶτος λιμὴν τῆς χώρας. Κουμασσία, πρωτεύουσα τοῦ Ἀσσαντῆ.

1646. **Λάγος** μετὰ τοῦ βρασιλείου τῆς Ἰσορούδας. — Ἐκτασις 52000 τετρ. χιλίω. πληθυσμὸς 3000000 κάτοικοι. Λάγος πρωτεύουσα 40000 κ.

1647. **Νιγηρία**. — Ἡ χώρα αὕτη διαρρεομένη ὑπὸ τοῦ Νίγηρος καὶ τῶν παραποτάμων αὐτοῦ ἀποτελεῖται ἐκ πολλῶν ἰθαγενῶν κρατῶν καὶ ἔχει ἔκτασιν 1300000 τετρ. χιλίω. πληθυσμὸν 35000000 κατοίκων καὶ πόλιν τὴν Ἀκασσαν παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Νίγηρος. Αἱ χῶροι, αἱ ἀποτελοῦσαι τὴν Νιγηρίαν ὀνομάζονται «χῶροι τῆς Ἐταιρείας τοῦ Νίγηρος». Ὁ πλοῦς τοῦ ποταμοῦ εἶναι ἐλεύθερος εἰς τοὺς Εὐρωπαίους, αἱ δὲ παρὰ τὰς ἐκβολὰς αὐτοῦ καὶ τὰς ὄχλους χῶροι κατέχονται ὑπὸ τῶν Ἑγγύων.

Πορτογαλικά κτήσεις.

1648. **Πορτογαλικὴ Γουϊνέα**. — Ἐκτασις 37000 τετρ. χιλίω. πληθυσμὸς 300000 κάτοικοι, μετὰ τῶν παρακειμένων μικρῶν νήσων Βισσάγος. Βολάμη (4000 κ.), πρωτεύουσα.

Δημοκρατία τῆς Λιβερίας.

1649. Ἐκτασις 85000 τετρ. χιλιόμετρα.

1650. Πληθυσμὸς 2000000 κάτοικοι. Πόλις ἡ Μορροβία (5000 κ.), πρωτεύουσα τῆς Δημοκρατίας

1651. Ἡ Δημοκρατία αὕτη ιδρύθη τῷ 1822 ὑπὸ τῆς Ἀμερικανικῆς συμπολιτείας καὶ κατοικεῖται ὑπὸ τῶν ἐλευθερωθέντων μύρων δούλων.

Γερμανικὴ ἀποικία τῆς Τογολάνδης.

1652. Ἐκτασις 6000) τετραγ. χιλιόμετρα. Πληθυσμὸς. 3500000 κάτοικοι. Πόλις ἡ Σέββη, πρωτεύουσα.

Γ'. ΚΕΝΤΡΙΚΗ Ἡ ΞΗΜΕΡΙΝΗ ΑΦΡΙΚΗ

α) Χῶραι παρὰ τὰς μεγάλας λίμνας.

Ἀγγλικαὶ κτήσεις.

1653 Ἀνατολικὴ Ἀγγλικὴ Ἀφρική.— Ἡ χώρα αὕτη ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ μέχρι τῶν μεγάλων λιμνῶν.

1654. Ἐκτασις 700000 τετραγων. χιλιόμετρα.

1655. Πληθυσμὸς 5000000 κάτοικοι.

Πόλις ἡ Μορβάζη, παράλιος, ὅπουθεν ἄρχεται σιδηροδρομικὴ γραμμὴ, κατὰ τὴν ἑξῆς εἰς τὴν παρὰ τὴν λίμνην Οὐκερέβην πόλιν Ἀλίην.

1656. Σουλτανάτον τῶν νήσων τῆς Ζαντζίβας.

1657. Ἐκτασις 2550 τετραγων. χιλιόμετρα.

1658. Πληθυσμὸς 210000 κάτοικοι, ὧν 8000 Ἰνδοί.

1659. Νῆσοι.— Τὸ Σουλτανάτον τοῦτο ἀποτελεῖται ἐκ τῶν νήσων Ζαντζίβας. Πέμπας καὶ τινῶν ἄλλων μικρῶν.

1660. Πόλις ἡ Ζαντζίβη (30000 κ.).

1661. Οὐγάνδα, ΒΔ. τῆς Οὐκερέβης λίμνης.

1662. Ἐκτασις 150000 τετρ. χιλιάμετρα.
1663. Πληθυσμὸς 1000000 κάτοικοι.
1664. Πόλις ἡ Μέγχο, ἐπὶ τῶν ὀχθῶν τῆς λίμνης Οὐκε-
ρέβης.

Γερμανικὴ Ἀποικία.

1665. Γερμανικὴ Ἀνατολικὴ Ἀφρική.
1666. Ἐκτασις 995000 τετραγ. χιλιάμετρα.
1667. Πληθυσμὸς 610000 κάτοικοι.
1668. Πόλεις.—Δάρ-ές-Σαλάμ (10000 κ.) καὶ Βαγαμόϊα
(13000 κ.), ὁ πρῶτος λιμὴν τῆς χώρας, ἀπέναντι τῆς νήσου
Ζαντζιβάρης.

β) Χώρα τοῦ Κόγγου.

Γερμανικὸν Καμερόν.

1669. Ἐκτασις 495000 τετραγ. χιλιάμετρα.
1670. Πληθυσμὸς 3500000 κάτοικοι.
1671. Προϊόντα.—Καουτσούκ, ἐλεφαντόδοντον, φοινικέλαιον
καὶ πολύτιμος ξυλεία.
1672. Πόλις ἡ Βικτωρία, ἐν ἣ ἐδρεύει ὁ διοικητὴς τῆς χώρας.
1673. Ἐπὶ τῆς χώρας ταύτης ἐξαπλοῦται τὸ ἐσθραμένον
ἠφαιστειὸν Καμερόν (3960 μ.).

Γαλλικὸν Κόγγον.

1674. Ἐκτασις 1200000 τετραγ. χιλιάμετρα.
1675. Πληθυσμὸς 5000000 κάτοικοι.
1676. Προϊόντα.—Καουτσούκ, ἐλεφαντόδοντον, πολύτιμος
ξυλεία.
1677. Πόλεις.—Ἡ Ἐλευθερούπολις, ἐπὶ τῶν ἐκβολῶν τοῦ
Γαβῶν καὶ ἡ Βραζαβιλλη, λιμὴν ἐπὶ τοῦ Κόγγου.

Κράτος τοῦ Κόγγου.

- (ἔποδ τὴν κυριαρχίαν τοῦ Βασιλέως τῶν Βέλγων).
1678. Θέσις.— Ἡ χώρα αὕτη ἐξαπλοῦται ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν

τοῦ Κόγγου μέχρι τῆς λίμνης Ταγγανίκας. Ἐξηρηνήθη ὑπὸ τοῦ Στάνλεϋ καὶ ἐκηρύχθη κράτος ἀνεξάρτητον καὶ οὐδέτερον ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τοῦ Βασιλέως τῶν Βέλγων, διοικούμενον ὑπὸ ἰδίως κυβερνήσεως, ἐδρευούσης ἐν Πρυξέλλαις.

1679. Ἔκτασις 2250000 τετραγων. χιλιόμετρα.

1680. Πληθυσμὸς 15—30 ἑκατομ. κάτοικοι.

1681. Προϊόντα. — Ἐλεφαντόδοντον, καουτσούκ, φοινικέλαιον, καφές, πολύτιμος ξυλεῖκ κλπ.

1682. Στρατὸς καὶ στόλος. — Εἰς τὸ Κόγγον ὑπάρχει στρατὸς ἀποτελούμενος ἐξ 6000 ἀνδρῶν μὲ ἀξιωματικούς καὶ διοικητὰς Εὐρωπαίους, ἰδίως Βέλγους· ὁ δὲ ἐν τῷ ποταμῷ Κόγγῳ στολίσκος ἀποτελεῖται ἐξ 20 πλοίων.

1683. Πόλεις καὶ σταθμοί. — Ἡ Βόμα, ἐπὶ τῷ Κόγγῳ, πρωτεύουσα, ἡ Αεσπόλιδου-πόλις, ἐπὶ τῷ Κόγγῳ, ἡ πόλις τοῦ Στάνλεϋ, ἡ Ἰσημερινούπολις, κειμένη ἀκριβῶς ἐπὶ τὸν Ἰσημερινὸν καὶ πρὸ τὰς ὄχθας τοῦ Κόγγου.

Πορτογαλικὴ Ἀγκόλα.

1684. Θέσις. — Ἡ χώρα αὕτη ἐκτεινομένη ἀπὸ τοῦ Κουενέ ποταμοῦ μέχρι τῶν ἐκβολῶν τοῦ Κόγγου εἶναι κτήσις Πορτογαλική.

1685. Ἔκτασις 1310000 τετραγ. χιλιόμετρα.

1686. Πληθυσμὸς 50·0000 (;) κάτοικοι.

1687. Πόλεις. — Ἅγιος Παῦλος τῆς Λοάνδας (17000 κ.) Ἅγιος Φίλιππος τῆς Βεγγουέλας, Μοσαμέδαι, καὶ Ἀμβάρα, πόλις μεσόγειος, συνδεομένη διὰ σιδηροδρόμου μετὰ τοῦ Ἁγίου Παύλου.

Δ'. ΝΟΤΙΟΣ ΑΦΡΙΚΗ

α) Ἀγγλικαὶ κτήσεις.

Καπλανδία ἢ Ἀποικία τοῦ Ἀκρωτηρίου.

1688. Ἐκτασίς 755000 τετραγ. χιλιόμετρα.

1689. Πληθυσμὸς 2200000 κάτοικοι.

1690. Πολίτευμα.—Ἡ χώρα αὕτη κυβερνᾶται ὑπὸ Ἀγγλου Διοικητοῦ μετὰ κυβερνήσεως καὶ δύο βουλῶν.

1691. Ἡ συγκοινωνία καὶ τὸ ἐμπόριον εἶναι ἀρκούντως ἀνεπτυγμένα. Ὑπάρχουσι σιδηρᾷ γραμμαὶ μήκους 3400 χιλιομ.

1692. Πόλεις.—Κεϊπτάουν (πόλις Ἀκρωτηρίου, 52000 κ.) πόλις παράλιος καὶ ἐμπορικῆ. Κιμβερλέϋ (30000 κ.), πόλις μεσόγειος ἔχουσα ἀδαμαντωρυχεῖα. Λιμὴν Ἐλισσάβητ (23000 κ.)

Ἀποικία Νατάλης μετὰ τῆς Ζουλουλάνδης.

1693. Ἐκτασίς 70900 τετραγ. χιλιόμετρα.

1694. Πληθυσμὸς 850000 κάτοικοι.

1695. Προϊόντα.—Ἐριον καὶ λιθίνθρακες.

1696. Πόλεις.—Δουρβάνη (λιμὴν Νατάλης, 30000 κ.) ὁ πρῶτος λιμὴν τῆς χώρας. Πετερσμαρισβούργη (18000 κ.), συνδεομένη μετὰ τῆς Δουρβάνης σιδηροδρομικῶς.

Λασουτολάνδη.

1697. Ἡ χώρα αὕτη κατέχεται ὑπὸ ἰθαγενῶν καὶ διατελεῖ ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν Ἀγγλων.

1698. Ἐκτασίς 30000 τετρ. χιλιόμετρα.

1699. Πληθυσμὸς 260000 κάτοικοι.

Βεχουαναλάνδη καὶ Ροδεσία.

1700. Ἐκτασίς 1660000 τετραγ. χιλιόμετρα.

1701 Πληθυσμὸς 2000000 κάτοικοι.

1702. **Πόλις**—Τὸ φρούριον *Σα.λισβοῦρη*.

1703. **Συγκοινωνία**.—Σιδηραὶ γραμμαὶ μῆκους 700 χιλιομ.

Νυασσαναλάνδη.

1704. **Ἔκτασις** 400000 τετραγ. χιλιομέτρα.

1705. **Πληθυσμὸς** 900000 κάτοικοι.

1706. **Θέσις**. Ἡ χώρα κῦτη ἐκτείνεται παρὰ τὴν Νυάσσαν λίμνην.

1707. **Πόλις** ἢ *Βλαρτύρη* πρωτεύουσα.

β) Δημοκρατίαι τῶν Βόρως.

1708. **Θέσις**.—Πρὸς Α. τῆς Βεχουανκλάνδης ἐκτείνονται δύο δημοκρατίαι, αἵτινες ἰδρύθησαν τῷ 1828 ὑπὸ τῶν Βόρως, Ὀλλανδῶν ἀποίκων. Αἱ δύο αὗται δημοκρατίαι διετήρησαν τὴν ἀνεξαρτησίαν αὐτῶν μέχρι τῶν τελευταίων ἐτῶν, ὅτε τῷ 1891 περιεπλάκησαν εἰς δεινότετον πόλεμον πρὸς τὴν Ἀγγλίαν, διαρκέσαντα ὑπὲρ τὰ δύο ἔτη, καθ' ὃν ἡρωϊκώτατα ἐπολέμησαν μυχόμενοι ὑπὲρ τῆς ἰδίας αὐτῶν ἀνεξαρτησίας. Μετὰ πολλὰ ἔμως δεινοπαθήματα ὑπέκυψαν εἰς τοὺς ἰσχυροὺς αὐτῶν ἀντιπάλους καὶ σήμερον ἀποτελοῦσι μέρος τῶν Βρεττανικῶν ἀποικιῶν.

Δημοκρατία τοῦ Τρανσβαάλ.

1709. **Ἔκτασις** 310000 τετραγ. χιλιομέτρα.

1710. **Πληθυσμὸς** 800000 κάτοικοι.

1711. **Πόλις**.—*Πραιτωρία* (8000χ.). *Ἰωαννεσβούργη* (100 000 χ.), πόλις ὀνομαστή διὰ τὰ πλούσια αὐτῆς χρυσορυχεῖα· συνδέεται σιδηροδρομικῶς μετὰ τῆς πρωτεύουσας.

Δημοκρατία τῆς Ὁράγγης.

1712. **Ἔκτασις** 131000 τετραγων. χιλιομέτρ.

1713. **Πληθυσμὸς** 208000 κάτοικοι.

1714. **Πόλις** ἢ *Μπλερφορτάϊν* (60000 χ.) συνδεομένη σιδηροδρομικῶς μετὰ τοῦ Ἀκρωτηρίου καὶ τῆς Ἰωαννεσβούργης.

γ.) Πορτογαλική κτήσις τῆς Μοζαμβίκης.

1715. Ἐκτασις 768000 τετρ. χιλιόμετρα.

1716. Πληθυσμὸς 3000000 κάτοικοι.

1717. Κάτοικοι. — Οἱ κάτοικοι τῆς χώρας εἶναι Κάφροι καὶ Ζουλού.

1718. Πόλεις. — Ἡ *Μοζαμβίκη* (10000 κ.), πόλις παράλιος, *Κιλιμάνη*, *Σοφάλα*, καὶ *Σένη* ἐπὶ τῷ *Ζιμβέζη* ποταμῷ. *Λορέντζο-Μαρκέζ*, ὁ κυριώτερος λιμὴν τῆς χώρας, ἐξυπηρετῶν καὶ τὸ ἐμπόριον τοῦ *Τράνσβαλ*, τοῦ ὁποίου ἡ πρωτεύουσα *Πριτωρία* συνδέεται μετ' αὐτοῦ σιδηροδρομικῶς.

δ.) Νοτιοευτικαὶ Γερμανικαὶ Ἀφρικανικαὶ κτήσεις.

1719. Ἐκτασις 835000 τετραγ. χιλιόμετρα.

1720 Πληθυσμὸς 200000 κάτοικοι.

1721. Κύριος σταθμὸς γερμανικῆς εἶναι ἡ *Άγγρα-Πικουέτα*, πόλις παράλιος.

Ε΄. ΝΗΣΟΙ ΤΗΣ ΑΦΡΙΚΗΣ

α) Γαλλικαὶ νῆσοι.

Μαδαγασκάρη.

1722. Ἐκτασις 590000 τετραγ. χιλιόμετρα.

1723. Πληθυσμὸς 2500000 κάτοικοι.

1724. **Πολίτευμα.** — Ἡ νῆσος αὕτη ἀπὸ τοῦ 1896 ἀποτελεῖ Γαλλικὴν ἀποικίαν διοικουμένην ὑπὸ Γάλλου διοικητοῦ, ἔχοντος ἀπεριόριστον ἐξουσίαν.

1725. Πόλεις. — Ἡ *Tananariva* (260000 κ.) πρωτεύουσα, πόλις μεσόγειος καὶ ἐμπορικὴ. *Tamatava* (12000 κ.) καὶ *Μαγιόγκα*, ἀμφότεραι ἔχουσι λιμένας.

Ἐνωσις.

1726. Ἐκτασις 2000 τετραγ. χιλιόμετρα.

1727. Πληθυσμός 173000 κάτοικοι.

1728. Πόλεις—*Άγιος Διονύσιος* (33000 κ.), *Άγιος Πέτρος* (28000 κ.) και *Άγιος Παύλος* (20000 κ.).

1729. Ἐπὶ τῆς νήσου ταύτης ὑπάρχει ἐνεργὸν ἠφίστειον ὕψους 2600 μ. Περιφερικὸς δὲ σιδηρόδρομος συνδέει τὰς κυριωτέρους αὐτῆς πόλεις.

Μαγιότη καὶ Κομόραι.

1730. Ἐκτασις 1970 τετραγ. χιλιόμετρα.

1731. Πληθυσμὸς 60000 κάτοικοι.

6) Ἀγγλικάι νῆσοι.

Σοκοτόρα

1732. Ἐκτασις. 3580 τετραγ. χιλιόμετρα.

1733. Πληθυσμὸς 12000 κάτοικοι Μωχμεθνοί.

Μαυρίκιος.

μετὰ τῶν νήσων Ροδρίγου Ἀμραντῶν καὶ Σεΐχελῶν.

1734. Ἐκτασις 2370 τετραγ. χιλιόμετρα.

1735. Πληθυσμὸς 578000 κάτοικοι.

1736. Πόλις.—Διμήν Λουδοβίκου 60000 κ.

Ἄγια Ἐλένη.

1737. Ἐκτασις 123 τετρ. χιλιόμετρα.

1738. Πληθυσμὸς 2900 κάτοικοι.

1739. Ἡ νήσος αὕτη εἶναι ἠφιστειογενής καὶ ὀνομαστὴ διὰ τὴν ἐκεῖ ἐξορίαν, 1815-1821, τοῦ Μ. Νεπολέοντος.

Ἀνάληψις.

1740. Ἐκτασις 88 τετραγ. χιλιόμετρα.

1741. Πληθυσμὸς 140 κάτοικοι.

1742. Νῆσος ἠφιστειογενής, ἔχουσα ἐσβεσμένον ἠφίστειον.

Τριστὰν - δὰ Κούνα.

1743. Ἐκτασις 116 τετραγ. χιλιόμετρα.

1744. Πληθυσμὸς 61 κάτοικοι.

Ἡ νῆδος αὕτη κειμένη ΝΔ. τῆς Εὐέλπιδος ἄκρας ἔχει ἐξαίρετον λιμένα καὶ χρησιμεύει ὡς σταθμὸς τῶν πλοίων.

γ) Πορτογαλικαὶ νῆσοι.

Νῆσοι τοῦ κόλπου τῆς Γουϊνέας.

1745. Αἱ νῆσοι αὗται εἶναι ὁ Ἅγιος Θωμᾶς καὶ ἡ τοῦ Πρίγκιπος.

1746. Ἐκτασίς 1080 τετραγ. χιλιομέτρ.

1747. Πληθυσμὸς 21000 κάτοικοι.

Νῆσοι τοῦ Πρασίνου ἀκρωτηρίου.

1748. Ἐκτασίς 3850 τετραγ. χιλιομέτρ.

1749. Πληθυσμὸς 114000 κάτοικοι.

Μαδέρα.

1750. Ἡ Μαδέρα δὲν εἶναι ἀποικία Πορτογαλική ἀλλ' ἀποτελεῖ ἴδιον νομὸν τῆς Πορτογαλίας.

1751. Ἐκτασίς 815 τετραγ. χιλιομέτρ.

1752. Πληθυσμὸς 145000 κάτοικοι.

1753. Πόλις. — Φουρτάνη 20000 κάτοικοι.

Ἄζόροι.

1754. Αἱ νῆσοι αὗται ἀποτελοῦσι νομὸν τοῦ βασιλείου τῆς Πορτογαλίας.

1755. Ἐκτασίς 3200 τετραγ. χιλιομέτρ.

1756. Πληθυσμὸς 495000 κάτοικοι.

δ) Ἰσπανικαὶ νῆσοι.

Κανάριοι νῆσοι.

1757. Αἱ νῆσοι αὗται ἀποτελοῦσιν ἐπαρχίαν τοῦ βασιλείου τῆς Ἰσπανίας καὶ εἶναι αἱ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις νῆσοι τῶν Μακάρων. Αἱ νῆσοι αὗται εἶναι παρὰ τῶν καναρίων πτηνῶν.

1758. Ἐκτασίς 7270 τετραγ. χιλιομέτρ.

1759. Πληθυσμός 330000 κάτοικοι

1760. Πόλις ἡ Πάρις.

Νῆσοι τοῦ κόλπου τῆς Γουϊνέας.

Φερδινάνδος Πῶ καὶ Ἄνρομπόν.

1761. Ἑκτασίς 2030 τετραγ. χιλίόμετρα.

1762. Πληθυσμός 30000 κάτοικοι.

Η ΑΜΕΡΙΚΗ

ΜΕΡΟΣ ΠΕΜΠΤΟΝ

ΦΥΣΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

I. Γενικὴ ἀποψη.

1763. Θέσις τῆς Ἀμερικῆς ἐπὶ τῆς γαῖνης σφαι-
ρας.— Ἡ Ἀμερικὴ ἀνακλυφθεῖσα τῷ 1492 ὑπὸ τοῦ Χριστο-
φόρου Κολόμβου περιλαμβάνει τὴν Β. καὶ τὴν κεντρικὴν, ἥτις
διὰ τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ Παναμᾶ συνδέεται πρὸς τὴν Ν. Ἀμερικὴν.

Ἡ Ἀμερικὴ ἐκτείνεται κατὰ μῆκος τῶν δύο ἡμισφαιρίων
καὶ περιλαμβάνεται μεταξὺ τῆς 71⁰ Β. καὶ 56⁰ Ν. πλάτους.
Ὀλίγον ἀνεπτυγμένη ἐκ Δ. πρὸς Α. ἡ μὲν Β. Ἀμερικὴ πε-
ριλαμβάνεται μεταξὺ τῆς 58⁰ καὶ 170⁰ Δ. μήκους ἢ δὲ Ν.
μεταξὺ τῆς 37⁰ καὶ 84⁰ Δ. ἐπίσης μήκους.

Ὁ ἴσημερινὸς διὰπερᾶ τὴν Ν. Ἀμερικὴν.

1764. Ἑκτασίς.— Ὁλόκληρος ἡ Ἀμερικὴ εἶναι ὀλίγον
μικροτέρα τῆς Ἀσίας, καὶ τετράκις περίπου μεγαλειτέρα τῆς
Εὐρώπης, ἔχει δὲ ἑκτασίαν 39200000 τετρ. χιλ. Ἡ Β. Ἀμε-
ρικὴ εἶναι μεγαλειτέρα τῆς Ν.

1765. **Όρια, θάλασσα.**—Τρεῖς ὠκεανοὶ περιβάλλουσι τὴν Ἀμερικανικὴν ἥπειρον. Ὁ Β. παγωμένος ὠκεανὸς πρὸς Β. ὁ Ἀτλαντικὸς πρὸς Α. καὶ ὁ Εἰρηνικὸς πρὸς Δ. Καίτοι οἱ ὠκεανοὶ οὗτοι περιβάλλουσι πανταχόθεν τὴν ἥπειρον ταύτην δὲν εἶναι ἀπομεμονωμένη τῶν λοιπῶν ἡπείρων, ἀλλὰ διὰ μὲν τοῦ πορθμοῦ τοῦ *Βέριγγ* συνάπτεται σχεδὸν πρὸς τὴν Ἀσίαν διὰ δὲ τῶν παρὰ τὸν Β. πόλων χωρῶν αὐτῆς πλησιάζει πρὸς τὴν Εὐρώπην.

Ἡ Β. Ἀμερικὴ σχηματίζει ἀχανῆ τριγωνικὴν χερσόνησον διακελιζομένην πολλαχῶς καὶ ἐξικνουμένην μέχρι τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ *Παναμᾶ*. ἡ δὲ Ν. σχηματίζει παρμμέγιστον τρίγωνον, τοῦ ὁποῖου ἡ ὀξυτέρα κορυφή χωρεῖ πρὸς Ν. καὶ ὅπως καὶ αἱ ἄλλαι χῶραι τοῦ Ν. ἡμισφαιρίου, ἐλάχιστα διαμελίζεται ὑπὸ θαλάσσων. Μεταξὺ τῶν δύο τούτων ἡπείρων τῆς Β. καὶ Ν. Ἀμερικῆς εἰσχωρεῖ βαθύτατα ὁ *Μεξικανικὸς κόλπος* καὶ ἡ θάλασσα τῶν *Αντιλλῶν*, ἣτις περιζώννυται ὑπὸ ἀλύσεως μεγάλων καὶ μικρῶν νήσων.

1766. **Ἀνάγλυφος ὄψις τοῦ ἐδάφους. Ποταμοί.**—Τὸ μέσον ὄψος τῆς Ἀμερικανικῆς ἡπείρου εἶναι 600 μ. περίπου ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης. Ἐπιμήκης ὄροσειρὰ λίαν ὕψηλὴ ἐκτείνεται κατὰ μῆκος τῶν παραλίων τοῦ Εἰρηνικοῦ ὠκεανοῦ καὶ σχηματίζει εἰς τὴν Β. Ἀμερικὴν τὰ *Βιγαλώδη ὄρη* καὶ εἰς τὴν Ν. τὰς *Κορδιλλέρας* τῶν Ἄνδεων. Πρὸς τὴν Ἀτλαντικὸν τοῦναντίον ἐκτείνονται ἀπέραντοι πεδιάδες, αἵτινες διακρῶνται ὑπὸ παρμμεγίστων πλωτῶν ποταμῶν. Ἡ Β. Ἀμερικὴ ἔχει τὸν ἐπιμηκέστερον ποταμὸν, τοῦ κόσμου τὸν *Μισσιουτῆν*, ἡ δὲ Ν. τὸν πολυῦδρότερον ποταμὸν τὸν *Αμαζόνια*.

1767. **Κλίμα.**—Ἐνεκ τῆς ἐκτάσεως αὐτῆς ἀπὸ Β. πρὸς Ν. ἡ Ἀμερικὴ ἔχει κλίμα *κατεφυγμένον* πρὸς Δ. καὶ Ν. ἡμερησίαν ἐν τῷ μέσῳ, καὶ εὐκρατορ πρὸς Β. καὶ Ν. τῆς διακεκαυμένης ζώνης. Γενικῶς τὸ κλίμα τῆς ἡπείρου ταύτης παρουσιάζει ποικιλωτάτους χαρακτῆρας.

Α΄. ΒΟΡΕΙΟΣ ΑΜΕΡΙΚΗ

Ι. Θάλασσαι καὶ παράλια.

α΄. Θάλασσαι, κόλποι, πορθμοί.

1768. **Ὁ Β. Παγωμένος ὠκεανὸς** σχηματίζει τὴν Βαφίνειον θάλασσαν, τὸν πορθμὸν τοῦ Δάβις, χωρίζοντα τὴν ἤπειρον τούτην ἀπὸ τῆς Γροιλανδίας καὶ εἶτα τελευτᾷ εἰς τὸν πορθμὸν τοῦ Βέριγγ.

Ὁ Εἰθνηκὸς ὠκεανὸς σχηματίζει τὴν Βερίγγειον θάλασσαν, τὸν κόλπον τοῦ ἁγίου Φραγκίσκου καὶ τὸν τῆς Καλλιφορνίας.

Ὁ Ἀτλαντικὸς ὠκεανὸς σχηματίζει τὸν Οὐδσώνιον κόλπον, τὸν Νεώγειον πορθμὸν, τὸν κόλπον τοῦ ἁγίου Λαυρεντίου, τὸν κόλπον τοῦ Φούνδη, τὸν πορθμὸν τῆς Φλωρίδος καὶ τὸν μέγαν Μεξικανικὸν κόλπον, ἐνθα γεννᾶται τὸ ῥεῦμα τοῦ κόλπου καὶ τέλος σχηματίζει τὴν θάλασσαν τῶν Ἀντιλλῶν ἢ τὸ Καραϊβικὸν πέλαγος.

β΄. Παράλια, νῆσοι, χερσόνησοι, ἰσθμοί, ἀκρωτήρια.

1769. **Παράλια τοῦ Β. παγωμένου ὠκεανοῦ.** — Ἡ δριμύτης τοῦ κλίματος καθιστᾷ ἀνωρελῆ τὸν πλούσιον διαμελισμὸν τῶν βορείων τῆς Ἀμερικῆς περσίων, τὰ ὁποῖα εἶναι ἔρημα καὶ πλήρη ἐλῶν πεπηγότων. Ἀκρωτήρια δὲ σχηματίζονται τὰ τοῦ Πρίγκιπος τῆς Οὐαλλίας, τὸ Βαρόφειον εἰς τὰ ΒΔ. καὶ τὸ Φαρέβελον εἰς τὴν Γροιλανδίαν.

1770. **Παράλια τοῦ Εἰθνηκοῦ.** — Ἐκ τῶν ὑψηλῶν τούτων περσίων προεκβάλλονται διαδοχικῶς ἡ χερσόνησος Ἀλάσκα, καταλήγουσα εἰς τὰς ἠκτιστειογενεῖς νήτους Ἀλεουτίνας, τὸ ἀρχιπέλαγος τῆς Βασιλίσσης Καρόλττας, ἡ νῆσος Βαγκούβερ, ἡ ξηρὰ καὶ ἐπιμήκης χερσόνησος τῆς Καλλιφορνίας καταλήγουσα εἰς τὸ ἀκρωτήριον τοῦ ἁγίου Λουκά.

1771. **Παράλια τοῦ Ἀτλαντικοῦ.** — Ὁ ὠκεανὸς οὗτος

περιβρέχει τὴν *Groilandiar*, παμμεγίστην ὄρεινὴν νῆσον, κεκλυμμένην ὑπὸ πάγων· εἶτα ἐκτείνονται τὰ παράλια τῆς καταψύχρου χερσονήσου *Λαβδαδορίας* καὶ τῆς *Νέας γῆς* καὶ εἶτα ἀμέσως τὰ τῆς *Νέας Σκωτίας*. Τὰ μετ' αὐτὴν χαμηλὰ παράλια σχηματίζουνσι πλῆθος κόλπων καὶ λιμνοθαλασσῶν. Ἐν ταῖς τροπικαῖς θαλάσσαις προβάλλεται ἡ χερσόνησος τῆς *Φλωρίδος* κατ' μετ' αὐτὴν ἡ τῆς *Γουκατάνης*, παρὰ τὰς ὁποίας κεῖνται αἱ *Βαχαμαῖαι* καὶ αἱ μεγάλαι καὶ μικραὶ *Ἄρτιλλαι*. Ἡ Κεντρικὴ Ἀμερικὴ σχηματίζει μετὰξὺ τῶν δύο ὠκεανῶν σειρὰν ἰσθμῶν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον στενῶν, οἷτινες εἶναι ὁ *Τεχοαντεπέκ*, ὁ τῆς *Νικαραγοῦας* καὶ ὁ τοῦ *Παραμᾶ*.

II. Διαμόρφωσις τοῦ ἐδάφους.

1772 — Ἐν τῇ **B.** Ἀμερικῇ ἐξαπλοῦνται πολλαὶ ὄροστοιχίαι ἐπεκτεινόμεναι πρὸς Δ. ταπεινούμεναι καὶ σχηματίζουσαι ὄροπέδια καὶ εὐρυτάτας πεδιάδας. Τοιούται ὄροσειραὶ εἶναι αἱ παράλιοι τῶν ὄρεων τῆς Ἀλάσκας καὶ ἡ ἠφαιστειογενῆς ὄροσειρὰ, ὑψηλότερα κορυφαὶ τῆς ὁποίας εἶναι ὁ Ἅγιος Ἡλίας (5900 μ.), τὰ *Καταρακτώδη ὄρη* (4072 μ.), ἡ *Σιέρα Νεβάδα* (4541 μ.), καὶ ἡ *Σιέρα Μάδρε* (3200 μ.). Μετὰ τὰ παράλια ταῦτα ἐκτείνονται τὰ ὑψηλὰ ὄροπέδια (1500-2000 μ.) τῆς *Οὐτάχης*, τῶν ὁποίων τὸ μέσον κατέχει ἡ *Ἀλμυρὰ Ἀμυρῆ*, τὸ ἔρημον ὄροπέδιον τοῦ *Κολορράδου* καὶ μετὰ τοῦτο τὸ ὄροπέδιον τοῦ *Μεξικοῦ* μετὰ τῶν ὑψηλῶν αὐτοῦ ἠφαιστειῶν.

Τὰ **Βραχώδη ὄρη** (5300 μ.) ἀποτελοῦσι παραλλήλους περίπου ὄροστοιχίας καὶ διήκουσιν ἀπὸ Β. πρὸς Ν. ὅπου ἐνούμενα μετὰ τῶν ἀνωτέρω παραλίω ὄροσειρῶν σχηματίζουσι ἠφαιστεία, τῶν ὁποίων σημαντικώτερα εἶναι τὸ *Πολοκατάπειλον* (5391 μ.) καὶ ἡ *Οριζάβα* (5384 μ.).

Εἰς τὸ Α. μέρος τῆς Β. Ἀμερικῆς ἐξαπλοῦνται τὰ ὄρη Ἀλεγγάνεια (2064 μ.), παρὰ τὰ παράλια τοῦ Ἀτλαντικοῦ.

1773. **Πεδιάδες.** — Μεταξὺ τῶν Βραχῶδων καὶ Ἀλεγγαυεῶν ὄρεων ἐκτείνεται ἡ ἀπέραντος τοῦ Μισισσιπῆ πεδιάς, ἀρ-
 Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

χομένη από τοῦ Οὐδσονίου κόλπου καὶ καταλήγουτα μέχρι τοῦ κόλπου τοῦ Μεξικικοῦ.

III. Ποταμοὶ καὶ λίμναι.

1774. **Πηγαί.**—Τὰ Βραχάδη ὄρη ἀποτελοῦσι γραμμὴν τοῦ διαχωρισμοῦ τῶν ὑδάτων· αἱ μεγάλαί ὅμως πηγαὶ τοῦ ὕδατος ἔχουσι τὴν ἀρχὴν αὐτῶν εἰς χώραν χαμηλὴν, ἐφ' ἧς ἐκτείνονται αἱ λίμναι τῆς Β. Ἀμερικῆς.

1775. **Ποταμοὶ καὶ λίμναι.**—*Ἐν τῷ Β. Παγωμένῳ* ὠκεανῷ ἐκβάλλει ὁ *Μακέρζης*, ὅστις δέχεται τὰ ὕδατα τῶν λιμνῶν Ἀθαβάσκης, τῆς τῶν Δούλων καὶ τῆς Ἄρκτου.

Εἰς τὸν Εἰρηνικὸν ἐκβάλλουσι ὁ *Γουκῶρ*, ὁ *Ορεγόνης* καὶ ὁ *Κολορράδος*, εἰς τὸν κόλπον τῆς Καλλιφορνίας.

Εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν, ὁ *Ἅγιος Λαυρέντιος*, ὅστις δέχεται τὰ ὕδατα τῶν πέντε μεγάλων λιμνῶν *Αρωτέρας*, *Μιχγγάνης*, *Οὐρόνης*, *Ἐρίης* καὶ *Ὀνταρίου* καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸν ὁμώνυμον κόλπον. Μεταξὺ τῆς λίμνης Ἐρίης καὶ τῆς Ὀνταρίου ὁ ποταμὸς οὗτος σχηματίζει τὸν περιώνυμον καταρράκτην τοῦ *Νιαγάρα* ὕψους 46 μ. καὶ πλάτους 1000 μ. Ὁ *Μισσοσιπῆς*, ὁ ἐπιμηκέστερος τῶν ποταμῶν τῆς γῆς πηγάζει ἐκ τῶν βορείων λιμνωδῶν χωρῶν, δέχεται τὰ ὕδατα τοῦ *Μισσουρή*, τοῦ *Ὀχιο*, τοῦ *Ἀρκανσᾶς* καὶ ἄλλων μεγάλων παραποτάμων καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸν Μεξικανικὸν κόλπον σχηματίζων μέχρι δέλτα ὀσημέριον αὐξανόμενον. Ἄλλοι μικρότεροι ποταμοὶ εἶναι ὁ *Ὀῦδσων* ἐκβάλλον εἰς τὸν ὁμώνυμον κόλπον, ὁ *Πλο-Κολορράδος* καὶ ὁ *Ρίο-Γράνδης* τοῦ βορρᾶ, ἐκβάλλοντες ἀμφότεροι εἰς τὸν Μεξικανικὸν κόλπον.

Μεμονωμένη δὲ *λίμνη* εἶναι ἡ ἐν τῷ ὄροπέδιῳ τῆς *Ὀυτᾶνης* *Μεγάλῃ Ἀλιμυρᾷ* λίμνη καὶ ἄλλαι μικρότεροι ἐν Μεξικῷ.

IV. Κλίμα.

1776. **Θερμοκρασία.**—Εἰς μὲν τὰ Β. παράλια τοῦ Ἀτλαντικοῦ καὶ εἰς τὰ ἀντίστοιχα τοῦ Εἰρηνικοῦ ἡ θερμοκρασία

είναι χαμηλοτέρα τῶν παραλίω· τοῦ αὐτοῦ πλάτους τῆς Εὐρώπης, ἕνεκα τῶν πολικῶν ρευμάτων (§ 59 καὶ 60).

Εἰς τὰς παρὰ τὸν Β. περὶ τὸν ἠκεανὸν χώρας ἐπικρατεῖ ἑξαιρετικὸν ψῦχος καὶ ἡ θερμοκρασία εἶναι λίαν ταπεινὴ. Τὸ κλίμα καθίσταται εὐκρινὸς εἰς τὸ κεντρικὸν τμήμα τῆς Β. Ἀμερικῆς καὶ τροπικὸν εἰς τὰ περὶ τὸν Μεξικὸν.

1777. Ἄνεμοι. — Ἡ μεγάλη κεντρικὴ πεδιάς τοῦ Μισισσιππὶ δέχεται τὰ ἐκ τοῦ πόλου κτεψυγμένα ἀέρια ρεύματα καὶ θύελλα βιασιόταται πολλὰκις ἐρημοῦσι τὰς περὶ τὸν τροπικὸν χώρας.

1778. Βροχαί. — Ὀλόκληρον τὸ Α. τμήμα τῆς Β. Ἀμερικῆς, ὡς καὶ στενὴ λωρὶς παρὰ τὸν Εἰρηρικὸν ποτίζονται ἀφθονώτατα ὑπὸ τῶν βροχῶν. Εἰς δὲ τὴν τροπικὴν χώραν τοῦ κόλπου τοῦ Μεξικῶ ἐπικρατοῦσιν αἱ περιοδικαὶ τοῦ θεοῦ βροχαί.

V. Προϊόντα.

1779. Ὅρυκτά. — Τὸ ἔδαφος τῆς Β. Ἀμερικῆς ἐγκλείει ἀφθονώτατον ὀρυκτὸν πλοῦτον χρυσοῦν, ἀργυρον, σίδηρον, χαλκόν, λιθάνθρακα, πετρέλαιον κλπ.

1780. Φυτά. — Τὰ δάση τοῦ βορρᾶ πρὸς τὸν ἠκεανὸν εἰσὶν οἰκοδομικὴν ξυλείαν ἐν δὲ ταῖς καλλιεργησίμοις γαίαις παράγεται ἄρθρονος σίτος, βρώμη, κριθὴ καὶ κριθῶν. Αἱ δὲ θερμὴν χώραν παράγουσι βόμβικα, σκχαροκάλκμον, καφὲν κλπ.

1781. Ζῶα. — Ἐν Ἀμερικῇ εἰσῆχθησαν πάντα τὰ ἐν Εὐρώπῃ οἰκιστικὰ ζῶα, τὰ ὅποια ἐπολλαπλασιάσθησαν εἰς τοὺς ἀπερὶ τὸν αὐτῆς λειμῶνας. Ἄγρια δὲ ζῶα εἶναι πρὸς Β. ἡ λευκὴ ἄρκτος, ῥέναι, ἀλώπεκες κλπ. Χαρακτηριστικὰ δὲ ζῶα εἶναι ὁ βίσσων, ἡ φικὰ ἄρκτος καὶ ὁ κουγουάρος, πρὸς Ν δὲ εὐρίσκονται εἰς τοὺς ποταμοὺς κροκόδειλοι.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

I. Λαοί.

1782. Πληθυσμὸς. — Ὁ ὀλικὸς πληθυσμὸς τῆς Ἀμερι-

κῆς ἀνέρχεται εἰς 143 ἑκκτομ. περίπου κκτοίκων, ἐξ ὧν περὶ τὰ 104 ἑκατ. οἰκοῦσιν ἐν τῇ 11. καὶ 39 ἐν τῇ N.

1783. **Φυλαί.**—Κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἀνακκλύψεως τῆς Ἀμερικῆς κατοικεῖτο αὕτη ὑπὸ λαοῦ ἀνήκοντος εἰς τὴν Ἐρυθρὰν ἢ Ἀμερικανικὴν φυλὴν, σκοτεινῆς καταγωγῆς.

Δὲν εἶναι καθόλου ἀπίθκον νὰ ἐγένοντο μεταναστεύσεις ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Ἀμερικὴν διὰ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Βέριγγ, ἢ τῶν Ἀλεουτίνων νήσων. Οἱ κάτοικοι τῶν πολικῶν χωρῶν, Ἐσκιμῶσι, πλησιάζουσι πρὸς τὴν Μογγολικὴν φυλὴν. Σήμερον ἡ τε φυλὴ τῶν Ἐρυθροδέρμων καὶ ἡ τῶν Ἐσκιμῶων ἐλαττοῦται. Ἡ Εὐρωπαϊκὴ (Καυκασία) φυλὴ, καὶ ἰδίως οἱ Ἄγγλοι καὶ οἱ Γερμανοί, ὑπερέχει ἐν τῇ B. Ἀμερικῇ καὶ ἀποτελεῖ τὸ πλεῖστον τοῦ πληθυσμοῦ αὐτῆς (Ἀγγλοσάξωνες). Οἱ Γάλλοι ἀπόκησαν μέγα μέρος τοῦ Καναδῆ, οἱ Πορτογάλοι τὴν Βραζιλίαν, οἱ Ἰσπανοὶ τὸ Μεξικόν, τὰς Ἀντίλλας καὶ τὸ πλεῖστον μέρος τῆς N. Ἀμερικῆς. Καὶ τέλος Μαῦροι ἐξ Ἀφρικῆς μετενεχθέντες εἶναι πολυάριθμοι ἐν ταῖς Ἠνωμέναις Πολιτείαις, ταῖς Ἀντίλλαις καὶ τῇ Βραζιλίᾳ.

1784. **Γλωσσαι.**—Ἐπικρατέστερα γλωσσται εἶναι ἡ Ἀγγλική, ἡ Γαλλικὴ, ἡ Ἰσπανικὴ καὶ ἡ Πορτογαλικὴ. Αἱ ἰθαγενεῖς γλωσσαι καὶ διάλεκτοι, 600 περίπου ἐκλείπουσιν ὅση μέραι.

1785. **Θρησκείαι.**—Πλὴν ἰθαγενῶν τινῶν φύλων, πρεσβευσόντων τὸν Φετιχισμόν, ὁλόκληρος ὁ πληθυσμὸς τῆς Ἀμερικῆς πρεσβεύει τὸ Χριστιανισμόν. Ἡ τῶν διαμαρτυρομένων θρησκεία ἐπικρατεῖ ἐν τῇ B. Ἀμερικῇ (47 ἑκκτ.), ἡ τῶν Καθολικῶν ἐν τῷ Γαλλικῷ Καναδῆ, τῷ Μεξικῷ καὶ ὁλοκλήρῳ σχεδὸν τῇ N. Ἀμερικῇ (73 ἑκ.).

II. Κράτη.

1786. Ἄπαντα τὰ ἀνεξάρτητα κράτη τῆς Ἀμερικῆς εἶναι Δημοκρατίαι εἴτε ὁμόσπονδοι εἴτε αὐτοτελεῖς.

ΓΡΟΙΛΑΝΔΙΑ

1787. Ἐκτασίς 2170000 τετραγ. χιλιομέτρα.

1788. Πληθυσμός 12000 κάτοικοι.

1789. Ἡ μεγάλη καὶ κατάψυχρος αὕτη χώρα εἶναι κτήσις Δανική καὶ μόνον τὰ Δ. καὶ ΝΔ. αὐτῆς παράλια κατοικούνται, τὰ ὅποια θερμαίνονται ὀλίγον ὑπὸ τοῦ θερμοῦ βέβρυγτος τοῦ κόλπου, χωροῦντος πρὸς Β.

Ἐκ τῶν κατοίκων αὐτῆς πλὴν 300 περίπου Εὐρωπαϊῶν, οἱ λοιποὶ εἶναι Ἑσκιμῶι.

1790. Συνοικισμοὶ ἄξιοι λόγου ἐν τῇ χώρᾳ τούτῃ εἶναι ἡ Ἁριστιανοσαάβη, ἡ Φρειδριχσαάβη, ἡ Ἰουλιανοσαάβη καὶ ἄλλαι τινὲς μικροὶ, ἐν ὧν δέκα τρεῖς.

1791. Εἰς τὰ ΝΑ. παράλια ἐξαπλοῦται τὸ ὄρος Πέτερμαν, οὗ ἡ κορυφή 3480 μ.

ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑ ΤΟΥ ΚΑΝΑΔΑ

1792. Ἐκτασίς 8769000 τετραγ. χιλιόμετρα.

1793. Πληθυσμός 5500000 κάτοικοι.

1794. Ἡ χώρα αὕτη ἐκτεινομένη εἰς τὴν Β. πολικὴν ζώνην κατέχει ἀπέραντον ἔκτασιν τῆς Β. Ἀμερικῆς, καὶ ἀνήκει κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς τοὺς Ἀγγλοὺς, ἀποτελοῦσα αὐτόνομον συμπολιτείαν, διοικουμένην ὑπὸ Ἀγγλοῦ διοικητοῦ μετὰ βουλῆς καὶ γερουσίας.

Ὁ πληθυσμὸς αὐτῆς ἀποτελεῖται κατὰ τὰ $\frac{2}{3}$ ἐξ Ἀγγλων καὶ Ἰρλανδῶν καὶ κατὰ τὸ $\frac{1}{3}$ ἐκ Γάλλων.

1795. Διοικητικὴ διαίρεσις. — Διοικητικῶς διαίρεται εἰς 7 νομοὺς μὲ ἰδίαν ἕκαστος βουλὴν, καὶ 4 ἐπαρχίας.

1796. Ἡ χώρα αὕτη μέχρι τοῦ 1763 ἀνήκεν εἰς τὴν Γαλλίαν καὶ ἐκαλεῖτο Νέα Γαλλία· ἀπὸ τοῦ ἔτους ὅμως τούτου κατελήφθη ὑπὸ τῆς Ἀγγλίας, τῶν Γάλλων ἀποίκων περιορισθέντων εἰς μικρὰν ἔκτασιν παρὰ τὸν ποταμὸν Ἅγιον Λαυρέντιον.

1797. Πόλεις. — Ἡ Ὀττάβα (55000 κ.), πρωτεύουσα καὶ ἔδρα τοῦ Διοικητοῦ. Μοντρεάλη (217000 κ.), πόλις κατοικουμένη κατὰ τὸ πλεῖστον ὑπὸ Γάλλων. Κουβέκη (65000

κ.), πόλις πλαικὴ Γαλλικὴ, παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ ἁγίου Λαυρεντίου. *Τορόντο* (200000 κ.) παρὰ τὴν λίμνην Ὀντάριον. *Ἀμυλτων* (50000 κ.), παρὰ τὴν αὐτὴν λίμνην. *Ἀλιφάξ* (40000 κ.), ἐν τῇ νέᾳ Σκωτίᾳ, μέγας στρατιωτικὸς καὶ ἐμπορικὸς λιμὴν. *Οὐνιπέγη* παρὰ τὴν ὁμώνυμον λίμνην. *Ἅγιος Ἰωάννης* (40000 κ.) ἐν τῇ νέᾳ Βρουσβίκη.

1798. **Προϊόντα.** — Παρὰ τὴν δριμύτητα τοῦ κλίματος ὁ Καναδὸς παράγει πολλοὺς δημητριακοὺς καρποὺς. Τὰ ἀπέραντα δάση, ἢ κτηνοτροφία, ἢ ἀλιεία καὶ ἢ θήρα εἶναι ἐπίσης πλουτοφόροι πηγαὶ τῆς χώρας. Ἐν τῷ Α. αὐτῆς τμήματι ἐξίχονται λιθάνθρακες· ἐν δὲ τῇ Κολομβίᾳ καὶ τῷ Κλονδάξ πρὸς Β. ὑπάρχουσι χρυσορυχεῖα. Ὁ Καναδὸς ἐξίχει πρὸ πάντων ἄρθρον ξυλείαν, δημητριακοὺς καρποὺς καὶ διηθήρας. Τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ ἐξαγωγικοῦ ἐμπορίου, ἀνερχομένον εἰς ἡ διτεκατομ. φράγκων, διενεργεῖται μετὰ τῆς Ἀγγλίας καὶ τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν.

1799. Ἀπέραντος σιδηροδρομικὴ γραμμὴ δισχίζει τὴν ἐπικρατεῖν ταύτην ἀπὸ τοῦ ἑνὸς ὠκεανοῦ μέχρι τοῦ ἑτέρου.

Νέα Γῆ.

1800. Ἐκτασις 110670 τετραγ. χιλιομέτρ.

1801. Πληθυσμὸς 210000 κάτοικοι.

1802 Ἡ νῆσος αὕτη εἶναι Ἀγγλικὴ ἀποικία, ἣτις ἀνήκει εἰς τὴν Γαλλίαν μέχρι τοῦ 1713.

1803. Οἱ κάτοικοι τῆς νήσου ἀσχολοῦνται εἰς τὴν ἀλιείαν τῶν γάδων. Πόλις ἐν αὐτῇ ἀξιολόγου εἶναι ὁ Ἅγιος Ἰωάννης (30000 κ.)

Ἅγιος Πέτρος καὶ Μικελόνη.

1804. Ἐκτασις 235 τετραγ. χιλιομέτρ.

1805. Πληθυσμὸς 6000 κ. (ὁ πληθυσμὸς αὐτὸς τὴν ἐποχὴν τῆς ἀλιείας ἀυξάνεται κατὰ 10000).

1806. Αἱ νῆσοι αὗται κείμεναι πρὸς Ν. τῆς Νέας Ἰῆς ἀνήκουσιν εἰς τοὺς Γάλλους.

Βερμουῶναι νῆσοι.

1807. Πρὸς τὰ ΝΑ. τοῦ Καναδᾶ κείνται αἱ μικραὶ αὗται νῆσοι, αἵτινες ἀνήκουσιν εἰς τοὺς Ἀγγλοὺς καὶ χρησιμεύουσιν ὡς ἀποθήκαι λιθοκρθάκων. Αἱ νῆσοι αὗται, 365 ἐν ὅλῳ, ἔχουσιν ἔκτασιν 50 τετρ. χιλιομ. περίπου καὶ πληθυσμὸν 16000 κατοίκων. Πόλις μικρὰ ἐν μιᾷ τούτων εἶναι ἡ *Amulton* (1200 κ.)

ΗΝΩΜΕΝΑΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑΙ

1808. Ἐκτασις 9380000 τετραγ. χιλιομέτρα.

1809. Πληθυσμὸς 77500000 κάτοικοι.

1810. Ὅρια. — Αἱ Ἠνωμέναι Πολιτεῖαι ἐκτείνονται ἀπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ πρὸς Α. μέχρι τοῦ Εἰρηνικοῦ πρὸς Δ. καὶ ἀπὸ τοῦ Καναδᾶ πρὸς Β. μέχρι τοῦ Μεξικοῦ καὶ τοῦ Μεξικανικοῦ κόλπου πρὸς Ν.

1811. Ἱστορία καὶ πολιτικὴ διαίθεσις τῆς χώρας. — Αἱ Ἠνωμέναι Πολιτεῖαι ἀποικισθεῖσαι τὸ πρῶτον ὑπὸ Ἀγγλων κατὰ τὸ ἔτος 1585 διετέλεσαν ἀποικία Ἀγγλικῆ μέχρι τοῦ 1774, ὅτε οἱ κάτοικοι αὐτῆς βοηθούμενοι ὑπὸ τῆς Γαλλίας ἐπανεστάτησαν κατὰ τῆς μητροπόλεως καὶ τῷ 1783 ἐζήτησαν τὴν ἀνεξαρτησίαν αὐτῶν, ἣτις καὶ ἀνεγνωρίσθη διὰ τῆς συνθήκης τῶν Βερσαλλιδῶν.

Ἐκτοτε ἀποτελεῖ ἰσχυρὰν δημοκρατικὴν συμπολιτείαν, ἣτις σὺν τῷ χρόνῳ ἐμεγεθύνθη καὶ ἀποτελεῖ σήμερον ἐν τῶν πρωτευόντων τῆς γῆς κρατῶν. Ὁ πληθυσμὸς τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν, σύμμικτος ὢν, ἀποτελεῖται κατὰ τὸ πλεῖστον ἐξ Ἀγγλων. Κατ' ἔτος ὅμως αὐξάνεται προστιθεμένων πολλῶν μεταναστῶν Εὐρωπαϊῶν, οἵτινες πολλάκις ἀνέρχονται κατ' ἔτος εἰς 500000 κατοίκους. Ἡ χώρα ἀποτελεῖται ἐκ 44 κρατῶν, ἐχόντων ἰδίαν βουλήν καὶ πρόεδρον, ἐκ μιᾶς ὁμοσπονδίου ἐπαρχίας, ἐν ἧ ἡ πρωτεύουσα ὅλης τῆς συμπολιτείας καὶ πέντε νομῶν.

1812 **Δημόσιον χρῆμα** — Ὁ προϋπολογισμὸς ἀνέρχεται εἰς 3500 ἑκατομύρια φράγκων.

1813. **Ὁ στρατός** ἐν εἰρήνῃ ἀνέρχεται εἰς 120000 ἄνδρας καὶ ἐν πολέμῳ εἰς 10 ἑκατομμύρια. Ὁ δὲ στόλος ἀνέρχεται εἰς 135 πλοῖα, ἐξ ὧν τὰ 22 θωρηκτά.

1814. **Θρησκεία**.—Ἐπικρατοῦσα θρησκεία ἐν τῇ χώρῃ εἶναι ἡ τῶν διαμαρτυρομένων· περὶ τὰ ἄλλα δὲ ἑκατομ. εἶναι καθολικοί.

1815. **Πολίτευμα**.—Τὸ πολίτευμα εἶναι ὁμοσπονδικὸν δημοκρατικὸν μετὰ βουλῆς καὶ γερουσίας. Ὁ ἀνώτατος ἄρχων, πρόεδρος τῆς ὁμοσπόνδου συμπολιτείας, ἐκλέγεται κατὰ τετραετίαν.

1816. **Παραγωγικαὶ δυνάμεις**.—Ἡ γεωργία ὡς ἐκ τοῦ πλουσιώτατα ἀρδευομένου, εὐφροωτάτου αὐτῆς ἐδάφους εἶναι εἰς ὑψιστὸν βαθμὸν ἀνεπτυγμένη· τὰ δὲ κυριώτατα αὐτῆς προϊόντα εἶναι ἀφθονώτατος καπνός, δημητριακοὶ καρποὶ, βάμβαξ, ῥυζι, σάκχχρον, κηφές, ἀφθονωτάτη ξυλεῖα κλπ. Ἡ κτηνοτροφία ἐπίσης εἶναι λίαν προηγμένη. Ἔνεκα τῶν ἀπεράντων λειμῶνων, ἐντὸς τῶν ὁποίων τρέφονται ἀγέλαι διχφύρων χρησίμων ζώων (χάϊροι, πρόβατα, βόες κλπ.).

Ἡ βιομηχανία, ἔνεκα τοῦ ἀρθνοῦντος ἐν τῇ χώρῃ λιθάνθρακος, εἶναι εἰς ὑψιστὸν βαθμὸν ἀνεπτυγμένη. Αἱ Ἠνωμένοι Πολιτεῖαι ὡς πρὸς τὴν ἐξαγωγὴν τοῦ λιθάνθρακος εἶναι ἡ δευτέρα μετὰ τὴν Ἀγγλίαν χώρα τοῦ κόσμου.

Ἐπίσης ἀφθονα εἶναι ἐν αὐτῇ καὶ τὰ ὄρυκτά σιδήρου, ἀργύρου, χρυσοῦ καὶ χαλκοῦ, πλουσιώταται δὲ πηγαὶ πετρελαίου ὑπάρχουσιν ἐν τῇ χώρῃ, ἐξ ὧν τροφοδοτεῖται ὀλόκληρος σχεδὸν ὁ πεπολιτισμένος κόσμος. Τὸ ἐμπόριον εὐρίσκειται ἐπίσης ἐν ἀκμαιοτάτῃ καταστάσει, ἀνερχόμενον εἰς 11500 ἑκατ. φράγκων. Συνγωνίζεται δὲ ἐπαξίως πρὸς τὰ πρῶτα Εὐρωπαϊκὰ κράτη.

Ἡ συγκοινωνία ἐν ταῖς Ἠνωμέναις Πολιτείαις εἶναι πλέον ἢ ἐπαρκής, γενομένη διὰ τῶν πλωτῶν αὐτῆς ποταμῶν καὶ τῶν ἀπειραρίθμων διωρύχων καὶ διὰ σιδηροδρόμων, μήκους 308000 χιλιομέτρων, οἵτινες διασχίζουν τὴν χώραν καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις. Τὸ δὲ ἐμπορικὸν ναυτικὸν ἀνερχόμενον εἰς 24000

πλοίων, ἐξ ὧν 7000 ἀτμόπλοιοι κατέχει, μετὰ τὸ Ἀγγλικόν, τὴν δευτέραν ἐν τῷ κόσμῳ θέσιν.

1817. **Πόλεις.**—Αἱ πόλεις τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν καὶ ὁ πληθυσμὸς αὐτῶν αὐξάνονται μετὰ ταχύτητος καταπληκτικῆς. Αἱ πλεῖσται τῶν Ἀμερικανικῶν πόλεων παρουσιάζουσι ζωὴν καὶ κινήσιν καταπληθίσουσιν. Ἐν ταῖς εὐρείαις καὶ εὐθυγράμμοις αὐτῶν ὁδοῖς κυκλοφοροῦσιν ἠλεκτρικοὶ τροχιόδρομοι, σιδηροδρομικοὶ συρμοί, ἄμκζαι, αὐτοκίνητα κλπ. Ἐδῶ μὲν βλέπει τις ὑψούμενα πελώρια μνημεῖα, ἐκεῖ δὲ κολοσσιαίαις οἰκίαις μὲ 12, 15 καὶ 20 ἐνότια ὀρόφους. Τὸ σύνολον τούτων ἀποτελεῖ τί τὸ ἀσύνηθες, ὅσον καὶ μεγалоτρεπές. Πρὸς μὲν τὸν *Ἀτλαντικόν* εἶναι ἡ *Βοστώνη* (561000 κ.), λιμὴν ἐμπορικώτατος, ἔχει διάσημον Πνευματικόν. *Νέα Ὑόρκη* μετὰ τῆς Βρουκλύνης, Ἰερσέξ, Ὀσάκη, καὶ Νιουάρκς (3635000 κ.), εἰς τὸ στόμιον τοῦ Ὠϊδῶνος ποταμοῦ, ἡ δευτερεύουσα κατὰ τὸν πληθυσμὸν πόλις τοῦ κόσμου καὶ ὁ δεύτερος ἐμπορικὸς λιμὴν. *Φιλαδέλφεια* (1291000 κ.), ΝΔ. τῆς Νέας Ὑόρκης, πόλις βιομηχανικωτάτη καὶ ἐμπορικωτάτη. *Βαλτιμόρη* (509000 κ.) πόλις ἐμπορική. *Πιτσβούργον* (322000 κ.), κέντρον ἐμπορίου λιθανθράκων καὶ πετρελίου. *Βασιγκτῶν* (279000 κ.), πρωτεύουσα τῆς Συμπολιτείας, καθέδρα τοῦ προέδρου τῆς Δημοκρατίας. ἔχει ὀνομαστὸν Πνευματικόν καὶ Ἀστεροσκοπεῖον. *Κλεβελάνδη* (282000 κ.). *Βούγαλον* (352000 κ.), ἐπὶ τῶν ὄχθων τῆς Ἐρῖης λίμνης. *Κιρχκράτη* (326000 κ.), ἐπὶ τοῦ Ὀχιο ποταμοῦ κέντρον ἐμπορίου τῶν χοίρων. Ἐν τῷ κέντρῳ πόλεις εἶναι τὸ *Σικάγον* (1698000 κ.), μέγας λιμὴν ἐπὶ τῆς λίμνης Μιχιγγάνης, πόλις νεωτάτη καὶ πλουσιωτάτη, μέγα ἐμπορικὸν κέντρον σιτηρῶν καὶ χοίρων. *Μιλβώκη* (285000 κ.) ἐπὶ τῆς Μιχιγγάνης. *Ἅγιος Παῦλος* (135000 κ.). *Μινεάπολις* ἐπὶ τῷ Μισσισιππῆ, κέντρον ἐμπορίου ξυλείας καὶ μεταλλικῶν ὀρυκτῶν. *Ἅγιος Λουδοβίκος* (575000 κ.), ἐπὶ τῷ Μισσισιππῆ παρὰ τὴν συμβολὴν τοῦ Μισσουρῆ. *Ὁμάχα* (150000 κ.), ἐπὶ τῷ Μισσουρῆ. *Λουβιλλη* (195000 κ.) ἐπὶ τῷ Ὀχιο ποταμῷ. Πρὸς νότον πόλεις εἶναι ἡ *Νέα Ὀρλεάνη* (287000 κ.), μέγας

ἐμπορικὸς λιμὴν, κέντρον ἐμπορίου βάμβακος, σακχάρου καὶ καφέ, οὐ μακρὰν τῶν ἐκβολῶν τοῦ Μισισσιπῆ. *Καρλεστόνη* (57000 κ.), πόλις παράλιος ἐπὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ. Ἐπὶ τοῦ ὄροπεδίου τῶν Βραχωδῶν ὄρεων πόλις σημαντικὴ εἶναι ἡ *Δεμβέρη*, ἔχουσα ἀμμοιοτάτην μεταλλουργίαν. *Εἰς* τὰ δυτικὰ παράλια τῆς χώρας πόλις μεγάλη εἶναι ὁ *Ἅγιος Φραγκῆσκος* (343000 κ.) ἐν τῇ *Καλλιφορνίᾳ*, ὁ σημαντικώτερος λιμὴν ἐν τῷ Εἰρηνικῷ. *Σακραμέντορ*, πόλις ἔχουσα μεταλλεῖα χρυσοῦ.

1818. **Ἀλάσκα**.—Εἰς τὰς Ἠνωμένους Πολιτείας ἀνήκει καὶ ἡ κατάψυχρος χερσόνησος τῆς Ἀλάσκας, ἀποτελοῦσα ἴδιον νομὸν καὶ κατέχουσα τὸ ΒΔ. τμήμα τῆς Β. Ἀμερικῆς. Ἡ Ἀλάσκα παρεργωρήθη ὑπὸ τῆς Ἰωσίως εἰς τὰς Ἠνωμένους Πολιτείας. Εἰς αὐτὴν ἀνεκαλύφθησαν τῷ 1888 πλουσιώτατα ὄρυγεῖα χρυσοῦ.

1819. **Κτήσεις**.—Ἀπὸ τοῦ 1898, μετὰ τὸν πρὸς τὴν Ἰσπανίαν πόλεμον, αἱ Ἠνωμέναι Πολιτεῖαι προσήρτησαν αὐταῖς τὰς νήσους *Κούβα*, *Πορτορίκον*, τὰς *Φιλιππίνας*, τὰς νήσους *Χαβάι*, τὰς *Σαμόας* καὶ ἠγόρευαν τὴν νῆσον *Γουάμ*.

Ἐν συνόλῳ αἱ κτήσεις αὗται ἔχουσιν ἔκτασις 442000 τετρ. χιλ. καὶ πληθυσμὸν 1000000 κατοίκων

ΜΕΞΙΚΟΝ.

1820. Ἐκτασίς 1946500 τετραγ. χιλόμετρον

1821. Πληθυσμὸς 12500000 κάτοικοι.

Ο πληθυσμὸς τῆς χώρας ἀποτελεῖται ἐξ Ἰσπανῶν ἀποίκων καὶ μιχάδιων, ὁμιλούντων τὴν Ἰσπανικὴν γλῶσσαν.

1822. **Θρησκεία**—Ἐπικρατοῦσα θρησκεία εἶναι ἡ Καθολικὴ

1823. **Πολίτευμα**.—Δημοκρατικὴ ὁμοσπονδία με πρόεδρον ἐκλεγόμενον κατὰ τετραετίαν.

1824. **Στρατός**.—Ὁ στρατὸς ἀνέρχεται εἰς 37000 ἄνδρας ἐν εἰρήνῃ καὶ 145000 ἐν πολέμῳ.

1825. **Διοικητικὴ διαίρεσις**.—Τὸ Μεξικὸν διζιρεῖται

εις 27 πολιτείας, ἐν ὁμόσπονδον διαιμέρισμα ἐν ᾧ ἡ πρωτεύουσα καὶ δύο νομούς.

1826. Ηροϊόντα.—Φυτικά μὲν προϊόντα εἶναι ποικιλώτατα καὶ ἄφθονα· κηπνός, σάκχαρον, ἄρζα, καφές, βανίλλα, ἐσπεριδοειδῆ κλπ. Ἡ χώρα ἔχει πλούσια μεταλλεῖα πολυτίμων μετάλλων πρὸ πάντων χρυσοῦ καὶ ἀργύρου. Ἡ βιομηχανία καίτοι ἡ χώρα ἔχει κοιτάσματα λιθανθράκων δὲν εἶναι προηγμένη. Τὸ ἐξωγαγικὸν ἐμπόριον ἀνέρχεται εἰς 500 ἑκατ. φράγκων. Ἡ συγκοινωνία βραίνει διαρκῶς προαγομένη, ὑπαρχόντων σήμερον 15000 χιλιομέτρων σιδηροδρομικῶν γραμμῶν.

1827. Ἡ ἐκπαίδευσις εἶναι ἐλάχιστα προηγμένη.

Πόλεις.—Τὸ Μεξικόν (329000 κ.), πρωτεύουσα τῆς δημοκρατίας, ἐπὶ βραχυστατικῆς τοποθεσίας. Πουέβλα (90000 κ.) πόλις ὕψους, βιομηχανοῦ καὶ ἐμπορικῆ· συνδέεται διὰ σιδηροδρομοῦ μετὰ τοῦ Μεξικῶ εἶναι πόλις νοσηροτάτη. Βερακρούζη, λιμὴν ἐμπορικῶς. Γουαδαλαχάρα (85000 κ.), πόλις ἔχουσα μεταλλεῖα χρυσοῦ. Ἁγιος Λουδοβίκος Ποτόσις (70000 κ.), ἔχει πλούσια μεταλλεῖα χρυσοῦ καὶ ἀργύρου. Γουαταρουάτορ (50000 κ.). Μερίδα πόλις ἐπὶ τῆς χερσονήσου Ἰουκατάνης.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΑΜΕΡΙΚΗ

1828. Ἡ κεντρικὴ Ἀμερικὴ ἀποτελεῖται ἐκ 5 μικρῶν δημοκρατιῶν ἀνεξαρτήτων καὶ μιᾶς Ἀγγλικῆς κτήσεως, τῶν ἑξῆς.

1). **Γουατεμάλα.**—125100 τετρ. χιλιόμε. 1570000 κάτ.

Πόλις ἡ Γουατεμάλα (70000 κ.), συνδεδεμένη σιδηροδρομικῶς μετὰ τοῦ Εἰρηνικοῦ.

2). **Ἁγιος Σωτήρ.**—21070 τετρ. χιλιόμε. 910000 κάτ. Πόλις ἡ ὁμώνυμος μὲ (50000 κ.), πολλὰκις ὑποστᾶσα καταστροφὰς ἐκ τῶν σεισμῶν.

3). **Ὄνδουρα.**—119820 τετραγ. χιλιόμε. 580000 κάτ. Πόλις ἡ Γεκουικιγιάλα (9500 κ.).

4). **Νικαραγούα**.—123950 τετ. χιλίωμ. 350000 κάτοικοι. Πρωτεύουσα ἡ Μαναγούα, παρὰ τὴν ὁμώνυμον λίμνην. Λέων (40000 κ.). Πρὸς τὰ ΒΔ. τῆς πρώτης παρὰ τὸν Εἰρηνικὸν ὠκεανὸν ἐκτείνεται ἡ μεγάλη λίμνη Νικαραγούα δεχομένη τὰ ὕδατα τῆς λίμνης Μαναγούας. Τὰ ὕδατα τῆς λίμνης ταύτης διὰ τοῦ ποταμοῦ Ἁγίου Ἰωάννου χύνονται εἰς τὴν θάλασσαν τῶν Ἀντιλλῶν.

5). **Κώστα-Ρίκα**.—6⁰000 τετρ. χιλ. 305000 κάτοικοι. Πόλις Ἁγιος Ἰωσήφ (25000 κ.). Ποῦντζ-Ἀρένας, λιμὴν σημερινὸς ἐπὶ τῷ Ἀτλαντικῷ.

6). **Ἀγγλικὴ Ὀνδούρα**.—ΒΔ. τῆς Γουατεμάλας ἐκτείνεται ἡ Ἀγγλικὴ Ὀνδούρα, ἔχουσα ἕκτατιν περὶ τὰ 20000 τετραγ. χιλιομέτρ. Ἡ χώρα αὕτη εἶναι κατάφυτος ὑπὸ δασῶν ἐξ ὧν ἀφθονωτάτη ἐξάγεται ξυλεῖα. Πόλις ἀξιόλογος ἐν αὐτῇ εἶναι ἡ Βελίτζη.

ΔΥΤΙΚΑΙ ΙΝΔΙΑΙ

1829.— Ἐκτασίς, θέσις, ποιόν, κάτοικοι.— Ἀπὸ τοῦ στομίου τοῦ μεγάλου Μεξικικικοῦ κόλπου μέχρι τῶν ἐκβολῶν τοῦ ποταμοῦ τῆς Ν Ἀμερικῆς Ὀρενόκου, ἐκτείνεται κατὰ τρεῖς στοίχους σωρεῖα νήσων, αἵτινες εἶναι πᾶσι ἠφριστικογενεῖς ἢ κορχλλιογενεῖς καὶ ὠνομάσθησαν Δυτικαὶ Ἰνδίαι, ὑπὸ τοῦ Κολόμβου, ὅστις ἐπίστευσε κατὰ τὴν ἀνακάλυψιν αὐτῶν, ὅτι ἀποτελοῦσι μέρος τῶν νήσων τῶν Ἰνδιῶν τῆς Ἀσίας.

Αἱ νῆσοι αὗται κατοικοῦνται ὑπὸ μαύρων ἐξ Ἀφρικῆς μετανεχθέντων, μιγάνων καὶ ὀλίγων Εὐρωπαϊῶν ἀποίκων. τὰ $\frac{2}{3}$ τῶν κατοίκων εἶναι μύθοι καὶ τὸ $\frac{1}{3}$ Εὐρωπαϊοί.

Αἱ νῆσοι αὗται εἶναι εὐφορώταται καὶ ἀποτελοῦσι κτήσεις Εὐρωπαϊκὰς πᾶσι, πλὴν τῆς Ἀιτῆς.

1830. **Τοπογραφικὴ διαίρεσις**.—Τοπογραφικῶς αἱ νῆσοι αὗται διαίρουσιν 1) εἰς τὰς Βαχαμαίας ἢ Σουκαϊκάς. 2) τὰς μεγάλας Ἀντιλλὰς καὶ 3) τὰς μικρὰς Ἀντιλλὰς.

Παλαιαὶ Ἰσπανικαὶ Ἀντίλλαι.

1831. Αἱ παλαιαὶ Ἰσπανικαὶ Ἀντίλλαι, ἀνήκουσιν εἰς τὸ σύμπλεγμα τῶν μεγάλων Ἀντιλλῶν καὶ εἶναι αἱ νῆσοι Κοῦβα καὶ Πορτορικόν, αἵτινες μετὰ τὸν Ἰσπανοαμερικανικὸν πόλεμον τοῦ 1898 προσηρτήθησαν εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας καὶ διατελοῦσιν ὑπὸ τὴν διοίκησιν καὶ τὴν διεύθυνσιν αὐτῶν.

1832. **Ἐκτασίς.** — Αἱ δύο αὐταὶ νῆσοι ἔχουσιν ἕκτασιν 128100 τετραγ. χιλιομέτρων.

1833. **Πληθυσμὸς** 2510000 κάτοικοι.

1834. **Προϊόντα.** — Σάκχαρον, καπνὸς ἐκλεκτὸς καὶ ἀρωμακτικά.

1835. **Πόλεις.** — Ἐν μὲν τῇ **Κοῦβα** εἶναι ἡ *Ábana* (235000 κ.) πρωτεύουσα, ἔχουσα ἀξιολογώτατον λιμένα. *San-τιάγορ* (65000 κ.) πρὸς Ν. τῆς νήσου μὲ εὐρύτατον καὶ ἀσφαλέςτατον λιμένα. *Ματαρζὰς* (28000 κ.) καὶ ἄλλαι μικραὶ.

Ἐν δὲ τῷ **Πορτορικῷ** πόλεις εἶναι ἡ *Πόνοση* (42000 κ.) καὶ ὁ *Ἅγιος Ἰωάννης* (32000 κ.).

Ἀγγλικάι Ἀντίλλαι.

1836. **Νῆσοι.** — Ἡ Ἀγγλία κατέχει τὴν Ἰαμαϊκὴν, τὰς Βαχαμαϊκὰς νήσους, μέγαν ἀριθμὸν νήσων τῶν μικρῶν Ἀντιλλῶν οἵτι εἶναι αἱ Παρθέναι, ὁ Ἅγιος Χριστόφορος, ἡ Ἀγγοῦϊλα, ἡ Νέβη, ἡ Στρογγύλη, ἡ Ἀντίγκουα, ἡ Βαρβούδη, ἡ Μονσελάτη, ἡ Δομινίκα ἡ Ἁγία Λουκία, ὁ Ἅγιος Βικέντιος, ἡ Γρενάδα, αἱ Γρεναδῖναι, ἡ Βαρβάδη, ἡ Ἁγία Τριάς καὶ ἡ Ταβάγος.

1837. **Ἐκτασίς** 56000 τετραγων. χιλιομέτρα.

1838. **Πληθυσμὸς** 1500000 κάτοικοι.

α) Ἰαμαϊκὴ.

1839. **Προϊόντα** — Σάκχαρον, βανάνκι, καφὲς καὶ ὄνομαστὸν ρόμιον.

1840. **Πόλις.** — Ἡ *Κιγκστόρη* (46000 κ.) πρωτεύουσα.

6) Βαχαμαίται νῆσοι.

1841. **Ποιὼν ἐδάφους.**— Πᾶσαι αἱ νῆσοι αὐταὶ εἶναι κο-
ραλλιογενεῖς καὶ ἐκτείνονται πρὸς τὰ ΒΑ. 1ης Κούβας.

1842. **Προϊόντα.**— Ὀπῶρα καὶ σπόγγοι.

1843. **Πόλις.**— Ἡ *Νασσάου*.

γ) Ἀγγλικά μικρὰ Ἀντίλλαι.

1844. **Προϊόντα.**— Κυριώτερα προϊόντα τῶν ἡφαιστειογε-
νῶν τούτων νήσων εἶναι σάκχαρον, καπνὸς καὶ ἄσφαλτος.

1845. **Πόλις.**— Κυριώτερα πόλις εἶναι ὁ Ἅγιος Ἰωάννης
εἰς τὴν Ἀντίγκουαν.

Γαλλικὰ Ἀντίλλαι.

1846. **Νῆσοι**— Αἱ Γαλλικὰ Ἀντίλλαι περιλαμβάνουσι τὴν
Γουαδελοῦπην μετὰ τῶν ἐξ αὐτῆς ἐξαρτωμένων νήσων, καὶ τὴν
Μαρτινίκαν.

α) Γουαδελοῦπη.

1847. Ἐκτασίς 1870 τετραγ. χιλιόμετρα.

1848. Πληθυσμὸς 190000 κάτοικοι.

1849. Προϊόντα.— Σάκχαρον, καφές.

1850. Πόλις— *Μπὰς-Τέρ*, (Χαμηλὴ γῆ, 18000 κ.), πρω-
τεύουσα.

6) Μαρτινίκα.

1851. Ἐκτασίς 990 τετρ. χιλιόμετρα.

1852. Πληθυσμὸς 187000 κάτοικοι (;) πρὸ τῆς κατα-
στροφῆς.

1853. Ἡ πλουσιωτάτη αὕτη καὶ γόνιμος νῆσος κατὰ τὸν Ἀπρί-

λιον και Μάϊον τοῦ 1902 ὑπέστη φοβεράς καταστροφάς ἐξ ἠφαι-
στείων ἐκρήξεων τοῦ ἐπ' αὐτῆς ἠφαιστείου Πελέ, καθ' ἃς ἡ πρω-
τεύουσα αὐτῆς Ἅγιος Πέτρος (26000 κ.) κατεστράφη ἐξ ὀλο-
κλήρου ὑπὸ σεισμοῦ και ἐτάφησαν πάντες σχεδὸν οἱ κάτοικοι
ὑπὸ τὰ ἐρείπια και ἐκάησαν ὑπὸ τῆς λάβας τοῦ ἠφαιστείου.
Και ἡ ἐτέρα πόλις αὐτῆς Φῶρ-δέ-Φράνς, (17000κ.) κατεστράφη
ἐπίσης ὑπὸ τῶν ἠφαιστείων τούτων ἐκρήξεων.

Δανικὰ Ἀντίλλαϊ.

1854. Νῆσοι.— Αἱ Δανικὰ νῆσοι ἀποτελοῦνται ἐκ τοῦ
Τιμίου Σταυροῦ, Ἁγίου Θωμᾶ και Ἁγίου Ἰωάννου.

1855. Ἐκτασις 358 τετραγ. χιλιόμετρα.

1856. Πληθυσμὸς 34000 κάτοικοι.

1857. Πόλις.—Καρλόττα Ἀμαλία, ἐπὶ τῆς νήσου Ἁγίου
Ἰωάννης.

Ὁλλανδικὰ Ἀντίλλαϊ.

1858. Αἱ Ὁλλανδικὰ Ἀντίλλαϊ ἀποτελοῦνται ἐκ τῶν νήσων
Ὀρούβας, Κουρασάο, Ἁγίου Εὐσταθίου, μέρος τῆς νήσου τοῦ
Ἁγίου Μαρτίνου, Σάβης και Γόγκρης.

1859. Ἐκτασις 1135 τετραγ. χιλιόμετρα.

1860. Πληθυσμὸς 48000 κάτοικοι.

1861. Πόλις ἐν τῇ νήσῳ Κουρασάο εἶναι ἡ Βιλελμοτάδη

Ἄιτή.

1862. Πολιτικὴ διαίρεσις.— Ἡ νῆσος αὕτη κληθεῖσα ὑπὸ
τοῦ Κολόμβου Ἰσπανιόλα περιλαμβάνει δύο κράτη κεχωρισμένα
ἀλλήλων. 1) τὴν δημοκρατίαν τῆς Ἄιτῆς πρὸς Δ. ἀρχαίαν
Γαλλικὴν ἀποικίαν και 2) τὴν δημοκρατίαν τοῦ Ἁγίου Δο-
μίγκου πρὸς Α.

1863. Ἐκτασις 77257 τετραγ. χιλιόμετρα.

1864. Πληθυσμὸς 1377000 κάτοικοι, ὧν οἱ πλεῖστοι μαυροὶ καὶ μιγάδες καὶ πολλοὶ Ἴσπανοί.

1865. Πόλεις. — Ἐν μὲν τῇ δημοκρατίᾳ τῆς Ἀιγῆς εἶναι ὁ *Λιμὴν τοῦ Πρίγκιπος* (60000 κ.).

Ἐν δὲ τῷ Ἀγίῳ Δομίγκῳ, ἡ ὁμώνυμος πόλις μὲ (22000 κ.).

ΝΟΤΙΟΣ ΑΜΕΡΙΚΗ

I. Θάλασσαι καὶ παράλια.

α'. Θάλασσαι, κόλποι καὶ πορθμοί.

1866. Ὁ Εἰρηνικὸς ὠκεανὸς σχηματίζει πρὸς Β. τὸν κόλπον τοῦ *Παραμᾶ* καὶ τὸν τοῦ *Γουϊανακὺλ* καὶ περιβρέχει πρὸς Ν. τὰς ἀπειρακρίθμους νήσους παρὰ τὸν Μαγγελάνειον πορθμὸν.

Ὁ δὲ Ἀτλαντικὸς σχηματίζει πρὸς Β. τὴν θάλασσαν τῶν Ἀντιλλῶν, ἐν ἧ οἱ κόλποι *Δαριένος* καὶ *Μαρακάιβος* ἢ τῆς *Βενεζουέλας* πρὸς Α. δὲ τοὺς παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἀμαζόνος καὶ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Λαπλάτα κόλπους.

β'. Παράλια, νῆσοι καὶ ἀκρωτήρια.

1867. Παράλια τοῦ Εἰρηνικοῦ ὠκεανοῦ. — Τὰ ὄρη ὑψοῦνται ἀμέσως ἀπὸ τῆς παραλίας, ἧτις εἶναι πανταχοῦ ξηρά. χωροῦσι πρὸς Ν. κατὰ μῆκος καὶ εἰς τὰ νοτιώτατα αὐτῆς ἀκρα σχηματίζουσι φιάρδαι καὶ φθάνουσι μέχρι τῆς Γῆς τοῦ Πυρός.

Ἀκρωτήρια εἶναι ἡ *Παρίνα* πρὸς Α. ἐν τῷ Εἰρηνικῷ καὶ τὸ *Χόρν* ἐν τῇ Γῇ τοῦ Πυρός.

Παράλια τοῦ Ἀτλαντικοῦ. — Τὰ Β. παράλια τοῦ Ἀτλαντικοῦ εἶναι πανταχοῦ χαμηλὰ, ἐλώδη καὶ νοσηρὰ καὶ καταλήγουσι πρὸς Α. εἰς τὸ ἀκρωτήριον τοῦ Ἀγίου Ρόκου.

Τὰ Α. αὐτοῦ παράλια εἶναι χαμηλὰ ἐπίσης καὶ ἐλώδη, πρὸς Ν. δὲ περικλείουσιν ἐκτεταμένους λιμνοθαλάσσας.

Πρὸς Α. τῆς Γῆς τοῦ Πυρὸς ἐκτείνονται αἱ *Μαλουῦνται* νῆσοι.

II. Διαμόρφωσις τοῦ ἐδάφους.

1868. **Όρν.**—Αἱ Κορδιλλιέραι διήκουσι κατὰ μῆκος τῆς Δ. παραλίας τῆς Ν. Ἀμερικῆς ἀπὸ Β. πρὸς Ν. καὶ πρὸς Β. μὲν ὑπάρχουσι πελώριοι ἠφαιστειογενεῖς ὄγκοι, ὧν κυριώτεροι εἶναι τὸ ἠφαιστεῖον *Τολίμα* (5584 μ.) καὶ ἡ *Μερίδα* (4580 μ.). Αἱ *κεντρικαὶ Ἀρδεῖς* σχηματίζουσι παραλλήλους ὄροσειράς, ἐγκλειούσας βαθυτάτας κοιλάδας καὶ εὐρύτατα καὶ ὑψηλὰ ὄροπέδια. Τὰς ὑψηλοτέρας κορυφὰς τούτων ἀποτελοῦσι τὰ ἠφαιστεῖα *Κοτοπάξιορ* (5943 μ.), *Χιμβόρασσορ* (6530 μ.), *Σοράτα* (6550 μ.) καὶ *Ἰλλιμάνη* (6410 μ.). Αἱ δὲ *μεσημβριναὶ Ἀρδεῖς* σχηματίζουσι τὰ ἠφαιστεῖα *Ἀχορχάγκουαρ* (6970 μ.) καὶ *Βιλλάρικαρ* (4875 μ.).

Εἰς τὰ ΒΑ. καὶ Α. τῆς Ν. Ἀμερικῆς ὑπάρχουσι μεμονωμέναι τινὲς ὄροσειραὶ, ὧν σπουδαιότεραι εἶναι ἡ *Παρίμα* πρὸς Β. (2508 μ.), ἐν τῷ ὄροπέδιῳ τῆς Γουϊάνης καὶ τὰ ὄρη τῆς Βραζιλίας (κορυφή 2712 μέτρα).

1869. **Πεδιᾶδες.**—Ἡ Ν. Ἀμερικὴ σχηματίζει πεδιᾶδας λίαν διαφόρους κατὰ τὴν ἔκτασιν καὶ τὴν μορφήν. Καὶ πρὸς Β. μὲν τοῦ Ὀρενόκου ἐκτείνεται ἡ ὑπ' αὐτοῦ περιοριζομένη στεπλώδης χώρα πλημμυροῦσα κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν τροπικῶν βροχῶν. Ἐν τῷ κέντρῳ ἐκτείνεται ἡ ἀχανὲς πεδιάς τοῦ Ἀμαζόνος κεκαλυμμένη ὑπὸ πικρῶν δασῶν, ὅπου πλουσιωτάτη χλωρίς καὶ ἀφθονὰ ζῶα ἀναπτύσσονται ὑπὸ τὸν τροπικὸν ἥλιον. Κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν θερινῶν βροχῶν τὰ ὕδατα τοῦ Ἀμαζόνος πλημμυροῦντα καλύπτουσιν ἔκτασιν κατάφυτον καὶ χλοεράν, μεγαλειτέραν τῆς Μεσογείου θαλάσσης. Εἶτα πρὸς Ν. ἐκτείνεται ἡ ἀπέραντος χώρα τῶν *λειμώνων*, ἡ ὅποια στερεῖται μὲν δασῶν καλύπτεται δὲ ὑπὸ ὑψηλῶν χόρτων. Ἐν αὐτοῖς δὲ νέμονται ἀπειράριθμοι ἀγέλαι ἵππων, βοῶν καὶ προβάτων. Καὶ τέλος πρὸς

N. εκτείνεται. ἡ χώρα τῆς Πενταγωνίης κατὰψυχρος καὶ ἄγονος.

III. Ποταμοὶ καὶ λίμναι.

1870. **Πηγαί.** — Οἱ μεγάλοι ποταμοὶ τῆς N. Ἀμερικῆς καὶ οἱ παραπόταμοι αὐτῶν ἔχουσι τὰς πηγὰς ἐκ τῶν Ἄνδεων, ἐκ τῶν ὀρέων τῆς Βραζιλίης καὶ τῶν ἐλῶν τῶν τριῶν ἐκτεταμένων πεδιδάδων, ἃς ἀνωτέρω εἶδομεν.

1871. **Ποταμοί.** — Ἐν μὲν τῷ Ἀτλαντικῷ ἐκβάλλουσιν ὁ Ἀστράτος καὶ ὁ Μαγδαληνῆς, πλωτοὶ ἐν μέρει. Ὁ Ὀρενόκος, ὁ Ἀμαζόνιος, ὁ πολυυδροτέρος τῶν ποταμῶν τῆς γῆς, πηγάζων ἐκ τῶν Ἄνδεων. Τὸ πλάτος αὐτοῦ φθάνει ἀπὸ 16 μέχρι 50 χιλιομέτρων· τὸ δὲ μέσον αὐτοῦ βάθος εἶναι 100 μέτρων, εἶναι δὲ προσιτὸς καὶ εἰς τὰ μεγαλείτερα σκάφη. Δέχεται τὰ ὕδατα 200 περίπου παραποτάμων, τῶν ὁποίων οἱ περισσότεροι εἶναι μεγαλείτεροι τοῦ Δουνάβεως. Ὁ Παράτας δέχεται τὰ ὕδατα τοῦ Οὐρουγουάη, Παραγουάη καὶ ἄλλων μεγάλων παραποτάμων, καὶ χύνεται εἰς τὸν κόλπον τοῦ Λαπλάτα. Ὁ Ἄργιος Φραγκίσκος, πηγάζων ἐκ τῶν ὀρέων τῆς Βραζιλίης χύνεται εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν σχηματίζων οὐ μακρὰν τῶν ἐκβολῶν αὐτοῦ καταρράκτην 78 μέτρων ὕψους. Ὁ Κολορράδος πρὸς N.

1872. **Λίμναι.** — Ἡ Τιτικάκα, λίμνη ὑψηλὴ (3854 μ.), τῆς ὁποίας τὰ ὕδατα χύνονται εἰς ἄλλην λίμνην χαμηλοτέραν, ὁπόθεν ἐξατμίζονται.

IV. Κλίμα.

1873. **Θερμοκρασία.** — Αἱ μεγάλαι θερμοκρασίαι τῆς διακεκαυμένης ζώνης ἐλαττοῦνται ἐφ' ὅσον προχωροῦμεν πρὸς τὰ ὀροπέδια τῶν Ἄνδεων· τὸ A. τμήμα ἔχει θερμοκρασίαν ὑψηλὴν καὶ ὑγρασίαν μεγίστην. Ἐν τῇ εὐεράτῳ ζώνῃ ἐκτείνονται οἱ λειμῶνες ἡ θερμοκρασία εἶναι μετρία, ἐν ᾗ τοῦναντίον τὸ N. τῆς χώρας τμήμα, ἐνθα ἡ Πενταγωνία, εἶναι ψυχρὸν, ἕνεκα τῶν πολικῶν βρευμάτων.

1874. **Άνεμοι.** — Οί ΒΑ. ἀληγεῖς ἀνεμοὶ εἰσερχόμενοι ἐν τῇ Ν. Ἀμερικῇ διὰ τῶν χαμηλῶν πρὸς Β. αὐτῆς παραλίω ἐπαυξάνουσι τὴν θερμοκρασίαν, ἐν ᾧ τουναντίον αἱ δυτικαὶ χῶραι εὐρίσκονται ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν Δ. ψυχρῶν ἀνέμων.

1875. **Βροχαί.** — Αἱ ἡμερικαὶ καὶ τροπικαὶ χῶραι δέχονται ἀφθονωτάτας βροχάς· ἐπὶ τῶν Ἀνδεων ὅμως, πλὴν τοῦ Ν. μέρους αὐτῶν, ἐλάχισται πίπτουσι βροχαί.

V. Προϊόντα.

1876. **Ὄρυκτά.** — Ὁ ὄρυκτὴς πλοῦτος ἀφθονεῖ ἐν τῇ Ν. Ἀμερικῇ· εἶναι δὲ χρυσός, ἄργυρος, χαλκός, ἀδάμαντες καὶ ὀλίγος σίδηρος καὶ λιθάνθρακες.

1877. **Φυτά.** — Καφές, βανίλλη, κακάον, σακχαροκάλαμον, πολύτιμος ξυλεία καὶ ὀλίγοι δημητριακοὶ καρποί.

1878. **Ζῷα.** — Ἀφθονοὶ ἀγέλαι ἵππων, βοῶν καὶ προβάτων χαρακτηριστικὰ δὲ ζῶα εἶναι ἡ λάμα, εἶδος καμήλου ἄνευ ὕβου, ὁ ἰαγουάρος, ὁ τάπειρος, ὁ κροκόδειλος τοῦ Ἀμαζόνος, ὁ βόας καὶ ὁ κόνδωρ.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Λαοὶ καὶ κράτη.

1879. **Πληθυσμὸς.** — Ἡ Ν. Ἀμερικὴ κατοικεῖται ὑπὸ 39 ἑκατομ. κατοίκων καταγωγῆς Ἰσπανικῆς καὶ Πορτογαλικῆς. Πολλοὶ ὅμως τῶν κατοίκων αὐτῆς εἶναι μιγάδες καὶ ὀλίγοι ἰθαγενεῖς, ἐν ἀγρία διατελοῦντες καταστάσει, εἰς τὰς παρὰ τὸν Ἀμαζόννα καὶ τὸν Ὀρενόκον χώρας.

1880. **Θρησκεία.** — Ἐπικρατοῦσα θρησκεία εἶναι ἡ καθολικὴ. Οἱ ἰθαγενεῖς εἶναι εἰδωλολάτραι.

1881. **Πολιτικὴ διαίρεσις.** — Ἡ Ν. Ἀμερικὴ διαιρεῖται εἰς τρεῖς Εὐρωπαϊκὰς κτήσεις καὶ δέκα δημοκρατίας.

ΒΕΝΕΖΟΥΕΛΑ

1882. "Εκτασίς 1044000 τετραγ. χιλιόμετρα.

1883. Πληθυσμός 2500000 κάτοικοι.

1884. Πολιτική διαίρεσις. — Ἡ χώρα διαιρεῖται πολιτικῶς εἰς 9 μικρὰ κράτη, 4 νομούς καὶ μίαν ὀμόσπονδον ἐπαρχίαν.

1885. Πόλεις. — Ὁ Καρακάς (73000 κ.), πρωτεύουσα. Γουαίρα, ἐπίγειον τοῦ Καρακάς. Βαλερτία (38000 κ.), κέντρον ἐμπορίου καφέ. Μαρακάϊβον (34000 κ.), παρὰ τὸ στόμιον τῆς ὁμωνύμου λιμνοθαλάσσης. Πόρτο-Καβέλλο, ἐπίγειον τῆς Βαλεντίας, λιμὴν ἐμπορικῶς.

ΚΟΛΟΜΒΙΑ

1886. "Εκτασίς 1330880 τετρ. χιλιόμετρα.

1887. Πληθυσμός 3885000 κάτοικοι.

1888. Πολιτική διαίρεσις. — Ἡ Κολομβία διαιρεῖται εἰς 9 νομούς, ὧν ὁ εἰς ἐκτείνεται εἰς τὸν ἰσθμὸν τοῦ Παναμαῶ.

1889. Πόλεις. — Ἡ Βογοτὰ (100000 κ.), πρωτεύουσα ἐπὶ ὑψηλοῦ ὄροπέδιου (2600 μ.). Παραμᾶς (30000 κ.), λιμὴν ἐν τῷ Εἰρηνικῷ ὠκεανῷ. Καρχηδὼν (20000 κ.), οὐ μακρὰν τῶν ἐκβολῶν τοῦ Μαγδαληνῆ. Ασπινβάλη, ἀπέναντι τοῦ Παναμαῶ εἰς τὴν θάλασσαν τῶν Ἀντιλλῶν· αἱ δύο αὗται πόλεις συνδέονται σιδηροδρομικῶς.

1890. Παρὰ τὰς δύο ταύτας πόλεις ὀρύσσεται ἡ διώρυξ τοῦ Παναμαῶ ἔχουσα μῆκος 75 χιλιομέτρων, μέλλουσα νὰ συνδέσῃ τοὺς δύο ὠκεανούς. Τὸ ἔργον τοῦτο τῆς τομῆς τοῦ ἰσθμοῦ ἀναληφθέν ὑπὸ τοῦ Γάλλου μηχανικοῦ Λεσσέψ ἔμεινεν ἡμιτελές ἕνεκα δυσυπερβλήτων προσκομμάτων, τὰ ὅποια παρέσχον τὰ σκληρότατα γρανιτικὰ πετρώματα, τὰ ὑπάρχοντα εἰς τὸ μέρος τοῦτο.

ΙΣΗΜΕΡΙΝΟΣ

1891. "Εκτασίς 305250 τετραγ. χιλιόμετρα.

1892. Πληθυσμὸς 1450000 κάτοικοι.

1893. Πόλεις.—Τὸ Κούϊτορ (80000 κ.), ἐπὶ ὑψηλοτάτου ὄροπεδίου (3000 μ.), πρωτεύουσα περιβαλλομένη ὑπὸ τῶν ἠφαιστείων Κοτοπαξίου καὶ Χιμβοράσσου. Γουαγιακίλλη (52000 κ.) πόλις εὐλίμενος ἐν τῷ Εἰρηρικῷ, εἰς τὸν μυχὸν τοῦ ὀμωνύμου κόλπου. Κουένσα (25000 κ.), παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ Χιμβοράσσου.

1894. Νῆσοι.—Εἰς τὴν δημοκρατίαν ταύτην ἀνήκουσιν αἱ ἠφαιστειογενεῖς νῆσοι τῶν Χελωνῶν, ἐν αἷς ζῶσι πληθὺς θαλασσιῶν χελωνῶν. Αἱ νῆσοι αὗται ἀπέχουσι τῆς παραλίας περὶ τὰ 1000 χιλιόμετρα καὶ κείνται ἐκατέρωθεν τοῦ Ἰσημερινοῦ.

ΠΕΡΟΥΒΙΑ.

1895. Ἐκτασις 1137000 τετραγ. χιλιόμετρα.

1896. Πληθυσμὸς 4500000 κάτοικοι.

1897. Λίμνη ἢ Τιτικάκα.

1898. Πόλεις.—Ἡ Λίμα (104000 κ.), πρωτεύουσα, πόλις ἐμπορικὴ ἔχουσα Πανεπιστήμιον· συνδέεται σιδηροδρομικῶς μὲ τὸ ἐπίγειον αὐτῆς Καλάορ (45000 κ.). Κοῦσκορ (30000 κ.), ἐπὶ λαμπρᾶς τοποθεσίης, ἀρχαία πρωτεύουσα τῶν ἰθαγενῶν Ἰνδιάνων, ἐνθα σώζονται ἐρείπια ἀρχαίων ναῶν καὶ ἀνακτόρων. Ἀρεκίπα (30000 κ.), οὐ μακρὰν τῆς θαλάσσης. Πίσκορ, πρὸς Ν. τοῦ Κελάου εἰς τὸν ὀμώνυμον κόλπον, ἐνθα ὑπάρχουσι νησίδες, ἐξ ὧν ἐξορύσσεται τὸ Γουάνο, ἀριστον λίπασμα, προερχόμενον ἐκ τῆς κόπρου θαλασσιῶν πτηνῶν, καλουμένων Γουάνο.

ΒΟΛΙΒΙΑ

1899. Ἐκτασις 1334000 τετραγ. χιλιόμετρα.

1900. Πληθυσμὸς 2265000 κάτοικοι.

1901. Πόλεις.—Ἡ Σούκρα (Τσουκισάκα, 27000 κ.) πρωτεύουσα. Ἡ Λαπάτση (56000 κ.), ἐπὶ ὑψηλοτάτου ὄροπεδίου, πόλις ἐμπορικὴ ἔχουσα Πανεπιστήμιον. Ποτότση (14000 κ.), πόλις ἐπὶ ὑψηλοῦ ὄροπεδίου.

ΧΙΛΗ

1902. Ἐκτασις 753000 τετρ. χιλίόμετρα.

1903. Πληθυσμὸς 3000000 κάτοικοι.

1904. Πόλεις. — Τὸ *Σαρτιᾶγον* (320000 κ.), πρωτεύουσα. Τὸ *Βαλπαράϊσον* (150000 κ.), ἐπίγειον τοῦ Σαντιᾶγου, μεθ' οὗ συνδέεται σιδηροδρομικῶς, μέγας ἐμπορικὸς λιμὴν.

1905. Νῆσοι — Εἰς τὴν Χιλὴν ἀνήκουσιν αἱ νῆσοι τοῦ *Πάσχα*, αἱ *Χιλόαι*, ὁ *Ἰωάννης Φερδινάνδος* καὶ τὸ ἀρχιπέλαγος τῆς *Παταγονίας*.

ΑΡΓΕΝΤΙΝΗ

ἢ Ὁμοσπονδία τοῦ Λαπλάτα.

1906. Ἐκτασις 2877400 τετρ. χιλίόμετρα.

1907. Πληθυσμὸς 4950000 κάτοικοι. Ὁ πληθυσμὸς αὐξάνεται κατ' ἔτος σημαντικῶς ἕνεκα τῶν ἐξ Εὐρώπης μεταναστεύσεων.

1908. Διοικητικὴ διαίρεσις. — Διοικητικῶς διαίρεται εἰς 14 μικρὰ κράτη καὶ δύο ἐπαρχίας.

1909. Ἡ συγγκοινωνία, ἐν τῇ ἐκτεταμένῃ ταύτῃ χώρᾳ εἶναι ἀρκούντως ἀνεπτυγμένη· οἱ σιδηρόδρομοι αὐτῆς ἔχουσι μῆκος 16700 χιλιομέτρων.

1910. Πόλεις — *Βουένος-Ἄϊρες* (836000 κ.), πρωτεύουσα, μέγας ἐμπορικὸς λιμὴν ἔχει πνευματικόν. *Λαπλάτα* (45000 κ.) πόλις νεωτάτη, ΝΑ. τῆς πρωτεύουσας, ἰδρυθεῖσα τῷ 1883. *Ροζάριο*, ἐπὶ τῷ Παράνα, (98000 κ.). *Κορδόβα* (45000 κ.). *Τουκουμάνη* (35000 κ.), πρὸς Β. τῆς Κορδόβας.

Παταγονία.

1911. Ἡ Παταγονία κειμένη πρὸς Ν. τῆς Ἀργεντινῆς εἶναι χώρα κατὰ τὸ πλεῖστον ἔρημος καὶ κατοικεῖται ὑπὸ λαοῦ ἡμιαιγρίου, ἀσχολουμένου τὸ πλεῖστον εἰς τὴν θήραν.

Πρὸς Ν. τῆς Παταγονίας κείνται ἡ νῆσος **Γῆ τοῦ Πυρὸς** χωριζομένη ταύτης διὰ τοῦ Μεγγελκνείου πορθμοῦ. Κετοικεῖται ὑπὸ φύλων ἰθαγενῶν, ἅτινα διατελοῦσιν ἐν ἡμιαγρία καταστάσει καὶ ἀποζῶσιν ἐκ τῆς ἀλιείας.

Πρὸς Α. τῆς Παταγονίας καὶ τῆς γῆς τοῦ Πυρὸς κείνται αἱ **Φακλανδικαὶ** (Μαλουίνχι) νῆσοι, αἵτινες ἔχουσιν ἕκτασι 12530 τετραγ. χιλιομέτρων καὶ ἀνήκουσιν εἰς τοὺς Ἄγγλους.

ΟΥΡΟΥΓΟΥΑΝ

1912. Ἔκτασις 186920 τετραγ. χιλιομέτρα.

1913. Πληθυσμὸς 920000 κάτοικοι.

1914. Πόλις. — *Tò Μορτεβίδεον* (202000 κ.), πόλις ὄχυρὰ παράλιος.

ΠΑΡΑΓΟΥΑΝ

1915 Ἔκτασις 253100 τετραγ. χιλιομέτρα.

1916. Πληθυσμὸς 620000 κάτοικοι.

1917. Πόλις. — Ἡ Ἀράληφις (50000 κ.), πρωτεύουσα παρὰ τὸν Παραγουάην.

ΒΡΑΖΙΛΙΑ

1918. Ἔκτασις 8337200 τετραγ. χιλιομέτρα.

1919. Πληθυσμὸς 14500000 κάτοικοι.

1920. Ἱστορία τῆς χώρας. — Ἡ Βραζιλία, παλαιὰ Πορτογαλικὴ ἀποικία ἀπετέλεσε κράτος ἀνεξάρτητον τῷ 1808 καὶ ἐγένετο συνταγματικὴ αὐτοκρατορία τῷ 1822, ἣτις κατελύθη τῷ 1889. Ἐκτοτε δὲ εἶναι ὀμοσπονδιακὴ δημοκρατία.

1921. Πολιτικὴ διαίρεσις. Πολιτικῶς διαιρεῖται εἰς 20 πολιτείας καὶ ἐν ὀμοσπονδον διαμέρισμῳ, ἐφ' οὗ ἡ πρωτεύουσα.

1922. Πόλις. — *Pior-Γαρέϊρον* (780000 κ.), μέγας ἀσφαλίστατος λιμὴν, κέντρον ἐμπορίου καφῆ καὶ ἀδαμάντων. *Βαρία* (200000 κ.), πόλις παράλιος ἐμπορικωτάτη, κέντρον ἐμπορίου

σαρχάρου καὶ καπνοῦ. *Πεγραμποῦκον* (190000 κ.), πόλις παρὰ-
λιος. *Ἅγιος Παῦλος* (100000 κ.), πρὸς Δ. τοῦ Ρίου-Ἰαννείρου.

ΓΟΥΙΑΝΗ

1923. Ἡ Γουϊάνη εἶναι κτῆσις Εὐρωπαϊκῆ, ἀνήκουσα εἰς τὴν Ἄγγλιαν, Γαλλίαν καὶ Ὀλλανδίαν.

1. **Ἀγγλικὴ Γουϊάνη.**—*Ἐκτασις* 246000 τετραγ. χιλιόμετρα, *πληθυσμὸς* 295000 κάτ. Πρωτεύουσα *Γεωργετόβρη* (45000 κατ.).

2. **Γαλλικὴ Γουϊάνη.**—*Ἐκτασις* 78900 τετρ. χιλιόμετρα, *πληθυσμὸς* 30000 κάτοικοι. Πρωτεύουσα ἡ *Καϋένη*, τόπος ἐξορίας τῶν Γάλλων καταδίκων.

3. **Ὀλλανδικὴ Γουϊάνη.**—*Ἐκτασις* 120000 τετρ. χιλιόμετρα. *Πληθυσμὸς* 115000 κάτοικοι. Πρωτεύουσα τὸ *Παραμάριον* (30000 κατ.).

Η ΩΚΕΑΝΙΑ

ΜΕΡΟΣ ΕΚΤΟΝ

1924. **Θέσις, θάλασσαί, ἔκτασις.**— Ἡ Ὠκεανία περιλαμβάνει τὴν Αὐστραλίαν καὶ μέγαν ἀριθμὸν νήσων ἐγκατεσπαρμένων ἐν τῷ Εἰρηνικῷ Ὠκεανῷ· ἐκτείνεται δὲ ἀπὸ Β. πρὸς Ν. μεταξύ τῆς 33⁰ Β. καὶ 55⁰ Ν. πλάτους καὶ ἀναπτύσσεται ἀπὸ Α. πρὸς Δ. μεταξύ 91⁰ Α. καὶ 108⁰ Δ. μήκους.

Ὅλον τὸ Δ. μέρος τῆς Ὠκεανίας, περιοριζόμενον ὑπὸ τοῦ Ἰνδικοῦ Ὠκεανοῦ ἀποτελεῖται ἐκ τῶν μεγάλων νήσων τῶν κειμένων περὶ τὴν Αὐστραλίαν. Τὸ Α. μέρος περιλαμβάνει τὰ ἀρχιπελάγη τῶν μικρῶν νήσων, τῶν ἐγκατεσπαρμένων ἐν τῷ ἀχανεῖ Εἰρηνικῷ. Τὸ σύνολον τῶν Ὠκεανείων τούτων ξηρῶν ἔχει ἔκτασιν 11000000 τετρ. χιλιομέτρων.

1925. **Διαίρεσις.**— Ἡ Ὠκεανία διαιρεῖται ἐθνογραφικῶς εἰς τρία ἀθροίσματα. 1ον. **Τὴν Μαλαισίαν**, ἢ τὰς νήσους τῶν Μαλαιῶν. 2ον. **Τὴν Μελανησίαν**, ἢ τὰς νήσους τῶν Μαύρων (Αὐστραλία, Νέα Γουινέα κλπ.) καὶ 3ον. **Τὴν Πολυνησίαν** (νέα Ζηλανδία, Ταϊτή, νῆσοι Χαβάι κλπ.).

Εἰς ταύτην ἀνήκει ἐπίσης καὶ ἡ **Μικρονησία**, ἀποτελουμένη ἐξ ἀπειραρίθμων μικρῶν νήσων.

I. ΜΑΛΑΙΣΙΑ

I. ΦΥΣΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΑΥΤΗΣ

1926. **Νῆσοι.**— Ἡ Μαλαισία καλούμενη ἐπίσης καὶ Ἰνδοσινικὸν ἀρχιπέλαγος περιλαμβάνει τὰς νήσους, τὰς κειμένας μεταξὺ Ἰνδοκίνας, Κίνας καὶ Αὐστραλίας καὶ τὰς νήσους Φιλιππίνας.

Αἱ νῆσοι αὗται ἀποτελοῦσιν ἀρχιπέλαγος νήσων εὐφωρωτάτων καὶ πυκνῶς κατοικημένων καὶ διαιροῦνται εἰς δύο ἀθροίσματα. 1ον. **Τὸ Ἰνδομαλαϊκόν**, περιλαμβάνον τὰς νήσους τῆς Σούνδης (Σουμάτραν, Ίαβαν), τὴν νῆσον Βόρνεον καὶ δευτερευούσας τινὰς νήσους. 2ον. **Τὸ Αὐστραλο-Μαλαϊκόν**, ἀποτελούμενον ἐκ τῶν νήσων Κελέβης, τῶν Μολούκων, τῶν μικρῶν νήσων τῆς Σούνδης καὶ τοῦ Τιμόρ. Τὰς νήσους ταύτας περιβάλλουσι θάλασσαι βαθύταται, ἀπομονοῦσαι ταύτας τοῦ τε ἀθροίσματος τῶν Ἰνδομαλαϊκῶν καὶ τῆς Αὐστραλίας.

Αἱ Φιλιππῖναι εἶναι πολυάριθμοι νῆσοι, ὧν κυριώτεραι ἡ *Λουσὼν* καὶ ἡ *Mirdaráo*.

1927. **Θάλασσαι, παράλια.**— Ἄπασαι αὗται αἱ νῆσοι, περιβάλλονται ὑπὸ θηλασσῶν ἐσωτερικῶν, οἳ εἶναι αἱ τῆς Ίαβας τῆς Κελέβης κλπ. αἵτινες σχηματίζουν πολυάριθμους *πορθμοὺς*, ὧν σπουδαιότεροι εἶναι ὁ τῆς Μαλάκκας, τῆς Σούνδης καὶ ἄλλοι πολλοί.

Τὰ παράλια τῶν νήσων τούτων γενικῶς διαμελίζονται πολ-
λαχῶς. Τὰ δὲ κεφάλαια σχηματίζουν πολλὰκις περίξ τῶν νή-
σων τούτων ζώνας ὑφάλους.

1928. **Διαμόρφωσις τοῦ ἑδάφους, ἠφαιστεία.**—Αἴ-
ν ἔστι τῆς Μαλαισίας εἶναι ὄρειναι καὶ ἠφαιστειώδεις, ὑποκείμεναι
εἰς φοβερωτάτους σεισμούς. Πολυάριθμα ἠφαιστεία ἐκτείνονται
ἐπὶ τῶν διαφόρων νήσων καὶ ἰδίως ἐπὶ τῆς Ίαύας. Ἡ Βόρνεος
στερεῖται τοιούτων. Κατὰ τὸ 1883 ἡ Ίαύα ὑπῆρξε τὸ θέατρον
φοβερωτάτης ἐκρήξεως τοῦ ἠφαιστείου *Κρακατά*, ὑπὸ τὴν λά-
βαν τοῦ ὁποίου ἐτάφησαν καὶ κατεστράφησαν 35000 ἄτομα.

1929. **Ποταμοί.**—Εἰς ὅλας τὰς νήσους ταύτας ὑπάρχουσιν
ἄφθονοι χειμαρρῶδεις ποταμοί. Ἡ Βόρνεος μονῆ ἔχει πολλοὺς
πλωτοὺς ποταμοὺς, ὧν σπουδαιότερος εἶναι ὁ *Καχατάρ*, 15κις
περίπου ἐπιμηκέστερος τοῦ Θεσσαλικοῦ Πηνειοῦ.

1930. **Κλίμα.**—Οἱ μουσσῶνες ἐπικρατοῦσιν ἐπὶ τῶν νή-
σων τούτων, προκαλοῦντες λαίλαπας ἀνηκούστου βιαιότητος, τὸ
δὲ κλίμα ἐν γένει εἶναι ἰσημερινόν, ὑγρὸν καὶ νοσῶδες διὰ τοὺς
Εὐρωπαϊοὺς ἀποίκους. Ἡ θερμοκρασία διατηρεῖται ἁμοιόμορφος
σχεδὸν καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους καὶ βροχαὶ ἀφθονώ-
ταται καθ' ὅλας τὰς ἐποχὰς πίπτουσιν εἰς τὰς νήσους ταύτας.

1931. **Φυτὰ καὶ ζῶα.**—Ἡ χλωρίς τῶν νήσων τούτων
εἶναι πλουσιωτάτη, φοίνικες, σακχαροκλάμον, καφέα, ἰνδικὸ
κάλαμος, καφουρόδενδρα, ἔβενος καὶ ἀρωματικὰ φυτὰ ἀποτελοῦσι
τὴν πλουσιωτάτην τῶν νήσων τούτων χλωρίδα.

Εἰς τὴν Σουμάτραν καὶ τὴν Βόρνεον εὐρίσκονται ῥινόκερω, ἐ-
λέφαντες, τίγρεις καὶ οὐραγγοτάνοι. Ἡ Ίαύα ἔχει τὰ αὐτὰ ζῶα
πλὴν τῶν ἐλεφάντων καὶ τῶν οὐραγγοτάνων.

II. ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

1932. **Πληθυσμός.**—Ὁ πληθυσμὸς τῶν νήσων τῆς Μα-
λαισίας ἀνέρχεται εἰς 35 ἑκατομ. κατοίκων. Οἱ πλεῖστοι τού-
των εἶναι Μαλαικῆς φυλῆς. Ὑπάρχουσιν ὅμως ἐν αὐταῖς καὶ Νι-
γρίται, διαιτώμενοι εἰς τὰ δάση καὶ ὀλίγοι Σῆναι καὶ Εὐρω-

παῖοι. Οἱ κυρίως Μαλαῖοι εἶναι σχεδὸν πάντες Μουσουλμάνοι· οἱ δὲ ἄγριοι λαοὶ εἶναι φετιχισταί. Οἱ ἰθαγενεῖς τῶν Φιλιππίνων ἠσπάσθησαν τὸν καθολικισμόν.

1933. Ὀλλανδικαὶ κτήσεις. — Οἱ Ὀλλανδοὶ κατέχουσι 1) τὰς νήσους *Ίαβαν* καὶ *Μαδοῦραν*. 2) τὴν *Σουμάτραν* μετὰ τῶν περὶ αὐτὴν νήσων. 3) τὴν *Κελέβην*, τὰς *Μολούκας*, τὸ ἡμισυ τοῦ *Τιμόρ* καὶ τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς νήσου *Βόρνεο*.

1934. Ἑκτασις καὶ πληθυσμός. — Αἱ πλουσιώταται αὗται νῆσοι ἔχουσιν ἑκτασίαν 1920000 τετρ. χιλιομέτρων καὶ πληθυσμὸν 35 περίπου ἑκατομμυρίων.

1935. Πόλεις. — *Εἰς τὴν Ίαβαν*, ἔχουσιν πληθυσμὸν 26000000 κ. κυριώτεραι πόλεις εἶναι ἡ Βαταυῖα (115000 κ.), πρωτεύουσα, καθέδρα τοῦ Διοικητοῦ, ἐπὶ νοσώδους τοποθεσίας. Σουραβάγια (150000κ.), πόλις εὐλίμενος. Σεμαράγγη (79000κ.), λιμὴν ἐμπορικός. Σουρακάρτα (100000 κ.), πόλις μεσόγειος.

Εἰς τὴν Σουμάτραν, ἔχουσιν πληθυσμὸν 4000000 κατ. πόλις, εἶναι ἡ Παλεμβάγγη (55000 κ.).

Εἰς τὴν Βόρνεον, ἥς τὸ πλεῖστον μέρος κατοικουμένον ὑπὸ 1200000 κ. ἀνήκει εἰς τοὺς Ὀλλανδοὺς, πόλις κυρία εἶναι ἡ Ποντιανάκη.

Εἰς τὴν Κελέβην, νῆσον πολύκολπον, κατοικουμένην ὑπὸ 1400000 κ. πόλις ἀξία λόγου εἶναι ἡ Μακασάρη.

Εἰς δὲ τὰς Μολούκας, πόλις κυρία εἶναι ἡ Ἀμβοάκη.

1936. Κτήσεις τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν. — Οἱ Ἀμερικανοὶ κτέλαβον κατὰ τὸ 1898 τὰς νήσους *Φιλιππίνας* καὶ ἐπέβαλον τὴν κυριαρχίαν τῶν ἐπὶ τῶν κατοίκων αὐτῶν, οἵτινες ἐπὶ μακρὸν ἐπάλαισαν ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας τῶν.

1937. Ἑκτασις, πληθυσμός. — Αἱ νῆσοι αὗται ἔχουσιν ἑκτασίαν 296310 τετρ. χιλίωμ. καὶ πληθυσμὸν 8 ἑκατ. κατοίκων. Εἰς ταύτας ἀνήκει καὶ τὸ ἀρχιπέλαγος τοῦ *Σουλοῦ*. Ἐκ τῶν νήσων τούτων ἄπασαι, πλὴν ἐλαχίστων, ἔχουσιν ἕδρα εὐφορώτατον.

1938. Ἐκ τῶν νήσων τούτων μεγαλύτερα εἶναι ἡ *Λουαὼν*,

ἐφ' ἧς ἡ πρωτεύουσα *Μαρίλλα* (155000 κ.) καὶ ἡ νῆσος *Μινδαράο*.

1939. **Ἀγγλικαὶ κτήσεις.**—Οἱ Ἀγγλοὶ ἠγόρασαν παρὰ τῶν Ὀλλανδῶν τὴν μικρὰν νῆσον *Λαβοάρη*, κειμένην ΒΔ. τῆς Βόρνεο, ἐνθα ὑπάρχουσι ἀνθρακωρυχεῖα· προσήρτηται δὲ ἑαυτοῖς καὶ μέρος τῆς νήσου Βόρνεο, ἔχον ἑκτασίαι 73000 τετραχιλίαι καὶ πληθυσμὸν 200000 κατοίκων.

Ἐπὶ τῆς νήσου Βόρνεο ὑπάρχουσι δύο σουλτανάτα *Βρούντε* καὶ *Σαβαάη*, ἔχοντα ὀλίκην ἑκτασίαι 130000 τετραχιλίαι καὶ πληθυσμὸν 370000 κατοίκων, τὰ ὅποια διατελοῦσιν ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ἀγγλίας.

1940. **Πορτογαλικά κτήσεις.**—Οἱ Πορτογάλοι κατέχουσι τὸ ἡμισυ τοῦ Τιμόρ (ἀνατολικόν), τοῦ ἐτέρου ἡμίσεος (δυτικῆς) ἀνήκοντος εἰς τοὺς Ὀλλανδούς. Τὸ ἡμισυ τοῦτο ἔχει ἑκτασίαι 16000 τετραχιλίαι καὶ πληθυσμὸν περὶ τὰς 300000 κατοίκων.

II. ΜΕΛΑΝΗΣΙΑ

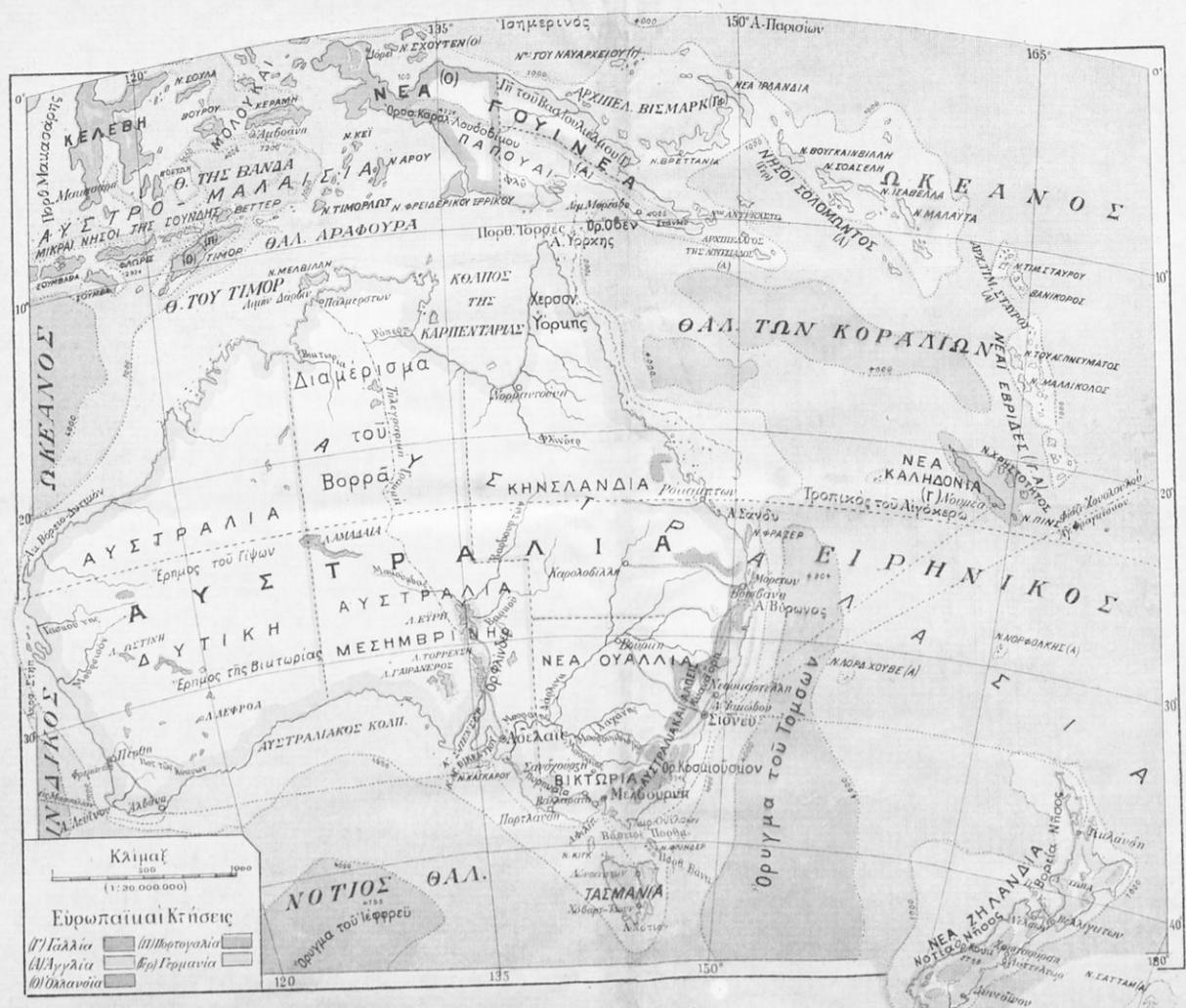
1941. Ἡ *Μελανησία*, περιλαμβάνει τὴν *Αὐστράλιαν*, τὴν *Νέα Γουινέα* καὶ διαφόρους ἄλλας δευτερευούσας νήσους.

ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ ΚΑΙ ΤΑΣΜΑΝΙΑ

1942. **Ἐκτασίαι, παράλια, θάλασσα.**—Ἡ Αὐστράλιος ἔχουσα ἑκτασίαι 7700000 τετραχιλίαι χιλιομέτρων εἶναι ὀλίγον μικροτέρα τῆς Εὐρώπης καὶ διαμελίζεται ἐλαφρῶς ὑπὸ τῆς θάλασσης, ἔχουσα παράλια τὸ πλεῖστον χιλιμαλά, πλὴν τῶν βρεχομένων ὑπὸ τοῦ Εἰρηνικοῦ ὠκεανοῦ.

Περιπλέοντες τὴν ἠπειρον ταύτην ἀπαντῶμεν διχδοχικῶς τὴν νῆσον *Μελβιλλην* πρὸς Β. τὸν κόλπον τῆς *Καρπενταρία* τὴν χερσόνησον καὶ τὸ ἀκρωτήριον τῆς *Γόρκης*, τοὺς πορθμοὺς τοῦ *Τορές* καὶ τὸν *Βάσσιον* πρὸς Ν. χωρίζοντα αὐτὴν ἀπὸ τῆς

ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ

Τασμανίαι, τοὺς μεγάλους καὶ ἀνοιχτοὺς κολπολιμένους τῆς Βρισβάνης, τοῦ Σίδνεϋ, τῆς Μελβούρνης, τοὺς κόλπους τοῦ Ἁγίου Βικεντίου, τοῦ Σπένσερ, τὸν μέγαν Αὐστραλιακὸν κόλπον κλπ.

1943. **Διαμέγεθος τοῦ ἐδάφους.**—Ἡ Αὐστραλία ἀποτελεῖ ἀπέραντον ὄροπέδιον, ἀμμῶδες, μετρίως ὑψηλόν, περιυριζόμενον ὑπὸ ὄρεων μετρίου ὕψους. Καὶ πρὸς Α. μὲν εἶναι αἱ Αὐστραλιακαὶ Ἄλπει, (κορυφὴ Κοσκιοῦσκος, 2241 μ.) καὶ τὰ Κuarā ὄρη. Εἰς δὲ τὸ κέντρον καὶ πρὸς Δ. ὑπάρχουσι μεμονωμένα τινὰ ὄρη μετρίου ὕψους. Εἰς τὸ αὐτὸ τμήμα ἐπίσης ἐκτείνεται ἀπέραντος ξηρὰ ἔρημος.

1944. **Ποταμοὶ καὶ λίμναι.**—Πολλοὶ ἀλλὰ βραχεῖς ῥύακες διαρρέουσι τὸ πρὸς τὸ Εἰρηνικὸν τμήμα τῆς ἡπείρου. Τὸ Δ. ἐπίσης διαρρέουσι μικρὰ ποτάμια, τῶν ὁποίων τὸ ὕδωρ χάνεται εἰς τὴν ἄμμον τῆς ἐρήμου ἢ τὰ ἔλη. Ἀξιολογότεροι ποταμοὶ αὐτῆς εἶναι ὁ Μουράη δεχόμενος τὰ ὕδατα διαφόρων παραποτάμων, ὧν ἄξιοι λόγου εἶναι ὁ Αἰρλίγγος καὶ ὁ Μορονβιδγής. Ὁ ποταμὸς οὗτος εἶναι ἐν μέρει πλωτός. Ὁ Φλινδερ πρὸς Β. ἐκβάλλων εἰς τὸν κόλπον τῆς Καρπενταρίας.

Λίμναι. Ἡ Αὐστραλία ἔχει λίμνας τελματώδεις καὶ μεγάλης ἐκτάσεως ἐν τῷ μεσημβρινῷ αὐτῆς τμήματι, ὧν ἀξιολογότεραι εἶναι ἡ Ἐύρη, ἡ Τορένδη καὶ ἡ Γαιρδνέρη.

1945. **Κλίμα.**—Ἡ Αὐστραλία ὑπὸ κλιματολογικὴν ἔποψιν διαιρεῖται εἰς τρία διακεκριμένα τμήματα. 1) τὸ βόρειον, ἐνθα ἐπικρατεῖ κλίμα τροπικὸν μὲ ἀφθόνους βροχάς, ἐπερχομένας τὸ ἔαρ, ἕνεκα τῶν μουσσώνων. 2) τὸ μεσημβρινὸν καὶ ἀνατολικόν, ἐνθα τὸ κλίμα εὐκρατον, ἄρθνοι δὲ καὶ ῥυγδαίσταται βροχαὶ καταπίπτουσιν ἐκεῖ καὶ 3) τὸ ἐσωτερικὸν καὶ ἐρημῶδες, τὸ ὁποῖον ἔχει ὄψιν Ἀφρικανικῆς Σχάρας, θερμοκρασίαν ποικιλωτάτην καὶ σπανιωτάτας βροχάς.

1946. **Ζῶα καὶ φυτά.**—Εἰς τὴν Αὐστραλίαν ἀπαντᾷται εἰδικὴ χαρακτηριστικὴ χλωρίς, οἷα αἱ ἀκκίαι, αἱ εὐκάλυπτοι, αἱ δενδρσειδεῖς πτερίδες κλπ. πρὸς δὲ ὑπάρχουσι καὶ ὠριότατοι λειμώνες ἐν τῷ ὄρεινῷ Α. τμήματι. Ἐν τῷ ἐσωτερικῷ δὲ αὐτῆς ἐπὶ τῶν πεδιάδων καὶ τῶν ἐρήμων ἀπαντᾷσι θάμνοι ἀκανθώδεις καὶ πόα σπανία.

Χαρακτηριστικὰ δὲ ζῶα εἶναι τὰ μαρσιποφόρα, οἷα εἶναι αἱ καγγουρῶ, καὶ αἱ ὀρνιθορρυγχοὶ οἱ παράδοξοι· ἐκ δὲ τῶν πτηνῶν ἀξιοσημείωτος εἶναι ἡ λύρα.

1947. **Πληθυσμὸς.**—Ὁ πληθυσμὸς ἀνέρχεται εἰς 3756

000 κ. ἀπάντων καταγωγῆς Ἀγγλικῆς ἢ Ἰρλανδικῆς. Οἱ ἰθαγενεῖς, φυλὴ μέλαινα, εἶναι πολὺ ὀλίγοι. Εἰς τὴν νῆσον Τασμανίαν οἱ ἰθαγενεῖς οὗτοι ἐξηφανίσθησαν ἐντελῶς ὑπὸ τῶν Ἀγγλῶν.

Ἐὐρωπαϊκὸς πληθυσμὸς αὐξάνει ταχέως καὶ ἕνεκα τῶν πολλῶν γεννήσεων καὶ τῶν μεταναστεύσεων. Τὰ $\frac{3}{4}$ τοῦ πληθυσμοῦ τούτου πρεσβεύουσι τὸν προτεσταντισμὸν καὶ οἱ λοιποὶ τὸν καθολικισμὸν.

1948. **Πολιτειακὴ διαίρεσις.**—Ἡ Αὐστραλία εἶναι Ἀγγλικὴ ἀποικία καὶ ἀποτελεῖται ἐξ 6 κρατῶν, ἕκαστον τῶν ὁποίων ἔχει ἰδίαν βουλὴν καὶ κυβέρνησιν. Ἀπὸ τοῦ 1901 τὰ κράτη ταῦτα ἀπετέλεσαν τὴν ὁμόσπονδον Συμπολιτείαν τῆς Αὐστραλίας, αὐτόνομον καὶ ὑπαγομένην ὑπὸ τὴν ὀνομαστικὴν κυριαρχίαν τῆς Ἀγγλίας. Ἡ συμπολιτεία αὕτη διοικεῖται ὑπὸ γενικοῦ Διοικητοῦ, ἐδρεύοντος ἐν Σίδνεϋ, μετὰ βουλῆς καὶ γερουσίας.

1949. **Πόλεις.**—Εἰς μὲν τὸ ὁμόσπονδον κράτος τῆς Κηρωλαρίας πόλεις εἶναι ἡ Βρισβάνη (112000 κ.), πρωτεύουσα, πόλις παράλιος. Ροκαμπτῶν, πόλις ἐπίσης παράλιος. Τοούρσβιλλη, πόλις παράλιος. Δί τρεῖς αὗται πόλεις συνδέονται σιδηροδρομικῶς μετὰ τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς χώρας.

Εἰς τὴν Νέαν Οὐαλλίαν πόλεις εἶναι τὸ Σίδνεϋ (438000 κ.) πόλις εὐλίμενος, ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανοσ, συνδεομένη σιδηροδρομικῶς μετὰ πολλῶν μεσογειῶν πόλεων.

Εἰς τὸ κράτος τῆς Βικτωρίας πόλεις εἶναι ἡ Μελβούρνη (477000 κ.) πρωτεύουσα, μέγας ἐμπορικὸς λιμὴν, πόλις ὠραιοτάτη ἔχουσα Πανεπιστήμιον καὶ συνδεομένη σιδηροδρομικῶς μετὰ τῶν κυριωτέρων πόλεων τῆς Αὐστραλίας. Βαλαράτη, παρά ταύτην ὑπάρχουσι ὄρυγεῖς χρυσοῦ· συνδέεται σιδηροδρομικῶς μετὰ τῆς Μελβούρνης.

Εἰς τὸ ὁμόσπονδον κράτος τῆς μεσημβρινῆς Αὐστραλίας πρωτεύουσα εἶναι ἡ Ἀδελαΐς (165000 κ.), λιμὴν ἐμπορικὸς εἰς τὸν κόλπον τοῦ Ἀγίου Βικεντίου.

Εἰς τὸ ὁμόσπονδον κράτος τῆς βορείου Αὐστραλίας πρωτεύουσα εἶναι ἡ Πάλμειστρων, εἰς τὸν λιμὴν τοῦ Δαρβίνου, συνδεομένη δι' ἐνκερίου τηλεγράφου μετὰ τῆς Ἀδελαΐδος.

Εἰς τὸ ὁμόσπονδον κράτος τῆς δυτικῆς Αὐστραλίας πρωτεύουσα εἶναι ἡ Πέρθη (35000 κ.), εἰς τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανόν, ἡ Ἀλβάνη, λιμὴν ἐμπορικὸς, συνδέεται σιδηροδρομικῶς μετὰ τῆς Πέρθης.

1950. **Τασμανία.**—Ἀπέναντι τοῦ ὁμοσπόνδου τῆς Βι-

κτωρίς κράτους κείται ἡ νῆσος Τασμανία, ἔχουσα πληθυσμὸν 174000 κ. Ἡ νῆσος αὕτη ἀποτελεῖ αὐτόνομον ἀποικίαν τῆς Μεγάλης Βρεττανίας. Πόλεις ἄξιαι λόγου ἐν αὐτῇ εἶναι Χάρβατ (45000 κ.), καὶ Λαούνκεστον πρὸς τὰ ΒΔ. αὐτῆς, μεθ' ἧς συνδέεται σιδηροδρομικῶς.

1951. **Προϊόντα.**—Ἡ κτηνοτροφία εἶναι ἡ κυριώτερα πηγὴ πλούτου διὰ τὴν Αὐστραλίαν. Εἰς αὐτὴν δικιτῶνται ἀναρίθμητοι ἀγέλαι προβάτων κυρίως. Ἐπίσης ἡ ἕπειρος αὕτη εἶναι πλουσιωτάτη εἰς ὄρυγεῖα χρυσοῦ, λιθάνθρακος, χαλκοῦ καὶ κασσιτέρου. Ἡ βιομηχανία ἀπὸ τῶν τελευταίων ἰδίᾳ ἐτῶν ἀρχεται ἀναπτυσσομένη. Τὸ ἐξαγωγικὸν ἐμπόριον, πλὴν τοῦ τῶν ὄρυκτων, ἀνέρχεται εἰς 3500 ἑκατομ. φράγκων· ἐξάγει δὲ μεγάλας ποσότητας σίτου καὶ κρέατος. Ἡ συγκοινωνία εἶναι ἀνεπτυγμένη ἰδίᾳ εἰς τὰς πρὸς τὸν Εἰρηνικὸν χώρας καὶ τὴν Τασμανίαν. Τὸ μήκος τῶν σιδηρῶν γραμμῶν ἀνέρχεται εἰς 24000 χιλιόμετρα. Πυκνὴ ἐπίσης ἀτμοπλοικὴ συγκοινωνία γίνεται μετὰ τῶν κυριωτέρων αὐτῆς λιμένων.

ΑΛΛΑΙ ΝΗΣΟΙ ΤΗΣ ΜΕΛΑΝΗΣΙΑΣ

1952. **Νέα Γουϊνέα.**—Ἡ νέα Γουϊνέα ἢ Παπουασία, ἡ μεγίστη αὕτη τῶν νήσων τῆς γῆς, δὲν εἶναι εἰσέτι καλῶς ἐξηρευνημένη. Ἐπ' αὐτῆς ἐξκploύνται ὄρη ὑψηλὰ μέχρις ὕψους 4500 μ. ἔχει ἀκτὰς ἀποκρήμνους, δάση πυκνότερα καὶ ποταμούς πλωτοίς, ὧν σπουδαιότερος εἶναι ὁ Φιλῶ.

1953. **Κλίμα.**—Τὸ κλίμα τῆς νήσου εἶναι νοσηδές.

1954. **Κάτοικοι.**—Οἱ ἰθαγενεῖς κάτοικοι τῆς νήσου, Παπούσαι, εἶναι ἀνθρωποφάγοι.

1955. **Ἡ Ὀλλανδία, ἡ Ἀγγλία καὶ ἡ Γερμανία** κατέχουσι τὴν μεγαλόνησον ταύτην. Ἡ μὲν Ὀλλανδία κατέχει τὸ Δ. ἡμισυ τῆς νήσου, ἔχον ἑκτασίαν περὶ τὰς 395000 τετραγ. χιλιόμετρα καὶ πληθυσμὸν 240000 κατοίκων. Ἡ Γερμανία κατέχει τὸ ΒΑ., ἔχον ἑκτασίαν 230000 τετραγ. χιλιόμετρα καὶ πληθυσμὸν 360000 κατοίκων· καὶ τέλος οἱ Ἄγγλοι κατέχουσι τὸ ΝΑ. ἔχον ἑκτασίαν 229000 τετραγ. χιλιόμετρα καὶ πληθυσμὸν 350000 κατοίκων.

1956. **Ἄτερα ἀρχιπελάγη.**—Οἱ Γερμανοὶ κατέχουσι τὰς νήσους τῆς Νέας Βρεττανίας, αἵτινες παρᾶκεινται τῇ Νέᾳ Ζηλανδίᾳ καὶ τὰς ὁποίας κλοῦσιν ἀρχιπέλαγος τοῦ Β' σμαρκ, καὶ μέρος τῶν νήσων τοῦ Σολομώντος. Ἀπασαί καὶ νῆσοι αὐτῶν

είναι όρεινά και νοσώδεις.

Η Αγγλία κατέχει τὰς νήσους τοῦ Ἁγίου Σταυροῦ.

Αἱ νῆαι Ἐβρίδες ἔχουσιν ἔκτασιν 13000 τετραγ. χιλιομ. και πληθυσμὸν 70000 κ. Τὸ ἔδαφος αὐτῶν εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον ἄφριστειογενές και γόνιμον. Ἀνήκουσιν εἰς τοὺς Ἀγγλοὺς και Γάλλοις και διοικουνται ὑπὸ μικτῆς ἐξ αὐτῶν ἐπιτροπῆς. Διὰ συνθήκης δὲ αἱ νῆσοι αὗται δὲν δύνανται νὰ προσαρτηθῶσιν οὔτε εἰς τοὺς Ἀγγλοὺς, οὔτε εἰς τοὺς Γάλλοις.

Ἡ Νέα Καληδονία, μετὰ τῶν παρακειμένων νήσων τῆς Χρησότητος εἶναι Γαλλικὴ ἀποικία ἔχει ἔκτασιν περὶ τὰς 20000 τετραγ. χιλιομέτρων και πληθυσμὸν 53000 κατοίκων. Τὸ κλίμα αὐτῶν καίτοι τροπικὸν εἶναι λίαν ὑγιεινὸν και τὸ ἔδαφος εἶναι πλούσιώτατον εἰς χαλκὸν και νικέλιον. Χρησιμεύει ὡς τόπος ἐξορίας τῶν Γάλλων κατχθίκων. Πρωτεύουσα τῆς Νέας Καληδονίας εἶναι ἡ Νουμέα, πόλις παράλιος.

Αἱ νῆσοι Βίτι και Φίτζι ἀνήκουσιν εἰς τὴν Ἀγγλίαν ἔχουσιν ἔκτασιν περὶ τὰς 20000 τετρ. χιλιομέτρων και πληθυσμὸν 122 000 κατοίκων, ὧν πλεῖστοι ἐγένοντο χριστιανοί. Τὰ προϊόντα τῶν νήσων τούτων εἶναι σάκχαρον και κάρυα τοῦ κοκκί.

III. ΠΟΛΥΝΗΣΙΑ

1957. Ἡ Πολυνησία περιλαμβάνει τὴν νῆσον Ζηλανδίαν τὰ Πολυνησιακὰ ἀρχιπέλαγῃ, τὸ ἀρχιπέλαγος Χαβάι και τὴν Μικρονησίαν. Αἱ νῆσοι αὗται ἐγκυστεσπαρμέναι ἐν τῷ Εἰρηνικῷ ὠκεανῷ εἶναι τοποθετημέναι κατὰ σειράς, διευθυνομένης ἀπὸ ΒΔ. πρὸς ΝΔ.

1958.— Αἱ νῆσοι τῆς Πολυνησίας ὡς πρὸς τὴν γένεσιν αὐτῶν πηροισιζουσι δύο διακεκριμένους τύπους.

1ον. Τὰς ἡφαιστειογενεῖς, σχηματισθείσας ἐξ ἄφριστείων ἐνιργειῶν. Καὶ ἄλλαι μὲν τούτων φέρουσιν ἐνεργὰ ἡφαιστεια (Χαβάι), ἄλλαι δὲ ἐσβεσμένα. (Ταϊτή).

2ον. Τὰς κοραλλιογενεῖς, νήτους χθυμαλῆς, σχηματισθείσας διὰ τῆς ἐργασίας τῶν κοραλλίων. Τινὲς τῶν νήσων τούτων εἶναι δακτυλοειδεῖς ἐγκλείουσαι θάλασσαν γαληνιαίαν, συγκοινωνουσαν διὰ πόρου μετὰ τοῦ λοιποῦ ὠκεανοῦ.

Αί νῆσοι αὗται λέγονται **Ἀτόλαι**.

1959. **Νέα Ζηλανδία**.—Ἡ νῆσος αὕτη εἶναι αὐτόνομος Ἀγγλική ἀποικία ἔχει ἕκτασιν 270000 τετρ. χιλιομ. περίπου καὶ πληθυσμὸν 820000 κατοίκων. Ἀποτελεῖται ἐκ δύο νήσων, χωριζομένων διὰ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Κούκ. Ἡ μὲν βορεῖα νῆσος ἔχει ἠψίστεια καὶ διακλιπούσας θήρμας, ἡ δὲ νότιος εἶναι ὑψηλὴ (κορυφὴ Κούκ 3768μ.), ἔχει μεγάλους παγετῶνας, ἐξ ὧν πηγάζουσιν οἱ ποταμοὶ τῆς χώρας.

Τὸ κλίμα τῆς νήσου εἶναι γενικῶς ὑγιεινόν.

Οἱ κάτοικοι αὐτῆς κατὰ τὸ πλεῖστον εἶναι Ἀγγλικῆς καταγωγῆς καὶ διαμειωμένοι τὸ θρήσκευμα, οἱ δὲ ἰθαγενεῖς **Μαόροι** τείνουσι νὰ ἐκλείψωσιν. Πόλεις ἐν αὐτῇ εἶναι ἡ **Βέλιγκτωρ** (32000 κ.), πρωτεύουσα, ἡ **Ὀκλάνδη** (36000 κ.), ἔχουσα ἀσφαλέστατον λιμένα.

Ἡ νέα Ζηλανδία εἶναι πλουσιωτάτη εἰς ἀγέλας προβάτων καὶ βοῶν καὶ ἔχει ὄρυγμα χρυσοῦ καὶ λιθινθράκων. Ἡ **βιομηχανία** εἶναι λίαν ἀνεπτυγμένη.

1960. **Ἔτερο ἀρχιπελάγη**.—Αἱ ἄλλαι νῆσοι τῆς Πολυνησίας εἶναι μικραὶ, ἔχουσι κλίμα γενικῶς θερπνὸν καὶ ὑγιεινόν, ἀν καὶ κείνται εἰς τὴν διακεκαυμένην ζώνην. Οἱ ἰθαγενεῖς **Κανάκται**, εἶναι γενικῶς λαδὸς πρὸς καὶ εὐφυῆς καὶ ἠσπάσθησαν τὸν χριστιανισμόν. Ἀνίχουσιν οὗτοι εἰς φυλὴν χρώματος χαλκοχρόου.

1961. Αἱ νῆσοι αὗται εἶναι κεκαλυμμέναι ὑπὸ ὄρειοτάτης βλαστήσεως καὶ παράγουσι βενάνης, ἐσπεριδοειδῆ καὶ κάρυα κοκκά.

1962.—Αἱ **Ἠνωμένοι Πολιτεῖαι** κατέχουσι τὰς νήσους **Σαρμάς**.

1963.—Ἡ **Ἀγγλία** κατέχει τὸ ἀρχιπέλαγος **Κούκ** καὶ τὰς νήσους **Τόγκας** ἢ **Φιλικὰς**.

1964.—Ἡ **Γερμανία** ἔλαβεν ἐκ τῆς Ἰσπανίας τὰς νήσους **Μαριάνας** ἢ **Λαδρόνας**, τὰς **Καρολίνας**, τὰς **Παλάος**, τὴν δὲ νήσον **Γουάμ**, σταθμὴν σημαντικὸν παρεχώρησεν εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας τῷ 1898.

1965.—Ἡ **Γαλλία** κατέχει τὸ σύμπλεγμα τῶν νήσων τοῦ **Γαίτη** ἢ νήσων τῆς **Ἐπικρείας**, τὰς **Τουμπούκι**, τὰς **Πομουτοῦ**, τὰς **Μαρκησίας**, τὰς **Ουάλλεις** καὶ τὴν **Φοτοῦαν**.

1966.—**Σανδουῖχα** ἢ **Χαβάϊ**.—Αἱ νῆσοι αὗται, 12 τὸ πλῆθος, εἶναι πᾶσαι ἠψίστειογενεῖς. ἔχουσιν ἕκτασιν 17000 τετραγ. χιλιομέτρων καὶ πληθυσμὸν 154000 κατοίκων **Μελαιῶν** διαμειωμένων τὸ θρήσκευμα. Αἱ νῆσοι αὗται ἀποτελοῦσι δη-
Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τοῦ Ἰνστιτούτου Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

μοκρατίαν καὶ πρὸς τὴν ἐπιβίωσιν εἰς τὰς ἠνωμένους Πολιτείας. Πόλις ἀξία λόγου ἔστι ἡ Ὀρολουλού, πρωτεύουσα, λιμὴν ἀξιόλογος.

ΟΙ ΠΟΛΟΙ

ΜΕΡΟΣ ΕΒΔΟΜΟΝ

Ι. ΒΟΡΕΙΟΣ ΠΟΛΟΣ

1967. Ἡ Εὐρώπη καὶ ἡ Ἀσία ἀπ' ἐνός καὶ ἡ Ἀμερικὴ ἀπ' ἑτέρου τελευτῶσι πρὸς Β. εἰς παράλια πολλαχῶς ὑπὸ τῆς θαλάσσης διχμελιζόμενα, πρὸς τὰ ὅποια εἶναι ἐγκατεσπαρμέναι αἱ νῆσοι Νέα Ζέμβλα, ἡ γῆ τοῦ Φραγκίσκου Ἰωσήφ, ἡ Σπιτςβέργη, ἡ Γροιλανδία, ἡ Βαρβίνειος γῆ κλπ. αἵτινες κείνται ὑπὲρ τὸν Β. πολικὸν κύκλον καὶ περιβάλλουσι κυκλικῶς τὸν βόρειον Πόλον.

Διάφοροι τολμηροὶ ἐξερευνηταὶ μικτίως προσεπάθησαν κατὰ διχφύρους ἐποχὰς νὰ εὗρωσιν ὁδοὺς, διὰ τῶν ὁποίων νὰ φθάσωσιν ἢ καὶ νὰ προσεγγίσωσιν εἰς τὸν πόλον, διότι τὰ περυσιαζόμενα φυσικὰ ἐμπόδια ἦσαν τοιαῦτα, ὥστε ἀπετύγχανεν πάντοτε ἡ ἐπιμονὴ καὶ αἱ προσπάθειαι αὐτῶν νὰ φθάσωσι μέχρι αὐτοῦ. Ὁ εὐτυχέστερος πάντων τῶν μέχρι τοῦδε ἐξερευνητῶν ὑπῆρξεν ὁ Νορβηγὸς Νάνσεν, ὅστις κατὰ τὸ 1895 ἔβηκεν εἰς ἀπόστασιν 418 χιλιομέτρων ἀπὸ τοῦ Πόλου.

1968. — Ἡ θερμοκρασία τῶν καταψύχων τούτων χωρῶν σπανίως εἶναι 0⁰ καὶ υπερτέρᾳ τούτου κατὰ τὸ θέρος· συνήθιστα δὲ τὸν χειμῶνα φθάνει εἰς 30⁰, 50⁰ καὶ ἐνίοτε 70⁰ ἢ 80⁰ βαθμοὺς ὑπὸ τὸ μηδέν.

1969. Ζῶα καὶ φυτὰ. — Ἡ βλάστησις εἰς τὰς περὶ τὸν πόλον χώρας εἶναι πτωχότατη ἀποτελουμένη ἐκ λειχήνων, βρύων καὶ ἐλαχίστων φανεροτάμων φυτῶν.

Ζῶα δὲ ἐν αὐταῖς εἶναι ἐλάχιστα μὲν εἰς εἶδη, πολλὰ δὲ κατὰ τὸ πλῆθος. Συνήθη εἶναι αἱ βέννα, ἡ λευκὴ ἀρκτος, αἱ πῶκαι, ὁ θαλάσσιος ἐλέφας κλπ.

1970. Οἱ κάτοικοι τῶν χωρῶν τούτων ἀνήκουσιν εἰς τὴν

κιτρίνην φυλήν· είναι Έσκιμῶοι καὶ Λάπωνες ζῶντες εἰς τὰ πα-
ράλια, τὰ περιβάλλοντα τὸν Β. παγωμένον ὠκεανόν.

II. ΝΟΤΙΟΣ ΠΟΛΟΣ

1971. Αἱ περὶ τὸν πόλον τοῦτον χῶραι εἶναι ἐντελῶς σχεδὸν
ἀνεξερευνητοί, διότι οἱ πύγοι ἐν αὐταῖς ἔχουσι μεγαλειτέραν ἔκ-
τασιν ἢ εἰς τὸν βόρειον πόλον. Ἐν τούτοις τὰ παράλια γειτο-
νικῶν τινῶν χωρῶν ἐξερευνήθησαν. Τοιαῦται χῶραι εἶναι ἡ Γ' ἢ
τοῦ Λουδοβίκου Φιλίππου, ἡ Γ' ἢ τοῦ Ἐντερβή, ἡ τῆς Ἀδελίας,
τοῦ Βίλκες καὶ ἡ γῆ Βικτωρία, ἔνθα τὰ πελώρια ἠψίστεια
Τρόμος καὶ *Ἐρεβος*, ἔχοντα ὕψος 3000 μ. μὲ κρατῆρας διαρ-
κῶς πυριπνούς καὶ διαρκῶς κεκλυμένα ὀλόκληρα ὑπὸ χιόνων.

Εἰς τὸν νότιον πόλον προσήγγισαν ὀλιγώτερον ἢ ὅσον εἰς τὸν
βόρειον. Ὁ Γάλλος ναύαρχος Δυμόν Δουρβίλ καὶ ὁ Ἄγγλος
Ρῶ, ἔφθασαν εἰς ἀπόστασιν 1300 χιλιομέτρων ἀπὸ τοῦ πόλου.

1972.— Ἡ *χ. Λωρίς* σχεδὸν ἐλλεῖπει ἀπὸ τὰς χώρας ταύτας
κατώτατα τινὰ μόνον καὶ ἀτελέστατα φυτὰ φύονται ἐκεῖ. Ζῷα
δὲ συνήθη εἰς τὰς παρὰ τὰς χώρας ταύτας γειτονικάς θαλάσσας
εἶσι αἱ φῶκι καὶ τὰ μεγάλα κητοειδή.

Οὐδεὶς ἄνθρωπος κατοικεῖ τὰς κτεψυγμένας ταύτας χώρας.
Τὸ ἀπρόσιτον μέρος τῶν χωρῶν τούτων, ἔχον ἔκτασιν μεγα-
λειτέραν τῆς Εὐρώπης εἶναι παντελῶς ἔρημον, χώρα μονήρης,
τῆς ὁποίας οὐδὲν ποτὲ ὄν διετάρχεε τὴν ἐρημίαν.

ΔΙΟΡΘΩΤΕΑ

Σελίς	4	Στίχος	9	ἀντὶ ἐρευνᾶ	γράφε	ἐρευνᾶ
»	18	»	34	» διτυχή	»	δυτική
»	21	»	13	» Ἀθηνῶν	»	Ἀθηνῶν
»	32	»	22	» ἐν νέῃ Γουινέα	»	ἡ νέα Γουινέα
»	35	»	13	» θερμὸν	»	ἕττον θερμὸν
»	61	»	1	» τῆν	»	τῆς
»	64	»	25	» Βαλκάνια	»	Αἶμος
»	65	»	1	» Ἄλλο	»	Ἄλλοι
»	75	»	17	» ΝΑ Εὐβοία	»	ΝΑ Εὐβοία
»	75	»	31	» δύο	»	κατὰ δύο
»	77	»	3	» 1441	»	1411
»	81	»	4	» πυκνοσκιῶν	»	πυκνοσκίων
»	85	»	20	» ὑπάρχουσι	»	ὑπάρχουσιν
»	100	»	24	» 51200	»	61200
»	135	»	2	» Ἑκτασίς 2185	»	Ἑκτασίς 1185
»	160	»	26	» Δῆμοι 13	»	Δῆμοι 12
»	274	»	20	» 355500	»	3555000
»	346	»	25	» ἀξιολόγου	»	ἀξιόλογος

ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΑ ΕΡΓΑ ΤΩΝ ΑΥΤΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ

ΓΕΝΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ πρὸς χρῆσιν τῶν Ἑλληνικῶν Σχολείων καὶ Παρθεναγωγείων μετὰ γεωγραφικῶν χαρτῶν καὶ εἰκόνων διὰ τὴν πενταετίαν 1903—1908.

ΦΥΣΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ πρὸς χρῆσιν τῶν Ἑλληνικῶν Σχολείων μετὰ πολλῶν καλλιτεχνικῶν εἰκόνων διὰ τὴν πενταετίαν 1902—1907.

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΦΥΣΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ πρὸς χρῆσιν τῶν Δημοτικῶν Σχολείων.

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΦΥΣΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ διὰ τοὺς μαθητὰς τῆς 1^{ης} καὶ 2^{ης} τάξεως τῶν Δημοτικῶν Σχολείων.

Ἀριθ. { Πρωτ. 13778
Διεκ. 12682

Ἐν Ἀθήναις τῇ 30 Αὐγούστου 1903

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς
Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως

Πρὸς τοὺς κκ **Ν. Τσολεκίδην** καὶ **Μ. Ἀναγνωστόπουλον**

Ἐχόντες ὑπ' ὄψει τὸν Νόμον ΒΤΓ' τῆς 12ης Ἰουλίου 1895 περὶ διδακτικῶν βιβλίων τῆς Μέσης καὶ δημοτικῆς Ἐκπαιδεύσεως καὶ τὸ Β. Διάταγμα τῆς 10ης Ὀκτωβρίου 1895 καὶ τὴν ἐκθεσὶν τῆς οἰκείας ἐπιτροπείας τῶν κριτῶν τῶν διδακτικῶν βιβλίων, τῶν εἰς τὰ Ἑλληνικὰ σχολεῖα εἰσακτέων, γνωρίζομεν ὑμῖν, ὅτι ἐγκρίνομεν τὴν γνώμην τῆς ἐπιτροπείας ταύτης καθ' ἣν τὸ ὑμέτερον σύγγραμμα **Γενικὴ Γεωγραφία** τὸ κατὰ τὸν ἐπισημασμένον Νόμον ἐγκριθέν εἶνε καλῶς καὶ κατὰ τὸν νόμον ἐκτελεστέον, συμφώνως δὲ τῇ γνώμῃ τῆς Ἐπιτροπείας ὀρίζομεν τιμὴν ἑκάστου ἀντιτύπου δραχ. τέσσαρας καὶ λεπτὰ εἴκοσι.

Ὁ Ὑπουργός

Ε. Κ. ΦΑΡΜΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

Στεφ. Μ. Παρίσης